

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Reservados*
Número *264*

T. 148033

C. 1196096

R. 376291

~~X 50. 19. 19~~

SR. 13-4

LIBRI

REGVM, IIII.
PARALIPOMENON, II.
ESDRAE, IIII.
TOBIAE, I.
IVDITH, I.
ESTHER, I.
IOB, I.

BIBLIOTECA DE
TOLLENO

ANTVERPIAE,
Apud haeredes Arnoldi Birckmanni.

M. D. LXIX.

Hieronymi in libros Regum Præfatio.

VIGINTI & duas literas esse apud Hebræos Syrorum quoque & Chaldæorū lingua testatur, quæ Hebrææ magna ex parte confinis est: nam & ipsi viginti duo elementa habent, eodem sono, sed diuersis characteribus. Samaritani etiam pentateuchum Moyfi totidem literis scriptitant: figuris tantum, & apicibus discrepantes, certumque est Esdram scribam, legisque doctorem, post captam Ierosolyman & instaurationē templi sub Zorobabel, alias literas reperisse quibus nunc utimur: cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum, & Hebræorum characteres fuerint. in libro quoque Numerorum hæc eadem supputatio, sub Leuitarum ac sacerdotum censu, mysticè ostenditur. Et nomē Domini tetragrammaton in quibusdam Græcis voluminibus usque hodie antiquis expressum literis inuenimus. Sed & Psalmi, tricesimus sextus, & centesimus decimus, & centesimus undecimus, & centesimus decimus octauus, & centesimus quadragesimus quartus, quanquā diuerso scribantur metro, tamen eiusdem numeri texuntur alphabeto. Et Ieremiæ lamentationes, & oratio eius. Salomonis quoque in fine prouerbia, ab eo loco in quo ait, Mulierem fortem quis inueniet? iisdem alphabetis

betis vel incisionibus supputantur. Porro quinque literę duplices apud Hebręos sunt: Caph, Mem, Nun, Pe, Sade. aliter enim scribuntur per has principia medietatesque verborum, aliter fines. Vnde & quinque à plerisque libri, duplices æstimantur, Samuel, Malachim, Dibre-haiamin, Esdras, Ieremias, cum Cinoth, id est, lamentationibus suis. Quomodo igitur vigintiduo elementa sunt per quę scribimus Hebraicę omne quod loquimur, & eorum initiis vox humana comprehenditur: ita vigintiduo duo volumina supputantur, quibus quasi literis & exordiis in Dei doctrina, tenera adhuc & latens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber, vocatur B E R E S I T H, quę nos Genesim dicimus. Secundus, V E E L L E S E M O T H, qui Exodus appellatur. Tertius V A I C R A, id est Leviticus. Quartus, V A I E D A B E R E, quę Numeros vocamus. Quintus, E L L E H A D D E B A R I M, qui Deuteronomium prænotatur. hi sunt quinque libri Moysi: quos proprię T H O R A H, id est, legem appellant.

Secundum Prophetarum ordinem faciunt: & incipiunt ab Iesu filio Naue, qui apud eos I E H O S V A B E N N V N dicitur. Deinde subtexunt S O P H E T I M, id est Iudicum librum. Et in eundem compingunt R V T H: quia in diebus Iudicum, facta eius narratur historia. Tertius sequitur S A M V E L, quę

nos Regum primum & secundum dicimus. Quartus, MALACHIM, id est regum: qui tertio & quarto Regum volumine continetur. Meliusque multo est MALACHIM, id est regū, quā MALACOTH, id est regnorum dicere. Non enim multarum gentium describit regna sed vnius Israëliti populi, qui tribus duodecim cōtinetur. Quintus est ISAIAS. Sextus, IEREMIAS. Septimus, EZECHEL. Octauus, liber duodecim Prophetarum qui apud illos vocatur THEREAZAR.

Tertius ordo hagiographa possidet. Et primus liber incipit ab IOB. Secundus à DAVID, quem quinque incisio- nibus, & vno psalmorum volumine comprehendit. Tertius est, SALOMON, tres liberos habens, Prouerbia, quæ illi parabolas, id est, MISLE appellant. Quartus, Ecclesiasten, id est COHELETH. Quintus, Canticum canticorum, quem titulo SIRHASSIRIM prænotant. Sextus, est DANIEL. Septimus DIBREHAIAMIM, id est verba dierum: quod significantius Chronicon totius diuinę historię possimus appellare: qui liber, apud nos Paralipomenon primus & secundus inscribitur. Octauus, ESDRAS, qui & ipse similiter apud Græcos & Latinos, in duos libros diuisus est. Nonus, ESTHER. atque ita fiunt pariter veteris legis libri vigintiduo: id est Moyse quinque, & propheta-

rum octo, hagiographorū nouem. Quāquam nōnulli R V T H & C I N O T H inter hagiographa scriptitent, & hos libros in suo putēt numero supputandos: ac per hoc esse priscæ legis libros vigintiquatuor: quos sub numero vigintiquatuor seniorum Apocalypsis Iohannis inducit adorantes agnum, & coronas suas prostratis vultibus offerentes, stantibus coram quatuor animalibus oculatis retro & ante, id est in præteritum & in futurum respicientibus, & indefessa voce clamantibus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Hic prologus, scripturarum quasi galeatū principium, omnibus libris quos de Hebræo vertimus in Latinum, conuenire potest, vt scire valeamus quicquid extra hos est, inter apocrypha esse ponēdum. Igitur Sapientia, quæ vulgo Salomonis inscribitur, & Iesu filii Sirach liber, & Iudith, & Tobias, & Pastor, non sunt in canone. Machabæorum primum librum Hebraicum reperi. Secundus Græcus est: quod ex ipsa quoq; phrasi probari potest. Quæ cū ita se habeant, obsecro te Lector, ne laborem meum, reprehensionem existimes antiquorum. In templo Dei offert vnusquisque quod potest: alii aurum & argentū & lapides pretiosos, alii byssum & purpuram & coccum offerunt & hyacinthum: nobiscum bene agetur, si obtulerimus pelles & caprarum pilos. Et tamen Apostolus con-

HIERONYMI PRAEFA.

temptibilia nostra magis necessaria iudicat. Vnde & tota illa tabernaculi pulchritudo, & per singulas species ecclesiae praesentis futuraeque distinctio, pellibus regitur & ciliciis: ardoremque solis & iniuriam imbrium ea quae viliora sunt prohibent. Lege ergo primum Samuel, & Malachiam meum. meum, inquam, meum. quicquid enim crebritis vertedo, & emendando sollicitius, et didicimus & tenemus, nostrum est. Et cum intellexeris quod ante nesciebas: vel interpretem me existimato, si gratus es: vel paraphrasten, si ingratus. quanquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de Hebraica veritate. Certè si incredulus es, lege Graecos codices & Latinos: & confer cum his opusculis: & ubicunque discrepare inter se videris, interroga quelibet Hebraeorum, cui magis accommodare debeas fidem. Et si nostra firmaverit, puto quod eum non existimes coniectorem, ut in eodem loco mecum similiter diuinarit. Sed & vos famulas CHRISTI rogo, quae Domini discumbentis pretiosissimo fidei myro ungitis caput, quae nequaquam Salmatorum quæritis in sepulchro, quibus iam ad patrem CHRISTVS ascendit: ut contra latrantes canes qui aduersum me rabido ore defæuiunt, & circumeunt civitatem, atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant, orationum vestrarum clypeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam, illius semper sententiae recor-

dabor. Dixi, custodiam vias meas: vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator aduersum me, Obmutui, & humiliatus sum: & filii à bonis.

Psal. 38. 4. 30

LIBER PRIMVS SAMVELIS, QVEM NOS PRIMVM REGVM DICIMVS.

CAP. I.

A VIT vir vnus de Ramathaim-sophim, de monte Ephraim, & nomen eius Elcana, filius Ieroham, filii Eliu, filii Thohu, filii Suph, Ephrataeus:

& habuit duas vxores,

nomen vni Anna, & nomen secundæ Phenenna. Fueruntque Phenennæ filii: 2
 3 Annæ autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de ciuitate sua statutis diebus, vt adoraret & sacrificaret Domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni & Phinees, sacerdotes 4
 5 Domini. Venit ergo dies, & immolauit Elcana, deditque Phenennæ vxori suæ, & cunctis filiis eius, & filiabus partes: 6
B autē dedit partem vnā tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vuluam eius. Affligebat quoque eam

æmula eius, & vehementer angebat, in-
 tantum vt exprobraret quod Dominus
 concludisset vuluam eius: ? sicque faciebat ?
 per singulos annos, cum redeunte tempo-
 re ascenderent ad templum Domini, &
 sic prouocabat eam. porrò illa flebat, &
 non capiebat cibum. ? Dixit ergo ei Elca- 8
 na vir suus Anna, cur fles ? & quare non
 comedis ? & quam ob rem affligitur cor
 tuum ? nunquid non ego melior tibi
 sum, quàm decem filii ? ? Surrexit autem 9
 Anna postquam comederat, & biberat
 in Silo. Et Heli sacerdote sedēte super sel-
 lam ante postes domus Domini, ? cūm 10
 esset Anna amaro animo, orauit ad Do-
 minum, flens largiter, ? & votum vouit, 11
 dicens: Domine exercituum, si respiciēs vi-
 deris afflictionē famulæ tuæ, & recorda-
 tus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuę, de-
 derisq; seruæ tuæ sexum virilem: dabo eū
 Domino omnibus diebus vitæ eius- & no-
 uacula nō ascendet super caput eius. ? Fa- 12
 ctum est autē, cūm illa multiplicaret pre-
 ces coram Domino, vt Heli obseruaret os C
 eius. ? Porrò Anna loquebatur in corde 13
 suo, tantumq; labia illius mouebantur, et
 vox penitus non audiebatur, Aestimauit
 ergo eam Heli temulentam, dixitque ei: 14
 Usquequo ebria eris? digere paulisper vi-
 num quo mades. ? Respondens Anna: 15
 Nequaquam, inquit, domine mi: nā mu-
 lier infelix nimis ego sum, vinumque &
 omne quod inebriare potest, nō bibi, sed
 effudi animam meā in conspectu Domi-
 ni,

16 ni. ¶ Ne repūtes ancillam tuā quāsi vnā
 de filiabus Belial: quia ex multitudine do-
 loris et mœroris mei locuta sum vsque in
 17 præsens. ¶ Tunc Heli ait ei: Vade in pace:
 & Deus Israël det tibi petitionem tuam,
 18 quā rogasti eum. ¶ At illa dixit: Vtinam
 inueniat ancilla tua gratiā in oculis tuis.
 Et abiit mulier in viam suam, et comedit,
 vultusq; illius nō sunt amplius in diuersa
 19 mutati. ¶ Et surrexerunt mane, & adora-
 uerunt coram Domino: reuersiq; sunt, &
 A venerunt in domum suam in Ramátha.
 Cognouit autem Elcana Annam vxorem
 20 suā: & recordatus est eius Dominus. ¶ Et
 factam est post circulum dierum, cōcepit
 Anna, et peperit filium, vocauitq; nomen
 eius Samuel: eo quòd à domino postulas-
 21 set eum. ¶ Ascendit autem vir eius Elcana
 D & omnis domus eius, vt immolaret Do-
 mino hostiā solennem, & votum suum,
 22 ¶ & Anna non ascendit: dixit enim viro
 suo, Non vadā, donec ablaçtetur infans,
 & ducam eum, vt appareat ante conspe-
 23 ctum Domini, & maneat ibi iugiter. ¶ Et
 ait ei Elcana vir suus: Fac quòd bonū tibi
 videtur, & manē donec ablaçtes eū: pre-
 corq; vt impleat Dominus verbū suum.
 Māsit ergo mulier, & lactauit filium suū,
 24 donec amoueret eum à lacte. ¶ Et addu-
 xit eum secum, postquā ablaçtauerat, in
 vitulis tribus, & " tribus modijs ' farinae, ^{¶ vno modio}
 & amphorā vini, & adduxit eum ad do- 25
 mū Domini in Silo. Puer autem erat ad-
 25 huc infantulus: ¶ & immolauerunt vi-

2. 2.

tulum, & obtulerunt puerum Heli. ¶ Et ait—Anna: obsecro mi domine, viuit anima tua domine: ego sum illa mulier quæ steti coram te hic orās Dominum. ¶ Pro puero isto orauit, & dedit mihi Dominus petitionem meam, quam postulauit eum. ¶ Idcirco & ego commodauit eum Domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus Domino. Et adorauerunt ibi Dominum. Et orauit Anna, & ait.

CAP. III.

Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo: dilatatum est os meum super inimicos meos: quia lætata sum in salutaris meo.

¶ Non est sanctus ut est Dominus: neque enim est alius extra te, et non est fortis sicut Deus noster.

¶ Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes: recedant vetera de ore vestro: quia Deus scientiarum Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes.

¶ Arcus fortium superatus est, & infirmi accinæti sunt robore.

gaurati 10 ¶ Repleti prius, pro panibus se locauerunt: & famelici saturati sunt: donec sterilis peperit plurimos: & quæ multos habebat filios, infirmata est.

Deut. 32. f. 39 ¶ Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit.

Job. 13. d. 2.
Sap. 16. b. 13. ¶ Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat.

¶ Suscitatur de puluere egenum, & de stercore

core eleuat pauperem, vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem.

9. Pedes sanctorum suorum seruabit, & impii in tenebris conticescent: quia non in fortitudine sua roborabitur vir.

10. Dominum formidabunt aduersarii eius, super ipsos in cælis tonabit: Dominus iudicabit fines terræ, & dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu Christi sui.

11. Et abiit Elcana in Ramatha, in domum suam: puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis.

12. Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum, neque officium sacerdotum ad populum: sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis dum coquerentur carnes, & habebat fuscinulam

13. tridentem in manu sua, & mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, aut in ollam siue in cacabum: & omne quod leuabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. sic faciebant vniuerso Israëli venientium in Si-

14. lo. Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, & dicebat immolanti, Da mihi carnem, vt coquam sacerdoti: non enim accipiam à te carnem

15. coctam, sed crudam: Dicebatque illi immolans, Incendatur primum iuxta morem hodie adeps, & tolle tibi quantumcunque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei, Nequaquam: nunc enim

16. dabis, alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum

catū puerorum grande nimis coram Do-
 mino: quia detrahebant homines sacrifi-
 cio Domini. ¶ Samuel autem ministra- 18
 bat ante faciem Domini: puer accinctus
 ephod lineo. ¶ Et tunicam paruam facie- 19
 bat ei mater sua, quam afferebat statutis
 diebus, ascendens cum viro suo, vt immo-
 laret hostiam solennem. * ¶ Et benedixit 20
 Heli Elcanæ & vxori eius, dixitq; ei. Red-
 dat tibi Dominus semen de muliere hac,
 pro fcenore quod commodasti domino.
 Et abierunt in locum suum. ¶ Visitauit 21
 ergo Dominus Annam, & cōcepit, & pe- E
 perit tres filios, & duas filias: & magnifi-
 catus est puer Samuel apud Dominum:
 ¶ Heli autem erat senex valde, & audiuit 22
 omnia quæ faciebant filii sui vniuerso Is-
 raëli: & quomodo dormiebant cum mu-
 lieribus quæ obseruabant ad ostium ta-
 bernaculi: ¶ & dixit eis: Quare facitis res 23
 huiuscemodi, quas ego audio, res pesti-
 mas, ab omni populo? ¶ Nolite filii mei: 24
 nō enim est bona fama quam ego audio
 vt transgredi faciatis populum Domini.
 ¶ Si peccauerit vir in virum, placari ei po- 25
 test Deus: si autem in Dominum pecca-
 uerit vir, quis orabit pro eo? Et nō audie-
 runt vocem patris sui: quia voluit Domi-
 nus occidere eos. ¶ Puer autem Samuel 26
 proficiebat atque crescebat, & placebat
 tam Deo quàm hominibus. ¶ Venit au- 27
 tem vir Dei ad Heli, & ait ad eum, Hæc F
 dicit Dominus. Nunquid non apertè re-
 uelatus sum domui patris tui, cūm ef-

* & voluit
 factum.

sent in Aegypto in domo Pharaonis?

28 ^o Et elegi eum ex omnibus tribubus Israël mihi in sacerdotem, vt ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum, & portaret ephod coram me: & dedi domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israël.

29 ^o Quare calce abiecistis victimam meam, & munera mea quæ præcepi vt offerantur in templo: & magis honorasti filios tuos quàm me, vt comederetis primitias omnis sacrificii Israël populi mei: ^o Propterea ait Dominus Deus Israël, **¶** Loquens locutus sum, vt domus

3. Reg. 2. r. 27

tua, & domus patris tui ministraret in conspectu meo, vsque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus, absit hoc à me: sed quicumque honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. ^o Ecce dies veniunt: & præcidam brachium tuum, & brachium domus patris tui, vt nō sit senex in domo tua. ^o Et videbis æmulum tuum in templo, in vniuersis prosperis Israël, & non erit senex in domo tua omnibus diebus.

33 ^o Veruntamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo: sed vt deficiat oculus tui, & tabescat anima tua, & pars magna domus tuę morietur cū ad virilem ætatem venerit. ^o Hoc autem erit tibi signum quod venturum est duobus filiis Ophni & Phinees: In die vno morientur

35 ^o ambo. ^o Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum, & animam meam faciet: & ædificabo ei domum fi-

delem, & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus. ³⁶ Futurum est autem ut quicumque remāserit in domo tua, veniat ut oretur pro eo, & offerat nummum argenteum, & tortam panis, dicatque, Dimitte me obsecro ad vnam partem sacerdotalem, ut comedam buccellam panis.

CAP. III.

PVer autē Samuel ministrabat Domino coram Heli, (& sermo domini erat pretiosus in diebus illis, non erat visio manifesta.) ¹ Factum est ergo in die quadā, Heli iacebat in loco suo, et oculi eius caligauerunt, nec poterat videre ² lucernā Dei antequā extingueretur. Samuel autē dormiebat in tēplo domini vbi erat arca Dei. ³ Et vocauit Dominus Samuel. Qui respondēs ait, Ecce ego. ⁴ Et cucurrit ad Heli, & dixit, Ecce ego: vocasti enim me. Qui dixit, Non vocaui: reuertere, & dormi. Et abiit, & dormiuit. ⁵ Et adiecit Dominus rursus vocare Samuelem. Consurgensque Samuel abiit ad Heli, et dixit, Ecce ego: quia vocasti me, Qui respondit, Non vocaui te fili mi, reuertere et dormi. ⁶ Porro Samuel necdum sciebat Dominū, neque reuelatus fuerat ei sermo Domini. ⁷ Et adiecit Dominus, & vocauit adhuc Samuelem tertio. Qui consurgēs abiit ad Heli, ⁸ & ait, Ecce ego: quia vocasti me. Intellexit ergo Heli quia dominus vocauit puerū: & ait ad Samuelem, Vade & dormi: & si deinceps vocauerit te, dicēs, Loquere Domine, quia audit seruus ⁹ tuus.

tuus. Abiit ergo Samuel et dormiuit in lo-
 10 co suo. ¶ Et venit Dominus, & stetit: &
 vocauit sicut vocauerat secūdo, Samuel,
 Samuel. Et ait Samuel. Loquere-Domi-
 11 ne, quia audit seruus tuus. ¶ Et dixit Do-
 minus ad Samuelem, Ecce ego facio ver-
 bum in Israēl, quod quicumque audierit,
 12 tinnient ambæ aures eius. ¶ In die illa sus-
 citabo aduersum Heli, omnia quæ locu-
 tus sum super domum eius: incipiam &
 13 complebo. ¶ Prædixi enim ei quod iudi-
 caturus essem domum eius in æternum,
 propter iniquitatē, eo quod nouerat indi-
 gnè agere filios, & nō corripuerit eos. ¶ Id
 14 circo iuravi domui Heli quod non expie-
 tur iniquitas domus eius victimis & mu-
 15 neribus vsque in æternum. ¶ Dormiuit au-
 tem Samuel vsque mane, aperuitq; ostia
 domus Domini. Et Samuel timebat indi-
 16 care visionem Heli. ¶ Vocauit ergo Heli
 Samuelē, & dixit, Samuel fili mi? Qui re-
 17 spondens ait, Præstō sum. ¶ Et interroga-
 uit eum, Quis est sermo-quem locutus
 18 est dominus ad te? oro te ne celaueris me
 hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, si ab-
 sconderis à me sermonē, ex omnibus ver-
 19 bis quæ dicta sunt tibi. ¶ Indicauit itaque
 ei Samuel vniuersos sermones, & nō ab-
 scondit ab eo. Et ille respondit, Dominus
 est: quod bonum est in oculis suis faciat.
 20 ¶ Creuit autem Samuel, et Dominus erat
 cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis
 eius in terram. ¶ Et cognouit vniuersus
 Israēl à Dan, vsque Ber-sabee, quòd fidelis

Samuel propheta esset Domini. Et ad-
didit Dominus vt appareret in Silo: quo-
niam reuelatus fuerat dominus Samueli
in Silo iuxta verbum Domini. Et euenit
sermo Samuelis vniuerso Israëli.

CAP. IIII.

2. **E**T factum est in diebus illis, conuene-
runt Philisthiim in pugnam. Egres-
sus est nanque Israël obuiam Philisthiim
in prælium, & castrametatus est iuxta La-
pidem adiutorii. Porrò Philisthiim vene-
runt in Aphec, & instruxerunt acië con-
tra Israël. Inito autē certamine, terga ver-
xit Israël Philisthæis: & cæsa sunt in illo
certamine passim per agros, quasi qua-
tuor millia virorū. Et reuersus est popu-
lus ad castra dixeruntq; maiores natu de
Israël: Quare percussit nos Dominus hō-
die coram Philisthiim? afferamus ad nos
de Silo arcam foederis Domini, & veniat
in medium nostri, vt saluet nos de manu
inimicorum nostrorum. Misit ergo po-
pulus in Silo & tulerunt inde arcam foe-
deris Domini exercituum sedentis super
cherubim: erantq; duo filii Heli cum arca
foederis domini, Ophni & Phinees. Cū-
q; venisset arca foederis domini in castra,
vociferatus est omnis Israël clamore grā-
di, & personuit terra. Et audierunt Phil-
sthiim vocē clamoris, dixeruntq;: Que-
nā est hæc vox clamoris magni in castris
Hebræorum? Et cognouerunt quòd arca
Domini venisset in castra. Timuerunt-
q; Philisthiim, dicentes: Venit Deus in

8 castra, Et ingemuerunt dicentes: Væ nobis: non enim fuit tanta exultatio heri & nudiustertius: væ nobis. Quis nos seruabit de manu deorum sublimium istorum? hi sunt dii qui percusserunt Aegyptum omni plaga, in deserto. ¶ Confortamini, & estote viri, Philisthim: ne seruiatis Hebræis, sicut & illi seruierunt nobis: confortamini & bellate. ¶ Pugnauerunt ergo Philisthim, & cesus est Israël, & fugit vnusquisque in tabernaculum suum: & facta est plaga magna nimis: & ceciderunt de Israël triginta millia peditum. ¶ Et arca Dei capta est: duo quoque filii Heli mortui sunt Ophni & Phinees. ¶ Currens autem vir de Ben-iamin ex acie, venit in Silo in die illa, scissa veste, et conspersus puluere caput. ¶ Cumque ille venisset, Heli sedebat super sellam contra viam " *expectans si* expectans. Erat enim cor eius pauens pro arca Dei, Vir autem ille postquam ingressus est, nuntiauit vrbi: & vlulauit omnis ciuitas. ¶ Et audiuit Heli sonitum clamoris, dixitque: Quis est hic sonitus tumultus huius, At ille festinauit, & venit, & nuntiauit Heli. ¶ Heli autem erat nonaginta & octo annorum, & oculi eius caligauerant & videre non poterat. ¶ Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni de praelio, & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est fili mi? ¶ Respondens autem ille qui nuntiabat: Fugit, inquit, Israël coram Philisthim, & ruina magna facta est in populo: insuper & duo filii tui mortui sunt,

Ophni & Phinees: & arca Dei capta est.
 ¶ Cumque ille nominasset arcam Dei, ce- 18
 cidit de sella retrorsum iuxta ostium, & D
 fractis ceruicibus mortuus est. Senex e-
 nim erat vir & grandæuus: & ipse iudica-
 uit Israël quadraginta annis. ¶ Nurus au- 19
 tem eius vxor Phinees, prægnans erat, vi-
 cinaque partui: et audito nuntio quòd ca-
 pta esset arca Dei, & mortuus esset socer
 suus & vir suus, incuruauit se & peperit.
 irruerant enim in eam dolores subiti. ¶ In 20
 ipso autem momento mortis eius, dixe-
 runt ei quæ stabant circa eam: Ne timeas
 quia filium peperisti. Quæ non respon-
 dit eis, neque animaduertit. ¶ Et vocauit 21
 puerum, I-chabod, dicens: Translata est
 gloria* de Israël quia capta est arca Dei,
 & pro socero suo, & pro viro suo. ¶ Ait: 22
 Translata est gloria ab Israël, eo quòd
 capta esset arca Dei.

* Domini.
 * Et 4.

CAP. V.

Philisthîm autem tulerunt arcam Dei, A
 & asportauerunt eam à Lapide-adiu-
 torii in Azôtum. ¶ Tuleruntque Phil- 2
 sthîm arcã Dei, & intulerunt eam in tẽ-
 plum Dagon, & statuerunt eã iuxta Da- 3
 gon. ¶ Cumque surrexissent diluculo A-
 zôtii altera die, ecce Dagon iacebat pro-
 nus in terra ante arcam Domini: & tulle-
 runt Dagon, & restituerunt eum in locũ
 suum. ¶ Rursumque mane die altera con- 4
 surgentes inuenerunt Dagon iacentẽ su-
 per faciem suam in terra coram arca Do-
 mini: caput autem Dagon, & duæ palmæ

manuum eius abscissæ erant super limen:
 5 Porro Dagon solus truncus remanserat
 B in loco suo. Propter hanc causam non cal-
 cant sacerdotes Dagon, & omnes qui in-
 grediuntur templum eius, super limen Da-
 gon in Azôto, vsque in hodiernum diem.

6 Aggrauata est autem manus Domini su-
 per Azôtios, & demolitus est eos: & per-
 cussit in secretiori parte natiû Azôtum,
 & fines eius. - Et ebullierunt villæ & agri
 in medio regionis illius, & nati sunt mu-
 res, & facta est confusio mortis magnæ in

7 ciuitate. Videntes autem viri Azôtii hu-
 iuscemodi plagam, dixerunt: Non mane-
 at arca Dei Israël apud nos: quoniam du-
 ra est manus eius super nos, & super Da-
 gon Deum nostrum. Et mittentes con-

gregauerunt omnes satrapas Philisthino-
 C rum ad se, & dixerunt: Quid faciemus de
 arca Dei Israël? Responderuntq; Gethæi.
 Circūducatur arca Dei Israël. Et circūdu-

9 xerunt arcam Dei Israël. Illis autem cir-
 cūducentibus eam: fiebat manus Domi-
 ni per singulas ciuitates interfectionis ma-
 gnæ nimis: & percutiebat viros vniuscui-
 usque vrbs, à paruo vsque ad maiorem,
 & computrescebant prominentes extales
 eorum. - Inieruntque Gethæi consilium,

10 & fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt
 D ergo arcam Dei in Accaron. Cumque ve-
 nisset arca Dei in Accaron, exclamaue-
 runt Accaronitæ, dicentes: Adduxerunt
 ad nos arcam Dei Israël, vt interficiat nos
 & populum nostrum. Miserunt itaque

Psa. 77. 8. 64.
 - 6.

- 4.

v. 2.

& congregauerunt omnes satrapas Philisthinorum qui dixerunt: Dimitte arcam Dei Israël, & reuertatur in locum suum: & nō interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, & grauiſſima valde manus Dei. Viri quoque qui mortui nō fuerant, percutiebantur in secretiori parte natium; & ascendebat vlulatus vniuscuiusque ciuitatis in cælum.

CAP. VI.

Ist. hsc.

Fuit ergo arca Domini in regione Philisthinorum septem mēſibus. Et vocauerunt Philisthim sacerdotes & diuinos dicentes: Quid faciemus de arca Domini? indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt: Si remittitis arcam Dei Israël, nolite dimittere eam vacuā, sed quod debetis, reddite ei pro peccato, & tunc curabimini: & scietis quare non recedat manus eius à vobis. Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntque illi: Iuxta numerum prouinciarum Philisthinorum quinq; anos aureos facietis, & quinq; mures aureos: quia plaga vna fuit omnibus vobis, & satrapis vestris. Facietisq; similitudines anorum vestrorum, & similitudines murium qui demoliti sunt terram, & dabitis Deo Israël gloriam: si fortè releuet manum suam à vobis, & à diis vestris, & à terra vestra. Quare aggrauatis corda vestra, sicut aggrauauit Aegyptus, & Pharaon cor suum?

B nonne postquā percussus est tunc dimi- E. No. 12. d. 310
 7 sit eos, & abierunt? Nunc ergo arripite
 & facite plaustrum nouū vnum: & duas
 vaccas foetas, quibus non est impositum
 iugum, iūgite in plastro, & recludite vi-
 2 tulos earum domi. Tolleisq̄ue arcam
 domini & ponetis in plastro, & vasa au-
 rea quæ exoluistis ei pro delicto, ponetis
 in capsellam ad latus eius: & dimittite eā
 9 vt vadat. Et aspicietis: & siquidem per
 viam finium suorum ascenderit contra
 Beth-sames, ipse fecit nobis hoc malum
 grande. sin autē minimè, sciemus quia ne-
 quaquam manus eius tetigit nos, sed casu
 10 accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo: &
 tollentes duas vaccas quæ lactabant vitu-
 los, iunxerunt ad plaustrum, vitulosq̄ue
 11 arum concluderunt domi. Et posuerūt
 arcam Dei super plaustrum, & capsellam
 quæ habebat mures aureos & similitudi-
 12 nem anorum. Ibant autem in directum
 C vaccæ per viam quæ ducit Beth-sames, &
 itinere vno gradiebantur, pergētes & mi-
 gientes: & non declinabant neque ad de-
 xtram neque ad sinistram. sed & satrapæ
 Philisthiū sequebantur vsque ad termi-
 13 nos Beth-sames. Porro Bethsamitē me-
 tebant triticum in valle: & eleuantes oca-
 los suos, viderunt arcam, & gauisi sunt
 14 cū vidissent. Et plaustrum venit in a-
 grum Iosue Bethsamitē, et stetit ibi. Erat
 autem ibi lapis magnus, & conciderunt li-
 gna plaustri, vaccasq̄ue imposuerūt super
 15 ea holocaustum Domino. Leuitæ au-

tem deposuerunt arcam Dei, & capsellam
 quæ erat iuxta eam, in qua erant vasa au-
 rea, & posuerunt super lapidem grandæ.
 Viri Bethsamitæ obtulerunt holocausta,
 & immolauerunt victimas in die illa Do-
 mino. ¶ Et quinque satrapæ Philisthino-
 rum viderunt, & reuersi sunt in Accaron
 in die illa. ¶ Hi sunt autem ani aurei quos
 reddiderunt Philisthiim pro delicto Do-
 mino: Azôtus vnum, Gaza vnum, Asca-
 lon vnum, Geth vnum, Accaron vnum:
 ¶ & mures aureos secundum numerum
 urbium Philisthiim, quinque prouincia-
 rum, ab vrbe murata, vsq; ad villam quæ
 erat absque muro, & vsque ad Abel-ma-
 gnum, super quem posuerunt arcam Do-
 mini quæ erat vsque in die illa in agro Io-
 sue Bethsamitis. ¶ Percussit autem de
 9-19
 ris Bethsamitibus, eo quòd vidissent arcã
 Domini: & percussit de populo septuaginta
 viros, & quinquaginta millia plebis. Lu-
 xitque populus, eo quòd Dominus per-
 cussisset plebem plaga magna. ¶ Et dix-
 erunt viri Bethsamitæ, Quis poterit stare
 in conspectu Domini Dei sancti huius? &
 ad quem ascendet à nobis? ¶ Miseruntque
 21
 nuntios ad habitatores Cariath-iarim, di-
 centes: Reduxerunt Philisthiim arcam
 Domini, descendite, & reducite eam ad
 vos.

¶ Dominus.

¶ Reducite 4.

CAP. VII.

Venerunt ergo viri Cariath-iarim, &
 reduxerunt arcam Domini, & intulerunt
 eam in domum Abinadab in Ga-
 baæ

baa: Eleazarum autem filium eius sanctificauerunt vt custodiret arcam Domini.

2 ^{2.} Et factum est ex qua die mansit arca Domini in Cariathiarim, multiplicati sunt dies, erat quippe iam annus vicesimus: & requieuit omnis domus Israël post dominum.

3 ^{5.} Ait autem Samuel ad vniuersam domum Israël, dicens, Si in toto corde vestro reuertimini ad dominum, auferte deos alienos de medio vestri, Baalim & Astaroth: & præparate corda vestra domino, & seruite ei soli, & eruet vos de manu Philisthiim.

4 ^{Deu. 6. c. 13. Mat. 4. bat. 3.} Abstulerunt ergo filii Israël Baalim & Astaroth, & seruerunt domino soli.

5 ^B Dixit autem Samuel, congregate vniuersum Israël in Masphath, vt orë pro vobis Dominum. Et conuenerunt in Masphath: hauseruntque aquam, & effuderunt in cōspectu Domini, & ieiunauerunt in die illa, atque dixerunt ibi, Peccauimus Domino. Iudicauitque Samuel filios Israël in Masphath.

6 ⁷ Et audierunt Philisthiim quod congregati essent filii Israël in Masphat, & ascenderunt satrapæ Philistinorum ad Israël. Quod cum audissent filii Israël, timuerunt à facie Philistinorum.

7 ⁸ Dixeruntque ad Samuelem, Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, vt saluet nos de manu Philistinorum. Tulit autem Samuel agnum lactentem vnum, et obtulit illum holocaustum integrum Domino: & clamauit Samuel ad Dominum pro Israël, & exaudiuit eum Dominus.

8 ⁹ Factum est autem, cum Samuel

Ecc. 46. d. 21.

v. 3.

muel offerret holocaustum. Philisthim
 iniere praelium contra Israë: intonuit au-
 tem Dominus fragore magno in die illa
 super Philisthim, & exterruit eos, & cæsi
 sunt à filiis Israë. ¶ Egressique viri Israë
 de Masphath persecuti sunt Philisthæos
 & percusserunt eos vsque ad locum qui
 erat subter Beth-char: ¶ Tulit autem Sa-
 muel lapidem vnum, & posuit eum inter
 Masphath & inter Sen: & vocauit no-
 men loci illius, Lapis-adiutorii. Dixitq;
 Hucusque auxiliatus est nobis Dominus.
 ¶ Et humiliati sunt Philisthim, nec ap-
 posuerunt vltra vt venirent in terminos
 Israë: facta est itaque manus Domini
 super Philisthæos, cunctis diebus Samue-
 lis. ¶ Et reddita sunt vrbes quas tulerant
 Philisthim ab Israë Israëli, ab Accaron
 vsque Geth, & terminos suos: liberauit-
 que Israë de manu Philisthinorum, erat-
 que pax inter Israë & Amorrhæum. ¶ Iu-
 dicabat quoque Samuel Israëlem cun-
 ctis diebus vitæ suæ: ¶ & ibat per singu-
 los annos circuiens Beth-el & Galgala &
 Masphat, & iudicabat Israëlem in supra-
 dictis locis. ¶ Reuertebaturque in Rama-
 tha. ibi enim erat domus eius, & ibi iudi-
 cabat Israëlem: ædificauit etiam ibi alta-
 re Domino.

CAP. VIII.

FActum est aut ciun senuisset Samuel,
 posuit filios suos iudices super Israë.
 ¶ Fuitq; nomen filii eius primogeniti Ioel:
 & nomē secundi Abia, iudicum in Ber-sa-

3 bee. ¶ Et non ambulauerunt filii illius in
 viis eius: sed declinauerunt post auaritiã,
 acceperuntque munera, & peruerterunt
 4 iudicium. ¶ Congregati ergo vniuersi ma-
 iores natu Israhel, venerunt ad Samuelem
 5 in Ramatha. ¶ Dixeruntque ei, Ecce tu se-
 nuisti, & filii tui non ambulant in viis
 tuis: ¶ constitue nobis regem, vt iudicet *Osce 9. b. 14.*
 nos, sicut & vniuersæ habent nationes. *13. c. 10.*
 6 ¶ Displicuitque sermo in oculis Samue- *Act. 13. c. 27.*
 7 lis, eò quòd dixissent: Da nobis Regem, vt
 iudicet nos. Et orauit Samuel ad Domi-
 8 num. ¶ Dixit autem Dominus ad Samue-
 lem: Audi vocem populi in omnibus quæ
 loquuntur tibi: non enim te abiecerunt:
 9 sed me, ne regnem super eos. ¶ Iuxta om-
 nia opera sua, quæ fecerunt à die qua e-
 duxi eos de Aegypto vsque ad diem hanc:
 sicut dereliquerunt me, & seruiuerunt diis
 10 alienis, sic faciunt etiam tibi. ¶ Nunc er-
 go vocem eorum audi: veruntamen con-
 testare eos, & prædic eis ius regis qui re-
 11 gnaturus est super eos. ¶ Dixit itaque Sa-
 muel omnia verba Domini ad populum
 qui petierat à se Regem, ¶ & ait: Hoc erit
 ius regis qui imperaturus est vobis, Filios
C vestros tollet, & ponet in curribus suis, fa-
 cietque sibi equites & præcursores quadri-
 12 garum suarum, ¶ & constituet sibi tribu-
 nos & centuriones, & aratores agrorum
 suorum, & messorum segetum, & fabros
 13 armorum & curruum suorum. ¶ Filias
 quoque vestras faciet sibi vnguentarias
 14 & focarias & panificas. ¶ Agros quoque

vestros, & vineas & oliueta optima tollet
 & dabit seruis suis. ¶ Sed & segetes vestras
 & vinearum redditus addecimabit, vt det
 eunuchis & famulis suis. ¶ Seruos etiam
 vestros, & ancillas, & iuuenes optimos,
 & asinos auferet, & ponet in opere suo.
 ¶.4. ¶ Greges quoque vestros addecimabit,
 vosque eritis ei serui. ¶ Et clamabitis in
 die illa, à facie regis vestri quem elegistis
 vobis: & non exaudiet vos Dominus in
 ¶.7. die illa, quia petistis vobis regem. ¶ No-
 luit autem populus audire vocem Samue-
 lis, sed dixerunt: Nequaquam. Rex enim
 erit super nos, & erimus nos quoque si-
 cut omnes gentes: & iudicabit nos Rex
 noster, & egredietur ante nos, & pugna-
 bit bella nostra pro nobis, ¶ Et audiuit
 Samuel omnia verba populi, & loqui-
 tus est ea in auribus Domini. ¶ Dixit au-
 tem Dominus ad Samuelem: Audi vo-
 cem eorum, & constitue super eos Re-
 gem. Et ait Samuel ad viros Israël: Vadat
 vnusquisque in ciuitatem suam.

CAP. IX.

ET erat vir de Ben-iamin nomine Cis, A
 filius Ahi-el, filii Seor, filii Bechorath,
 * filii Aphia, filii viri Iemini, fortis robore.
 ¶ Et erat ei filius vocabulo Saul, electus &
 bonus: & non erat vir de filiis Israël me-
 lior illo, ab humero & sursum eminebat
 super omnem populum. ¶ Perierant au-
 tem asinæ Cis patris Saul: & dixit Cis ad
 Saul filium suum: Tolle tecum vnum de
 pueris, & consurgens vade, & quære asi-
 nas.

nas. Qui cū tranſiſſent per montē Ephra
 4 im, ⁊ per Terram-Saliſa, & non inue-
 niſſent, tranſierunt etiam per terram-Sa-
 5 lim, & non erant: ſed & per terram-Iemi-
 ni, & minimè reſererunt. ⁊ Cū autem
 veniſſent in Terram-Suph*, dixit Saul ad
 puerum* qui erat cum eo: Veni & reuer-
 6 tamur, ne fortè dimiſerit pater meus aſi-
 nas, & ſolicitus ſit pro nobis. ⁊ Qui ait
 ei: Ecce vir Dei eſt in ciuitate, hac vir
 nobilis: omne quod loquitur, ſine am-
 biguitate venit. nunc ergo eamus illuc,
 ſi fortè indicet nobis de via noſtra pro-
 7 pter quam venimus. ⁊ Dixitque Saul ad
 B puerum ſuum: Ecce ibimus: quid feremus
 ad virum Dei? panis defecit in ciſtertiis
 noſtris: & ſportulam non habemus vt
 demus homini Dei, nec quicquam aliud.
 8 ⁊ Rurſum puer reſpondit Sauli, & ait: Ec-
 ce inuenta eſt in manu mea quarta pars
 ſtatèris argenti: demus homini Dei, vt in-
 9 dicet nobis viam noſtram. ⁊ (Olim in
 Iſraël ſic loquebatur vnusquiſque, vadens
 conſulere Deum: Venite, & eamus ad Vi-
 dētem. Qui enim propheta dicitur hodie
 10 vocabatur olim Videns.) ⁊ Et dixit Saul
 ad puerum ſuum: Optimus ſermo tuus,
 Veni, eamus. Et ierūt in ciuitatem in qua
 11 erat vir Dei. ⁊ Cūque aſcenderent cli-
 uum ciuitatis, inuenerunt puellas egredi-
 entes ad hauriendam aquam, & dixerunt
 12 eis: Num hic eſt Videns? ⁊ Quæ reſpon-
 dentes dixerunt illis: Hic eſt, ecce ante te
 feſtina nunc: hodie enim venit in ciuita-

* Et non in-
 ueniſſent ⁊
 * ſunt 69

populo 1. tem, quia sacrificium est hodie "populi" in
 excelso. ¶ Ingredientes urbem, statim in-
 uenietis eum antequam ascendat excelsum
 ad vescendum. neque enim comesturus
 est populus donec ille veniat, quia ipse be-
 nedictet hostiæ, & deinceps comedent qui
 vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia
 hodie reperietis eum. ¶ Et ascenderunt
 in ciuitatem. Cumque illi ambularent in
 medio urbis, apparuit Samuel egrediens
 obuiam eis, ut ascenderet in excelsum.
A. 7. 23. c. 21. ¶ (¶ Dominus autem reuelauerat auricu-
 lam Samuelis, ante unam diem quam ve-
 niret Saul, dicens. ¶ Hac ipsa hora, quæ
 nunc est, cras mittam virum ad te de Ter-
 ra-Ben-iamin, & unges eum ducem super
 populum meum Israël: & saluabit popu-
 lum meum de manu Philistinorum: quia
 respexi populum meum, venit enim cla-
 mor eorum ad me.) ¶ Cumque aspexis-
 set Samuel Saulem, Dominus dixit ei: Ec-
 ce vir quem dixeram tibi, iste dominabi-
 tur populo meo. ¶ Accessit autem Saul
 ad Samuelem in medio portæ & ait: Indi-
 ca, oro, mihi, ubi est domus Videntis. ¶ Et
 respondit Samuel Sauli dicens: Ego sum
 Videntis, ascende ante me in excelsum, ut
 comedatis mecum hodie, & dimittam te
 mane: & omnia quæ sunt in corde tuo,
 indicabo tibi. ¶ Et de asinis quas nudiu-
 stertius perdidisti, ne sollicitus sis, quia in-
 uentæ sunt. Et cuius erunt optima quæq;
 Israël? nonne tibi & omni domui patris
 sui? ¶ Respondens autem Saul ait: Nun-
 quid

quid non filius Iemini ego sum de minima tribu Israël, & cognatio mea nouissima inter omnes familias de tribu Benjamin? quare ergo loquutus es mihi sermonem istum? ¶ Assumens itaque Samuel Saulem & puerum eius, introduxit eos in triclinium, & dedit eis locū in capite eorū qui fuerant inuitati. erant enim quasi triginta viri. ¶ Dixitque Samuel coco: Da partem quam dedi tibi, & præcepi vt reponeres seorsum apud te. ¶ Leuauit autē cocus arnum, & posuit ante Saul. Dixitque Samuel: Ecce quod remāsit pone ante te, et comede: quia de industria seruatū est tibi, quando populum vocaui. Et comedit Saul cum Samuele in die illa. ¶ Et descenderunt de excelsō in oppidū, & loquutus est cū Saule in solario: strauitque Saul in solario, & dormiuit. ¶ Cumque mane surrexissent, & iam elucesceret, vocauit Samuel Saulē in solario dicens: Surge, vt dimittā te. Et surrexit Saul: egres- sique sunt ambo: ipse videlicet & Samuel ¶ Cūque descenderent in extrema parte ciuitatis, Samuel dixit ad Saul: Die pro vt antecedit nos, & transeat: tu autem subsiste paulisper, vt indicem tibi verbum Domini.

CAP. X.

AT Vlit autem Samuel lenticulam olei. & effudit super caput eius, & deosculatus est eum, & ait: Ecce vnxit te Dominus super hereditatē suam in principem, & liberabis populum suum de manibus

A7.13. c.21.

Osce 9. d. 15.

- 5.

inimicorū eius qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum, quia vnxit te Deus in principem'. ¶ Cūq; abieris hodie à me, inuenies duos viros iuxta sepulchrū Rachel in finibus Beniamin in meridie, dicentq; tibi: Inuētæ sunt asinæ, ad quas ieras perquirendas: & intermissis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis, & dicit: Quid faciam de filio meo? ¶ Cūq; abieris inde, & ultra transferis, & veneris ad quercum Thabor, inuenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Beth-el, vnus portans tres hœdos, & alius tres tortas panis, & alius portans lagenam vini. ¶ Cūque te saluauerint, dabunt tibi duos panes, & accipies de manu eorum. ¶ Post hæc venies in collem Dei, vbi est statio Philisthinorum & cū ingressus fueris ibi vrbe[m], obuiū habebis ibi gregem prophetarum descendētium de excelsō, & ante eos psalterium & tympanum, & tibiam, & cytharam: ipsosque prophetantes. ¶ Et insiliet in te spiritus Domini, & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alium. ¶ Quando ergo euenerint signa hæc omnia tibi, fac quæcunq; inuenerit manus tua, quia Dominus tecum est. ¶ Et descendes ante me in Galgala: (ego quippe descēdam ad te) vt offeras oblationem, & imnoles victimas pacificas, Septem diebus expectabis donec veniā ad te, & ostendam tibi quid facias. ¶ Itaque cū auertisset humerum suum vt abiret à Samuele, immutauit ei Deus cor aliud, & venerunt omnia signa hæc

10 hæc in die illa. ¶ Veneruntque ad præ-
 dictum collem, & ecce cuneus propheta-
 rum obuius ei: & insiluit super eum spiri-
 tus Domini, & prophetavit in medio eo-
 11 rum. ¶ Videntes autem omnes qui no-
 uerant eum heri & nudius tertius, quòd
 Cesset cum prophetis, & prophetaret, dixe-
 runt ad inuicem: ¶ Quænam res accidit fi-
 lio Cis: nũ & Saul inter prophetas? ¶ Ref-
 12 ponditque alius ad alterũ dicens: Et quis
 pater eius? Propterea versum est in pro-
 uerbiũ: NVMETS AVL INTER
 13 PROPHE T A S? Cessauit autẽ pro-
 14 phetare, & venit ad excelsum. ¶ Dixitque
 patruus Saul ad eũ, & ad puerũ eius, Quò
 abistis? Qui responderunt: Quærere asi-
 nas, quas quũ non reperissemus, venimus
 15 ad Samuelem. ¶ Et dixit ei patruus suus,
 16 Indica mihi quid dixerit tibi Samuel: ¶ Et
 ait Saul ad patrum suũ: Indicauit no-
 bis quia inuentẽ essent asine. De sermone
 autẽ regni non indicauit ei quem loquu-
 17 tus fuerat ei Samuel. ¶ Et conuocauit Sa-
 muel populum ad Dominũ in Masphat,
 18 ¶ & ait ad filios Israël: Hæc dicit Domi-
 nus Deus Israël: Ego eduxi Israël de Ae-
 gypto, & erui vos de manu Aegyptiorũ,
 & de manu omniũ regum qui affligebant
 19 vos. ¶ Vos autem hodie proiecistis Deum
 vestrum, qui solus saluauit nos de vniuer-
 sis malis & tribulationibus vestris: & di-
 20 xistis: Nequaquam, sed regẽ constitue su-
 per nos. Nunc ergo state coram domino

Ius. 19. d. 24.

 ¶ Cis pater eius
 ius 4.
 ¶ eorum.

*Filiis.**Exp. 8. c. 11.**Abf. 11. c. 12.*

applicuit Samuel omnes tribus Israël, & cecidit fors tribus Ben-iamin. ¶ Et applicuit tribum Ben-iamin & cognationes eius, & cecidit cognatio Metri, & peruenit vsque ad Saul filium Cis. Quæsierunt ergo eum, & non est inuentus. ¶ Et confulerunt post hæc Dominum vtrumnam venturus esset illuc. Responditque Dominus: Ecce absconditus est domi. ¶ Cucurrerunt itaque & tulerunt eum inde, stetitque in medio populi: & altior fuit vniuerso populo ab humero & sursum. ¶ Et ait Samuel ad omnem populum: Certè videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo. Et clamauit omnis populus, & ait: ¶ Viuat rex. ¶ Loquutus est autem Samuel ad populum legem regni, & scripsit in libro, & reposuit coram domino: & dimisit Samuel omnem populum, singulos in domum suam. ¶ Sed & Saul abiit in domum suam: in Gabaa: & abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda. ¶ Filii verò: Belial dixerunt: Num saluare nos poterit iste. Et despexerunt eum, & non attulerunt ei munera: ille verò dissimulabat se audire.

CAP. XI.

6. **E**T factum est quasi post mensem, ascendit Naas Ammonites, & pugnare cepit aduersum Iabes-Galaad. Dixeruntque omnes viri Iabes ad Naas, Habeto nos foederatos, & seruiemus tibi. ¶ Et respondit ad eos Naas Ammonites: In hoc feriam

vobiscum foedus, vt eruam omnium ve-
 strum oculos dextros, ponamque vos op-
 3 probrium in vniuerso Israël. ¶ Et dixerunt
 ad eum seniores Iabes: Concede nobis se-
 ptem dies, vt mittamus nuntios ad vniuer-
 sos terminos Israël: & si nō fuerit qui de-
 4 fendat nos, egrediemur ad te. ¶ Venerunt
 B ergo nuntii in Gabaa Saulis: & locuti sunt
 verba hæc' audiente populo: & leuauit
 5 omnis populus vocem suā & fleuit. ¶ Et
 ecce Saul veniebat, sequēs boues de agro
 & ait: Quid habet populus quod plorat?
 Et narrauerunt ei verba virorum Iabes.
 6 ¶ Et insiluit spiritus Domini in Saul, cum
 audisset verba hæc, et iratus est furore eius
 7 nimis. ¶ Et assumens vtrunque bouem,
 concidit in frustra, misitque in omnes ter-
 minos Israël per manum nuntiorum, di-
 cens: Quicumque non exierit & sequutus
 fuerit Saul & Samuel, sic fiet bobus eius.
 Inuasit ergo timor Domini populum, &
 8 egressi sunt quasi vir vnus. ¶ Et recensuit
 C eos in Bezec: fueruntque filiorum Israël
 trecenta millia: virorum autem Iuda tri-
 9 ginta millia. ¶ Et dixerunt nuntiis qui ve-
 nerant: Sic diceis viris qui sunt in Iabes-
 Galaad: Cras erit vobis salus cum incalue-
 rit sol. Venerunt ergo nuntii, & annun-
 10 tiauerunt viris Iabes: qui lætati sunt, ¶ Et
 dixerunt: Mane exhibimus ad vos: & facie-
 11 tis nobis omne quod placuerit vobis. ¶ Et
 factū est, cum dies crastinus venisset, con-
 stituit Saul populum in tres partes: & in-
 gressus est media castra in vigilia matuti-

na, & percussit Ammon vsque dum inca-
 lesceret dies: reliqui autem dispersi sunt,
 ita vt non relinquerentur in eis duo pari-
 ter. ^{Sup. 10. d. 27.} ¶ Et ait populus ad Samuelem: Quis
 est iste qui dixit: Saul num regnabit super D-
 nos? Date viros, & interficiemus eos. ¶ Et
 ait Saul: Non occidetur quisquam in die
 hac, quia hodie fecit dominus salutem in
 Israël. ¶ Dixit autem Samuel ad populū:
 Venite, & eamus in Galgala, & innoue-
 mus ibi regnum. ¶ Et perrexit omnis po-
 pulus in Galgala, & fecerunt ibi regem
 Saul coram Domino in Galgala, & im-
 molauerunt ibi victimas pacificas coram
 Domino. Et lætatus est ibi Saul, & cun-
 cti viri Israël nimis.

CAP. XII.

Dixit autem Samuel ad vniuersum Is-
 raël, Ecce auditi vocem vestram iu-
 xta omnia quæ locuti estis ad me, & con-
 stitui super vos regem. ¶ Et nunc rex gra-
 ditur ante vos: ego autem senui & inca-
 nui: porro filii mei vobiscum sunt: itaque
 conuersatus coram vobis ab adolescentia
 mea vsque ad hanc diem, ¶ ecce præsto
 sum. ^{Exc. 46. d. 22.} ¶ Loquimini de me coram Domino
 & coram Christo eius, vtrum bouem cu-
 iusquam tulerim aut asinum: si quempiã
 calumniatus sum, si oppressi aliquẽ, si de
 manu cuiusquam munus accepi: & con-
 temnam illud hodie, restituauique vobis.
 ¶ Et dixerunt: Non es calumniatus nos,
 neque oppressisti, neque tulisti de manu
 alicuius quippiam. ¶ Dixitque ad eos: Te-

stis

stis est Dominus aduersum vos, & testis
 Christus eius in die hac, quia non inue-
 neritis in manu mea quippiã. Et dixerunt:
 6 Testis. ¶ Et ait Samuel ad populum: Do-
 7 minus qui fecit Moysen & Aaron, & edu-
 xit patres nostros de terra-Aegypti, -ad-
 8 est. ¶ Nunc ergo stete, vt iudicio contem-
 dam aduersum vos corã Domino de om-
 nibus misericordiis Domini, quas fecit vo-
 9 biscum, & cum patribus vestris: ¶ Quo-
 modo Iacob ingressus est in Aegyptum, *Gen. 46. 4. 5.*
 & clamauerunt patres vestri ad dominũ:
 & misit Dominus Moysen & Aaron, &
 eduxit patres vestros de Aegypto, & col-
 10 locauit eos in loco hoc. ¶ qui obliti sunt *Iudic. 4. 4. 2.*
 Domini Dei sui, & tradidit eos in manu
 Sisaræ magistri militiae* Hasor, & in ma- **regio.*
 nu Philisthinorum, & in manu regis Mo-
 11 ab, & pugnaverunt aduersum eos. ¶ Po-
 stea autem clamauerunt ad Dominum,
 & dixerunt: Peccauimus, quia dereliqui-
 mus Dominum, & seruiuimus Baalim &
 Astaroth: nunc ergo erue nos de manu
 inimicorum nostrorum, & seruiemus ti-
 12 bi. ¶ Et misit Dominus Ierobaal & Ba-
 dan- & Samson, & Barac, & Iephthe, &
 Samuel, & eruit vos de manu inimicorũ *"Badan ego
Barac 12.
m. 2.*
 13 vestrorum per circuitũ, & habitastis con-
 fidenter. ¶ Videntes autem quòd Naas,
 C rex filiorum Ammon, venisset aduersum
 vos dixistis mihi: Nequaquam, sed rex im-
 perabit nobis: cum dominus Deus vester
 regnaret in vobis. ¶ Nunc ergo præsto
 est rex vester, quem elegistis & petistis: ec-
 ce de-

ce dedit vobis Dominus regem. ¶ Si timueritis Dominum, & serueritis ei, & audieritis vocem eius, & non exasperaueritis os Domini, eritis & vos, & rex qui imperat vobis sequentes Dominum Deum vestrum: ¶ si autem non audieritis vocem Domini, sed exasperaueritis sermones eius, erit manus Domini super vos, & super patres vestros. ¶ Sed & nunc stete & videte rem istam grandem, quam facturus est dominus in conspectu vestro. ¶ Nunquid non messis tritici est hodie: inuocabo Dominum, & dabit voces & pluuias: & scietis & videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu Domini, petentes super vos regem. ¶ Et clamauit Samuel ad Dominum, & dedit dominus voces & pluuias in illa die. ¶ Et timuit omnis populus nimis Dominum & Samuelem. Et dixit vniuersus populus ad Samuelem: Ora pro seruis tuis ad Dominum Deum tuum, vt non moriamur. addidimus enim vniuersis peccatis nostris malum vt peteremus nobis regem, ¶ Dixit autem Samuel ad populum: Nolite timere, vos fecistis vniuersum malum hoc: veruntamen nolite recedere a tergo Domini, sed seruite Domino in omni corde vestro. ¶ Et nolite declinare post vana, quæ non proderunt vobis, neque eruent vos, quia vana sunt. ¶ Et non derelinquet Dominus populum suum, propter nomen suum magnum: quia iurauit Dominus facere vos sibi populum. ¶ Absit autem à

me hoc peccatum in Domino, vt cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam. ¶ Igitur timeate Dominum, & seruite ei in veritate - & ex toto corde vestro. vidistis enim magnifica, que in vobis gesserit. ¶ Quod si perseueraueritis in malitia: & vos & Rex vester pariter peribitis.

CAP. XIII.

A Filius vnus anni erat Saul cum regnare cœpisset: duobus autem annis regnavit super Israël. ¶ Et elegit sibi Saul tria millia de Israël: & erant cum Saul duo millia in Machmas, & in monte Bethel: mille autem cum Ionatha in Gabaa Beniamin. porro cæterum populum remisit vnumqueque in tabernacula sua. ¶ Et percussit Ionathas stationem Philistinorum, quæ erat in Gabaa. Quod cum audissent Philisthim, Saul cecinit buccina in omni terra, dicens, Audiant Hebræi. ¶ Et vniuersus Israël audiuit huiuscemodi famam, Percussit Saul stationem Philistinorum: & erexit se Israël aduersus Philisthim. Clamauit ergo populus post Saul in Galgala. ¶ Et Philisthim congregati sunt ad præliandum contra Israël, triginta millia curruum, & sex millia equitum, & reliquum vulgus sicut arena quæ est in littore maris plurima. Et ascendentes castra metati sunt in Machmas ad orientem Beth-auen. ¶ Quod cum vidissent viri Israël se in arcto positos (afflictus enim erat populus) abscon-

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

autem in

derunt se in speluncis, & in abditis, in petris quoque, & in antris, & in cisternis.

¶ Hebræi autem transierunt Iordanem
 13. -in terram Gad & Galaad. Cùmque adhuc esset Saul in Galgala, vniuersus populus perterritus est, qui sequebatur eum.

¶ Et expectauit septem diebus iuxta placitum Samuelis, & non venit Samuel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo.

¶ Ait ergo Saul, Afferte mihi holocaustum, & pacifica. Et obtulit holocaustum.

¶ Cùmque compleisset offerens holocaustum, ecce Samuel veniebat. & egressus est Saul obviam ei, vt saluaret eum. ¶ Locutusque est ad eum Samuel, Quid fecisti?

Respondit Saul, Quia vidi quòd populus dilaberetur à me, & tu non veneras iuxta placitos dies, porrò Philisthiim congregati fuerant in Machmas: ¶ dixi, Nunc descendent Philisthiim ad me in Galgala, & faciem Domini non placavi. Necesseitate compulsus, obtuli holocaustum.

¶ Dixitque Samuel ad Saul, Stultè egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israël in sempiternum, ¶ sed nequaquam regnum tuum ultra consur-

12. *AA. 13. d. 12.* get. Quæsiuit Dominus sibi virum iuxta cor suum: & præcepit ei Dominus vt esset dux super populum suum, eò quòd non seruaueris quæ præcepit Dominus. ¶ Surrexit autem Samuel, & ascendit de Galgala in Gabaa Ben-iamin. - Et reliqui po-

7 puli ascenderunt post Saul obviam po-
 8 pulo, qui expugnabant eos venientes de
 Galgala in Gabaa, in colle Ben-iamin'.
 Et recensuit Saul populum, qui inuenti
 6 fuerat cum eo, quasi sexcentos viros. Et
 Saul & Ionathas filius eius, populusque
 8 qui inuentus fuerat cum eis, erat in Ga-
 baa Ben-iamin: porro Philisthim conse-
 7 derant in Machmas. Et egressi sunt ad
 9 "præliandum" de castris Philisthinorum *præliandum 9.*
 tres cunei. Vnus cuneus pergebat contra
 10 88 viam Ephra ad terram-Saul. Porro alius
 ingrediebatur per viam Beth-horon. ter-
 11 tius autem verterat se ad iter termini in
 terra-Sabaa' imminentis valli Seboim
 69 contra desertum. Porro faber ferrarius
 non inueniebatur in omni terra-Israel.
 cauerant enim Philisthim, ne fortè face-
 11 80 rent Hebræi gladium aut lanceam. Des-
 cēdebat ergo omnis Israel ad Philisthim
 vt exacueret vnusquisque vomerē suum,
 81 & ligonem, & securim* & sarculum. Re-
 11 82 tulsæ itaque erant acies vomerum, & li-
 gonum, & tridentum, & securium, vs-
 que ad stimulum corrigendum. Cum-
 que venisset dies prælii, non est inuentus
 11 11 ensis & lancea in manu totius populi qui
 erat cum Saule & Ionatha, excepto Saul
 & Ionatha filio eius. Egressa est autem
 statio Philisthim, vt transcenderet in
 Machmas.

CAP. XIII.

11 11 **A**ET accidit in quadam die vt diceret Io-
 Enathas filius Saul ad adolescentem ar-

migerum suum, Veni & transeamus ad
 stationem Philisthinorum, quæ est trans
 locum illum. Patri autem suo hoc ipsum
 non indicauit. ¶ Porro Saul morabatur
 in extrema parte Gabaa sub malograna-
 to, quæ erat in agro Gabaa: & erat po-
 pulus cum eo quasi sexcentorū virorum.
 ¶ Et Achias filius Achitob fratris Icha-
 bod filii Phinees, qui ortus fuerat ex He-
 li sacerdote Domini in Silo, portabat e-
 phod. Sed & populus ignorabat quò is-
 set Ionathas. ¶ Erant autem inter ascen-
 sus, per quos nitebatur Ionathas transire
 ad stationem Philisthinorum, eminentes
 petræ ex vtraque parte, & quasi in modū
 dentium scopuli hinc inde prærupti, no-
 men vni Boses, & nomen alteri Sene:
 ¶ vnus scopulus prominēs ad aquilonem
 ex aduerso Machmas, & alter ad meridiē,
 contra Gabaa. ¶ Dixit autem Ionathas
 ad adolescentem armigerum suum, Ve-
 ni transeamus ad stationem incircunciso-
 rum horum, si fortè faciat Dominus pro
 nobis: quia non est Domino difficile sal-
 uare vel in multis vel in paucis. ¶ Dixitq;
 ei armiger suus, Fac omnia quæ placent
 animo tuo: perge quò cupis, - & ero tecum
 vbicunque volueris. ¶ Et ait Iona-
 thas, Ecce nos transimus ad viros istos.
 Cùmque apparuerimus eis, ¶ si taliter lo-
 cuti fuerint ad nos, Manete, donec venia-
 mus ad vos: stemus in loco nostro, nec
 ascendamus ad eos. ¶ Si autem dixerint,
 Ascendite ad nos: ascendamus, quia tra-
 didit

Magron 3.

Sup. 4. 4. 20

33 Ps. 14. c. 11

7. 5.

didit eos Dominus in manibus nostris,
 11 * hoc erit nobis signum. ? Apparuit igitur ^{1. 1.}
 vterque stationi Philisthinorum : dixe-
 runtq; Philisthim, En Hebræi egrediun-
 tur de cauernis in quibus absconditi fue-
 12 rant. ? Et locuti sunt viri de statione ad
 Jonathan, & ad armigerum eius, dixerūt-
 que, Ascendite ad nos, & ostendemus vo-
 bis rem. Et ait Ionathas ad armigerum
 suum, Ascendamus, sequere me, tradidit
 13 enim Dominus eos in manus Israël. ? AC-
 cendit autem Ionathas manibus & pedi-
 bus reptās, & armiger eius post eum. Ita-
 que ^{1.} alii cadebant ante Jonathan, alios ar- ^{* quum vidis-}
 14 miger eius interficiebat sequens eum. ? Et ^{sent faciem}
 facta est plaga prima, qua percussit Iona- ^{Ionathas.}
 thas & armiger eius, quasi viginti virorū
 in media parte iugeris, quam par boum
 15 in die arare consuevit. ? Et factum est mi-
 raculum in castris, - & per agros : sed & ^{- . 10.}
 omnis populus stationis eorum, qui ierāt
 ad prædandum, obstupuit, & conturbata
 "sunt castra: " & accidit quasi miraculum ^{"est terra 40}
 16 à Deo. ? Et respexerit speculatores Saul,
 qui erant in Gabaa Ben-iamin, & ecce
 multitudo prostrata, & huc illucque dif-
 17 fugiens. ? Et ait Saul populo qui erat cū
 eo, Requirite & videte quis abierit ex no-
 bis. Cūque requisissent, repertum est
 non adesse Jonathan & armigerum eius.
 18 ? Et ait Saul ad Achiam, Applica arcam
 Domini. (Erat enim ibi arca Dei in die il-
 19 la cum filiis Israël.) ? Cūque loquere-
 tur Saul ad sacerdotem, tumultus ma-
 gnus

gnus exortus est in castris Philisthinorum: crescebatque paulatim, & clarius resonabat. Et ait Saul ad sacerdotem, Contrahe manum tuam. ¶ Conclamauit ergo 20 Saul, & omnis populus qui erat cum eo, & venerunt usque ad locum certaminis: & ecce versus fuerat gladius vniuscuiusque ad proximum suum, & cædes magna nimis. ¶ Sed & Hebræi qui fuerant cum Philisthim heri & nudius tertius, ascenderantque cum eis in castris, reuersi sunt ut essent cum Israël* qui erant cum Saul & Ionatha. ¶ Omnes quoque Israelitæ qui 22 se absconderant in monte Ephraim, audientes quod fugissent Philisthæi, sociauerunt se cum suis in prælio. - Et erant cum Saul, quasi decem millia virorum. ¶ Et 23 saluauit Dominus in die illa Israël. pugna autem peruenit usque ad Beth-auen. ¶ Et 24 viri Israël sociati sunt sibi in die illa: adiurauit autem Saul populum, dicens, Maledictus vir qui comederit panem usque ad vesperam, donec vlciscar de inimicis meis. Et non manducauit vniuersus populus panem: ¶ omneque terræ vulgus venit in saltum, in quo erat mel super faciem agri. ¶ Ingressus est itaque populus saltum, & 26 apparuit fluens mel, nullusque applicuit manum ad os suum. timebat enim populus iuramentum. ¶ Porro Ionathas non 27 audierat cum adiuraret pater eius populum: extenditque summitatem virgæ, quam habebat in manu, & intinxit in fauam mellis: & couertit manum suam ad

os suum , & illuminati sunt oculi eius.

- 8 ^o Respondensque vnus de populo ait, Iurando constrinxit pater tuus populum, dicens, Maledictus vir qui comederit panem hodie (defecerat autem populus.)
- 9 ^o Dixitque Ionathas, Turbauit pater meus terrā : vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eò quòd gustauerim paululum de melle isto: ^o quāto magis si comedisset populus de præda inimicorū suorum quam reperit ? nonne maior plaga facta fuisset in Philisthiim? ^o Percusserunt ergo in die illa Philisthæos à Machmis vsque in Aialon . Defatigatus est autem
- 2 populus nimis: ^o & versus ad prædam tulit oues, & boues, & vitulos, & mactauerunt in terra : comeditque populus cum
- 3 sanguine. ^o Nuntiauerunt autem Sauli dicentes quòd populus peccasset Domino, comedens cum sanguine. Qui ait, Preuaricati estis , Voluite ad me iam nunc fac
- 4 xum grande. ^o Et dixit Saul, Dispergimini in vulgus, & dicite eis vt adducat ad me vnusquisque bouem suum & arietem , & occidite super istud, & vescimini, & non peccabitis Domino comedētes cū sanguine. Adduxit itaque omnis populus vnusquisque bouē in manu sua vsque ad noctem: & occiderunt ibi. ^o Aedificauit autem Saul altare Domino : tuncque primum cœpit ædificare altare Domino.
- 6 ^o Et dixit Saul, Irruamus super Philisthæos nocte , & vastemus eos vsque dum ilucescat manè, nec relinquamus ex eis vi-

rum. Dixitque populus, Omne quod bonum videtur in oculis tuis, fac. Et ait sacerdos, Accedamus huc ad Deum. Et consultuit Saul Dominum, dicens, Num persequar Philisthim? si trades eos in manus Israël? Et non respondit ei in die illa. Dixitque Saul, Applicate huc uniuersos angulos populi: & scitote, & videte per quem acciderit peccatum hoc hodie. Viuit Dominus saluator Israël, quia si per Ionathan filium meum factum est, absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad uniuersum Israël, Separamini vos in partem vnā, & ego cum Ionatha filio meo ero in parte altera. Responditque populus ad Saul, Quod bonum videtur in oculis tuis, fac. Et Dixit Saul ad Dominum Deum Israël, Domine Deus Israël da iudicium, quid est quod non responderis seruo tuo hodie. Si in me aut in Ionatha filio meo est iniquitas hæc, da ostensionem, aut si hæc iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est Ionathas & Saul, populus autem exiuit. Et ait Saul, Mittite sortem inter me, & inter Ionathā filium meum. Et captus est Ionathas. Dixit autem Saul ad Ionathan, Indica mihi quid feceris. Et indicauit ei Ionathas, & ait, Gustans gustavi in summitate virgæ, quæ erat in manu mea, paululum mellis, & ecce ego morior? Et ait Saul, Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia morte morieris

45 riêris Ionatha. [¶] Dixitq; populus ad Saul,
 Ergone Ionathas morietur, qui fecit sa-
 lutem hanc magnam in Israël? hoc ne-
 fas est: viuit Dominus, si ceciderit capillus
 de capite eius in terram, quia cum Deo
 operatus est hodie. Liberauit ergo popu-
 46 lus Ionathan, vt non moreretur. [¶] Recel-
 sitq; Saul, nec persecutus est Philisthiim:
 porro Philisthiim abierunt in loca sua.
 47 [¶] Et Saul confirmato regno super Israël,
 pugnabat per circuitum aduersum om-
 nes inimicos eius, contra Moab, & filios
 Ammon, & Edom, & reges Soba, & Phi-
 48 listhæos: & quocunq; se verterat, su-
 perabat. [¶] Congregatoq; exercitu per-
 cussit Amalec, & eruit Israël de manu va-
 49 statorum eius. [¶] Fuerunt autem filii Saul,
 Ionathas, & Iesui, & Melchi-sua: & no-
 mina duarum filiarum eius, nomen pri-
 mogenitæ Merob, & nomen minoris Mi-
 50 chol. [¶] Et nomen vxoris Saul, Achinoam
 filia Achimaas: & nomen principis mili-
 tiæ eius Abner, filius Ner, patruelis Saul.
 51 [¶] Porro Cis fuit pater Saul, & Ner pater 1. P. 11. 2. c. 33.
 52 Abner, filius Abiel. [¶] Erat autem bellum
 potens aduersum Philisthæos omnibus
 diebus Saul. Nam quencunq; viderat
 Saul virum fortem, & aptum ad præ-
 lium, sociabat eum sibi.

CAP. XV.

A ET dixit Samuel ad Saul, Me misit Do-
 minus, vt vngerem te in regem super
 populum eius Israël, nunc ergo audi vo-
 5 cem Domini: [¶] Hæc dicit Dominus exer-

d s

circuitum.

Exo. 17. b. 2.

2. 5.

cituum, Recensui, quæcunque fecit Ama-
 lec Israël, quomodo restitit ei in via cū
 ascenderet de Aegypto. ¶ Nunc ergo va-
 de, & percute Amalec, & demolire vniuer-
 sa eius: non parcas ei, & non concupif-
 cas ex rebus ipsius aliquid: sed interfice à
 viro vsque ad mulierem, & paruulum at-
 que lactantem bouem & ouem, came-
 lum & asinum. ¶ Præcepit itaque Saul po-
 pulo, & recensuit eos quasi agnos: ducen-
 ta millia peditum, & decem millia viro-
 rum Iuda. ¶ Cumque venisset Saul vsque
 ad ciuitatem Amalec, tetendit insidias in
 torrente. Dixitque Saul Cineo, Abite, re-
 cedite, atque discedite ab Amalec: ne for-
 te inuoluam te cū eo. tu enim fecisti mi-
 sericordiam cū omnibus filiis Israël, cū
 ascenderet de Aegypto. Et recessit Ci-
 næus de medio Amalec. ¶ Percussitque
 Saul Amalec ab Henila, donec venias ad
 Sur, quæ est è regione Aegypti. ¶ Et ap-
 prehendit Agag regem Amalec viuū, om-
 ne autem vulgus interfecit in ore gladii.
 ¶ Et pepercit Saul & populus, Agag, &
 optimis gregibus ouium & armentorum,
 & vestibus, & arietibus, & vniuersis quæ
 pulchra erant, nec voluerunt disperdere
 ea. quicquid verò vile fuit & reprobum, C
 hoc demoliti sunt. ¶ Factū est autem ver-
 bum Domini ad Samuel, dicēs, ¶ Pœnitet
 me quòd constituerim Saul regem: quia
 dereliquit me, & verba mea opere non
 impleuit. Contristatusque est Samuel,
 & clamauit ad Dominum tota nocte.

12 ¶ Cùmque de nocte surrexisset Samuel, ut
iret ad Saul, manè nūciatum est Samue-
li, eo quòd venisset Saul in Carmelum, &
erexisset sibi fornicem triumphalē, & re-
uersus transisset: descendissetq; in Galga-
la. Venit ergo Samuel ad Saul, & Saul
offerebat holocaustum Domino de ini-
tiis prædarum quæ attulerat ex Amalec. - .5.

13 ¶ Et cùm venisset Samuel ad Saul, dixit ei
Saul, Benedictus tu Domino, inpleui
14 verbum Domini. ¶ Dixitque Samuel, Et

15 D quæ est hæc vox gregum quæ resonat in
auribus meis, & armentorum quam ego
16 audio? ¶ Et ait Saul, De Amalec adduxe-
runt ea: pepercit enim populus meliori-
bus ouibus & armentis ut immolarentur
Domino Deo tuo, reliqua verò occidi-

17 mus. ¶ Ait autem Samuel ad Saul, Sine
me, & indicabo tibi quæ locutus sit Do-
minus ad me nocte. Dixitque ei, Loque-

18 re. ¶ Et ait Samuel, ¶ Nonne cùm paruu-
lus esses in oculis tuis, caput in tribubus
Israël factus es? vnxitque te Dominus in

19 regem super Israël, ¶ & misit te Dominus
in viam, & ait, Vade & interfice peccato-
res Amalec, & pugnabis contra eos vsque

20 ad internecionem eorum. ¶ Quare ergo
non audisti vocem Domini: sed versus ad
prædam es, & fecisti malum in oculis Do-

21 mini? ¶ Et ait Saul ad Samuelem, Imò au-
diui vocem Domini, & ambulavi in via
per quam misit me Dominus, & adduxi

22 Agag regem Amalec, & Amalec interfe-
ci. ¶ Tulit autem de præda populus oues
& bo-

Sap. 13. 6. 60

& boues primitias eorum quæ cæsa sunt,
 ut immolet Domino Deo suo in Galgalis.
 Et ait Samuel, Nunquid vult Dominus
 holocausta & victimas, & non potius
 ut obediatur voci Domini? MELIOR EST ENIM
 OBEDIENTIA QUAM VICTIMAE:
 & auscultare, magis quam offerre adipem
 arietum. quoniam quasi peccatum ariolandi
 est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ,
 nolle acquiescere. Pro eo ergo quod
 abiecisti sermonem Domini, abiecit te
 Dominus ne sis rex. Dixitque Saul
 ad Samuelem, Peccaui, quia præuaricatus
 sum sermonem Domini, & verba tua,
 timens populum, & obediens voci eorum.
 Sed nunc porta quæso peccatū meum,
 & reuerte mecum ut adorem Dominum.
 Et ait Samuel ad Saul, Non reuertar
 tecum, quia proiecisti sermonem Domini,
 & proiecit te Dominus ne sis Rex
 super Israël. Et conuersus est Samuel
 ut abiret: ille autem apprehendit summitatem
 pallii eius, quæ & scissa est. Et ait ad
 eum Samuel, Scidit Dominus regnum
 Israël à te hodie, & tradidit illud
 proximo tuo meliori te. Porro Triumphator
 in Israël non parcat, & pœnitudo non
 flectetur: neque enim homo est ut agat
 pœnitentiam. At ille ait, Peccaui: sed nunc
 honora me coram senioribus populi mei
 & coram Israël, & reuerte mecum,
 ut adorem Dominum Deum tuum. Reuer-
 sus ergo Samuel secutus est Saulum: &

1uo 2.

Ecc. 4. d. 17.

Ose. 6. c. 7.

Mat. 9. b. 13.

E. 12. d. 1.

5.

Infy. 28. c. 17.

32 adorauit Saul Dominum. ¶ Dixitque Sa-
 muel, Adducite ad me Agag regem Ama-
 lec. Et oblatus est ei Agag pinguis-
 -tremens. Et dixit Agag, Siccine separat
 33 amara mors? ¶ Et ait Samuel, Sicut fecit
 absque liberis mulieres gladius tuus, sic
 absque liberis erit inter mulieres mater
 tua. Et in frustra concidit eum Samuel co-
 34 ram Domino in Galgalis. ¶ Abiit autem
 Samuel in Ramatha. Saul verò ascendit
 35 in domum suam in Gabaa*. ¶ & non vi-
 dit Samuel vltra Saul vsque ad diē mor-
 tis suæ: veruntamen lugebat Samuel Sau-
 lem, quoniam Dominū poenitebat quod
 constituisset regem Saul super Israël.

CAP. XVI.

21 **A** Dixitque Dominus ad Samuelem, Vt
 quequo tu luges Saul, cum ego pro-
 26 iecerim eum ne regnet super Israël? imple
 F cornu tuum oleo, & veni, vt mittam te *Infr. 17. b. 10*
 ad Isai Bethlehemitē: prouidi enim in fi-
 27 liis eius mihi regē. ¶ Et ait Samuel, Quo-
 modo vadam? audiet enim Saul, & inter-
 28 ficiet me. Et ait Dominus, Vitulum de
 armento tolles in manu tua, & diēs, Ad
 3 immolandum Domino veni. ¶ Et voca-
 29 bis Isai ad victimam, & ego ostendam ti-
 bi quid facias, & unges quęcunque mon-
 4 strauero tibi. ¶ Fecit ergo Samuel sicut lo-
 30 curus est ei Dominus. Venitque in Beth-
 lehem, & admirati sunt seniores ciuitatis,
 31 **B** occurrentes ei, dixeruntque, Pacificusne
 5 est ingressus tuus? ¶ Et ait, Pacificus: ad
 G immolandum Domino veni, sanctifica-
 mini,

mini, & venite mecum vt immolem. Sanctificauit ergo Isai & filios eius, & vocauit eos ad sacrificium. ¶ Cùmque ingressi essent, vidit Eliab, & ait, Num coram Domino est Christus eius? ¶ Et dixit Dominus ad Samuelem, Ne respicias vultum eius, neque altitudinem stature eius: quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominis ego iudico: homo enim videt ea quæ parèt, Dominus autem intuetur cor. ¶ Et vocauit Isai Abinadab, & adduxit eum coram Samuele. Qui dixit, Nec hunc elegit Dominus. ¶ Adduxit autem Isai Samma, de quo ait, Etiam hunc non elegit Dominus. ¶ Adduxit itaque Isai septem filios suos coram Samuele: & ait Samuel ad Isai, Non elegit Dominus ex istis. ¶ Dixitque Samuel ad Isai, Nunquid iam completi sunt filii? Qui respondit, Adhuc reliquus est paruulus, & pascit oues. Et ait Samuel ad Isai, Mitte, & adduc eum: nec enim discumbemus priusquam huc ille veniat. ¶ Misit ergo, & adduxit eum. Erat autem rufus, & pulcher aspectu, decoraque facie, & ait Dominus, Surge, & unge eum: ipse est enim. ¶ Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum eius: & directus est Spiritus Domini à die illa in Dauid, & deinceps: surgensque Samuel abiit in Ramatha. ¶ Spiritus autem Domini recessit à Saul, & exagibat eum spiritus nequam, à Domino. ¶ Dixeruntque serui Saul ad eum, Ecce Spiritus Dei malus exagitat te, ¶ Iubeat Domi-

2. Re. 7. b. 8.

Psa. 17. d. 44.

88. c. 21.

Act. 7. f. 46.

23. d. 24.

nus noster, * & serui tui qui corā te sunt, ^{*7c3}
 quērēt hominem scientem psallere citha-
 ra, vt quādo arripuerit te Spiritus Domi-
 ni malus, psallat manu sua, & leuius fe-
 ras. ¹⁷ Et ait Saul ad seruos suos, Prouidete
 ergo mihi aliquem bene psallētem, & ad-
¹⁸ ducite eum ad me. [?] Et respondens vnus
 D de pueris, ait, Ecce vidi filium Isai Bethle-
 hemitem scientē psallere, & fortissimum
 robore, & virum bellicosum, & pruden-
 tem in verbis, & virum pulchrum: & Do-
¹⁹ minus est cum eo. [?] Misit ergo Saul nun-
 cios ad Isai dicens, Mitte ad me Dauid fi-
²⁰ lium tuum, qui est in pascuis. [?] Tulit ita-
 que Isai asinum plenum panibus, & lage-
 nam vini, & hœdum de capris vnum &
²¹ misit per manū Dauid filii sui Sauli. [?] Et
 venit Dauid ad Saul, & stetit coram eo,
 at ille dilexit eum nimis, & factus est eius
²² armiger. [?] Misitque Saul ad Isai, dicens,
 Stet Dauid in conspectu meo: inuenit e-
²³ nim gratiam in oculis meis. [?] Igitur quan-
 docunque Spiritus Domini malus arri-
 piebat Saul, Dauid tollebat citharam, &
 percutiebat manu sua, & refocillabatur
 Saul, & leuius habebat. recedebat enim
 ab eo Spiritus malus.

Dei arripiebat 30

CAP. XVII.

A Congregātes autem Philisthiim agmi-
 na sua in prælium, conuenerunt in
 Socho Iudæ: & castrametati sunt inter
 Socho & Azeca in finibus Dommim.
² Porro Saul & filii Israël congregati ve-
 nerunt in Vallem-terebinthi, & direxe-
 runt

runt aciem ad pugnandum contra Philisthim. ¶ Et Philisthim stabat super montem ex parte hac, & Israël stabat supra montem ex altera parte: vallisque erat inter eos. ¶ Et egressus est vir spurius de castris Philisthæorum in nomine Goliath, de Geth, altitudinis sex cubitorum & palmi: ¶ & cassis ærea super caput eius & lorica hamata induebatur. porro pondus lorice eius, quinque millia siclorum æris erat: ¶ & ocreas æreas habebat in cruribus: & clypeus æreus tegebat humeros eius. ¶ hastile autem hastæ eius erat quasi liciatorium texentium. ipsum autem ferrum hastæ eius sexcentos siclos habebat ferri: & armiger eius antecedebat eum. ¶ Stansque clamabat aduersum phalanges Israël, & dicebat eis, Quare venistis parari ad prælium? Nunquid ego non sum Philisthæus, & vos serui Saul? Eligite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamen. ¶ si quiverit pugnare mecum, & percusserit me, erimus vobis serui: si autem ego præualuero, & percussero eum, vos serui eritis, & seruietis nobis. ¶ Et aiebat Philisthæus, Ego exprobraui agminibus Israël hodie, Date mihi virum, & ineat mecum singulare certamen. ¶ Audiens autem Saul, & omnes Israëlitæ sermones Philisthæi huiuscemodi, stupebāt, & metuebant nimis. ¶ David autem erat

Sup. 16. 2. 2.

filius viri Ephrathæi, de quo supra dictum est de Beth-léhem Iuda, cui nomen erat Isai, qui habebat octo filios, & erat vir in

diebus

diebus Saul senex, & grandæuus inter vi-
 13 ros. ? Abierunt autem tres filii eius ma-
 iores post Saul in prælium: & nomina tri-
 um filiorum eius, qui perrexerunt ad bel-
 lum, Eliab primogenitus, & secundus A-
 14 binadab, tertius quoque Samma, ? Dauid
 autem erat minimus. Tribus ergo maiori-
 15 bus secutus Saulem, ? abiit Dauid, & re-
 uersus est à Saul, vt pasceret gregem pa-
 16 tris sui in Beth-léhem. ? Procedebat ve-
 rò Philistheus manè & vespere, & stabat
 17 quadraginta diebus. ? Dixit autem Isai ad
 C Dauid filium suum, Accipe fratribus tuis
 18 ephi-polentæ, ? & decem panes istos, &
 curre in castra ad fratres tuos, & decem
 formellas casei has deferes ad tribunum:
 & fratres tuos visitabis, si rectè agant: &
 19 cum quibus ordinati sunt, disce. ? Saul au-
 tem, & illi, & omnes filii Israël, in Valle-
 terebinthi pugnabant aduersum Philis-
 20 thium. ? Surrexit itaque Dauid manè, &
 commédauit gregem custodi: & onustus
 abiit, sicut præceperat ei Isai. Et venit ad
 locum Magála, & ad exercitum qui egres-
 sus ad pugnam vociferatus erat in certa-
 21 mine. ? Direxerat enim aciem Israël, sed
 & Philisthim ex aduerso fuerant præpa-
 22 rati. ? Derelinquens ergo Dauid vasa quæ
 attulerat, sub manu custodis ad sarcinas,
 cucurrit ad locum certaminis, & interro-
 gabat si omnia rectè agerentur erga fra-
 23 tres suos. ? Cùmque adhuc ille loquere-
 tur eis, apparuit vir illi spurius ascendens,
 Goliath nomine, Philisthæus, de Geth,

de castris Philisthinorum: & loquente eo
 hæc eadem verba audiuit David. ²⁴ Omnes
 autem Israëlitarum, cum vidissent virum,
 fugerunt à facie eius, timentes eum val-
 de. ²⁵ Et dixit vnus quispiam de Israël, Nunc
 vidistis virum hunc qui ascendit? ad ex-
 probrandum enim Israël, ascendit. Vi-
 rum ergo qui percusserit eum, ditabit rex
 diuitiis magnis, & filiam suam dabit ei, &
 domum patris eius faciet absque tributo
 in Israël. ²⁶ Et ait David ad viros qui sta-
 bant secum, dicēs, Quid dabitur viro qui
 percusserit Philisthæum hunc, & tulerit
 opprobrium de Israël? quis est enim hic
 Philisthæus incircuncisus qui exprobra-
 uit acies Dei viuentis? ²⁷ Reserebat autem
 ei populus eundem sermonem, dicens,
 Hæc dabuntur viro qui percusserit eum.
²⁸ Quod cum audisset Eliab frater eius
 maior, loquente eo cum aliis, iratus est
 contra David, & ait, Quare venisti, &
 quare dereliquisti pauculas oves illas in
 deserto? ego noui superbiam tuam, & ne-
 quitiam cordis tui: quia vt videres prælium,
 descendisti. ²⁹ Et dixit David, Quid feci?
 nunquid non verbum est? ³⁰ Et declinauit
 paululum ab eo ad alium: dixitque eun-
 dem sermonem. Et respondit ei populus
 verbum sicut prius. ³¹ Audita sunt autem
 verba quæ locutus est David, & annun-
 tiata in conspectu Saul. ³² Ad quem cum
 fuisset adductus, locutus est ei, Non con-
 cidat cor cuiusquam in eo: ego seruus
 tuus vadam, & pugnabo aduersus Phi-
 listhæum.

33 listhæum. ¶ Et ait Saul ad David, Non
 24 vales resistere Philisthæo isti, nec pugna-
 E re aduersus eum: quia puer es, hic autem
 34 vir bellator est ab adolescentia sua. ¶ Di- *Ecc. 47. d. 39*
 25 xitque David ad Saul, Pascebat seruus
 tuus patris sui gregem, & veniebat leo vel
 vrsus, & tollebat arietem de medio gre-
 35 gis: ¶ & persequebar eos, & percutiebam,
 eruebamque de ore eorum, & illi consur-
 26 gebant aduersum me, & apprehendebam
 D 36 mentem eorum, & suffocabam, interfi-
 ciebamque eos. ¶ Nam & leonem & vr-
 sum interfeci ego seruus tuus: erit igitur
 & Philisthæus hic incircuncisus, quasi v-
 nus ex eis. — Nunc vadam, & auferam op- *— 37*
 27 proprium populi, quoniam quis est iste
 Philisthæus incircuncisus? "qui' ausus est *"quia*
 37 maledicere exercitui Dei viuentis. ¶ Et ait
 28 David, Dominus qui eripuit me de ma-
 nu leonis, & de manu vrsi, ipse me libera-
 bit de manu Philisthæi huius. Dixit au-
 tem Saul ad David, Vade, & Dominus
 38 tecum sit. ¶ Et induit Saul David vesti-
 mentis suis, & imposuit Galeam æream
 29 super caput eius, & vestiuit eum lorica.
 30 ¶ Accinctus ergo David gladio eius super
 vestem suam, cœpit tentare si armatus pos-
 set incedere: non enim habebat consue-
 31 tudinem. Dixitque David ad Saul, Non
 possum sic incedere, quia non usum ha-
 32 beo. Et deposuit ea, ¶ & tulit baculum
 suum quem semper habebat in manibus:
 & elegit sibi quinque limpidissimos lapi-
 des de torrente, & misit eos in peram pa-

storalem quam habebat secum, & fundam manu tulit: & processit aduersum Philisthæum. ¹ Ibat autem Philisthæus incedens & appropinquās aduersum Dauid, & armiger eius ante eum. ² Cūquē inspexisset Philisthæus, & vidisset Dauid, despexit eum. Erat autem adolescens rufus, & pulcher aspectu. ³ Et dixit Philisthæus ad Dauid, Nūquid ego canis sum quòd tu venis ad me cum baculo? Et respondit Philisthæus Dauid in diis suis. ⁴ Dixitque ad Dauid, Veni ad me, & dabo canes tuas volatilibus cæli & bestiis terræ. ⁵ Dixit autem Dauid ad Philisthæum, Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo: ego autē venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Israël, quibus exprobrasti ⁶ hodie, & dabit Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te. & dabo cadauera castrorum Philisthiim hodie volatilibus cæli, & bestiis terræ: vt sciat omnis terra quia est Deus in Israël. ⁷ Et nouerit vniuersa Ecclesia hec quia nō in gladio, nec in hasta saluat Dominus: ipsū enim est bellum, & tradet vos in manus nostras. ⁸ Cū ergo surrexisset Philisthæus & veniret, & appropinquaret contra Dauid, festinauit Dauid, & cucurrit ad pugnam ex aduerso Philisthæi. ⁹ Et misit munus suam in peram, tulitque vnum lapidem, & funda iecit, & circumducens percussit Philisthæum in fronte: & infixus est lapis in fronte eius, & cecidit in

30 ciem suam super terram. ¶ Præualuitque 1. Ma. 4. d. 30
 David aduersum Philisthæum in funda
 & lapide, percussitque Philisthæum in-
 terfecit. Cùmque gladium non haberet
 51 in manu David, ¶ cucurrit, & stetit super
 Philisthæum, & tulit gladium eius, & e-
 duxit eum de vagina sua: & interfecit eum,
 præciditque caput eius. Videntes autem Phi-
 listhiim, quod mortuus esset fortissimus
 52 eorum fugerunt. ¶ Et consurgentes viri Israël
 & Iuda vociferati sunt, & persecuti sunt
 Philisthæos vsque dum venirent in val-
 lem, & vsque ad portas Accaron, cecide-
 runtque vulnerati de Philisthiim in via
 Saraim, * vsque ad Geth, & vsque ad Ac- * 60
 53 caron. ¶ Et reuertentes filii Israël post-
 quam persecuti fuerant Philisthæos, in-
 54 uaserunt castra eorum. ¶ Assumens au-
 tem David caput Philisthæi, attulit illud
 in Ierusalem: arma verò eius posuit in ta-
 55 bernaculo suo. ¶ Eo autem tempore quo
 viderat Saul David egredientem contra
 Philisthæum, ait ad Abner principem mi-
 litæ, De qua stirpe descendit hic adoles-
 56 cens? Dixitque Abner, Viuit anima tua, * Abner 10. d.
 57 rex, si noui. ¶ Et ait rex, Interroga tu, cuius
 filius sit iste puer. ¶ Cùmque egressus es-
 set David, percussio Philisthæo, tulit eum
 Abner, & introduxit coram Saule, caput
 58 Philisthæi habentem in manu. ¶ Et ait ad
 eum Saul, De qua progenie es o adolescens?
 Dixitque David, Filius serui tui Isai
 Bethlehemitæ ego sum.

ET factum est cum compleisset loqui
 ad Saul, anima Ionathæ cōglutinata
 est animæ David, & dilexit eum Iona-
 thas quasi animam suam. ¶ Tulitque eum
 Saul in die illa, & non concessit ei vt re-
 uerteretur in domum patris sui. ¶ Inierūt
 autem David & Ionathas foedus: dilige-
 bat enim eum quasi animā suam. ¶ Nam
 expoliauit se Ionathas tunica qua erat
 indutus, & dedit eā David, & reliqua ve-
 stimenta sua vsque ad gladium & arcum
 suum, & vsque ad baltheum. ¶ Egredie-
 batur quoque David ad omnia quæcun-
 que misisset eum Saul, & prudenter se a-
 gebat: posuitque eum Saul super viros
 belli, & acceptus erat in oculis vniuersi
 populi, maximeque in conspectu famulo-
 rum Saul. ¶ Porro cum reuerteretur per-
 cussio Philisthæo David, - & ferret caput
 eius in Ierusalem, egressæ sunt mulieres
 de vniuersis vrbibus Israël, cantantes, cho-
 rosque ducentes in occursum Saul regis,
 in tympanis lætitiæ & in sistris. ¶ Et præ-
 cinebant mulieres ludentes, atque dicen-
 tes, Percussit Saul mille, & David decem
 millia. ¶ Iratus est autē Saul nimis, & dis-
 plicuit in oculis eius sermo iste: dixitque,
 Dederunt David decem millia, & mili
 mille dederunt: quid ei superest, nisi so-
 lum regnum? ¶ Nō rectis ergo oculis Saul
 aspiciebat David à die illa, & deinceps.
 ¶ Post diem autem alteram, inuasit Spiri-
 tus Dei malus Saul, & prophetabat in
 medio

medio domus suæ . David autem psalle-
 bat manu sua, sicut per singulos dies. Te-
 11 nebatque Saul lanceam, ⁊ misit eam,
 putans quòd configere posset David cum
 pariete : & declinavit David à facie eius
 12 secundò. ⁊ Et timuit Saul David, eò quòd
 Dominus esset cum eo, & à se recessisset.
 13 ⁊ Amouit ergo eum Saul à se, & fecit eum
 tribunum super mille viros, & egredieba-
 14 tur, & intrabat in conspectu populi. ⁊ In
 D omnibus quoque viis suis David pru-
 denter agebat, & Dominus erat cum eo.
 15 ⁊ Vidit itaque Saul quòd prudens esset
 16 nimis, & cœpit cauere eum. ⁊ Omnis au-
 tem Israël & Iuda diligebat David : ipse
 enim ingrediebatur & egrediebatur an-
 17 te eos. ⁊ Dixitq; Saul ad David, Ecce filia
 mea maior Merob, ipsam dabo tibi vxo-
 rem, tantummodo esto vir fortis, & præ-
 liare bella Domini . Saul autem reputa-
 bat, dicens, Non sit manus mea in eo, ^{in exm lo}
 sed sit super eum manus Philistinorum.
 18 ⁊ Ait autē David ad Saul, Quis ego sum,
 E aut quæ est vita mea, aut cognatio patris
 19 mei in Israël, vt fiam gener regis? ⁊ Factū
 est autem tempus cū deberet dari Me-
 rob filia Saul David, data est Hadrieli
 20 Molathitæ vxor. ⁊ Dilexit autem David ^{Dilexit enim}
 Michol filiam Saul alteram. ⁊ Et nuntia- ^{sem Michol}
 21 tum est Saul, & placuit ei. ⁊ Dixitq; Saul, ^{filia Saul al-}
 Dabo eam illi, vt fiat ei in scandalum, & ^{tera David}
 sit super eum manus Philistinorum. Di-
 xitque Saul ad David, In duabus rebus
 22 gener meus eris hodie. ⁊ Et mādauit Saul
 seruis

seruis suis, Loquimini ad Dauid clā me, dicentes, Ecce places regi, & omnes serui eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. ⁹ Et locuti sunt serui Saul in auribus Dauid omnia verba hæc: & ait Dauid, Num parum videtur vobis generum esse regis? ego autem sum vir pauper & tenuis. ⁹ Et renuntiauerunt serui Saul, dicētes, huiuscemodi verba locutus est Dauid. ⁹ Dixit autem Saul, Sic loquimini ad Dauid, Non habet rex sponsalia necesse, nisi tantum centum præputia Philisthinorum, vt fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tradere Dauid in manus Philisthinorum. ⁹ Cūque renuntiaffent serui eius Dauid verba quæ dixerat Saul, placuit sermo in oculis Dauid, vt fieret gener regis. ⁹ Et post paucos dies surgens Dauid, abiit cum viris qui sub eo erant. Et percussit ex Philisthinim ducentos viros, & attulit eorum præputia, & annumeravit ea regi, vt esset gener eius. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam uxorem. ⁹ Et vidit Saul, & intellexit quòd Dominus esset cum Dauid. Michol autem filia Saul, diligebat eum. ⁹ Et Saul magis coepit timere Dauid: factusque est Saul inimicus Dauid cūctis diebus. ⁹ Et egressi sunt principes Philisthinorū: à principio autem egressionis eorum prudentius se gerebat Dauid, quàm omnes serui Saul, & celebre factum est nomen eius nimis.

In Acta
107.

A Locutus est autem Saul ad Ionatham
 filiū suum, et ad omnes seruos suos, ut
 occiderent David. Porro Ionathas filius
 2 Saul diligebat David valde. Et indicauit
 Ionathas David, dicens: Quærit Saul pa-
 ter meus occidere te: quapropter observa
 te quæso mane, & manebis clam, & ab-
 3 scondêris. Ego autē egrediēs, stabo iuxta
 patrē meum in agro, vbicunque fuerit: &
 & ego loquar de te ad patrem meum: &
 4 quodcunque videro nuntiabo tibi. Locu-
 tus est ergo Ionathas de David bona
 ad Saul patrem suum: dixitque ad eum,
 Ne pecces rex in seruum tuum David,
 quia non peccauit tibi, & opera eius bo-
 5 na sunt tibi valde. Et posuit animam su-
 am in manu sua, & percussit Philisthæū,
 & fecit Dominus salutem magnam vni-
 uerso Israël. vidisti, & lætatus es. Quare
 ergo peccas in sanguine innoxio, interfi-
 6 ciens David, qui est absq; culpa? Quod
 cum audisset Saul, placatus voce Ionathæ
 iurauit, Viuit Dominus, quia non occi-
 7 detur. Vocauit itaque Ionathas David,
B & indicauit ei omnia verba hæc: & in-
 troduxit Ionathas David ad Saul, & fuit
 ante eum sicut fuerat heri & nudius ter-
 8 tius. Motum est autem rursus bellum
 & egressus David, pugnavit aduersum
 Philisthiim: percussitq; eos plaga magna,
 9 Et fugerunt à facie eius. Et factus est spi-
 ritus Domini malus in Saul: sedebat au-
 tē in domo sua, & tenebat lanceam: por-

"fuerit" ~~est~~peccet rex
in seruum
suum 10

rò Dauid psallebat manu sua. ¶ Nisusque
 est Saul configere Dauid lancea in parie-
 te, & declinauit Dauid à facie Saul: lancea
 autē casso vulnere perlata est in pariete,
 & Dauid fugit, & saluatus est nocte illa.
 ¶ Misit ergo Saul satellites suos * in do-
 mum Dauid vt custodiret eum, & inter-
 ficeretur mane. Quod cum annunciaffet
 Dauid Michol vxor sua, dicens: Nisi sal-
 uaueris te nocte hac, cras moriêris: ¶ de-
 posuit eum per fenestram: porro ille abiit
 & aufugit, atque saluatus est. ¶ Tulit au-
 tem Michol statuam, & posuit eam su-
 per lectum, & pellem pilosam caprarum
 posuit ad caput eius, & operuit eam ve-
 stimentis. ¶ Misit autem Saul apparito-
 res qui raperent Dauid: & responsum est
 quod ægrotaret. ¶ Rursumque misit Saul
 nuntios vt viderent Dauid, dicens: Affere
 te eum ad me in lecto, vt occidatur.
 ¶ Cumque venissent nuntii, inuentum
 est simulacrum super lectum, & pelles ca-
 prarum ad caput eius. ¶ Dixitque Saul
 ad Michol. Quare sic illusisti mihi, & di-
 misisti inimicum meum vt fugeret? Et
 respondit Michol ad Saul. Quia ipse lo-
 cutus est mihi, * Dimitte me, alioquin in-
 terficiam te. ¶ Dauid autem fugiens, sal-
 uatus est, & venit ad Samuel, in Ramá-
 tha, & nuntiauit ei omnia que fecerat si-
 bi Saul: & abierunt ipse & Samuel, & mo-
 rati sunt in Naioth. ¶ Nuntiatum est au-
 tem Sauli à dicentibus, Ecce Dauid in Na-
 ioth in Ramátha. ¶ Misit ergo Saul licto-
 res.

C
D

21

22

23

24

A

2

res.

* de nocte

* discendo

21 **D**res, vt raperent Dauid: qui cum vidissent
 cuneum prophetarum vaticinantium, &
 Samuelem stantem super eos, factus est
 etiam Spiritus Domini in illis, & pro-
 phetare coeperunt etiam ipsi. Quod cum
 nuntiatum esset Sauli, misit & alios nun-
 tios: prophetauerunt autem & illi. Et rur-
 sum misit Saul tertios nuntios: qui & ipsi
 prophetauerunt. Et iratus iracundia Saul
 abiit etiam ipse in Ramatha, & venit
 usque ad cisternam magnam quae est in
 Socho, & interrogauit, & dixit, In quo
 loco sunt Samuel & Dauid? Dictumque
 est ei, Ecce in Naioth sunt in Ramatha.
 23 Et abiit in Naioth in Ramatha, & factus
 est etiam super eum Spiritus Domini, &
 ambulabat ingrediens, & prophetabat vt
 quodum veniret in Naioth in Ramatha.
 24 Et expoliavit etiam ipse se vestimentis
 suis, & prophetauit cum caeteris coram Sa-
 muele, & cecinit nudus tota die illa &
 nocte. Unde & exiuit prouerbum, Num
 & Saul inter prophetas.

Superueniens
 tios Saul 10

-32

Sup. 10. c. 12a

CAP. XXI.

A **F**uit autem Dauid de Naioth quae est
 in Ramatha, veniensque locutus est
 coram Ionatha: Quid feci? quae est iniqui-
 tas mea, & quod peccatum meum in pa-
 trem tuum, quia quaerit animam meam?
 2 Qui dixit ei, Absit, non morieris: neque
 enim faciet pater meus quicquam gran-
 de vel paruum, nisi prius indicauerit mi-
 hi: hunc ergo cclauit me pater meus ser-
 monem tantummodo? nequaquam erit

istud. ¹ Et iurauit rursum Dauidi: & ille ait, Scit profecto pater tuus quia inueni gratiam in oculis tuis, & dicet. Nesciat hoc Ionathas, ne fortè tristerur. Quinimò uiuit Dominus, & uiuit anima tua, quia vno tantum (vt ita dicam) gradu, ego morsque diuidimur. ² Et ait Ionathas ad Dauid, Quodcunque dixerit mihi anima tua, faciam tibi. ³ Dixit autem Dauid ad Ionathan, Ecce calendæ sunt crastino, & ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum: dimitte ergo me vt abscondar in agro vsq; ad vesperâ diei tertie. ⁴ Si respiciēs requisierit me pater tuus respondebis ei, Rogauit me Dauid, vt iret celeriter in Beth-lehem ciuitatem suam: quia victimæ solennes ibi sunt vniuersis contribulibus suis. ⁵ Si dixerit, Bene: parerit seruo tuo. si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia eius. ⁶ Fac ergo misericordiam in seruum tuum: quia foedus Domini me famulum tuum tecum inire fecisti. si autem est iniquitas aliqua in me, tu me interfice, & ad patrem tuum ne introducas me. ⁷ Et ait Ionathas

^{218.} Absit hoc à me: neque enim fieri potest, vt si certè cognouero completeram esse patris mei malitiam contra te, non annuntiem tibi. ⁸ Responditque Dauid ad Ionathan, Quis renuntiabit mihi, siquid forte responderit tibi pater tuus durè-de me? ⁹ Et ait Ionathas ad Dauid: Veni, & egrediamur-foras in agrum. Cumq; existissent ambo in agrum, ¹⁰ ait Ionathas ad Dauid

domi

C Domine Deus Israël, si inuestigauero sententiam patris mei crastino vel perendie: & aliquid boni fuerit super Dauid, & nō statim misero ad te, & notum tibi fecero, & hæc faciat dominus Ionathæ, & hæc addat. Si autem perseuerauerit patris mei malitia aduersum te, reuelabo aurē tuam & dimittam te, vt vadas in pace, & sit dominus tecum, sicut fuit cum patre meo.

14. Et si vixero, facies mihi misericordiam Domini: si verò mortuus fuero, non auferes misericordiam tuā à domo mea vsq; in sempiternum, quando eradicauerit dominus inimicos Dauid, vnumquenque de terra: - auferat Ionathā de domo sua, - .7. & requirat Dominus de manu inimicorum Dauid.

16. Pepigit ergo Ionathas fœdus cum domo Dauid: & requisit Dominus de manu inimicorum Dauid.

17. Et addidit Ionathas de ierare Dauid, eo quòd diligeret illum: sicut enim animam suam, ita diligebat eum.

18. Dixitq; ad eum Ionathas, Cras calendæ sunt, & requireris: requirerur enim sessio tua vsque perendie. Descendens ergo festinus, & veniens in locum vbi celandus es in die quando operari licet, & sedebis iuxta lapidem, cui nomen est Ezel.

20. Et ego tres sagittas mittam iuxta eum, & iaciam quasi exercens me ad signum.

21. Mittam quoque & puerum, dicens ei: Vade & affer mihi sagittas.

22. Si dixero puero, Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me quia pax tibi est, & nihil est mali, viuit Dominus.

nus. Si autem sic locutus fuero puero, Ecce sagittæ ultra te sunt: Vagere in pace, quia dimittit te Dominus. De verbo autem quod locuti sumus ego & tu, sit dominus inter me & te, vsque in sempiternum. Absconditus est ergo Dauid in agro, & venerunt calendæ, & sedit rex ad comedendum panem. Cumque sedisset rex super cathedram suam (secundum consuetudinem) quæ erat iuxta parietem, surrexit Ionathas, & ledit Abner ex latere Saul vacuusq; apparuit locus Dauid. Et non est locutus Saul quicquam in die illa: cogitabat enim quod fortè euenisset ei ut non esset mundus, nec purificatus. Cumque illuxisset dies secunda post calendas, rursus apparuit vacuus locus Dauid. Dixitq; Saul ad Ionatham filium suum. Cur non venit filius Isai nec heri, nec hodie ad vescendum? Responditq; Ionathas Sauli, Rogauit me obnixè, ut iret in Beth-lehem, & ait: Dimitte me quoniam sacrificium solenne est in ciuitate*, vnus de fratribus meis accersuit me: nunc ergo si inueni gratiam in oculis tuis, vadam citò, & videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis. Iratus autem Saul aduersum Ionathan, dixit ei: Fili mulieris virum vltro rapientis. nunc quid ignoro quia diligis filium Isai in confusionem tuam, & in confusionem ignominiosæ matris tuæ? Omnibus enim diebus quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu, neq; regnum tuum,

itaque

itaque iam nunc mitte & adduc eum ad
 32 me: quia filius mortis est. ⁹ Respondens au-
 tem Ionathas Sauli patri suo, ait: Quare
 33 morietur? Quid fecit? ⁹ Et arripuit Saul
 lanceam vt percuteret eum. Et intellexit
 Ionathas quòd definitum esset à patre suo
 34 vt interficeret Dauid. ⁹ Surrexit ergo Io-
 nathas à mensa in ira furoris, & non co-
 medit in die calendarum secunda panem.
 Contristatus est enim super Dauid, eo
 35 quòd confudisset eum pater suus. ⁹ Cumq;
 illuxisset mane, venit Ionathas in agrum
 iuxta placitum Dauid, & puer paruulus
 36 cum eo, ⁹ & ait ad puerum suum, Vade,
 & affer mihi sagittas quas ego iacio. Cū-
 que puer cucurrisset, iecit aliam sagittam
 37 trans puerum. ⁹ Venit itaque puer ad lo-
 cum iaculi, quod miserat Ionathas: & cla-
 mauit Ionathas post tergum pueri, & ait,
 38 Ecce ibi est sagitta porro vltra te? ⁹ Cla-
 mauitq; iterum Ionathas post tergum pue-
 ri, dicēs: Festina velociter ne steteris. Col-
 legit autem puer Ionathæ sagittas, & at-
 39 tulit ad Dominum suum: ⁹ & quid age-
 retur, penitus ignorabat, tantummodo e-
 nim Ionathas & Dauid rem nouerant.
 40 ⁹ Dedit ergo Ionathas arma sua puero, &
 41 dixit ei: Vade & defer in ciuitatē. ⁹ Cūmq;
 abiisset puer, surrexit Dauid de loco qui
 vergebat ad austrum, & cadens pronus in
 terram, adorauit tertio: & osculantes se al-
 terutrum, fleuerunt pariter, Dauid autem
 42 amplius. ⁹ Dixit ergo Ionathas ad Dauid:
 Vade in pace: quæcunque iurauimus am-

bo in nomine domini, dicentes: Dominus sit inter me & te, & inter semen tuum, & semen meum vsque in sempiternum. ⁹ Et surrexit Dauid, & abiit: sed Ionathas ingressus est ciuitatem.

CAP. XXI.

Venit autem Dauid in Nobe ad Achimelech sacerdotē & obstupuit Achimelech, eo quod venisset Dauid. Et dixit ei: Quare tu solus, & nullus est tecū? ⁹ Et ait Dauid ad Achimelech sacerdotē, Rex præcepit mihi sermonem, & dixit: Nemo sciat rem propter quam missus es à me, & cuiusmodi præcepta tibi dederim: nam & pueris condixi in illum & illum locum. ⁹ Nunc ergo siquid habes ad manum, vel quinque panes, da mihi, aut quicquid inueneris. ⁹ Et respondens sacerdos ad Dauid, ait illi: Nō habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum: si mundi sunt pueri, maximē à mulieribus*. ⁹ Et respondit Dauid sacerdoti, & dixit ei: Et quidem si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri & nudius tertius, quando egrediebamur, & fuerunt vasa puorum sancta. porro via hæc polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis.

manducant.

1. 2. 3.

⁹ Dedit ergo ei sacerdos sanctificatū panem. neque enim erat ibi panis, nisi tantū panes propositionis qui sublati fuerant à facie domini, vt ponerentur panes calidi. ⁹ Erat autem ibi vir quidā de seruis Saul, in die illa intus in tabernaculo Domini: & nomen eius Doeg Idumæus potentissimus

8 **S**imus pastorum Saul: *? Dixit autem Da- ^{hic pascebas}
 uid ad Achimélech, Si habes hic ad ma- ^{mulas Saul.}
 num hastam aut gladium? * quia gladium ^{*da mihio.}
 meum, & arma mea non tuli mecum. ser-
 9 mo enim regis urgebat. ? Et dixit sacerdos,
 Ecce-hic gladius Goliath Philisthæi, quē ^{- .1.}
 percussisti in Valle-terebinthi, est inuolu-
 tus pallio post ephod: si istum vis tollere,
 tolle. neque enim hic est alius absque eo.
 Et ait David, Nō est huic alter similis, da
 10 mihi eum. ? Surrexit itaque David, & fu-
 git in die illa à facie Saul, et venit ad Achis
 11 regem Geth, ? dixeruntque serui Achis ad
 eum-cū vidissent David, Nunquid nō ^{- .6.}
 12 iste est David rex terræ? nonne huic can-
 tabant per choros, dicētes: Percussit Saul
 mille, & David decem millia? ? Posuit au-
 tem David sermones istos in corde suo, &
 extimuit valde à facie Achis regis Geth.
 13 ? Et immutauit os suum coram eis, & col-
 labebatur inter manus eorum: & impin-
 gebat in ostia portæ, defluebantque saluæ
 14 eius in barbam. ? Et ait Achis ad seruos
 suos, Vidistis hominem insanum: quare
 15 adduxistis eum ad me? ? An desunt nobis
 furiosi, quòd introduxistis istum, vt fure-
 ret me præsentē? hiccine ingredietur do-
 mum meam.

CAP. XXII.

A Biiit ergo David inde & fugit in spe-
 Aluncam Odollam. Quod cū audis-
 sent fratres eius, & omnis domus patris
 2 eius, descenderunt ad eum illuc. ? Et con-
 uenerunt ad eum omnes qui erant in an-

gustia constituti, & oppressi ære alieno: &
 amaro animo, & factus est eorū princeps,
 fueruntq; cum eo quasi quadraginta viri.
 ¶ Et profectus est Dauid inde in Maspha,
 quæ est Moab: & dixit ad regem Moab.
 Maneat oro pater meus & mater mea vo-
 biscum, donec sciam quid faciat mihi
 Deus. ¶ Et reliquit eos ante faciem regis
 Moab: manseruntque apud eum cunctis
 diebus quibus Dauid fuit in præsidio. ¶ Di-
 xitque Gad propheta ad Dauid: Noli ma-
 nere in præsidio, proficiscere, & vade in
 Terram-Iuda. Et profectus est Dauid, &
 venit in Saltum-hareth. ¶ Et audiuit Saul
 quod apparuisset Dauid, & viri, qui erant
 cum eo. Saul autem cum maneret in Ga-
 baa, & esset in nemore quod est in Rama,
 hastam manu tenens, cunctiq; serui eius
 circumstantent eum, ¶ ait ad seruos suos
 qui assistebant ei, Audite me nunc filii
 Iemini nunquid omnibus vobis dabit fi-
 lius Isai agros & vineas, & vniuersos vos
 faciet tribunos, & ceteriones: ¶ quoniam
 coniurastis omnes aduersum me, & non
 est qui mihi renuntiet, maximè cum & fi-
 lius meus foedus inierit cum filio Isai? Non
 est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui
 annuntiet mihi: eo quod sulcitauerit fi-
 lius meus seruum meum aduersum me, in-
 fidiantem mihi vsque hodie. ¶ Respondens
 autem Doeg Idumæus qui assistebat, &
 erat primus inter seruos Saul. Vidi inquit
 filium Isai in Nobe apud Achi-melech fi-
 lium Achitob-sacerdotem. ¶ Qui con-

fuluit pro eo Dominum, & cibaria dedit
 ei: sed & gladium Goliath Philisthæi de-
 dit illi. ¹ Misit ergo rex ad accersendum
 Achi-melech sacerdotem filium Achitob,
 & omnē domum patris eius sacerdotum,
 qui erant in Nobe, qui vniuersi venerunt
² ad regem. ³ Et ait Saul-ad Achi-melech,
 Audi fili Achitob. Qui respondit Præsto
⁴ sum Domine. ⁵ Dixitq; ad eū Saul. Qua-
 re coniurastis aduersum me tu & filius
 Isai, & dedisti ei panes & gladiū, & consu-
 luiti pro eo Dominū, vt consurgeret ad-
 uersum me insidiator vsque hodie perma-
⁶ nens? ⁷ Respondensq; Achi-melech regi,
 ait, Et quis in omnibus seruis tuis, sicut
 Dauid fidelis, & gener regis, & pergens ad
 imperiū tuum, & gloriosus in domo tua?
⁸ Num hodie coepi pro eo consulere Do-
 minum? absit hoc à me: ne suspicetur rex
 aduersus seruum suū rem huiuscemodi,
 in vniuersa domo patris mei. non enim
 sciuit seruus tuus quicquā, super hoc ne-
⁹ gotio, vel modicum vel grande. ¹⁰ Dixitque
 rex: Morte morieris Achi-melech, tu, &
¹¹ omnis domus patris tui. ¹² Et ait rex emissa
 riis suis qui circumstabant eū. Conuertimini
 ni, & interficite sacerdotes Domini: nam
 manus eorum cū Dauid est: sciētes quōd
 fugisset, - & nō indicauerūt mihi. Nolue-
¹³ runt autem serui Regis extendere manus
 suas in sacerdotes Domini. ¹⁴ Et ait rex ad
 Doeg: Conuertere tu & irruē in sacerdo-
 tes*. Conuersusque Doeg Idumæus, ir-
 ruit in sacerdotes, & trucidauit in die illa

octogintaquinque viros vestitos ephod
 lineo. ⁶ Nobe autē ciuitatem sacerdotum
 percussit in ore gladii, viros & mulieres,
 & paruulos & lactentes, bouemque & asinum,
 & ouem in ore gladii. ⁷ Euadens
 autem vnus filius Achi-mélech filii Achitob,
 cuius nomen erat Abiathar, fugit ad
 Dauid, ⁸ & annuntiauit ei quòd occidisset
 Saul sacerdotes Domini. ⁹ Et ait Dauid
 ad Abiathar: Sciebam in die illa, quòd
 cum ibi esset Doeg Idumæus, proculdubio
 annuntiaret Sauli: ego sum reus omnium
 animarum ¹⁰ patris tui. ¹¹ Mane mecum,
 ne timeas: si quis quæserit animam
 meam, quæret & animam tuam, mecumque
 seruaberis.

¹⁰ domus I.

CAP. XXIII.

ET annuntiauerunt Dauid dicentes: Ecce
 Philisthim oppugnant Ceilam & diripiunt
 areas. ² Consuluit ergo Dauid Dominum
 dicens: Num vadam & percutiam Philisthæos
 istos? Et ait Dominus ad Dauid: Vade, &
 percuties Philisthæos & Ceilam saluabis.
³ Et dixerunt viri qui erant cum Dauid
 ad eum: Ecce nos hic in Iudæa consistentes
 timemus: quanto magis si ierimus in Ceilam
 aduersum agmina Philisthinorum? ⁴ Rursum
 ergo Dauid consuluit Dominum. Qui respondens
 ait ei: Surge: & vade in Ceilam: ego enim
 tradam Philisthæos in manu tua. ⁵ Abiit
 ergo Dauid & vir eius in Ceilam, & pugnavit
 aduersum Philisthæos, & abegit iumenta
 eorum, & percussit eos plaga magna.

gna: & saluauit Dauid habitatores Ceile.
 6 Porro eo tempore quo fugiebat Abia-
 thar filius Achi-mélech ad Dauid in Cei-
 7 lam, ephod secū habens descenderat. Nū-
 tiatum est autē Sauli quòd venisset Da-
 uid in Ceilam: & ait Saul: Tradidit eum
 R Dominus in manus meas, conclususq; est
 introgressus urbem in qua portæ & seræ
 8 sunt. Et præcepit Saul omni populo vt
 ad pugnam descenderet in Ceilam, & ob-
 9 sideret Dauid & viros eius. Quod cum
 Dauid rescisset quia prepararet ei Saul clā-
 malum, dixit ad Abiathar sacerdotē: Ap-
 10 plica Ephod. Et ait Dauid: Domine
 Deus Israël, audiuit famam seruus tuus,
 quòd disponat Saul venire in Ceilam, vt
 11 euertat urbem propter me. Si tradēt me
 viri Ceilæ in manus eius? & si descendet
 Saul, sicut audiuit seruus tuus? Domine
 Deus Israël indica seruo tuo. Et ait Domi-
 12 nus Descendet. Dixitque Dauid: Si tra-
 dent me viri Ceilæ, & viros qui sunt me-
 cum in manus Saul? Et dixit Dominus:
 13 Tradent. Surrexit ergo Dauid & viri
 eius quasi sexcenti, & egressi de Ceila, huc
 atque illuc vagabantur incerti: nuntiatiū-
 que est Sauli quòd fugisset Dauid de Cei-
 la & saluatus esset: quam ob rem dissimu-
 14 lauit exire. Morabatur autem Dauid in
 deserto, in locis firmissimis, mansitque in
 monte solitudinis Ziph—in monte opaco
 quærebat eum tamen Saul cunctis die-
 bus, & nō tradidit eum Dominus in ma-
 15 nus eius. Et vidit Dauid quòd egressus

esset Saul vt quæreret animam eius: Por-
 rò Dauid erat in deserto-Ziph in sylua.
 ¶ Et surrexit Ionathas filius Saul, & abiit
 ad Dauid in syluã, & confortauit manus
 eius in Deo, ¶ dixitque ei: Ne timeas, neq;
 enim inueniet te manus Saul patris mei,
 & tu regnabis supra Israël. & ego ero tibi
 secundus, sed & Saul pater meus scit hoc.
 ¶ Percussit ergo vterque foedus corã Do-
 mino: mansitque Dauid in sylua, Iona-
 thas autem reuersus est in domũ suam.
 ¶ Ascenderunt autem Ziphæi ad Saul in
 Gabaa, dicentes: Nonne, -ecce' Dauid la-
 titat apud nos in locis tutissimis syluæ, in
 Colle-Hachila, quæ est ad dexteram de-
 ferti? ¶ Nunc ergo sicut desiderauit ani-
 ma tua vt descenderes, descende: nostrum
 autem erit vt tradamus eũ in manus re-
 gis. ¶ Dixitq; Saul: Benedicti vos à Domi-
 no, quia doluistis vicem meam. ¶ Abite er-
 go oro, & diligentius præparate, & curio-
 sius agite & considerate locum vbi sit pes
 eius*, vel quis viderit eum ibi, *recogitat
 enim de me, quòd callidè insidiet ei. ¶ Cõ-
 siderate, & videte omnia latibula eius, in
 quibus absconditur: & reuertimini ad me
 ad rem certam, vt vadã vobiscum, quòd
 si etiam in terrã se obstruxerit, perscruta-
 bor eum in cunctis millibus Iuda. ¶ At illi
 surgentes abierunt in Ziph ante Saul: Da-
 uid autem & viri eius erant in Deserto-
 Maon, in campestribus ad dexteram Iesi-
 mon. ¶ Iuit ergo Saul & socii eius ad que-
 rendum eum: & nuntiatũ est Dauid, sta-
 timq;

¶.2.

velociter.
ubi dixistis.

timq; descendit ad petra, & versabatur in Deserto-Maon, quod cum audisset Saul, persecutus est David in Deserto-Maon.

26 ¶ Et ibat Saul ad latus montis ex parte vna: David autē & viri eius erant in latere montis ex parte altera. porro David desperabat se posse euadere à facie Saul: itaq; Saul, & viri eius in modū coronæ cingebant David & viros eius, vt caperent eos.

27 ¶ Et nuntius venit ad Saul, dicens: Festina, & veni, quoniam infuderunt se Philistiim super terram.

28 ¶ Reuersus est ergo Saul desistens persequi David, & perrexit in occursum Philisthinorum, propter hoc vocauerunt locum illum Petram diuidentem.

CAP. XXIII.

A Scendit ergo David inde: & habitauit

2 A in locis tutissimis En-gaddi. ¶ Cumq; reuersus esset Saul, postquā persecutus est Philisthæos, nuntiauerunt ei, dicētes,

3 Ecce David in deserto est En-gaddi. ¶ Assumens ergo Saul tria millia electorū virorum ex omni Israēl, perrexit ad inuestigandum David & viros eius, etiam super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus

4 peruiæ sunt. ¶ Et venit ad caulas ouium, quæ se offerebant vianti, eratque ibi spelunca quā ingressus est Saul, vt purgaret ventrem: porro David & viri eius in interiore parte speluncæ latebāt. ¶ Et dixerunt

serui David ad eum: Ecce dies de qua loquutus est Dominus ad te, Ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias ei sicut placuerit

cuerit in oculis tuis. Surrexit ergo Dauid,
 & præcidit oram chlamydis Saul silenter.
 ¶ Post hæc percussit cor suum Dauid, eo
 quòd abscidisset oram chlamydis Saul.
 ¶ Dixitque ad viros suos: Propitius sit mi-
 hi Dominus ne faciam hanc rem Domi-
 no meo Christo Domini, vt mittam ma-
 num meam in eum, quia Christus Domi-
 ni est. - Viuit Dominus, quia nisi Domi-
 nus percusserit eum, aut dies eius venerit
 vt moriatur, aut descendens in prælium pe-
 rierit: propitius mihi sit Dominus vt non
 mittam manum meam in Christum Do-
 mini. ¶ Et confregit Dauid viros suos ser-
 monibus*, & non permisit eos vt consur-
 gerent in Saul: porro Saul exurgens de spe-
 lunca, pergebat cœpto itinere. ¶ Surrexit
 autem Dauid post eum: & egressus de spe-
 lunca, clamauit post tergum Saul, dicens:
 domine mi rex. Et respexit Saul post se: &
 inclinans se Dauid pronus in terram, ado-
 rauit, ¶ dixitque ad Saul: Quare audis ver-
 ba hominum loquentium Dauid quærit
 malum aduersum te? ¶ Ecce hodie vide-
 runt oculi tui quòd tradiderit te Domi-
 nus in manu mea in spelunca: & cogita-
 ui vt occiderem te, sed pepercit tibi oculus
 meus. dixi enim: Non extendam manum
 meam in Dominum meum, quia Christus
 Domini est. ¶ Quin potius pater mi, vi-
 de, & cognosce oram chlamydis tuæ in
 manu mea: quoniam cum præscinde-
 rem summitatem chlamydis tuæ, nolui
 extendere manum meam in te, animad-
 uerte,

uerte, & vide, quoniam non est in ma-
 nu mea malum, neque iniquitas, neque
 peccaui in te: tu autem insidiaris animæ
 13 meæ ut auferas eas. ¶ Iudicet Dominus
 inter me & te, & vlciscatur me Dominus
 ex te: manus autem mea non sit in te:
 14 ¶ Sicut & in prouerbio antiquo dicitur:
 A B I M P I I S egredietur impietas: ma-
 15 nus ergo mea non sit in te. ¶ Quem perse-
 queris Rex Israël? quem persequeris? ca-
 nem mortuum persequeris, & pulicem v-
 16 num. ¶ Sit Dominus iudex, & iudicet in-
 ter me & te: & videat & iudicet causam
 17 meam & eruat me de manu tua. ¶ Cùm
 D autem compleisset Dauid loquens sermo-
 nes huiuscemodi ad Saul, dixit Saul: Nun-
 quid vox hæc tua est fili mi Dauid? Et le-
 18 uauit Saul vocem suam, & fleuit, ¶ dixitq;
 ad Dauid: iustior tu es quàm ego: tu enim
 tribuisti mihi bona: ego autem reddidi ti-
 19 bi mala. ¶ Et tu indicasti hodie quæ fece-
 ris mihi bona: quomodo tradiderit me do-
 minus in manum tuam, & non occideris
 20 me. ¶ Quis enim cùm inuenerit inimi-
 cum suum, dimittet eum in via bona? Sed
 Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc
 21 pro eo quod hodie operatus es in me. ¶ Et
 nunc quia scio quòd certissimè regnatu-
 rus sis, & habiturus in manu tua regnum
 22 Israël: ¶ iura mihi in Domino, ne deleas
 semen meum post me, neque auferas no-
 23 men meum de domo patris mei. ¶ Et iu-
 rauit Dauid Sauli. Abiit ergo Saul in do-
 mum suam: & Dauid, & viri eius ascende-

runt ad tutiora loca.

Ecc. 46. d. 23.

Mortuus est autem Samuel, & cōgre-
gatus est vniuersus Israël, & planxe-
runt eum, & sepelierunt eum in domo sua
in Ramatha. Consurgensq; Dauid descē-
dit in desertum Pharan. ¶ Erat autem vir
quispiam in solitudine Maon, & posses-
sio eius in Carmelo, & homo ille magnus
nimis: erantq; ei oues tria millia, & mille
capræ: & accidit vt tonderetur grex eius
in Carmelo. ¶ Nomē autem viri illius erat
Nabal, & nomē vxoris eius Abigáil. eratq;
mulier illa prudentissima & speciosa: por-
rò vir eius durus, & pessimus, & malitio-
sus: erat autē de genere Caleb. ¶ Cū ergo
audisset Dauid in deserto quòd tonderet
Nabal gregem suum, ¶ misit decem iuue-
nes & dixit eis: Ascendite in Carmelū, &
venietis ad Nabal, & salutabitis eū ex no-
mine meo pacificè. ¶ Et dicetis: Sit fratri-
bus meis & tibi pax, & domui tuæ pax, &
omnibus quæcunque habes, sit pax. - Ex
multis annis saluos faciens tuos, & omnia
tua? ¶ Audiui quod tonderēt pastores tui
* qui erant nobiscum in deserto: nūquam
ei molesti fuimus, nec aliquando defuit
quicquam eis de grege, omni tēpore quo
fuerunt nobiscum in Carmelo. ¶ Interro-
ga pueros tuos, & indicabunt tibi. Nunc
ergo inueniant pueri- tui? gratiā in oculis
tuis: in die enim bona venimus. quodcu-
que inuenerit manus tua, da seruis tuis, &
filio tuo Dauid. ¶ Cumque venissent pue-

▶. 4.

* greges tuos.

ri Dauid, loquuti sunt ad Nabal omnia
 verba hec ex nomine Dauid: & siluerunt
 e A, Respondens autem Nabal pueris Dauid
 ait: Quis est Dauid? & quis est filius Isai?
 hodie increuerunt serui qui fugiunt do-
 minos suos. Respondens ergo ait Nabal, &
 2 aquas meas, & carnes pecorum quæ occi-
 di tonforibus meis, & dabo viris quos ne-
 scio vnde sint? Respondens autem ait pueri
 Dauid per viam suam, & reuersi venerunt,
 & annuntiauerunt ei omnia verba quæ
 3 dixerat. Respondens autem ait Dauid pueris suis: Ac-
 cingatur vnusquisque gladio suo. Et accin-
 cti sunt singuli gladiis suis, accinctusq; est
 & Dauid ense suo: & secuti sunt Dauid
 4 quasi quadringenti viri: porro ducenti re-
 manserant ad sarcinas. Respondens autem v-
 xori Nabal nuntiauit vnus de pueris suis,
 5 dicens: Ecce Dauid misit nuntios de deserto
 vt benediceret domino nostro: & auersa-
 6 tus est eos. Respondens autem ait Abigail, boni satis fue-
 runt nobis, & non molesti, nec quicquam
 aliquando perit omni tempore quo fui-
 7 mus conuersati cum eis in deserto: pro-
 muro erant nobis tam in nocte quam in
 die, omnibus diebus quibus pauimus a-
 pud eos greges. Respondens autem ait Abigail,
 8 Quam ob rem considera, & recogita quid facias: quoniam com-
 pleta est malitia aduersum virum tuum,
 & aduersum domum tuam, & ipse est fi-
 lius Belial, ita vt nemo possit ei loqui.
 Respondens autem ait Abigail, & tulit ducen-
 9 os panes & duos vtres vini, & quinque
 trietes coctos, & quinque fata polente, &

"viris 2.

centum ligaturas vix passæ, & ducent
massas caricarum, & posuit super asino
¶ dixitque pueris suis: Præcedite me, ecc
ego post tergum sequar vos. viro aute
suo Nabal non indicauit. ¶ Cùm ergo
cendisset asinum, & descenderet ad rad
montis, David & viri eius descendeba
in occursum eius: quibus & illa occur
¶ Et ait David: Verè frustra seruauit
nia quæ huius erant in deserto, & non
rit quicquã de cunctis quæ ad eum pe
nebant, & reddidit mihi malum pro b
no. ¶ Hæc faciat Deus inimicis David,
hæc addat, si reliquero de omnibus q
ad ipsum pertinent vsque mane, ming
tem ad parietem. ¶ Cùm autem vidit
Abigáil David, festinauit, & descendit
asino, & procidit coram David super
ciem suam, & adorauit super terram,
cecidit ad pedes eius, & dixit: In me sic
mine mi hæc iniquitas: loquatur obse
ancilla tua in auribus tuis: & audi ver
famulæ tui. ¶ Ne ponat oro Domini
meus rex cor suum super virum istum
quum Nabal: quoniam secundum nom
suum stultus est, & stultitia est cum
ego autē ancilla tua non vidi pueros
Domine mi quos misisti. ¶ Nunc ergo
mine mi viuit Dominus, & viuit ani
tua, qui prohibuit te ne venires in san
nem, & saluauit manū tuam tibi: & no
fiant sicut Nabal inimici tui, & qui
runt domino meo malum. ¶ Quapro
suscipe benedictionem hanc, quam att
an

ancilla tua tibi Domino meo: & da pueris
 28 qui sequuntur te Dominum meum. ¶ Au-
 fer iniquitatem famulæ tuæ, faciens enim
 faciet Dominus tibi Domino meo domū
 fidelem, quia prælia Domini domine mi-
 tu præliaris: malitia ergo non inueniatur
 29 in te omnibus diebus vitæ tuæ. ¶ Si enim
 surrexerit aliquando homo persequēs te,
 & quærens animā tuam, erit anima Do-
 mini mei custodita quasi in fasciculo vi-
 uentium, apud Dominū Deum tuū: por-
 30 rō inimicorum tuorum anima rotabitur,
 quasi in impetu & circulo fundæ. ¶ Cum
 ergo fecerit Dominus tibi Domino meo
 omnia quæ loquutus est bona de te, &
 31 constituerit te ducem super Israël. ¶ non
 erit tibi hoc in singultum, & in scrupulū
 cordis Domino meo, quod effuderis san-
 guinem innoxium, aut in se te ultus fue-
 ris: & cum benefecerit Dominus domi-
 32 no meo, recordaberis ancillæ tuæ*. ¶ Et ait
 David ad Abigail: Benedictus Dominus
 33 Deus Israël, qui misit hodie te in occur-
 sum meū, ¶ & benedictum eloquiū tuum,
 & benedicta tu, quæ prohibuisti me ho-
 die ne irem ad sanguinē, & vlciscerer me
 34 manu tua. ¶ Alioquin viuit Dominus
 Deus Israël qui prohibuit me ne malum
 facerem tibi: nisi citō venisses in occur-
 sum mihi, non remansisset Nabal vsq; ad
 lucem matutinam, manens ad parietem.
 35 ¶ Suscepit ergo David de manu eius om-
 nia quæ attulerat ei, dixitque ei: Vade pa-
 cificè in domum tuam, ecce audiui vocem
 tuam,

* *Et tu benedixit ei.*

tuam, & honoravi faciem tuam. ¶ Venit
 autem Abigail ad Nabal: & ecce erat ei
 conuiuium in domo eius, quasi conuiuium
 regis, & cor Nabal iucundum: erat enim
 ebrius nimis: & non indicauit ei verbum
 pusillum aut grande vsque mane. ¶ Dilu-
 culo autem cum digessisset vinum Nabal,
 indicauit ei vxor sua verba hæc, & emor-
 tuum est cor eius intrinsecus. & factus
 est quasi lapis. ¶ Cumque pertransissent
 decem dies, percussit Dominus Nabal, &
 mortuus est. ¶ Quod cum audisset Da-
 uid mortuum Nabal, ait: Benedictus Do-
 minus qui iudicauit causam opprobrii
 mei de manu Nabal, & seruum suum cu-
 stodiuit à malo, & malitiam Nabal red-
 didit Dominus in caput eius. Misit ergo
 Dauid, & locutus est ad Abigail, vt sume-
 ret eam sibi in vxorẽ. ¶ Et venerunt pueri
 Dauid ad Abigail in Carmelum, & locuti
 sunt ad eam, dicentes: Dauid misit nos ad
 te, vt accipiat te sibi in vxorẽ. ¶ Quæ con-
 surgens adorauit prona in terram, & ait:
 Ecce famula tua sit in ancillã, vt lauet pe-
 des seruatorũ Domini mei. ¶ Et festinauit,
 & surrexit Abigail, & ascendit super as-
 num, & quinque puellæ ierunt cura ea,
 pedissequæ eius, & secuta est nuntios Da-
 uid: & facta est illi vxor. ¶ Sed & Achinoab
 accepit Dauid de Iezrahel: & fuit vtraque
 vxor eius. ¶ Saul autem dedit Michol fili-
 am suam vxorem Dauid Phalti, filio Laï,
 qui erat de Gallim.

ET venerunt Zipheï ad Saul in Gabaa,
 dicentes: Ecce David absconditus est in
 Colle-Hachila, quæ est ex aduerso solitu-
 dinis. ¹ Et surrexit Saul, & descendit in de-
 sertum-Ziph, & cum eo tria millia viro-
 rum de electis Israël, vt quæreret David in
 deserto-Ziph. ² Et castrametatus est Saul
 in Gabaa-hachila, quæ erat ex aduerso so-
 litudinis in via: David autem habitabat in
 deserto. Vidēs autem quod venisset Saul
 post se in desertum, ³ misit exploratores,
 & didicit quod-illuc venisset certissimè. ^{7.}
⁴ Et surrexit David-clam' & venit ad locū ^{3.}
 vbi erat Saul: cumq; vidisset locū in quo
 dormiebat Saul & Abner filius Ner prin-
 ceptus militiæ eius, & Saulem dormientem
 in tentorio, & reliquū vulgus per circui-
 tum eius, ⁵ ait David ad Achi-mélech He-
 thæum, & Abisai filium Saruiæ, fratrem
 Ioab dicens: Quis descendet mecum ad
 Saul in castra? Dixitq; Abisai: Ego descen-
 dam tecum. ⁶ Venerunt ergo David & A-
 bisai ad populū nocte, & inuenerūt Saul
 iacentē & dormientem in tentorio, & ha-
 stā fixam in terra ad caput eius: Abner au-
 tē & populum dormiētes in circuitu eius.
⁷ Dixitq; Abisai ad David. Cōclusit Deus
 inimicū tuum hodie in manus tuas: nunc
 ergo perfodiam eū lancea in terra, semel,
 & secundo opus nō erit. ⁸ Et dixit David
 ad Abisai: Ne interficias eum: quis enim
 extendet manum suam in Christum do-
 mini, & innocens erit? ⁹ Et dixit David:

Viuit dominus, quia nisi dominus per-
 cussisset eum, aut dies eius venerit vt mo-
 riatur, aut in prælium descendens perie-
 rit. ¶ propitius sit mihi dominus ne exten-
 dam manum meã in Christum domini.
 nũc igitur tolle hastam quæ est ad caput
 eius, & scyphũ aquæ, & abearaus. ¶ Tulit
 igitur David hastam, & scyphum aquæ,
 qui erat ad caput Saul, & abierunt: & nõ
 erat quispiam qui videret, & intelligeret,
 & euigilaret, sed omnes dormiebant, quia
 sopor domini irruerat super eos. ¶ Cum
 que transisset David ex aduerso, & stetit
 in vertice montis de longè, & esset grã-
 de interuallum inter eos, ¶ clamauit Da-
 uid ad populum, & ad Abner filium Ner,
 dicens: Nonne respondebis Abner? Et re-
 spondens Abner ait: Quis es tu qui cla-
 mas, & inquietas regem? ¶ Et ait David ad
 Abner: Nunquid nõ vir tu es? & quis alius
 similis tui in Israël? quare ergo non custo-
 disti dominum tuum regem? ingressus est
 enim vnus de turba vt interficeret regem
 Dominũ tuum. ¶ Non est bonũ hoc quod
 fecistis: viuit Dominus, quoniam filii mor-
 tis estis vos, qui non custodistis Dominũ
 vestrum Christum Domini. nunc ergo
 vide vbi sit hasta regis, & vbi sit scyphus
 aquæ quæ erat ad caput eius. ¶ Cognouit
 autẽ Saul vocem David, & dixit: Nũquid
 vox hæc tua fili mi David? Et ait David:
 Vox mea Domine mi rex. ¶ Et ait: Quam
 ob causam Dominus meus persequitur
 feruum suũ? Quid feci? aut quod est ma-
 lum

19 lum in manu mea? [¶] Nunc ergo audi oro
 Domine mi rex verba serui tui, Si Do-
 minus incitat te aduersum me, odoretur
 D sacrificium. si autem filii hominum: ma-
 ledicti sunt in conspectu domini: " qui? ^{quia lo}
 eiecerunt me hodie, vt non habitē in hæ-
 reditate domini, dicentes: Vade, serui diis
 20 alienis. [¶] Et nunc non effundatur sanguis
 meus in terrā corā domino: quia egressus
 est rex Israël vt quærat pulicem vnū, sicut
 21 persequitur perdix in montibus. [¶] Et ait
 Saul: peccaui, reuertere fili mi Dauid: ne-
 quaquam enim vltra tibi malefaciam, eo
 quòd pretiosa fuerit anima mea in oculis
 tuis hodie: apparet enim quòd stultè ege-
 22 rim, & ignorauerim multa nimis. [¶] Et re-
 spondens Dauid ait: Ecce hasta regis, tran-
 feat vnus de pueris regis, & tollat eam.
 23 [¶] Dominus autē retribuet vnicuiq; secun-
 dum iustitiam suā & fidem: tradidit enim
 te dominus hodie in manū meam, & no-
 lui extendere manū meam in Christū do-
 24 mini. [¶] Et sicut magnificata est anima tua
 hodie in oculis meis, sic magnificetur ani-
 ma mea in oculis Domini, & liberet me
 25 de omni angustia. [¶] Ait ergo Saul ad Da-
 uid: Benedictus tu fili mi Dauid: & qui-
 dem faciens facies, & potens poteris. Abiit
 autem Dauid in viam suam, & Saul re-
 uersus est in locum suum.

CAP. XXVII.

A ET ait Dauid in corde suo: Aliquando
 incidam vna die in manus Saul: nōne
 melius est vt fugiam, & saluet in terra-

2.

Philisthinorum, "vt' desperet Saul, ces-
setque me quærere in cunctis finibus Is-
raël: fugiam ergo manus eius. Et surrexit
David, & abiit ipse, & sexcenti viri cum
eo, ad Achis filium Maoch regem Geth.
Et habitauit David cum Achis in Geth
ipse & viri eius, & domus eius, David &
duæ vxores eius, Achi-noám Iezrahelitis
& Abigäil vxor Nabal Carmeli. Et nuntia-
tum est Sauli quòd fugisset David in
Geth, & non addidit vltra quærere eum.
Dixit autem David ad Achis. Si inuen-
gratiam in oculis tuis, detur mihi locus in
vna vrbiū regionis huius, vt habitem ibi:
cur enim manet seruus tuus in ciuitate
gis tecum? Dedit itaque ei Achis in die illa
Siceleg: propter quam causam facta est
Siceleg regum Iuda vsque in diem hanc.
Fuit autem numerus dierum quibus ha-
bitauit David in regione Philisthinorum
quatuor mensium. Et ascendit David, &
viri eius, & agebant prædas de Gessuri &
de Gerzi, & de Amalecitis: hi enim "pagi
"habitantur" in terra antiquitus, eun-
bus Sur vsq; ad terram-Aegypti, Et per-
cutiebat David omnem terram, nec re-
linquebat viuentem virum & mulierem
tollensque oues & boues, & asinos, & ca-
melos, & vestes, reuertebatur & veniebat
ad Achis. Dicebat autem ei Achis: in qua
irruisti hodie? Respondebat David: Con-
tra meridiem Iudæ, & contra meridiem
Ierameel, & contra meridiem Ceni. Vxorem
& mulierem non viuificabat David

*vir-2.

*habitabat &
*vagi habita-
bant 4.

*illorum.

nec adducebat in Geth, dicens: Ne fortè loquantur aduersum nos. Hæc fecit Dauid: & hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitauit in regione Philisthinorum. ¶ Credidit ergo Achis Dauid, dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israël: erit igitur mihi seruus sempiternus.

CAP. XXVIII.

A Factum est autem in diebus illis, congregauerunt Philisthinum agmina sua, ut præpararentur ad bellum contra Israël: dixitq; Achis ad Dauid: Sciens nunc scito, quoniam mecum egredieris in castris tu & viri tui. ¶ Dixitque Dauid ad Achis: Nunc scies quæ facturus est seruus tuus. Et ait Achis ad Dauid: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus, ¶ Samuel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israël, & sepelierunt eum in Ramatha vrbe sua. Et Saul abstulit magos, & hariolos de terra: & interfecit eos, qui pythones habebant in ventre. ¶ Congregatiq; sunt Philisthinum & venerunt & castrametati sunt in Sunam, congregauit autem & Saul vniuersum Israël, & venit in Gelboe. ¶ Et vidit Saul castra Philisthinum & timuit, & expauit cor eius nimis. ¶ Consuluitque dominum, & non respondit ei, neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per Prophetas. ¶ Dixitque Saul seruis suis. Quærite mihi mulierem habentem pythonem, & vadam ad eam, & sciscitabor per illam. Et dixerunt serui eius

Sup. 25. 5. 2.

- 6.

ad eum: Est mulier pythone[m] habens
Ieru. 20. d. 27. Endor. [¶] Mutauit ergo habitum suum,
Pru. 18. b. 11. stitutusque est aliis vestimentis, & abiit in
 & duo viri cum eo, veneruntque ad mulie-
 rem nocte, & ait illi: Diuina mihi in py-
 thone, & suscita mihi quem dixeris tibi.
[¶] Et ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quod
 ta fecerit Saul, & quomodo eraserit in-
 gos & hantolos de terra: quare ergo in-
 diaris animæ meæ, vt occidar? [¶] Et iurauit
 ei Saul in Domino, dicens: Viuit Dominus,
 nus, quia non eueniet tibi quicquam malum
 propter hanc rem. [¶] Dixitque ei mulier:
 Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem
 mihi suscita. [¶] Cum autem vidisset mulier
 Samuelem exclamauit voce magna, & cor-
 rit ad Saul: Quare imposuisti mihi istum
 es enim Saul. [¶] Dixitque ei rex: Noli timere:
 re: quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: de-
 vidi ascendentes de terra. [¶] Dixitque ei
 Qualis est forma eius? Quæ ait: Vir
 nex ascendit, & ipse amictus est pallio.
 intellexit Saul quod Samuel esset, & cor-
 clinauit se super faciem suam in terra, & ca-
 rauit. [¶] Dixit autem Samuel ad Saul: Quare
Ecc. 46. d. 23. re inquietasti me vt suscitarer? Et ait Saul:
 Coarctor nimis: siquidem Philisthim pre-
 gnant aduersum me, & Deus recessit
 me, & exaudire me noluit neque in manibus
 Prophetarum, neque per somnia: vocaui
 ego te, vt ostenderes mihi quid faciã. [¶]
 ait Samuel: Quid interrogas me cum
 minus recesserit à te, & transierit ad
 lum tuum? [¶] Faciet enim tibi Dominus

sicut loquutus est in manu mea, & scindet regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo David: quia non obedisti voci Domini, neq; fecisti iram furoris eius in Amalec. idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie. Et dabit Dominus etiam Israël tecum in manus Philisthiim: cras autem tu & filii tui mecum eritis: sed & castra Israel tradet Dominus in manus Philisthiim. Statimque Saul cecidit porrectus in terram: extimuerat enim verba Samuelis, & robur non erat in eo quia non comederat panem tota die illa. Ingressa est itaq; mulier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valde) dixitque ad eum: Ecce obediuit ancilla tua voci tuæ, & posui animam meam in manu mea: & audiui sermones tuos quos loquutus es ad me. Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ, & ponam coram te buccellam panis, ut comedens conualescas, & possis iter agere. Qui reuult, & ait: non comedam. Coegerunt autem eum serui sui & mulier. & tandem audita voce eorum surrexit de terra, & sedit super lectum. Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, & festinauit, & occidit eum: tollensque farinam miscuit eam, & coxit azyma, & posuit ante Saul, & ante seruos eius, Qui cum comedissent, surrexerunt, & ambulauerunt per totam noctem illam.

CAP. XXIX.

A Congregata sunt ergo Philisthiim vniuersa agmina in Aphec: sed & Israël

castrametatus est super fontē qui erat in
 Iezrahel. & satrapæ quidem Philisthiim
 incedebant in cēturiis & millibus : David
 autē & viri eius erant in nouissimo agri
 ne cum Achis. & Dixeruntq; principes Phi
 listhiim ad Achis'. Quid sibi volunt He
 brai isti? Et ait Achis ad principes Phil
 isthiim: Nunquid ignoratis David, qui fuit
 seruus Saul regis Iſraël, & est apud me
 multis diebus vel annis? & non inueni
 eo quicquam * ex die qua trāsfugit ad me,
 vsque ad diem hāc. Irati sunt autem ad
 uersus eum principes Philisthiim, & dixe
 runt ei. Reuertatur vir, & sedeat in loco
 suo, in quo constituisti eum: & non de
 scendat nobiscum in prælium, ne fiat no
 bis aduersarius cūm præliari cōperimus
 quomodo enim aliter poterit placare do
 minum suum, nisi in capitibus nostris?
 Nōne iste est David cui cātabant in cho
 ris, dicentes: Percussit Saul in millibus
 suis, & David in decē millibus suis? Vo
 cavit ergo Achis David, & ait ei: Viuit do
 minus, quia rectus es tu, et bonus in cōspe
 ctu meo: & exitus tuus & introitus tuus
 mecum est in castris: & non inueni in te
 quicquam mali ex die qua venisti ad me,
 vsque in diem hanc, sed satrapis non pla
 ces. Reuerte ergo: & vade in pace, &
 non offendas oculos satraparum Phil
 isthiim. Dixitque David ad Achis: Quid
 enim feci, & quid inuenisti in me seruo
 tuo à die qua fui in conspectu tuo vsq; in
 diem hanc, vt non veniam, & pugnē con

* mali.

1. Pa. 12. d. 19

9 tra inimicos Domini mei regis? Respondens autem Achis, locutus est ad David, Scio quia bonus es tu in oculis meis, sicut Angelus Dei: sed principes Philisthinorū dixerunt, Non ascendet nobiscum in prelium. Igitur consurge manè, tu & serui Domini tui, qui venerunt tecum: & cum de nocte surrexeritis, & cœperit dilucescere, pergite. Surrexit itaque de nocte David ipse & viri eius, vt proficisceretur manè, & reuerterentur ad terrā Philisthiim: Philisthiim autē ascenderūt in Iezrahel.

CAP. XXX.

A **C**inque venissent David & viri eius in Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum fecerant ex parte australi in Siceleg, & percusserant Siceleg, & succenderant eam igni. Et captiuas duxerant mulieres ex ea, à minimo vsque ad magnum: & non interfecerant quenquam, sed secum duxerant, & pergebant itinere suo.

3 Cū ergo venisset David & viri eius ad ciuitatem, & inuenissent eam succensam igni, & vxores suas, & filios suos, & filias ductas esse captiuas, leuauerunt David & populus qui erat cum eo voces suas, & planxerunt donec deficerent in eis lachrymæ. Siquidem & duæ vxores David captiue ducte fuerant, Achinoam Iezrahelitis, & Abigail vxor Nabal Carmeli.

6 **B** Et cōtristatus est David valde: volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima vniuscuiusque viri super filiis suis, & filiabus: confortatus est autem David

in Domino Deo suo. Et ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimélech, Applica ad me Ephod. Et applicauit Abiathar Ephod ad Dauid, & consuluit Dauid Dominum, dicens, Persequar latrúculos hos & comprehendam eos, an non? Dixitque ei Dominus, Persequere: absque dubio enim comprehendes eos, & excuties pradam. Abiit ergo Dauid ipse & sexcēti viri qui erant cum eo, & venerunt vsque ad Torrentem-Besor: & lassī quidam substerunt. Persecutus est autem Dauid ipse & quadringenti viri: substererāt enim decēti, qui lassī transire non poterant Torrentem-Besor. Et inuenerunt virū Aegyptium in agro, & adduxerunt eum ad Dauid: dederuntque ei panem vt comederet & biberet aquam, sed & fragmen massarum caricarum, & duas ligaturas vix passiarum. Qui cum comedisset, reuersus est spiritu eius, & refocillatus est: non enim comederat panem, neque biberat aquā, tribus diebus & tribus noctibus. Dixit itaque Dauid, Cuius es tu? vel vnde? & quo pergis? Qui ait, Puer Aegyptius ego sum seruus viri Amalecitæ: dereliquit autem me dominus meus, quia ægrotare coepi nudiustertius. Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cerethi, & contra Iudam, & ad meridiē Caleb, & Siceleg succendimus igni. Dixitque ei Dauid, Potest me ducere ad cuneum istum? Qui ait, Ira mihi per Deum quòd non occidas me & non tradas me in manus Domini mei.

▶.6.

*cum 19.

▶.2.

& ego ducam te ad cuneum istum. - Et
 16 iurauit ei David'. ¶ Qui cū duxisset eū,
 ecce illi discumbebant super faciem vni-
 uersæ terræ comedentes & bibentes, &
 quasi festum celebrantes diem, pro cun-
 cta præda & spoliis quæ ceperant de ter-
 17 ra-Philisthiim, & de terra-Iuda. ¶ Et per-
 E cussit eos David à vespere vsque ad vespe-
 ram alterius diei, & nō euasit ex eis quis-
 quam, nisi quadringenti viri adoleſcentes,
 18 qui ascenderant camelos, & fugerant. ¶ E-
 ruit ergo David omnia quæ tulerant A-
 19 malecità, & duas vxores suas eruit. ¶ Nec
 defuit quisquam à paruo vsque ad ma-
 gnum, tam de filiis quàm de filiabus', &
 de spoliis: & quæcunque rapuerant, om-
 20 nia reduxit David. ¶ Et tulit vniversos gre-
 ges & armenta, & minauit ante faciem
 suam, dixeruntque, Hęc est præda David.
 21 Venit autem David ad ducentos viros,
 qui lassī subſtiterant, nec sequi potuerant
 David, & residere eos iusserat in Torren-
 Besor: qui egressi sunt obuiam David,
 F & populo qui erat cum eo. Accedens au-
 tem David ad populum, salutauit eos pa-
 22 cificè. ¶ Respondensque omnis vir pesti-
 mus, & iniquus de viris qui ierant cum
 David, dixit, Quia non venerunt nobis-
 cum, non dabimus eis quicquam de præ-
 da quam eruimus: sed sufficiat unicuique
 vxor sua & filii, quos cū acceperint, re-
 23 cedant. ¶ Dixit autem David, Non sic fa-
 cietis fratres mei de his quæ tradidit no-
 bis Dominus, & custodiuit nos, & dedit

* quicquam

latrunculos qui eruperāt aduersum nos, in manus nostras, ⁊ nec audiet vos quisquā super sermone hoc. æqua enim pars erit descendētis ad prælium, & remanētis ad sarcinas, & similiter diuident. ⁊ Et factum est hoc ex die illa, & deinceps constitutum & præfinitum, & quasi lex in Israël vsque in diem hanc. ⁊ Venit ergo Dauid in Sicelech, & misit dona de præda senioribus Iuda proximis suis, dicens, Accipite benedictionem de præda hostium Domini: ⁊ His qui erant in Beth-el, & qui in Ramoth ad meridiem, & qui in Gether, ⁊ & qui in Aroer, & qui in Sephamoth, & qui in Esthamo, ⁊ & qui in Rachal, & qui in vrbibus Ierameel, & qui in vrbibus Ceni, ⁊ & qui in Harama, & qui in lacu Asan, & qui in Athach, ⁊ & qui in Hebron: & reliquis qui erant in his locis, in quibus commoratus fuerat Dauid & viri eius.

CAP. XXXI.

2. Par. 10. 1. 1

Philisthiim autem pugnabant aduersum Israël & fugerunt filii Israël ante faciem Philisthiim, & ceciderunt interfecti in monte Gelboe. ⁊ Irrueruntque Philisthiim in Saul & in filios eius, & percusserunt Ionathan & Abinadab & Melchisua filios Saul, ⁊ totumque pondus prælii versum est in Saul: & consecuti sunt e viri sagittarii, & vulneratus est vehementer à sagittariis. ⁊ Dixitque Saul ad armigerum suum, Euagina gladium tuum, & percute me: ne forte veniant incircuncisi

Bisti, & interficiant me, illudentes mihi. Et noluit armiger eius: fuerat enim nimio terrore perterritus. arripuit ita Saul gladium suum & irruit super eum. ^{2.} Quod cum vidisset armiger eius, videlicet quod mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum, & mortuus est cum eo. ^{6.} Mortuus est ergo Saul: & tres filii eius, & armiger illius, & vniuersi viri eius in ^{7.} die illa pariter. ^{8.} Videntes autem filii Israel qui erant trans vallem & trans Iordanem, quod fugissent viri Israelitæ, & quod mortuus esset Saul, & filii eius, reliquerunt ciuitates suas, & fugerunt: veneruntque Philisthim, & habitauerunt ibi. ^{9.} Facta autem die altera, venerunt Philisthim, vt expoliarent interfectos, & inuenerunt Saul & tres filios eius iacentes in monte Ielboe. ^{10.} Et præciderunt caput Saul, & expoliauerunt eum armis: & miserunt in terram Philistinorum per circuitum, vt annuntiaretur in templo idolorum, & in populis: ^{11.} Et posuerunt arma eius in templo Astaroth, corpus verò eius suspenderunt in muro Beth-san. ^{12.} Quod cum audissent habitatores Iabes-Galaad, quæcunque fecerant Philisthim Saul, surrexerunt omnes viri fortissimi, & ambulauerunt tota nocte, & tulerunt cadauer Saul, & cadauera filiorum eius de Muro-Betsan; veneruntque Iabes-Galaad, & cõbusserunt ea ibi igni: & tulerunt ossa eorum & sepelierunt in nemore Iabes, & ieiunauerunt septē diebus.

suorum x.

2. Reg. 2. 4. 2.

SECUNDVS LIBER

SAMVELIS, QVEM
NOS SECVNDVM RE-
GVM DICIMVS.

CAP. I.

ACTVM est au-
tem postquam mor-
tuus est Saul, vt Da-
uid reuerteretur à
de Amalec, & man-
ret in Siceleg duo-
dies. ¶ In die autem
tertia apparuit ho-

mo veniens de castris Saul veste cōscissa
& puluere conspersus caput. & vt veni-
ad David, cecidit super faciem suam, & o-
doravit. ¶ Dixitque ad eum David, vnde
venis? Qui ait ad eum, De castris Israel fi-
gi. ¶ Et dixit ad eum David, Quod est ve-
bum quod factum est? indica mihi. Qu-
ait, Fugit populus ex prælio, & multi cor-
ruentes è populo mortui sunt: sed & Saul
& Ionathas filius eius interierunt. ¶ Di-
xitque David ad adolescentē qui nuntia-
bat ei, Vnde scis quia mortuus est Saul
& Ionathas filius eius? ¶ Et ait adolescent-
qui nuntiabat ei, Casu veni in montem
Gelboe, & Saul incubebat super hastam
suam: porro currus & equites appropin-
quabant ei, ¶ & conuersus post tergum
suum, vidensque me vocavit. Cui cum
respondissem, Adsum: ¶ dixit mihi, Qui-
nam es tu? Et aio ad eū, Amalecites ego

9 sum. ¶ Et locutus est mihi, Sta super me,
 & interfice me: quoniã tenent me angu-
 stia, & adhuc tota anima mea in me est.
 10 ¶ Stansque super eum, occidi illum: scie-
 bam enim quod viuere non poterat post
 ruinam: & tuli diadema quod erat in ca-
 pite eius, & armillam de brachio illius, &
 11 attuli ad te Dominum meum huc. ¶ Ap-
 prehensens autem Dauid vestimenta sua
 seidit, omnesque viri qui erant cum eo.
 12 ¶ & planxerunt, & fleuerunt, & ieiunatie-
 runt vsque ad vesperam super Saul, & su-
 per Ionathan filium eius, & super popu-
 lum Domini, & super domum Israël, eo-
 13 quod corruissent gladio. ¶ Dixitque Da-
 uid adiuuenẽ qui nuntiauerat ei, Unde es
 tu? Qui respondit, Filius hominis aduenẽ
 14 Amalecitæ ego sum. ¶ Et ait ad eum Da-
 uid, ¶ Quare non timuisti mittere ma-
 15 nam tuam vt occideres christum Domi-
 ni? ¶ Vocansque Dauid vnum de pueris
 suis, ait, Accedens irruẽ in eum. Qui per-
 16 cussit illum, & mortuus est. ¶ Et ait ad
 eum Dauid, Sanguis tuus super caput
 tuum: os enim tuum locutum est aduer-
 sum te, dicens, Ego interfeci christũ Do-
 17 mini. ¶ Planxit autẽ Dauid planctum hu-
 iuscemodi super Saul & super Ionathan
 18 filium eius, ¶ (& præcepit vt docerent fi-
 lios Iuda arcum, sicut scriptum est in Li-
 bro iustorum.)
 -Et ait, Considera Israël pro his qui mor-
 tui sunt super excellã tua vulnerati,
 19 ¶ Inclyti, Israël, super montes tuos in-

Ps. 104. b. 359

perfecti sunt: quomodo ceciderunt fortes?

¶ Nolite annuntiare in Geth, neque annuntietis in compitis Aſcalônis: ne forte lætentur filii Philisthiim, nec exultent filiaë incircunciforum.

¶ Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia veniant ſuper vos, neque ſint agri primitiarum: quia ibi abiectus eſt clypeus fortium, clypeus Saul, quaſi non eſſet vnctus oleo.

¶ A ſanguine interfectorum, ab adipe fortium, ſagitta Ionathæ nunquam rediit retrorſum, & gladius Saul non eſt reuerſus inanis.

¶ Saul & Ionathas amabiles, & decori in vita ſua, in morte quoq; nō ſunt diuifi: aquilis velocioreſ, leonibus fortiores.

¶ Filiaë Iſraël ſuper Saul flete, qui veſtebat vos coccino in delitiis, qui præbebat ornamenta aurea cultui veſtro.

¶ Quomodo ceciderunt fortes in prælio: Ionathas in excelfis tuis occiſus eſt?

¶ Doleo ſuper te frater mi Ionatha decore nimis, & amabilis ſuper amorē mulierum.

2. - Sicut mater vnicū amat filium ſuum, ita ego te diligebam.

¶ Quomodo ceciderūt robuſti, & perierunt arma bellica.

CAP. II.

Igitur poſt hæc conſuluit Dauid Dominum, dicens, Num aſcendam in vnam de ciuitatibus Iuda? Et ait Dominus

ant for ad eum, Ascende. Dixitque Dauid, Quò
 ue an- ascendam? Et respondit ei, In Hebron.
 ne for 2 Ascendit ergo Dauid, & duæ vxores e-
 c extul- ius, Achi-noam Iezrahelitis, & Abigail
 3 uia ve- vxor Nabal Carmeli: sed & viros qui e-
 prima- rant cum eo, duxit Dauid singulos cum
 ypetu- domo sua, & manserunt in oppidis He-
 a esse- bron. ¶ Veneruntque viri Iuda, & vnxe- *1. Ma. 2. f. 57*
 be for- rūt ibi Dauid, vt regnaret super domum
 redit- Iuda. ¶ Et nuntiatum est Dauid, quòd vi- *1. Re. 31. d. 119*
 est re- ri Iabes-Galaad sepelissent Saul. ¶ Misit er-
 ori in- go Dauid nūtiōs ad viros Iabes-Galaad,
 diuifi- dixitque ad eos, Benedicti vos Domino,
 iores- qui fecistis misericordiam hanc cum do-
 estie- mino vestro Saul, & sepelistis eum. ¶ Et
 rabe- nunc retribuet vobis quidem Dominus
 stro- misericordiam & veritatem: sed & ego
 relic- reddam gratiam, eo quòd fecistis verbum
 t? istud. ¶ Confortentur manus vestræ, &
 deco- estote filii fortitudinis: licet enim mor-
 e mi- tuus sit dominus vester Saul, tamen me
 um- vnxit domus Iuda in regem sibi. ¶ Abner
 erie- autem filiis Ner princeps exercitus Saul,
 Do- tulit Is-boseth filium Saul, & circumdu-
 in v- xit eum per castra, ¶ regemque constituit
 inu- super Galaad, & super Gessuri, & super
 11- Gezrahel, & super Ephraim, & super Bē-
 C iamin, & super Israël vniuersum. ¶ Qua-
 uid, draginta annorum erat Is-boseth filius
 merus Saul, cū regnare cōpisset super Israël,
 dierum & duobus annis regnavit: sola autem do-
 quos commoratus est Da-
 uid, imperans in Hebron super domum

Iuda, septem annorum, & sex mensium
 ¶ Egressusq; est Abner filius Ner, & puer 23
 If-boseth filii Saul de castris in Gabaon.
 ¶ Porro Ioab filius Saruie, & pueri Dauid
 egressi sunt, & occurrerunt eis iuxta pi-
 scinam Gabaon. Et cum in vnum conue-
 nissent, è regione sederunt: hi in vna parte
 piscinæ, & illi ex altera. ¶ Dixitq; Abner 24
 ad Ioab, Surgant pueri, & ludant coram
 nobis. Et respondit Ioab, Surgant. ¶ Surre-
 xerunt ergo, & transferunt numero duo-
 decim de Ben-iamin, ex parte If-boseth 25
 filii Saul, & duodecim de pueris Dauid.
 ¶ Apprehesoq; vnusquisq; capite cope-
 ris sui, defixit gladiū in latus contrarii, &
 ceciderunt simul: vocatumq; est nomen
 loci illius, Ager-robustorū, in Gabaō. ¶ Er-
 ortum est bellum durum satis in die illo
 fugatusq; est Abner & viri Israël, à pue-
 ris Dauid. ¶ Erant autem ibi tres filii Sar-
 uia, Ioab, & Abisai, & Asael: porro Asael 27
 cursor velocissimus fuit, quasi vnus de
 preis quæ morantur in syluis. ¶ Perseque-
 batur autem Asael Abner, & nō declina-
 uit ad dextram neque ad sinistram omi-
 tens persequi Abner. ¶ Respexit itaq; Ab-
 ner post tergū suū, & ait, Time es Asael.
 Qui respondit, Ego sum. ¶ Dixitq; ei Ab-
 ner, Vade ad dextrā, siue ad sinistram, &
 apprehende vnum de adolescentibus, &
 tolle tibi spolia eius. Noluit autem Asael
 omittere quin vrgeret eum. ¶ Rursumq; 31
 locutus est Abner ad Asael, Recede, & nō
 li me sequi, ne compellar confodere te.

terram, & leuare non potero faciem me-
 23 am ad Joab fratrem tuum. ¶ Qui audire
 contempsit, & noluit declinare: percussit
 ergo eum Abner auersa hasta in inguine,
 & transfodit, & mortuus est in eodem lo-
 co: omnesque qui transibant per locum
 24 illum in quo ceciderat Asael, & mortuus
 erat, subsistebant. ¶ Persequentibus autem
 F Ioab & Abisai fugientem Abner, sol oc-
 cubuit: & uenerunt usque ad Collē-aquę
 ductus qui est ex aduerso vallis—& itine-
 25 ris deserti in Gabaon. ¶ Congregati que
 sunt filii Ben-iamin ad Abner: & conglo-
 bati in vnum cuneum, steterunt in sum-
 26 mitate cumuli vnus. ¶ Et exclamauit Ab-
 ner ad Ioab, & ait, Num usque ad inter-
 necionem tuus mucro desæuiet: an igno-
 ras quòd periculosa sit desperatio? usque-
 quo non dicis populo vt omittat perse-
 27 qui fratres suos? ¶ & ait Ioab, Viuit Domi-
 nus, si locutus fuisses, manè recessisset po-
 28 pulus persequens fratrem suum. ¶ Insonuit
 ergo Ioab buccina, & stetit omnis exerci-
 tus, nec persecuti sunt vltra Israël, neque
 29 inière certamen. ¶ Abner autē & viri eius
 G abierunt per campeltria, tota nocte illar
 & transferunt Iordanem, & lustrata om-
 30 ni Beth-horon, uenerunt ad castra. ¶ Por-
 rò Ioab reuersus omisso Abner, congre-
 gavit omnem populum: & defuerunt de
 pueris Dauid decem & nouem viri, exce-
 31 pto Asaele. ¶ Serui autem Dauid percusse-
 runt de Ben-iamin, & de viris qui erant ^{vixos es}
 cum Abner trecentos sexaginta *, qui &

mortui sunt. ¶ Tuleruntque Asael, & sepelierunt eum in sepulchro patris sui in Beth-léhem: & ambulauerunt tota nocte Ioab, & viri qui erant cum eo, & in ipso crepusculo peruenerunt in Hebron.

CAP. III.

FACTA est ergo longa concertatio inter A domum Dauid, & inter domum Saulis: Dauid proficiens & semper seipso robustior, domus autem Saul decrescens quotidie. ¶ Natiq; sunt filii Dauid in Hebron: fuitq; primogenitus eius Ammon de Achi-noam Iezrahelitide. ¶ Et post eum Cheleab de Abigail vxore Nabal Carmeli: porro tertius Absalon filius Maacha filiae Tolmai regis Gessur. ¶ Quartus autem Adonias, filius Haggith: & quintus Saphatia, filius Abital. ¶ Sextus quoque Iethraa de Egla vxore Dauid. hi nati sunt Dauid in Hebron. ¶ Cùm ergo esset praelium inter domum Saul & domum Dauid, Abner filius Ner regebat domum Saul. ¶ Fuerat autem Sauli concubina nomine Rapha, filia Aia. * Dixitque Is-boseth ad Abner, ¶ Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Is-boseth, ait, Nunquid caput canis ego sum aduersum Iuda hodie, qui fecerim misericordiam super domum Saul patris tui, & super fratres & proximos eius, & non tradidi te in manus Dauid, & tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie? ¶ Hæc faciat Deus Abner, & hæc addat ei, nisi quomodo iurauit Do-

1. PAR. 3. 4. 1.

* Ingressusq;
est ad eam
Abner.

10 minus Dauid, sic faciam cū eo, ⁊ vt tran-
 feratur regnum de domo Saul; & eleue-
 tur thronus Dauid super Israël, & su-
 11 per Iudam, à Dan vsque Ber-sabee. ⁊ Et
 non potuit respondere ei quicquam quia
 12 metuebat illum. ⁊ Misit ergo Abner nun-
 tios ad Dauid* pro se dicentes, Cuius est ^{in Hebræis}
 terra? Et vt loquerentur, Fac mecum ami-
 citias, & erit manus mea tecum, & redu-
 13 cā ad te vniuersum Israël. ⁊ Qui ait, Opti-
 mē: ego faciam tecū amicitias: sed vnā
 rem peto à te, dicens, Non videbis faciem
 14 meā antequā adduxeris Michol filiam
 Saul: & sic venies, & videbis me. ⁊ Misit au-
 tem Dauid nuntios ad Is-boseth filium
 Saul, dicens, Redde vxorem meam Mi-
 chol quam despondi mihi centum præ-
 15 putiis Philisthiim. ⁊ Misit ergo Is-boseth,
 & tulit eā à viro suo Phaltiel, filio Lais.
 16 Sequebaturque eam vir suus, plorans vs-
 que Bahurim: & dixit ad eum Abner, Va-
 17 de, & reuertere. Qui reuersus est. ⁊ Ser-
 monem quoque intulit Abner ad senio-
 res Israël, dicens, Tam heri quā nudiū-
 18 stertius quærebatis Dauid vt regnaret su-
 per vos. ⁊ Nunc ergo facite: quoniam Do-
 minus locutus est ad Dauid, dicēs, In ma-
 nu serui mei Dauid saluabo populū meū
 Israël de manu Philisthiim, & omnium
 19 inimicorum eius. ⁊ Locutus est autē Ab-
 20 ner etiam ad Ben-iamin. Et abiit vt lo-
 queretur ad Dauid in Hebrō omnia quæ
 placuerāt Israëlī & vniuerso Ben-iamin.
 ⁊ Venitque ad Dauid in Hebron cum vi-
 21 ginta

1. Reg. 18 g. 27

ginti viris, & fecit Dauid Abner & viros
 eius qui venerant cum eo, conuiuium.
 ¶ Et dixit Abner ad Dauid, Surgā, vt con-
 gregem ad te Dominum meum regē om-
 nem Israēl, & ineam tecum fœdus, & im-
 peres omnibus, sicut desiderat anima tua.
 Cū ergo deduxisset Dauid Abner, & il-
 le iisset in pace, ¶ statim pueri Dauid &
 Ioab venerunt cæsis latronibus cum præ-
 da magna nimis: Abner autem non erat
 cum Dauid in Hebron, quia iam dimise-
 rat eum, & profectus fuerat in pace. ¶ Et
 Ioab & omnis exercitus qui erant cum
 eo, postea venerāt: nuntiatum est itaque
 Ioab à narrantibus, Venit Abner filius
 Ner ad regem, & dimisit eum, & abiit in
 pace. ¶ Et ingressus est Ioab ad regem, &
 ait, Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te
 quare dimisisti eum, & abiit & recessit.
 ¶ Ignoras Abner filium Ner, quoniam
 hoc venit ad te vt deciperet te, & sciret
 exitum tuum, & introitum tuum, & nos-
 set omnia quæ agis? ¶ Egressus itaque Io-
 ab à Dauid, misit nuntios post Abner, &
 reduxit eum à Cisterna-Sira, ignorans
 Dauid. ¶ Cūque rediisset Abner in He-
 bron, seorsum adduxit eum Ioab ad me-
 dium portæ, vt loqueretur ei, in dolo
 percussit illum ibi in inguine, & mortuus
 est in vltionē sanguinis Asael fratris eius.
 ¶ Quod cū audisset Dauid rem iam ge-
 stam, ait, Mundus ego sum, & regnum
 meum apud deum vsque in sempiternum
 à sanguine Abner filii Ner, ¶ & veniat

3. Re. 2. 1. 5.

p. 6.

F per caput Ioab, & super omnem domum
 patris eius: nec deficiat de domo Ioab fluxum
 seminis sustinens, & leprosus, & tenens
 fenum, & cadens gladio, & indigens
 30 pane. ¶ Igitur Ioab & Abisai frater eius
 interfecerunt Abner, eo quòd occidisset
 Asael fratrem eorum in Gabaon in præ-
 31 lio. ¶ Dixit autem Dauid ad Ioab, & ad
 omnem populum qui erat cum eo, Scin-
 dite vestimenta vestra, & accingimini
 fassis, & plangite ante exequias Abner.
 porrò rex Dauid sequebatur feretrum.
 32 ¶ Cùmque sepelissent Abner in Hebron,
 leuauit rex-Dauid vocem suam, & fleuit
 super tumulum Abner: fleuit autem &
 33 omnis populus. ¶ Plangensque rex- & lu-
 gens Abner, ait, Nequaquam vt mori so-
 34 lent ignaui, mortuus est Abner. ¶ Manus
 tuæ ligatæ non sunt, & pedes tui non
 sunt compedibus aggrauati: sed sicut so-
 35 lent cadere coram filis iniquitatis, sic cor-
 ruisti. Congeminansque omnis populus
 fleuit super eum. ¶ Cùmque venisset vni-
 uersa multitudo cibum capere cum Da-
 uid, clara adhuc die iurauit Dauid, di-
 cens, Hæc faciat mihi Deus, & hæc ad-
 dat, si ante occasum solis gustauero pa-
 36 nem vel aliud quicquam. ¶ Omnisque
 populus audiuit, & placuerunt eis cuncta
 quæ fecit rex in conspectu totius popu-
 37 li. ¶ Et cognouit omne vulgus, & vniuersus
 Israël in die illa quoniam non actum
 fuisset à rege vt occideretur Abner filius
 38 Ner. ¶ Dixit quoque rex ad seruos suos,

- 50

- 40

Num ignoratis quoniam princeps & maximus cecidit hodie in Israël? ¶ Ego autem adhuc delicatus, & vnctus rex: porro viri isti filii Saruix duri sunt mihi: retribuat Dominus facienti malum iuxta malitiam suam.

CAP. IIII.

7.

AVdiuit autem Is-boseth' filius Saul, quod cecidisset Abner in Hebron, & dissolutæ sunt manus eius, omnisque Israël perturbatus est. ¶ Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen vni Baana, & nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitæ de filiis Beniamin: siquidē & Beroth reputata est in Beniamin. ¶ & fugerūt Berothitæ in Gethaim, fueruntque ibi aduenæ vsque ad tempus illud. ¶ Erat autem Ionathæ filio Saul filius debilis pedibus: quinquennis enim fuit, quando venit nuntius de Saul & Ionatha ex Iezrahel. tollens itaque eū nutrix sua, fugit: cumque festinaret vt fugeret, cecidit & claudus effectus est; habuitque vocabulum Miphi-boseth. ¶ Venientes igitur filii Remmon Berothitæ, Rechab & Baana ingressi sunt feruente die domum Is-boseth: qui dormiebat super stratum suum meridie. Et ostiaria domus purgans triticū, obdormiuit. ¶ Ingressi sunt autem domum-latenter' assumentes spicas tritici, & percusserunt eum in inguine Rechab & Baana frater eius, & fugerunt. ¶ Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum

2.

3.

in conclavi, & percutientes interfecerunt eum: sublatoque capite eius, abierunt per viam deserti tota nocte, & attulerunt caput Is-boseth ad David in Hebron: dixeruntque ad regem, Ecce caput Is-boseth filii Saul inimici tui, qui quærebat animam tuam: & dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul, & de semine eius. Respondens autem David Rechab, & Baana fratri eius filiis Remmon Berothitæ, dixit ad eos, Viuit Dominus qui eruit animam meam de omni angustia, quoniam eum qui annūtiauerat mihi, & dixerat, Mortuus est Saul: qui putabat, se prospera nuntiare, tenui, & occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuntio: Quanto magis nunc cum homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua, super lectum suum, non quæram sanguinem eius de manu vestra, & auferam vos de terra? Præcepit itaque David pueris suis, & interfecerunt eos: præcidentesque manus & pedes eorum, suspenderunt eos super piscinam in Hebron: caput autem Is-boseth tulerunt & sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron.

CAP. V.

ET venerunt vniuersæ tribus Israël ad David in Hebron, dicentes, Ecce nos os tuum & caro tua sumus. Sed & heri & nudiustertius cum esset Saul rex super nos, tu eras educens & reducens Israël: dixit autem Dominus ad te, Tu pac-

ces populum meum Israël, & tu eris durus
 super Israël. ¹ Venerunt quoque & seniores
 Israël ad regē in Hebron, & percussit
 cum eis rex David foedus in Hebron coram
 Domino: vixeruntque David in regem
 super Israël. ² Filius triginta annorum
 erat David, cum regnare coepisset, &
³ *Ryg. 2. c. 11.* quadraginta annis regnavit. ³ In Hebron
 regnavit super Iudam septem annis, &
 sex mensibus: in Ierusalem autem regnavit
 triginta tribus annis super omnem Israël
 & Iudam. ⁴ Et abiit rex, & omnes viri
 qui erant cum eo, in Ierusalem ad Iebusæum
 habitatorem terræ: dictumque est David
 ab eis, Non ingredieris huc, neque
 abstuleris cecos & claudos, dicentes, Non
 ingredietur David huc. ⁵ Cepit autem David
 arcem Sion, hæc est ciuitas David.
⁶ Proposuerat enim David in die illa præmium,
 qui percussisset Iebusæum, & tetigisset
 domatum fistulas, & abstulisset cecos
 & claudos odientes animam David.
 Idcirco dicitur in prouerbio, Cæcus &
 claudus non intrabunt in templum. ⁷ Habitauit
 autem David in arce*, & vocauit eam,
 Ciuitatem David: & ædificauit pergyrum
 à Mello & intrinsecus. ⁸ Et ingreditur
 diebatur proficiens atque succrescens, &
 Dominus Deus exercituum erat cum eo.
⁹ *1. P. 47. 14. 4. 1* Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios
 ad David & ligna cedrina, & artifices
 lignorum, artificesque lapidum ad parietes:
 & ædificauerunt domum David. ¹⁰ Et
 cognouit David quoniam confirmasset

*Sion

1. P. 47. 14. 4. 1

eum Dominus regem super Israël, &
 quoniam exaltasset regnum eius super po-
 pulum suum Israël. ^{1. P. 27. 3. b. 50} ¶ Accepit ergo Da-
 uid adhuc concubinas & uxores de Ieru-
 salem, postquam venerat de Hebron: na-
 tique sunt David & alii filii & filia: ¶ &
 hæc nomina eorum qui nati sunt ei in Ie-
 rusalem, Samua & Sobab & Nathan &
 Salomon. ¶ & Iebahar & Elisua & Ne-
 pheg ¶ & Iaphia & Elisama & Elioda &
 Eliphalet. ^{1. P. 17. 14. b. 8} ¶ Audierunt ergo Philisthiim
 quòd vnixissent David in regem super Is-
 rael: & ascenderunt vniuersi vt quærerēt
 David. quod cùm audisset David, descen-
 dit in præsidium. ¶ Philisthiim autem ve-
 nientes, diffusi sunt in Valle-Raphaim.
 ¶ Et consuluit David Dominum, dicens,
 Si ascendam ad Philisthiim? & si dabis
 eos in manu mea? Et dixit Dominus ad
 David, Ascende, quia tradens dabo Phi-
 listhiim in manu tua? ^{1. P. 28. f. 22} ¶ Venit ergo Da-
 uid in Baal-pharasim, & percussit eos ibi,
 & dixit, Diuisit Dominus inimicos meos
 coram me, sicut diuiduntur aquæ. Pro-
 pterea vocatū est nomen loci illius Baal-
 pharasim. ¶ Et reliquerunt sibi sculptilia
 sua: quæ tulit David, & viri eius. ¶ Et ad-
 diderunt adhuc Philisthiim vt ascende-
 rent, & diffusi sunt in Valle-Raphaim.
 ¶ Consuluit autem David Dominum, - Si
 ascendam contra Philisthæos, & tradas
 eos in manus meas? Qui respondit, Non
 ascendas contra eos, sed gyra post ter-
 gum eorum, & venies ad eos ex aduerso.

pyrorum. ¶ Et cū audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis prælium : quia tunc egreditur Dominus ante faciem tuam, vt percutiat castra Philisthiim. ¶ Fecit itaque Dauid sicut præceperat ei Dominus, & percussit Philisthiim de Gabaa, vsquedum venias Gezer.

CAP. VI.

Congregauit autē rursū Dauid omnes electos ex Israēl, triginta millia.

1. Par. 13. b. 5. ¶ Surrexitque Dauid, & abiit, & vniuersus populus qui erat cum eō de viris Iuda, vt adducerent arcā Dei, super quam inuocatum est nomen Domini exercituum, sedentis in cherubim super eam.

¶ Et imposuerunt arcam Dei super plaustrū nouum : tuleruntque eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza autem & Ahio filii Abinadab, minabant plau-

1. Reg. 7. a. 2. strum nouum. ¶ Cūque tulissent eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa, custodiens arcam Dei Ahio præcedebat arcam.

¶ Dauid autem, & omnis Israēl ludēbāt coram Domino in omnibus lignis fabrefactis, & citharis & lyris & tympanis & fistris & cymbalis.

1. Pa. 15. b. 15. ¶ Postquam autem venerunt ad Aream-Nachor, extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam: quoniam calcitrabant boues— & declinauerunt eam.

¶ Iratusque indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate: qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei. ¶ Cōtristatus est autem

David, eo quòd percussit Dominus Ozā,
 & vocatum est nomen illius, Percussio-
 9 Ozæ: vsque in diem hanc. ? Et extimuit
 David Dominū in die illa, dicens, Quo-
 modo ingredietur ad me arca Domini?
 10 ? Et noluit diuertere ad se arcā Domini
 in ciuitatem David: sed diuertit eam in
 11 domum Obed-edom Gethæi. ? Et habi-
 tauit arca Domini in domo Obed-edom
 Gethæi tribus mensibus: & benedixit Do-
 minus Obed-edom, & omnem domum
 12 eius. ? || Nuntiatumque est regi David
 quòd benedixisset Dominus Obed-edom,
 & omnia eius propter arcam Dei. - Di-
 xitque David, Ibo, & reducam arcā cum
 benedictione in domum meam. ? Abiit er-
 go David, & abduxit arcam Dei de domo
 Obed-edom in ciuitatem David cū gau-
 dio: - & erant cum David septem chori,
 13 & victima vituli'. ? Cūque transcen-
 14 dissent, qui portabant arcam Domini sex
 passus, immolabat bouem - & ouem' &
 arietem, & David - percutiebat in orga-
 15 nis armigatis, ? & saltabat totis viribus
 ante Dominum: porrò David erat ac-
 16 cinctus ephod lineo. ? Et David, & om-
 nis domus Israël ducebant arcam testa-
 menti Domini in iubilo, & in clangore
 buccinæ. ? Cūque intrasset arca Domi-
 ni in ciuitatem David, Michol filia Saul
 prospiciens per fenestram, vidit regem
 David subsilientem, atque saltantem co-
 ram domino: despexit eum in corde suo.
 17 ? Et introduxerunt arcam Domini, & in-

3. P. 17. 16. 4. 3

- 6.

- 7.

- 6.

- 6.

holocaustum
sum 3.

posuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi, quod tetenderat ei David: & obtulit David holocausta, & pacifica coram Domino. ¶ cumque compleisset offerres holocausta & pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercituum. ¶ Partitus est vniuersæ multitudini Israël tam viro quàm mulieri singulis collyridam panis vnā, & assaturā bubalæ carnis vnā, & simillam frixam oleo: & abiit omnis populus, vnusquisque in domum suam. ¶ Reuersusque est David vt benediceret domui suæ: & egressa Michol filia Saul in occursum David, ait, Quàm gloriosus fuit hodie rex Israël discooperiens se ante ancillas seruatorum suorum, & nudatus est, quasi si nudetur vnus de scurris. ¶ Dixitque David ad Michol, - Vitius Dominus quia iudam ante Dominum qui elegit me potius, quàm patrem tuum & quàm omnem domum eius, & præcepit mihi vt essem dux super populum Domini in Israël, & iudam, ¶ & vilior fiat plus quàm factus sum: & ero humilis in oculis meis & cum ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo. ¶ Igitur Michol filia Saul non est natus filius vsque in diem mortis suæ.

CAP. VIII.

Factum est autem cum sedisset rex in domo sua, & Dominus dedisset ei requiem vndique ab vniuersis inimicis suis. ¶ dixit ad Nathan prophetam, Videtur quòd ego habitem in domo cedrina, &

2. Reg. 17. 42.

3 arca Dei posita sit in medio pellium? ¹ Dixitque Nathan ad regē, Omne quod est in corde tuo, vade fac, quia Dominus tecum est. ² Factum est autem in illa nocte: & ecce sermo domini ad Nathan, dicens, ³ Vade & loquere ad seruum meum Dauid, Hæc dicit Dominus, Nunquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum? ⁴ Neque enim habitavi in domo ex die illa, qua eduxi filios Israël de terra Aegypti, vsque in diem hanc: sed ambulabam ⁵ in tabernaculo, & in tentorio. ⁶ Per cuncta loca quæ transiui cum omnibus filiis Israël, nunquid loquens locutus sum ad vnā de tribubus Israël, cui præcepi vt pasceret populum meum Israël, dicens: quare non ædificastis mihi domum cedarinam? ⁷ Et nunc hæc dices seruo meo **B** Dauid, Hæc dicit dominus exercituum, ⁸ Ego tuli te de pascuis sequentem greges, vt esses dux super populū meum Israël: ⁹ & fui tecum in omnibus vbicunque ambulasti & interfeci vniuersos inimicos tuos à facie tua: feci que tibi nomen grāde, iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. ¹⁰ Et ponā locum populo meo Israël, et plantabo eum, & habitabit sub eo, & non turbabitur amplius: nec addent filii iniquitatis vt affligant eum sicut prius, ¹¹ ex die qua constitui iudices super populum meum Israël: & requiē dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. prædicit que tibi Dominus, quòd domum faciat tibi Dominus. ¹² Cumque completi fuerint dies tui, & dor-

1. Re. 16. v. 12.

Psa. 77. v. 10

2. Par. 33. v. 20

6. 7.

3. Re. 8. v. 22.

3. Reg. 5. 4. 5.

1. Para. 22. b.

10.

Heb. 1. 6. 5.

Psa. 88. 6. 21.

1902 50

& dormieris cum patribus tuis, suscitabo
 semen tuum post te, quod egredietur de
 utero tuo, & firmabo regnum eius. ¶ Ipse
 ædificabit domum nomini meo, & stabi-
 liam thronum regni eius vsque in sempi-
 ternum. ¶ EGO ERO EI IN PA-
 TREM, & ipse erit mihi in filium: qui si
 iniquè aliquid gesserit, arguam eum in virga
 virorum, & in plagis filiorum hominum.
 ¶ Misericordiam autem meam non auferam
 ab eo, sicut abstuli à Saul, quem amoui à
 facie mea. ¶ Et fidelis erit domus tua, &
 regnum tuum vsque in æternum ante fa-
 ciem tuam, & thronus tuus erit firmus iu-
 giter. ¶ Secundum omnia verba hæc, & iu-
 xta vniuersam visionem istam, sic locutus
 est Nathan ad David. ¶ Ingressus est autem
 rex David & sedit coram domino, & di-
 xit. Quis ego sum domine Deus, & quæ
 domus mea, quia adduxisti me hucusque?
 ¶ Sed & hoc parum visum est in conspe-
 ctu tuo Domine Deus, nisi loquereris etiã
 de domo serui tui in longinquum: ista est
 enim lex Adam Domine Deus. ¶ Quid er-
 go addere poterit adhuc David, ut loqua-
 tur ad te? tu enim scis seruum tuum Do-
 mine Deus. ¶ Propter verbum tuum, &
 secundum cor tuum fecisti omnia magna-
 lia hæc, ita ut notum faceres seruo tuo.
 ¶ Idcirco magnificatus es Domine Deus,
 quia non est similis tui, neque est Deus ex-
 tra te, in omnibus quæ audiuius auri-
 bus nostris. ¶ Quæ est autem ut populus
 tuus Israël, gens in terra, propter quam D

iuit Deus vt rediret eam sibi in popu-
 lum, & poneret sibi nomen, faceretq; eis
 magnalia, & horribilia super terram à fa-
 cie populi tui, quem redemisti tibi ex Ae-
 gypto, gentem, & Deum eius. ¶ Firmasti
 enim tibi populum tuum Israël in popu-
 lum sempiternum: Et tu Domine Deus
 factus es eis in Deum. ¶ Nunc ergo Domi-
 ne Deus verbum quod locutus es super
 seruum tuum, & super domum eius, sus-
 cita in sempiternum: & fac sicut locutus
 es, ¶ vt magnificetur nomen tuum vsque
 in sempiternum, atque dicatur, Domi-
 nus exercituum Deus super Israël. Et do-
 mus serui tui Dauid erit stabilita coram
 Domino, ¶ quia tu Domine exercituum
 Deus Israël reuelasti aurem serui tui, di-
 cens, Domum ædificabo tibi: propterea
 inuenit seruus tuus cor suum vt oraret te
 oratione hac. ¶ Nunc ergo Domine Deus,
 tu es Deus, & verba tua erunt vera: locu-
 tus es enim ad seruum tuum bona hæc.
 ¶ Incipe ergo, & benedic domui serui tui,
 vt sit in sempiternum coram te: quia tu
 Domine Deus locutus es, *benedictione
 tua benedicetur domus serui tui in sem-
 piternum.

gentibus &
 dijs 2.
 gente &
 Deo 2.

CAP. VIII.

Factum est autem post hæc percussit
 Dauid Philisthim, & humiliavit eos,
 & tulit Dauid Frenum-tributi de ma-
 nu Philisthim. ¶ Et percussit Moab, &
 mensus est eos funiculo, coæquans ter-
 ræ: mensus est autem duos funiculos, v-
 num

1. Paral. 18. 14.

num ad occidendum, & vnū ad viuificandum: factusque est Moab David seruiens sub tributo. ¶ Et percussit David Adar-ézer filium Rohob regem Soba, quando profectus est vt dominaretur super flumen Euphráten. ¶ Et captis David ex parte eius mille septingentis equitibus, & viginti millibus peditum, subneruauit omnes iugales curruum: dereliquit autem eis centum currus. ¶ Venit quoque Syria Damasci, vt præsidium ferret Adar-ézer regi Soba: & percussit David de Syria viginti duo millia virorum. ¶ Et posuit David præsidium in Syria Damasci: factaque est Syria David seruiens sub tributo. seruauitque Dominus David in omnibus ad quæcunque profectus est. ¶ Et tulit David arma aurea, quæ habebāt serui Adar-ézer, & detulit ea in Ierusalem. ¶ Et de Be te, & de Beroth ciuitatibus Adar-ézer tulit rex David æs multum nimis, — de quo fecit Salomon omnia vasa ærea in templo: & mare æneum, & columnas, & altare, ¶ Audiuit autem Thou rex Emath quòd percussisset David omne robur Adar-ézer, ¶ & misit Thou Ioram filium suum ad regem David, vt salutaret eum congratulans, & gratias ageret: eo quòd expugnasset Adar-ézer, & percussisset eum. Hostis quippe erat Thou Adar-ézer & in manu eius erant vasa aurea, & vasa argentea, & vasa ærea. ¶ Quæ & ipsa sanctificauit rex David Domino cum argento & auro, quæ sanctificauerat de vniuersis

12 sis gentibus quas subegerat ⁊ de Syria, & Moab, & filiis Ammon, & Philisthim, & Amalec, & de manubiis Adar-ézer filii
 13 Rohob regis Soba. ⁊ Fecit quoq; sibi Dauid nomen cum reuenteretur capta Syria in Valle-salinarum, cæsis decem & octo millibus: - & in Gebelem ad viginti tria
 14 millia: ⁊ ⁊ posuit in Idumæa custodes, statuitque præsidium: & facta est vniuersa Idumæa seruiens Dauid: & seruauit dominus Dauid in omnibus ad quæcunque
 15 profectus est. ⁊ Et regnauit Dauid super omnem Israël: faciebat quoque Dauid iudicium & iustitiam omni populo suo.
 16 ⁊ Ioab autem filius Saruæ erat super exercitum: porrò Iosaphat filius Ahilud erat à commentariis: ⁊ Sadoc filius Achitob, & Achi-mélec filius Abiathar erant sacerdotes: & Saraias, scriba: ⁊ Banaias autem filius Ioiadæ super cerethi & pelethi: filii autem Dauid sacerdotes erant.

duodecim.
 mus.
 -60

CAP. IX.

A ET dixit Dauid: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul, vt faciam cum eo misericordiam propter Ionathã?
 2 ⁊ Erat autem de domo Saul, seruus nomine Siba: quem cum vocasset rex ad se, dixit ei: Tunc es Siba? Et ille respondit: Ego sum seruus tuus. ⁊ Et ait Rex: Nunquid superest aliquis de domo Saul, vt faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Siba regi: Superest filius Ionathæ, debilis pedibus. ⁊ Vbi, inquit est? Et Siba ad regem:
 B Ecce, ait, in domo est Machir filii Ammiel

in Lo-dabar . ? Misit ergo rex Dauid , & tulit eum de domo Machir filii Ammiel de Lo-dabar . ? Cùm autem venisset Miphi-boseth filius Ionathæ filii Saul ad Dauid , corruit in faciem suam , & adorauit . Dixitque Dauid : Miphi-boseth ? qui respondit : Adsum seruus tuus . ? Et ait ei Dauid . Ne timeas , quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionatham patrem tuum , & restituam tibi omnes agros Saul patris tui , & tu comedes panem in mensa mea semper . ? Qui adorans eum dixit : Quis ego sum seruus tuus , quoniã respexisti super canem mortuum similem mei ? ? Vocauit itaque rex Sibam puerum Saul , & dixit ei : omnia quęcunque fuerunt Saul , & vniuersam domum eius , dedi filio domini tui . ? Operare igitur eum terram tu , & filii tui : & serui tui : & inferes filio domini tui cibos , vt alatur : Miphi-boseth autem filius domini tui comedet semper panem super mensam meam . Erant autem Sibę quindecim filii , & viginti serui . ? Dixitque Siba ad regem : Sicut iussisti domine mi rex seruo tuo , sic faciet seruus tuus : & Miphi-boseth comedet super mensam meam quasi vnus de filiis regis . ? Habebat autem Miphi-boseth filium paruulum nomine Micha : omnis verò cognatio domus Sibę seruebat Miphi-boseth . ? Porro Miphi-boseth habitabat in Ierusalem : quia de mensa regis iugiter vescebatur : & erat claudus vtroque pede .

A Factum est autem posthæc, vt moreretur rex filiorum Ammon, & regnavit

2 Hanon filius eius pro eo. ¶ Dixitque Dauid: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo Dauid, consolans eum per seruos suos super patris interitu. Cùm autem venissent serui Dauid, in terram filiorum Ammon, ¶ dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum: Putas quòd propter honorẽ patris tui miserit Dauid ad te consolatores, & non ideo vt inuestigaret, & exploraret ciuitatem, & euerteret eam, misit Dauid seruos suos ad te? ¶ Tulit itaque Hanon seruos Dauid, rasitque diuiciam partem barbæ eorum, & præscidit vestes eorum medias vsque ad nates, & dimisit eos.

5 ¶ Quòd cùm nuntiatum esset Dauid, misit in occursum eorum: erant enim viri confusi turpiter valde, & mādauit eis Dauid manete in Iericho, donec crescat barba vestra, & tunc reuertimini. ¶ Videntes autem filii Ammon, quòd iniuriam fecissent Dauid, miserunt & conduxerunt mercede Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti millia peditum, & à rege Maacha mille viros, & ab Istob duodecim millia virorum, ¶ Quod cùm audisset Dauid, misit Ioab & omnem exercitum bellatorum. ¶ Egressi sunt ergo filii Ammon, & direxerunt aciem ante ipsum introitum portæ: Syrus autem Soba, & Rohob, &

*psi.

If-tob, & Maacha, seorsum erant in campo. ¶ Videns igitur Ioab quod præparatum esset aduersum se prælium, & ex aduerso & post tergum, elegit * ex omnibus electis Israël, & instruxit aciem contra Syrum: ¶ reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem aduersus filios Ammon. ¶ Et ait Ioab: Si præualuerint aduersum me Syri, eris mihi in adiutorium: si autem filii Ammon præualuerint aduersum te, auxiliabor tibi. ¶ Esto vir fortis, & pugnemus pro populo nostro, & ciuitate Dei nostri: dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo, ¶ Iniit itaq; Ioab & populus qui erat cum eo, certamen contra Syros: qui statim fugerunt à facie eius. ¶ Filii autem Ammon videntes quia fugissent Syri, fugerunt & ipsi à facie Abisai, & ingressi sunt ciuitatem: reuersusque est Ioab à filiis Ammon, & venit Ierusalem. ¶ Videntes igitur filii Ammon quoniam Syrus expauit, & quoniam corruissent coram Israël, congregati sunt pariter. ¶ Misitque Adar-ézer & eduxit Syros qui erant trans fluum, & adduxit eorum exercitum: Sobach autem magister militiæ Adar-ézer, erat princeps eorum. ¶ Quod cum nuntiatum esset Dauid, contraxit omnem Israël, & transiit Iordanem, venitque in Helam & direxerunt aciem Syri ex aduerso Dauid, & pugnaverunt contra eum. ¶ Fugeruntque Syri à facie Israël, & occidit Dauid de Syris septingē-

Videntes igitur
 sur Syri quoniam
 niam corruissent
 sonz 7.

ros currus, & quadraginta millia equitū:
 & Sobach principem militiæ percussit,
 19 qui statim mortuus est. ¶ Videntes autem
 vniuersi reges qui erant in præsidio Adar-
 ézer, se victos esse ab Israël, - expauerunt - .6.
 & fugerunt quinquaginta & octo millia
 coram Israël. Et fecerūt pacē cum Israël:
 & seruiuerunt eis, timueruntq; Syri auxi-
 lium præbere* filiis Ammon. * ylm 2 10

CAP. XI.

A Factum est autem, vertente anno, eo
 1. P. 17. 20. 4. 11
 tempore quo solēt reges ad bella pro-
 cedere, misit Dauid Ioab, & seruos suos
 cum eo, & vniuersum Israël, & vastauit
 filios Ammon, & obsederūt Rabba:
 2 Dauid autem remansit in Ierusalem. ¶ Dñ
 hæc agerentur, accidit* vt surgeret Dauid * quada die
 de stratu suo post meridiem, & deambu-
 laret in solario domus regiæ: viditque mu-
 lierem se lauante, ex aduerso super sola-
 rium suum: erat autem mulier pulchra
 3 valde: ¶ Misit ergo Rex, & requisivit quæ
 esset mulier. Nuntiatumque est ei quòd
 ipsa esset Beth-sabee filia Eliam, vxor Vri-
 4 Hethæi. ¶ Missis itaque Dauid nuntiis tu-
 lit eam: quæ cum ingressa esset ad illum,
 dormiuit cum ea. ¶ Statimque sanctificata
 5 est ab immunditia sua: ¶ & reuersa est in
 Leu. 15. 6. 18.
 domum suam concepto foetu. Mittensq;
 6 nuntiauit Dauid, & ait: Concepisti, ¶ Misit
 autem Dauid ad Ioab dicens: Mitte ad me
 Vriam Hethæum. Misitque Ioab Vriam
 7 ad Dauid. ¶ Et venit Vrias ad Dauid.
 B Quæsiuitque Dauid quàm rectè ageret
 Ioab

Ioab, & populus, & quomodo admini-
 straretur bellum. ¶ et dixit Dauid ad Vriam:
 vade in domum tuā, & laua pedes tuos.
 Et egressus est Vrias de domo regis, secu-
 tusque est eum cibus regius. ¶ Dormiuit
 autem Vrias ante portam domus regiaē,
 cum alijs seruis Domini sui, & non des-
 cendit ad domum suam. ¶ Nuntiatumque
 est Dauid à dicentibus: Non iuit Vrias in
 domum suam. Et ait Dauid ad Vriam:
 Nunquid non de via venisti? quare non
 descendisti in domū tuam? ¶ Et ait Vrias
 ad Dauid: Arca-Dei & Israēl, & Iuda ha-
 bitant in papilionibus, & dominus meus
 Ioab, & serui domini mei super faciem
 terræ manent: & ego ingrediar domum
 meā, vt comedam & bibam, & dormiam
 cum vxore mea? per salutem tuam & per
 salutem animæ tuæ non faciam rem hęc.
 ¶ Ait ergo Dauid ad Vriam: Mane hie
 etiam hodie, & cras dimittam te. Man-
 si-
 ¶ Vrias in Ierusalem in die illa & altera,
 ¶ & vocauit eum Dauid vt comederet co-
 ram se & biberet, & inebriauit eum: qui
 egressus vespere, dormiuit in stratu suo
 cum seruis domini sui, & in domū suam
 non descendit. ¶ Factum est ergo mane,
 & scripsit Dauid epistolam ad Ioab: mi-
 sitque per manum Vriæ, ¶ scribens in epi-
 stola: Ponite Vriam ex aduerso belli, vbi
 fortissimum est prælium: & derelinquite
 eum, vt percussus intereat. ¶ Igitur cum
 Ioab obsidebat urbem, posuit Vriā in lo-
 co vbi sciebat viros esse fortissimos. ¶ E-
 gressus

¶ autem I.

gressi que viri de ciuitate, bellabant aduersum Ioab, & ceciderunt de populo seruorum Dauid, & mortuus est etiam Vrias Hethæus. ¶ Misit itaque Ioab & nuntiavit Dauid omnia verba prælii: ¶ præcepit que nuntio dicens: Cum compleueris vniuersos sermones belli ad Regem, ¶ si eum videris indignari, & dixerit: Quare accessistis ad murum vt præliaremini? an ignorabatis quòd multa desuper ex muro tela mittantur, ¶ Quis percussit Abimelec filium Ierobaal? nonne mulier misit super eum fragmen molæ de muro, & interfecit eum in Thebes? quare iuxta murum accessistis? dices: Etiam seruus tuus Vrias Hethæus occubuit. ¶ Abiit ergo nuntius, & venit, & narrauit Dauid omnia quæ ei preceperat Ioab: ¶ Et dixit nuntius ad Dauid: Præualuerunt aduersum nos viri, & egressi sunt ad nos in agrum: nos autem facto impetu persecuti eos sumus vsque ad portam ciuitatis. ¶ Et direxerunt iacula sagittarii ad seruos tuos ex muro desuper: mortui que sunt de seruis regis, quinetiam seruus tuus Vrias Hethæus mortuus est. ¶ Et dixit Dauid ad nuntium: Hæc dices Ioab: Non te frangat ista res: varius enim euentus est belli, & nunc hinc & nunc illum consumit gladius: conforta bellatores tuos aduersus urbem, vt destruas eam, & exhortare eos. ¶ Audiuit autem vxor Vriæ, quòd mortuus esset Vrias vir suus, & planxit eum. ¶ Transacto que luctu misit Dauid & introduxit eam in

Iudi. 9. 2. 53.

"Ierobesech"

50

domum suam, & facta est ei vxor, peperitque ei filium: & displicuit verbum hoc quod fecerat Dauid coram Domino.

CAP. XIII.

**Respondet
mihi iudiciū*

Misit ergo Dominus Nathan ad Dauid: qui cum venisset ad eum, dixit ei: *Duo viri erant in ciuitate vna, vnus diues, & alter pauper. ¶ Diues habebat oues & boues plurimos valde. ¶ Pauper autem nihil habebat omnino, præter ouem vnā paruulā quam emerat & nutritauerat, & quæ creuerat apud eum cum filiis eius simul, de pane illius comedens, & de calice eius bibens, & in sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia. ¶ Cum autem peregrinus quidam venisset ad diuitem, parcens ille sumere de ouibus & de bobus suis, vt exhiberet conuiuium peregrino illi qui venerat ad se, tulit ouem viri pauperis, & præparauit cibos homini qui venerat ad se. ¶ Iratus autem indignatione Dauid aduersus hominem illum nimis, dixit ad Nathā: Viuit Dominus, quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc.

Exod. 23. a. 2

**qui fecisti
hanc rem.*

¶ Ouem reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbum istud, & non pepererit. ¶ Dixit autem Nathan ad Dauid: Tu es ille vir*. Hæc dicit Dominus Deus Israël, Ego vni te in regem super Israël, & ego erui te de manu Saul, ¶ & dedi tibi domum domini tui, & vxores domini tui in sinu tuo, dediq; tibi domum Israël & Iuda: & si parua sunt ista, adiciā tibi multo maiora. ¶ Quare ergo contempsisti ver-

bum

bum Domini vt faceres malum in con-
 spectu meo? Vriam Hethæum percussisti
 gladio, & vxorem illius accepisti in vxo-
 rem tibi, & interfecisti eum gladio filio-
 rum Ammon. ¶ Quam ob rem non rece-
 det gladius de domo tua vsque in sempi-
 ternum, eo quòd despexeris me, & tuleris
 vxorem Vriæ Hethæi, vt esset vxor tua.
 ¶ Itaq; hæc dicit Dominus: Ecce ego sus-
 citabo super te malum de domo tua, &
 tollam vxores tuas in oculis tuis, || & da-
 bo proximo tuo, & dormiet cum vxori-
 bus tuis in oculis solis huius. ¶ Tu enim fe-
 cisti absconditè: ego autem faciam ver-
 bum istud in conspectu omnis Israël, &
 in conspectu solis*. ¶ Et dixit Dauid ad
 Nathan: || Peccaui Domino. Dixitq; Na-
 than ad Dauid: Dominus quoq; transtu-
 lit peccatum tuum: non morieris. ¶ Ve-
 runtamen quoniam blasphemare fecisti
 inimicos* Domini: propter verbum hoc,
 filius qui natus est tibi, morte morietur.
 ¶ Et reuersus est Nathan in domū suam.
 Percussit quoque Dominus paruulum
 quem pepererat vxor Vriæ Dauid, & de-
 speratus est. ¶ Deprecatusque est Dauid
 dominum pro paruulo: & ieiunauit Da-
 uid ieiunio, & ingressus seorsum, iacuit
 super terram. ¶ Venerunt autem seniores
 domus eius cogentes eum vt surgeret de
 terra: qui noluit, nec comēdit cum eis ci-
 bum. ¶ Accidit autem die septima vt more-
 retur infans: timueruntque serui Dauid
 nūtiare ei quòd mortuus esset paruulus.

Inf. 26. d. 28.

* huius.
Ecc. 47. b. 23.

* mortuus.

dixerunt enim: Ecce cum paruulus adhuc E
 viueret, loquebamur ad eum, & non au-
 diebat vocem nostram: quanto magis si
 dixerimus: Mortuus est puer, se affliget?

vidisset 1.

¶ Cum ergo Dauid " audisset" seruos suos 19
 mustitantes, intellexit quod mortuus esset
 infantulus, dixitque ad seruos suos: Num
 mortuus est puer? Qui responderunt ei:

vestes 1.

Mortuus est. ¶ Surrexit ergo Dauid de ter 20
 ra, & lotus vnctusque est: cumque mutasset
 "vestem", ingressus est domum Domini: &
 adorauit, & venit in domum suam, peti-
 uitque vt ponerent ei panem, & comedit.

¶ Dixerunt autem ei serui sui: Quis est ser- 21
 mo quem fecisti? propter infantem cum
 adhuc viueret, ieiunasti & flebas: mortuo
 autem puero surrexisti, & comedisti pa-
 nem. ¶ Qui ait: Propter infantem, dum 22

adhuc viueret, ieiunavi & fleui: dicebam
 enim: Quis scit si forte donet eum mihi do-
 minus, & viuat infans? ¶ Nunc autem quia 23

mortuus est, quare ieiuno? Nunquid po- 24
 tero reuocare eum amplius? ego vadam
 magis ad eum: ille vero non reuertetur ad
 me. ¶ Et consolatus est Dauid Beth-sabee 25

Mat. 1. 4. 6.

** curia*

uxorem suam, ingressusque ad eam dormi-
 uit cum ea: || quæ genuit filium, & voca-
 uit nomen eius Salomon, & dominus di-
 lexit eum. ¶ Misitque * in manu Nathan 26

1. Par. 20. 4. 1

prophetæ, & vocauit nomen eius Amabi-
 lis-Domino: eò quod diligeret eum do-
 minus. ¶ || Igitur pugnabat Ioab contra 27
 Rabbath filiorum Ammon, & expugna-
 bat urbem regiam. ¶ Misitque Ioab nun- 28

tios

18 **T**ios ad Dauid dicens: Dimicauī aduersum
 Rabbath, & capiēda est Vrbs-aquarum.
 19 **N**unc igitur congrega reliquam partem
 20 **G**populi, & obside ciuitatem, & cape eam:
 ne cūm à me vastata fuerit vrbs, nomini
 21 **M**eo ascribatur victoria. **C**ongregauit
 itaq; Dauid omnē populum, & profectus
 est aduersum Rabbath: cūmq; dimicasset
 22 **C**epit eam. **E**t tulit diadēma regis eorum
 de capite eius, pondo auri talentum, ha-
 bens gemmas pretiosissimas, & impositū
 est super caput Dauid. Sed & prædam ci-
 23 **U**itatis asportauit multam valde. **P**opu-
 lum quoque eius adducens seruauit, & cir-
 cumegit super eos ferrata carpenta: diui-
 24 **S**itq; cultris, & traduxit in typo laterum:
 sic fecit vniuersis ciuitatibus filiorum Am-
 25 **M**on: & reuersus est Dauid, & omnis exer-
 citus in Ierusalem.

CAP. XIII.

26 **A**ctum est autē post hæc, vt Absalom
 27 **F**ilii Dauid sororem speciosissimam vo-
 cabulo Thamar, adamaret Amnon filius
 28 **D**avid, & deperiret in eam—valde, ita vt —.2.
 29 **P**ropter amorem eius ægrotaret: quia
 cūm esset virgo, difficile ei videbatur vt
 30 **Q**uippiam inhonestè ageret cū ea. **E**rat
 autem Amnon amicus, nomine Ionadab
 31 **F**ilius Semmaa fratris Dauid, vir prudens
 32 **V**alde. **Q**ui dixit ad eum: **Q**uare sic at-
 tenuaris macie fili regis, per singulos dies?
 33 **C**ur non indicas mihi? **D**ixitq; ei Amnon:
 Thamar sororē fratris mei Absalom amo:
 34 **C**ui respondit Ionadab: **C**uba super le-
 35 **S**tum

Etum tuum, & languorem simula: cū-
 que venerit pater tuus vt visitet te, dic ei:
 Veniat, oro, Thamar soror mea, vt det
 mihi cibum, & faciat pulmentum, vt co-
 medam de manu eius. ¶ Accubuit itaque
 Amnon, & quasi ægrotare cœpit. cūque
 venisset rex ad visitandum eum, ait Am-
 non ad regem. Veniat obsecro, Thamar
 soror mea, vt faciat in oculis meis duas
 sorbitiunculas, & cibum* capiam de manu
 eius. ¶ Misit ergo Dauid ad Thamar, do-
 mum, dicens: Veni in domum Amnō fra-
 tris tui & fac ei pulmentum. ¶ Venitque
 Thamar in domum Amnon fratris suū:
 le autem iacebat: quæ tollens farinam cō-
 miscuit. & liquefaciens, in oculis eius co-
 xit sorbitiunculas. ¶ Tollensque quod co-
 xerat, effudit, & posuit coram eo, & noluit
 comedere, dixitque Amnon: Eijcite vnuer-
 sos à me. Cūque eiecissent omnes, ¶ dixit
 Amnon ad Thamar: Infer cibum in con-
 clauī, vt vescar de manu tua. Tulit ergo
 Thamar sorbitiunculas quas fecerat, &
 intulit ad Amnon fratrem suum in con-
 clauī. ¶ Cūque obtulisset ei cibum, appre-
 hendit eā, & ait: Veni cuba mecum soror
 mea. ¶ Quæ respondit ei: Noli frater mi
 noli opprimere me: neque enim hoc fas est
 in Israël. noli facere stultitiam hanc. ¶ Ego
 enim ferre non potero opprobriū meum
 & tu eris quasi vnus de insipientibus in I-
 raël: quin potius loquere ad regem, & nō
 negabit me tibi. ¶ Noluit autē * acquiesce-
 re precibus eius, & præualens viribus op-

¶ *Thamar.*

¶ *Amnon.*

- 15 pressit eam & cubauit cum ea. Et exosam
 eam habuit Amnon odio magno nimis:
 ita vt maius esset odium quo oderat eam
 amore, quo antè dilexerat. Dixitq; ei Am
 16 non: Surge & vade. Quæ respondit ei:
 Maius est hoc malum quod nunc agis ad-
 uersum me, quàm quod ante fecisti ex-
 17 pellens me. Et noluit audire eam: Sed
 vocato puero, qui ministrabat ei, dixit: E-
 iice hęc à me foras & claude ostium post
 18 eam. Quæ induta erat talari tunica: hu-
 iuscemodi enim filias regis virgines vesti-
 bus utebatur. Eiecit itaque eam minister
 illius foras: clausitque fores post eam.
 19 Quæ aspergens cinerem capiti suo, scissa
 D talari tunica: impositisque manibus super
 caput suum, ibat ingrediens, & clamans.
 20 Dixit autem ei Absalom frater suus:
 Nunquid Amnon frater tuus concubuit
 tecum? sed nũc soror tace, frater tuus est:
 neque affligas cor tuum pro hac re, Man-
 sit itaque Thamar contabescens in do-
 21 mo Absalom fratris sui. Cũ autem au-
 disse rex David verba hęc, cõtristatus est
 valde, & noluit contristare spiritũ Am-
 non filii sui, quoniam diligebat eũ, quia
 22 primogenitus erat ei. Porro non est lo-
 cutus Absalom ad Amnon nec malũ nec
 bonum: oderat enim Absalom Amnon,
 E eò quòd violasset Thamar sororem suã.
 23 Factum est autem post tempus biennii,
 vt tonderentur oues Absalom in Baal-ha-
 sor, quæ est iuxta Ephraim: et vocauit Ab-
 24 salom omnes filios regis, Venitque ad
 regem,

regem, & ait ad eum: Ecce tondetur oues serui tui: veniat oro rex cum seruis suis ad seruum suum. ¹ Dixitque rex ad Absalom: Noli fili mi, noli rogare vt veniamus omnes, & grauemus te. Cùm autem cogeret eum, & noluiisset ire, benedixit ei.

² Et ait Absalom: Si non vis venire, veniat obsecro nobiscum saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse vt vadat tecum. ³ Coegit itaque Absalom eum, & dimisit cum eo Amnon & vniuersos filios regis. — Feceratque Absalom conuiuium quasi conuiuium regis. ⁴ Præceperat autem Absalom pueris suis dicens: Obseruate cùm temulentus fuerit Amnon vino, & dixero vobis percutite eum, & interficite: nolite timere. ego enim sum qui præcipio vobis: roboramini, & estote viri fortes. ⁵ Fecerunt ergo pueri Absalom aduersum Amnon sicut præceperat eis Absalom: Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas, & fugerunt. ⁶ Cùmque adhuc pergerent in itinere, fama peruenit ad Dauid, dicens: Percussit Absalom omnes filios regis, & non remansit ex eis saltem vnus, ⁷ Surrexit itaque rex, & scidit vestimenta sua: & cecidit super terram, & omnes serui illius qui assistebant ei, sciderunt vestimenta sua. ⁸ Respondens autem Ionadab filius Semmaa fratris Dauid, dixit: Ne æstimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occisi sint: Amnon solus mortuus est, quoniam in ore Absalom erat positus

¹ ad Dauid.

2.6.

⁷ Dauid.

ex die illa qua oppressit Thamar sororem
 33 eius. ¶ Nūc ergo ne ponat dominus meus
 rex super cor suum verbum istud, dicens:
 Omnes filii regis occisi sunt: quoniam Am
 34 non solus mortuus est. ¶ Fugit autem Ab-
 G salom & eleuauit puer speculator oculos
 suos, & aspexit, & ecce populus multus
 veniebat per iter deuium ex latere mon-
 35 tis. ¶ Dixit autem Ionadab ad regem: Ecce
 filii regis adsunt: iuxta verbum serui tui
 36 sic factum est. ¶ Cūq̄ue cessasset loqui,
 apparuerunt & filii regis: & intrantes le-
 uauerunt vocem suam, & fleuerunt: sed
 & rex & omnes serui eius fleuerunt plo-
 37 ratu magno nimis. ¶ Porro Absalom fu-
 giens, abiit ad Tholomai filium Ammiud
 regem Gessur. Luxit ergo Dauid filium
 38 suum multis diebus. ¶ Absalom autem
 cū fugisset, & venisset in Gessur, fuit ibi
 39 tribus annis. ¶ Cessauitq; rex Dauid per-
 sequi Absalom, eo quod consolatus esset
 super Amnon interitu.

¶ Amnon.
 ¶ cunctis 4.

CAP. XIII.

A ¶ Intelligens autem Ioab filius Saruiaz,
 I quod cor regis versum esset ad Absalō,
 2 ¶ misit Thecuam, & tulit inde mulierem
 sapientem, dixitq̄ue ad eam: Ligere te si-
 mula, & induere veste lugubri, & ne vn-
 garis oleo, vt sis quasi mulier iam pluri-
 3 mo tempore lugens mortuum: ¶ & ingre-
 dieris ad regem, & loquēris ad eum ser-
 mones huiuscemodi: Posuit autem Ioab
 4 verba in ore eius. ¶ Ita que cū ingressa
 fuisset mulier Thecuitis ad regem, ceci-
 dit

dit coram eo super terram, & adorauit, & dixit: Serua me rex. ¶ Et ait ad eam rex: Quid causæ habes? Quæ respondit: Heu, mulier vidua ego sum: mortuus est enim vir meus. ¶ Et ancillæ tuæ erāt duo filii: qui rixati sunt aduersum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset: & percussit alter alterum, & interfecit eū. ¶ Et ecce consurgens vniuersa cognatio aduersum ancillam tuam, dicit: Trade eū qui percussit fratrem suum, vt occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, & deleamus hæredem: & quærunt extinguere scintillam meam quæ relicta est, vt non supersit viro meo nomen, & reliquæ super terram. ¶ Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, & ego iubebo pro te. ¶ Dixitque mulier Thecuitis ad regem: In me Domine mi rex sit iniquitas, & in domum patris mei, rex autem & thronus eius sit innocens. ¶ Et ait Rex: Qui cōtradixerit tibi, adduc eum ad me, & ultra nō addet vt tangat te. ¶ Quæ ait: Recordetur Rex domini Dei sui, vt non multiplicentur proximi sanguinis ad vlciscendum, & nequaquam interficiant filium meū. Qui ait: Viuit Dominus, quia non cadet de capillis filii tui super terram. ¶ Dixit ergo mulier: loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere. ¶ Dixitque mulier: Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum Dei, & locutus est rex verbum istud vt peccet, & non reducat eiectum suum?

Om.

14 Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur: nec vult Deus perire animã, sed retractat cogitãs ne penitus pereat qui abiectus est.

Exe. 18. g. 32.
E 33. c. 11.

15 Nunc igitur veni vt loquar ad dominum meum regem verbum hoc præfente populo, & dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quomodo faciat rex verbum ancillæ suæ: Et audiuit rex, vt liberaret

*verbo

16 ancillam suam de manu omnium qui volebant de hæreditate domini delere me, & filium meum simul. Dicat ergo ancilla tua, vt fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. sicut enim angelus domini sic est dominus meus rex, vt nec benedictione, nec maledictione moueatur: vnde & dominus Deus tuus est tecum.

18 Et respondens rex dixit ad mulierem: Ne abscondas à me verbum quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere domine mi rex.

19 Et ait rex: Nunquid manus Ioab

20 tecum est in omnibus istis? Respondit mu-

lier & ait: Per salutem animæ tuæ domine mi rex,

nec ad sinistram, nec ad dexteram est ex omnibus his quæ locutus est

dominus meus rex: seruus enim tuus Ioab,

ipse præcepit mihi, & ipse posuit in os

20 ancillæ tuæ omnia verba hæc. Vt verte-

re figurã sermonis huius, seruus tuus Ioab

præcepit istud: tu autem domine mi rex,

sapiens es, sicut habet sapientiam angelus

21 Dei, vt intelligas omnia super terrã. Et

ait rex ad Ioab: Ecce placatus feci verbũ

tuum: vade ergo, & reuoca puerum Ab-

nam

salom. ¶ Cadensque Ioab super faciem suam in terram, adorauit, & benedixit regi, & dixit Ioab: Hodie intellexit seruus tuus, quia inueni gratiam in oculis tuis domine mi rex: fecisti enim sermonem ^{domine mi.} rex serui tui. ¶ Surrexit ergo Ioab, & abiit in Gessur, & adduxit Absalom in Ierusalem. ¶ Dixit autem rex: Reuertatur in domum suam, & faciem meam non videat. Reuersus est itaque Absalom in domum suam, & faciem regis non vidit. ¶ Porro sicut Absalom, vir non erat pulcher in omni Israël, & decorus nimis: a vestigio pedis vsque ad verticem non erat in eo vlla macula. ¶ Et quando tondebat capillum (semel autem in anno tondebatur quia grauabat eum cæsaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis, pondere publico. ¶ Nati sunt autem Absalom filii tres: & filia vna, nomine Thamar, elegantis formæ. ¶ Mansitque Absalom in Ierusalem duobus annis, & faciem regis non vidit. ¶ Misit itaque ad Ioab, vt mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset: & ille nolisset venire ad eum, ¶ dixit seruis suis: Scitis agrum Ioab iuxta agrum meum, habentem messem hordei: ite igitur, & succendite eum igni. Succenderunt ergo serui Absalom segetem igni. - Et venientes serui Ioab, scissis vestibibus suis, dixerunt: Succenderunt serui Absalom partem agri igni. ¶ Surrexitque Ioab & venit ad Absalom in domo eius, & dixit: Quare

succen-

succenderūt serui tui segetem meam igni?
 32 Et respondit Absalom ad Ioab: Mihi ad
 te obsecrans vt venires ad me, & mitte-
 rem te ad regem, & diceres ei: Quare ve-
 ni de Gessur? melius mihi erat ibi esse: ob-
 secro ergo vt videam faciem Regis: quòd
 si memor est iniquitatis meæ, interficiat
 33 me. Ingressus itaque Ioab ad regem, nū-
 tiauit ei omnia: vocatusq; est Absalom,
 & intrauit ad regem, & adorauit super
 faciem terræ coram eo: osculatusque est
 rex Absalom.

CAP. XV.

Agitur post hæc fecit sibi Absalom cur-
 rus & equites, & quinquaginta viros
 2 qui præcederent eum. Et mane confur-
 gens Absalom, stabat iuxta introitum por-
 tæ in via, & omnem virum qui habebat
 negotium vt veniret ad regis iudicium, vo-
 cabat Absalom ad se, & dicebat: De qua
 ciuitate es tu? Qui respondens aiebat. Ex
 3 vna tribu Israël ego sum seruus tuus. Re-
 spondebatque ei Absalom: Videtur mihi
 sermones tui boni & iusti, sed non est qui
 te audiat constitutus à rege. Dicebatque
 4 Absalom: Quis me constituat iudicem
 super terram, vt ad me veniāt omnes qui
 5 habent negotium, & iustè iudicem? Sed
 & cum accederet ad eum homo vt salu-
 taret illum extendebat manum suam, &
 6 apprehendens osculabatur eum. Facie-
 batq; hoc omni Israël venienti ad iudiciū
 vt audiretur à rege, & sollicitabat corda vi-
 7 rorum Israël. Post quadraginta autem

quatuor 9.

3. annos, dixit Absalom ad regem-David, Vadam, & reddam vota mea quæ voui Domino in Hebron. ¶ Vouens enim uenit seruus tuus, cum esset in Gessur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo domino. ¶ Dixitq; ei rex David, vade in pace. Et surrexit & abiit in Hebron. ¶ Misit autem Absalom exploratores in vniuersas tribus Israël, dicens: Statim vt audieritis clangorem buccinæ, dicite: Regnabit Absalom in Hebron. ¶ Porro cum Absalom ierunt ducenti viri de Ierusalē vocati, euntes simplici corde, & causam penitus ignorantes. ¶ Accersiuit quoque Absalom Achi-tophel Gilonitem consiliariū David, de ciuitate sua Gilo. ¶ Cumq; immolaret victimas, facta est coniuratio valida, populusq; concurrens augebatur cum Absalom. ¶ Venit igitur nuntius ad David dicens: Toto corde vniuersus Israël sequitur Absalom. ¶ Et ait David seruis suis qui erant cum eo in Ierusalem? Surgite fugiamus: neque enim erit nobis effugium a facie Absalom: festinate egredi, ne fortè veniens occupet nos, & impleat super nos ruinam, & percutiat ciuitatem in ore gladii. ¶ Dixeruntque serui regis ad eum: Omnia quæcunque præceperit dominus noster rex, libèter exequemur serui tui. ¶ Egressus est ergo rex & vniuersa domus eius pedibus suis: & reliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. ¶ Egressusq; rex & omnis Israël pedibus suis.

* Cū immolaret
laret vittimas
mas & facta
s.

v. appellat 7.

18 stetit procul à domo : ⁊ & vniuersi serui
 eius ambulabant iuxta eum , & legiones
 cerethi & phelethi , & omnes Gethæi-pu- .3.
 gnatores validi' sexcenti viri qui sequuti
 eum fuerant de Geth pedites , præcedebāt
 19 regem. ⁊ Dixit autem rex ad Ethai Gethe-
 um : Cur venis nobiscum ? reuertere , &
 habita cum rege , quia peregrinus es , & e-
 20 gressus es de loco tuo. ⁊ Heri venisti , &
 hodie compelleris nobiscum egredi ? ego
 autem vadam quo iturus sum : reuertere ,
 & reduc tecum fratres tuos , & Dominus
 faciet tecum misericordiam & veritatem ,
 21 -quia' ostendisti gratiam & fidem . - ⁊ Et - .4.
 respondit' Ethai regi dicens : Viuit Domi- - .1.
 nus & viuit dominus meus rex : quoniam
 in quocunq; loco fueris domine mi rex ,
 siue in morte , siue in vita , ibi erit seruus
 22 tuus. ⁊ Et ait David Ethai , Veni , & transi.
 E Et trāsīuit Ethai Gethæus , & omnes viri
 qui cum eo erant , & reliqua multitudo.
 23 ⁊ Omnesq; flebant voce magna , & vni-
 uersus populus transibat : rex quoq; trans-
 grediebatur Torrentem Cedron , & cun-
 ctus populus incedebat contra viam - o - .7.
 24 liuæ' quæ respicit ad desertum . ⁊ Venit
 autem & Sadoc - sacerdos' , & vniuersi Le - .3.
 uitæ cum eo , portantes arcā fœderis Dei ,
 & deposuerunt arcam fœderis Dei : & as-
 cendit Abiathar , donec expletus esset om-
 nis populus qui egressus fuerat de ciuita-
 25 te. ⁊ Et dixit rex ad Sadoc : Reporta arcam
 Dei in vrbein , si inuenero gratiam in ocu-
 lis Domini , reducet me , & ostendet mihi

*mihi I.

eam & tabernaculum suum. ¶ Si autem
dixerit mihi, Non places: præstò sum, fa-
ciat* quod bonum est coram se. ¶ Et dixit
rex ad Sadoc sacerdotem: O videns reuer-
tere in ciuitatem in pace: & Achimaas fi-
lius tuus, & Ionathan filius Abiathar duo
filii vestri, sint vobiscum. ¶ Ecce ego ab-
scōdar in campestribus deserti, donec ve-
niat sermo à vobis indicans mihi. ¶ Re-
portauerunt ergo Sadoc & Abiathar ar-
cam Dei in Ierusalem: & manserunt ibi.
¶ Porro Dauid ascendebat Cliuum-Oli-
uarum, scandens & flens, nudis pedibus
incedens, & operto capite, sed & omnis
populus qui erat cum eo, operto capite as-
cendebat plorās. ¶ Nuntiatū est autem Da-
uid quòd & Achi-tophel esset in cōiura-
tione cum Absalom, dixitque Dauid: In-
fatua quæso domine consilium Achi-to-
phel. ¶ Cūmq; ascenderet Dauid summi-
tatem mōtis in quo adoraturus erat Do-
minū, ecce occurrit ei Chusai Arachites
scissa veste & terra pleno capite, ¶ Et dixit
ei Dauid: Si veneris mecū, eris mihi oneri:
¶ Si autem in ciuitatem reuertaris, & di-
xeris Absalom, Seruus tuus sum rex, -pa-
tere me viuere: sicut fui seruus patris tui,
sic ero seruus tuus: dissipabis consiliū A-
chi-tophel. ¶ Habes autem tecū Sadoc &
Abiathar sacerdotes: & omne verbū quod
cunq; audieris de domo regis, indicabis
Sadoc & Abiathar sacerdotibus. ¶ Sunt
enim cum eis duo filii eorum Achimaas
filius Sadoc, & Ionathan filius Abiathar:

&

& mitteris per eos ad me omne verbum quodcunq; audieris. Veniente ergo Chusai amico Dauid in ciuitatem, Absalom quoque ingressus est Ierusalem.

CAP. XVI.

Cumque Dauid transfisset paululum montis verticem, apparuit Siba puer Miphi-boseth, in occursum eius, cum duobus asinis, qui onerati erant ducentis panibus, & centum alligaturis vuae passae, & centum massis palatharum, & duobus vtribus vini. Et dixit rex Sibae, Quid sibi volunt haec? Responditq; Siba, atini, domestici regis vt sedeant, & panes & palathae ad vescendum pueris tuis, vinum autem vt bibat siquis defecerit in deserto. Et ait Rex: Vbi est filius domini tui? Responditque Siba regi, Remansit in Ierusalem, dicens: Hodie restituet mihi domus Israel regnum patris mei. Et ait rex Sibe: Tua sint omnia quae fuerunt Miphi-boseth, Dixitq; Siba, Oro, vt inueniam gratiam coram te domine mi rex. Venit ergo rex Dauid vsque Bahurim: & ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Gera, procedebatq; egrediens, & maledicebat. Mittebatq; lapides contra Dauid, & contra vniuersos seruos regis Dauid: omnis autem populus, & vniuersi bellatores a dextro & a sinistro latere regis incedebat. Ita autem loquebatur Semei cum malediceret regi, Egredere, egredere vir sanguinum, & vir Be-

*vire 6.***domine mi rex.**- . 1 .**Inf. 19. c. 27.**- . 1 .*

lial. ¶ Reddidit tibi Dominus vniuersum
 sanguinem domus Saul: quoniã inuafisti
 regnũ pro eo, & dedit Dominus regnum
 in manu Absalom filii tui: & ecce pre-
 munt te mala tua, quoniã vir sanguinum
 es. ¶ Dixit autem Abisai filius Saruix Re-
 gi: Quare maledicit canis hic moriturus
 domino meo regi? vadam, & amputabo
 caput eius. ¶ Et ait rex: quid mihi & vobis
 est filii Saruix? dimittite eum vt maledi-
 cat: Dominus enim præcepit ei vt male-
 diceret David: & quis est qui audeat di-
 cere quare sic fecerit? ¶ Et ait rex Abisai,
 & vniuersis seruis suis: Ecce filius meus
 qui egressus est de utero meo quærit ani-
 mam meam: quanto magis hic filius Ie-
 mini? dimittite eum, vt maledicat iuxta
 præceptum domini, si forte respiciat do-
 minus afflictionem meam, & reddat mihi.
 Dominus bonum pro maledictione hac
 die hodierna. ¶ Ambulabat itaque David
 & socii eius per viam cum eo. Semei autem
 per iugum montis ex latere, contra illum
 gradiebatur, maledicens, & mittens lapides
 aduersum eum, terramque spargens.
 ¶ Venit itaque rex & vniuersus populus
 cum eo lassus, & refocillati sunt ibi. ¶ Ab-
 salom autem & omnis populus eius in-
 gressi sunt Ierusalem, sed & Achitophel
 cum eo. ¶ Cum autem venisset Chusai
 Arachites amicus David ad Absalom, lo-
 cutus est ad eum: Salue rex, salue rex. ¶ A-
 quem Absalom: Hec est, inquit gratia tua
 ad amicum tuum? quare non iuisti cum
 amico

¶ usne 3.
 ¶ maledices
 mibi?

¶ David.
 ¶ refocillatus
 est 10.
 ¶ Israhel 6.

18 amico tuo? Responditq; Chusai ad Ab-
 D salom, Nequaquam: quia illius ero quem
 elegit dominus, & omnis hic populus &
 19 vniuersus Israël, & cum eo manebo. Sed
 vt & hoc inferā, cui ego seruiturus sum?
 nonne filio regis? sicut parui patri tuo, ita
 20 parebo & tibi. Dixit autem Absalom
 ad Achit-ophel, Inite consilium quid a-
 21 gere debeamus. Et ait Achi-tophel ad
 Absalom: Ingredere ad concubinas patris
 tui, quas dimisit ad custodiendū domum:
 vt cum audierit omnis Israël quod foeda-
 ueris patrem tuū, roborentur tecum ma-
 22 nus eorum. Tetenderunt ergo Absalom
 tabernaculum in solario, ingressusq; est
 ad concubinas patris sui coram vniuerso
 23 Israël. Consilium autem Achi-tophel,
 quod dabat in diebus illis, quasi si quis cō-
 suleret Deum: sic erat omne consilium A-
 chi-tophel, & cum esset cum Dauid, &
 cum esset cum Absalom.

Sup. 12. 8. 24.

CAP. XVII.

A D Ixit ergo Achi-tophel ad Absalom,
 Eligam mihi duodecim millia viro-
 rum, & consurgens persequar Dauid
 2 hac nocte. Et irruens super eum (quip-
 pe qui lassus est, & solutis manibus) per-
 3 cutiam eum: cumque fugerit omnis po-
 pulus qui cum eo est, percutiam regem
 desolatum. Et reducam vniuersum po-
 pulum, quomodo vnus homo reuerti so-
 4 let: vnum enim virum tu quæris, & om-
 nis populus erit in pace. Placuitque ser-

omnis 6.

mo eius Absalom, & cunctis maioribus
 natu Israël. ¶ Ait autem Absalom, Vocate
 te Chusai Arachiten, & audiamus quid
 etiam ipse dicat. ¶ Cumque venisset Chu-
 fai ad Absalom, ait Absalom ad eum. Hu-
 iuscemodi sermonem locutus est Achi-
 tophel: facere debemus an non? quod das
 consilium? ¶ Et dixit Chusai ad Absalom,
 Non est bonum cōsiliū quod dedit A-
 chi-tophel hac vice. ¶ Et rursū inculit
 Chusai, Tu nosti patrem tuum, & vi-
 ros qui cum eo sunt, esse fortissimos &
 amaro animo, veluti si vrsa raptis catu-
 lis in saltu sæuiat: sed & pater tuus vir
 bellator est, nec morabitur cum popu-
 lo. ¶ Forsitan nunc latitat in foueis, aut
 in vno quo voluerit loco: & cūm cecide-
 rit vnus quilibet in principio, audiet qua-
 cunque audierit, & dicet, Facta est plaga
 in populo qui sequebatur Absalom. ¶ Et
 fortissimus quisque, cuius cor est quasi
 leonis, pauore soluetur: scit enim omnis
 -populus' Israël fortē esse patrem tuum,
 & robustos omnes qui cū eo sunt. ¶ Sed
 hoc mihi videtur rectum esse consiliū,
 Congregetur ad te vniuersus * Israël, à
 Dan vsque Bersabee, quasi arena maris in-
 numerabilis: & tu eris in medio eorum,
 ¶ Et irruemus super eum in quocunque
 loco inuentus fuerit: & operiemus eum,
 sicut cadere solet ros super terram: & non
 relinquemus de viris qui cum eo sunt, ne
 vnum quidem. ¶ Quòd si urbem aliquam
 fuerit ingressus, circumdabit omnis Is-
 raël

* 4.

* pfe 2.

- 2.

* papulus.

14 raël ciuitati illi funes, & trahemus eam in
 torrentem, vt non reperiatur ne calcu-
 lus quidem ex ea. ¶ Dixitque Absalom, &
 omnes viri Israël, Melius est consilium
 Chusai Arachitæ, consilio Achi-tophel.
 domini autem nutu dissipatum est con-
 D silium Achi-tophel vtile, vt induceret do-
 15 minus super Absalom malum. ¶ Et ait
 Chusai Sadoc & Abiathar sacerdotibus,
 Hoc & hoc modo consilium dedit Achi-
 tophel Absalom, & senioribus Israël: &
 16 ego tale & tale dedi consilium. ¶ Nunc
 ergo mittite citò, & nuntiate Dauid, di-
 centes: Ne morêris nocte hac in campe-
 stribus deserti, sed absque dilatione trans-
 gredere ne fortè absorbeat rex, & om-
 17 nis populus qui cum eo est. ¶ Ionathan
 autem & Achimaas stabant iuxta Fon-
 tem-rogel: abiit ancilla & nuntiauit eis:
 & illi profecti sunt, vt referrent ad regem
 Dauid nuntium: non enim poterant vi-
 18 deri, aut introire ciuitatem. ¶ Vidit au-
 tem eos quidam puer, & indicauit Absa-
 lom: illi verò concito gradu ingressi sunt
 domum cuiusdam viri in Bathurim, qui
 habebat puteum in vestibulo suo, & de-
 19 scenderunt in eum. ¶ Tulit autem mu-
 lier, & expandit velamen super os putei
 quasi siccans pisanas, & sic latuit res.
 20 ¶ Cùmq; venissent serui Absalom in do-
 mum ad mulierem, dixerunt, Vbi est A-
 chimaas & Ionathan? Et respōdit eis mu-
 lie, Transferunt festinanter, gustata pau-
 lulum aqua. At hi qui quærebant, cùm

non reperissent, reuersi sunt in Ierusalem.
 ¶ Cùmque abiissent, ascenderunt illi de puteo, & pergentes nuntiauerunt regi Dauid, & dixerunt, Surgite, & transite citò fluuium: quoniam huiuscemodi dedit consilium contra vos Achi-tophel. ¶ Surrexit ergo Dauid, & omnis populus qui cum eo erat, & transierunt Iordanem, donec dilucesceret, * & ne vnus quidem relictus fuit, qui non transisset fluuium. Porro Achi-tophel videns quòd non fuisset factum consilium suum, strauit assinum suum surrexitque, & abiit in domum suam & in ciuitatem suam: & disposita domo sua suspendio interiit, & sepultus est in sepulchro patris sui. ¶ Dauid autem venit in castra, & Absalom transit Iordanem, ipse & omnes viri Israël cū eo. ¶ Amasam verò constituit Absalom pro Ioab super exercitum: Amasa autem erat filius viri, qui vocabatur Tetra de Israël, qui ingressus est ad Nabigaïl filiam Naas, sororem Saruïæ quæ fuit mater Ioab. ¶ Et castrametatus est Israël cum Absalom in terra Galaad. ¶ Cùmque venisset Dauid in castra, Sobi filius Naas de Rabath filiorum Ammon & Machir filius Amihel de Lodabar, & Berzellai Galaadites de Rogelim, obtulerunt ei stratoria & tapetia, & vasa fictilia, frumentum & hordeum & farinam & polëtam & fabam & lentem, & frixum * cicer & mel & butyrum, oues & pingues vitulos, dederuntque Dauid, & populo qui cum eo erat, ad vescendum.

*antequam
denudaretur
verbam.

*oleo.

dum: suspicati enim sunt populum fame
& siti fatigari in deserto.

CAP. XVIII.

A Igitur considerato David populo suo
constituit super eos tribunos & centu-
riones, & dedit populi tertiam partem
sub manu Ioab, & tertiam partem sub
manu Abisai filii Saruizæ fratris Ioab, &
tertiam partem sub manu Ethai, qui erat
de Geth: dixitque rex ad populum, Egre-
diar & ego vobiscum. Et respondit po-
pulus, Non exhibis: siue enim fugerimus,
non magnopere ad eos de nobis pertine-
bit: siue media pars ceciderit è nobis, non
satis curabunt: quia tu vnus * pro decem * *solus*
millibus computaris: melius est igitur ut
sis nobis in vrbe præsidio. Ad quos rex
ait, Quod vobis videtur rectum, hoc fa-
ciam. Stetit ergo rex iuxta portam: egre-
diebaturque populus per turmas suas cen-
teni & milleni. Et præcepit rex Ioab &
B Abisai & Ethai, dicens, Seruate mihi pue-
rum Absalom. Et omnis populus audie-
bat præcipientem regem cunctis princi-
pibus pro Absalom. Itaque egressus est
populus in campum contra Israël, & fa-
ctum est prælium in saltu Ephraim. Et
cæsus est ibi populus Israël ab exercitu
David, factaque est plaga magna in die
illa, viginti millium. Fuit autem ibi præ-
lium dispersum super faciem omnis terre,
& multò plures erant quos saltus consum-
pserat de populo, quàm hi quos vorauit
gladius in die illa. Accidit autem ut

occurreret Absalom seruis Dauid, sedens
 mulo: cūque ingressus fuisset mulus sub-
 ter condensam quercum & magnam, ad-
 hæsit caput eius quercui: & illo suspenso
 inter cælum & terram, mulus cui infede-
 rat, pertransiuit. ¶ Vidit autem hoc quis
 piam, & nuntiauit Ioab, dicens, Vidi Ab-
 salom pēdere de quercu. ¶ Et ait Ioab vi-
 ro qui nūtiauerat ei, Si vidisti, quare non
 confodisti eum cum terra, & ego dedis-
 sem tibi decem argenti siclos, & vnum bal-
 theum? ¶ Qui dixit ad Ioab, Si appende-
 res in manibus meis mille argenteos, ne-
 quaquam mitterem manum meam in fi-
 lium regis: audientibus enim nobis præ-
 cepit rex tibi & Abisai, & Ethai, dicens,
 Custodite mihi puerum Absalom. ¶ Sed
 & si fecissem contra animam meam au-
 dacter, nequaquam hoc regem latere po-
 tuisset, & tu stares ex aduerso. ¶ Et ait
 Ioab, Non sicut tu vis, sed aggrediar eum
 coram te. Tulit ergo tres lanceas in ma-
 nu sua, & infixit eas in corde Absalom:
 cumque adhuc palpitaret hæres in quer-
 cu, cucurrerunt decem iuuenes armige-
 ri Ioab, & percutientes interfecerunt eum.
 ¶ Cecinit autem Ioab buccina, & retinuit
 populum, ne persequerentur fugientem
 Israël, volens parcere multitudini. ¶ Et
 tulerunt Absalom, & proiecerunt eum
 in saltu, in foueam grandem & compor-
 tauerunt super eum aceruum lapidū ma-
 gnū nimis: omnis autem Israël fugit in
 tabernacula sua. ¶ Porro Absalom erexe-
 rat

Ioab 9.

rat sibi cum adhuc viueret, titulum, qui
 est in Valle-regis: dixerat enim, Non ha-
 beo filiam, & hoc erit monumentum no-
 minis mei. Vocauitque titulum nomi-
 ne suo, & appellatur, Manus-Absalom:
 19 vsque ad hanc diem. ¶ Achimaas autem fi-
 lius Sadoc, ait, Curram, & nuntiabo regi
 quia iudicium fecerit ei Dominus de ma-
 20 nu inimicorum eius. ¶ Ad quem Ioab di-
 xit, Non eris nuntius in hac die, sed nun-
 tiabis in alia: hodie nolo te nuntiare, filius
 21 enim regis est mortuus. ¶ Et ait Ioab
 E. Chusi, Vade, & nuntia regi quæ vidisti.
 22 Adorauit Chusi Ioab, & cucurrit. ¶ Rur-
 sus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad
 Ioab, Quid impedit si etiam ego curram
 post Chusi? Dixitque ei Ioab, Quid vis
 currere fili mi? - veni huc, non eris boni
 23 nuntii baiulus. ¶ Qui respondit, Quid e-
 nim si cucurrero? Et ait ei, Curre. Currens
 ergo Achimaas per viam cõpendii, transi-
 24 uit Chusi. ¶ Dauid autem sedebat inter
 duas portas: speculator verò qui erat in
 fastigio portæ super murum, eleuans o-
 culos, vidit hominem currentem solum.
 25 Et exclamans indicauit regi: dixitque rex,
 Si solus est, bonus est nuntius in ore eius.
 ¶ Properante autem illo, & accedente pro-
 pius, ¶ vidit speculator hominem alterum
 currentem, & vociferans in culmine, ait,
 Apparet mihi alter homo currens solus.
 Dixitque rex, Et iste bonus est nuntius.
 27 ¶ Speculator autem, Contemplor, ait, cur-
 sum prioris, quasi cursum Achimaas filii

*sumatū 9.

Sadoc. Et ait rex, Vir bonus est: & nuntium portans bonum, venit. ¶ Clamans autē Achimaas, dixit ad regē, Salue rex. Et adorans regem coram eo pronus in terrā, ait, Benedictus Dominus Deus tuus, qui con- clusit homines qui leuauerūt manus suas contra dominum meum regem. ¶ Et ait rex, Estne pax puero Absalom? Dixitque Achimaas, Vidi tumultum magnū, cum mitteret Ioab seruus tuus, & rex, in seruum tuum: nescio aliud. ¶ Ad quem rex, Transi, ait, & sta hic. Cumque ille transisset, & staret, apparuit Chusi: & ventens, ait, Bonum apporto nuntium domine mi rex: iudicauit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. ¶ Dixit autem rex ad Chusi, Estne pax puero Absalom? Cui respondēs Chusi, Fiant, inquit, sicut puer, inimici domini mei regis, & vniuersi qui consurgunt aduersus eum in malum. ¶ Contristatus itaque rex, ascendit cœnaculum portæ, & fleuit. Et sic loquebatur, vadēs, Fili mi Absalom, Absalom fili mi: quis mihi tribuat vt ego moriar pro te Absalom fili mi, fili mi Absalom?

CAP. XIX.

NVntiatum est autem Ioab quod rex A- fleret, & iugeret filium suum: ¶ & versa est victoria in luctum in die illo omni populo: audiuit enim populus in die illa dici, Dolet rex super filio suo. ¶ Et declinauit populus in die illa ingredi ciuitatē, quomodo declinare solet populus versus, & fu-

4 fugiens de prælio. Porro rex operuit ca-
 put suū, & clamabat voce magna, * Filii mi
 5 Absalom, Absalom filii mi*. Ingressus er-
 go Ioab ad regem in domum, dixit, Con-
 fundisti hodie vultus omnium seruatorum
 tuorum qui saluam fecerūt animā tuam,
 & animam filiorum tuorum & filiarum
 tuarum, & animam vxorum tuarum, &
 6 animam concubinarum tuarum. Diligis
 odientes te, & odio habes diligentes te: &
 ostendisti hodie quia non curas de duci-
 bus tuis, & de seruis tuis: & verè cognoui
 modò, quia si Absalom viueret, & omnes
 nos occubuissemus, tunc placeret tibi.
 7 Nunc igitur surge, & procede: & allo-
 B quens satisfac seruis tuis: iuro enim tibi
 per Dominum, quod si non exieris, ne v-
 nus quidem remansurus sit tecum nocte
 hac: & peius erit hoc tibi, quàm omnia
 mala quæ venerunt super te ab adolescen-
 8 tia tua vsque in præsens. Surrexit ergo
 rex, & sedit in porta: & omni populo nun-
 tiatū est quòd rex sederet in porta: venit-
 que vniuersa multitudo corā rege, Israël
 9 autem fugit in tabernacula sua. Omnis
 quoque populus certabat in cunctis tri-
 bus Israel, dicens, Rex liberauit nos de
 manu inimicorum nostrorum, ipse salua-
 uit nos de manu Philisthinorum: & nūc
 10 fugit de terra propter Absalom. Absa-
 lom autem quē vnxi mus super nos, mor-
 tuus est in bello: vsquequo siletis, & non
 reducitis regem? - Et consilium totius Is-
 11 raël venit ad regem. Rex verò David

misit ad Sadoc & Abiathar sacerdotes,
 dicens, Loquimini ad maiores natu Iu-
 da, dicentes, Cur venitis nouissimi ad re-
 ducendum regem in domum suam? Ser-
 mo autem omnis Israël peruenerat ad re-
 gem in domo eius, quia dixerat rex, Hęc
 dicetis ad populum Iuda, & Fratres mei
 vos, os meum, & caro mea vos, quare no-
 uissimi reducit ad regem? & Et Amasæ di-
 cite, Nonne os meum, & caro mea es?
 Hęc faciat mihi Deus, & hęc addat, si
 non magister militiæ fueris coram me
 omni tēpore pro Ioab. & Et inclinauit cor
 omnium virorum Iuda, quasi viri vnus:
 miseruntque ad regem, dicentes, Reuerte-
 re tu, & omnes serui tui. & Et reuersus est
 rex: & venit vsque ad Iordanem, & om-
 nis Iuda venit vsque in Galgala, vt occur-
 reret regi, & traduceret eum Iordanem.
 & Festinauit autem Semei filius Gera filii
 Iemini de Bahurim, & descendit cum vi-
 ris Iuda in occursum regis Dauid cū mil-
 le viris de Beniamin, & Siba puer de do-
 mo Saul: & quindecim filii eius, ac vigin-
 ti serui cum eo: & irrupētes Iordanem,
 ante regem & transierunt vada, vt tradu-
 cerent domum regis, & facerent iuxta
 iussionem eius: Semei autem filius Gera
 prostratus coram rege, cū iam transis-
 set Iordanem, & dixit ad eum, Ne reputes
 mihi Domine mi iniquitatem, neque me-
 mineris iniuriarum serui tui in die e-
 gressus es domine mi rex de Ierusalem,
 neque ponas rex in corde tuo. & Agnosco
 enim

w.6.

3. Reg. 2. b. 8.

w.6.

Sup. 26. A. 5.

enim seruus tuus peccatum meum: & idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendi que in occursum domini mei regis. ⁹ Respondens vero Abisai filius Saruię, dixit, Nunquid pro his verbis non occidetur Semei, quia maledixit christo Domini? ⁹ Et ait Dauid, Quid mihi & vobis filii Saruię? cur efficiamini mihi hodie in satan? ergone hodie interficietur vir in Israël? an ignoro hodie me factum regem super Israël? ⁹ Et ait rex Semei, Non morieris. Iurauit que ei. ⁹ Miphi-boseth quoque filius Saul descendit in occursum regis illotis pedibus, & intonsa barba: vestes que suas non lauerat à die qua egressus fuerat rex, vsque diem reuersionis eius in pace. ⁹ Cum que Ierusalem occurrisset regi, dixit ei rex, Quare non venisti mecum Miphi-boseth? ⁹ Et respondens ait, Domine mi rex, seruus meus contempsit me: dixi que ei ego famulus tuus vt serneret mihi asinum, & ascendens abire cum rege: claudus enim sum seruus tuus. ⁹ Insuper & accusauit me seruum tuum ad te dominum meum regem: tu autem domine mi rex sicut Angelus Dei es, fac quod placitum est tibi. ⁹ Neque enim fuit domus patris mei, nisi morti obnoxia domino meo regi: tu autem posuisti me seruum tuum inter conuiuas mensę tuę: quid ergo habeo iuste querelę? aut quid possum ultra vociferari ad regem? ⁹ Ait ergo ei rex, Quid ultra loqueris? fixum est quod locutus sum: tu & Siba diuidite possessiones.

Sup. 18. 2. 3.
Esth. 15. 6. 16.

Sup. 16. 2. 9.

3. Reg. 2. b. 7.

* senex val-
de.

Sup. 17. g. 27.

nes. ¶ Responditque Miphi-boseth regi.
Etiam cuncta accipiat, postquam reuersus
est Dominus meus Rex pacifice in do-
mum suam. ¶ Berzellai quoque Galaadi-
tes, * descendens de Rogelim, traduxit re-
gem Iordanem, paratus etiam ultra flu-
uium proficere eum. ¶ Erat autem Ber-
zellai Galaadites senex valde, id est octo-
genarius, & ipse præbuit alimenta regi,
cum moraretur in Castris: fuit quippe
vir diues nimis. ¶ Dixit itaque rex ad Ber-
zellai, Veni mecum, vt requiescas securus
mecum in Ierusalem. ¶ Et ait Berzellai ad
regem, Quot sunt dies annorum vite
meæ, vt ascēdam cum rege in Ierusalem?
¶ Octogenarius sum hodie, nunquid vigē-
sensus mei ad discernendum suaue, aut a-
marum? aut delectare potest seruum tu-
um cibus aut potus? vel audire possum ve-
strā vocem cantorum atque cantatricum?
quare seruus tuus sit oneri Domino meo
regi? ¶ Paululum procedam? famulus tuus
ab Iordane tecum: non indigeo hac vic-
situdine, ¶ sed obsecro vt reuertar seruum
tuus, & moriar in ciuitate mea, - & sepe-
liar iuxta sepulchrum patris mei & ma-
tris meæ. Est autē seruus tuus Chamaam:
ipse vadat tecum domine mi rex, & fac
quicquid tibi bonum videtur. ¶ Dixit itaque
ei rex, Mecum transeat Chamaam, &
ego faciam ei quicquid tibi placuerit, &
omne quod petieris à me, impetrabis.
¶ Cūque transisset vniversus populus
rex Iordanem, * osculatus est rex Berze-

* procedat 1.

- 2.

* reficit.

lai, & benedixit ei: & ille reuersus est in lo-
 40 cum suum. ¶ Transiuit ergo rex in Galga-
 lam, & Chamaam cum eo: omnis autem
 populus Iuda traduxerat regem, & media
 tantum pars affuerat de populo Israël.
 41 ¶ Itaque omnes viri Israël cōcurrentes ad
 regē, dixerunt ei. Quare te furati sunt fra-
 tres nostri viri Iuda, & traduxerūt regem
 & domum eius Iordanem, omnesque vi-
 42 ros David cū eo? ¶ Et respondit omnis vir
 Iuda ad viros Israël, Quia mihi propior
 est rex: cur irasceris super hac re? nūquid
 comedimus aliquid ex rege, aut munera
 43 nobis data sunt? ¶ Et respondit vir Israël
 ad viros Iuda, & ait, Decem partibus ma-
 ior ego sum apud regem, *magisq; ad me
 pertinet David, quā ad te: cur fecisti mihi
 iniuriam, & non mihi nuntiatū est prio-
 ri, vt reducerem regem meum? Durius au-
 tem responderunt viri Iuda viris Israël.

*Et primo-
 genitus ego
 sum q.*

CAP. XX.

A Ccidit quoque vt ibi esset vir Belial,
 nomine Seba, filius Bochri, vir Iemi-
 neus: & cecinit buccina, & ait, Non est no-
 bis pars in David, neque hæreditas in filio
 Isai: -reuertere' in tabernacula "tua' Is-
 2 rael. ¶ Et separatus est omnis Israël à Da-
 uid, secutusq; est Seba filium Bochri: viri
 autē Iuda adhæserunt regi suo à Iordane
 3 vsq; Ierusalē. ¶ Cūq; venisset rex in do-
 mum suā in Ierusalem, tulit decem mulie-
 res concubinas, quas dereliquerat ad cu-
 stodiendā domum, & tradidit eas in cu-
 stodiam, alimēta eis præbens: & non est

*- . f . o .
 " / u . 6 . 3 . q .*

ingressus ad eas, sed erant clausæ vsque in diem mortis suæ in viduitate viuentes. Dixit autē rex Amasæ, Cōuoca mihi omnes viros Iuda in diem tertium, & tu adesto præsens. ¶ Abiit ergo Amasa vt conuocaret Iudam, & moratus est extra placitum quod ei constituerat rex. ¶ Ait autē Dauid ad Abisai, Nunc magis afflicturus est nos Seba filius Bochri, quàm Ahisalom: tolle igitur seruos domini tui, & persequere eum, ne fortè inueniat ciuitates munitas, vt effugiat nos. ¶ Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, cerethi quoque, & phelthi: & omnes robusti exierunt de Ierusalem ad persequendū Seba filiū Bochri. ¶ Cūq; illi essent iuxta lapidē grandem qui est in Gabaon, Amasa veniens occurrit eis. porro Ioab vestitus erat tunica stricta ad mēsurā habitus sui, & desuper accinctus gladio dependente vsque ad ilia, in vagina, qui fabricatus leui motu egredi poterat, & percutere. ¶ Dixit itaq; Ioab ad Amasam, Salue mi frater. ¶ Et tenuit manu dextera mentum Amasæ, quasi osculans eum. ¶ Porro Amasa non obseruauit gladium, quem habebat Ioab, qui percussit eum in latere, & effudit intestina eius in terram, nec secundum vulnus apposuit. Ioab autem, & Abisai frater eius persecuti sunt Seba filium Bochri. ¶ Inter eā quidam viri, cū stetissent iuxta cadauer Amasæ, de sociis Ioab, dixerunt, Ecce qui esse voluit pro Ioab comes David. ¶ Amasa autem conspersus sanguine, iacebat

3. Reg. 2. n. 5.

de mss.
est.

bat in media via. Vidit hoc quidam vir
 quòd subsisteret omnis populus ad viden-
 dum eum, & amouit Amasam de via in
 agrum: operuitque eum vestimento, ne
 13 subsisterent transeuntes propter eum. [¶] A-
 moto ergo illo de via transibat omnis vir
 sequens Ioab ad persequendum Seba fi-
 14 lium Bochri. [¶] Porro ille transferat per
 E omnes tribus Israël, usque in Abelam, &
 Beth-maacha: omnesque viri electi con-
 15 gregati fuerant ad eum. [¶] Venerunt itaq;
 & oppugnabāt eum in Abela, & in Beth-
 maacha, & circumdederunt munitioni-
 bus ciuitatem, & obsessa est vrbs: omnis
 autem turba quæ erat cum Ioab, molie-
 16 batur destruere muros. [¶] Et exclamauit
 mulier sapiens de ciuitate, Audite, audi-
 te, dicite Ioab, Appropinqua huc, & lo-
 17 quar tecum. [¶] Qui cum accessisset ad eam,
 ait illi, Tu es Ioab? Et ille respondit, Ego.
 Ad quæ sic locuta est, audi sermones an-
 18 cillæ tuæ. Qui respondit, Audio. [¶] Rur-
 F sumque illa, Sermo, inquit, dicebatur in
 veteri prouerbio, **¶** Qui interrogant, in- *Deu. 20. c. 10*
 terrogent in Abela: & sic proficiebant.
 19 [¶] Nonne ego sum quæ respondeo verita-
 tem in Israël, & tu quæris subuertere ci-
 uitatem & euertere matrem in Israël?
 Quare præcipitas hæreditatem domini?
 20 [¶] Respondensq; Ioab, ait, Absit, absit hoc
 à me: non præcipito, neque demolior.
 21 [¶] Non sic se habet res, sed homo de mon-
 te Ephraim Seba, filius Bochri cognomi-
 ne, & leuauit manum suam cōtra regem

Dauid: tradite illum solum, & recedemus à ciuitate. Et ait mulier ad Ioab, Ecce caput eius mittetur ad te per murum. ¶ Ingressa est ergo ad omnem populum, & locuta est eis sapienter: qui abscissum caput Sebæ filii Bochri proiecerunt ad Ioab. Et ille cecinit tuba, & recesserunt ab vrbe, vnusquisque in tabernacula sua: Ioab autem reuersus est Ierusalem ad regem. ¶ Fuit ergo Ioab super omnem exercitum Israël: Banaias autem filius Ioiada super cerethæos & phelethæos. ¶ Aduram verò super tributa: porrò Iosaphat filius Ahilud, à commentariis. ¶ Siua autem, scriba, Sadoc verò & Abiathar, sacerdotes: Ira autem Iairites erat sacerdos Dauid.

Sup. 2. d. 16.

CAP. XXI.

FActa est quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter: & consuluit Dauid oraculum Domini. Dixitque Dominus, Propter Saul, & domum-eius sanguinū, quia occidit Gabaonitas. ¶ Vocatis ergo Gabaonitis rex, dixit ad eos. (Porrò Gabaonitæ non erant de filiis Israël, sed reliquæ Amorrhæorum: & filii quippe Israël iurauerāt eis, & voluit Saul percutere eos zelo, quāsi pro filiis Israël & Iudæ.) Dixit ergo Dauid ad Gabaonitas, Quid faciam vobis? & quod erit vestri piaculum, vt benedicatis hæreditati Domini? ¶ Dixeruntque ei Gabaonitæ, Non est nobis super argēto & auro questio, sed contra Saul, & contra domum eius: neque volumus vt interficiatur ho-

Is. 9. c. 16.

- . 1 .

mo de Israël. Ad quos—rex ait, Quid ergo vultis vt faciam vobis? Qui dixerunt regi, Virum qui attriuit nos & oppressit iniquè, ita delere debemus, vt ne vnus quidem residuus sit de stirpe eius in cunctis finibus Israël. Dentur nobis septem viri de filiis eius, vt crucifigamus eos Domino in Gabaa-Saul quondam electi Domini. Et ait rex, Ego dabo, Pepercitque Rex Miphi-boseth filio Ionathæ filii Saul, propter iusiurandum Domini, quod fuerat inter Dauid, & inter Jonathan filium Saul. Tulit itaque rex duos filios Respha filia Aia, quos peperit Sauli, Armoni, & Miphi-boseth: & quinque filios Michol filia Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi, & dedit eos in manus Gabaonitarum: qui crucifixerunt eos in monte coram Domino: & ceciderunt hi septem simul occisi in diebus messis primis, incipiente messione hordei. Tollens autem Respha filia Aia, cilicium, substravit sibi supra petram ab initio messis, donec stillaret aqua super eos de cælo: & non dimisit aues lacerare eos per diem, neque bestias per noctem. Et nuntiata sunt Dauid quæ fecerat Respha, filia Aia, concubina Saul. Et abiit Dauid, & tulit ossa Saul, & ossa Ionathæ filii eius à viris Iabes-Galaad, qui furati fuerant ea de platea Bethsan, in qua suspenderant eos Philisthiim cum interfecissent Saul in Gelboe, & asportauit inde ossa Saul, & ossa Ionathæ filii eius:

1. Reg. 18. 4. 4.

1. Reg. 31. d. 19. 6.

ius:

ius: & colligentes ossa eorum, qui affixi fuerant, sepelierunt ea cum ossibus Saul & Ionathæ filii eius in Terra Benjamin, in latere, in sepulchro Cis patris eius: feceruntq; omnia quæ præceperat rex, & repropitiatus est Deus terræ post hæc. Factum est autem rursus prælium Philistinorum aduersum Israël, & descendit Dauid & serui eius cū eo, & pugnabant contra Philistinum. Deficiente autem Dauid, Iesbi-benob, qui fuit de genere arapha, cuius ferrum hastæ trecentas uncias appendebat, & accinctus erat ense nouo, nisus est percutere Dauid. Præsidioque ei fuit Abisai filius Saruiæ, & percussum Philistinum interfecit. Tunc iurauerunt viri Dauid, dicentes: Iam non egredieris nobiscum in bellū, ne extinguas lucernā Israël. ¶ Secundum quoque bellum fuit in Gob contra Philisthæos: tūc percussit Sobochai de Husathi, Saph de stirpe arapha—de genere gigantum. Tertiū quoque fuit bellū in Gob contra Philisthæos in quo percussit Adeodatus filius Salus polymitarius Beth-lehemites Goliath Gethæum, cuius hastile hastæ erat qualiatorium texentiū. Quartum bellum fuit in Geth: in quo vir fuit excelsus qui senos in manibus pedibusq; habebat digitos, id est vigintiquatuor, & erat de origine arapha. Et blasphemauit Israël: percussit autem eum Ionathan filius Samaa fratris Dauid. Hi quatuor nati sunt de arapha in Geth, & ceciderunt in ma-

1. PA. 20. 4.

2. 2.

CAP. XXII.

A Locutus est autē Dauid Domino verba carminis huius, in die qua liberauit eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum, & de manu Saul.

2 ^o Et ait:

Dominus petra mea, & robur meum, & saluator meus.

3 ^o Deus fortis meus sperabo in eū: scutum meum & cornu salutis meæ: eleuator meus, & refugiū meum: saluator meus, de iniquitate liberabis me.

4 ^o Laudabilem inuocabo Dominum, & *Pf. 17. 2. 3.* ab inimicis meis saluus ero.

5 ^o Quia circumdederunt me contritiones mortis: torrentes Belial terruerunt me.

6 ^o Funes inferni circumdederunt me: præuenerunt me laquei mortis.

7 ^o In tribulatione mea inuocabo Dominum, & ad Deum meum clamabo: & exaudiet de templo-sancto suo vocem meam, & clamor meus veniet ad aures eius. - 30

8 ^o Comnata est & contremuit terra, fundamenta montiū concussa sunt & conuassata, quoniam iratus est eis. - 40

9 ^o Ascendit fumus de naribus eius, & ignis de ore eius vorabit: carbones succensī sunt ab eo.

10 ^o Et inclinauit cælos, & descendit: & caligo sub pedibus eius.

11 ^o Et ascendit super cherubim, & volauit: & lapsus est super pennas venti.

¶ Posuit tenebras in circuitu suo latibulans:
 cribrans aquas in nubibus cælorum.

26

*nubes

¶ Præ fulgore in conspectu eius, *succen-
 si sunt carbones ignis.

27

¶ Tonabit de cælo Dominus, & excelsus
 dabit vocem suam.

28

*fulg. r.

¶ Misit sagittas* & dissipauit eos: fulgur, &
 consumpsit eos.

29

¶ Et apparuerunt effusiones maris, & re-
 uelata sunt fundamenta orbis ab incre-
 patione Domini, ab inspiratione spin-
 tus furoris eius.

30

¶ Misit de cælo, & assumpsit me, & extra-
 xit me de aquis multis.

31

¶ Liberauit me ab inimico meo potentis-
 simo, & ab his qui oderant me. quoniam
 robustiores me erant.

32

¶ Præuenit me in die afflictionis meæ, &
 factus est Dominus firmamentum
 meum.

34

¶ Et eduxit me in latitudinem: liberauit
 me, quia complacui ei.

35

¶ Retribuet mihi Dominus secundum ius-
 titiam meam, & secundum munditiam
 manuum mearum reddet mihi.

36

¶ Quia custodiui vias Domini, & non egii
 impiè à Deo meo.

37

¶ Omnia enim iudicia eius in conspectu
 meo, & præcepta eius non amoui à me.

38

¶ Et ero perfectus cum eo, & custodiam
 me ab iniquitate mea.

39

¶ Et restituet mihi Dominus secundum
 iustitiam meam: & secundum mundi-
 tiam manuum mearum in conspectu

40

EXII.

oculorum suorum.

26 ¶ Cum sancto sanctus eris, & cum robusto perfectus,

27 ¶ Cum electo electus eris, & cum peruerso peruertêris.

28 ¶ Et populum pauperem saluum facies, oculisque tuis excelsos humiliabis.

29 ¶ Quia tu lucerna mea domine, & tu domine illuminabis tenebras meas.

30 ¶ In te enim curram accinctus, in Deo meo transiliam murum.

31 ¶ Deus immaculata via eius, eloquium Domini igni examinatum: scutum est omnium sperantium in se.

32 ¶ Quis est Deus præter Dominum: & quis fortis, præter Deum nostrum?

33 ¶ Deus qui accinxit me fortitudine, & cõplanauit perfectam viam meam.

34 ¶ Coæquans pedes meos ceruis, & super excelsa mea statuens me.

35 ¶ Docens manus meas ad prælium, & cõponens quasi arcum æreum brachia mea.

36 ¶ Dedisti mihi clypeum salutis tuæ, & mansuetudo mea multiplicauit me.

37 ¶ Dilatabis gressus meos subtus me, & non deficient tali mei.

38 ¶ Persequar inimicos meos, & conteram, & non conuertar donec consumam eos.

39 ¶ Consumam eos & confringam, vt non consurgant: cadent sub pedibus meis.

40 ¶ Accinxisti me fortitudine ad prælium, incuruasti resistentes mihi subtus me.

¶ Inimicos meos dedisti mihi, dorsum: o-

-dientes me, & disperdam eos.

¶ Clamabunt, & non erit qui saluet, ad-

-Dominum, & non exaudiet eos.

¶ Delebo eos vt puluerem terræ: quasi lu-

-tum platearū comminuam eos atque

confringam.

¶ Saluabis me à contradictionibus popu-

li mei: custodies ME IN CAPVT

GENTIVM: populus quem igno-

ro, seruiet mihi.

¶ Filii alieni resistent mihi, auditu auris

obedient mihi.

¶ Filii alieni defluerunt, & contrahentur

in angustiis suis.

¶ Viuit Dominus, & benedictus Deus

meus, & exaltabitur Deus fortis salutis

meæ.

¶ Deus qui das vindictas mihi, & deiicis

populos sub me.

¶ Qui educis me ab inimicis meis, & à re-

sistentibus mihi eleuas me: à viro ini-

quo liberabis me.

Rem. 15. b. 9. ¶ Propterea confitebor tibi Domine in

gentibus, & nomini tuo cantabo.

¶ Magnificans salutes regis sui, & faciens

misericordiam christo suo David, & se-

mini eius in sempiternum.

CAP. XXIII.

HAec antè sunt verba nouissima que

dixit David filius Isai: Dixit vir cui

constitutū est de christo Dei Iacob, egre-

gius psaltes Israël, ¶ Spiritus Domini lo-

cutus est per me, & sermo eius per lin-

guam

quam meam. ¶ Dixit Deus Israël mihi, locutus est Fortis Israël, Dominator hominum, iustus dominator in timore Dei.

¶ Sicut lux auroræ oriēte sole, manē absque nubibus rutilat, & sicut pluuiis germinat herba de terra. ¶ Nec tanta est domus mea apud Deum, vt pactū æternum iniret mecum firmū in omnibus atq; munitum. Cuncta enim salus mea, & omnis voluntas: nec est quicquā ex ea quod nō germinet. ¶ Præuaricatores autem quasi spinæ euellentur vniuersi: quæ non tolluntur manibus. ¶ Et si quis tangere voluerit eas, armabitur ferro & ligno lanceato, igneque succensa comburētur, vsque ad nihilum. ¶ Hęc nomina fortiū David.

¶ David sedēs in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerri-
mus ligni vermiculus, qui octingētos interfecit imperu vno. ¶ Post hunc Eleazar filius patruī eius Ahohites inter tres fortes, qui erant cum David quando improbrauerunt Philisthiim, & cōgregati sunt illuc in prælium. ¶ Cūmq; ascendissent viri Israël, ipse stetit & percussit Philistheos donec deficeret manus eius, & obligesceret cum gladio: fecitque Dominus salutem magnam in die illa: & populus qui fugerat, reuersus est ad cæsorū spolia detrahenda. ¶ Et post hunc, Semma filius Age de Arari. & congregati sunt Philisthiim in statione: erat quippe ibi ager lente plenus. Cūmq; fugisset populus à facie Philisthiim, ¶ stetit ille in medio a-

I. PA. II. 3. 10

- 3 -

gri, & tunc est eum, percussitque Philisthæos: & fecit Dominus salutem magnam. Necnon & antequam descenderant tres, qui erant principes inter triginta, & venerant tempore messis ad David in speluncam Odelam: castra autem Philistinorum erant posita in Valle-gigantum. Et David erat in præsidio: porro statio Philistinorum tunc erat in Beth-lehem. Desideravit ergo David aquam de lacu, & ait, O quis mihi daret potum aquæ de cisterna quæ est in Beth-lehem iuxta portam. Interruperunt ergo tres fortes castra Philistinorum, & hauserunt aquam de cisterna Beth-lehem, quæ erat iuxta portam, & attulerunt ad David: at ille noluit bibere, sed libauit eam Domino, dicens, Proprius sit mihi Dominus, ne faciam hoc: non sanguinem hominum istorum qui profecti sunt, & animarum periculum bibam. Noluit ergo bibere. hæc fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater Ioab filius Saruix, princeps erat de tribus: ipse est qui leuauit hastam suam contra trescentos, quos interfecit, nominatus in tribus, & inter tres nobilior, eratque eorum princeps, sed usque ad tres primos non peruenerat. Et Banaias filius Ioiada viri fortissimi, magnorum operum de Cabseel: ipse percussit duos leones Moab, & ipse descendit, & percussit leonem in media cisterna in diebus niuis. Ipse quoque interfecit virum Aegyptium, virum dignum spectaculo, habentem in manibus

e. 7.

q. 2.

e. 1.

stam: itaque cum descendisset ad eum in
 virga, vt extorsit hastam de manu Aegy-
 22 ptii, & interfecit eum hasta sua. ¶ Hæc fe-
 23 cit Banaias filius Ioiadæ. ¶ Et ipse nomi-
 D natus inter tres robustos, qui erant inter
 triginta nobiliores: veruntamen vsque ad
 tres non peruenerat: fecitq; eum sibi Da-
 24 uid auricularium, à secreto. ¶ Asael frater
 Ioab inter triginta, Elehanan filius patru-
 25 eius de Beth-lehem, ¶ Semma de Harodi.
 26 Elica de Harodi, ¶ Heles de Phalti, Hira fi-
 27 lius Acces de Thecua. ¶ Abi-ézer de Ana-
 28 thoth, Mobonnai de Husati, ¶ Selmon A-
 29 holites, Maharái Netophathites, ¶ Heled
 filius Baana, & ipse Netophathites, Ithai
 filius Ribai de Gabaath filiorum Ben-ia-
 30 min, ¶ Banáia Pharathonites, Heddai de
 31 Torrente-Gaas, ¶ Abialbon Arbathites,
 32 Azmaueth de Beromi, ¶ Eliaba de Sala-
 33 boni. Filii Iassen, Ionathan. ¶ Semma de
 34 "Orodi", Ahiam filius Sarar Ararites, ¶ E-
 35 liphélet filius Aasbai filii Machati, Eliam
 36 filius Achi-tophel Gelonites, ¶ Hefrái de
 Carmelo, Pharái de Arbi, ¶ Igaal filius
 37 Nathan de Soba. "Bonni" de Gadi, ¶ Se-
 38 lec de Ammoni, Naharái Berothites ar-
 39 miger Ioab filii Saruix, ¶ Ira Iethrites, Ga-
 reb & ipse Iethrites, ¶ Vrias Hethæus. Om-
 nes triginta septem.

CAP. XXIII.

A ET addidit furor Domini irasci contra
 E Israël, commouitque Dauid in eis di-
 centem*, Vade, numera Israël & Iudam.

1. P. 21. a. 20

* ad Ioab.

tus sui, Perambula omnes tribus Israël Dan vsque Ber-sabee, & numerate populum, vt sciam numerum eius. ¶ Dixit Ioab regi, Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, quantus nunc est, iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis: sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi? ¶ Obtinuit autem sermo regis verba Ioab, & principum exercitus: egressusque est Ioab, & principes militum à facie regis, vt numerarent populum Israël. ¶ Cùmque pertransisset Iordanē, venerunt in Aroer ad dexteram vrbis, quæ est in Valle-Gad. ¶ & per Iazarem transferunt in Galaad, & in terram inferioriorem Hadsi, & venerunt in Dan syluestria. Circueunt iuxta Sidonem, & transierunt prope mœnia Tyri, & omnem terram Heuæi & Chananæi, veneruntque ad meridiem Iuda in Ber-sabee: ¶ & lustrata vniuersa terra affuerunt post nouem menses & viginti dies, in Ierusalem. ¶ Dedit ergo Ioab numerum descriptionis populi regi, & inuenta sunt de Israël octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium: & de Iuda quingenta millia pugnatorum. ¶ Percussit autem cor David eum postquam numeratus est populus: & dixit Dauid ad dominum, Peccaui valde in hoc facto, sed precor Domine vt transferas iniquitatem serui tui, quia stultè egimus. ¶ Surrexit itaque Dauid manè, & sermo Domini factus est ad Gad propheta & videntem Dauid, dicēs, ¶ Vade, & loque

re ad Dauid, Hæc dicit Dominus, Trium
 tibi datur optio, elige vnum quod volue-
 ris ex his, vt faciam tibi. ¶ Cumque venisset
 Gad ad Dauid, nuntiauit ei, dicēs, Aut
 septē annis veniet tibi fames in terra tua;
 aut tribus mensibus fugies aduersarios
 tuos: & illi te persequentur: aut certē tri-
 bus diebus erit pestilentia in terra tua.
 Nunc ergo delibera, & vide quem respon-
 deam ei, qui me misit, sermonem. ¶ Dixit
 autem Dauid ad Gad, Coarctor nimis:
 sed melius est vt incidam in manus Do-
 mini (multę enim misericordię eius sunt)
 quàm in manus hominum. ¶ Immisitque
 Dominus pestilentiam in Israël de manē
 vsque ad tempus constitutum, & mortui
 sunt ex populo à Dan vsque ad Ber-sa-
 bee septuaginta millia virorum. ¶ Cumque
 extendisset manum suam Angelus Domi-
 ni super Ierusalem vt disperderet eam, mi-
 sertus est Dominus super afflictionem, &
 ait Angelo percutienti populum, Sufficit
 nunc contine manum tuam. Erat autem
 Angelus Domini iuxta aream-Areuna Ie-
 busæi. ¶ Dixitque Dauid ad Dominū cum
 vidisset Angelum cædentem populū, Ego
 sum qui peccaui, & ego iniquē egi: isti qui
 oues sunt, quid fecerunt? vertatur obse-
 cro manus tua contra me, & contra do-
 mum patris mei. ¶ Venit autem Gad ad
 Dauid in die illa, & dixit ei, Ascende, &
 constitue altare Domino in area-Areu-
 na Iebusæi. ¶ Et ascendit Dauid, iuxta ser-
 monem Gad, quem præceperat ei Domi-
 nus.

propheta

nus. ¶ Conspiciensque Areuna, animadu-
 uertit regem & seruos eius transire ad se.
 ¶ & egressus adorauit regem prono vultu
 in terram, & ait, Quid causæ est vt ve-
 niat dominus meus rex ad seruum suum?
 Cui Dauid ait, Vt emam à te aream, &
 ædificem altare Domino, & cesset inter-
 sectio quæ grassatur in populo. ¶ Et ait
 Areuna ad Dauid, Accipiat, & offerat do-
 minus meus rex, sicut placet ei: habes bo-
 ues in holocaustum, & plaustrum, & iu-
 ga bouum in vsum lignorum. ¶ Omnia do-
 dit Areuna regi, dixitque Areuna ad re-
 gem, Dominus Deus tuus suscipiat vo-
 tum tuum. ¶ Cui respondens rex ait, Ne-
 quaquam vt vis, sed emam pretio à te, &
 non offeram Domino Deo meo holocau-
 sta gratuita. Emit ergo Dauid aream &
 boues, argenti siclis quinquaginta: ¶ & æ-
 ficauit ibi Dauid altare Domino: & ob-
 tulit holocausta & pacifica: & propitius
 eius est Dominus terræ, & cohibita est
 plaga ab Israël.

2. P. 47. 3. 1. A.

LIB

LIBER REGVM TER-
TIVS, SECVNDVM
HEBRAEOS, PRIMVS
MALACHIM.

CAP. I.

T rex David senue-
rat, habebatque æ-
tatis plurimos dies:
cùmque aperiretur
vestibus, nō calefie-
bat. ¶ Dixerunt ergo
ei serui sui, Quæra-
mus Domino no-

stro regi adolescentulam virginem, & stet
coram rege, & foueat eum, dormiatque
in sinu suo, & calefaciat dominum no-
strum regem. ¶ Quæsierunt igitur ado-
lescentulam speciosam in omnibus fini-
bus Israël, & inuenerunt Abisag Sunami-
tidem, & adduxerunt eam ad regem. ¶ Erat
autem puella pulchra nimis, dormiebat-
que cum rege, & ministrabat ei, rex verò
non cognouit eam. ¶ Adonias autē filius
Haggith eleuabatur, dicens, Ego regnabo.
Fecitque sibi currus & equites, & quin-
quaginta viros qui currerent ante eum.
¶ Nec corripuit eum pater suus aliquādo,
dicens, Quare hoc fecisti? Erat autem &
ipse pulcher valde, secundus natu post
Absalom. ¶ Et sermo ei cū Ioab filio Sar-
B uix, & cum Abiathar sacerdote, qui ad-
s iuuabant partes Adoniæ. ¶ Sadoc verò
p sacer-

"Rei 5.

*omne

sacerdos, & Banaias filius Ioiadæ, & Nathan propheta, & Semei, & Cerethi & Phelethi, & robur exercitus David non erat cum Adonia. ¶ Immolatis ergo Adonias arietibus & vitulis, & vniuersis pinguibus iuxta lapidem zohemoth, qui erat vicinus Fonti-rogel, vocauit vniuersos fratres suos filios regis, & omnes viros Iuda seruos regis. ¶ Nathan autem propheta, & Banaiam, & robustos quosque Salomonem fratrem suum non vocauit. ¶ Dixit itaque Nathan ad Beth-sabee matrem Salomonis, Num audisti quòd regnauerit Adonias filius Haggith, & dominus noster David hoc ignorat? ¶ Nunc ergo veni, accipe consilium à me, & salua animam tuam, filiique tui Salomonis. ¶ Vade, & ingredere ad regem David, & dic ei, Nonne tu domine mi rex iurasti ancillæ tuæ, dicens, Quòd Salomò filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo? quare ergo regnat Adonias? Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te, & complebo sermone tuos. ¶ Ingressa est itaque Beth-sabee regem in cubiculo: rex autem senauerat in cubiliis, & Abisag Sunamitis ministrabat ei. ¶ Inclinauit se Beth-sabee, & adorauit regem. Ad quam rex, Quid tibi, inquit, vis? ¶ Quæ respondens ait, Domine mi iurasti per Dominum Deum tuum ancillæ tuæ, Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit in solio meo. ¶ Et ecce nunc Adonias regnat, te domine mi rex

*re

19 ignorante. ¶ Mactauit boues & pingua
 quæque, & arietes plurimos, & vocauit
 omnes filios regis, Abiathar quoque sacer
 dotem, & Ioab principem militiæ: Salo
 monem autem seruū tuum non vocauit.
 20 ¶ Veruntamen domine mi rex, in te oculi
 respiciunt totius Israël, vt indices eis quis
 sedere debeat in folio tuo domine mi rex
 21 post te. ¶ Eritq; cum dormierit dominus
 meus rex cum patribus suis, erimus ego
 22 & filius meus Salomon peccatores. ¶ Ad
 huc illa loquente cum rege, Nathan pro
 23 pheta venit. ¶ Et nuntiauerunt regi, dicen
 tes, Adest Nathan propheta. Cūq; in
 24 troisset in conspectum regis, & adorasset
 eum pronus in terram, ¶ dixit Nathā, Do
 mine mi rex, tu dixisti, Adonias regnet
 post me, & ipse sedeat super thronum
 25 meum. ¶ Quia descendit hodie, & immo
 D lauit boues & pingua & arietes pluri
 mos, & vocauit vniuersos filios regis, &
 principes exercitus, Abiathar quoque sa
 cerdotem: illisq; vescentibus & bibenti
 bus coram eo, & dicentibus, Viuat rex A
 26 donias, ¶ Me seruū tuū & Sadoc sacer
 dotem, & Banaiam filiū Ioiadæ, & Salo
 27 monē famulum tuū non vocauit. ¶ Nun
 quid à Domino meo rege exiuit hoc ver
 bum, & mihi nō indicasti seruo tuo quis
 sessurus esset super thronum domini mei
 28 regis post eum? ¶ Et respondit rex David,
 dicens: Vocate ad me Beth-sabee. Quæ cū
 fuisset ingressa coram rege, & stetisset an
 29 te eum, ¶ iurauit rex, & ait: Viuit Domi
 nus,

nus, qui eruit animā meam de omni angustia, ¶ Quia sicut iuravi tibi per Dominū Deū Israēl, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium meum pro me: sic faciā hodie. ¶ Summissoque Beth-sabee in terrā vultu, adoravit regem, dicens: Viuat dominus meus David in æternum. ¶ Dixit quoque rex David: Vocate mihi Sadoc sacerdotem, et Nathan prophetā, & Banaiam filiū Ioia-
 dæ. Qui cum ingressi fuissent coram rege, ¶ dixit ad eos: Tollite vobiscum seruos Domini vestri, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam: & ducite eum in Gihon. ¶ & vngat eum ibi Sadoc sacerdos, & Nathan propheta in regē super Israēl: & canetis buccina, atque dicetis, Viuat rex Salomon. ¶ Et ascendens post eum, & venietis, ¶ & sedebit super solium meum, & ipse regnabit pro me: illi-
 que præcipiam vt sit dux super Israēl & super Iudam. ¶ Et respondit Banaias filius Ioiadæ regi, dicens, Amen: sic loquatur dominus Deus domini mei regis. ¶ Quomodo fuit Dominus cum domino meo rege, sic sit cū Salomone, & sublimius faciat solium eius à solio domini mei regis David. ¶ Descendit ergo Sadoc sacerdos & Nathā propheta, & Banaias filius Ioia-
 dæ, & cerethi, & phelethi: & imposuerūt Salomonem super mulam regis David, & adduxerunt eum in Gihon. ¶ Sumpsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, & vnxit Salomonem: & cecinerunt

1. P. 4. 29. f. 22

¶ Iudam.

¶ veniet 1.

¶ in Ierusalē.

buccina, & dixit omnis populus: *Viuat*
 40 *Rex Salomon.* Et ascendit vniuersa mul-
 titudo post eum, & populus canentium
 tibiis, & lætantium gaudio magno, & in-
 41 sonuit terra à clamore eorum. *Audiuit*
Fautē Adonias, & omnes qui inuitati fue-
 rant ab eo, iamq; conuiuium finitū erat:
 sed & *Ioab* audita voce tubæ, ait: *Quid*
 sibi vult clamor ciuitatis tumultuantis?
 42 *Adhuc illo loquente,* *Jonathan filius A-*
biathar sacerdotis venit: cui dixit *Ado-*
nias: Ingredere, quia vir fortis es, & bona
 43 nuntians. *Responditque Jonathan Ado-*
nix: Nequaquam: Dominus enim noster
 rex *Dauid* regem constituit *Salomonem:*
misitque cum eo Sadoc sacerdotem, &
Nathan prophetā, & *Banaïam filium Io-*
iadæ, & *cerechi,* & *phelethi,* & imposue-
 45 runt eum super mulam regis. *Vixerunt-*
que eum Sadoc sacerdos, & *Nathan pro-*
pheta regē in *Gihon.* & ascenderunt inde
 lætantes, & insonuit ciuitas. hæc est vox
 46 quam audistis. *Sed & Salomon sedet*
 47 *super solium regni.* *Et ingressi serui re-*
 48 *gis,* benedixerūt *Domino nostro regi Da-*
uid, dicentes: Amplificet Deus nomen *Sal-*
omonis super nomen tuum, & magnifi-
 cet thronum eius super thronum tuum.
 49 *Et adorauit rex in lectulo suo,* *Insuper*
 & hæc locutus est, benedictus Dominus
 Deus *Israël,* qui dedit hodie sedentem in
 49 *solio meo,* videntibus oculis meis. *Ter-*
 riti sunt ergo, & surrexerunt omnes qui
 inuitati fuerant ab *Adonia,* & iuit vnus-

quisque in viam suam. Adonias autem
 3. timens Salomonem, Surrexit, & abiit in
 tabernaculum Domini, tenuitque cornu
 altaris. Et nuntiauerunt Salomoni di-
 centes: Ecce Adonias timens regem Salo-
 monem, tenuit cornu altaris dicens: Iuret
 mihi rex Salomon hodie quod non inter-
 ficiat seruum suum gladio. Dixitque Sa-
 lomon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne
 vnus quidem capillus eius in terram: sin
 autem malum inuentum fuerit in eo, mo-
 rietur. Misit ergo rex Salomon, & edu-
 xit eum ab altari, & ingressus adorauit re-
 gem Salomonem: dixitque ei Salomon:
 Vade in domum tuam.

CAP. II.

Propinquauerunt autem dies David
 vt moreretur, præcepitque Salomoni
 filio suo, dicens: Ego ingredior viam v-
 niuersæ terre: confortare, & esto vir. Et
 obserua vt custodias mandata Domini
 Dei tui, vt ambules in viis eius, & custo-
 dias ceremonias eius, & præcepta eius, &
 iudicia, & testimonia, sicut scriptum est
 in lege Moyse: vt intelligas vniuersa quæ
 facis, & quocumque te verteris: Vt con-
 firmet Dominus sermones suos quos lo-
 cutus est de me, dicens: Si custodierint filii
 tui vias meas, & ambulauerint coram
 me in veritate, in omni corde suo, & in o-
 mni anima sua, non auferetur tibi vir de
 folio Israël. Tu quoque nosti quæ fecerit
 mihi Ioab filius Saruiæ, quæ fecerit duo-
 bus principibus exercitus Israël, Abner
 filio

* Ecce.
 * foris.

1. 13.
 2. 13.

Deu. 17. d. 16

Inf. 7. b. 14.

* viam suam

2. Reg. 3. e. 37
 20. c. 10.

filio Ner, & Amasæ filio Iether: quos occidit, & effudit sanguinem belli in pace, posuit cruorem prælii in baltheo suo, qui erat circa lumbos eius, & in calceamento suo quod erat in pedibus eius. ¶ Facies ergo iuxta sapientiam tuam, & nõ deduces canitiem eius pacificè ad inferos. ¶ Sed & filius Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua: ¶ Occurrerunt enim mihi quando fugiebam à facie Absalom fratris tui. ¶ Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Iemini de Bahurim ¶ qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad Castra: sed quia descēdit mihi in occursum cū transirem Iordanem, & iuravi ei per Dominū, dicens: Non te interficiam gladio: ¶ tu noli pati eum esse innoxium. vir autem sapiens es, ¶ ut scias quæ facies ei, deducesque canos eius cū sanguine ad inferos. ¶ Dormiuit igitur David cum patribus suis, & sepultus est in Ciuitate-David. ¶ Dies autem quibus regnavit David super Israël, quadraginta anni sunt: in Hebron regnavit septem annis: in Ierusalem * triginta tribus. ¶ Salomon autē sedit super thronum David patris sui, & firmatum est regnum eius nimis. ¶ Et ingressus est Adonias filius Haggith ad Beth-sabee matrem Salomonis. Quæ dixit ei: Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus. ¶ Addiditque: Sermo mihi est ad te. Cui ait: Loquere. Et ille: ¶ Tu, inquit, nosti, quia meū erat regnum, & me præposue-

2. Re. 19. f. 37

2. Re. 16. b. 5.
Et 19. d. 19.

Et scies 6.
A. P. 26. c. 29.
Et 13. e. 36.

1. P. 4. 20. f. 33
Et 1. d. 2.

2. Re. 5. d. 40

rat omnis Israël sibi in regem: sed tra-
 rum est regnū, & factum est fratris
 à Domino enim constitutū est ei. ²⁶ **E**
 ergo petitionem vnā precor à te, ne
 fundas faciem meam. Quæ dixit ad e-
 Loquere, ²⁷ **E**t ille ait: Precor vt dica-
 lomoni regi (neque enim negare tibi
 quam potest) vt det mihi Abisag Sun-
 tidem vxorem. ²⁷ **E**t ait Ber-sabee, **R**e-
 ego loquar pro te regi. ²⁸ **V**enit ergo Ber-
 sabee ad regem Salomonē, vt loqueretur
 ei pro Adonia: & surrexit Rex in o-
 sum eius, adorauitque eam & sedit in
 thronum suum: positusque est throno
 matri regis, quæ sedit ad dexteram
²⁹ **D**ixitque ei: Petitionem vnā parua
 ego deprecor à te, ne confundas faciem
 meam. Et dixit ei rex: Pete mater mea
 que enim fas est vt auertam faciem
³⁰ **Q**uæ ait: Detur Abisag Sunamitis
 niæ fratri tuo vxor. ³⁰ **R**esponditque
 Salomō, & dixit matri suæ: Quare pe-
 las Abisag Sunamitidem Adoniæ? po-
 la ei & regnum: ipse est enim frater
 maior me, & habet Abiathar sacerdos
 & Ioab filium Saruiæ. ³¹ **I**urauit ita-
 rex Salomon per Dominum, dicens:
 faciat mihi Deus, & hæc addat, quia
 tra animā suam locutus est Adonias
 bum hoc. ³² **E**t nunc viuit Dominus
 firmavit me & collocauit me super
 David patris mei, & qui fecit milia
 mum, sicut locutus est, quia hodie
 detur Adonias. ³² **M**isitque Rex Salomō

per
 fecit
E quo
 tho
 tis es
 poro
 patr
 nibu
²⁷ **E**re
 effec
 ferm
²⁸ per
 num
 nass
 non
 naci
²⁹ alta
 ni q
 min
 mor
³⁰ inte
 culu
 Egr
 mor
 nē,
³¹ resp
 ficu
 peli
 qui
³² tris
F eius
 vire
 glaci
 ner

per manum Banaia: filii Ioiadæ, qui inter-
 fecit eum, & mortuus est. ¶ Abiathar
 quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Ana-
 thoth ad agrum tuū, & quidem vir mor-
 tis es, sed hodie te non interficiam, quia
 portasti arcam domini Dei coram Dauid
 patre meo, & sustinuiſti laborem in om-
 nibus in quibus laborauit pater meus.
 ¶ Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non
 effet sacerdos Domini, ¶ vt impleretur
 sermo Domini, quem loquutus est su-
 per domum Heli in Silo. ¶ Venit autem
 nuntius ad Salomonem quod Ioab decli-
 nasset post Adoniam, & post Salomonē
 non declinasset: fugit ergo Ioab in taber-
 naculum Domini, & apprehendit cornu
 altaris. ¶ Nuntiatumque est regi Salomo-
 ni quod fugisset Ioab in tabernaculū Do-
 mini, & esset iuxta altare, misitque Salo-
 mon Banaia filium Ioiadæ, dicens: Vade,
 interfice eū. ¶ Et venit Banaias ad taberna-
 culum Domini, & dixit ei: Hæc dicit rex:
 Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hic
 moriar. Renuntiauit Banaias regi sermo-
 nē, dicens: Hæc loquutus est Ioab, & hæc
 respondit mihi. ¶ Dixitque ei Rex: Fac
 sicut loquutus est: & interfice eum, & se-
 peli, & amoueſis sanguinem innocētem,
 qui effusus est à Ioab, à me, & à domo pa-
 tris mei. ¶ Et reddet Dominus sanguinem
 eius super caput eius, quia interfecit duos
 viros iustos, melioresque se. & occidit eos
 gladio, patre meo Dauid ignorante: ¶ Ab-
 ner filium Ner principem militiae Israël,

1. Re. 2. f. 37

Ioab 12

1. Re. 3. 27.

2. Re. 20. c. 9. || & Amasam filiū Iether principem exercitus Iuda: ⁊ reuertetur sanguis illorum in caput Ioab, & in caput seminis eius in sempiternū. David autem & semini eius, & domui, & throno illius sit pax vsque in æternum à Domino. ⁊ Ascendit itaque Banaias filius Ioiadæ, & aggressus est interfecit, sepultusq; est in domo sua in deserto. ⁊ Et constituit rex Banaiam filium Ioiadæ pro eo super exercitum, & Sadoe sacerdotem posuit pro Abiathar. ⁊ Misit quoque rex & vocauit Semei, dixitque ei. Aedifica tibi domum in Ierusalem, & habita ibi, & nō egredieris inde huc, atq; illuc. ⁊ Quacunque autem die egressus fueris & transieris Torrentem-Cedron, scito te interficiendum: sanguis tuus erit super caput tuum. ⁊ Dixitque Semei regi. Bonus sermo: sicut loquutus est Dominus meus rex, sic faciet seruus tuus. Habitauit itaque Semei in Ierusalem diebus multis. ⁊ Factum est autem post annos tres vt fugerent serui Semei ad Achis filium Maacha regem Geth: nuntiatumque est Semei quòd serui eius issent in Geth. ⁊ Surrexit Semei, & strauit asinū suum: iuueque ad Achis in Geth ad requirendū seruos suos, & adduxit eos de Geth. ⁊ Nuntiatum est autem * Salomoni quòd issent Semei in Geth de Ierusalem, & rediissent. ⁊ Et mittens vocauit eū, dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per Dominum, & prædixi tibi: Quacunque die egressus fueris huc & illuc, scito te esse moriturū? Et

* regi.

* ieris 4.

respon

respondisti mihi: Bonus sermo quem audiui. ¶ Quare ergo non custodisti iurandum domini, & præceptum quod præceperam tibi: ¶ Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum, cuius tibi conscium est cor tuum, quod fecisti David patri meo: reddidit dominus malitiam tuam in caput tuum. ¶ Et rex Salomō benedictus & thronus David erit stabilis coram Domino usque in sempiternum. ¶ Iussit itaque rex Banaiaë filio Ioiadæ: qui aggressus percussit eum, & mortuus est.

"agressus 20

CAP. III.

A Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, & affinitate cōiunctus est Pharaoni regi Aegypti: accepit namque filiam eius, & adduxit in ciuitatē David, donec compleret ædificans domum suam, & domum Domini, & murum Ierusalem per circuitum. ¶ Attamen populus immolabat in excelsis: non enim ædificatum erat templum nomini Domini usque in diem illum. ¶ Dilexit autem Salomon dominum, ambulans in præceptis David patris sui, excepto quòd in excelsis immolabat, & accendebat thymiana.

2. Par. I. d. 30

¶ Abiit itaque* in Gabaon, vt immolaret ibi illud quippe erat excelsum maximum; mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud ¶ in Gabaon.

*Salomon.

Apparuit autem Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: Postula quod vis vt dem tibi. ¶ Et ait Salomon: Tu fecisti cū seruo tuo David patre meo misericordiam

"In Gabaon apparuit Dominus 50

diam

diam magnam, sicut ambulauit in conspectu tuo in veritate & iustitia, & recto corde tecum: custodisti enim misericordiam tuam grandem, & dedisti ei filium sedentem super thronum eius, sicut est hodie. Et nunc Domine Deus, tu regnare fecisti seruum tuum pro Dauid patre meo: ego autem sum puer paruulus, & ignorans egressum & introitum meum. Et seruus tuus in medio est populi quem elegisti populi infiniti, qui numerari & supputari non potest præ multitudinem. Dabis ergo seruo tuo cor docile, ut populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum & malum, quis enim poterit iudicare populum istum, populum tuum hunc multum? Placuit ergo sermo coram Domino, quod Salomon postulasset huiusmodi rem. Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc & non petisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium: ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligentissimum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. Sed hæc quæ non postulasti dedi tibi, diuitias scilicet, & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retrò diebus. Tu autem ambulaueris in viis meis, & custodieris præcepta mea & mandata mea sicut ambulauit pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur euigilauit Salomon

2. P. 4. b. 10.

Sap. 7. b. 17.
Mat. 6. d. 29.

Ibid 2.

mon
cum
arca f
sta &
16 uiui
nerur
17 steter
ait: C
hæc h
18 ri apu
die po
& era
19 in do
tuus
20 ete: do
confu
lit filu
dormi
autem
21 sinu
vt dar
quem
hendi
22 Resu
D -vt d
autem
tiris: f
mort
23 conte
Hæc
mort
lius tu
24 Dixi
Cum

mon, & intellexit quòd esset somnium:
 cùmque venisset Ierusalem, stetit coram
 arca foederis Domini, & obtulit holocau-
 sta & fecit victimas pacificas & grãde con-
 16 uuium vnuerfis famulis suis. ¶ Tunc ve-
 nerunt duæ mulieres meretrices ad regẽ,
 17 steteruntque coram eo, ¶ Quarum vna
 ait: Obsecro, mi domine, ego & mulier
 hæc habitabamus in domo vna: & pepe-
 18 ri apud eam in cubiculo. ¶ Tertia autem
 die postquam ego peperì, peperit & hæc:
 & eramus simul, nullusque alius nobiscũ
 19 in domo, exceptis nobis duabus. ¶ Mor-
 tuus est autem filius mulieris huius no-
 20 ãte dormiens quippe oppressit eum. ¶ Et
 confurgens intempeste noctis silentio, tu-
 lit filium meũ de latere meo ancillæ tuæ
 dormientis, & collocavit in sinu suo: suũ
 autem filium, qui erat mortuus, posuit in
 21 sinu meo. ¶ Cùmque surrexissem manẽ
 vt darem lac filio meo, apparuit mortuus:
 quem diligentius intuẽs clara luce, depre-
 hendi non esse meum quem genueram.
 22 ¶ Responditque altera mulier: Non est ita
 D - vt dicis, sed filius tuus mortuus est meus
 autem viuit. Econtrario illa dicebat: Men-
 tiris: filius quippe meus viuit, & filius tuus
 mortuus est. Atque in hunc modum
 23 contendebant coram rege. ¶ Tunc rex ait:
 Hæc dicit, Filius meus viuit, & filius tuus
 mortuus est: Et ista respondit: Non, sed fi-
 lius tuus mortuus est, meus autem viuit.
 24 ¶ Dixit ergo Rex, Afferte mihi gladium.
 Cùmque attulissent gladium coram rege,

CAP. IIII. REGVM III.

¶ Diuidite, inquit, infantem viuum in duas partes, & date dimidiam partem vni & dimidiam partem alteri. ¶ Dixit autem mulier cuius filius erat viuus ad regem (commota sunt quippe viscera eius super filio suo): Obsecro Domine, date illi infantem viuum, & nolite interficere eum. Econtrario illa dicebat: Nec mihi, nec tibi fit, sed diuidatur. ¶ Respondit Rex, & ait: Date huic infantem viuum, & non occidatur: hæc est enim mater eius. ¶ Audiuit itaque omnis Israël iudicium quod iudicasset Rex, & timuerunt Regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum iudicium.

CAP. IIII.

ERat autem Rex Salomon regnans super omnem Israël: ¶ & hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoc ^{sacerdos} 8. 'sacerdos' : ¶ Elioreph & Ahia filii Sifa, scribæ: Iosaphat, filius Ahilud, à commentariis: ¶ Banaias filius Ioiadæ, super exercitum: Sadoc autem & Abiathar sacerdotes. ¶ Azarias filius Nathan, super eos qui assistebant regi: Zabud filius Nathan, sacerdos amicus Regis: ¶ & Ahifar præpositus domus: & Adoniram filius Abda super tributa. ¶ Habebat autem Salomon duodecim præfectos super omnem Israël qui præbebant annonam regi & domui eius per singulos enim menses in anno, singula necessaria ministrabant. ¶ Et hæc nomina eorū: Ben-hur, in monte Ephraim. ¶ Ben-decar, in Macces & in Salebim, & in Beth-

fames, & in Elon, & in Beth-hanan.

10 ¶ Beth-hesed in Aruboth: ipsius erat So-

*enitho

11 cho, & omnis Terra-Epher. ¶ Ben-abina-

12 dab, cuius omnis Nephath-dor, Tapheth

13 filiam Salomonis habebat vxorē. ¶ Bana

14 filius Ahilud regebat Thanach & Maged-

15 do, & vniuersam Beth-san quæ est iuxta

16 Sarchana subter Iezrahel, à Bethsan vsq;

17 Abel-mehula è regione Iecmaan. ¶ Ben-

18 gaber in Ramoth-galaad. habebat Auoth

19 iair filii Manasse in Galaad, ipse præerat in

20 omni regione Argob quæ est in Bafan, se-

21 xaginta ciuitatibus magnis atq; muratis,

22 quæ habebant seras æreas. ¶ Abinadab fi-

23 lius Addo præerat in Manaim. ¶ Achima-

24 as in Nephthali: sed & ipse habebat Ba-

25 semath filiam Salomonis in coniugio.

26 ¶ Baana filius Hufi, in Afer, & in Baloth.

27 ¶ Iosaphat filius Pharue, in Issachar. ¶ Se-

28 mei filius Ela, in Ben-iamin. ¶ Gaber fili-

29 us Vri, in terra Galaad, * in terra Séhon re-

30 gis Amorrhæi, & Og regis Bafan, super

31 omnia quæ erant in illa terra. ¶ Iuda &

32 Israël innumerabiles, sicut arena maris in

33 multitudine comedentes, & bibentes, at-

34 que latantes. ¶ Salomon autem erat in

35 C ditione sua, habens omnia regna-secum?

Ecc. 47. c. 25.

— 2.

36 à flumine terræ Philisthiim vsque ad ter-

37 minum Aegypti: offerētium sibi munera,

38 seruientium ei cunctis diebus vitæ eius.

39 ¶ Erat autem cibus Salomonis per dies

40 singulos triginta cori similæ, & sexaginta

41 cori farinæ, ¶ Decem boues pingues, &

42 viginti boues pascuales, & centum arietes

excepta venatione ceruorum, caprearum,
 atque bubalorū, & alium altilium: ¶ Ipse
 enim obtinebat omnem regionē quæ erat
 trans flumen, -quasi à Thaphsa vsque ad
 Gazam, & cunctos reges illarū regionum:
 & habebat pacē ex omni parte in circui-
 tu. ¶ Habitabatque Iuda & Israël absque
 timore vllō, vnusquisque sub vite sua, &
 sub ficu sua, à Dan vsque Bersabee cūctis
 diebus Salomonis. ¶ Et habebat Salomon
 ¶ quadraginta millia præsepia equorū cu-
 rulum, & duodecim millia equestrium. D
 ¶ Nutriebantq; eos supradicti regis præ-
 fecti: sed & necessarii mentis Regis Salo-
 monis cum ingenti cura præbebant in tē-
 pore suo. ¶ Hordeum quoque & paleas
 equorum & iumentorum deferebant in
 locum vbi erat rex, iuxta cōstitutum sibi.
 ¶ Dedit quoque Deus sapientiam Salo-
 moni, & prudentiam multam nimis, &
 latitudinem cordis, quasi arenam quæ est
 in littore maris. ¶ Et præcedebat sapientia
 Salomonis sapientiam omnium Orien-
 talium, & Aegyptiorum, ¶ & erat sapien-
 tior cūctis hominibus: sapientior Ethan
 Ezzrahite, & Heman, & Chalcol & Dorda
 filius Mahol: & erat nominatus in vniuer-
 sis genibus per circuitum. ¶ Locutus est
 quoque Salomō tria millia parabolas: &
 fuerunt carmina eius quinque millia. ¶ Et
 disputauit super lignis à cedro, quæ est in
 Libano, vsque ad hyssopum quæ egredi-
 tur de pariete: & disseruit de iumentis &
 volucris & reptilibus & piscibus, ¶ Et ¶

venie.

veniebant de cunctis populis ad audien-
dam sapientiam Salomonis, & ab vniuer-
fis regibus terræ qui audiebant sapien-
tiam eius.

CAP. V.

A Misit quoque Hiram rex Tyri seruos
suos ad Salomonem: audiuit enim
quòd ipsum vnxisent regem* pro patre e-
ius: quia amicus fuerat Hiram David o-
mini tempore. Misit autem Salomon ad
Hiram, dicens: Tu scis voluntatem Da-
uid patris mei, & quia non potuerit ædifi-
care domū nomini Domini Dei sui pro-
pter bella imminencia per circuitum, do-
nec daret dominus eos sub vestigio pedū
eius. Nunc autem requiem dedit* Deus
meus mihi per circuitum: & nō est satan,
neque occurſus malus. Quam ob rem
cogito ædificare templum nomini Do-
mini Dei mei, sicut locutus est Dominus
David patri meo, dicēs: Filius tuus quem
dabo pro te super solium tuum, ipse ædi-
ficabit domum nomini meo. Præcipe
igitur vt præcidant mihi serui tui cedros
de Libano, & serui mei sint cū seruis tuis:
mercedem autem seruorum tuorū dabo
tibi quamecunque petieris: scis enim quo-
modo non est in populo meo vir qui no-
uerit ligna cædere sicut Sidonii. Cū
ergo audisset Hiram verba Salomonis,
letatus est valde, & ait: Benedictus Domi-
nus Deus hodie, qui dedit David filium
sapientissimum super populum hunc plu-
rimum, Et misit Hiram ad Salomonem

*super Is-
raël.

1. Par. 2. A. 3.

*Dominus Is

2. Re. 7. b. 11.

1. P. 1. 22. c. 2.

- 2.

dicens: Audiui quæcunque mandasti mihi: ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiegnis. ¶ Serui mei deponent ea de Libano ad mare: & ego componam ea in ratibus, in mari, vsq; ad locum quem significaueris mihi, & applicabo ea ibi, & tu tolles ea: præbebisq; necessaria mihi, vt detur cibus domui meæ. ¶ Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abieгна, iuxta omnem voluntatem eius. ¶ Salomon autē præbebat Hiram viginti millia coros tritici in cibū domui eius, & viginti coros purissimi olei: hæc tribuebat Salomō Hiram per singulos annos. ¶ Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut loquutus est ei: & erat pax inter Hiram & Salomonē, & percussertunt ambo fœdus. ¶ Elegitq; Rex Salomon operarios de omni Israël, & erat indictio triginta millia virorum. ¶ Mittebatq; eos in Libanum, decē millia per mēses singulos vicissim, ita vt duobus mensibus essent in domibus suis: & Adoniram erat super huiuscemodi inductionem. ¶ Fueruntq; Salomoni septuaginta millia eorum qui onera portabant: & octoginta millia fatomorum in mōte. ¶ Absque præpositis qui præerant singulis operibus, numero trium millium, & trecentorum præipientium populo, & his qui faciebant opus. ¶ Præcepitq; rex vt tollerent lapides grādes, lapides pretiosos in fundamentum templi, & quadrarent eos: quos dolauerunt cæmentarij

Sap. 3. b. 12.
 2. Pa. 2. b. 10

Salomonis, & cæmentarii Hiram: porro Giblii præparauerunt ligna & lapides ad ædificandam domum.

CAP. VI.

A Factum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israël de Terra Aegypti, in anno quarto (mense Zio, ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israël, ædificare cœpit domum domino. Domus autem quam ædificabat rex Salomon Domino, habebat sexaginta cubitos in longitudine, & viginti cubitos in latitudine, & triginta cubitos in altitudine. Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis iuxta mensuram latitudinis templi: & habebat decem cubitos latitudinis ante faciem templi. Fecitque in templo fenestras obliquas. Et ædificauit super parietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi & oraculi, & fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat, quinque cubitos habebat latitudinis, & mediū tabulatum sex cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus, vt non hererent muris templi. Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata est: & malleus, & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo cum ædificaretur. Ostium lateris medi in pariete erat domus dextræ: & per co-

chleam ascendebant in medium cœnacu-
 lum, & à medio in tertium. ¶ Et ædifica-
 uit domum, & consummauit eam: textit
 quoque domū laquearibus cedrinis. ¶ Et
 ædificauit tabulatum super omnem do-
 mum quinque cubitis altitudinis, & ope-
 ruit domum lignis cedrinis. ¶ Et factus
 est sermo Domini ad Salomonem, dicens:
 ¶ Domus hæc quam ædificas, si ambula-
 ueris in præceptis meis, & iudicia mea fe-
 ceris, & custodieris omnia mandata mea,
 gradiēs per ea: firmabo sermonem meum
 tibi, quem locutus sum ad David patrem
 tuum. ¶ Et habitabo in medio filiorum Is-
 raël, & non derelinquam populū meum
 Israël. ¶ Igitur ædificauit Salomon do-
 mum, & consummauit eam. ¶ Et ædifi-
 cauit parietes domus, intrinsecus, tabula-
 tis cedrinis: à pavimento domus vsque ad
 summitatem parietum, & vsq; ad laquea-
 ria, * operuit lignis cedrinis intrinsecus: &
 textit panimentū domus tabulis abiegnis.
 ¶ Aedificauitque viginti cubitorum ad
 posteriorem partem templi tabulata ce-
 drina, à pavimento vsque ad superiora: &
 fecit interiorem domum oraculi in San-
 ctum sanctorum. ¶ Porro quadraginta
 cubitorum erat ipsum templum pro fori-
 bus oraculi. ¶ Et cedro omnis domus in-
 trinsecus vestiebatur; habens tornaturas
 & iuncturas suas fabri factas, & ætelaturas
 terminētes: omnia cedrinis tabulis vestiē-
 tur: nec omnino lapis apparere poterat in
 pariete. ¶ Oraculū autem in medio domus

in interiori parte fecerat, vt poneret ibi ar
 20 cā fœderis Domini. Porro oraculum ha
 bebat viginti cubitos lōgitudinis, & vigin
 ti cubitos latitudinis, & viginti cubitos alti
 tudinis, & operuit illud atque vestiuit au
 ro purissimo, sed & altare vestiuit cedro.
 21 Domū quoque ante oraculū operuit au
 ro purissimo, & affixit laminas clavis au
 22 reis. Nihilq; erat in templo quod nō au
 ro tegetur sed & totū altare oraculi te
 23 xit auro. Et fecit in oraculo duos cheru
 bim de lignis oliuarū, decem cubitorū alti
 24 tudinis. Quinq; cubitorū ala cherub v
 na, & quinq; cubitorū ala cherub altera:
 id est, decem cubitos habentes à summi
 25 mitatem. Decem quoque cubitorum
 erat cherub secundus in mensura pari, &
 opus vnum erat in duobus cherubim,
 26 id est, altitudinem habebat vnus cherub
 decem cubitorum, & similiter cherub se
 27 cundus. Posuitque cherubim in me
 dio templi interioris: extendebant autem
 alas suas cherubim, & tangebant ala vna
 parietem, & ala cherub secundi tangebant
 parietem alterum: alæ autem alteræ, in
 D media parte templi seinuicem continge
 28 bant. Textit quoque cherubim auro.
 29 Et omnes parietes templi per circuitum
 sculpsit variis cœlaturis & torno: & fecit
 in eis cherubim, & palmas, & picturas va
 rias, quasi prominentes de pariete, & egre
 30 dientes. Sed & pavementum domus
 31 textit auro intrinsecus & extrinsecus. Et

¶ duo.

in ingressu oraculi fecit * ostiola de lignis oliuarum, postesq; angulorum quinque. ¶ Et duo ostia de lignis oliuarum, & sculpsit in eis picturam cherubim, & palmarum species, & anaglypha valde prominentia, & textit ea auro: & operuit tam cherubim quàm palmas, & cætera auro. ¶ Fecitque in introitu templi postes de lignis oliuarum quadrangulatos: ¶ & duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus: & vtrūque ostium duplex erat, & seipsum tenēs aperiebatur. ¶ Et sculpsit cherubim, & palmas & cælaturas valde eminentes: operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. ¶ Et ædificauit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum, & vno ordine lignorum cedri. ¶ Anno quarto fundata est domus Domini in mense Zio. ¶ & in anno vndecimo, mense Bul (ipse est mensis octauus) perfecta est domus in omni opere suo, & in vniuersis vtensilibus suis: ædificauitque eam annis septem.

CAP. VII.

¶ 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Domum autem suam ædificauit Salomon # tredecim annis & ad perfectū vsque perduxit. ¶ Aedificauit quoque domū saltus Libani centum cubitorum longitudinis, & quinquaginta cubitorum latitudinis, & triginta cubitorum altitudinis: & quatuor deambulacra inter columnas cedrinas: ligna quippe cedrina exciderat in columnas. ¶ Et tabulatis cedrinis vestiuit totam cameram: quæ quadragintaquinque columnis sustentabantur. ¶ V.

nus

nus autem ordo habebat columnas quin-
 5 decim, & contra seinuicem positas, & ere-
 gione se respicientes, æquali spatio inter
 columnas, & super columnas quadrangu-
 6 lata ligna in cunctis æqualia. & Et portic-
 cum columnarum fecit quinquaginta cu-
 bitorum longitudinis, & triginta cubito-
 rum latitudinis: & alteram porticū in fa-
 cie maioris porticus: & columnas, & epi-
 7 styliā, super columnas*. & Porticum quo-
 que solii, in qua tribunal est, fecit. & textit ^{fecit.}
 lignis cedrinis à pauiñeto vsque ad sum-
 8 mitatem. & Et domuncula in qua sedeba-
 tur ad iudicandum, erat in media porticu
 B simili opere. Domum quoque fecit filiæ
 Pharaonis (¶ quam vxorem duxerat Salo ^{Sup. 3. d. 2.}
 mon) tali opere, quali & hanc porticum.
 9 & Omnia lapidibus pretiosis, qui ad nor-
 mam quandam atq; mensuram tā intrin-
 secus quàm extrinsecus ferrati erāt: à fun-
 damento vsque ad summitatem parietū,
 & "intrinsecus" vsque ad atrium maius.
 10 & Fundamenta autem de lapidibus pretio- ^{extrinsecus}
 11 s, lapidibus magnis decem siue octo cu-
 bitorum. & Et desuper lapides pretiosi æ-
 qualis mēsuræ secti erant: similiterque de
 12 cedro. & Et atrium maius rotundum triū
 ordinum de lapidibus sectis, & vnius or-
 dinis de dolata cedro: nec non & in atrio
 13 domus Domini interiori, & in porticu
 14 domus. & Misit quoque rex Salomon, &
 tulit Hiram de Tyro. & Filium mulieris
 viduæ de tribu Nephthali, patre Tyrio, ar-
 tificem ærarium, & plenum sapientia, &

intelligentia, & doctrina ad faciendum
 omne opus ex ære. Qui cū venisset ad re-
 gem Salomonem, fecit omne opus eius.
 ¶ Et finxit duas columnas æreas, decem &
 octo cubitorum altitudinis columnam
 vnam: & linea duodecim cubitorum am-
 biebat columnam vtramque. ¶ Duo quo-
 que capitella fecit, quæ ponerentur super
 capita columnarū, fusilia ex ære: quinque
 cubitorum altitudinis capitellum vnum,
 & quinque cubitorum altitudinis capitel-
 lum alterum: ¶ & quasi in modum retis,
 & catenarū sibi inuicem miro opere con-
 textarum. Vtrunque capitellum colum-
 narum fusile erat: septena versuum retia-
 cula in capitello vno, & septena retiacula
 in capitello altero. ¶ Et perfecit colum-
 nas & duos ordines, per circuitum retia-
 culorum singulorum, vt tegerent capitel-
 la quæ erant super summitatem malogra-
 natorum: eodem modo fecit & capitello
 secundo. ¶ Capitella autem quæ erant su-
 per capita columnarum, quasi opere lili:
 fabricata erant, in porticu quatuor cubi-
 torum. ¶ Et rursus alia capitella in sum-
 mitate columnarum desuper iuxta inser-
 suram columnæ contra retiacula: malo-
 granatorum autem ducenti ordines erant
 in circuitu capitelli secundi. ¶ Et statuit
 duas columnas in porticu templi: cumq;
 statuisset columnam dexteram, vocauit
 eam nomine Iachin: similiter erexit colū-
 nam secundam, & vocauit nomen eius

2. Pa. 4. 4. 2. Booz. ¶ Et super capita columnarum o-

23 pus in modum lilii posuit: perfectumque
 D re fusile decem cubitorum à labio vsque
 ad labium, rotundum in circuitu: quinque
 cubitorum altitudo eius, & resticula tri-
 24 ginta cubitorum cingebat illud per circui-
 tum. ¶ Et sculptura subter labium circui-
 bat illud decem cubitis ambiens mare: duo
 ordines sculpturarum histriatarum erant
 25 fusiles. ¶ Et "stabant" super duodecim
 boues, è quibus tres respiciebant ad Aquil-
 lonem, & tres ad Occidentem, & tres ad
 Meridiem, & tres ad Orientem: & mare
 super eos desuper erat: quorum postero-
 26 ra vniuersa intrinsecus latitabant. ¶ Gros-
 situdo autem lutæris, trium vnciarum erat:
 labiumque eius quasi labium calicis, &
 folium repandi lilii: duo millia batos ca-
 27 piebat, & tria millia metretas. ¶ Et fecit
 decem bases æneas quatuor cubitorum
 longitudinis bases singulas, & quatuor cu-
 bitorum latitudinis, & trium cubitorum
 28 altitudinis. ¶ Et ipsum opus basium, inter-
 rasile erat, & sculpturæ inter iuncturas.
 29 ¶ Et inter coronulas & plectas, leones &
 boues & cherubim: & in iuncturis simili-
 ter desuper: & subter leones & boues qua-
 30 si lora ex ære dependentia. ¶ Et quatuor
 rotæ per bases singulas, & axes ærei & per
 quatuor partes quasi humeruli subter lu-
 tærem fusiles, contra se inuicem respec-
 31 tes. ¶ Os quoque lutæris intrinsecus erat
 E in capitis summitate: & quod forinsecus
 apparebat vnius cubiti erat, totum rotun-

"stabant"

-ofo

dum, pariterque habebat vnum cubitum & dimidium: in angulis autem columnarum variae cœlaturæ erant. & media intercolumnia, quadrata non rotunda.

¶ Quatuor quoque rotæ, quæ per quatuor angulos basis erant, cohærebant sibi subter basim: vna rota habebat altitudinis cubitum & semis. ¶ Tales autem rotæ erant quales solent in curru fieri: & axes earum, & radii, & canthi, & modioli, omnia fusilia. ¶ Nam de humeruli illi quatuor per singulos angulos basis vnus, ex ipsa basi fusiles & coniuncti erant. ¶ In summitate autem basis erat quædam rotunditas vnus & dimidii cubiti, ita fabricata, vt luter desuper posset imponi, habens cœlaturas suas, variasque sculpturas ex semetipsa. ¶ Sculpsit quoque in tabulatis illis quæ erant ex ære, & in angulis, cherubin, & leones, & palmas, quasi in similitudinem hominis stantis, vt non cœlata, sed apposita per circuitum viderentur.

¶ In hunc modum fecit decem bases, fusura vna & mensura, sculpturaque consimili. ¶ Fecit quoque decem luteres æneos: quadraginta batos capiebat luter vnus, eratque quatuor cubitorum: singulos quoque luteres per singulas, id est decem bases posuit. ¶ Et constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, & quinque ad sinistram: mare autem posuit ad dexteram partem templi contra Orientem ad Meridiem. ¶ Fecit ergo Hiram lebetes, & scutras, & amulas, & perfecit

fecit omne opus regis Salomonis in tēplo
 41 Domini. ¶ Columnas duas, & funiculos
 capitellorum super capitella columna-
 rum duos: & retiacula duo, vt operirent
 42 duos funiculos, qui erant super capita co-
 lumnarum. ¶ Et malogranata quadrin-
 genta in duobus retiaculis: duos versus
 malogranatorum in retiaculis singulis, ad
 operiendos funiculos capitellorum qui
 43 erant super capita columnarum. ¶ Et ba-
 44 ses. ¶ Et mare vnum, & boues duode-
 45 cim subter mare. ¶ Et lebetes, & scutras
 & amulas, omnia vasa quæ fecit Hiram
 regi Salomoni in domo Domini, de auri-
 45 chalco erant. ¶ In campestri regione
 Iordanis fudit ea rex in argilosa terra, in-
 47 ter Sochoth & Sarthan. ¶ Et posuit Sa-
 lomon omnia vasa*: propter multitudi-
 nem autem nimiã non erat pondus æris.
 48 ¶ Fecitque Salomon omnia vasa in domo
 Domini: altare aureum, & mensam super
 quam ponerentur panes propositionis,
 49 auream: ¶ & candelabra aurea, quinque
 ad dexteram, & quinque ad sinistram cō-
 tra oraculum ex auro puro: & quasi lili
 flores, & lucernas desuper aureas: & for-
 50 cipes aureos, ¶ & hydrias, & fuscinulas, &
 phialas, & mortariola, & thuribula de au-
 ro purissimo, & cardines ostiorum do-
 mus interioris sancti sanctorum, & ostio
 51 rum domus templi, ex auro erant. ¶ Et
 perfecit omne opus quod faciebat* Salo-
 mon in domo Domini, & intulit quæ
 sanctificauerat David pater suus, argen-
 tum,

*in domo
 Domini.

-.1.

2. Par. 5. d. 20.
 * rex. 1.

tum, & aurum, & vasa, reposuitq; in the-
sauris domus Domini.

CAP. VIII.

2. P. 4. 5. 1. 2.

E. shanim 2.

TVnell congregati sunt omnes maiores A
nati Israël cum principibus tribuum
& duces familiarum filiorū Israël ad re-
gem Salomonem in Ierusalem: vt defer-
rent arcam foederis Domini, de ciuitate
David. id est de Sion. ¶ Conuenitque ad
regem Salomonem vniuersus Israël in
mense Bethanim, in solenni die, ipse est
mensis septimus. ¶ Veneruntque cūcti se-
nes de Israël, & tulerūt arcam sacerdotes,
¶ & portauerunt arcam Domini, & taber-
naculum foederis, & omnia vasa sanctua-
rii quæ erant in tabernaculo: & ferebant
ea sacerdotes & Leuitæ. ¶ Rex autem Sa-
lomon, & omnis multitudo Israël quæ
conuenerat ad eum gradiebatur cum illo
ante arcam, & immolabant oues & bo-
ues absque æstimatione & numero. ¶ Et
intulerunt sacerdotes arcam foederis Do-
mini in locum suum, in oraculum tem-
pli, in Sanctū sanctorum subter alas che-
rubim. ¶ Siquidem cherubim expande-
bant alas super locū arcæ, & protegebant
arcam, & vectes eius desuper. ¶ Cumque
eminerent vectes, & apparerent summita-
tes eorum foris sanctuarium ante oracu-
lum, nō apparebant vltra extrinsecus, qui
& fuerunt ibi vsque in præsentem diem.

Exo. 34. d. 27

Heb. 9. d. 4.

Ex. 40. d. 27

1. Par. 6. d. 1.

¶ In arca autem non erat aliud nisi duæ
tabulæ lapideæ quas posuerat in ea Moy-
ses in Horeb, quando pepigit Dominus
foedus

foedus cum filis Israël, cum egrederentur
 10 de Terra-Aegypti. Factum est autem cum
 exissent sacerdotes de sanctuario, nebula
 11 impleuit domum Domini, & non po-
 terant sacerdotes stare & ministrare pro-
 pter nebulam: impleuerat enim gloria do-
 12 mini domum Domini. Tunc ait Salo-
 mon, Dominus dixit vt habitaret in ne-
 13 bula. Aedificans aedificaui domum in
 habitaculum tuum, firmissimum solium
 14 tuum in sempiternum. Conuertitque
 rex faciem suam, & benedixit omni eccle-
 siae Israël: omnis enim ecclesia Israël sta-
 15 bat. Et ait Salomon, Benedictus Do-
 minus Deus Israël qui locutus est ore suo
 ad David patrem meum, & in "manibus" *manu sua.*
 16 eius perfecit, dicens: A die qua eduxi
 populum meum Israël de Aegypto, non
 elegi ciuitatem de vniuersis tribubus Is-
 raël, vt aedificaretur domus, & esset no-
 me meum ibi: sed elegi David vt esset su-
 17 per populum meum Israël. Voluitque *2. Re. 7. a. 50*
 David pater meus aedificare domum no-
 18 mini Domini Dei Israël: & ait Domi-
 nus ad David patrem meum, Quod co-
 gitaſti in corde tuo aedificare domum no-
 mini meo, bene fecisti hoc ipsum mente
 19 tractans. Veruntamen tu non aedifica-
 bis mihi domum, sed filius tuus qui e-
 gredietur de renibus tuis, ipse aedificabit
 20 domum nomini meo. Confirmauit
 Dominus sermonem suum, quem locu-
 tus est: stetitque pro David patre meo, &
 sedi super thronum Israël, sicut locutus
 est

est Dominus: & ædificaui domum nomi-
 ni Domini Dei Israël. ¶ Et constitui ibi 21
 locum arcæ in qua fœdus Domini est,
 quod percussit cum patribus nostris quã-
 do egressi sunt de Terra-Aegypti. ¶ Stetit 22
 autem Salomon ante altare Domini in C
 conspectu ecclesiæ Israël, & expandit ma-
 nus suas in cælum, ¶ & ait, ¶ Domine De- 23
 us Israël, non est similis tui Deus in cælo
 desuper, & super terram deorsum: qui cu-
 stodis pactum & misericordiã seruis tuis,
 qui ambulat coram te in toto corde suo.
 ¶ Qui custodisti seruo tuo Dauid patri 24
 meo, quæ locutus es ei: ore locutus es, &
 manibus perfecisti, vt hæc dies probat.

2. Mac. 2. 6. 8

2. Re. 7. 6. 12.
c. 10.

- 3.

¶ Nunc igitur Domine Deus Israël, con- 25
 serua famulo tuo Dauid patri meo quæ
 locutus es ei, dicens: ¶ Non auferetur de
 te vir coram me, qui sedeat super thronũ
 Israël: ita tamen si custodierint filii tui
 viam suam, vt ambulent coram me sicut
 tu ambulasti in conspectu meo. ¶ Et nũc 26
 - Domine Deus Israël firmentur verba
 tua quæ locutus es seruo tuo Dauid patri
 meo. ¶ Ergone putandum est quod verè 27
 Deus habitet super terram? si enim cæ-
 lum, & cæli cælorum te capere non pos-
 sunt, quantò magis domus hæc quã ædi-
 ficaui? ¶ Sed respice ad orationem serui 28
 tui, & ad preces eius Domine Deus meus:
 audi hymnum & orationem quam ser-
 uus tuus orat coram te hodie, ¶ Vt sint o- 29
 culi tui aperti super domum hanc nocte
 ac die: super domum de qua dixisti, ¶ Erit

Deu. 12. 6. 11.

nomē meum ibi: vt exaudias orationem,
 quam orat in loco isto ad te seruus tuus.
 30 ¶ Vt exaudias deprecationem serui tui &
 populi tui Israël, quodcunque orauerint
 in loco isto, & exaudies in loco habitacu-
 li tui in cælo: & cū exaudieris, propiti-
 31 eris. ¶ Si peccauerit homo in proximum
 D suum, & habuerit aliquod iuramentum
 quo teneatur astrictus: & venerit propter
 iuramētum coram altari tuo in domum
 32 tuam, ¶ tu exaudies in cælo: & facies, & iu-
 dicabis seruos tuos, condemnans impi-
 um, & reddens viam suam super caput
 eius, iustificansque iustum, & retribuens
 33 ei secundū iustitiam suam. ¶ Si fugerit
 populus tuus Israël inimicos suos (quia
 peccaturus est tibi) & agentes pœniten-
 tiam, & confitētes nomini tuo venerint,
 & orauerint, & deprecati te fuerint in do-
 34 mo hac: ¶ exaudi in cælo, & dimitte pec-
 catum populi tui Israël, & reduces eos in
 35 terram quam dedisti patribus eorum. ¶ Si
 clausum fuerit cælum, & nō pluerit pro-
 pter peccata eorū, & orantes in loco isto
 pœnitentiā egerint nomini tuo, & à pec-
 catis suis conuersi fuerint propter affli-
 36 ctionem suam: ¶ exaudi eos in cælo, & di-
 mitte peccata seruorum tuorum, & po-
 puli tui Israël: & ostēde eis viam bonam
 per quam ambulent, & da pluuiam su-
 per terram tuam quam dedisti populo
 37 tuo in possessionē. ¶ Fames si oborta fue-
 rit in terra, aut pestilentia, aut corruptus
 aër, aut ærugo, aut locusta, vel rubigo, &

afflixerit eum inimicus eius portas obfi-
dens, omnis plaga, vniuersa infirmitas,
& cuncta deuotatio, & imprecatio quæ ac-
ciderit omni homini de populo tuo Is-
raël: si quis cognouerit plagam cordis sui,
& expanderit manus suas in domo hac,
& tu exaudies in cælo in loco habitationis
tuæ, & repropitiaberis, & facies vt des v-
nicuique secundum omnes vias suas, sicut
videris cor eius (quia tu nosti solus cor
omnium filiorum hominum) & vt timeant
te cunctis diebus quibus viuunt super fa-
ciem terræ quam dedisti patribus nostris.
& Insuper & alienigena, qui non est de po-
pulo tuo Israël, cum venerit de terra lon-
ginq̄a propter nomen tuum (audietur
enim nomen tuum magnum, & manus
tua fortis, & brachium tuum extentum
vbiq̄ue) cum venerit ergo, & orauerit
in hoc loco, & tu exaudies in cælo, in fir-
mamento habitaculi tui, & facies omnia
pro quibus inuocauerit te alienigena: vt
discant vniuersi populi terrarum nomen
tuum timere, sicut populus tuus Israël, &
prohent quia nomen tuum inuocatum
est super domum hanc quam ædificauit.
Si egressus fuerit populus tuus ad bellum
contra inimicos suos, per viam, quocun-
que miseris eos, orabunt te contra viam
ciuitatis quam elegisti, & contra domum
quam ædificauit nomini tuo, & exaudies
in cælo orationes eorum, & preces eo-
rum, & facies iudicium eorum. Quod

2. Pa. 6. g. 36. si peccauerint tibi (non est enim homo

qui

qui non peccet) & iratus tradideris eos
 inimicis suis, & captiui ducti fuerint in
 47 terram inimicorum longè vel propè, &
 egerint poenitentiam in corde suo in lo-
 co captiuitatis, & conuersi deprecati te
 fuerint in captiuitate sua, dicentes, Pecca-
 48 uimus, iniquè egimus, impiè gessimus: &
 reuersi fuerint ad te in vniuerso corde
 suo, & tota anima sua in terra inimico-
 rum suorum, ad quam captiui ducti fue-
 rint: & orauerint te contra viam terræ
 suæ quam dedisti patribus eorum, & ciui-
 tatis quam elegisti, & templi quod ædifi-
 49 caui nomini tuo: & exaudies in cælo, in fir-
 F mamento soli tui orationes eorum, &
 preces eorum, & facies iudicium eorum:
 50 & propitiaberis populo tuo qui peccauit
 tibi, & omnibus iniquitatibus eorum qui-
 bus præuicari sunt in te: & dabis mise-
 ricordiam coram eis qui eos captiuos ha-
 51 buerint, vt misereatur eis. & Populus enim
 tuus est, & hæreditas tua, quos eduxisti
 de terra Aegypti, de medio fornacis fer-
 52 reæ. & Vt sint oculi tui aperti ad depreca-
 tionem serui tui & populi tui Israël, &
 exaudias eos in vniuersos pro quibus in-
 53 uocauerint te. & Tu enim separasti eos ti-
 bi in hæreditatem de vniuersis populis
 terre, sicut locutus es per Moysen seruum
 tuum, quando eduxisti patres nostros de
 54 Aegypto Domine Deus. & factum est au-
 tem, cum compleisset Salomon orans Do-
 minum omnem orationem, & depreca-
 tionem hanc, surrexit de conspectu alta-

ris Domini: vtrunque enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in caelum. ¶ Stetit ergo, & benedixit omni ecclesiae Israël voce magna, dicens, ¶ Benedictus Dominus qui dedit requiem populo suo Israël, iuxta omnia quae locutus est: non cecidit ne vnus quidem sermo ex omnibus bonis quae locutus est per Moysen seruum suum. ¶ Sit Dominus Deus noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos, neque proiciens. ¶ Sed inclinet corda nostra ad se, vt ambulemus in vniuersis viis eius, & custodiamus mandata eius, & caeremonias eius, & iudicia quaecunq; mandauit patribus nostris. ¶ Et sint sermones mei illi quibus deprecatus sum coram Domino, appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, vt faciat iudicium seruo suo, & populo suo Israël per singulos dies: ¶ & sciant omnes populi terrae, quia Dominus ipse est Deus, & non est vltra absque eo. ¶ Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, vt ambulemus in decretis eius, vt custodiamus mandata eius, sicut & hodie. ¶ Igitur rex & omnis Israël cum eo, immolabant victimas coram Domino. ¶ Maclauitque Salomon hostias pacificas, quas immolauit Domino, bouum viginti duo millia, & quium centum viginti millia: & dedicauerunt templum Domini rex & filii Israël. ¶ In die illa sanctificauit rex mediū atrii, quod erat ante domū Domini: fecit quip-

¶ vs 2.

2. P. 47. 7. 4. 5.

¶ amhes

pe

pe holocaustum ibi, & sacrificium, & adipem pacificorum: quoniam altare quereum quod erat coram Domino, minus erat, & capere non poterat holocaustum, & sacrificium, & adipem pacificorum. ¶ Fecit ergo Salomon in tempore illo festiuitatem celebrem, & omnis Israël cū eo, multitudo magna ab introitu Emath vsque ad Riuum-Aegypti, coram Domino Deo nostro, septem diebus & septem diebus, id est, quatuordecim diebus. ¶ Et in die octaua dimisit populos: qui benedicentes regi profecti sunt in tabernacula sua lætantes, & alacri corde super omnibus bonis quæ fecerat Dominus Dauid seruo suo, & Israël populo suo.

CAP. IX.

A Factum est autem cū perfecisset Salomon ædificium domus Domini, & ædificium regis, & omne quod optauerat & voluerat facere, ¶ apparuit ei Dominus secundò || sicut apparuerat ei in Gabaon. ¶ Dixitque Dominus ad eum, Exaudiui orationem tuam & deprecationem tuam, quam deprecatus es coram me: sanctificauī domum hanc quam ædificasti, vt ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus. ¶ Tu quoque si ambulaueris coram me, sicut ambulauit * pater ^{David} tuus, in simplicitate cordis & in equitate: & feceris omnia quæ præcepi tibi, & legitima mea & iudicia mea seruaueris, ¶ ponam thronū regni tui super Israël in sempiternum.

2. Pa. 7. c. 32.

Sup. 3. a. 50

David 20

2. Re. 7. b. 12.
2. 16.
2. Par. 22. b. 10

piternum, ¶ sicut locutus sum Dauid pa-
tri tuo, dicens, Non auferetur vir de gene-
re tuo de folio Israël. ¶ Si autem auersio-
ne auersi fueritis vos & filii vestri, non se-
quentes me, nec custodientes mandata
mea, & ceremonias meas quas proposui
vobis, sed abieritis & colueritis deos alie-
nos, & adoraueritis eos: ¶ auferam Israël
de superficie terræ quam dedi eis, & tem-
plum quod sanctificaui nomini meo pro-
niam à conspectu meo, eritque Israël in
proverbium, & in fabulam cunctis popu-
lis. ¶ Et domus hæc erit in exemplum: om-
nis qui transferit per eam, stupebit & sibi-
labit, & dicet, ¶ Quare fecit Dominus sic
terræ huic & domui huic? ¶ Et responde-
bunt, Quia dereliquerunt Dominum Deum
suum, qui eduxit patres eorum de Terra-
Aegypti, & secuti sunt deos alienos, &
adorauerunt eos, & coluerunt eos: idcir-
circo induxit Dominus super eos omne
malum hoc. ¶ Expletis autem annis vi-
ginti postquam ædificauerat Salomon
duas domos, id est domum Domini, & do-
mum regis. ¶ (Hiram rege Tyri præbente
Salomoni ligna cedrina & abiegna, & au-
rum iuxta omne quod opus habuerat:)
tunc dedit Salomon Hiram viginti oppi-
da in terra Galilææ. ¶ Et egressus est Hi-
ram de Tyro, vt videret oppida quæ de-
derat ei Salomon, & non placuerunt ei,
¶ & ait, Hæcine sunt ciuitates quas dedisti
mihi, frater? Et appellauit eas Terram cha-
bul, vsque in diem hanc. ¶ Misit quoque

Deu. 29. d. 24
2. Cor. 22. b. 8.

2. Par. 2. d. 10

¶ vsq. 10

Hiram

Hiram ad regem Salomonem centū viginti talenta auri. ¹⁵ Hęc est summa expensarum, quam obtulit rex Salomon ad ædificandam domum Domini & domum suam, & Mello, & murum Ierusalem, & ¹⁶ Hefer, & Mageddo, & Gazer. ¹⁷ Pharaon rex Aegypti ascendit, & cepit Gazer, succenditque eam igni: & Chananæum qui habitabat in ciuitate, interfecit, & dedit eam in dotem filiaę suę vxori Salomonis.

¹⁷ Aedificauit ergo Salomō Gazer, & Bethhoron inferiorem, ¹⁸ & Baalath & Palmiram in terra solitudinis. ¹⁹ Et omnes vicos qui ad se pertinebant, & erant absque muro, muniuit & ciuitates curruum, & ciuitates equitum, & quodcunque ei placuit vt ædificaret in Ierusalem, & in Libano, ²⁰ & in omni terra potestatis suę. ²¹ Vniuersum populum qui remanserāt de Amorrhæis, & Hæthæis, & Pheresæis, & Heuæis, & Iebusæis, qui non sunt de filiis Israël. ²² ²¹ horum filios, qui remanserant in terra, quos scilicet non potuerant filii Israël exterminare: fecit Salomon tributarios, vsque in diem hanc. ²³ De filiis autem Israël non constituit Salomon seruire quenquam, sed erant viri bellatores & ministri eius, & principes & duces, & præfetti curruum & equorum. ²⁴ Erant autem principes super omnia opera Salomonis præpositi quingenti quinquaginta, qui habebant subiectum populum, & statutis operibus imperabant. ²⁵ Filia autem Pharaonis ascendit de Ciuitate David in do-

-30

2. Par. 8. c. 17.

2.1. mum suam quam ædificauerat ei—Salomon: tunc ædificauit Mello. ¶ Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta, & pacificas victimas super altare quod ædificauerat Domino, & adolebat thymiama coram Domino: perfectumque est templum. ¶ Classẽ quoque fecit rex Salomon in Aflon-gáber, quę est iuxta Ailath in litore Maris-rubri, in terra-Idumææ. ¶ Misit que Hiram in classe illa seruos suos viros nauticos & gnaros maris, cum seruis Salomonis. ¶ Qui cum venissent in Ophir, sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum, detulerunt ad regem Salomonem.

CAP. X.

2. Par. 9. d. 1.
2. 11. 12. d. 42
Luc. 11. d. 31.

2. 5.

SEd & regina Saba audita fama Salomonis in nomine Domini, venit tentare eum in enigmatibus. ¶ Et ingressa Ierusalem multo cum comitatu, & diuitiis, camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas, venit ad-regem Salomonem, & locuta est ei vniuersa quę habebat in corde suo. ¶ Et docuit eam Salomon omnia verba quę proposuit: non fuit sermo qui regem posset latere, & non responderet ei. ¶ Videns autem regina Saba omnem sapientiã Salomonis, & domum quam ædificauerat, ¶ & cibos mensę eius, & habitacula seruatorum, & ordines ministrantium, vestesque eorum, & pincernas, & holocausta quę offerebat in domo Domini: non habebat

6 bebat vltra spiritum, ⁊ dixitque ad regem,
 Verus est sermo quē audiui in terra mea
 7 ⁊ super sermonibus tuis, & super sapien-
 tia tua: & non credebam narrantibus mi-
 hi, donec ipsa veni, & vidi oculis meis, &
 probaui quòd media pars mihi nuntia-
 ta non fuerit: maior est sapientia, & ope-
 8 ra tua, quàm rumor quem audiui. ⁊ Bea-
 ti viri tui, & beati serui tui hi, qui stant
 9 coram te semper, & audiunt sapientiam
 tuam. ⁊ Sit Dominus Deus tuus benedi-
 ctus, cui complacuiisti, & posuit te super
 thronum Israël, eò quòd dilexerit Domi-
 nus Israël in sempiternum, & constituit
 te regē, vt faceres iudicium & iustitiam.
 10 ⁊ Dedit ergo regi centum viginti talenta
 auri, & aromata multa nimis, & gemmas
 pretiosas: non sunt allata vltra aromata
 tam multa quàm ea quæ dedit regina Sa-
 11 ba regi Salomoni. ⁊ (Sed & classis Hirā, 2. P. 9. s. 10.
 quæ portabat aurum de Ophir, attulit
 ex Ophir ligna thyina multa nimis, &
 12 gemmas pretiosas. ⁊ Fecitque rex de lignis
 thyinis fulcra domus Domini, & domus
 regię, & citharas lyrasque cantoribus:
 non sunt allata huiuscemodi ligna thy-
 ina, neque visa vsq; in præsentem diem.)
 13 ⁊ Rex autem Salomon dedit reginæ Saba
 omnia quæ voluit, & petiuit ab eo: exce-
 ptis his, quæ vtrò obtulerat ei munere
 regio. Quæ reuersa est, & abiit in terram
 14 suam cum seruis suis. ⁊ Erat autem pon-
 dus auri quod offerebatur Salomoni per
 annos singulos, sexcentorum sexaginta

sex talentorum auri: ¶ excepto eo quod
 afferebant viri, qui super vectigalia erant,
 & negotiatores vniuersique scuta ven-
 dentes, & omnes reges Arabiæ, ducesque
 terræ. ¶ Fecit quoque rex Salomon du-
 centa scuta de auro purissimo, sexcentos
 auri siclos dedit in laminas scuti vnus.
 ¶ Et trecentas peltas ex auro probato: tre-
 centæque minæ auri vnã peltã vestie-
 bant: posuitq; eas rex in domo saltus Li-
 bani. ¶ Fecit etiam rex Salomõ thronum
 de ebore grandem: & vestiuit eum auro
 fuluo nimis, ¶ qui habebat sex gradus: &
 summitas throni rotunda erat in parte
 posteriori: & duæ manus hinc atque inde
 tenente sedile: & duo leones stabant iu-
 xta manus singulas. ¶ Et duodecim leon-
 culi stantes super sex gradus hinc atque
 inde: non est factum tale opus in vniuer-
 sis regnis. ¶ Sed & omnia vasa, de quibus
 potabat rex Salomon, erant aurea: & vni-
 uersa supellex domus saltus Libani de au-
 ro purissimo: non erat argentum, nec ali-
 cuius pretii putabatur in diebus Salomo-
 nis, ¶ quia classis regis per mare cum classẽ
 Hiram semel per tres annos ibat in Thar-
 sis, deferens inde aurum & argentum, &
 dentes elephantorum, & simias, & pauos.
 ¶ Magnificatus est ergo rex Salomon su-
 per omnes reges terræ diuitiis & sapien-
 tia. Et vniuersa terra desiderabat vultum
 Salomonis, vt audiret sapientiam eius,
 quam dederat Deus in corde eius. ¶ Et sin-
 guli deferrebant ei munera, vasa argentea

& ali.

& aurea, vestes & arma bellica, aromata
 quoque, & equos & mulos, per annos in-
 26 gulos. ¶ Congregauitque Salomon cur-
 rus & equites, & facti sunt ei mille qua-
 dringenti currus, & duodecim milia equi-
 27 tum: & disposuit eos per ciuitates muni-
 tas, & cum rege in Ierusalem. ¶ Fecitque
 vt tanta esset abundantia argenti in Ie-
 rusalem, quanta & lapidum: & cedrorum
 28 præbuit multitudinem quasi sicomoros,
 quæ nascuntur in campestribus. ¶ Et edu-
 cebantur equi Salomoni de Aegypto &
 de Coa. Negotiatores enim regis emebat
 de Coa, & statuto precio perducebant.
 29 ¶ Egrediebatur autem quadriga ex Aegy-
 pto sexcentis siclis argenti, & equus cen-
 tum quinquaginta. Atque in hunc mo-
 dum cuncti reges Hethæorum & Syriæ
 equos venundabant.

CAP. XI.

A Rex autem Salomon ¶ adamauit mu-
 1 lieres alienigenas multas, filiam quo-
 que Pharaonis, & Moabitidas, & Ammo-
 nitidas, Idumæas, & Sidonias, & Cethæ-
 2 as: ¶ de gentibus super quibus dixit Domi-
 nus filius Israël, ¶ Nō ingrediemini ad eas, *Ecc. 47. d. 21.*
 neque de illis ingredientur ad vestras: cer- *Deu. 17. d. 17*
 tissimè enim auertent corda vestra vt se- *Exo 34. b. 16*
 quamini deos earum. His itaque copula-
 tus est Salomon ardentissimo amore,
 3 ¶ Fueruntque ei vxores - quasi reginæ se-
 ptuagintæ, & concubinæ trecentæ: & a-
 4 uerterunt mulieres cor eius. ¶ Cùmque
 iam esset senex, deprauatum est cor eius

per mulieres, vt sequeretur deos alienos: nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris eius.

¶ Sed colebat Salomon Astarthen deam ⁵ Sidoniorum, & Camos deum Moabitarum, & Moloch idolum Ammonitarum.

¶ Fecitque Salomon quod non placuerat ⁶ coram Domino, & non adimpleuit vt sequeretur Dominum, sicut Dauid pater eius.

¶ Tunc edificauit Salomon phanum ⁷ Chamos idolo Moab, in monte qui est contra Ierusalem, & Moloch idolo filiorum Ammon.

¶ Atque in hunc modum fecit ⁸ vniuersis vxoribus suis alienigenis, quæ adolebant thura & immolabant diis suis.

¶ Igitur iratus est Dominus Salomoni, ⁹ quod auersa esset mens eius à Domino Deo Israël, qui apparuerat ei secundo,

¶ & præceperat de verbo hoc ne sequeretur ¹⁰ deos alienos, & non custodiuit quæ mandauit ei Dominus.

¶ Dixit itaque ¹¹ Dominus Salomoni, Quia habuisti hoc apud te, & non custodisti pactum meum, & præcepta mea quæ mandauit tibi, dirumpens

scindam regnum tuum, & dabo ¹² illud seruo tuo. ¶ Veruntamen in diebus tuis non faciam propter Dauid patrem tuum: de manu filii tui scindam illud, ¶ nec

¹³ totum regnum auferam, sed tribum vnā dabo filio tuo propter Dauid seruum meum, & Ierusalem quam elegi. ¶ Susci-

¹⁴ tauit autem Dominus aduersarium Salomoni Adad Idumæum de semine re-

¹⁵ gio, qui erat in Edom. ¶ Cùm enim esset

Sup. 6. b. 12.
9. a. 3.

Infr. 12. d. 15.

1. Reg. 3. d. 14.

Daud in Idumæa, & aſcēdiſſet Ioab prin-
 cept militiae ad ſepeliendum eos qui fue-
 rant interfecti, & occidiſſet omne maſcu-
 16 linum in Idumæa. ¶ (ſex enim menſibus
 ibi moratus eſt Ioab, & omnis Iſraël, do-
 nec interimeret omne maſculinū in Idu-
 17 mæa) ¶ fugit Adad ipſe, & viri Idumæi de
 ſeruis patris eius cum eo, vt ingrederetur
 Aegyptum: erat autem Adad puer par-
 18 uulus. ¶ Cūmq̃ue ſurrexiſſent de Madian,
 venerunt in Pharan, tuleruntq̃ue ſecum
 viros de Pharan, & introierunt Aegyp-
 tum ad Pharaonem regem Aegypti: qui
 dedit ei domum, & cibos conſtituit, &
 19 terram delegauit. ¶ Et inuenit Adad gra-
 tiam coram Pharaone valde, in tantum
 vt daret ei vxorem, ſororē vxoris ſuæ ger-
 20 manam Taphnes reginæ. ¶ Genuitq̃ue ei
 D ſoror Taphnes Genubath filium, & nu-
 triuit eum Taphnes in domo Pharao-
 nis: eratq̃; Genubath habitans apud Pha-
 21 raonem cum filiis eius. ¶ Cūmq̃ue audiſ-
 ſet Adad in Aegypto, dormiſſe Daud cū
 patribus ſuis, & mortuum eſſe Ioab prin-
 cipem militiae, dixit Pharaoni, Dimitte
 22 me, vt vadam in terram meam. ¶ Dixitq̃;
 ei Pharao, Qua enim re apud me indi-
 ges, vt quæras ire ad terram tuam? At ille
 reſpondit, Nulla: ſed obſecro te vt dimit-
 23 tas me. ¶ Suſcitauit quoque ei Deus ad-
 uerſarium Razon filium Eliada, qui fu-
 gerat Adar-ézer regem Soba dominum
 24 ſuum: ¶ & congregauit contra eum viros,
 & factus eſt princeps latronum cū in-

terficeret eos David: abieruntque Da-
 mascum & habitauerunt ibi, & constitue-
 runt eum regem in Damasco, & eratque
 aduersarius Israëli cunctis diebus Salo-
 monis. & hoc est malum Adad, & odium
 2. Par. 13. 4. 6 contra Israël, regnavitque in Syria. & Ie-
 roboam quoque filius Nabat, Ephrathæ
 de Sareda, seruus Salomonis, cuius mater
 erat nomine serua, mulier vidua: leuauit
 manum contra regem. & Et hæc est causa
 rebellionis aduersus eum, quia Salomon
 ædificauit Mello, & coæquauit voragi-
 nem ciuitatis David patris sui. & Erat au-
 tem Ieroboam vir fortis & potēs, vident-
 que Salomon adolescentem bonæ indo-
 lis & industrium, constituerat eum præ-
 2. Par. 10. 15 fectum super tributa vniuersæ domus Io-
 seph. & Factum est igitur in tempore illo,
 vt Ieroboam egrederetur de Ierusalem, et
 inueniret eum Ahias Silonites propheta
 in via, opertus pallio nouo: erant autem
 duo tantum in agro. & Apprehendensque
 Ahias pallium suum nouum, quo cooper-
 tus erat, scidit in duodecim partes. & Et ait
 ad Ieroboam, Tolle tibi decem scissuras:
 hæc enim dicit Dominus Deus Israël, Ec-
 ce ego scindam regnum de manu Salo-
 monis, & dabo tibi decem tribus. & Por-
 rò vna tribus remanebit ei propter ser-
 uum meum David, & Ierusalem ciuita-
 tem quam elegi ex omnibus tribubus Is-
 rael: & eò quòd dereliquerit me, & adora-
 uerit Astarthen deam Sidoniorum, &
 Chamos deum Moab, & Moloch deum

fili-

filiorum Ammon: & non ambulauerit in
 viis meis vt faceret iustitiam coram me,
 & præcepta mea, & iudicia sicut Dauid
 34 pater eius. ¶ Nec auferam omne regnum
 de manu eius, sed ducem ponā eum cun-
 ctis diebus vitæ suæ, propter Dauid ser-
 uum meum quem elegi, qui custodiuit
 35 mādāta mea & præcepta mea. ¶ Auferam
 autem regnum de manu filii eius, & dabo
 36 tibi decem tribus: ¶ filio autem eius dabo
 tribum vnā, vt remaneat lucerna Da-
 uid seruo meo cunctis diebus coram me
 in Ierusalem ciuitate quam elegi vt esset
 37 nomen meum ibi. ¶ Te autem assumam,
 & regnabis super omnia quæ desiderat
 38 anima tua, erisque rex super Israël. ¶ Si igi-
 tur audieris omnia quæ præcepero tibi, &
 ambulaueris in viis meis, & feceris quod
 rectum est coram me, custodiens manda-
 ta mea & præcepta mea, sicut fecit Dauid
 seruus meus: ero tecum, & ædificabo tibi
 39 domum fidelem, quomodo ædificauit Da-
 uid domum, & tradam tibi Israël: ¶ & af-
 fligam semen Dauid super hoc, verunta-
 40 men non cunctis diebus. ¶ Voluit ergo
 Salomon interficere Ieroboam: qui sur-
 rexit, & aufugit in Aegyptum ad Sefac
 regem Aegypti, & fuit in Aegypto vsque
 41 ad mortem Salomonis. ¶ Reliquum au-
 tem verborum Salomonis, & omnia quæ
 fecit, & sapientia eius: ecce vniuersa scri-
 pta sunt in libro verborum-dierum Sa-
 42 lomonis. ¶ Dies autem quos regnauit Sa-
 lomon in Ierusalem super omnē Israël,
 f 5 qua-

quadraginta anni sunt. ¶ Dormiuitque Salomon cum patribus suis, & sepultus est in ciuitate Dauid patris sui, regnauitque Roboam filius eius pro eo.

CAP. XII.

*populus
2. P. 4. 10. 1. 1.

VENIT autem Roboam in Sichem: illuc enim congregatus erat omnis * Israël, ad constituendam eum regem. ¶ At vero Ieroboam filius Nabat, cum adhuc esset in Aegypto profugus à facie regis Salomonis, audita morte eius, reuersus est de Aegypto. ¶ Miseruntque, & vocauerunt eum: venit ergo Ieroboam, & omnis multitudo Israël, & locuti sunt ad Roboam, dicentes, ¶ Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, & de iugo grauissimo quod imposuit nobis, & seruiemus tibi. ¶ Qui ait eis, ¶ Ite usque ad tertium diem, & reuertimini ad me. Cumque abiisset populus, ¶ inquit consilium rex Roboam cum senioribus, qui assistebant coram Salomone patre eius, cum adhuc viueret, & ait, Quod datis mihi consilium, vt respondeam populo huic? ¶ Qui dixerunt ei, Si hodie obdieris populo huic, & serueris, & petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi serui cunctis diebus. ¶ Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei, & adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo, & assistebant illi, ¶ dixitque ad eos, Quod mihi datis consilium, vt respondeam populo huic,

qui

10 qui dixerūt mihi, Lenius fac iugum quod
 imposuit pater tuus super nos? Et dixe-
 runt ei iuuenes qui nutriti fuerant cum

C eo, Sic loquere populo huic, qui locuti
 sunt ad te dicentes, Pater tuus aggraua-
 uit iugum nostrum, tu releua nos: Sic *Ecc. 47. d. 12*

11 loquēris ad eos, Minimus digitus meus
 grossior est dorso patris mei. Et nunc pa-
 ter meus posuit super vos iugum graue,

12 ego autem addam super iugum vestrum:
 pater meus cecidit vos flagellis, ego au-
 tem cædam vos scorpionibus. Venit er-
 go Ieroboam, & omnis populus ad Ro-
 boam die tertia, sicut locutus fuerat

13 rex, dicens, Reuertimini ad me die tertia.
 Et responditque rex populo dura, dereli-
 cto consilio seniorum quod ei dederant,

14 & locutus est eis secundum consilium iu-
 uenum, dicens, Pater meus aggragauit iu-
 gum vestrum, ego autem addam iugo ve-
 stro, pater meus cecidit vos flagellis, ego

15 autem cædam vos scorpionibus. Et non
 D acquieuit rex populo: quoniam auersatus
 fuerat eū Dominus, vt suscitaret verbum
 suum quod locutus fuerat in manu Ahie *Sup. II. l. 12.*

16 Silonitæ, ad Ieroboam filiū Nabat. Vi-
 dens itaque populus quod noluisset eos
 audire rex, respondit ei, dicens, Quæ no-
 bis pars in Dauid? vel quæ hæreditas in fi-
 lio Isai? - Vade in tabernacula tua Israël,
 nunc vide domū tuam Dauid. Et abiit Is- *- 3.*

17 raël in tabernacula sua. Super filios au-
 tem Israël, quicumque habitabant in ciui-
 18 tatibus Iuda, regnauit Roboam. Misit er-
 go

go rex Roboã Aduram qui erat super tri-
 buta: & lapidauit eũ omnis Israëel, & mor-
 tuus est. Porro rex Roboã festinus ascen-
 dit currum, & fugit in Ierusalẽ, ¶ recessit-
 que Israëel à domo Dauid, vsque in præ-
 sentem diem. ¶ Factũ est autẽ cum audis-
 set omnis Israëel quòd reuersus esset Iero-
 boam, miserũt, & vocauerunt eum cõgre-
 gato cõetu, & constituerunt eum regẽ su-
 per omnẽ Israëel, nec secutus est quispiam
 domum Dauid præter tribũ Iuda solam.
 ¶ Venit autẽ Roboam Ierusalem, & con-
 gregauit vniuersam domum Iuda, & tri-
 bum Ben-iamin, centum octoginta mil-
 lia electorum virorum, & bellatorum, vt
 pugnarent contra domum Israëel, & re-
 ducerent regnum Roboam filio Salomo-
 nis. ¶ Factus est autẽ sermo Domini ad
 Semeiam virum Dei, dicens, ¶ Loquere ad
 Roboam filium Salomonis regẽ Iuda, &
 ad omnem domũ Iuda, & Ben-iamin, &
 reliquos de populo, dicẽs, ¶ Hæc dicit Do-
 minus, Non ascendetis, neque bellabitis
 contra fratres vestros filios Israëel: reuer-
 tatur vir in domum suam. à me enim fa-
 ctum est verbũ hoc. Audierũt sermonem
 Domini, & reuersi sunt de itinere sicut eis
 præceperat Dominus. ¶ Aedificauit autẽ
 Ieroboam Sichem in monte Ephraim, &
 habitauit ibi: & egressus inde ædificauit
 Phanuel. ¶ Dixitque Ieroboam in corde
 suo, ¶ Nunc reuertetur regnũ ad domum
 Dauid, ¶ si ascēderit populus iste vt faciat
 sacrificia in domo Domini in Ierusalem:

& con.

2. P. 11. d. 2.

Sup. 11. f. 33.

& conuertetur cor populi huius ad domi-
 num suum Roboam regem Iuda, interfi-
 28 cientque me, & reuertentur ad eum. ¶ Et *Tob. 1. 4. 50.]*
 excogitato consilio, fecit duos vitulos au-
 reos, & dixit eis, Nolite vltra ascendere in
 29 G Ierusalem, ¶ Ecce dii tui Israël, qui te edu- *Exo. 32. 6. 8.*
 xerunt de terra-Aegypti. ¶ Posuitque vnum
 30 in Beth-el, & alterum in Dan: ¶ & factum
 est verbum hoc in peccatū: ibat enim po-
 pulus ad adorandum vitulum vsque in
 31 Dan. ¶ Et fecit phana in excelsis, ¶ & sacer- *2. Par. 11. 6. 13*
 dotes de extremis populi, qui nō erant de
 32 filiis Leui. ¶ Constituitque diem solēnem
 in mense octauo, quintadecima die men-
 sis, in similitudinem solennitatis quæ ce-
 lebrabatur in Iuda. Et ascendens altare
 similiter fecit in Beth-el, vt immolaret vi-
 tulis quos fabricatus fuerat: constituitque
 in Beth-el, sacerdotes excelsorū quæ fece-
 33 rat. ¶ Et ascendit super altare quod extru-
 xerat in Beth-el, quintadecima die mensis
 octauī, quē finxerat de corde suo: & fecit
 solennitatem filiis Israël, & ascendit super
 altare, vt adoleret incensum.

CAP. XIII.

A ET ecce vir Dei venit de Iuda in sermo-
 ne Domini in Beth-el, Ieroboam stan-
 2 te super altare, & thus iacente. ¶ Et excla-
 mauit cōtra altare in sermone domini, &
 ait: Altare, altare, hæc dicit Dominus. ¶ Ec *4. Re. 23. 2. 17*
 ce filius nascetur domui Dauid, Iosias no-
 mine, & immolabit super te sacerdotes ex-
 celsorum, qui nunc in te thura succendūt,
 3 & ossa hominū super te incendet. ¶ Dedit-
 que

que in illa die signū, dicens: Hoc erit signū
 quod locutus est Dominus: Ecce altare
 sciaderetur, & effunderetur cinis qui in eo est.
 ¶ Cumque audisset rex sermonem homi- 4
 nis Dei quem in clamauerat contra altare
 in Beth-el, extendit manum suam, de alta-
 ri, dicens: Apprehendite eum. Et exaruit B
 manus eius quam extenderat cōtra eum:
 nec valuit retrahere eā ad se. ¶ Altare quo- 9
 que scissum est, & effusus est cinis de alta-
 ri, iuxta signū quod prædixerat vir Dei in
 sermone Domini. ¶ Et ait rex ad virū Dei: 6
 Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora
 pro me, vt restitatur manus mea mihi.
 Orauitque vir Dei faciē Domini, & reuer-
 sa est manus regis ad eū, & facta est sicut
 prius fuerat. ¶ Locutus est autē rex ad vi- 7
 rum Dei: Veni mecum domum vt pran-
 deas, & dabo tibi munera. ¶ Responditque 8
 vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediā
 partem domus tuæ, non veniam tecum,
 nec comedam panem, neque bibam aquā
 in loco isto: ¶ sic enim mandatum est mi- 9
 hi in sermone Domini præcipientis: Non C
 comedes panem, neque bibes aquam, nec
 reuertēris per viam qua venisti. ¶ Abiit 10
 ergo per aliam viam, & non est reuersus
 per iter quo venerat in Beth-el. ¶ Pro- 11
 phetes autem quidem senex habitabat in
 Beth-el, ad quem venerunt filii sui, & nar-
 rauerunt ei omnia opera quæ fecerat vir
 Dei illa die in Beth-el, & verba quæ locu-
 tus fuerat ad regem, - & narrauerunt pa-
 tri suo. ¶ Et dixit eis pater eorū, Per quam 12
 viam

¶ venit filius
 suus & nar-
 rauerunt ei 7.

- 14.

viam abiit? *Osten derunt ei filii sui viam
 per quam abierat vir Dei qui venerat de
 13 Iuda. ? Et ait filiis suis, Sternite mihi asi-
 14 num. Qui cum strauissent, ascendit, ? &
 abiit post virum Dei, & inuenit eum se-
 D dentem subtus terebinthū, & ait illi, Tūne
 es vir Dei qui venisti de Iuda? Respondit
 15 ille, Ego sum. ? "Dixitque ad eum, Veni
 16 mecum domū, vt comedas panem. ? Qui
 ait, Non possum reuerti, neque venire te-
 cum, nec comedam panem, neque bibam
 17 aquam in loco isto: ? quia locutus est Do-
 minus ad me in sermone Domini, dicens,
 Non comedes panem, & nō bibes aquam
 18 ibi, nec reuertēris per viā qua ieris. ? Qui
 ait illi, Et ego Propheta sum similis tui: &
 Angelus locurus est mihi in sermone Do-
 mini, dicens, Reduc eum tecū in domum
 tuam, vt comedat panē, & bibat aquam.
 19 Fefellit eum, ? & reduxit secum: comedit
 ergo panē in domo eius, & bibit aquam.
 20 ? Cūmq̄ue sederēt ad mensam, factus est
 sermo Domini ad Prophetam qui redu-
 21 xerant eum. ? Et exclamauit ad virū Dei,
 E qui venerat de Iuda, dicens, Hæc dicit Do-
 minus, Quia non obediens fuisti ori Do-
 mini, & non custodisti mandatum quod
 22 præcepit tibi Dominus Deus tuus: ? & re-
 uersus es, & comedisti panem & bibisti
 aquam in loco in quo præcepit tibi ne
 comederes panem, neque biberes aquam,
 non inferetur cadauer tuū in sepulchrum
 23 patrum tuorum. ? Cūmq̄ue comedisset &
 bibisset, strauit asinū suum" Propheta'

*Et 20

"Dixit 20

- 20
Propheta
(d. 20)

quem reduxerat. ¶ Qui cū abiisset, inue- 24
nit eum leo in via, & occidit, & erat cada-
uer eius proiectū in itinere: asinus autem
stabat iuxta illum, & leo stabat iuxta ca-
daver. ¶ Et ecce, viri transeuntes viderunt 25
cadaver proiectum in via, & leonem stan-
tem iuxta cadaver. Et venerunt, & diuul-
gauerunt in ciuitatem in qua propheta il-
le senex habitabat. ¶ Quod cū audisset 26
Propheta ille qui reduxerat eum de via, F-
ait, Vir Dei est, qui inobediēs fuit ori Do-
mini, & tradidit eum Dominus leoni, &
confregit eum, & occidit iuxta verbū Do-
mini quod locutus est ei. ¶ Dixitque ad fi- 27
lios suos, Sternite mihi asinum. Qui cū
strauissent, ¶ & ille abiisset, inuenit cada- 28
uer eius proiectum in viam, & asinum &
leonem stantem iuxta cadaver: nō come-
dit leo de cadauere, nec lesit asinum. ¶ Tu- 29
lit ergo propheta cadaver viri Dei, & po-
suit illud super asinum, & reuersus intulit
in ciuitatem" prophetæ senis', vt plange-
rent eum. ¶ Et posuit cadaver eius in se- 30
pulchro suo: & planxerunt eū. Heu-heu'
mi frater? Cūque planxissent eum, dixit 31
ad filios suos, Cū mortuus fuero, sepe-
lite me in sepulchro in quo vir Dei sepul-
tus est: iuxta ossa eius ponite ossa mea.
¶ Profectò enim veniet sermo quem pre- 32
dixit in sermone Domini contra altare
quod est in Beth-el, & cōtra omnia pha-
na excelsorum quæ sunt in vrbibus Sa-
mariaæ. ¶ Post verba hæc non est reuersus 33
Ieroboam de via sua pessima, sed econtra

prophetes
senex 4.

110

CAP. XIII. REGVM III.

rio fecit de nouissimis populi sacerdotes
 excelsorum: quicumque volebat, implebat
 manum suam, & fiebat sacerdos excelsorum.
 24 rum. ¶ Et propter hanc causam peccauit
 domus Ieroboam, & euersa est, & deleta
 de superficie terræ.

CAP. XIII.

A IN tempore illo ægrotauit Abia filius
 2 Ieroboam. ¶ Dixitque Ieroboam uxori
 suæ, Surge, & commuta habitum, ne co-
 gnoscaris quòd sis uxor Ieroboam: & va-
 de in Silo, ubi est Ahias propheta^{Supra. II. f. 32} qui lo-
 cutus est mihi quòd regnaturus essem su-
 3 per populum hunc. ¶ Tolle quoque in ma-
 nu tua decem panes, & crustulam, & vas
 mellis, & vade ad illum: ipse enim indica-
 bit tibi quid euenturum sit puero huic.
 4 ¶ Fecit ut dixerat, uxor Ieroboam: & con-
 surgens abiit in Silo, & venit in domum
 Ahia: at ille non poterat videre, quia ca-
 5 ligauerant oculi eius præ senectute. ¶ Di-
 xit autem Dominus ad Ahiam, Ecce uxor
 Ieroboam ingreditur, ut cõsulat te super
 filio suo qui ægrotat: hæc & hæc loquëris
 B ei. Cùm ergo illa intraret, & dissimularet
 6 se esse quæ erat, ¶ audiuit Ahias sonitum
 pedum eius introeñtis per ostium, & ait,
 Ingredere uxor Ieroboam: quare aliam te
 esse simulas? ego autem missus sum ad te
 7 durus nuntius. ¶ Vade & dic Ieroboam,
 Hæc dicit Dominus Deus Israël, Quia
 exaltaui te de medio populi, & dedi te di-
 8 cem super populū meum Israël: ¶ & scidi
 regnum domus Dauid, & dedi illud tibi,

& non fuisti sicut seruus meus Dauid
 qui custodiuit mandata mea, & secutus
 est me in toto corde suo, faciēs quod pla-
 citum esset in conspectu meo: ¶ sed opera
 tus es malè super omnes qui fuerūt ante
 te, & fecisti tibi deos alienos, & conflat-
 les, vt me ad iracundiam prouocares, me
 autem proiecisti post corpus tuum. ¶ Id- 10
 circo ecce ego inducam mala super do- C
 mum Ieroboam, & percutiam de Iero-
 boam mingentem ad parietem, & clau-
 sum, & nouissimum in Israël: & munda-
 bo reliquias domus Ieroboam, sicut mun-
 dari solet firmus vsque ad purum. ¶ Qui 10
 mortui fuerint de Ieroboam in ciuitate,
 comedent eos canes: qui autem mortui
 fuerint in agro, vorabunt eos aues cæli:
 quia Dominus locutus est. ¶ Tu igitur sur- 12
 ge, & vade in domum tuam: & in ipso in- D
 troitu pedum tuorum in urbem, morie- 13
 tur puer, & planget eum omnis Israël, &
 sepeliet: iste enim solus inferetur de Iero-
 boam in sepulchrum, quia inuentus est
 super eo sermo bonus " à Domino Deo
 Israël, in domo Ieroboam. ¶ Constituet 14
 autem sibi Dominus regem super Israël,
 qui percutiet domum Ieroboam in hac
 die, & in hoc tempore: ¶ & percutiet Do- 15
 minus Deus Israël, sicut moueri solet a-
 rando in aqua: & euellet Israël de terra
 bona hac, quam dedit patribus eorum, &
 ventilabit eos trans Flumen: quia fecerūt
 sibi lucos, vt irritarēt Dominum. ¶ Et tra- 16
 det Dominus Israël propter peccata Ie-

1usfr. 15. f. 29.

ad Dominū
Deum 9.

roboam, qui peccauit, & peccare fecit Is-
 17 raël. Surrexit itaque vxor Ieroboam, &
 abiit, & venit in Tera: cùmque illa ingre-
 deretur limen domus, puer mortuus est,
 18 & sepelierunt eum. Et planxit eum om-
 E nis Israël iuxta sermonē Domini, quem
 locutus est in manu serui sui Ahiaë pro-
 19 phetæ. Reliqua autem verborum Iero-
 boam, quomodo pugauerit, & quomo-
 do regnauerit, ecce scripta sunt in libro
 20 verborum dierum regum Israël. Dies au-
 tem quibus regnauit Ieroboam, viginti
 duo anni sunt: & dormiuit cum patri-
 bus suis: regnauitque Nadab filius eius
 21 pro eo. Porro Roboā filius Salomonis *1. P. 4. 12. d. 13.*
 regnauit in Iuda: Quadraginta & vnus
 anni erat Roboā, cùm regnare cœpisset:
 decem & septem annos regnauit in Ieru-
 salem ciuitate, quam elegit Dominus vt
 poneret nomē suum ibi, ex omnibus tri-
 bus Israël. Nomen autem matris eius
 22 Naama Ammanitis. Et fecit Iudas ma-
 F lum coram Domino, & irritauerūt eum
 super omnibus quæ fecerāt patres eorum
 23 in peccatis suis quæ peccauerunt. Aedifi-
 cauerunt enim & ipsi sibi aras, & statuas,
 & lucos super omnem collem excelsum,
 & subter omnem arborem frondosam:
 24 Sed & effœminati fuerunt in terra, fece-
 rantque omnes abominationes gentium,
 quas attriuit Dominus ante faciem filio-
 25 rum Israël. In quinto autem anno regni *1. P. 4. 12. d. 20.*
 Roboam, ascendit Sefac rex Aegypti in
 26 Ierusalem, & tulit thesauros domus Do-

mini, & thesauros regios & vniuersa di-
Exp. 10. c. 16. ripuit: scuta quoque aurea || quæ fecerat
 Salomon: ¶ pro quibus fecit rex Roboam 27
 scuta ærea, & tradidit ea in manum du- G
 cum scutariorum, & eorum qui excuba-
 bant ante ostium domus regis. ¶ Cùmque 28
 ingrederetur rex in domum Domini, por-
 tabant ea qui præeundi habebant offi-
 cium, & postea reportabāt ad armamen-
 tarium scutariorum. ¶ Reliqua autem ser- 29
 monum Roboam, & omnia quæ fecit, ee-
 ce scripta sunt in libro sermonum dierum
 regum Iuda. ¶ Fuitque bellum inter Ro- 30
 boam & Ieroboam cūctis diebus. ¶ Dor- 31
 miuitque Roboam cum patribus suis, &
 sepultus est cum eis in Ciuitate-David:
 nomen autē matris eius Naama Amma-
 nitis: & regnauit Abiam filius eius pro eo.

CAP. XV.

2. Pa. 11. d. 22
3. Pa. 17. 13. c. 2
 Igitur in octauo decimo anno regni Ie A
 roboam filii Nabat, regnauit Abiam su-
 per Iudam. ¶ Tribus annis regnauit in Ie- 2
 rusalem: nomen matris eius Maacha filia
 Abessalon. ¶ Ambulauitque in omnibus 3
 peccatis patris sui, quæ fecerat ante eum:
 nec erat cor eius perfectum cū Domino
 Deo suo, sicut cor David patris eius. ¶ Sed 4
 propter David dedit ei Dominus Deus
 suus lucernam in Ierusalem, vt suscitaret
 filium eius post eum, & statueret Ierusa-
 lem: ¶ eò quòd fecisset David rectum in 5
 oculis Domini, & non declinasset ab om-
2. Re. 11. c. 4.
c. 17. c. 12. b.
9.
 nibus quæ præceperat ei, cūctis diebus
 vitæ suæ, || excepto sermone Yrie Hethei.

Atta-

6 Attamen bellum fuit inter Roboam &
 7 Ieroboam omni tempore vitæ eius. Re-
 Bliqua autem sermonum Abiam, & om- 2. PAR. 24. 14 B
 8 nia quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in
 libro verborum regum Iuda? Fuitq; præ-
 9 lium inter Abiam & inter Ieroboam. Et
 dormiuit Abiam cum patribus suis: & se-
 pelierunt eum in Ciuitate-David: regna-
 10 uitque Afa filius eius pro eo. In anno
 ergo vicesimo Ieroboam regis Israël re-
 11 gnauit Afa rex Iuda: & quadraginta &
 vno anno regnauit in Ierusalem. Nomen
 12 matris eius Maacha, filia Abeifalon. Et
 C fecit Afa rectum ante cōspectum Domi-
 13 ni, sicut Dauid pater eius: & abstulit ef-
 foeminatos de terra, purgauitq; vniuer-
 sas sordes idolorum, quæ fecerant patres
 14 eius. Insuper & Maacham matrem su-
 am amouit, ne esset princeps in sacris Pri-
 pi, & in loco eius quem consecrauerat:
 subuertitque specum eius, & confregit si-
 mulachrum turpissimum, & combussit in
 15 Torrente Cedron: excelsa autem non
 abstulit. Veruntamen cor Afa perfectum
 16 erat cum Domino cunctis diebus suis: &
 intulit ea quæ sanctificauerat pater suus,
 & vouerat in domum domini, argentum
 17 & aurum, & vasa. Bellum autem erat in-
 ter Afa & Baasa regem Israël cunctis die-
 18 bus eorum. Ascendit quoque Baasa rex
 Israël in Iudam, & ædificauit Rama, vt
 non posset quispiam egredi vel ingredi de
 19 parte Afa regis Iudæ. Tollens itaque A- 2. PAR. 16. 4. 30
 D fa omne argentum & aurum quod remā-
 serat

ferat in thesauris domus Domini, & in thesauris domus regiae, dedit illud in manus seruatorum suorum: & misit ad Ben-adad filium Tabremon filii Hezion, regem Syriæ, qui habitabat in Damasco dicens: ¶ Foedus est inter me & te, & inter 19 patrem meum & patrem tuum: ideo misi tibi munera, argentum & aurum: & peto vt venias, & irritum facias foedus quod habes cum Baasa rege Israël, & recedat à me. ¶ Acquiescens Ben-adad regi Afa, mi- 20 sit principes exercitus sui in ciuitates Israël & percusserunt Ahion & Dan & Abel-domum Maacha, & vniuersam Cenneroth, omnem scilicet Terram-Neph-thali ¶ Quod cum audisset Baasa, intermisit 21 ædificare Rama, & reuersus est in Therfa. ¶ Rex autem Afa nuntium misit in omnem 22 Iudam, dicens: Nemo sit excusatus, & tulerunt lapides de Rama, & ligna eius, quibus ædificauerat Baasa, & extruxit de eis Rex Afa, Gabaa-Ben-iamin, & Maspha. ¶ Reliqua autem omniū sermonum Afa, 23 & vniuersæ fortitudines eius, & cuncta quæ fecit, & ciuitates quas extruxit, nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Veruntamen in tēpore senectutis suæ doluit pedes. ¶ Et dormi- 24 uit cum patribus suis, & sepultus est cum eis in Ciuitate-David patris sui. Regna- F uitq; Iosaphat filius eius pro eo. ¶ Nadab 25 uerò filius Ieroboam regnavit super Israël anno secundo Afa regis Iudæ: regnavitq; super Israël duobus annis. ¶ Et fecit quod 26

2. P. 15. 4. 2.

Asa 2.

2. P. 17. 4. 2.

malum

malū est in cōspectu Domini, & ambula-
 uit in viis patris sui, & in peccatis eius qui-
 27 bus peccare fecit Israēl. ¶ Insidiatus est au-
 tē ei Baasa filius Ahie de domo Issachar,
 & percussit eū in Gebbethō, quę est vrbs
 Philisthinorū: siquidem Nadab & omnis
 28 Israēl obsidebant Gebbethon, ¶ interfecit
 ergo illum Baasa in anno tertio Asa regis
 29 Iuda, & regnavit pro eo. ¶ Cūmq; regna-
 set, percussit omnē domum Ieroboam: nō
 dimisit ne vnā quidem animā de semine
 eius, donec dekeret eum ^{Sup. 14. c. 10.} iuxta verbū Do-
 30 mini quod locutus fuerat in manu serui
 sui Ahie Silonitis, ¶ propter peccata Iero-
 boam quę peccauerat, & quibus peccare
 fecerat Israēl: & propter delictum quo ir-
 31 ritauerat dominū Deum Israēl. ¶ Reliqua
 autē sermonū Nadab, & omnia quę ope-
 ratus est: nonne hęc scripta sunt in libro
 32 verborum dierum regum Israēl? ¶ Fuitq;
 bellum inter Asa & Baasa regē Israēl cū
 33 ctis diebus eorū. ¶ Anno tertio Asa regis
 Iuda regnavit Baasa filius Ahie, super o-
 mnem Israēl in Thersa viginti quatuor
 34 annos. ¶ Et fecit malum coram Domino,
 ambulauitq; in viis Ieroboam, & in pec-
 catis eius quibus peccare fecit Israēl.

CAP. XVI.

A **F**actus est autem sermo Domini ad Ie-
 hu filium Hanani contra Baasa, dicēs:
 3 ¶ Pro eo quod exaltaui te de puluere, &
 posui te ducē super populum meū Israēl,
 tu autem ambulasti in via Ieroboam, &
 peccare fecisti populum meū Israēl, vt me
 irri-

irritares in peccatis eorum: ¹ Ecce, ego de-
 metam posteriora Baasa, & posteriora do-
 mus eius: & faciam domum tuam ² sicut
 domum Ieroboam filii Nabat. ³ Qui mor-
 tuus fuerit de Baasa in ciuitate, comedent
 eum canes: & qui mortuus fuerit ex eo in
 regione, comedēt eum volucres cæli. ⁴ Re-
 liqua autem sermonū Baasa, & quęcunq;
 fecit, & pręlia eius: nonne hæc scripta
 sunt ⁵ in libro verborum dierum Regum
 Israël? ⁶ Dormiuit ergo Baasa cum patri-
 bus suis, sepultusq; est in Therfa: & regna-
 uit Ela filius eius pro eo. ⁷ Cū autem in
 manu Iehu filii Hanani prophetę verbū
 Domini factū esset contra Baasa, & con-
 tra domum eius, & contra omne malum
 quod fecerat coram Domino, ad irritan-
 dum eum in operibus manuum suarum,
 vt fieret sicut domus Ieroboam: ob hanc
 causam occidit eum, — hoc est, Iehu filium
 Hanani prophetam. ⁸ Anno vicesimo se-
 xto Afa regis Iuda, regnauit Ela filius Baa-
 sa super Israël in Therfa duobus annis.
⁹ Et rebellauit contra eū seruus suus Zam-
 bri, dux medię partis equitum: erat autē
 Ela in Therfa bibens, & temulentus in do-
 mo Arsa præfecti Therfa. ¹⁰ Irruens ergo
 Zambri, percussit & occidit eum anno vi-
 cesimo septimo Afa regis Iuda, & regnauit
 pro eo. ¹¹ Cūque regnasset, & sedisset su-
 per solium eius, percussit omnē domum
 Baasa, & non dereliquit ex ea mingentem
 ad parietem, & propinquos & amicos
 eius. ¹² Deleuitque Zambri omnem do-

mum

mum Baasa, iuxta verbum Domini, quod
 locutus fuerat ad Baasa in manu Iehu
 13 prophetæ, propter vniuersa peccata Baa-
 sa, & peccata Ela filii eius, qui peccaue-
 runt, & peccare fecerunt Israël prouo-
 cantes Dominum Deum Israël in vanita-
 14 tibus suis. Reliqua autem sermonum
 D Ela, & omnia quæ fecit, nonne hæc scripta
 sunt in libro verborum dierum regum Is-
 15 raël? Anno vicesimo septimo Asa regis
 Iuda, regnavit Zambri septem diebus in
 Therfa: porro exercitus obsidebat Gebbe-
 16 thon urbem Philisthinorum. Cùmque
 audisset rebellasse Zambri, & occidisse re-
 gem, fecit sibi regem omnis Israël Amri,
 qui erat princeps militiæ super Israël in
 17 die illa, in castris. Ascendit ergo Amri,
 & omnis Israël cum eo de Gebbethon, &
 18 obsidebant Therfa. Videns autem Zam-
 E bri quòd expugnanda esset ciuitas, ingres-
 sus est palatium, & succendit se cum do-
 19 mo regia: & mortuus est in peccatis suis
 quæ peccauerat faciens malum coram Do-
 mino, & ambulans in via Ieroboam, & in
 20 peccato eius quò fecit peccare Israël. Re-
 liqua autem sermonum Zamri, & insidia-
 rum eius & tyrannidis, nonne hæc scripta
 sunt in libro verborum dierum regum Is-
 21 raël? Tunc diuisus est populus Israël in
 duas partes: media pars populi sequeba-
 tur Thebni filium Gineth, vt constitueret
 22 eum regem: & media pars Amri. Præ-
 ualuit autem populus qui erat cum Am-
 ri, populo qui sequebatur Thebni filium

Ginech: mortuusq; est Thebni, & regna-
 uit Amri. ¶ Anno tricesimo primo Asa re- 23
 gis Iuda, regnavit Amri super Israël, duo-
 decim annis: in Thersa regnavit sex annis.
 ¶ Emitq; montem Samariæ à Somer 24
 duobus talentis argenti: & ædificavit eum,
 & vocavit nomen ciuitatis quam extru- F
 xerat nomine Semer Domini montis Sa-
 mariæ. ¶ Fecit autem Amri malū in con- 25
 spectu Domini, & operatus est nequiter
 super omnes qui fuerūt ante eum. ¶ Am- 26
 bulavitq; in omni via Ieroboam filii Na-
 bat, & in peccatis eius quibus peccare fe-
 cerat Israël: vt irritaret Dominum Deum
 Israël in vanitatibus suis. ¶ Reliqua autem 27
 sermonum Amri, & prælia eius quæ ges-
 sit, nonne hæc scripta sunt in libro ver-
 borum dierum Regum Israël? ¶ Dormi- 28
 vitq; Amri cum patribus suis, & sepul-
 tus est in Samaria: regnavitq; Achab filius
 eius pro eo. ¶ Achab verò filius Amri reg- 29
 navit super Israël anno tricesimo octauo
 Asa regis Iuda. Et regnavit Achab filius
 Amri super Israël in Samaria viginti &
 duobus annis. ¶ Et fecit Achab filius Am- 30
 ri malum in conspectu domini super om- G
 nes qui fuerunt ante eum. ¶ Nec sufficit 31
 ei vt ambularet in peccatis Roboam filii
 Nabat: insuper duxit vxorem Iezabel filiã
 Eth-Baal regis Sidoniorū. Et abiit, & ser-
 uivit Baal, & adoravit eum. ¶ Et posuit 32
 aram Baal in templo Baal, quod ædifica-
 uerat in Samaria, ¶ & plantavit lucum: & 33
 addidit Achab in opere suo, irritas Domi-
 num

34 num Deū Israēl super omnes reges Israēl
 quifuerunt ante eū. ¶ In diebus eius ædi-
 ficauit Hiel de Beth-el, Iericho: in Abiram
 primitiuo suo fundauit eam, & in Segub
 nouissimo suo posuit portas eius: ¶ iuxta *Ios. 6. d. 26.*
 verbum Domini quod locutus fuerat in
 manu Iosue filii Nun.

CAP. XVII.

A ET dicit Elias Thesbites de habitatori-
 bus Galaad ad Achab: ¶ Viuit Domi- *Ecc. 48. d. 3.*
 nus Deus Israēl, in cuius conspectu sto: *Iac. 5. d. 16.*
 si erit annis his ros & pluuia, nisi iuxta
 2 oris mei verba. ¶ Et factū est verbum Do-
 3 mini ad eum, dicens: ¶ Recede hinc & va-
 4 de contra orientem, & abscondere in Tor-
 4 rente-carith, qui est contra Iordanem, ¶ &
 ibi de torrente bibes: coruisq; præcepi vt
 5 pascant te ibi. ¶ Abiit ergo, & fecit iuxta
 verbum Domini: cūmq; abiisset, sedit in
 Torrente-carith, qui est cōtra Iordanem.
 6 ¶ Corui quoq; deferebant ei panem & car-
 nes mane, similiter panē & carnes vespe-
 7 ri, & bibebat de Torrente. ¶ Post dies autē
 siccatu est torrens: non enim pluerat su-
 8 per terram. ¶ Factus est ergo sermo domi-
 9 ni ad eum, dicens: ¶ Surge & vade in Sa- *Luc. 4. d. 15.*
 reptha Sidoniorum, & manebis ibi: præ-
 cepti enim ibi mulieri viduæ vt pascat te.
 10 ¶ Surrexit, & abiit in Sareptha. Cūmq; ve-
 B nisset ad portam ciuitatis, apparuit ei mu-
 lier vidua colligens ligna, & vocauit eam,
 dixitq; ei: Da mihi paululū aquæ in va-
 11 se, vt bibam. ¶ Cūmq; illa pergeret vt af-
 ferret, clamauit post tergum eius dicens:

Affer mihi obsecro & buccellam panis in manu tua. ⁹ Quæ respondit: Viuit Dominus Deus tuus, quia non habeo panē, nisi quantum pugillus capere potest farine in hydria, & paululū olei in lecytho: en colligo duo ligna, vt ingrediar & faciā illud mihi & filio meo vt comedamus, & moriamur. ⁹ Ad quam Elias ait: Noli timere, sed vade, & fac sicut dixisti: veruntamen mihi primū fac de ipsa farinula subcineritium panem paruulum: & affer ad me: tibi autem & filio tuo facies postea. ⁹ Hæc autem dicit Dominus Deus Israël, hydria farine non deficiet, nec lecythus olei minuetur vsque ad diē in qua Dominus daturus est pluuiam super faciē terre. ⁹ Quæ abiit, & fecit iuxta verbum Eliæ: & comedit ipse, & illa, & domus eius: & ex illa die hydria farine non defecit, & lecythus olei non est imminutus, iuxta verbum Domini quod locutus fuerat in manu Eliæ. ⁹ Factum est autē post hæc, ægrotauit filius mulieris matris familiās, & erat languor fortissimus, ita vt non remaneret in eo halitus. ⁹ Dixit ergo ad Eliam: Quid mihi & tibi vir Dei? ingressus es ad me, vt rememorarentur iniquitates D meæ, & interficeres filium meum? ⁹ Et ait ad eam—Elias, Da mihi filium tuum. Tulitq; eum de sinu eius, & portauit in cœnaculum vbi ipse manebat, & posuit super lectulum suū. ⁹ Et clamauit ad Dominū, & dixit: Domine Deus meus, etiā me viduam apud quā ego vteunq; sustentor,

Verba.

Verba 1.

2.9.

21 afflixisti, vt interficeres filiū eius? [¶] Et ex-
 pandit se, atq; mensus est super puerū tri-
 bus vicibus, & clamauit ad dominū, & ait:
 22 domine Deus meus reuertatur obsecro a-
 nima pueri huius in viscera eius. [¶] Et exau-
 diuit dominus vocē Eliæ: & reuersa est a-
 23 nima pueri intra eum, & reuixit. [¶] Tulitq;
 Elias puerum & deposuit eum de coena-
 culo in inferiorē domum, & tradidit ma-
 24 tri suæ, & ait illi: En viuit filius tuus. [¶] Di-
 xitque mulier ad Eliam: nunc in isto co-
 gnoui quoniam vir Dei es tu, & verbum
 Domini in ore tuo verum est.

CAP. XVIII.

A Post dies multos factū est verbum Do-
 mini ad Eliam, in anno tertio, dicens:
 Vade, & ostende te Achab, vt dem pluuiā
 2 super faciē terræ. [¶] Iuit ergo Elias vt ostē-
 deret se Achab: erat autē fames vehemēs
 3 in Samaria. [¶] Vocauitq; Achab Abdiā di-
 spensatorem domus suæ: Abdias autem ti-
 4 mebat dominū valde. [¶] Nam cū interfici-
 ceret Iezabel prophetas Domini, tulit ille
 centum prophetas, & abscondit eos quin-
 quagenos & quinquagenos in speluncis,
 5 & paut eos panē & aqua. [¶] Dixit ergo A-
 chab ad Abdiā: Vade in terrā ad vniuersos
 fontes aquarum, & in cunctas valles: si
 fortē possimus inuenire herbam, & salua-
 6 re equos & mulos, & non penitus iumē-
 ta intereant. [¶] Diuiseruntque sibi regio-
 nes, vt circuirent eas: Achab ibat per viam
 vnā & Abdias per viam alteram seorsum.
 7 [¶] Cūq; esset Abdias in via, Elias occurrit
 ei:

CAP. XVII. REGVM III.

Et dixit.

ei: qui cum cognouisset eum, cecidit super faciem suam, & ait: Non tu es, Domine mi, Elias? Cui ille respondit: Ego. Vade, & dic Domino tuo, Adest Elias. Et ille: Quid peccaui, inquit, quoniam tradis me seruum tuum in manu Achab, ut interficiat me? Viuit Dominus Deus tuus, quia non est gens aut regnum, quod non miserit Dominus meus te requireres: & respondentibus cunctis: Non est hic: adiurauit regna singula & gentes, eod quod minime reperireris. Et nunc tu dicis mihi: Vade, & dic Domino tuo, adest Elias. Cumque recessero a te, Spiritus Domini asportabit te in locum quem ego ignoro: & ingressus nuntiabo Achab, & non inueniens te, interficiet me: seruus autem tuus timet Dominum ab infantia sua. Nunquid non indicatum est tibi Domino meo, quid fecerim cum interficeret Iezabel prophetas Domini, quod abscoderim de prophetis Domini centum viros, quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauperim eos pane & aqua? Et nunc tu dicis: Vade & dic Domino tuo, Adest Elias: ut interficiat me. Et dixit Elias: Viuit Dominus exercituum, ante cuius vultum sto, quia hodie apparebo ei. Abiit ergo Abdias in occursum Achab, & indicauit ei: venitque Achab in occursum Eliae. Et cum vidisset eum, ait: Tuus es ille qui conturbas Israel? Et ille ait: Non ego turbaui Israel, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.

Ve-

19 ¶ Veruntamē nunc mitte, & congrega ad
 me vniuersum Israēl in mōte Carmeli, &
 prophetas Baal quadringentos quinquaginta,
 20 prophetasq; lucorum quadringentos,
 qui comedūt de mensa Iezabel. ¶ Misit
 Achab ad omnes filios Israēl, & cōgre-
 21 gavit prophetas in mōte Carmeli. ¶ Accedens
 autē Elias ad omnem populū, ait: Vt
 quequo claudicatis in duas partes? si Dominus
 est Deus, sequimini eum: si autem Baal,
 22 sequimini illum. Et nō respondit ei
 populus verbum. ¶ Et ait rursus Elias ad
 populum: Ego remansi propheta Domini
 solus: prophetæ autem Baal quadringenti
 23 & quinquaginta * viri sunt. ¶ Dentur
 nobis duo boues, & illi eligāt sibi bouem
 vnum, & in frustra cædentes ponant super
 ligna, ignem autē non supponant: & ego
 faciam bouem alterum, & imponam super
 ligna, ignē autem non supponam.
 24 ¶ Inuocate nomina deorum vestrorum,
 & ego inuocabo nomen Domini mei: & Deus
 qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus.
 Respondens omnis populus, ait:
 25 Optima propositio *. ¶ Dixit ergo Elias
 prophetis Baal, Eligite vobis bouē vnum,
 & facite primi: quia vos plures estis: & in-
 uocate nomina deorū vestrorū, ignemq;
 26 non supponatis. ¶ Qui cū tulissent bouem
 quem dederat eis, fecerunt: & inuocabant
 nomen Baal de mane vsq; ad meridiem,
 dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat
 vox, nec qui responderet: transliebāt-
 27 que altare quod fecerant. ¶ Cūque esset

*prophetaq;
 lucorum quod
 dringento

*quam locutus
 est Elias

iam meridies, illudebat illis Elias dicens: Clamate voce maiore: Deus enim est, & forsità loquitur, aut in diuersorio est, aut in itinere, aut certè dormit, vt exciteretur. ¶ Clamabāt ergo voce magna, & incidēbant se iuxta ritum suum cultris & lanceolis, donec perfunderentur sanguine. ¶ Postquam autem transiit meridies, & illis prophetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, nec aliquis respondebat, nec attēdebat orantes: ¶ dixit Elias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad se populo, curauit altare Domini quod destructum fuerat. ¶ Et tulit duodecim lapides iuxta numerū tribuum filiorū Iacob, ad quem factus est sermo Domini, dicens: «Israël erit nomen tuum. ¶ Et ædificauit de lapidibus altare in nomine Domini, fecitque aquæ ductum, quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris, ¶ & composuit ligna: diuisitque per membra bouem, & posuit super ligna, ¶ & ait: Implete quatuor hydrias aqua, & fundite super holocaustum, & super ligna. Rursumque dixit: Etiam secundò hoc facite. Qui cū fecissent secundò, ait: Etiam tertio id ipsum facite, Feceruntque tertio, ¶ & currebant aquæ circum altare, & fossa aquæ-ductus repleta est. ¶ Cūque iam tempus esset vt offerretur holocaustum, accedens Elias propheta ait: Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israël, ostende hodie quia tu es Deus Israël, & ego seruus tuus, & iuxta

Gen. 32. f. 28

2. Reg. 17. f. 34

præceptum tuum feci omnia verba hæc.
 37 ¶ Exaudi me domine, exaudi me: vt discat
 populus iste quia tu es Dominus Deus, &
 38 tu conuertisti cor eorum iterum. ¶ Ceci-
 dit autem ignis Domini, & vorauit holo-
 caustum, & ligna, & lapides, puluerem
 quoq; & aquam quæ erat in aquæductu
 39 lambens. ¶ Quod cum vidisset omnis po-
 pulus, cecidit in faciem suã, & ait: Domi-
 nus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus.
 40 ¶ Dixitq; Elias ad eos: Apprehendite pro-
 G phetas Baal, & ne vnus quidẽ effugiat ex
 eis: Quos cum apprehendissent, duxit eos
 Elias ad Torrentẽ-cison, & interfecit eos
 41 ibi. ¶ Et ait Elias ad Achab, Ascende, co-
 mede, & bibe: quia sonus multæ pluuiæ
 42 est. ¶ Ascendit Achab, vt comederet &
 biberet: Elias autem ascendit in verticem
 Carmeli, & pronus in terrã posuit faciem
 43 suam inter genua sua, ¶ & dixit ad puerũ
 suum: Ascende, & prospice contra mare.
 Qui cum ascendisset, & contemplatus es-
 set, ait: Non est quicquã. Et rursus ait illi:
 44 Reuerte septẽ vicibus. ¶ In septima au-
 tem vice, Ecce nubecula parua quasi vesti-
 giũ hominis ascendebat de mari. Qui
 ait: Ascende, & dic Achab, Iunge-currum
 tuum & descende, ne occupet te pluuia. - .3.
 45 ¶ Cumq; se verteret huc atque illuc, ecce
 cæli contenebrati sunt, & nubes, & ven-
 tus, & facta est pluuia grandis. Ascendens
 46 itaque Achab abiit in Iezrahel, ¶ & ma-
 nus Domini facta est super Eliam, accin-
 ctisque lumbis currebat ante Achab, do-
 ncc

nec veniret in Iezrahel.

CAP. XIX.

NVntiauit autem Achab Iezabel omnia quæ fecerat Elias, & quomodo occidisset vniuersos prophetas * gladio. ¶ Misitq; Iezabel nuntiū ad Eliam dicens: 1
 -1. Hæc-mihi' faciant dii, & hæc addant, nisi hac hora cras posuero animā tuam sicut animam vnus ex illis. ¶ Timuit ergo Elias, & surgens abiit quōcunque eum ferebat voluntas: venitq; in Bersabee Iuda, & dimisit ibi puerū suum, ¶ Et perrexit in desertum viā vnus diei. Cūmq; venisset, & sederet subter vnam Iuniperum, petiuit animæ suæ vt moreretur, & ait: Sufficit mihi Domine, tolle animam meam: neq; enim melior sum quàm patres mei. ¶ Projecitq; se, & obdormiuit in vmbra Iuniperi: & ecce angelus-domini' tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede. ¶ * Respexit & ecce ad caput suum subcineritius panis, & vas aquæ: comedit ergo & bibit, & rursus obdormiuit. ¶ Reuersusq; est angelus Domini secundo, & tetigit eum, dixitq; illi: Surge, comede: grandis enim tibi restat via. ¶ Qui cū surrexisset, comedit & bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus, vsq; ad montem Dei Horeb. ¶ Cūmq; venisset illuc mansit in spelunca: & ecce sermo Domini ad eum, dixitq; illi: Quid hic agis Elias? ¶ At ille respondit: ¶ Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pa-

Rom. II. 4.3.

Etum

Etum Domini filii Israël: altaria tua destruxerunt, & prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus, & quæ-^{sum 49} runt animam meam vt auferant eam.

Et ait ei: Egredere, & sta in monte corā Domino: & ecce Dominus transit, & spiritus grandis, & fortis subuertens montes & conterens petras ante Dominum: non in spiritu Dominus, & post spiritum commotio: non in commotione Dominus,

& post commotionem ignis: nō in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis. Quod cum audisset Elias, operuit vultum suum pallio, & egressus stetit in ostio speluncæ, & ecce vox ad eum, dicēs:

Quid hic agis Elia? Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filii Israël: altaria tua destruxerunt, & prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus, & quæ- runt animam meam vt auferant eam. Et ait Dominus ad eum. Vade, & reuertere in viam tuam

per desertum in Damascum: cūmque peruenieris illuc, vnges Hazael regem super Syriam. & Iehu filium Namsi vnges regem super Israël: Eliseum autem filium Saphat, qui est de Abel-meula, vnges prophetam pro te. Et erit quicumque fu-

gerit gladium Hazael, occidet eum Iehu: & quicumque fugerit gladium Iehu, interficiet eum Elifæus. Et derelinquam mi-

hi in Israël septem millia virorum, quorum genua nō sunt incuruata ante Baal,

& om.

4. Re. 9. A. 10
Eccl. 48. A. 80

Rom. 11. A. 40

universo
rum 20

& omne os quod nō adorauit eum oscu-
lans manum. ¶ Profectus ergo inde Elias, 19
reperit Eliseum filium Saphat, arantem
in duodecim iugis bouum, & ipse in duo-
-6. decim-iugis bouum arantibus, vnus erat:
cumque venisset Elias ad eum, misit pal-
lium suum super illum. ¶ Qui statim reli- 20
ctis bobus cucurrit post Eliam, & ait: Os-
culer oro, patrem meum, & matrem meā,
& sic sequar te. Dixitque ei, Vade, & reuer-
tere: quod enim meum erat, feci tibi. ¶ Re- 21
uersus autem ab eo, tulit par bouum, & ma-
ctauit illud, & in aratro bouum coxit car-
nes, & dedit populo, & comederunt: con-
surgensque abiit, & secutus est Eliam, &
ministrabat ei.

CAP. XX.

Porro Ben-adad rex Syriæ, cōgregauit A
omnē exercitum suū, & triginta duos
reges secum, & equos, & currus: & ascen-
dens pugnabat contra Samariam, & obsi-
debat eam. ¶ Mittensq; nuntios ad Achab 3
regem Israël in ciuitatem, ¶ ait, Hæc dicit 3
Ben-adad, Argentum tuum & aurū tuum
meum est: & vxores tuæ, & filii tui opti-
mi, mei sunt. ¶ Responditq; rex Israël, Iu- 4
xta verbum tuū domine mi rex, tuus sum
ego, & omnia mea. ¶ Reuertentesq; nun- 5
tii dixerunt, Hæc dicit Ben-adad, qui mi-
sit nos ad te, Argentum tuum, & aurum
tuum, & vxores tuas, & filios tuos dabis
mihi. ¶ Cras igitur hac eadem hora mittā 6
seruos meos ad te, & scrutabuntur domū 6
tuam, & domum seruorum tuorum: &

omne quod eis placuerit, ponent in mani-
 7 bus suis, & auferent. ¶ Vocauit autem Rex
 Israël omnes seniores terre, & ait: Animad-
 B uertite & videte quoniã infidietur nobis,
 misit enim ad me pro vxoribus meis, & fi-
 liis, & pro argento & auro: & non abnuu.
 8 ¶ Dixeruntque omnes maiores natu, & v-
 niuersus populus ad eum, Non audias, ne-
 9 que acquiescas illi. ¶ Respondit itaque nun-
 tiis Ben-adad. Dicite Domino meo regi,
 Omnia propter que misisti ad me seruuum
 tuum in initio, faciã: hanc autem rem fa-
 cere non possũm, Reuersi que nuntii retu-
 10 lerunt ei. ¶ Qui remisit, & ait, Hęc faciant
 mihi dii, & hęc addant, si suffecerit puluis
 Samarię pugillis omnis populi qui sequi-
 11 tur me. ¶ Et respondens rex Israël, ait, Di-
 cite ei. Ne gloriatur accinctus æquẽ vt cir-
 12 cinctus. ¶ Factum est autem cũ audisset
 Ben-adad' verbum istud, bibebat ipse & .4.
 reges in vmbraculis, & ait seruis suis, Cir-
 cundate ciuitatẽ. Et circundederunt eam.
 13 ¶ Et ecce propheta vnus accedens ad A-
 chab regem Israël, ait ei, Hęc dicit Domi-
 C nus, Certẽ vidisti omnem multitudinem
 hanc nimiam? ecce ego tradã eam in ma-
 nũ tuam hodie: vt scias quia ego sum Do-
 14 minus. ¶ Et ait Achab, Per quem? Dixitq;
 ei: Hęc dicit Dominus, Per pedissequos
 principum prouinciarum. Et ait: Quis in-
 15 cipiet præliari? Et ille dixit: Tu. ¶ Recẽsuit
 ergo pueros principum prouinciarum, &
 reperit numerũ ducentorum trigintaduo-
 rum: & recensuit post eos populum, om-

res filios Israël, septem millia: ¶ & egressi 16
sunt meridie. Ben-adad autem bibebat te-
mulentus in umbraculo suo, & reges tri-
gintaduo cum eo, qui ad auxilium eius
venerant. ¶ Egressi sunt autem pueri prin- 17
cipum prouinciarum in prima fronte.
Misit itaq; Ben-adad. Qui nuntiauerunt
ei dicentes: Viri egressi sunt de Samaria.
¶ At ille ait, Siue pro pace veniunt, appre- 18
hendite eos viuos: siue vt prælietur, viuos
eos capite, ¶ Egressi sunt ergo pueri prin- 19
cipum prouinciarum, ac reliquus exercitus
sequebatur? ¶ & percussit vnusquisque vi- 20
rum qui cōtra se veniebat: fugeruntq; Sy-
ri, & persecutus est eos Israël. Fugit quo-
que Ben-adad rex Syriæ in equo cū equi- D
tibus suis. ¶ Necnō egressus rex Israël per- 21
cussit equos & currus: & percussit Syriam
plaga magna. ¶ (Accedens autem prophe- 22
ta ad regem Israël, dixit ei, Vade, & con-
fortare, & scito, & vide quid facias: sequē-
ti enim anno rex Syriæ ascēdet cōtra te.)
¶ Serui verò regis Syriæ dixerunt ei, Dii 23
montium sunt Dii eorum, ideo superar-
uerunt nos: sed melius est vt pugnemus
contra eos in cāpestribus, & obtinebimus
eos. ¶ Tu ergo verbum hoc fac, Amoue 24
reges singulos ab exercitu tuo, & pone
principes pro eis: ¶ & instaure numerum 25
militum qui ceciderunt de tuis, & equos
secundum equos pristinos, & currus secū-
dum currus quos antè habuisti: & pugna-
bimus contra eos in campestribus, & vi-
debis quòd obtinebimus eos. Credidit

E 300 30

26 consilio eorum, & fecit ita. ¶ Igitur post-
 quam annus transierat, recensuit Ben-ad-
 ad Syros, & ascendit in Aphec, vt pugna-
 27 ret contra Israël. ¶ Porro filii Israël recen-
 E siti sunt, & acceptis cibariis profecti ex ad-
 uerso, castraq; metati sunt cōtra eos, qua-
 si duo parui greges caprarum: Syri autem
 28 repleuerunt terram. ¶ (Et accedens vnus
 vir Dei, dixit ad regem Israël, Hæc dicit
 Dominus, Quia dixerūt Syri, Deus mon-
 tium est Dominus, & non est Deus val-
 lium: dabo omnem multitudinem hanc
 grandem in manu tua, & scietis quia ego
 29 iūm Dominus.) ¶ Dirigebantque septem
 diebus ex aduerso, hi, atque illi acies, septi-
 ma autem die commissum est bellū: per-
 cusseruntque filii Israël de Syris centum
 30 millia peditum in die vna. ¶ Fugerunt au-
 tem qui remanserant in Aphec, in ciui-
 tatem: & cecidit murus super vigintise-
 ptem millia hominum qui remanserant.
 Porro Ben-adad fugiens ingressus est ci-
 uitatem, in cubiculum quod erat intra cu-
 31 biculum, ¶ Dixeruntque ei serui sui, Ecce,
 F audiuimus quòd reges domus Israël cle-
 mentes sint, ponamus itaque saccos in lū-
 bis nostris, & funiculos in capitibus no-
 stris, & egrediamur ad regem Israël: forsi-
 32 tan saluabit animas nostras. ¶ Accinxe-
 runt saccis lumbos suos, & posuerunt fu-
 niculos in capitibus suis, veneruntque ad
 regem Israël, & dixerunt ei: Seruus tuus
 Ben-adad dicit, Viuat, oro te, anima mea.
 Et ille ait, Si adhuc viuit, frater meus est.

vinit.

¶ Quod acceperunt viri pro omine: & festi-
 nantes rapuerunt verbum ex ore eius, atque
 dixerunt, Frater tuus Ben-adad. * Et dixit
 eis, Ite, & adducite eum ad me. Egressus
 est ergo ad eum Ben-adad, & leuauit eum
 in currum suum. ¶ Qui dixit ei, Ciuita-
 tes quas tulit pater meus à patre tuo, red-
 dam: & plateas fac tibi in Damasco, sicut
 fecit pater meus in Samaria, & ego foede-
 ratus recedam à te. Pepigit ergo foedus, &
 dimisit eum. ¶ Tunc vir quidam de filiis
 prophetarum dixit ad socium suum in ser-
 mone Domini, percutite me. At ille noluit
 percutere. ¶ Cui ait, Quia noluisti audi-
 re vocem Domini, ecce recedes à me, &
 percutiet te leo. Cumque paululum reces-
 sisset ab eo, inuenit eum leo, atque percus-
 sit. ¶ Sed & alterum inueniens virum,
 dixit ad eum, Percute me. Qui percussit
 eum, & vulnerauit. ¶ Abiit ergo prophe-
 ta, & occurrit regi in via, & mutauit asper-
 sione pulueris os & oculos suos. ¶ Cum-
 que rex transisset, clamauit ad regem, &
 ait, Seruus tuus egressus est ad praeliandum
 cominus: cumque fugisset vir vnus, addu-
 xit eum quidam ad me & ait: Custodi vi-
 rum istum: qui si lapsus fuerit, erit anima
 tua pro anima eius, aut talentum argenti
 appendes. ¶ Dum autem ego turbatus
 huc illucque me verterem, subito non
 comparuit. Et ait rex Israël ad eum, Hoc
 est iudicium tuum, quod ipse decreuisti.
 ¶ At ille statim abstersit puluerem de fa-
 cie sua, & cognouit eum rex Israël quod
 esset

42 esset de prophetis. ¶ Qui ait ad eum: Hæc
 dicit Dominus, ¶ Quia dimisisti virum *Inf. 22. f. 38.*
 dignum morte de manu tua, erit anima
 tua pro anima eius, & populus tuus pro
 43 populo eius. ¶ Reuersus est igitur rex Is-
 raël in domum suam, audire contemnens,
 & furibundus venit in Samariam.

CAP. XXI.

A Post verba autē hæc, - tēpore illo' vinea - .1.
 erat Naboth Iezrahelitæ quæ erat in
 Iezrahel, iuxta palatium Achab regis Sa-
 2 mariaæ. ¶ Locutus est ergo Achab ad Na-
 both, dicens: Da mihi vineam tuam, vt fa-
 ciam mihi hortum olerum, quia vicina
 est, & prope domum meam, dabo que tibi
 pro ea vineam meliorem, aut si commo-
 3 dius tibi putas, argenti pretium quantum
 digna est. ¶ Cui respondit Naboth, Pro-
 pitius sit mihi Dominus, ne dem hæredi-
 4 tatem patrum meorum tibi. ¶ Venit ergo
 Achab in domum suam indignans, &
 frendens super verbo quod locutus fue-
 rat ad eum Naboth Iezrahelites, dicens:
 Nō dabo tibi hæreditatem patrum meo-
 5 rum. Et proiciens se in lectulum suum,
 auertit faciem suam ad parietem, & non
 6 comedit panem. ¶ Ingressa est autem ad
 eum Iezabel vxor sua, dixitq; ei: Quid est
 hoc, vnde anima tua cōtristata est & qua-
 re non comedis panem? ¶ Qui respondit
 ei, Locutus sum Naboth Iezrahelitæ, &
 dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta pe-
 cunia: aut si tibi placet, dabo tibi vineam
 -meliorem' pro ea. Et ille ait, Nō dabo ti- - .4.
 bi

bi vineam. ¶ Dixit ergo ad eum Iezabel
 vxor eius, Grandis authoritatis es, & bene
 regis regnum Israël: surge & comede pa-
 nem, & æquo animo esto, ego dabo tibi
 vineam Naboth Iezrahelitę. ¶ Scripsit ita-
 que literas ex nomine Achab, & signauit C
 eas annulo eius, & misit ad maiores natu,
 & optimates qui erant in ciuitate eius, &
 habitabant cum Naboth. ¶ Literarum au-
 tem hæc erat sententia, Prædicate ieiuni-
 um, & sedere facite Naboth inter primos
 populi, ¶ & submitte duos viros filios be- 10
 lial contra eum, & falsum testimonium
 dicant, Benedixit Deum & regem, & edu-
 cite eum, & lapidate, sicque moriatur. ¶ Fe 11
 cerunt ergo ciues eius maiores natu & o-
 ptimates qui habitabant cum eo in vrbe
 sicut præceperat eis Iezabel, & sicut scri-
 ptum erat in literis quas miserat ad eos: D
 ¶ prædicauerunt ieiunium, & sedere fece- 12
 runt Naboth inter primos populi. ¶ Et ad- 13
 ductis duobus viris filiis diaboli, fecerunt
 eos sedere contra eum: at illi, scilicet vt vi-
 ri diabolici, dixerunt contra eum testimo-
 nium coram multitudine, Benedixit Na-
 both Deum & regem: quam ob rem edu-
 xerunt eum extra ciuitatem, & lapidibus
 interfecerunt. ¶ Miseruntque ad Iezabel, 14
 dicentes: Lapidatus est Naboth, & mor-
 tuus est. ¶ Factum est autem, cum audisset 15
 Iezabel lapidatum Naboth, & mortuum,
 locuta est ad Achab, Surge & posside vi-
 neam Naboth Iezrahelitæ, qui noluit ti-
 bi acquiescere, & dare eam accepta pecu-

16 *nia: non enim viuit Naboth, sed mortuus est.* ¶ Quod cum audisset Achab mortuum videlicet Naboth surrexit, & descendebat in vineam Naboth Iezrahelitæ
 17 vt possideret eam. ¶ factus est igitur sermo Domini ad Eliam Thesbiten dicens,
 18 ¶ Surge, & descende in occursum Achab Regis Israël, qui est in Samaria: ecce ad vineam Naboth, descendit, vt possideat eam.
 19 ¶ Et loquêris ad eum, dicens, Hæc dicit Dominus, Occidisti, insuper & possidisti. Et post hæc addes, Hæc dicit Dominus, In loco hoc in quo lixerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum. ¶ Et ait Achab ad Eliam,
 20 Num inuenisti me "inimicum tibi"? Qui dixit inueni, eò quod venundatus sis, vt faceres malum in conspectu Domini. ¶ Ecce
 21 ego inducam iuper te malum, & demetam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clausum, & vltimum in Israël. ¶ Et dabo domum tuam || sicut domum Ieroboam filii Nabat, || & sicut domum Baasa filii Ahia: quia egisti, vt me ad iracundiam prouocares, & peccare fecisti Israël. ¶ Sed & de Iezabel loquutus est Dominus, dicens:
 22 Canes comedent Iezabel in agro Iezrahel. ¶ Si mortuus fuerit Achab in ciuitate, comedent eum canes: si autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres cæli. ¶ Igitur non fuit alter talis sicut Achab qui venundatus est vt faceret magnum in conspectu Domini: concitauit e-

Inf. 22. f. 380

"inimice mihi"

4.

¶ Hæc dicit Dominus.

4. Re. 9. b. 80

Su. 15. g. 29.

Sup. 16. a. 30.

4. Re. 9. g. 330

nim eum Iezabel vxor sua, & abominabilis factus est, in tantum vt sequeretur idola quæ fecerant Amorrhæi, quos consumpsit Dominus à facie filiorum Israël. ¶ Itaque cùm audisset Achab sermones istos, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, ieiunauitque & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite. ¶ Et factus est sermo Domini ad Elijam Thesbitem, dicens. Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius, sed in diebus filii sui inferam malum domui eius.

CAP. XXII.

TRansierunt igitur tres anni absq; bello inter Syriam & Israël. ¶ In anno autem tertio, descendit Iosaphat rex Iuda ad regem Israël. ¶ (Dixitque rex Israël ad seruos suos, ignoratis quod nostra sit Ramoth-Galaad, & negligimus tollere eam de manu regis Syriæ?) ¶ Et ait ad Iosaphat, Veniesne mecum ad præliandum in Ramoth-Galaad? ¶ Dixitque Iosaphat ad regem Israël, Sicut ego sum, ita & tu: "populus meus, & populus tuus vnum sunt: & equites mei equites tui". Dixitque Iosaphat ad regem Israël, Quære, oro te, hodie sermonem Domini. ¶ Congregauit ergo rex Israël prophetas, quadringentos circiter viros, & ait ad eos, Ire debeo in Ramoth-Galaad ad bellandum, an quiescere? Qui responderunt, Ascende, & dabit eam Dominus in manu regis. ¶ Dixit autem Iosaphat,

¶ Et sicut populus meus, & populus tuus vnum sunt: & sicut equi mei, ita & equi tui.

8 phat, Non est hic propheta Domini quis-
 9 piam, vt interrogemus per eum? Et ait
 rex Israël ad Iosaphat, Remansit vir vnus
 per quem possumus interrogare dominū:
 sed ego odi eū, quia non prophetat mihi
 bonū, sed malū, Michæas filius Iemla. Cui
 9 Iosaphat ait, Ne loquaris ita rex. Vocauit
 B ergo rex Israël eunuchum quendam, &
 dixit ei, Festina adducere Michæam filiū
 10 Iemla. Rex autem Israël, & Iosaphat
 rex Iuda sedebant vnusquisq; in solio suo
 vestiti cultu regio, in area iuxta ostiū por-
 11 tæ Samariæ, & vniuersi prophete prophe-
 tabant in conspectu eorum. Fecit quoq;
 sibi Sedecias filius Chanaana cornua fer-
 12 rea, & ait, Hæc dicit Dominus his ven-
 tilabis Syriā donec delēas eam. Omnesq;
 prophetæ similiter prophetabāt, dicentes:
 Ascēde in Ramoth-Galaad, & vade pro-
 sperè, & tradet Dominus in manus regis.
 13 Nuntius verò qui ierat vt vocaret Mi-
 cheam, locutus est ad eum dicēs: Ecce ser-
 mones prophetarum ore vno regi bona
 prædicant: sit ergo sermo tuus similis eo-
 14 rum, & loquere bona. Cui Michæas ait:
 Viuit Dominus, quia quodcunque dixe-
 15 rit mihi Dominus, hoc loquar. Venit
 itaque ad regem, & ait illi rex, Michæa ire
 debemus in Ramoth-Galaad ad prælian-
 C dum, an cessare? Cui ille respondit, Ascen-
 de, & vade prosperè, & tradet Dominus
 16 in manus regis. Dixit autem rex ad eum,
 Iterum atque iterum adiuro te, vt non lo-
 quaris mihi nisi quod verum est, in nomi-

ne Domini. ¶ Et ille ait: Vidi cunctum Is- 17
 raël dispersum in montibus quasi oues
 non habentes pastorem: Et ait Dominus,
 Non habent isti Dominum: reuertatur v-
 nusquisque in domū suam in pace. ¶ (Di- 18
 xit ergo rex Israël ad Iosaphat, Nunquid
 non dixi tibi quia nō prophetat mihi bo-
 num, sed semper malum?) ¶ Ille verò ad- 19
 dens, ait, Propterea audi sermonem Do-
 mini, Vidi Dominum sedentem super so-
 lium suum, & omnem exercitum cæli as-
 sistentem ei à dextris & à sinistris: ¶ & ait 20
 Dominus. Quis decipiet Achab regem Is-
 raël, vt ascendat, & cadat in Ramoth-Ga-
 laad? Et dixit vnus verba huiuscemodi, &
 alius aliter. ¶ Egressus est autem spiritus, 20
 & stetit coram Domino, & ait, Ego deci-
 piam illum. Cui locutus est Dominus. In
 quo? ¶ Et ille ait, Egrediar, & ero spiritus 21
 mendax in ore omnium prophetarum D-
 eius. Et dixit Dominus, Decipies, & præ-
 ualebis: egredere, & fac ita. ¶ Nunc igi- 22
 tur ecce dedit Dominus spiritum menda-
 cii in ore omnium prophetarum tuorum
 qui hic sunt, & Dominus locutus est con-
 tra te malum. ¶ Accessit autem Sedecias 24
 filius Chanaana, & percussit Michæam in
 maxillam, & dixit, Méne ergo dimisit Spi-
 ritus Domini, & locutus est tibi? ¶ Et ait 23
 Micheas, Visurus es in die illa quando in-
 grediêris in cubiculum intra cubiculum,
 vt abscondaris. ¶ Et ait rex Israël, Tollite 26
 Michæam, & maneat apud Amon prin-
 cipem ciuitatis, & apud Ioas filium Amé-
 lech.

27 lech, ¶ Et dicite eis, Hæc dicit rex, Mit-
 tite virum istum in carcerem, & sustentate
 eum pane tribulationis & aqua angu-
 28 stix, donec reuertar in pace. ¶ Dixitque
 Micheas, Si reuersus fueris in pace, nō est
 locutus in me Dominus. Et ait, Audite po-
 29 puli omnes. ¶ Ascendit itaque rex Israël,
 & Iosaphat rex Iuda in Ramoth-Galaad.
 30 ¶ Dixit itaque rex Israël ad Iosaphat, Su-
 me arma, & ingredere prælium, & indue-
 re vestibus tuis. porro Rex Israël mutauit
 habitum suum, & ingressus est bellum.
 31 ¶ Rex autem Syriæ præceperat principi-
 32 bus curruum trigintaduobus, dicēs: Non
 pugnabitis contra minorem, & maiorem
 quempiam, nisi contra regem Israël solū.
 ¶ Cū ergo vidissent principes curruum
 Iosaphat, suspicati sunt quòd ipse esset rex
 33 Israël, & impetu factò pugnabant contra
 eum: & exclamauit Iosaphat. ¶ Intelle-
 34 xeruntque principes curruum quòd non
 esset rex Israël, & cessauerunt ab eo. ¶ Vir^{us} autem
 quidam tetendit arcum, in incertū
 sagittam dirigens, & casu percussit regem
 Israël inter pulmonem & stomachum. At
 ille dixit aurigæ suo, Verte manum tuam
 & eice me de exercitu, quia grauiter vul-
 35 neratus sum. ¶ Commissum est ergo præ-
 lium in die illa, & rex Israël^{us} stabat in
 36 curru suo cōtra Syros, & mortuus est ve-
 spere: fluebat autem sanguis plagæ in sinū
 currus, ¶ & præco insonuit in vniuerso
 exercitu antequam sol occumberet, dicēs:
 Vnusquisque reuertatur in ciuitatem*, &

in terram suam . ? Mortuus est autem 37
 rex, & perlatuſ est in Samariam : ſepelie-
 runtque regem in Samaria , ? & lauerunt 38
 currum eius in piſcina Samariæ, & linxe-
 runt canes ſanguinem eius, & habenas la-
 uerunt , ^{ſup. 21. r. 21.} iuxta uerbum Domini quod lo-
 cutuſ fuerat. ? Reliqua autem ſermonum 39
 Achab, & uniuerſa quæ fecit, & domus e-
 burnea quam ædificauit , cunctarumque
 urbium quas extruxit, nonne hæc ſcripta
 ſunt in libro ſermonum dierum regum
 Iſraël? ? Dormiuit ergo Achab cum patri- 40
 bus ſuis , & regnauit Ochozias filiuſ eius
 pro eo. ? Ioſaphat uerò filiuſ Aſa regnare 41
 cœperat ſuper Iudã anno quarto Achab
 regis Iſraël. ? Trigintaquinque annorum 42
 erat cùm regnare cœpiſſet, & uigintiquin-
 que annis regnauit in Ieruſalem: nomen
 matris eius Azuba filia Salai. ? & ambula- 43
 uit in omni uia Aſa patris ſui, & non de-
 clinauit ex ea: fecitque quod rectum erat
 in conſpectu Domini. ? Veruntamen ex- 44
 celſa non abſtulit : adhuc enim populuſ
 ſacrificabat , & adolebat incenſum in ex-
 celſis . ? Pacemque habuit Ioſaphat cum 45
 rege Iſraël. ? Reliqua autem uerborum Io- 46
 ſaphat , & opera eiſ quæ geſſit, & præ-
 lia , nonne hæc ſcripta ſunt in libro uer-
 borum dierum regum Iuda? ? Sed & reli- 47
 quiaſ effœminatorum , qui remanſerunt G
 in diebus Aſa patris eiſ , abſtulit de ter-
 ra . ? Nec erat tunc rex conſtitutuſ in E- 48
 dom. ? Rex uerò Ioſaphat fecerat claſſes 49
 in mari , quæ nauigarent in Ophir pro-
 pter

pter aurum: & ire nō poterant, quia con-
 50 fractæ sunt in Afion-gaber. ¶ Tunc ait O-
 chozias filius Achab ad Iosaphat, Vadant
 serui mei cum seruis tuis in nauibus. Et
 51 noluit Iosaphat. ¶ Dormiuitque Iosa-
 phat cū patribus suis, & sepultus est cum
 eis in Ciuitate-David patris sui: regnauit-
 52 que Ioram filius eius pro eo. ¶ Ochozias
 autem filius Achab regnare cœperat su-
 per Israël in Samaria, anno septimode-
 cimo Iosaphat regis Iuda, regnauitque su-
 53 per Israël duobus annis. ¶ Et fecit malum
 in conspectu Domini, & ambulauit in
 via patris sui & matris suæ, & in via Ie-
 roboam filii Nabat, qui peccare fecit Is-
 54 raël. ¶ Seruiuit quoque Baal, & adorauit
 eum, & irritauit Dominū Deum Israël,
 iuxta omnia quæ fecerat pater eius.

2. Par. 21. 4. 1.

QVARTVS REGVM

LIBER: SECVNDVM

HERRAEOS, MALA-

CHIM SECVN-

DVS.

CAP. I.

A

2
 PRAEVARICA
 TVS est autē Mo-
 ab in Israël, postquā
 mortuus est Achab.
 ¶ Ceciditque Ocho-
 zias per cācellos cœ-
 naculi sui quod ha-
 bebat in Samaria, &
 ægrotauit: misitque nuntios, dicens ad

eos, Ite, consulite Beel-zebub deum Accaron, vtrum viuere queam de infirmitate mea hac. ¶ Angelus autem Domini locutus est ad Eliam Thesbiten, dicens, Surge, & ascende in occursum nuntiorum regis Samariæ, & dices ad eos, Nunquid non est Deus in Israël, vt eatis ad consulendum Beel-zebub deum Accaron? Quam ob rem hæc dicit Dominus, De lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. Et abiit Elias. ¶ Reuersi que sunt nuntii ad Ochoziam. Qui dixit Beis, Quare reuersi estis? ¶ At illi responderunt ei, Vir occurrit nobis, & dixit ad nos, Ite, & reuertimini ad regem qui misit vos, & dicetis ei, Hæc dicit Dominus, Nunquid quia non erat Deus in Israël, mittis vt consulatur Beel-zebub deus Accaron? Idcirco de lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris. ¶ Qui dixit eis, Cuius figuræ & habitus est vir ille qui occurrit vobis, & locutus est verba hæc? ¶ At illi dixerunt, Vir pilosus, & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait, Elias Thesbites est. ¶ Misit que ad eum quinquagenarium principem, & quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum: sedenti que in vertice montis, ait, Homo Dei, rex præcepit vt descendas. Respondens que Elias, ¶ dixit quinquagenario, Si homo Dei sum, C descendat ignis de cælo, & deuoret te, & quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de cælo, & deuorauit eum & quin-

qua-

11 quaginta qui erant cum eo. ¶ Rursum-
 que misit ad eum principem quinquage-
 narium alteram, & quinquaginta cum
 eo. Qui locutus est illi, Homo Dei, hæc
 12 dicit rex, Festina, descende. ¶ Respondens
 Elias, ait, Si homo Dei ego sum, descen-
 dat ignis de cælo, & deuoret te, & quin-
 quaginta tuos. Descendit ergo * ignis de
 13 cælo, & deuorauit illum, & quinquagin-
 ta eius. ¶ Iterum misit principem quin-
 quagenarium tertium, & quinquaginta
 qui erant cum eo. Qui cum venisset, cur-
 uauit genua contra Eliam, & precatus est
 eum, & ait, Homo Dei, noli despiciere a-
 nimam meam, & animas seruorum tuo-
 14 rum qui mecum sunt. ¶ Ecce descendit
 D ignis de cælo, & deuorauit duos princi-
 pes quinquagenarios primos, & quinquagenos
 qui cum eis erant: sed nunc obse-
 15 cro vt miseriaris animæ meæ. ¶ Locutus
 est autem Angelus Domini ad Eliam, di-
 cens, Descende cum eo, ne timeas. Surre-
 xit igitur, & descendit cum eo ad regem,
 16 ¶ & locutus est ei, Hæc dicit Dominus,
 Quia misisti nuntios ad consulendum
 Beel-zebub deū Accaron, quasi non esset
 Deus in Israël à quo posses interrogare
 sermonem, ideò de lectulo super quem
 ascendisti, non descendes, sed morte mo-
 17 rieris. ¶ Mortuus est autem iuxta sermo-
 nem Domini quem locutus est Elias, &
 regnauit Ioram frater eius pro eo, anno
 secundo Ioram filii Iosaphat regis Iuda-
 18 non enim habebat filium. ¶ Reliqua au-

*Di 4

tem verborū Ochoziæ quæ operatus est,
nonne hæc scripta sunt in Libro termino-
rum dierum regum Israël?

CAP. II.

Factum est autem, cum leuare vellet A
Dominus Eliam per turbinem in cæ-
lum, ibant Elias & Eliseus de Galgalis.
¶ Dixitq; Elias ad Eliseum, Sede hic, quia 2
Dominus misit me vsque in Beth-el. Cui
ait Eliseus, Viuit Dominus, & viuit ani-
ma tua, quia non derelinquā te. Cūque
descendisset Beth-el, ¶ egressi sunt filii pro-
phetarum, qui erant in Beth-el, ad Eli-
seum, & dixerunt ei, Nunquid nosti quia
hodie Dominus tollet dominum tuum
à te? Qui respondit, Et ego noui, filete.
¶ Dixit autem Elias ad Eliseum, Sede hic, 4
quia Dominus misit me in Iericho. Et il-
le ait, Viuit Dominus, & viuit anima tua,
quia nō derelinquam te. Cūque venis-
sent Iericho, ¶ accesserunt filii prophetarū 5
qui erant in Iericho, ad Eliseum, & dix-
erunt ei, Nūquid nosti quia Dominus ho-
die tollet dominum tuum à te? Et ait, Et
ego noui: filete. ¶ Dixit autem ei Elias, Se- 6
de hic, quia Dominus misit me vsque ad
Iordanem, Qui ait, Viuit Dominus, & B
viuit anima tua, quia non derelinquam
te. Ierunt igitur ambo pariter, & quin- 7
quaginta viri de filiis prophetarum secuti
sunt eos, qui & steterunt econtra, longè:
illi autem ambo stabāt super Iordanem.
¶ Tulitque Elias pallium suū, & inuoluit 8
illud, & percussit aquas, quæ diuisæ sunt

in vtranque partem, & transfierunt ambo
 9 per siccum. ¶ Cūnque transfissent, Elias di-
 xit ad Eliseū, Postula quod vis vt faciam
 tibi, antequam tollar à te. Dixitq; Eliseus,
 Obsecro vt fiat in me duplex Spiritus tu-
 10 us. ¶ Qui respondit, Rem difficilem postu-
 lasti: attamen si videris me, quando tollar
 à te, erit tibi quod petisti: si autem nō vi-
 11 deris, non erit. ¶ Cūnque pergerent, &
 incedentes fermocinarentur, ecce currus
 igneus, & equi ignei diuiserūt vtrunque,
 & ascendit Elias per turbinem in cæ-
 12 lum, ¶ Eliseus autem videbat, & clama-
 bat, Pater mi, pater mi, currus Israël &
 auriga eius. Et non vidit eum amplius: ap-
 prehenditque vestimenta sua, & scidit il-
 13 la in duas partes. ¶ Et leuauit pallium E-
 liae, quod ceciderat ei: reuersusque stetit
 14 super ripā Iordanis, ¶ & pallio Eliæ quod
 ceciderat ei, percussit aquas, - & non sunt
 diuisæ, & dixit, Vbi est Deus Eliæ? etiam
 nunc. Percussitque aquas, & diuisæ sunt
 15 huc atque illuc, & transiit Eliseus. ¶ Vi-
 dentes autem* filii prophetarum, qui erāt
 in Iericho econtra, dixerunt, Requieuit
 Spiritus Eliæ super Elisetum. Et venientes
 in occursum eius, adorauerunt eum pro-
 16 ni in terram, ¶ dixeruntque illi, Ecce, cum
 seruis tuis sunt quinquaginta viri fortes,
 qui possunt ire, & quærere dominum tu-
 um, ne forte tulerit eum Spiritus Domi-
 ni, & proiecerit eum in vnum montium,
 aut in vnam vallium. Qui ait, Nolite mi
 17 tere. ¶ Coëgeruntq; eum, donec acquies-

1. Mach. 2. f.
 58.
 Eccl. 48. b. 13

- . 1 .

* cum s;

ceret, & diceret, Mittite. Et miserunt quin-
 quaginta viros: qui cum quæssissent tri-
 bus diebus, non inuenerunt. ¶ Et reuersi 18
 sunt ad eum: at ille habitabat in Iericho,
 & dixit ei, Nunquid non dixi vobis, No- D
 lite mittere? ¶ Dixerunt quoque viri ci- 19
 uitatis ad Eliseum, Ecce habitatio ciuita-
 tis huius optima est, sicut tu ipse domine
 perspicis: sed aquæ pessimæ sunt, & terra
 sterilis. ¶ At ille ait, Afferte mihi vas no- 20
 uum, & mittite in illud sal. Quod cum
 attulissent, ¶ egressus ad fontem aquarum, 21
 misit in illum sal, & ait, Hæc dicit Domi-
 nus, Sanauit aquas has, & non erit ultra in
 eis mors, neque sterilitas. ¶ Sanatæ sunt 22
 ergo aquæ vsque in diem hanc, iuxta ver-
 bum Elisei quod locutus est. ¶ Ascendit 23
 autem inde in Beth-el: cumque ascende-
 ret per viam, pueri parui egressi sunt de
 ciuitate, & illudebant ei, dicentes, Ascen-
 de calue, ascende calue. ¶ Qui cum respe- 24
 xisset, vidit eos, & maledixit eis in nomi-
 ne Domini: egressique sunt duo ursi de
 saltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta
 duos pueros. ¶ Abiit autem inde in mon- 25
 tem Carmeli, & inde reuersus est in Sa-
 mariam.

CAP. III.

Ioram verò filius Achab regnavit super A
 Israël in Samaria anno decimo octauo
 Iosaphat regis Iudæ. Regnavitq; duode-
 cim annis. ¶ Et fecit malum coram Domi- 2
 no, sed non sicut pater suus & mater: tu-
 lit enim statuas Baal quas fecerat pater
 eius.

3 eius. ¶ Veruntamen in peccatis Ieroboam
 filii Nabat, qui peccare fecit Israël, adhæ-
 4 sit, nec recessit ab eis. ¶ Porro Mesa rex
 Moab, nutriebat pecora multa, & solue-
 bat regi Israël centum millia agnorum,
 & centum millia arietum cum velleribus
 5 suis. ¶ Cùmque mortuus fuisset Achab,
 præuaricatus est foedus quod habebat
 6 cum rege Israël. ¶ Egressus est igitur rex
 Ioram in die illa de Samaria, & recensuit
 7 vniuersum Israël. ¶ Misitque ad Iosaphat
 regem Iuda, dicens, Rex Moab recessit à
 me, veni mecum contra eum ad prælium.
 Qui respondit, Ascendat, qui meus est,
 tuus est: populus meus, populus tuus: &
 8 equi mei, equi tui. ¶ Dixitque, Per quam
 viam ascendemus? At ille respondit, Per
 9 desertum Idumææ. ¶ Perrexerunt igitur
 B rex Israël, & rex Iuda, & rex Edom, &
 circuierunt per viam septem dierum, nec
 erat aqua exercitui & iumentis quæ se-
 10 quebantur eos. ¶ Dixitque rex Israël, Heu
 heu heu, cōgregauit nos Dominus tres
 11 reges, vt traderet in manus Moab. ¶ Et ait
 Iosaphat, Estne hic Propheta Domini,
 vt deprecemur Dominum per eum? Et
 respondit vnus de seruis regis Israël, Est
 hic Eliseus filius Saphat, qui fundebat a-
 12 quam super manus Eliæ. ¶ Et ait Iosa-
 phat, Est apud eum sermo Domini. Des-
 cenditque ad eum rex Israël, & Iosaphat
 13 rex Iuda, & rex Edom. ¶ Dixit autem
 Eliseus ad regem Israël, Quid mihi & ti-
 bi est? vade ad Prophetas patris tui & ma-

tris tuæ. Et ait ille rex Israëli, Quare congregauit Dominus tres reges hos, vt traderet eos in manus Moab? ¶ Dixitque ad eum Eliseus, Viuit Dominus exercituum, in cuius conspectu sto, quòd si non vultum Iosaphat regis Iudæ erubescerem, non attendissem quidem te, nec respexissem. ¶ Nunc autem adducite mihi psalterem. Cùmque caneret psalteres, facta est in conspectu eius manus Domini, ¶ & ait, Hæc dicit Dominus, Facite alueum torrentis huius fossas & fossas. ¶ Hæc enim dicit Dominus, Non videbitis ventum, neque pluiam: & alueus iste replebitur aquis, & bibetis vos, & familiae vestrae, & iumenta vestra. ¶ Parumque est hoc in conspectu Domini: insuper tradet etiam Moab in manus vestras. ¶ Et percutietis omnem ciuitatem munitam, & omnem urbem electam, & vniuersum lignum fructiferum succidatis, cunctosque fontes aquarum obthurabitis, & omnem agrum egregium operietis lapidibus. ¶ Factum est igitur mane, quando sacrificium offerri solet, & ecce, aquæ veniebant per viam Edom, & repleta est terra aquis. ¶ Vniuersi autem Moabite audientes quòd ascendissent reges vt pugnarent aduersum eos, conuocauerunt omnes qui accincti erant baltheo desuper, & steterunt in terminis. ¶ Primoque mane surgentes, & orto iam sole ex aduerso aquarum, viderunt Moabite contra aquas rubras, quasi sanguinem, ¶ dixeruntque, Sanguis gladii est: pugnauerunt

runt

24 D runt reges contra se, & cæsi sunt mutuò:
 nunc perge ad prædam Moab. ¶ Perrexe-
 runtque in castra Israël: porro cõsurgens
 Israël, percussit Moab: at illi fugerunt co-
 25 ram eis. Venerunt igitur qui vicerant, &
 percusserunt Moab, ¶ & ciuitates destru-
 xerunt: & omnem agrum optimum, mit-
 tentes singuli lapides, repleuerunt: & vni-
 uersos fontes aquarum obthurauerunt:
 & omnia ligna fructifera succiderunt, ita
 vt muri tantùm fictiles remanerent: &
 26 circumdata est ciuitas à fundibulariis, &
 magna ex parte percussa. ¶ Quod cum
 vidisset rex Moab, præualuisset scilicet ho-
 stes, tulit secum septingentos viros edu-
 centes gladios, vt irrumperent ad regem
 27 Edom: & non potuerunt. ¶ Arripiensque
 filium suum primogenitum, qui regnatu-
 rus erat pro eo, obtulit holocaustum su-
 per murum: & facta est indignatio ma-
 gna in Israël, statimque recesserunt ab
 eo, & reuersi sunt in terram suam.

CAP. IIII.

A M Vlier autem quædam de vxoribus
 prophetarũ clamabat ad Eliseum,
 dicēs, Seruus tuus vir meus mortuus est,
 & tu nosti quia seruus tuus fuit timens
 Deũ: & ecce creditor venit vt tollat duos
 2 filios meos ad seruiendum sibi. ¶ Cui di-
 xit Eliseus, Quid vis vt faciam tibi? Dic
 mihi, quid habes in domo tua? At illa res-
 pondit, Non habeo ancilla tua quicquam
 in domo mea, nisi parum olei quo vngar.
 ¶ Cui ait, Vade, pete mutuò ab omnibus

vicinis tuis vasa vacua nō pauca. ¶ Et in-
 gredere, & claude ostium tuum, cū in-
 trinsecus fueris tu & filii tui: & mitte in-
 de in omnia vasa hæc: & cū plena fue-
 rint, tolles. ¶ Iuit itaque mulier, & clausit
 ostium super se & super filios suos: illi of-
 ferebant vasa, & illa infundebat. ¶ Cū-
 que plena fuissent vasa, dixit ad filium
 suum, Affer mihi adhuc vas. Et ille respō-
 dit, Non habeo. Stetitque oleum. ¶ Venit
 autem illa, & indicauit homini Dei. Et il-
 le, Vade, inquit, vende oleum, & redde cre-
 ditori tuo: tu autem & filii tui viuite de
 reliquo. ¶ Facta est autem quædam dies,
 & transibat Eliseus per Sunam: erat au-
 tem ibi mulier magna quæ tenuit eum
 vt comederet panem: cūque frequēter
 inde transfiret, diuertebat ad eam vt co-
 mederet panem. ¶ Quæ dixit ad virum
 suū, Animaduerto quōd vir Dei sanctus
 est iste, qui transit per nos frequēter. ¶ Fa-
 ciamus ergo ei coenaculum paruum, &
 ponamus ei in eo lectulum, & mensam,
 & sellam, & candelabrum, vt cū vene-
 rit ad nos, maneat ibi. ¶ Facta est ergo
 dies quædam, & veniens diuertit in coena-
 culum, & requieuit ibi. ¶ Dixitque ad Gie-
 zi puerū suum, Voca Sunamicidē istam.
 Qui cū vocasset eam, & illa stetisset co-
 ram eo, ¶ dixit ad puerum suum, Loquere
 ad eā, Ecce, sedulo in omnibus ministra-
 stri nobis, quid vis vt faciā tibi? nunquid
 habes negotium, & vis vt loquar regi, si-
 ue principi militiæ? Quæ respondit, In
 medio

Caritas.

14 medio populi mei habito. ¶ Et ait, Quid
 ergo vult vt faciam ei? Dixitq; Giezi, Ne
 quæras: filium enim non habet, & vir e-
 15 ius senex est. ¶ Præcepit itaque vt vocaret
 eam: quæ cum vocata fuisset, & stetisset
 16 ante ostium, ¶ dixit ad eam, In tempore
 isto in hac eadem hora, si vita comes fue-
 rit, habebis in utero filium. At illa respon-
 dit, Noli quæso domine mi vir Dei, noli
 17 mentiri ancillæ tuæ. ¶ Et concepit mulier,
 & peperit filium in tempore, & in hora
 18 eadē qua dixerat *Eliseus. ¶ Creuit autem
 puer. Et cum esset quædam dies, & egres-
 sus esset ad patrem suum ad messorum,
 19 ait patri suo, Caput meum-doleo', ca-
 put meum-doleo'. At ille dixit puero, - .j.
 20 Tolle, duc eum ad matrem suam. ¶ Qui
 cum tulisset, & duxisset eum ad matrem
 suam, posuit eum illa super genua sua vs-
 21 que ad meridiem, & mortuus est. ¶ Af-
 cendit autem, & collocavit eum super le-
 ctulum hominis Dei, & clausit ostium:
 22 & egressa ¶ vocavit virum suum, & ait,
 Mitte mecum, obsecro, vnum de pueris,
 & asinam, vt excurram vsque ad homi-
 23 nem Dei, & reuertar. ¶ Qui ait illi, Quā
 ob causam vadis ad eum? hodie non sunt
 Calendæ, neque Sabbathū. Quæ respon-
 24 dit, "Vadam." ¶ Strauitq; asinam, & præ- "Vale 10.
 cepit puero, Mina, & propera, ne mihi mo-
 rā facias in eundo, & hoc age quod præ-
 cipio tibi. ¶ Profecta est igitur, & venit ad
 virum Dei in montem Carmeli: cumque
 25 vidisset eam vir Dei econtra, ait ad Giezi
 puerum

puerum suum, Ecce Sunamitis illa. ²⁶ Va-
 de ergo in occursum eius, & dic ei, Re-
 ctene agitur circa te, & circa virum tuum,
 & circa filium tuum? Quæ respondit, Re-
 ctè. ²⁷ Cùmque venisset ad virum Dei in
 montem, apprehendit pedes eius, & acces-
 sit Giezi vt amoueret eam. Et ait homo
 Dei, Dimitte illam, anima enim eius in
 amaritudine est, & Dominus celauit à
 me, & non indicauit mihi. ²⁸ Quæ dixit il-
 li, Nunquid petiui filiū à Domino meo? E-
 nunquid nō dixi tibi, Ne illudas me? ²⁹ Et
 ille ait ad Giezi, Accinge lumbos tuos, &
 tolle baculum meum in manu tua, & va-
 de. Si occurrerit tibi homo, non salutes
 eum: & si salutauerit te quispiam, non res-
 pondeas illi: & pones baculum meum su-
 per faciem pueri. ³⁰ Porro mater pueri ait,
 Viuit Dominus, & viuit anima tua, non
 dimittam te. Surrexit ergo, & secutus est
 eam. ³¹ Giezi autem præcellerat ante eos,
 & pesuerat baculum super faciem pueri,
 & non erat vox, neque sensus: reuersusq;
 est in occursum eius, & nuntiauit ei, di-
 cens, Non surrexit puer. ³² Ingressus est er-
 go Eliseus domum, & ecce puer mortuus
 iacebat in lectulo eius: ³³ ingressusque clau-
 sit ostium super se, & super puerum: & F-
 orauit ad Dominum. ³⁴ Et ascendit, & in-
 cubuit super puerum: posuitque os suum
 super os eius, & oculos suos super oculos
 eius, & manus suas super manus eius:
 & incuruauit se super eum, & calefacta
 est caro pueri. ³⁵ At ille reuersus, deambu-
 labat

labat in domo, semel huc atq; illuc: & ascendit, & incubuit super eum: & oscitauit
 36 puer septies, aperuitque oculos. [¶] Et ille vocauit Giezi, & dixit ei: Voca Sunamitidem hanc. Quæ vocata, ingressa est ad eum.
 37 Qui ait: Tolle filium tuum. [¶] Venit illa, & corruit ad pedes eius, & adorauit super terram: tulitq; filium suum, & egressa est,
 38 [¶] & Eliseus reuersus est in Galgala. Erat autem fames in terra, & filii prophetarum habitabant coram eo, dixitque vni de pueris suis: Pone ollam grandem, & coque pulmentum filiis prophetarum. [¶] Et egressus est vnus in agrum vt colligeret herbas aggregatas: inuenitque quasi vitem syluestrem, & collegit ex ea colocyntidas agri & impleuit pallium suum, & reuersus conscidit in ollam pulmenti: nesciebat enim quid esset. [¶] Infuderunt ergo socii, vt comederent: cumque gustassent de coctione, clamauerunt, dicentes: Mors in olla vir Dei. Et non potuerunt comedere. [¶] At ille: Afferte: inquit, farinam. [¶] Cumque tulissent, misit in ollam, & ait: Infunde turbæ, vt comedant. Et non fuit amplius quicquam
 42 amaritudinis in olla. [¶] Vir autem quidam venit de Baal-salisa deferens viro Dei panes primitiarum, & viginti panes hordeaceos, & frumentum nouum in pera sua. At ille dixit: Da populo, vt comedat.
 43 [¶] Responditque ei minister eius: Quantum est hoc vt apponam coram centum viris? Rursum ille ait, Da populo, vt comedat: hæc enim dicit Dominus: Comedent,

¶ Et misit 30

-, 10

& supererit. ⁹ Posuit itaque coram eis: 44
qui comederunt, & superfuit iuxta ver-
bum Domini.

CAP. V.

⁹ *antem I.*

NAaman* princeps militiae regis Sy- A
riae, erat vir magnus apud dominum
suam, & honoratus: per illum enim dedit
Dominus salutem Syriae: erat autem vir
fortis & diues, sed leprofus. ⁹ Porro de Sy- a
ria egressi fuerant latrunculi, & captiuam
duxerant de Terra-Israël puellam paruu-
lam, quæ erat in obsequio vxoris Naamã,
⁹ quæ ait ad dominam suam: Vtinam fuisset
Dominus meus ad prophetam qui est
in Samaria: profectò curasset eum à lepra
quam habet. ⁹ Ingressus est itaque Naa- 4
man ad dominum suum, & nuntiauit
ei, dicens: Sic & sic loquuta est puella de
Terra-Israël. ⁹ Dixitque ei rex Syriae: Va- 5
de, & mittam literas ad regem Israël. Qui
cùm profectus esset, & tulisset secum de-
cem talenta argenti, & sex millia aureos, B
& decem mutatoria vestimentorū. ⁹ de- 6
tulit literas ad regem Israël, in hæc verba:
Cùm acceperis epistolam hanc, scito quod
miserim ad te Naaman seruum meum,
vt cures eum à lepra sua: ⁹ Cùmque legis 7
set rex Israël literas, scidit vestimenta sua,
& ait: Nunquid Deus ego sum, vt occide-
re possim & viuificare, quia iste misit ad
me, vt curem hominem à lepra sua? ani-
maduertite, & videte quod occasiones
quærat aduersum me. ⁹ Quod cùm au- 8
disset Eliseus vir Dei, scidisse videlicet re-
gem

gem Israël vestimenta sua, misit ad eū, dicens: Quare scidisti vestimēta tua? veniat
 9 ad me, & sciat esse prophetā in Israël. ¶ Venit ergo Naaman cum equis & curribus
 10 & stetit ad ostium domus Elisei: ¶ misit-
 que ad eum Eliseus nuntium, dicens: Vade
 & lauare septies in Iordane, & recipiet san-
 11 nitatem caro tua, atque mundaberis. ¶ Iratus
 Naaman recedebat, dicens: Putabam
 quod egrederetur ad me, & stans inuoca-
 ret nomen Domini Dei sui, & tangeret
 manu sua locum lepræ, & curaret me.

12 ¶ Nunquid non meliores sunt Abāna &
 Pharphar fluuuii Damasci omnibus aquis
 Israël, vt si lauer in eis, & munder? ¶ Cūm

Luc. 4. c. 279

13 ergo vertisset se, & abiret indignans, ¶ ac-
 cesserunt ad eum serui sui, & locuti sunt
 ei: Pater, - & si rem grandem dixisset tibi
 propheta, certè facere debueras: quanto
 magis quia nunc dixit tibi: Lauare, & mū-

-4-

14 daberis? ¶ Descendit & lauit in Iordane
 septies iuxta sermonē viri Dei, & restituta
 est caro eius, sicut caro pueri paruuli, &
 15 mundatus est, ¶ Reuersusque ad virū Dei
 cum vniuerso comitatu suo, venit, & ste-
 tit coram eo, & ait: Verè scio quod non

-4-

16 E sit - alius Deus in vniuersa terra, nisi tan-
 tum in Israël. Obsecro itaque vt accipias
 benedictionē à seruo tuo. ¶ At ille respon-
 dit. Viuit Dominus ante quem sto, quia
 nō accipiam. Cūmque vim faceret, penitus
 17 non acquieuit. ¶ Dixitque Naaman: Vt vis,
 sed obsecro, concede mihi seruo tuo, vt
 tollam onus duorum burdonum de ter-

ra: non enim faciet vltra seruus tuus ho-
 locaustum, aut victimam diis alienis, nisi
 Domino. ¶ Hoc autem solum est de quo 18
 depreceris Dominum pro seruo tuo: Quan-
 do ingreditur dominus meus templum
 Remmon, vt adoret: & illo innitente super
 manum meam, si adorauero in templo
 Remmon, adorante eo in eodem loco vt
 ignoscat mihi Dominus seruo tuo pro
 hac re. ¶ Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit 19
 ergo ab eo electo terræ tempore. ¶ Dixitq; 20
 Giezi puer viri Dei: Pepercit Dominus E-
 meus Naaman Syro isti, vt non acciperet
 ab eo quæ attulit: viuit Dominus, quia
 curram post eum, & accipiam ab eo ali-
 quid. ¶ Et secutus est Giezi post tergum 21
 Naaman: quem cum vidisset ille curren-
 tem ad se, desiliit de curru in occursum e-
 ius, & ait, Rectene sunt omnia? ¶ Et ille 22
 ait, Rectè. dominus meus misit me ad te,
 dicens, Modò venerunt ad me duo ado-
 lescentes de monte Ephraim, ex filiis pro-
 phetarum: da eis talentum argenti, & ve-
 stes mutatorias duplices. ¶ Dixitq; Naa- 23
 man, Melius est vt accipias duo talèta. Et
 coëgit eum, ligauitque duo talenta argen-
 ti in duobus saccis, & duplicia vestimèta,
 & imposuit duobus pueris suis, qui & por-
 tauerunt coram eo. ¶ Cùmq; venisset iam 24
 vesperi, tulit de manu eorum, & reposuit G
 in domo, dimisitque viros, & abierunt:
 ¶ ipse autem ingressus, stetit coram domino 25
 suo. Et dixit Eliseus, Vnde venis Giezi?
 Qui respondit, Nō iuit seruus tuus quò-
 quam.

26 quam. ⁹ At ille ait, Nonne cor meum in
 præsenti erat, quando reuersus est homo
 de curru suo in occursum tui? Nunc igitur
 accepisti argentū, & accepisti vestes,
 vt emas oliueta, & vineas & oves & bo-
 27 ues & seruos & ancillas. ⁹ Sed & lepra
 Naaman adhærebit tibi, & semini tuo, vs-
 que in sempiternum. Et egressus est ab
 eo leprosus quasi nix.

CAP. VI.

A **D**ixerunt autem filii prophetarum ad
 Ehsēū, Ecce, locus in quo habitamus
 2 coram te, angustus est nobis. ⁹ Eamus vs-
 que ad Iordanem, & tollant^r singuli de
 sylua materias singulas, vt ædificemus no-
 bis ibi locum ad habitandum. Qui dixit,
 3 Ite. ⁹ Et ait vnus ex illis, Veni ergo & tu
 cum seruis tuis. Respondit, Ego veniam.
 4 ⁹ Et abiit cū eis. Cūque venissent ad Ior-
 5 danem, cædebant ligna. ⁹ Accidit autem,
 vt cū vnus materiam succidisset, caderet
 ferrum securis in aquam: exclamauitq; il-
 le, & ait, Heu heu heu domine mi, & hoc
 6 ipsum mutuò acceperam. ⁹ Dixit autē ho-
 B mo Dei, Vbi cecidit? At ille monstrauit ei
 locum: præcidit ergo lignū, & misit illuc:
 7 natauitq; ferrum, ⁹ & ait, Tolle. Qui ex-
 8 tendit manum, & tulit illud. ⁹ Rex autem
 Syrię pugnabat contra Israël, consilium-
 que inuit cum seruis suis, dicens, In loco il-
 9 lo & illo ponamus insidias. ⁹ Misit itaque
 vir Dei ad regem Israël, dicens, Caue ne
 transeas in locum illum: quia ibi Syri in
 10 insidiis sunt. ⁹ Misit itaque rex Israël ad lo-

tollamur 2.

cum quem dixerat ei vir Dei, & preoccupauit eum, & obseruauit se ibi non semel neque bis. ¶ Conturbatumque est cor regis Syriae pro hac re, & conuocatis seruis suis, ait, Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israël? ¶ Dixitque vnus seruorum eius, Nequaquam domine mi rex, sed Eliseus propheta qui est in Israël, indicat regi Israël omnia verba quaecunque locutus fueris in conclaui tuo. ¶ Dixitque eis, Ite, & videte vbi sit: vt mittam, & capiam eum. Annuntiaueruntque ei, dicentes, Ecce in Dothain. ¶ Misit ergo illuc equos & currus, & robur exercitus: qui cum venisset nocte, circumdederunt ciuitatem. ¶ Consurgens autem diluculo minister viri Dei, egressus est, viditque exercitum in circuitu ciuitatis, & equos & currus: nuntiauitque ei, dicens, Heu heu heu domine mi, quid faciemus? ¶ At ille respondit, Noli timere, plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset Eliseus, ait, Domine, aperi oculos huius, vt videat. Et aperuit Dominus oculos pueri, & vidit: & ecce mons plenus equorum, & curruum igneorum in circuitu Elisei. ¶ Hostes verò descendunt ad eum. porro Eliseus orauit ad Dominum, dicens, Percute, obsecro, gentem hanc cæcitate. Percussitque eos Dominus, ne viderent, iuxta verbū Elisei. ¶ Dixit autem ad eos Eliseus, Non est hæc via, neque ista est ciuitas: sequimini me, & ostendam vobis virum quem quæritis. Duxit

20 ergo eos in Samariam, [?] cūmq̄ue ingressi
 fuissent in Samariam, dixit Eliseus, Domi
 ne aperi oculos istorum, vt videant. Ape
 21 ruitq̄ue Dominus oculos eorum, & vide
 runt se esse in medio Samariæ. [?] Dixitq̄ue
 rex Israël ad Eliseum, cūm vidisset eos,
 E Nunquid percutiam eos pater mi? Et ille
 22 ait, [?] Nō percuties: neque enim cepisti eos
 gladio, & arcu tuo, vt percutias: sed pone
 panem, & aquam coram eis, vt comedāt,
 & bibant, & vadant ad dominum suum.
 23 Appositaq̄ue est eis ciborum magna præ
 paratio, & comederunt, & biberunt, &
 dimisit eos, abieruntq̄ue ad dominum su
 um, & vltra non venerunt latrones Syrię
 24 in terram Israël. [?] Factum est autem post
 hæc, congregauit Ben-adad, rex Syrię v
 niuersum exercitum suum, & ascendit, &
 25 obsidebat Samariam. [?] Facta q̄ue est fa
 mes magna in Samaria, & tandiu obsessa
 est, donec venūdaretur caput asini octo
 ginta argenteis, & quarta pars cabi ster
 coris columbarum, quinque argenteis.
 26 [?] Cūmq̄; rex Israël transfret per murum,
 F mulier quædam exclamauit ad eum, di
 27 cens, Salua me domine mi rex. [?] Qui ait,
 Non, te saluet Dominus: vnde te possum
 saluare? de area, vel de torculari? Dixitq̄ue
 ad eam rex, Quid tibi vis, Quæ respōdit,
 28 [?] Mulier ista dixit mihi, Da filiū tuum, vt
 comedamus eum hodie, & filium meum
 29 comedemus cras. [?] Coximus ergo filium
 meum & comedimus. Dixi q̄ue ei die alte
 ra, Da filium tuum, vt comedamus eum.

Quæ abscondit filiū suum. ¶ Quod cum
 audisset rex, scidit vestimenta sua, & trāsfi-
 bat per murum. Viditque omnis populus
 cilicium, quo vestitus erat ad carnem in-
 -3. trinsecus. ¶ Et ait rex, Hæc mihi faciat
 Deus, & hæc addat, si steterit caput Elisei
 filiū Saphat super ipsum hodie. ¶ Eliseus
 autem sedebat in domo sua, & senes sede-
 bant cum eo. Præmisit itaque virum: &
 antequam veniret nuntius ille, dixit ad se-
 nes, Nunquid scitis quod miserit filius ho-
 micidæ hic, vt præcidatur caput meum?
 videte ergo, cum venerit nuntius, claudi-
 te ostium, & non sinatis eum introire: ec-
 ce enim sonitus pedum domini eius post
 eum est. ¶ Adhuc illo loquente eis, appa-
 ruit nuntius, qui veniebat ad eum. Et ait,
 Ecce tantum malum à Domino est: quid
 amplius expectabo à Domino?

CAP. VII.

Dixit autem Eliseus, Audite verbum
 Domini, Hæc dicit Dominus, In
 tempore hoc cras modius similæ vno sta-
 tere erit, & duo modii hordei statere v-
 no, in porta Samariæ. ¶ Respondens vnus
 de ducibus, super cuius manum rex in-
 cumbebat, homini Dei, ait, Si Dominus
 fecerit etiam cataractas in cælo, nunquid
 poterit esse quod loqueris? Qui ait, Vi-
 debis oculis tuis, & inde non comedes.
 ¶ Quatuor ergo viri erant leprosi iuxta
 introitum portæ: qui dixerunt ad inui-
 cem, Quid hic esse volumus donec mo-
 riamur? ¶ Siue ingredi voluerimus ciui-
 tatem,

tatem, fame moriemur: siue manserimus
 hic, moriendum nobis est: venite ergo,
 & transfugiamus ad castra Syriae: si pe-
 B percerint nobis, viuemus: si autem occi-
 dere voluerint, nihilominus moriemur.
 5 Surrexerunt ergo vesperi, vt venirent
 ad castra Syriae. Cumque venissent ad
 principium castrorum Syriae: nullum ibi-
 6 dem repererunt. Siquidem Dominus so-
 nitum audire fecerat in castris Syriae, cur-
 ritum & equorum, - & exercitus pluri- .2.
 mi, dixeruntque adinuicem, Ecce merce-
 de conduxit aduersum nos rex Israël, re-
 ges Hebraeorum & Aegyptiorum, & ve-
 7 nerunt super nos. Surrexerunt ergo, &
 fugerunt in tenebris, & dereliquerunt
 tentoria sua, & equos & asinos in castris,
 fugeruntque, animas tantum suas salua-
 8 recupientes. Igitur cum venissent le-
 prosus illi ad principium castrorum, in-
 gressi sunt vnum tabernaculum, & come-
 derunt & biberunt: tuleruntque inde ar-
 gentum, & aurum, & vestes, & abierunt,
 & absconderunt: rursus reuersi sunt ad
 aliud tabernaculum, & inde similiter au-
 9 ferentes absconderunt. Dixeruntque ad
 C inuicem, Non rectè facimus: hæc enim
 dies boni nuntii est. Si tacuerimus, & no-
 luerimus nuntiare vsque manè, sceleris
 arguemur: venite, eamus, & nuntiemus
 10 in aula regis. Cumque venissent ad por-
 tam ciuitatis, narrauerunt eis, dicentes,
 Iuimus ad castra Syriae, & nullum ibi-
 dem reperimus hominem, nisi equos &

afinos alligatos, & fixa tentoria. ¶ Ierunt 11
 ergo portarii, & nuntiauerunt in pala-
 tio regis intrinsecus. ¶ Qui surrexit no- 12
 ãte, & ait ad seruos suos, Dico vobis quid
 fecerint nobis Syri, Sciunt quia fame la-
 boramus, & idcirco egressi sunt de castris,
 & latitant in agris, dicentes, Cùm egressi
 fuerint de ciuitate, capiemus eos viuos,
 & tunc ciuitatem ingredi poterimus.
 ¶ Respondit autem vnus seruorum eius, 13
 Tollamus quinque equos, qui remanse-
 runt in vrbe (quia ipsi tantùm sunt in v-
 niuersa multitudine Israël, alii enim con-
 sumpti sunt) & mittentes, explorare po-
 terimus. ¶ Adduxerunt ergo duos equos, 14
 misitque rex in castra Syrorum, dicens,
 Ite, & videte. ¶ Qui abierunt post eos vs- 15
 que ad Iordanem: ecce autem omnis via D
 plena erat vestibus, & vasis, quæ proiece-
 rant Syri cùm turbarentur: reuersique
 nuntii indicauerunt regi. ¶ Et egressus po- 16
 pulus diripuit castra Syriæ: factusque est
 modius similæ statère vno, & duo mo-
 dii hordei statère vno, iuxta verbum Do-
 mini. ¶ Porrò rex ducem illum, in cuius 17
 manu incubuerat constituit ad portam:
 quem conculcauit turba in introitu por-
 tæ, & mortuus est, iuxta * quod locutus
 fuerat vir Dei, quando descenderat rex ad
 eum. ¶ Factumque est secundùm sermo- 18
 nem viri Dei quem dixerat regi, quando
 ait, Duo modii hordei statère vno erunt,
 & modius simile statère vno, hoc eodem
 tempore cras in porta Samariæ: ¶ quando 19
 respon-

Incumbe-
 bat 5.
 * verbum 1.

responderat dux ille viro Dei, & dixerat, Etiam si Dominus fecerit cataractas in celo, nunquid poterit fieri quod loqueris? Et dixit ei, Videbis oculis tuis, & inde non comedes. ¶ Euenit ergo ei sicut predictum erat, & conculcauit eum populus in porta, & mortuus est.

CAP. VIII.

A Eliseus autem locutus est ad mulierem cuius viuere fecerat filium, dicens, *sup. 4. f. 35.* Surge, vade, tu & domus tua, & peregrinare vbicunque repereris: vocauit enim Dominus famem, & veniet super terram septem annis. ¶ Quæ surrexit, & fecit iuxta verbum hominis Dei: & vadens cum domo sua, peregrinata est in terra Philisthim diebus multis. ¶ Cùmque finiti essent anni septem, reuersa est mulier de terra Philisthim: & egressa est vt interpellaret regem pro domo sua, & pro agris suis. ¶ Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei, dicens, Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliseus. ¶ Cùmque ille narraret regi quomodo mortuum suscitasset, apparuit mulier cuius viuificauerat filium, clamans ad regem pro domo sua, & pro agris suis: dixitque Giezi, Domine mi, rex, hæc est mulier, & hic est filius eius quem suscitauit Eliseus. ¶ Et interrogauit rex mulierem: quæ narrauit ei. Deditque ei rex eunuchum vnum, dicens, Restitue ei omnia quæ sua sunt, & vniuersos redditus agrorum à die qua reliquit terram, vsque ad præsens. ¶ Venit

quo-

quoque Elifeus Damascum, & Ben-adad C
 rex Syriæ ægrotabat : nuntiaueruntq; ei
 dicentes, Venit vir Dei huc. ¶ Et ait rex ad
 Aazaël, Tolle tecum munera, & vade in
 occursum viri Dei, & cōsule Dominum
 per eum, dicens, Si euadere potero de in-
 firmitate mea hac? ¶ Iuit igitur Hazael in
 occursum eius, habens secum munera, &
 & omnia bona Damasci, onera quadra-
 ginta camelorū. cūmq; steterint coram
 eo, ait, Filius tuus Ben-adab rex Syriæ mi-
 sit me ad te, dicens, Si sanari potero de
 infirmitate mea hac? ¶ Dixitq; ei Elifeus, 10
 Vade, dic ei, Sanaberis: porro ostēdit mi-
 hi Dominus quia morte morietur. ¶ Ste- 11
 titque cum eo, & conturbatus est vsque
 ad suffusionem vultus: fleuitque vir Dei.
 ¶ Cui Hazael ait, Quare dominus meus 12
 flet? At ille dixit, Quia scio quæ facturus
 sit filiis Israēl mala. Ciuitates eorum mu-
 nitas igne succendes, & iuuenes eorum
 interficies gladio, & paruulos eorum eli-
 des, & prægnantes diuides. ¶ Dixitque Ha- 13
 zael, Quid enim sum seruus tuus canis,
 vt faciam rem istam magnam? Et ait Eli-
 feus, Ostendit mihi Dominus te regē Sy-
 riæ fore. ¶ Qui cū recessisset ab Eliseo, 14
 venit ad Dominū suum, qui ait ei, Quid
 dixit tibi Elifeus? At ille respondit, dixit
 mihi, Recipies sanitatem. ¶ Cūmq; ve- 15
 nisset dies altera, tulit stragulum, & infu-
 dit aquam, & expandit super faciem eius:
 quo mortuo regnavit Hazael pro eo.

E Israëli, & Iosaphat regis Iuda, regnavit Ioram filius Iosaphat rex Iuda. ¶ Triginta duorum annorum erat cum regnare cepisset, & octo annis regnavit in Ierusalē.

¶ Ambulavitque in viis regum Israëli, sicut ambulaverat domus Achab: filia enim Achab erat vxor eius: & fecit quod malum est in conspectu Domini. ¶ Noluit autem Dominus disperdere Iudam, propter David seruum suum, sicut promiserat ei, vt daret illi lucernam, & filiis eius

cunctis diebus. ¶ In diebus eius recessit Edom, ne esset sub Iuda, & constituit sibi regem. ¶ Venitque Ioram Seira, & omnes currus cum eo: & surrexit nocte, percussitque Idumæos qui eum circumdederāt, & principes curruum, populus autem fugit in tabernacula sua. ¶ Recessit ergo Edom ne esset sub Iuda vsque ad diē hanc. Tunc recessit & Lobna in tempore illo.

¶ Reliqua autem sermonum Iorā, & vniuersa quę fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Iuda? ¶ Et dormiuit Ioram cum patribus suis, sepultusque est cum eis in Ciuitate Dauid, & regnavit Ochozias filius eius pro eo. ¶ Anno duodecimo Ioram filii Achab regis Israëli regnavit Ochozias filius Ioram regis Iudæ. ¶ Viginti duorum annorum erat Ochozias cum regnare cepisset, & vno anno regnavit in Ierusalem: nomen matris eius Athalia filia Amri regis Israëli. ¶ Et ambulavit in viis domus Achab: & fecit quod malum est corā Do-

mi-

mi-

mi-

mino, sicut domus Achab: gener enim domus Achab fuit. ¶ Abiit quoque cum Ioram filio Achab, ad præliandum contra Hazael regem Syriæ in Ramoth-Galaad, & vulnerauerunt Syri Ioram, ¶ qui reuersus est vt curaretur, in Iezrahel: quia vulnerauerant eum Syri in Ramoth præliantem contra Hazael regem Syriæ. Porro Ochozias filius Ioram rex Iuda descendit inuisere Ioram filium Achab, in Iezrahel, quia ægrotabat ibi.

CAP. IX.

ELiseus autem propheta vocauit unum de filiis prophetarum: & ait illi: ¶ Accinge lumbos tuos, & tolle lenticulam olei hæc in manu tua, & vade in Ramoth-Galaad. ¶ Cùmque veneris illuc, videbis Iehu filium Iosaphat filii Namsi: & ingressus suscitabis eum de medio fratrum suorum, & introduces in interius cubiculum. ¶ Tenensque lenticulam olei, fundes super caput eius, & dices: Hæc dicit Dominus: unxi te regem super Israël. Aperiesque ostium, & fugies, & non ibi subsistes. ¶ Abiit ergo adolescens puer prophetæ in Ramoth-Galaad, ¶ & ingressus est illuc: ecce autem principes exercitus sedebant, & ait, Verbum mihi ad te ô princeps. Dixitque Iehu: Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit: Ad te ô princeps. ¶ Et surrexit, & ingressus est cubiculum: at ille fudit oleum super caput eius, & ait: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Unxi te regem super populum Domini Israël, ¶ & percures

ties domum Achab Domini tui, & viciscar sanguinem seruatorum meorum prophetarum, & sanguinem omnium seruatorum Domini || de manu Iezabel. ^{3. Re. 22. f. 30} ¶ Perdamque omnem domum Achab: & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clausum, & nouissimum in Israël.
 ¶ Et dabo domum Achab || sicut domum Ieroboam filii Nabat, || & sicut domum ^{3. Re. 15. 230}
^{3. Re. 16. 4. 30} Baasa filii Ahia. ¶ Iezabel quoque comedent canes in agro Iezrahel, nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque ostium, & fugit.
 ¶ Iehu autem egressus est ad seruos Domini sui: qui dixerunt ei: Recte sunt omnia quod venit insanus iste ad te? Qui ait eis: Nostis hominem & quid locutus sit.
 ¶ At illi responderunt: Falsum est, sed magis narra nobis. Qui ait eis: Hæc & hæc locutus est mihi: & ait, Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem super Israël: ¶ Festinauerunt itaque, & vnusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus eius, in similitudinem tribunalis, & cecinerunt ^{5 ap. 8. g. 28.}
 tuba, atque dixerunt. Regnavit Iehu. ¶ Coniuravit ergo Iehu filius Iosaphat filii Nāsi contra Ioram: porro Ioram obsederat Ramoth-Galaad, ipse, & omnis Israël contra Hazael regem Syriæ: ¶ Et reuersus fuerat ut curaretur, in Iezrahel, propter vulnera, quia percusserant eum Syri, preliantem contra Hazael regem Syriæ. Dixitque Iehu: Si placet vobis, nemo egredietur profugus de ciuitate, ne vadat, & nunct in Iezrahel. ¶ Et ascendit, & profecit
 tus

Etus est in Iezrahel: Ioram enim ægrota-
 bat ibi, & Ochozias rex Iuda descende-
 rat ad visitandum Ioram. ¶ Igitur specu- 17
 lator qui stabat super turrim Iezrahel, vi- D
 dit globum Iehu venientis, & ait: Video
 ego globum. Dixitque Ioram: Tolle cur-
 rum, & mitte in occursum eorum, & di-
 cat vadens: Recte sunt omnia? ¶ Abiit 18
 ergo qui ascenderat currum, in occursum
 eius, & ait: Hæc dicit Rex: Pacatane sunt
 omnia, Dixitque Iehu: Quid tibi & paci?
 transi & sequere me. Nuntiauit quoque
 speculator, dicens: Venit nuntius ad eos,
 & non reuertitur. ¶ Misit etiam currum 19
 equorum secundum: venitque ad eos, &
 ait: Hæc dicit rex: Nunquid pax est? Et ait
 Iehu: Quid tibi & paci? transi, & sequere
 me. ¶ Nuntiauit autem speculator, di- 20
 cens: Venit vsque ad eos, & non reuerti-
 tur: est autem inceffus quam inceffus Iehu
 filii Namfi, præcepis enim graditur. ¶ Et 21
 ait Ioram: Iunge currum. Iunxeruntque E
 currum eius, & egressus Ioram Rex Is-
 raël, & Ochozias rex Iuda, singuli in cur-
 ribus suis, egressique sunt in occursum
 Iehu, & inuenerunt eum in agro Naboth
 Iezrahelitæ. ¶ Cùmque vidisset Ioram 22
 Iehu, dixit: Pax est Iehu? At ille respondit
 Quæ pax? adhuc fornicationes Iezabel
 matris tuæ, & veneficia eius multa vi-
 gent. ¶ Conuertit autem Ioram manum 23
 suam, & fugiēs ait ad Ochoziam: Insidiæ
 Ochozia, ¶ Porro Iehu tetendit arcum 24
 manu & percussit Ioram inter scapulas:
 & egressa

¶ Iunxitq; 1.

& egressa est sagitta per cor eius, statimq;
 25 corruit in curru suo. ¶ Dixitque Iehu ad
 Badacer ducem: Tolle, proiice eum in a-
 gro Naboth Iezrahelitæ: memini enim
 F quando ego & tu sedētes in curru seque-
 bamur Achab patrem huius, quòd Do-
 minus onus hoc leuauerit super eum di-
 26 cens? ¶ Si non pro sanguine Naboth, & 3. Re. 21. fl
 pro sanguine filiorum eius, quem vidi he-
 ri, ait Dominus, reddam tibi in agro isto,
 dicit Dominus. Nunc ergo tolle, & proi-
 ce eum in agrum iuxta verbum Domini.
 27 ¶ Ochozias autem Rex Iuda videns hoc,
 fugit per viam domus horti: persecutusq;
 est eum Iehu, & ait. Etiam hūc percutite
 in curru suo. — Et percusserunt eum in 2. 6.
 ascensu Gaber qui est iuxta Ieblaam: qui
 28 fugit in Mageddo & mortuus est ibi: ¶ Et
 imposuerūt eum serui eius super currum
 suum & tulerunt in Ierusalem: sepelie-
 runtque eum in sepulchro cum patribus
 29 suis in Ciuitate David. ¶ Anno vndeci-
 mo Ioram filii Achab *, regnavit Ocho- * Regis Israēl
 30 zias super Iudam, ¶ venitque Iehu in
 Iezrahel. Porrò Iezabel introitu eius au-
 dito, depinxit oculos suos sibi, & orna-
 uit caput suum, & respexit per fenestram
 31 ¶ ingredientem Iehu per portam, & ait:
 G Nunquid pax potest esse Zambri, ¶ qui in- 3. Re. 16. c. 10
 32 terfecit Dominum suum? ¶ Leuauitque
 Iehu faciem suam ad fenestram, & ait:
 Quæ est ista? Et inclinauerunt se ad eum
 33 duo vel tres eunuchi *. ¶ At ille dixit eis: * Et dixerūt,
 Præcipitate eam deorsum. Et præcipitauit Hæc est Iza-
 Iezabel.

runt eam, aspersusq; est sanguine paries,
 & equorum vngulæ conculcauerunt eā.
 ¶ Cūmq; introgressus esset, vt comede- 34
 ret, biberetq; ait: Ite, & videte maledictā
 illam, & sepelite eam: quia filia regis est.
 ¶ Cūmq; issent vt sepelirent eam, non 35
 inuenerunt nisi caluariam, & pedes, &
 summas manus. ¶ Reuersiq; nuntiaue- 36
 runt ei. Et ait Iehu: Sermo Domini est,
 3. Re. 21 f. 21. ¶ quē locutus est per seruum suum Eliam
 Thesbiten, dicens: In agro Iezrahel, co-
 medent canes carnes Iezabel, ¶ & erūt car- 37
 nes Iezabel sicut sterqus super faciem ter-
 ræ in agro Iezrahel, ita vt prætereuntes di-
 cant: Hæccine est illa Iezabel?

CAP. X.

ERant autem Achab septuaginta filii in A
 Samaria: scripsit ergo Iehu literas, &
 misit in Samariam, ad optimates ciuita-
 tis, & ad maiores natu, & ad nutritios A-
 chab, dicens: ¶ Statim vt acceperitis literas 2
 has, qui habetis filios domini vestri, &
 currus, & equos, & ciuitates firmas, & ar-
 ma, ¶ eligite meliorem, & eum qui vobis 3
 placuerit de filiis domini vestri, & eum po-
 nite super solium patris sui, & pugnate pro
 domo domini vestri. ¶ Timuerunt illi ve- 4
 hementer & dixerunt: Ecce duo reges nō
 potuerunt stare coram eo, & quomodo
 nos valebimus resistere? ¶ Miserunt ergo 5
 præpositi domus & præfecti ciuitatis, &
 maiores natu, & nutritii ad Iehu dicen-
 tes: Serui tui sumus, quæcunque iusseris
 faciemus, nec constituemus nobis regem:

6 quæcunque tibi placent, fac. ⁹ Rescripsit
 B autem eis literas secundò, dicens: Si mei
 estis, & obeditis mihi, tollite capita filio-
 rum domini vestri, & venite ad me hac
 eadem hora cras, in Iezrahel. Porro filij
 regis, septuaginta viri, apud optimates ci-
 7 uitatis nutriebantur. ⁹ Cùmque venissent
 litteræ ad eos, tulerunt filios regis, & oc-
 ciderunt septuaginta viros, & posuerunt
 capita eorum in cophinis, & miserunt ad
 8 eum in Iezrahel. ⁹ Venit autem nuntius,
 & indicauit ei, dicens: Attulerunt capita
 filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea
 ad duos aceruos iuxta introitum portæ
 9 vsque mane. ⁹ Cùmque diluxisset, egres-
 sus est, & stans dixit ad omnē populum:
 Iusti estis: si ego coniuraui contra domi-
 num meum, & interfeci eum, quis per-
 10 cussit omnes hos? ⁹ Videte ergo nunc
 quoniam non cecidit de sermonibus Do-
 mini in terram, ¹¹ quos locutus est Domi-
 nus super domum Achab, & dominus fe-
 cit quod locutus est in manu serui sui E-
 11 liæ. ⁹ Percussit igitur Iehu omnes qui re-
 liqui erant de domo Achab in Iezrahel,
 & vniuersos optimates eius, & notos, &
 sacerdotes, donec non remanerent ex eo
 12 reliquæ. ⁹ Et surrexit, & venit in Sama-
 riam: cùmque venisset ad Cameram pa-
 13 storum, in via ⁹ inuenit fratres Ochoziæ
 regis Iuda, dixitque ad eos: Quinam estis
 vos? Qui responderunt: fratres Ochoziæ
 sumus, & descendimus ad salutandos fi-
 14 lios Regis, & filios Reginae. ⁹ Qui ait:

3. Re. 21. g. 29

Comprehendite eos viuos. Quos cūm
 comprehendissent viuos, iugulauerunt
 eos in cisterna iuxta Cameram, quadra-
 ginta duos viros, & non reliquit ex eis
 quenquam: ¶ Cūmque abiisset inde, in-
 uenit Ionadab filium Rechab in occur-
 sum sibi, & benedixit ei. Et ait ad eum:
 Nunquid est cor tuum rectum*, sicut cor
 meum cū corde tuo? ¶ Et ait Ionadab: Est.
 Si est, inquit, da manum tuam. Qui de-
 dit ei manum suam. At ille leuauit eum
 ad se in currum, ¶ dixitque ad eum: Ve-
 ni mecum, & vide zelum meum pro Do-
 mino. Et impositum in curru suo, ¶ du-
 xit in Samariam. Et percussit omnes qui
 reliqui fuerant de Achab in Samaria, vsq;
 ad vnum iuxta verbum Domini quod lo-
 cutus est per Eliam. ¶ Congregauit ergo
 Iehu omnem populum, & dixit ad eos:
 Achab coluit Baal parum, ego autem co-
 lam eum amplius. ¶ Nunc igitur omnes
 prophetas Baal, & vniuersos seruos eius,
 & cūctos sacerdotes ipsius vocate ad me:
 nullus sit qui non veniat: sacrificium e-
 nim grande est mihi Baal, quicumque de-
 fuerit, non viuet: Porro Iehu faciebat hoc
 insidiosè, vt disperderet cultores Baal: ¶ Et
 dixit: Sanctificate diem solennem Baal.
 Vocauitque, ¶ & misit in vniuersos ter-
 minos Israël, & venerunt cūcti serui Ba-
 al: non fuit residuus ne vnus quidem qui
 non veniret. Et ingressi sunt templū Baal:
 & repleta est domus Baal, à summo vsq;
 ad summum. ¶ Dixitque his qui erant su-

^m cum corde
 1850,

3. Re. 16. f. 32.

per vestes: Proferte vestimenta vniuersis
 23 seruis Baal. Et protulerunt eis vestes. ¶ In-
 gressusq; Iehu, & Ionadab filius Rechab
 templū Baal, ait cultoribus Baal: Perqui-
 rite & videte ne quis fortè vobiscū sit de
 seruis Domini, sed vt sint serui Baal soli.
 24 ¶ Ingressi sunt igitur vt facerent victimas
 & holocausta: Iehu autem præparauerat
 sibi foris octoginta viros, & dixerat eis:
 Quicumq; fugerit de hominibus his quos
 25 ego adduxero in manus vestras: anima e-
 rit eius pro anima illius. ¶ Factum est au-
 tem: cum completum esset holocaustum,
 præcepit Iehu militibus & ducibus suis:
 Ingedimini & percuite eos, nullus eua-
 dat. Percusseruntq; eos in ore gladii, &
 proiecerunt milites & duces, & ierunt in
 26 ciuitatem templi Baal, ¶ & protulerunt
 statuam de phano Baal, & combusserunt
 27 ¶ & comminuerunt eam. Destruxerunt
 quoque ædem Baal, & fecerunt pro ea la-
 28 trinas, vsque in diem hanc. ¶ Deleuit ita-
 29 que Iehu Baal de Israël. ¶ Veruntamen
 à peccatis Ieroboam filii Nabat qui pec-
 care fecit Israël, nō recessit nec dereliquit
 vitulos aureos qui erant in Beth-el & in
 30 Dan. ¶ Dixit autem Dominus ad Iehu,
 Quia studiosè egisti quod rectū erat, &
 placebat in oculis meis, & omnia quæ e-
 rant in corde meo fecisti contra domum
 Achab: ¶ filii tui vsq; ad quartam genera-
 tionem sedebunt super thronum Israël. *Inf. 15. 1. 12.*
 31 ¶ Porro Iehu nō custodiuit vt ambularet
 G in lege Domini Dei Israël in toto corde
 suo:

fuo: non enim recessit à peccatis Ieroboã, qui peccare fecerat Israël. ¶ In diebus illis 32
 coepit Dominus tædere super Israël: percussitq; eos Hazaël in vniuersis finibus Israël, ¶ à Iordane contra orientalem pla- 33
 gam, omnem terram Galaad & Gad & Ruben & Manassè, ab Aroer quæ est super Torrentem-Arnon, & Galaad, & Basan. ¶ Reliqua autem verborum Iehu, & vni- 34
 uersa quæ fecit, & fortitudo eius, nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum Regum Israël? ¶ Et dormiuit Iehu cum 35
 patribus suis, sepelieruntq; eum in Samaria: & regnauit Ioachaz filius eius pro eo. ¶ Dies autem quos regnauit Iehu super Is- 36
 raël, viginti & octo anni sunt in Samaria.

CAP. XI.

AThalia verò mater Ochoziæ, videns Amortuum filium suum, surrexit, & interfecit omne semen regium. ¶ Tollens autem Iosaba filia Regis Ioram, soror Ochoziæ, Ioas filium Ochoziæ, furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebatur, & nutricem eius de triclinio: & abscondit eum à facie Athaliæ vt non interficeretur. ¶ Eratq; cum ea sex annis clã 3
 in domo Domini: porro Athalia regnauit super terram*. ¶ Anno autem septimo mi- 4
 sit Ioiada, & assumens centuriones, & milites introduxit ad se in templum Domini, pepigitque cum eis foedus: & adiurans eos in domo domini, ostedit eis filium regis, ¶ & 5
 præcepit illis dicens. Iste est sermo quæ facere debetis, ¶ Tertia pars vestrum introeat 6
 sab.

2. P. 22. d. 10

* septem 41. -
210.

2. P. 23. a. 1.

B sabbatho, & obseruet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portā Seir: & tertia pars sit ad portam quæ est post habitaculum scutariorum: & custodietis excubias domus Messa: ¶ Duæ verò partes è vobis omnes egredientes sabbatho custodiāt excubias domus domini circa regem. ¶ Et vallabitis eū, habentes arma in manibus vestris: si quis autem ingressus fuerit septum templi, interficiatur: eritisq; cum rege introeunte & egrediente. ¶ Et fecerūt centuriones iuxta omnia quæ præceperat eis Ioiada sacerdos: & assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbathum cum his qui egrediebātur è sabbatho, venerunt ad Ioiadam sacerdotē. ¶ Qui dedit eis hastas, & arma regis David, quæ erant in domo Domini: ¶ Et steterunt singuli habentes arma in manu sua à parte templi dextera, vsq; ad partem sinistram altaris, & ædis, circum regem. ¶ Produxitque filium regis, & posuit super eum diademata & testimonium: feceruntque eum regem, & vnixerunt: & plaudentes manu dixerunt: Viuat rex. ¶ Audiuit autē Athalia vocem populi currentis: & ingressa est ad turbas in templum Domini, ¶ yidit regem stātem super tribunal iuxta morem, & cantores & tubas prope eū, omnemq; ^{urbes.} populum terræ lætāntem, & canentem tubis, & scidit vestimenta sua, clamauitque: Coniuratio, coniuratio. ¶ Præcepit autem Ioiada ^{sacerdos.} centurionibus qui erant super exercitum, & ait eis, Educite eam extra

tra septa templi, & quicumq; eam secutus fuerit: feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo Domini. ¶ Imposueruntque ei manus, & impegerunt eam per viam introitus equorum, iuxta Dpalatium*, & interfecta est ibi: ¶ Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dominum & regem, & inter populum, vt esset populus Domini, & inter regem & populum. ¶ Ingressusque est omnis populus terræ templum Baal, & destruxerunt aras eius, & imagines contriuerunt validè: Mathan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari: Et posuit sacerdos custodias in domo Domini. ¶ Tulitque centuriones, & cerethi & phelethi legiones, & omnem populum terre, deduxeruntque regem de domo Domini: & venerunt per viam portæ scutariorum in palatium, & sedit super thronum regum. ¶ Lætatusque est omnis populus terræ, & ciuitas conquieuit. Athalia autem occisa est gladio in domo regis. ¶ Septemq; annorum erat Ioas cum regnare cœpisset.

CAP. XII.

ANno septimo Iehu regnavit Ioas: Aquadräginta annis regnavit in Ierusalem: nomē matris eius Sebia, de Bersabee. ¶ Fecitque Ioas rectum coram Domino: cunctis diebus quibus docuit eum Ioiada sacerdos. ¶ Veruntamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus immolabat, & adolebat in excelsis incensum. ¶ Dixitque Ioas ad sacerdotes, Omnē pecuniam san-

Etorum quæ illata fuerit in templum Do-
 mini à prætereuntibus, quæ offertur pro-
 pretio animæ, & quam sponte & arbitrio
 cordis sui inferunt in templum Domini:
 accipiant illam sacerdotes iuxta ordinem
 suum, & instaurent sartatecta domus, si-
 quid necessarium viderint instauratione.
 6 Igitur vsque ad vicesimum tertium an-
 num regis Ioas, non instaurauerunt sacer-
 7 dotes sartatecta templi. Vocauitque rex
 Ioas Ioiadam pontificem & sacerdotes,
 B dicens eis, Quare sartatecta non instau-
 ratis templi? nolite ergo amplius accipe-
 re pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed
 ad instaurationem templi reddite eam.
 8 Prohibiti que sunt sacerdotes vltra acci-
 pere pecuniam à populo. & instaurare
 9 sartatecta domus. Et tulit Ioiada pon- *templi 26*
 tiffex gazophylacium vnum: aperuitque
 foramen desuper, & posuit illud iuxta al-
 tare ad dextram ingredientium domum
 Domini, mittebantque in eo sacerdotes
 qui custodiebant ostia, omnem pecuniam
 quæ deferebatur ad templum Domini.
 10 Cùmque viderent nimiam pecuniam
 esse in gazophylacio, ascendebat scriba
 regis & pontifex, effundebantque & nu-
 merabant pecuniam quæ inueniebatur
 11 in domo Domini: & dabant eam iuxta
 numerum atque mensuram in manu eo-
 rum qui præerant cæmentariis domus
 C Domini: qui impendebant eam in fabris
 lignorum, & in cæmentariis quæ ope-
 12 rabantur in domo Domini, & sarta-
 b b tecta

recta faciebant: & in iis qui cædebant saxa,
& vt emerent ligna & lapides qui exci-
debantur: ita vt impleretur instauratio
domus Domini in vniuersis quæ indige-
bant expensa ad muniendam domum.

¶ Veruntamen non fiebant ex eadem pe-
cunia hydriæ templi Domini, & fuscinu-
læ & thuribula & tubæ, & omne vas au-
reum & argenteum, de pecunia quæ infe-
rebatur in templum Domini. ¶ Iis enim
qui faciebant opus, dabatur vt instauraretur
templum Domini. ¶ & non fiebat ra-
tio iis hominibus qui accipiebant pecu-
niam vt distribuerent eam artificibus, sed
in fide tractabant eam. ¶ Pecuniam verò
pro delicto & pecuniam pro peccatis non
inferebant in templum Domini, quia sacer-
dotum erat. ¶ Tunc ascendit Hazaël rex
Syriæ, & pugnabat contra Geth, cepitq; D
eam: & direxit faciem suam vt ascenderet
in Ierusalem. ¶ Quam ob rem tulit Ioas
rex Iuda omnia sanctificata, quæ conse-
crauerat Iosaphat, & Ioram, & Ochozias
patres eius reges Iuda, & quæ ipse obtule-
rat: & vniuersum "argentum" quod in-
ueniri potuit in thesauris templi Domini,
& in palatio regis: misitque Hazaeli regi
Syriæ, & recessit ab Ierusalem. ¶ Reliqua
autem sermonum Ioas, & vniuersa quæ
fecit, nonne hæc scripta sunt in libro ver-
borum dierum regum Iuda? ¶ Surrexe-
runt autem serui eius, & coniurauerunt
inter se, percusseruntque Ioas in Domo-
nello in descensu Sella. ¶ Iosachar namque
filius

¶ ex ea

¶ ANTIM I

filius Semaath, & Iozadab filius Somer serui eius, percusserunt eum, & mortuus est: & sepelierunt eum cum patribus suis in ciuitate-David, regnauitque Amasias filius eius pro eo.

CAP. XIII.

A Nno vicesimo tertio Ioas filii Ocho-
 Azia regis Iudæ, regnauit Ioachas fi-
 lius Iehu super Israël in Samaria, decem
 2 & septem annis. ¶ Et fecit malum coram
 Domino, secutusq; est peccata Ieroboam
 filii Nabat, qui peccare fecit Israël, & non
 3 declinauit ab eis. ¶ Iratusq; est furor Do-
 mini contra Israël, & tradidit eos in ma-
 nu Hazael regis Syriæ, & in manu Ben-
 4 adad filii Hazael, cunctis diebus. ¶ Depre-
 catus est autem Ioachas faciem Domini,
 & audiuit eum Dominus: vidit enim an-
 gustiam Israël, quia attriuerat eos rex Sy-
 5 riæ: ¶ & dedit Dominus saluatorem Israël,
 li, & liberatus est de manu-regis' Syriæ: - .4.
 habitaueruntque filii Israël in tabernacu-
 6 lis suis sicut heri & nudius tertius. ¶ Ve-
 runtamen non recesserunt à peccatis do-
 mus Ieroboam qui peccare fecit Israël, sed
 in ipsis ambulauerunt: siquidem & lucus
 7 permansit in Samaria. ¶ Et non sunt dere-
 licti Ioachaz de populo nisi quinquagin-
 ta equites, & decem currus, & decem millia
 peditum: interfecerat enim eos rex Syriæ,
 & redegerat quasi puluerem in tritura a-
 8 reæ. ¶ Reliqua autem sermonum Ioachaz,
 B & vniuersa quæ fecit, & fortitudo eius,
 nonne hæc scripta sunt in libro sermo-

num dierum regum Israël? ⁊ Dormiuit-
 que Ioachaz cum patribus suis, & sepelie-
 runt eum in Samaria: regnauitque Ioas fi-
 lius eius pro eo. ⁊ Anno tricesimo septi-
 mo Ioas regis Iuda regnauit Ioas filius
 Ioachaz super Israël in Samaria sedecim
 annis, ⁊ & fecit quod malum est in con-
 spectu Domini: non declinauit ab omni-
 bus peccatis Ieroboã filii Nabat, qui pec-
 care fecit Israël, sed in ipsis ambulauit.
 ⁊ Reliqua autem sermonum Ioas, & vni-
 uersa quæ fecit, & fortitudo eius, quomo-
 do pugnauerit contra Amasiam regem
 Iuda, nonne hæc scripta sunt in libro ser-
 monum dierum regum Israël? ⁊ Et dor-
 miuit Ioas cum patribus suis: Ieroboam
 autem sedit super solium eius. Porro Ioas
 sepultus est in Samaria cū regibus Israël.
 ⁊ Eliseus autē ægrotabat infirmitate, qua
 & mortuus est: descenditque ad eum Ioas C
 rex Israël, & flebat coram eo, dicebatque,
 Pater mi, pater mi currus Israël & auriga
 eius. ⁊ Et ait illi Eliseus: Affer arcum &
 sagittas. Cūmq; attulisset ad eum arcum
 & sagittas, ⁊ dixit ad regem Israël, Pone
 manum tuam super arcum. Et cū po-
 suisset ille manum suam, superposuit Eli-
 seus manus suas manibus regis, ⁊ & ait,
 Aperi fenestram orientalem. Cūmq; a-
 peruisset, dixit Eliseus: iace sagittam. Et
 iecit. Et ait Eliseus, Sagitta salutis Domi-
 ni, & sagitta salutis contra Syriam, percu-
 tiesque Syriam in Aphec, donec consti-
 mas eam. Et ait, Tolle sagittas. Qui cū
 tulisset,

tulisset, rursus dixit ei: Percute iaculo
 terram. Et cum percussisset tribus vicibus,
 19 & steterisset, iratus est vir Dei contra eum,
 & ait, Si percussisses quinques, aut sexies,
 siue septies, percussisses Syriam usque ad
 consummationem: nunc autem tribus vi-
 20 cibus percuties eam. Mortuus est ergo
 D Eliseus, sepelierunt eum: Latrunculi au-
 tem de Moab venerunt in terram in ipso
 21 anno. Quidam autem sepelientes homi-
 nem viderunt latrunculos, & proiecerunt
 cadauer in sepulchrum Elisei. Quod cum
 tetigisset ossa Elisei, reuixit homo, & stetit
 22 super pedes suos, Igitur Hazael rex Syrię
 23 afflixit Israël cunctis diebus Ioachaz: &
 misertus est Dominus eorum, & reuersus
 est ad eos propter pactum suum quod ha-
 bebat cum Abraham & Isaac & Iacob:
 & noluit disperdere eos, neque proicere
 24 penitus, usque in præsens tempus. Mor-
 tuus est autem Hazael rex Syrię, & re-
 25 gnauit Ben-adad filius eius pro eo. Por-
 rò Ioas filius Ioachaz, tulit vrbes de ma-
 nu Ben-adad filii Hazael, quas tulerat de
 manu Ioachaz patris sui iure pręlii: tri-
 bus vicibus percussit eum Ioas, & reddi-
 dit ciuitates Israël.

Ec. 4°
 b. 14°

CAP. XIII.

A N anno secundo Ioas filii Ioachaz regis
 Israël regnauit Amasias filius Ioas regis
 1 Iuda. Viginti quinque annorum erat
 cum regnare cępisset: viginti autę & no-
 uem annis regnauit in Ierusalem: nomen
 2 *matris eius Ioadan de Ierusalem. Et fe-

*.antep. 50

cit rectum coram Domino, veruntamen
 nō vt Dauid pater eius. Iuxta omnia quæ
 fecit Ioas pater suus fecit: ¶ nisi hoc tan-
 tum quòd excelsa non abstulit: adhuc
 enim populus immolabat & adolebat in-
 censum in excelsis. ¶ Cùmque obtinuis-
 set regnum, percussit seruos suos qui in-
 terfecerunt regem patrem suum: ¶ filios 6
 autem eorum qui occiderant non occi- B
 dit, iuxta quod scriptum est in libro le-
 gis Moyfi, sicut præcepit Dominus, di-
 cens: ¶ Non morientur patres pro filiis,
 neque filii morientur pro patribus: sed
 vnusquisque in peccato suo morietur.

Deu. 24. c. 16

Exe. 18. c. 20.

¶ Ipse percussit Edom in Valle Salinarum
 decem millia, & apprehendit petram in
 prælio, vocauitque nomen eius Iectehel, vs-
 que in præsentē diem. ¶ Tunc misit Ama- 8
 fias nuntios ad Ioas filium Ioachaz, filii
 Iehu regis Israël, dicens: Veni, & videamus
 nos. ¶ Remisitque Ioas rex Israël ad Amasia 9
 regem Iuda, dicens: Carduus Libani mi- C
 sit ad Cedrum, quæ est in Libano, dicens:
 Da filiam tuam filio meo vxorem. Tran-
 sieruntque bestia saltus, quæ sunt in Liba-
 no, & conculcauerunt carduum. ¶ Percu- 10
 tiens inualuisti super Edō, & subleuauit
 te cor tuum: contentus esto gloria, & sede
 in domo tua: quare prouocas malum, vt
 cadas tu & Iudas tecum? ¶ Et non acquie- 11
 uit Amasias: Ascenditque Ioas rex Israël, &
 viderunt se, ipse & Amasias rex Iuda in
 Beth-sames oppido Iudæ. ¶ Percussusque 12
 est Iuda corā Israël, & fugerunt vnusquis D
 que

13 que in tabernacula sua. ¶ Amasiā verò re-
 gem Iuda filium Ioas filii Ochoziæ, cepit
 Ioas rex Israël in Beth sames, & adduxit
 eum in Ierusalem: & interrupit murū Ie-
 14 anguli, quadringentis cubitis. ¶ Tulitque
 omne aurum & argētum, & vniuersa va-
 sa quæ inuenta sunt in domo Domini, &
 in thesauris regis, & obfides, & reuersus
 15 est in Samariam. ¶ Reliqua autem verbo-
 rum Ioas quæ fecit, & fortitudo eius qua
 pugnavit contra Amasiam regem Iuda,
 nonne hæc scripta sunt in libro sermonū
 16 dierum regum Israël? ¶ Dormiuitque Ioas
 E cum patribus suis, & sepultus est in Sama-
 ria cum regibus Israël: & regnavit Iero-
 17 boam filius eius pro eo. ¶ Vixit autem A-
 masias, filius Ioas rex Iuda, postquā mor-
 tuus est Ioas filius Ioachaz regis Israël ^{vi *quindecim*}
 18 ginti quinque annis. ¶ Reliqua autem ser-
 monum Amasiæ, nonne hæc scripta sunt ^{1.}
 in libro sermonum dierum regum Iuda?
 19 ¶ Facta quæ est contra eum cōiuratio in Ie-
 rusalem: at ille fugit in Lachis. Miserunt quæ
 post eum in Lachis & interfecerunt eum
 20 ibi. ¶ Et asportauerūt in equis, sepultus quæ
 est in Ierusalem cum patribus suis in Ci-
 21 uitate Dauid. ¶ Tulit autem vniuersus po-
 22 pulus Iudæ Azariam annos natum sede-
 cim, & constituerunt eum regem pro pa-
 tre eius Amasia. ¶ Ipse ædificauit ^{*Ezrah 1.*} "Ailam",
 & restituit eam Iudæ, postquam dormi-
 23 uit rex cum patribus suis. ¶ Anno quinto-
 decimo Amasiæ filii Ioas regis Iuda, regna-

2. P. 26. d. 2.

uit Ieroboam filius Ioas regis Israël in Sa-
 maria, quadraginta & vno anno: ⁊ fe-
 cit quod malum est coram Domino. Non
 recessit ab omnibus peccatis Ieroboam filii
 Nabat, qui peccare fecit Israël. ⁊ Ipse resti-
 tuit terminos Israël ab introitu Emath,
 vsque ad Mare-solitudinis, iuxta sermo-
 nem domini Dei Israël, quem locutus est
 per seruum suum Ionam filium Amathi
 prophetam qui erat de Geth quæ est in
 Opher. ⁊ Vidit enim Dominus afflictio-
 nem Israël amaram nimis, & quòd con-
 sumpti essent vsque clausos carcere & ex-
 tremos, & non esset qui auxiliaretur Is-
 raeli. ⁊ Nec locutus est Dominus vt dele-
 ret nomen Israel de sub cælo, sed saluauit
 eos in manu Ierobam filii Ioas. ⁊ Reliqua
 autem sermonum Ieroboam, & vniuersa
 quæ fecit, & fortitudo eius qua præliatus
 est, & quomodo restituit Damascum, &
 Emath Iudæ in Israel: nonne hæc scripta
 sunt in libro sermonum dierum regum
 Israel? Dormiuitque Ieroboam cum pa-
 tribus suis regibus Israel, & regnavit Za-
 charias filius eius pro eo.

CAP. XV.

ANno vicesimo septimo Ieroboam regis A-
 Israël regnavit Azarias filius Amasia
 regis Iuda. ⁊ Sedecim annorum erat, cū re-
 gnare cœpisset, & quinquaginta duobus
 annis regnavit in Ierusalē: nomen matris
 eius Iechelia, de Ierusalē. ⁊ Fecitque quod
 erat placitū coram Domino, iuxta omnia
 quæ fecit Amasias pater eius. ⁊ Verunta-

ap. prof. et c. x.
 Lon. I. n. I.

men excelsa nō est demolitus : adhuc po-
 pulus sacrificabat , & adolebat incensum
 5 in excelsis. ¶ Percussit autē Dominus regē 2.pa.26.d.28
 & fuit leprofus vsq; in diē mortis suæ , &
 habitabat in domo libera seorsum : Ioa- "liberè 5"
 tham verò filius regis gubernabat palatiū,
 6 & iudicabat populum terræ. ¶ Reliqua au-
 tem sermonū Azariæ & vniuersa quæ fe-
 cit, nonne hæc scripta sunt in libro verbo-
 7 rū dierum regū Iudæ? ¶ Et dormiuit Aza-
 rias cum patribus suis : sepelieruntq; eum
 cū maioribus suis in Ciuitate-David, & re-
 8 gnauit Ioatham filius eius pro eo. ¶ Anno
 B tricesimo octauo Azariæ regis Iudæ, reg-
 nauit Zacharias filius Ieroboā super Israēl
 9 in Samaria sex mensibus : ¶ & fecit quod
 malum est coram Domino, sicut fecerant
 patres eius : non recessit à peccatis Iero-
 boam filii Nabat qui peccare fecit Israēl.
 10 ¶ Coniurauit autem contra eum Sellum
 filius Iabes: percussitq; eum palām, & in-
 11 terfecit, regnauitq; pro eo. ¶ Reliqua autē
 verborū Zachariæ, nōne hæc scripta sunt
 12 in libro sermonū dierū regū Israēl? ¶ Iste Sa.10.f.38o
 est sermo domini quem locutus est ad Ie-
 C hu dicens: Filii tui vsq; ad quartam gene-
 rationem sedebunt de te' super thronum -.3o
 13 Israel. Factumq; est ita: ¶ Sellum filius Ia-
 bes regnauit tricesimonono anno Azariæ
 regis Iudæ, regnauit autem vno mense in
 14 Samaria. ¶ Et ascendit Manaheē filius Ga-
 di de Therfa: venitq; in Samariam, & per-
 cussit Sellum filium Iabes in Samaria, &
 15 interfecit eum, regnauitq; pro eo. ¶ Reli-
 qua

qua autem verborum Sellum, & coniuratio eius per quam tetendit insidias: nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel: ¶ Tunc percussit Manahem Thapsam, & omnes qui erant in ea, & Terminos eius de Therfa, noluerant enim aperire ei: & interfecit omnes prægnantes eius & scidit eas. ¶ Anno tricelimo nono Azariæ regis Iudæ regnavit Manahem filius Gadi super Israël decem annis in Samaria: ¶ Fecitq; quod erat malum coram domino: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israël cunctis diebus eius. ¶ Veniebat Phul rex Assyriorum in Therfam, & dabat Manahem Phul mille talenta argenti, ut esset ei in auxiliū, & firmaret regnū eius. ¶ Indixitq; Manahem argentum super Israël cunctis potentibus & diuitibus & daret regi Assyriorum, quinquaginta siclos argenti per singulos: reuersusq; est rex Assyriorum, & non est moratus in Therfa. ¶ Reliqua autem sermonum Manahem, & vniuersa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel: ¶ Et dormiuit Manahem cum patribus suis: regnavitque Phaceia filius eius pro eo. ¶ Anno quinquagesimo Azariæ regis Iudæ regnavit Phaceia filius Manahem super Israël in Samaria, biennio: ¶ & fecit quod erat malū coram Domino: non recessit à peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israël. ¶ Coniuravit autē aduersus eū Phacee filius Romehæ, dux eius, & percussit eum in Samaria

*Canthia die-
but eius ve-
niebat Phul
s.
scram I.*

scram I.

in turre domus regiae iuxta Argob, & iuxta Arie, & cū eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarū, & interfecit eū, regnavitq; pro eo. ¶ Reliqua autem sermonum Phaceia, & vniuersa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in libro sermonū dierum regum Israël? ¶ Anno quinquagesimo secundo Azariæ regis Iudæ, regnavit Phacee filius Romeliæ super Israël in Samaria, viginti annis. ¶ Et fecit quod erat malū coram Domino: non recessit à peccatis Iero boam filii Nabat, qui peccare fecit Israël. ¶ In diebus Phacee regis Israël venit Thēglath-phalásar rex Assur, & cepit Aion, & Abel domum-Maacha, & Ianoe, & Ceddes, & Asor, & Galaad, & Galilæā, & vniuersam terrā Nephthali: & transtulit eos in Assyrios. ¶ Coniuravit autē, & tetendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filiū Romeliæ, & percussit eum, & interfecit: regnavitq; pro eo vicesimo anno Ioathā filii Ozia. ¶ Reliqua autē sermonum Phacee, & vniuersa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in libro sermonū dierum regum Israël? ¶ Anno secundo Phacee filii Romeliæ regis Israël, regnavit Ioathan filius Ozia regis Iuda. ¶ Viginti quinque annorū erat cū regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Ierusalem: nomen matris eius, Ierusa filia Sadoc. ¶ Fecitque quod erat placitum corā Domino: iuxta omniē que fecerat Ozias pater suus operatus est. ¶ Veruntamen excelsa nō abstulit: adhuc populus immolabat, & adolebat incēsum

in ex-

2.P. cr. 27. 4. 5

in excelsis: ipse ædificauit portam domus
 Domini sublimissimam. ¶ Reliqua autem
 sermoneum Ioathan, & vniuersa quæ fe-
 cit nonne hæc scripta sunt in libro verbo-
 rum dierum regum Iuda? ¶ In diebus il-
 lis cœpit Dominus mittere in Iudam Ra-
 sin regem Syriæ, & Phacee filium Rome-
 liæ. ¶ Et dormiuit Ioathan cum patribus
 suis, sepultusque est cum eis in Ciuitate
 Dauid patris sui, & regnauit Achaz filius
 eius pro eo.

CAP. XVI.

ANno decimo septimo Phacee filii Ro-
 meliæ, Regnauit Achaz filius Ioathã
 regis Iuda. ¶ Viginti annorum erat Achaz
 cum regnare cœpisset, & sedecim annis
 regnauit in Ierusalem: Non fecit quod
 erat placitum in conspectu Domini Dei
 sui, sicut Dauid pater eius, ¶ sed ambula-
 uit in via regum Israël: insuper & filium
 suum consecrauit, transferens per ignem
 secundum idôla Gentium, quæ dissipauit
 Dominus coram filiis Israël. ¶ Immolabat
 quoque victimas & adolebat incensum in
 excelsis, & in collibus, & sub omni ligno
 frondoso. ¶ Tunc ascendit Rasin rex Sy-
 riæ, & Phacee filius Romeliæ rex Israël in
 Ierusalem ad præliandum: cumque obfide-
 rent Achaz, non valuerunt superare eum.
 ¶ In tempore illo restituit Rasin rex Syriæ
 Ailam Syriæ, & eiecit Iudæos de Aila: &
 Idumæi venerunt in Ailam, & habitaue-
 runt ibi vsque in diem hanc. ¶ Misit autem
 Achaz nuntios ad Theglath-phalasar regem
 Assy.

2. Pa. 28. a. 1.

Isai. 7. a. 1.

* & Syri.

Assyriorum, dicens: Seruus tuus & filius tuus ego sum: ascende, & saluum me fac de manu regis Syriæ, & de manu regis Israël, qui consurrexerunt aduersum me.

8 ⁹ Et cum collegisset * argentum & aurum * *Schaz* quod inueniri potuit in domo Domini,

& in thesauris regis, misit regi Assyriorum

9 munera. ¹⁰ Qui & acquieuit voluntati eius:

ascendit enim rex Assyriorum in Damascum,

& vastauit eam: & transtulit habitatores

10 eius Cyrenen, Rasin autem interfecit. ¹¹ Per-

rexitque rex Achaz in occursum Theglath-

phalasar regis Assyriorum in Damascum:

cumque vidisset altare Damasci, misit rex

Achaz ad Vriam sacerdotem exemplar eius

& similitudinem iuxta omne opus eius.

11 ¹² Extruxitque Vrias sacerdos altare: iuxta

C omnia quæ preceperat rex Achaz, de Da-

masco: ita fecit sacerdos Vrias, donec ve-

12 niret rex Achaz de Damasco. ¹³ Cumque ve-

nisset rex de Damasco, vidit altare & ve-

neratus est illud: ascenditque & immola-

13 uit holocausta & sacrificium suum, ¹⁴ &

libauit libamina, & fudit sanguinem pa-

14 cificorum quæ obtulerat super altare. ¹⁵ Por-

ro altare æreum, quod erat coram Domi-

no, transtulit de facie templi, & de loco

altaris, & de loco templi Domini: posuit-

que illud ex latere altaris ad Aquilonem.

15 ¹⁶ Præcepit quoque rex Achaz Vriæ sacer-

doti, dicens: Super altare maius offer ho-

locaustum matutinum, & sacrificium ve-

spertinum, & holocaustum regis, & sacri-

ficiu eius, & holocaustum vniuersi po-

puli

puli terre, & sacrificia eorum, & libamina D
 eorum: & omnem sanguinem holocausti
 & vniuersum sanguinē victimæ super il-
 lud effundes: altare verò æreum erit para-
 tum ad voluntatem meam. ¶ Fecit igitur 16
 Vrias sacerdos iuxta omnia quæ præcepe-
 rat rex Achaz. ¶ Tulit autem rex Achaz ce 17
 latas bases, & lutërem, qui erat desuper: &
 mare deposuit de bobus æreis, qui susten-
 tabant illud, & posuit super pavementum
 stratum lapide. ¶ Musach quoque sabba- 18
 thi, quod ædificauerat in tēplo, & ingres-
 sum regis exterius, conuertit in templum
 domini propter regem Assyriorum. ¶ Re- 19
 liqua autem verborum Achaz* quæ fecit,
 nonne hæc scripta sunt in libro sermonū
 dierum regū Iuda? ¶ Dormiuitque Achaz 20
 cum patribus suis, & sepultus est eum eis
 in Ciuitate Dauid, & regnauit Ezechias
 filius eius pro eo.

* *omni.*

CAP. XVII.

ANno duodecimo Achaz regis Iuda, A
 regnauit Osee filius Ela in Samaria su-
 per Israël nouem annis. ¶ Fecitq; malum 2
 coram Domino: sed non sicut reges Israël
 qui ante eū fuerant. ¶ Contra hunc ascen- 3
 dit Salmanasar rex Assyriorum, & factus
 est ei Osee seruus, reddebatq; illi tributa.
 ¶ Cūmq; deprehendisset rex Assyriorum 4
 Osee, quòd rebellare nitens, misisset nun-
 tios ad Sua regem Aegypti, ne præstaret
 tributa regi Assyriorum sicut singulis an-
 nis solitus erat, obsedit eum, & vinctum
 misit in carcerem. ¶ Peruagatusq; est om- 5

Ius. 18. b. 9.

Kob. 1. 1. 2.

nem terram: & ascendens Samariam, ob-
 9 sedit eam tribus annis. ¶ Anno autē no- *Inf. 18. b. 10.*
 no Osee, cepit rex Assyriorum Samariam,
 & transtulit Israël in Assyrios: posuitque
 eos in Hala, & in Habor iuxta fluiuium
 7 Gozan, in ciuitatibus Medorum. ¶ Factū
 est enim, cum peccassent filii Israël Domi-
 B no Deo suo, qui eduxerat eos de Terra-
 Aegypti, de manu Pharaonis regis Aegy-
 8 pti, coluerunt deos alienos. ¶ Et ambula-
 uerunt iuxta ritum Gentium quas con-
 sumperat Dominus in conspectu filiorū
 Israel, & regum Israel: quia similiter fece-
 9 rant. ¶ Et "offenderunt" filii Israel verbis *"operacruis"*
 non rectis Dominū Deum suum: & ædi-
 ficauerunt sibi excelsa in cunctis vrbibus
 suis à Turre-custodum vsque ad Ciuita-
 10 tem-munitam. ¶ Feceruntque sibi statuas
 & lucos in omni colle sublimi, & subter
 11 omne lignum nemorosum: ¶ & adolebant
 ibi incensum super aras in morē gentium
 quas trāstulerat Dominus à facie eorum:
 feceruntque verba pessima irritantes Do-
 12 minum, ¶ & coluerunt immunditias de
 quibus præcepit eis Dominus ne facerent
 13 verbum hoc. ¶ Et testificatus est Dominus
 in Israel & in Iuda per manum omnium
 Prophetarum & Videntium, dicens: ¶ Re- *Ier. 25. b. 9.*
 uertimini à viis vestris pessimis, & custo-
 dite præcepta mea & ceremonias, iuxta
 omnē legem quam præcepi patribus ve-
 stris, & sicut misi ad vos in manu seruorū
 14 meorum Prophetarum. ¶ Qui nō audie-
 C rūt, sed indurauerunt cervicem suā iuxta

ceruicem patrum suorum, qui noluerunt
 obedire domino Deo suo. Et abiecerunt le-
 gitima eius, & pactum quod pepigit cum pa-
 tribus eorum, & testificationes quibus con-
 testatus est eos: secutiq; sunt vanitates, &
 vanè egerunt: & secuti sunt gentes quæ erant
 per circuitum eorum super quibus præcepe-
 rat dominus eis ut non facerent sicut & illæ
 faciebant. Et dereliquerunt omnia præcepta
 domini Dei sui: feceruntq; sibi conflatiles
 duos vitulos, & lucos, & adorauerunt uni-
 uersam militiam cæli: seruiueruntq; Baal, &
 consecrauerunt filios suos & filias suas per
 ignem: & diuinationibus inserviebant & au-
 guriis: & tradiderunt se ut facerent malum
 coram Domino, ut irritarent eum. Iratus-
 que est dominus vehemèter Israeli, & ab-
 stulit eos à conspectu suo, & non remansit ni-
 si tribus Iuda tantummodo. Sed nec ipse
 Iuda custodiuit mandata domini Dei sui:
 veruntamen ambulauit in erroribus Israel,
 quos operatus fuerat, Proiecitque Domi-
 nus omne semen Israel & afflixit eos, & D
 tradidit eos in manu diripientium, donec
 proiiceret eos à facie sua: ex eo iam tempo-
 re, quo scissus est Israel à domo David, &
 constituerunt sibi regem Ieroboam filium Nabat:
 separauit enim Ieroboam Israel à Domino:
 & peccare eos fecit peccatum magnum.
 Et ambulauerunt filii Israël in uniuersis
 peccatis Ieroboam quæ fecerat: - &
 non recesserunt ab eis, usquequo Domi-
 nus auferret Israël à facie sua, sicut locu-
 tus fuerat in manu omnium seruatorum
 suoꝝ.

2o Re. 12. c. 16

v. 5.

1o Re. 25. b. 9.

suorum prophetarum : translatusque est
 Israël de terra sua in ^{*}Assyrios, usque in
 24 diem hanc. [¶] Adduxit autem rex Assyrio-
 rum ^{*}de Babylone, & de Cutha, & de A-
 uah, & de Emath, & de Sepharuáim : &
 collocauit eos in ciuitatibus Samarię pro
 filiis Israël: qui possederunt Samariam, &
 25 habitauerunt in vrbibus eius. [¶] Cùmque
 ibi habitare cœpissent, non timebant Do-
 minum : & immisit in eos Dominus leo-
 26 nes qui interficiebant eos. [¶] Nuntiatum
 E que est regi Assyriorum, & dictum, Gen-
 tes quas transtulisti, & habitare fecisti in
 ciuitatibus Samarię, ignorant legitima
 Dei terrę, & immisit in eos Dominus leo-
 nes: & ecce, interficiunt eos, eo quòd igno-
 27 rent ritum Dei terrę. [¶] Præcepit autem
 rex Assyriorum, dicēs, Ducite illuc vnum
 de sacerdotibus, quos inde captiuos addu-
 xistis, & vadat, & habitet cum eis: & do-
 28 ceat eos legitima Dei terrę. [¶] Igitur cùm
 venisset vnus de sacerdotibus his qui ca-
 ptiui ducti fuerant de Samaria, habitauit
 in Beth-el, & docebat eos quomodò cœ-
 29 lerent Dominum. [¶] Et vnaquęque gens
 fabricata est Deum suum: posueruntque
 eos in phanis excelsis quę fecerant Sama-
 ritę, gens & gens in vrbibus suis in qui-
 30 bus habitabat. [¶] Viri enim Babylonii fece-
 runt Socoth-benot: Viri autem Cuthęi
 fecerunt Nergel: & Viri de Emath fece-
 31 runt Asina. [¶] Porro Heuęi fecerunt Ne-
 F bahaz & Tharthac. Hi autem qui erant
 de Sepharuáim, comburebant filios suos
 igni.

igni, Adramélech & Anamélech diis Se-
 pharuáim, & nihilominus colebant Do-
 minum. Fecerunt autem sibi de nouissi-
 mis sacerdotes excelsorum, & ponebant
 eos in phanis sublimibus. Et cum Domi-
 num colerent, diis quoque suis seruibant
 iuxta consuetudinem gentium, de quibus
 translati fuerant Samaritam, & usque in
 præsentem diem morem sequuntur anti-
 quum: non timent Dominum, neque cu-
 stodiunt ceremonias eius, atque iudicia
 & legem & mandatum quod præcepe-
 rat Dominus filiis Iacob, quem cogno-
 minauit Israël: & percusserat cum eis pa-
 ctum, & mandauerat eis, dicens, Nolite ti-
 mere deos alienos, & non adoretis eos,
 neque colatis eos, & non immoletis eis.
 Sed Dominum Deum vestrum qui edu-
 xit vos de Terra-Aegypti in fortitudine
 magna, & in brachio extéto: ipsum time-
 te, & illū adorate, & ipsi immolate. Ce-
 remonias quoque, & iudicia & legem &
 mādatum quod scripsit vobis, custodite,
 vt faciatis cunctis diebus: & non timea-
 tis deos alienos: Et pactum quod per-
 cussit vobiscum, nolite obliuisci: nec cola-
 tis deos alienos, sed Dominum Deum
 vestrum timete, & ipse eruat vos de ma-
 nu omnium inimicorum vestrorum. Il-
 li verò non audierunt, sed iuxta consuetu-
 dinem suam pristinam perpetrabāt. Fue-
 runt igitur gentes istæ timentes quidem
 Dominum, sed nihilominus & idolis suis
 seruientes: nam & filii eorum, & nepotes,

Gen. 32. f. 28

sicut fecerunt patres sui, ita faciunt vsque in præsentem diem.

CAP. XVIII.

A Anno tertio Osee filii Ela regis Israël, 2. Par. 28. d. 28. & 29. a. 3
A regnavit Ezechias filius Achaz regis Iuda. ¹ Viginti quinque annorum erat cum regnare cœpisset: & viginouem annis regnavit in Ierusalem: nomē matris eius **A**bi filia Zachariæ. ² Fecitque quod erat bonum corā Domino, iuxta omnia quæ fecerat David pater eius. ³ Ipse dissipavit excelsā, & contriuit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentē æneum, quem fecerat Moyses: siquidem vsque ad illud tempus filii Israël adolebant ei incēsum: Num. 22. s. 9
⁴ vocauitque nomen eius Nohestan. ⁵ In Domino Deo Israël sperauit: itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iuda, sed neque in his qui ante eū fuerūt: ⁶ & adhæsit Domino, & non recessit à vestigiis eius, fecitque mandata eius quæ præceperat Dominus Moyse. ⁷ Vnde & erat Dominus cum eo, & in cunctis ad quæ **B** procedebat, sapienter se agebat. Rebella-
⁸ uit quoque contra regem Assyriorum, & nō seruiuit ei. ⁹ Ipse percussit Philisthæos vsque ad Gazam, & omnes terminos eorum, à Turre-custodum vsque ad Ciuitatem-munitam. Supr. 17. s. 30 Tob. 1. a. 2. Supr. 17. a. 60
¹⁰ Anno quarto regis Ezechia, qui erat annus septimus Osee filii Ela regis Israël, ascendit Salmanasar rex Assyriorum in Samariam, & oppugnavit eam, & cœpit. Nam post annos tres, anno sexto Ezechia, id est nono anno

Osee regis Israël, capta est Samaria: & transtulit rex Assyriorum Israël in Assyrios, collocauitque eos in Hala, & in Harbor fluuius Gozan in ciuitatibus Medorum: quia non audierunt vocem Domini Dei sui, sed prætergressi sunt pactum eius: omnia quæ præceperat Moyses seruus Domini, non audierunt, neque fecerunt. ¶ Anno quartodecimo regis Ezechiaë, ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iuda munitas: & cepit eas. ¶ Tunc misit Ezechias rex Iuda nuntios ad regem Assyriorum in Lachis, dicens, Peccaui, recede à me: & omne quod imposueris mihi, feram. Indixit itaque rex Assyriorum Ezechiaë regi Iuda trecenta talenta argenti, & triginta talenta auri. ¶ Deditque Ezechias omne argenti quod repertum fuerat in domo Domini, & in thesauris regis. ¶ In tempore illo confregit Ezechias valuas templi Domini, & laminas auri quas ipse affixerat, & dedit eas regi Assyriorum. ¶ Misit autem rex Assyriorum Tharthan, & Rabfari, & Rabfacen de Lachis ad regem Ezechiam cum manu valida Ierusalem: qui cum ascendissent, venerunt Ierusalem, & steterunt iuxta aquæductum piscinæ superioris, quæ est in via Agri-fullonis. ¶ Vocaueruntque regem: egressus est autem ad eos Eliacim filius Helciaë præpositus domus, & Sobna scriba, & Ioahë filius Asaph, à commentariis. ¶ Dixitque ad eos Rabfari, Loquimini Ezechiaë. Hæc dicit rex ma-

2. Par. 32. 4. 1.

Isa. 36. 4. 1.

Ezech. 48. 6. 9.

gnus, rex Assyriorum, Quæ est ista fiducia qua niteris? Forsitan inisti consilium, ut præpares te ad prælium. In quo confidis, ut audeas rebellare? an speras in baculo arundineo atque confracto Aegypto, super quem si incubuerit homo, comminutus ingreditur manum eius, & perforabit eam? sic est Pharaon rex Aegypti, omnibus qui confidunt in se. Quod si E dixeritis mihi, In Domino Deo nostro habemus fiduciam: nonne iste est cuius abstulit Ezechias excelsa & altaria: & præcepit Iudæ & Ierusalem, Ante altare hoc adorabitis in Ierusalē? Nunc igitur transite ad dominum meum regem Assyriorum, & dabo vobis duo millia equorum, & videte an habere valeatis ascensores eorum. Et quomodo potestis resistere ante unam satrapam de servis domini mei minimis? An fiduciam habes in Aegypto propter currus & equites? Nunquid sine Domini voluntate ascendi ad locum istum, ut demolirer eum? Dominus dixit mihi, Ascende ad terram hanc, & demolire eam. Dixerunt autem Eliacim filius Helciae, & Sobna, & Ioabe Rabsaci, Precamur ut loquaris nobis servis tuis Syriacè: siquidem intelligimus hanc linguam: & non loquaris nobis Iudaicè audiēte populo qui est super murum. Responditq; eis Rabsaces, dicens: Nunquid ad dominum tuum, & ad te misit me dominus meus, ut loquerer sermones hos, & non potius ad viros qui sedent super murum, ut comedat

stercora sua, & bibant vrinam suam vo-
 biscum? ¶ Stetit itaque Rabšaces, & exclauit 28
 mauiit voce magna Iudaicè, & ait, Au-
 dite verba regis magni, regis Assyriorum.
 Hæc dicit rex, Non vos seducat Ezechias, 29
 non enim poterit eruere vos de manu
 mea. ¶ Neque fiduciam vobis tribuat su- 30
 per Dominū, dicens: Eruens liberabit nos
 Dominus, & non tradetur ciuitas hæc in
 manus regis Assyriorum. ¶ Nolite audire 31
 Ezechiam. Hæc enim dicit rex Assyrio-
 rum, Facite mecum quod vobis est vtile,
 & egredimini ad me: & comedet vnusquis
 que de vinea sua, & de ficu sua: & bibetis
 aquas de cisternis vestris, ¶ donec veniam, 32
 & transferam vos in terram quæ similis
 est terræ vestræ, in terram fructiferam,
 & fertilem vini, terram panis & vinea-
 rum, terram oliuarum, & olei ac mellis:
 & viuetis, & non moriemini: Nolite au-
 dire Ezechiam, qui vos decipit, dicens, Do- 33
 minus liberabit nos. ¶ Nunquid liberaue-
 runt dii gentium terram suam de manu 34
 regis Assyriorum? ¶ Vbi est Deus Emath
 & Arphad? vbi est Deus Sepharuaim, A-
 na & Aua? nunquid liberauerunt Sama-
 riam de manu mea? ¶ Quinam illi sunt 35
 in vniuersis diis terrarum, qui eruerūt re-
 gionem suam de manu mea, vt possit e-
 ruere Dominus Ierusalē de manu mea?
 ¶ Tacuit itaque populus, & non respondit 36
 ei quicquam: siquidem præceptum regis
 acceperant vt non responderent ei. ¶ Ve- 37
 nitque Eliacim filius Helciæ, præpositus
 domus,

domus, & Sobna scriba, & Ioahē filius Afaph, à commentariis, ad Ezechiam sciss vestibus, & nuntiauerūt ei verba Rab-facis.

CAP. XIX.

A **Q** Væ cū audisset Ezechias rex, scidit vestimenta sua, & opertus est sacco, *Isai. 37. 36. 37.* ingressusq; est domū Domini.

1 **¶** Et misit Eliacin præpositum domus, & Sobnā scribam, & senes de sacerdotibus opertos saccis, ad Isaiam prophetā filium Amos. **¶** Qui dixerunt*. Hæc dicit Eze-^{*ci 50} chias, Dies tribulationis, & increpationis, & blasphemix dies iste: venerunt filii vsque ad partum, & vires non habet parturiēs. **¶** Si fortè audiat Dominus Deus tuus vniuersa Rabfacis, quē misit rex Assyriorum dominus suus, vt exprobraret Deum viuentem, & argueret verbis quæ audiuit Dominus Deus tuus: & fac orationem pro reliquiis quæ repertæ sunt. **¶** Venerūt ergo serui regis Ezechix ad Isaiam. **¶** Dixitque eis Isaias, Hæc dicetis domino vestro, Hæc dicit Dominus, Noli timere à facie sermonum quos audisti, quibus blasphemauerunt pueri regis Assyriorū me. **¶** Ecce ego immittam ei spiritum, & audiet nuntium, & reuertetur in terram suam, & deiiciam eum gladio in terra sua. **¶** Reuersus est ergo Rabfates, & inuenit regem Assyriorū expugnātem Lobnam: audierat enim quòd recessisset de Lachis. **¶** Cūque audisset de Tharaca rege Aethiopiæ, dicentes, Ecce egressus est vt pugnet

v. 12 8.

gnet aduersum te: & irer contra eum, misit nuntios ad Ezechiam, dicens, ⁹ Hec dicite Ezechiaë regi Iuda, Non te seducat Deus tuus, in quo habes fiduciam: neque dicas, Non tradetur Ierusalem in manus regis Assyriorum. ⁹ Tu enim ipse audisti quæ fecerunt reges Assyriorum vniuersis terris, quomodo vastauerunt eas: num ergo solus poteris liberari? ⁹ Nunquid liberauerunt dii gentium singulos, quos vastauerunt patres mei, Gozam videlicet, & Harã, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thelassar? Vbi est rex Emath, & rex Arphad, & rex ciuitatis Sepharuaim, Ana & Aua? ⁹ Itaque cum accepisset Ezechias literas de manu nuntiorum, & legisset eas, ascendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino, ⁹ & orauit in conspectu eius, dicens: Domine Deus Israël, qui sedes super cherubim, tu es Deus solus regum omnium terre: tu fecisti celum & terram. ⁹ Inclina aurem tuam & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacherib, qui misit vt exprobraret nobis Deum viuentem: ⁹ Vere Domine dissipauerunt reges Assyriorum gentes, & terras omnium? ⁹ Et miserunt deos eorum in ignem: non enim erant dii, sed opera manuum hominum ex ligno & lapide, & perdiderunt eos. ⁹ Nunc igitur Domine Deus noster, saluos nos fac de manu eius, vt sciant omnia regna terræ, quia tu es Dominus Deus solus. ⁹ Misit autem Isaias filius Amos

ad

ad Ezechiam, dicens, Hæc dicit Dominus
 Deus Israël, Quæ deprecatus es me su-
 per Sennacherib rege Assyriorum, audi-
 21 ui. Iste est sermo quem locutus est Do-
 minus de eo, Spreuit te, & subsannauit te
 virgo filia Sion: post tergum tuum ca-
 22 put mouit, filia Ierusalem. Cui exprobra-
 sti, & quem blasphemasti? contra quem
 exaltasti vocem tuam, & eleuasti in excel-
 sum oculos tuos? contra sanctum Israël.
 23 Per manum seruorum tuorum expro-
 brasti Domino, & dixisti, In multitudine
 curruum meorum ascendi excelsa mon-
 tium, in summitate Libani, & succidi sub-
 limes cedros eius, & electas abietes illius.
 Et ingressus sum vsque ad terminos eius,
 24 & saltum carmeli eius? ego succidi. Et
 bibi aquas alienas, & siccaui vestigiis pe-
 25 dum meorum omnes aquas clausas. Nun-
 quid non audisti quid ab initio fecerim?
 Ex diebus antiquis plasinaui illud, & nunc
 adduxeruntque in ruinam collium com-
 26 pugnantium ciuitates munitæ. Et qui
 sedent in eis, humiles manu: contremue-
 runt & confusi sunt, facti sunt velut fœ-
 num agri, & virens herba tectorum, quæ
 arefacta est antequam veniret ad matu-
 27 ritatem. Habitaculum tuum, & egres-
 sum tuum, & introitum tuum, & viam
 tuam ego præsciui, & furorem tuum con-
 28 tra me. Insanisti in me, & superbia tua
 ascendit in aures meas: ponam itaque cir-
 culum in naribus tuis, & camum in la-
 biis tuis, & reducam te in viam per quam

venisti. ¶ Tibi autem Ezechia hoc erit si-
 gnum, Comede hoc anno quæ repere-
 ris: in secundo autem anno quæ sponte
 nascantur: porro in tertio anno semina-
 te & metite: plantate vineas, & comedi-
 te fructum earum. ¶ Et quodcunque re-
 liquum fuerit de domo Iuda, mittet ra-
 dicem deorsum, & faciet fructum sur-
 sum. ¶ De Ierusalem quippe egredientur
 reliquæ, & quod saluetur de monte Sion:
 zelus Domini exercituum faciet hoc.
 ¶ Quam ob rem hæc dicit Dominus de
 rege Assyriorum, Non ingredietur vr-
 bem hanc, nec mittet in eam sagittam,
 nec occupabit eam clypeus, nec circun-
 dabit eam munitio. ¶ Per viam qua vênit,
 reuertetur: & ciuitatem hanc non ingre-
 dietur, dicit Dominus. ¶ Protegamque vr-
 bem hanc, & saluabo eam propter me, &
 propter David seruum meum. ¶ Factum
 est igitur in nocte illa, vênit Angelus Do-
 mini, & percussit in castris Assyriorum
 centum octogintaquinque millia. Cùm-
 que diluculo surrexisset, vidit omnia cor-
 pora mortuorum: ¶ & recedens abiit, &
 reuersus est Sennacherib rex Assyriorum,
 & mansit in Niniue. ¶ Cùmque adoraret
 in templo Neiroch deum suum, Adramé-
 lech & Sarasar filii eius percusserunt eum
 gladio, fugeruntque in terram Armenio-
 rum, & regnavit Asar-haddon filius eius
 pro eo.

fructus 2.

Job. 1. d. 21.

Ecc. 48. d. 24

Isai. 37. g. 35.

1. Mc. 7. f. 41

2. Ma. 8. c. 19

A IN diebus illis egrotauit Ezechias vsque
 ad mortem: & venit ad eum Isaias fi-
 lius Amos, propheta, dixitque ei, Hæc di-
 cit Dominus-Deus, Præcipe domui tue,
 morieris enim tu, & non viues. ^{2. P. 1. 32. f. 24} ^{Isaia 38. 1. 1.}
^{Ec. 48. d. 46.}
^{- . 1 .}
 Qui con-
 uertit faciem suam ad parietem, & ora-
 uit Dominum, dicens, ³ Obsecro Domine,
 memento quæso quomodo ambulaue-
 rim coram te in veritate, & in corde per-
 fecto, & quod placitum est coram te, fe-
 cerim. Fleuit itaque Ezechias fletu ma-
 gno. ⁴ Et antequàm egrederetur Isaias
 mediam partem aërii, factus est sermo Do-
 mini ad eum, dicens, ⁵ Reuertere, & dic
 Ezechiaë duci populi mei, Hæc dicit Do-
 minus Deus David patris tui, Audiuí ora-
 tionem tuam, & vidi lachrymam tuam:
 - & ecce, sanauí te, die tertio ascendes té-
 plum Domini. ⁶ Et addã diebus tuis quin-
 decim annos: sed & de manu regis Assy-
 riorum liberabo te, & ciuitatem hanc, &
 protegam urbem istam propter me, &
 propter David seruum meum. ⁷ Dixitque
B Isaias, Afferte massam ficorum. Quam
 cum attulissent, & posuerunt super hūl-
 lus eius, curatus est. ⁸ Dixerat autem Eze-
 chias ad Isaiam, Quod erit signum quia
 Dominus me sanabit, & quia ascensurus
 sum die tertia templum Domini? ⁹ Cui ait
 Isaias, Hoc erit signum à Domino, quòd
 facturus sit Dominus sermonem quem
 locutus est: vis vt descendat umbra de-
 cem lineis, an vt reuertatur totidem gra-
 dibus?

dibus? Et ait Ezechias, Facile est umbrā 10
 crescere decem lineis: nec hoc volo vt fiat,
 sed vt reuertatur retrorsum decem gra-
 dibus. Inuocauit itaque Isaias prophe- 11
 ta Dominum, & reduxit umbram per li-
 neas, quibus iam descenderat in horolo-
 gio Achaz, retrorsum decem gradibus.
 ¶ In tempore illo misit Berodach Bala- 12
 dan filius Baladan rex Babyloniorum li- C
 teras & munera ad Ezechiam: audierat
 enim quod ægrotasset Ezechias. Læta- 13
 tus est autem in aduentu eorū Ezechias,
 & ostendit eis domum aromatum, & au-
 rum, & argentum, & pigmenta varia, vn-
 guenta quoque, & domum vasorum suo-
 rum, & omnia quæ habere poterat in the-
 sauris suis. Non fuit* quod non monstra-
 ret eis Ezechias in domo sua, & in omni
 potestate sua. Venit autem Isaias pro- 14
 pheta ad regem Ezechiam, dixitque ei,
 Quid dixerunt viri isti? aut vnde vene-
 runt ad te? Cui ait Ezechias, De terra lon-
 ginq̄a venerunt ad me de Babylone.
 ¶ At ille respondit, Quid viderunt in do- 15
 mo tua? Ait Ezechias, Omnia quæcun- D
 que sunt in domo mea, viderunt: nihil est
 quod non monstraui eis in thesau-
 ris meis. Dixit itaque Esaias Ezechia, 16
 Audi sermonem Domini, ¶ Ecce dies ve- 17
 nient, & auferentur omnia quæ sunt in
 domo tua, & quæ condiderūt patres tui
 vsque in diem hanc, in Babylonem: non
 remanebit quicquam, ait Dominus. ¶ Sed 18
 & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos

Isa. 39. 4. 1.

*verbum 2.

generabis 'tollentur', & erunt eunuchi in
 19 palatio regis Babylonis. ¶ Dixit Ezechias
 ad Isaiam, Bonus sermo Domini quem
 locutus es: fit * pax & veritas in diebus
 20 meis. ¶ Reliqua autem sermonum Eze-
 chiae, & omnis fortitudo eius, & quomo-
 do fecerit piscinam, & aquæductum, &
 introduxerit aquas in ciuitatem, nonne
 hæc scripta sunt in libro sermonum die-
 21 rum regum Iuda? ¶ Dormiuitq; Ezechias
 cum patribus suis, & regnauit Manasses fi-
 lius eius pro eo.

*tollens 5.
Dixitque 3.*

stantum

CAP. XXI.

A D Vodecim annorum erat Manasses
 cum regnare cœpisset, & quinquaginta
 2 quinq; annis regnauit in Ierusa-
 lem: nomen matris eius Haphsiba. ¶ Fe-
 citque malum in conspectu Domini, iu-
 3 xta idola gentium, quas deleuit Domi-
 nus à facie filiorum Israël. ¶ Conuersus-
 que est, & ædificauit excelsa quæ dissi-
 uerat Ezechias pater eius: & erexit aras
 Baal, & fecit lucos sicut fecerat Achab
 rex Israël: & adorauit omnem militiam
 4 cæli, & coluit eam. ¶ Extruxitque aras in
 domo domini, de qua dixit Dominus, ¶ In
 5 Ierusalem ponam nomen meum. ¶ Et
 extruxit altaria vniuersæ militiæ cæli in
 6 duobus atris templi Domini. ¶ Et tradu-
 xit filium suum per ignem: & ariolatus
 est, & obseruauit auguria, & fecit pytho-
 nes, & aruspices multiplicauit, vt faceret
 malum coram Domino, & irritaret eum.
 7 ¶ Posuit quoque idolum luci quem fece-

2. P. 47. 33. d. 7

*2. Re. 7. b. 10.
Ierc. 32. f. 24*

d d ; rat,

2. Re. 7. b. 10. rat, in templo Domini, [¶] super quo locu- B
 3. Re. 8. b. 16. tus est Dominus ad Dauid, & ad Salo-
 9. a. 3. monē filium eius, In templo hoc & in Ie-
 rusalem quam elegi de cunctis tribubus
 Israël, ponam nomen in sempiternum.
 ¶ Et vltra non faciam commoueri pedem
 Israël de terra quā dedi patribus eorum:
 si tamen custodierint opera omnia quæ
 præcepi eis, & vniuersam legem quam
 mandauit eis seruus meus Moyses. ¶ Illi
 verò nō audierunt: sed seducti sunt à Ma-
 nasse, vt facerēt malum super gentes quas
 contriuit Dominus à facie filiorum Is-
 raël. ¶ Locutusque est Dominus in ma- 10
 nu seruatorum suorum prophetarum, di-
 cēs, ¶ Quia fecit Manasses rex Iuda abo- 11
 minationes istas pessimas, super omnia
 quæ fecerūt Amorrhæi ante eum, & pec-
 care fecit etiam Iudam in immunditiis
 suis: ¶ propterea hæc dicit Dominus Deus 12
 Israël, Ecce ego inducam mala super Ie- C
 rusalem & Iudam: vt quicumque audie-
 rit, tinniant ambæ aures eius. ¶ Extendam 13
 super Ierusalem funiculum Samariæ, &
 pondus domus Achab: & delebo Ieru-
 salem, sicut deleri solent tabulæ: delens
 vertam, & ducam crebrius stylum super
 faciem eius. ¶ Dimittā verò reliquias hæ- 14
 reditatis meæ, & tradam eas in manus
 inimicorum eius: eruntque in vastitatem,
 & in rapinam cunctis aduersariis suis: ¶ eò 15
 quòd fecerunt malum coram me, & per-
 seuerauerint irritantes me, ex die qua e-
 gressi sunt patres eorum ex Aegypto, vs-
 que

Iere. 15. a. 4.

16 que ad hanc diem, & Insuper & sanguinem innoxium fudit Manasses multum nimis, donec impleret Ierusalem vsq; ad os: absque peccatis suis quibus peccare fecit Iudam, vt faceret malum coram Domino. & Reliqua autem sermonum Manasse, & vniuersa quæ fecit, & peccatum eius quod peccauit, nōne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda?

17 & Dormiuitque Manasses cum patribus suis, & sepultus est in horto domus suæ, in horto Oza: & regnauit Amon filius eius pro eo. & Viginti duorum annorum

18 erat Amon cum regnare cœpisset: duobus quoque annis regnauit in Ierusalem. nomen matris eius Messalemeth filia Harus de Ieteba. & Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater eius. & Et ambulauit in omni via per quam ambulauerat pater eius: seruiuitque immunditiis, quibus seruierat pater eius,

19 & adorauit eas, & dereliquit Dominum Deum patrum suorum, & non ambulauit in via Domini. & Tetenderuntque ei insidias serui sui, & interfecerunt regem in domo sua. & Percussit autem populus terræ omnes qui coniurauerant contra regem Amon: & constituerunt sibi regem

20 Iosiam filium eius pro eo. & Reliqua autem sermonum Amon quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? & Sepelieruntque eum in sepulchro suo, in horto Oza: & regnauit Iosias filius eius pro eo.

OCTO annorum erat Iofias cum re-
 gnare cœpisset, & triginta vno anno
 regnavit in Ierusalem: nomē matris eius
 Idida, filia Hadaia de Besecath. ¶ Fecitque
 quod placitum erat coram Domino, &
 ambulavit per omnes vias David patris
 sui: non declinavit ad dexteram, siue ad si-
 nistram. ¶ Anno autem octauodecimo
 regis Iosæ, misit rex, Saphā filium Asia,
 filii Messulam scribam templi Domini,
 dicens ei, ¶ Vade ad Helciam sacerdotem
 magnum, vt confletur pecunia quæ illata
 est in templum Domini, quam college-
 runt ianitores templi à populo, "detur-
 que fabris per præpositos "domus' Do-
 mini: qui & distribuunt eam his qui ope-
 rantur in templo Domini, ad instauran-
 da factatecta templi: ¶ lignariis videlicet
 & cæmentariis, & iis qui interrupta com-
 ponunt, & vt emanentur ligna, & lapides
 de lapidinis ad instaurandum templum
 Domini. ¶ Veruntamen non suppute-
 tur eis argentum quod accipiunt, sed in
 potestate habeant, & in fide. ¶ Dixit au-
 tem Helcias pontifex ad Saphan scribam,
 Librum Legis reperi in domo Domini:
 deditque Helcias volumen Saphan, qui &
 legit illud. ¶ Venit quoque Saphan scriba
 ad regem, & renuntiavit ei quod præce-
 perat, & ait, Conflauerunt serui tui pecu-
 niam quæ reperta est in domo Domini:
 & dederunt vt distribuere tur fabris à præ-
 fectis operum templi Domini. ¶ Narravit

2. P. 4. 34. 4. 1.

¶ in domo 4.

¶ 7.

quo.

quoque Saphan scriba regi, dicens, Li-
 brum dedit mihi Helcias sacerdos. Quem
 11 cum legisset Saphan coram rege, & au-
 disse rex verba libri Legis Domini, scidit
 12 vestimenta sua. & Et præcepit Helciæ sa-
 cerdoti, & Ahicam filio Saphan, & Acho-
 bor filio Micha, & Saphã scribæ, & Afaig
 13 seruo regis, dicens, & Ite & consulite Do-
 C minum super me, & super populo, & su-
 per omni Iuda de verbis voluminis istius
 quod inuentum est: magna enim ira Do-
 mini succensa est cõtra nos: quia non au-
 dierunt patres nostri verba libri huius, vt
 facerent omne quod scriptum est nobis.
 14 Ierunt itaque Helcias sacerdos, & Ahi-
 cam, & Achobor, & Saphan, & Afaia ad
 Holdam prophetidem vxorem Sellum fi-
 liæ Thecuæ, filii Araas custodis vestium,
 quæ habitabat in Ierusalem in Secunda:
 15 locuti que sunt ad eam. & Et illa respondit
 eis: Hæc dicit dominus Deus Israël: Dicite
 16 viro qui misit vos ad me: Hæc dicit Domi-
 D nus: Ecce ego adducã mala super locum
 istum, & super habitatores eius, omnia
 17 verba legis quæ legit rex Iuda. & quia dere-
 liquerunt me, & sacrificauerunt diis alie-
 nis, irritantes me in cunctis operibus ma-
 nuum suarum, & succendetur indignatio
 18 mea in loco hoc, & non extinguetur. & Re-
 gi autem Iuda qui misit vos vt consulere-
 tis Dominum, sic dicetis: Hæc dicit Domi-
 nus Deus Israël: Pro eo quod audisti ver-
 19 ba voluminis, & perterritum est cor tuũ,
 & humiliatus es coram Domino, auditis

sermonibus contra locum istum & habitatores eius, quod videlicet fierent in stuporem & in maledictum: & scidisti vestimenta tua, & fleuisti coram me, & ego audiui, ait Dominus: ¶ Idcirco colligam te ad patres tuos, & collegéris ad sepulchrum tuum in pace, vt non videant oculi tui omnia mala quæ introducturus sum super locum istum.

CAP. XXIII.

1. P. 4. 34. f. 30

ET renuntiauerunt regi quod dixerat. A
 Qui misit: & congregati sunt ad eum omnes senes Iuda & Ierusalem. ¶ Ascenditque rex templum Domini, & omnes viri Iuda, vniuersique qui habitabant in Ierusalem cum eo sacerdotes & prophete & omnis populus à paruo vsque ad magnum: legitque cunctis audientibus omnia verba libri foederis, qui inuentus est in domo Domini. ¶ Stetitque rex super gradum: & foedus percussit coram Domino, vt ambularent post Dominum, & custodirent præcepta eius, & testimonia, & ceremonias in omni corde, & in tota anima & suscitarent verba foederis huius, quæ scripta erant in libro illo: acquieuitque populus pacto. ¶ Et præcepit rex Helciae pontifici & sacerdotibus secundi ordinis, & ianitoribus, vt proiicerent de templo Domini omnia vasa quæ facta fuerant Baal, & in luco, & vniuersæ militiæ cæli: & combussit ea foris Ierusalem in conualle cedron, & tulit puluerem eorum in Bethel. ¶ Et deleuit aruspices quos posuerant

Ecc. 49. a. 3.

= . 1 .

reges

B reges Iuda ad sacrificandum in excelsis per
 ciuitates Iuda, & in circuitu Ierusalem:
 & eos qui adolebant incensum Baal, &
 6 Soli, & Lunæ, & duodecim signis, & om-
 ni militiæ cæli. ¶ Et efferrî fecit lucum de
 domo Domini foras Ierusalé in Conual-
 le-Cedron: & combussit eū ibi, & redegit
 in puluerem, & proiecit super sepulchra
 7 vulgi. ¶ Destruxit quoque ædiculas effœ-
 minatorum, quæ erât in domo Domini,
 pro quibus mulieres texebant quasi do-
 8 munculas luci. ¶ Congregauitque omnes
 sacerdotes de ciuitatibus Iuda: & conta-
 minauit excelsa, vbi sacrificabant sacerdo-
 tes, de Gabaa vsq; Ber-sabee: & destruxit
 aras portarū in introitu ostii Iosue prin-
 cipis ciuitatis, quod erat ad sinistrâ por-
 9 tæ ciuitatis. ¶ Veruntamē non ascendebāt
 sacerdotes excelsorū ad altare Domini in
 Ierusalem: sed tantum comedebāt azyma
 10 in medio fratrum suorum. ¶ Contaminauit
 C quoque Thopheth, quod est in Cōualle
 filii-Ennom: vt nemo consecraret filium
 11 suum aut filiã per ignem, Moloch. ¶ Ab-
 stulit quoque equos quos dederant reges
 Iudæ, Soli, in introitu templi Domini, iu-
 xta exedram Natham-melech eunuchi,
 qui erat in Phaturim: currus autem So-
 12 lis combussit igni. ¶ Altaria quoque quæ
 erant super tecta cœnaculi Achaz, quæ fe-
 cerant reges Iuda, & altaria quæ fecerat
 Manasses in duobus atrijs templi Domi-
 ni, destruxit rex: & cucurrit inde, & dis-
 perfit cinerem eorum in Torrentem-Ce-
 dron.

dron. ¶ Excelsa quoque quę erant in Ieru-
 salem ad dexteram partem Montis-offen-
 sionis, ¶ quę edificauerat Salomon rex Is-
 raël Astaroth idolo Sidoniorum, & Cha-
 mos offensionis Moab, & Melchom abo-
 minationi filiorum Ammon, polluit rex.
 ¶ Et contriuit statuas, & succidit lucos: re-
 pleuitq; loca eorum ossibus mortuorum. D
 ¶ Insuper & altare quod erat in Beth-el, 15
 & excelsum quod fecerat Ieroboam fi-
 lius Nabat, qui peccare fecit Israël: & al-
 tare illud excelsum destruxit, atque com-
 bustit, & comminuit in puluerē, succen-
 ditque etiam lucum. ¶ Et conuersus Iosias 16
 vidit ibi sepulchra quę erant in monte:
 misitq; & tulit ossa de sepulchris, & com-
 bustit ea super altare, & polluit illud iux-
 ta verbum Domini quod locutus est vir
 Dei, qui prædixerat verba hæc. ¶ Et ait, 17
 Quis est titulus ille quē video? Respon-
 deruntq; ei ciues vrbs illius, ¶ Sepulchrū
 est hominis dei, qui venit de Iuda, & præ-
 dixit verba hæc quę fecisti super altare
 Beth-el. ¶ Et ait, Dimitte eum, nemo com- 18
 moueat ossa eius. Et intacta manserunt
 ossa illius cum ossibus prophetę qui ve-
 nerat de Samaria. ¶ Insuper & omnia pha- 19
 na excelsorum quę erant in ciuitatibus
 Samarię, quę fecerant reges Israël ad irri-
 tandum Dominum, abstulit Iosias: & fe-
 cit eis secundum omnia opera quę fece-
 rat in Beth-el. ¶ Et occidit vniuersos sacer- 20
 dotes excelsorum qui erant ibi super al- E
 taria: & combussit ossa humana super ea:

reuer-

- 21 reuersusque est Ierusalem. ¶ Et precepit ^{2. Pa. 35. d. 39.}
 omni populo, dicens, Facite Phasē Domini ^{3. Efd. 1. d. 21.}
 no Deo vestro, secundum quod scriptum
 22 est in libro foederis huius. ¶ Nec enim fa-
 ctum est Phasē tale à diebus iudicū, qui
 iudicauerunt Israël, & omnium dierum
 23 regum Israël, & regum Iuda, ¶ sicut in o-
 ctavo decimo anno regis Iosia factū est
 24 Phasē istud Domino, in Ierusalem. ¶ Sed
 & pythones & ariolos, & figuras idolo-
 rum, & immunditias, & abominationes
 quæ fuerant in terra Iuda & Ierusalem,
 abstulit Iosias: vt statueret verba legis,
 quæ scripta sunt in libro quem inuenit
 25 Helcias sacerdos in templo Domini. ¶ Si-
 milis illi non fuit ante eum rex, qui reuer-
 teretur ad Dominum in omni corde suo,
 & in tota anima sua, & in vniuersa virtu-
 te sua, iuxta omnem legem Moyfi: neque
 26 post eū surrexit similis illi. ¶ Veruntamen
 non est auersus Dominus ab ira furoris
 sui magni, quo iratus est furor eius cōtra
 Iudam: propter irritationes quibus pro-
 27 uocauerat eum Manasses. ¶ Dixit itaque
 Dominus, Etiam Iudam auferam à facie
 mea, sicut abstuli Israël: & proiiciam ci-
 uitatem hanc quam elegi Ierusalem, &
 domum de qua dixi, Erit nomen meum
 28 ibi. ¶ Reliqua autem sermonum Iosia, &
 vniuersa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt
 in libro verborum dierum regum Iuda?
 29 ¶ In diebus eius ascēdit Pharaos Nechao ^{2. Pa. 35. d. 20.}
 rex Aegypti, cōtra regem Assyriorum ad ^{3. Efd. 1. d. 23.}
 flumen Euphraten: & abiit Iosias rex in

Infr. 24. d. 25.

occisum eius: & occisus est in Maged-
 do, cum vidisset eum. ³⁰ Et portauerunt
 eum serui sui mortuum de Mageddo: &
 pertulerunt in Ierusalem, & sepelierunt
 eum in sepulchro suo. ³¹ Tulitque popu-
 lus terræ Ioachaz filium Iosæ: & vnxe-
 runt eum, & constituerunt eum regem
 pro patre suo. ³² Viginti trium annorum
 erat Ioachaz cum regnare cœpisset, & tri-
 bus mensibus regnavit in Ierusalem: no-
 men matris eius Amital, filia Ieremiæ de
 Lobna. ³³ Et fecit malum coram Domi-
 no, iuxta omnia quæ fecerant patres e-
 ius. ³⁴ Vinxitque eum Pharaon Nechao in
 "Reblata", quæ est in terra Emath, ne re-
 gnaret in Ierusalem: & imposuit mul-
 ctam terræ, centum talentis argenti, &
 talento auri. ³⁵ Regemque constituit Pha-
 rao Nechao Eliacim filium Iosæ, pro Io-
 sia patre eius, vertitque nomen eius Io-
 acim: porro Ioachaz tulit, & duxit in Aeg-
 yptum. ³⁶ Argentum autem, & aurum
 dedit Ioacim Pharaoni, cum indixisset
 terræ per singulos, vt conferretur iuxta
 præceptum Pharaonis: & vnusquisque
 iuxta vires suas exegit, tam argentum quam
 aurum de populo terræ: vt daret Pharao-
 ni Nechao. ³⁷ Viginti quinque annorum
 erat Ioacim cum regnare cœpisset: & vn-
 decim annis regnavit in Ierusalem: no-
 men matris eius Zebida filia Phadaia de
 Ruma. ³⁸ Et fecit malum coram Domino
 iuxta omnia quæ fecerant patres eius.

Reblata.

IN diebus eius ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, & factus est ei Ioa-
 cim seruus tribus annis: & rursus rebel-
 lauit contra eum. ¶ Immisitque ei Domi-
 nus latrunculos Chaldaeorum, & latrun-
 culos Syriae, & latrunculos Moab, & la-
 trunculos filiorum Ammon: & immisit
 eos in Iudam, ut disperderent eum, iuxta
 verbum Domini quod locutus fuerat per
 seruos suos Prophetas. ¶ Factum est au-
 tem hoc verbum Domini contra Iudam,
 ut auferret eum coram se propter pecca-
 ta Manasse vniuersa quae fecit: & propter
 sanguinem innoxium quem effudit, &
 implevit Ierusalem cruore innocentium:
 & ob hanc rem noluit Dominus propi-
 tiari. ¶ Reliqua autem sermonum Ioachim,
 & vniuersa quae fecit, nonne haec scripta
 sunt in libro sermonum dierum regum
 Iuda? Et dormiuit Ioachim cum patribus
 suis: & regnavit Ioachim filius eius pro
 eo. ¶ Et ultra non addidit rex Aegypti, ut
 egrediretur de terra sua: tulerat enim
 rex Babylonis à riuo Aegypti, vsque ad
 fluum Euphraten omnia quae fuerant
 regis Aegypti. ¶ Decem & octo annorum
 erat Ioachim cum regnare coepisset, & tri-
 bus mensibus regnavit in Ierusalem: no-
 men matris eius Nohesta filia Elnathã de
 Ierusalem. ¶ Et fecit malum coram Domi-
 no, iuxta omnia quae fecerat pater eius.
 ¶ In tempore illo ascenderunt serui Na-
 buchodonosor regis Babylonis in Ierusa-
 lem;

Sup. 23. f. 27.

Dani. x. c. f. 3

lem, & circumdata est vrbs munitioibus. C
 ¶ Venitq; Nabuchodonosor rex Babylo- 11
 nis ad ciuitatem cum seruis suis vt oppu-
 gnarent eam. ¶ Egressusq; est Ioachim rex 12
 Iuda ad regem Babylonis, ipse & mater
 eius, & serui eius, & principes eius, & eu-
 nuchi eius: & suscepit eum rex Babylonis
 anno octauo regni sui. ¶ Et protulit inde 13
 omnes thesauros domus Domini, & the-
 sauros domus regiae: & concidit vniuersa
 vasa aurea quæ fecerat Salomon rex Is-
 raël in templo Domini iuxta verbum Do-
 mini. ¶ Et transtulit omnem Ierusalem, 14
 & vniuersos principes, et omnes fortes ex-
 ercitus, decem millia in captiuitatem: &
 omnem artificem & inclusorem: nihilque
 relictum est, exceptis pauperibus populi
 terræ. ¶ Transtulit quoque Ioachim in 15
 Babylonem, & matrem regis, & vxores re-
 gis, & eunuchos eius: & iudices terræ du-
 xit in captiuitatem de Ierusalem in Baby-
 lonem. ¶ Et omnes viros robustos, septem
 millia, & artifices, & inclusores mille, om-
 nes viros fortes & bellatores: duxitq; eos
 rex Babylonis captiuos in Babylonem.
 ¶ Et constituit Matthaniam patruum eius 17
 pro eo: imposuitque nomen ei Sedeciam.
 ¶ Vicesimum & primum annum ætatis 18
 habebat Sedecias cū regnare cœpisset.
 Et vndecim annis regnavit in Ierusalem:
 nomen matris eius erat Amital, filia Je-
 remiæ de Lobna. ¶ Et fecit malum coram 19
 Domino, iuxta omnia quæ fecerat Ioa-
 chim. ¶ Irascebatur enim Dominus contra 20

Regnum serui
 eius oppu-
 gnarent e.

2. Par. 36. 6.
 10.
 Esth. 2. 4. 8.
 11. 4. 4.

1. 17. 4. 1.
 53. 4. 10.

Ieru-

Ierusalem & contra Iudam, donec proiiceret eos à facie sua: recessitque Sedecias à rege Babylonis.

CAP. XXXV.

A Factum est autem anno nono regni eius, in mense decimo, decima die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus eius in Ierusalem, & circumdederunt eam: & extruxerunt in circuitu eius inuentiones. ^{Iere. 39. a. 4. & 52. a. 4.} ¶ Et clausa est ciuitas atque vallata, vsque ad vndecimum annum regis Sedeciae, ¶ nona die mensis, præualuitque fames in ciuitate, nec erat panis populo terræ. ¶ Et interrupta est ciuitas: & omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam portæ quæ est inter duplicem murum ad hortum regis (porro Chaldei obsidebant in circuitu ciuitatem) fugit itaque Sedecias per viam quæ ducit ad campestria solitudinis. ¶ Et persequutus est exercitus Chaldeorum regem, comprehenditque eum in planitie Iericho: & omnes bellatores qui erant cum eo dispersi sunt, & reliquerunt eum. ¶ Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babylonis in Reblátha: qui locutus est cum eo iudicium. ¶ Filios autem Sedeciae occidit coram eo, & oculos eius effodit, vinxitque eum catenis, & adduxit in Babylonem. ¶ Mense quinto, septima die mensis, ipse est annus nonus decimus regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps exercitus, seruus regis Babylonis, in Ierusalem. ¶ Et succendit domum Do-

Psal. 37. b.

^{* omnes I.} mini, & domum regis: & ^{* magnam I.} domos Ierusa-
 lem: omnemq; domum ^{*} combussit igni.
 ¶ Et muros Ierusalem in circuitu destru- 10
 xit omnis exercitus Chaldæorū qui erat
 cum principe militum. ¶ Reliquam autem 11
 populi partem quæ remanserat in ciuita- C
 te, & perfugas qui transfugerant ad re-
 gem Babylonis, & reliquum vulgus tran-
 stulit Nabuzardan princeps militiæ. ¶ Et 12
 de pauperibus terræ reliquit vinitores &
 agricolas. ¶ Columnas autem æreas, quæ 13
 erant in templo Domini, & bases, & ma-
 re æreum quod erat in domo Domini,
 confregerunt Chaldæi, & transtulerunt
 eas omne in Babylonem. ¶ Ollas quoque 14
 æreas, & trullas, & tridentes, & scyphos,
 & mortariola, & omnia vasa ærea, in qui-
 bus ministrabant, tulerunt. ¶ Necnon & 15
 thuribula, & phialas: quæ aurea, aurea: & D
 quæ argentea, argentea: tulit princeps mi-
 litiæ: ¶ id est, columnas duas, mare vnum, 16
 & bases quas fecerat Salomon in tem-
 plo Domini: non erat pondus æris om-
 nium vasorum. ¶ Decem & octo cubitos 17
 altitudinis habebat columna vna: & ca-
 pitellum æreū super se altitudinis trium
 cubitorum: & retiaculum, & malograna-
 ta super capitellū columnæ, omnia ærea:
 similem & columna secunda habebat or-
 natum. ¶ Tulit quoque princeps militiæ 18
 Saraiam sacerdotem primum, & Sopho-
 niam sacerdotem secundum, & tres iani-
 tores. ¶ Et de ciuitate eunuchum vnum 19
 qui erat præfectus super bellatores viros: E
 & quin-

Ierc. 27. d. 19.

3. Re. 7. b. 15.

Iere 52. e. 16.

2. Par. 3. d. 15

& quinque viros de his qui steterant coram rege, quos reperit in ciuitate: & Sophor principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terræ: & ^{sexaginta} lex viros è vulgo, qui inuenti fuerant in ciuitate.

20 Quos tollens Nabuzardan principis militum, duxit ad regem Babylonis in Reblatha. Percussitque eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath: & translatus est Iuda de terra sua.

22 Populo autem qui relictus erat in terra Iuda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, præfecit Godoliam filium Ahicam filii Saphan. ^{Iere 40. 6. 5. c. 9.} Quod cum audissent omnes duces militum, ipsi & viri qui erant cum eis, videlicet quod cõstituisset rex Babylonis Godoliam: venerunt ad Godoliam in Maspha, Ismahel filius Nathanaï, Iohanan filius Carée & Saraia filius Thanehumeth Nctophathites, & Iezonias filius Maachathi, ipsi & socii eorum.

23 Quod cum audissent omnes duces militum, ipsi & viri qui erant cum eis, videlicet quod cõstituisset rex Babylonis Godoliam: venerunt ad Godoliam in Maspha, Ismahel filius Nathanaï, Iohanan filius Carée & Saraia filius Thanehumeth Nctophathites, & Iezonias

24 filius Maachathi, ipsi & socii eorum. Iurauitque Godolias ipsis & sociis eorum, dicens: Nolite timere seruite Chaldæis: manete in terra, & seruite regi Babylonis, & bene erit vobis. Factum est autem in

25 mense septimo, venit Ismahel filius Nathanaï filii Elisama de semine regio, & decem viri cum eo: percusseruntque Godoliam qui & mortuus est: sed & Iudæos & Chaldæos qui erant cum eo in Maspha,

26 Consurgensque omnis populus à paruo vsque ad magnum, & principes militum venerunt in Aegyptum timentes Chaldæos. Factum est verò in anno tricesimo

27

B. HIERONYMI

septimo trāsmigrationis Ioachin regis Iu. G
dæ, mense duodecimo, vicesima septima
die mensis: subleuauit Euilmerodach rex
Babylonis anno quo regnare cœperat, ca
put Ioachin regis Iuda de carcere. ⁹ Et lo
cutus est ei benignè: & posuit thronū eius
super thronum regum qui erant cum eo
in Babylone. ⁹ Et mutauit vestes eius quas ²⁵
habuerat in carcere, & comedebat panem
semper in conspectu eius cunctis diebus
vitæ suæ. ⁹ Annonam quoque constituit ³⁰
ei sine intermissione, quæ & dabatur ei à
rege per singulos dies omnibus diebus vi
tæ suæ.

B. Hieronymi in librum Pa ralipomenon Præfatio.

SI septuaginta interpretum, pura & vt
ab eis in Græcum versa est, æditio per
maneret, superfluè me, Chromati episco
porum sanctissime, atque doctissime im
pelleres vt Hebræa tibi volumina latino
sermone transferrem. Quod enim semel
aures hominum occupauerat, & nascentis
ecclesiæ roborauerat fidem: iustum erat e
tiam nostro silentio comprobari. Nunc
verò cū pro varietate regionum diuer
sa ferantur exemplaria, & germana illa
antiquaque translatio corrupta sit, atque
violata: nostri arbitrii putas, aut è pluri
bus iudicare quid verum sit, aut nouum
opus in veteri opere condere, illudētibus

ętie Iudęis, cornicum (vt dicitur) oculos
 configere . Alexandria & Aegyptus in se-
 ptuaginta suis Hefychium laudat autho-
 rem. Conftantinopolis vſque Antiochiam
 Luciani martyris exemplaria probat. Me-
 diae inter has prouincię Paleſthinos codi-
 ces legunt: quos ab Origine elaboratos
 Eufebius & Pamphilus vulgauerunt, to-
 rusque orbis hac inter ſe trifaria varietate
 compugnat. Et certę Origenes non ſo-
 lum exemplaria composuit quatuor ædi-
 tionum, eregione ſingula verba describēs,
 vt vnus diſſentiens, ſtatim cęteris inter ſe
 conſentientibus arguatur: ſed, quod maio-
 ris audacię eſt, in æditione ſeptuaginta
 Theodotionis æditionem miſcuit, aſſer-
 cis designans quę minus fuerant, & virgu-
 lis quę ex ſuperfluo videbantur appoſita.
 Si igitur aliis licuit non tenere quod ſe-
 mel ſuſceperant: & poſt ſeptuaginta cel-
 lulas, quę vulgo ſine aũthore iactantur,
 ſingulas cellulas aperuere, hocque in eccle-
 ſiis legitur quod ſeptuaginta nescierunt:
 cur me non ſuſcipiant Latini mei qui in-
 uiolata æditione veteri, ita nouam con-
 didi, vt laborem meum Hebręis, &, quod
 his maius eſt, Apoſtoliſ authoribus com-
 probem? Scripſi nuper librum de optimo
 genere interpretandi, oſtendens illa de E-
 uangelio, Ex Aegypto vocaui filium me-
 um: &, Quoniam Nazaręus vocabitur:
 &, Videbunt in quem compunxerunt: &
 illud Apoſtoli. Quę oculus non vidit, nec
 auris audiuit, nec in cor hominis aſcende-

runt, quæ præparauit Deus diligentibus illum: cæteraque his similia in Hebræorum libris inueniri. Certè Apostoli & Euangelistæ septuaginta interpretes nouerant, & vnde eis hæc quæ in septuaginta interpretibus non habentur? Christus dominus noster vtriusq; testamenti conditor in Euangelio secundum Ioannem: qui credit, inquit, in me, sicut dicit scripturæ: flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Vtique scriptum est quod Saluator scriptum esse testatur. Vbi scriptum est? Septuaginta non habent: apocrypha nescit ecclesia. Ad Hebræos igitur reuertendū est, vnde & Dominus loquitur, & discipuli exempla præsumunt. Hæc pace veterū loquor: & obtrectatoribus meis tantum respondeo, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes, & legentes in angulis, iidem & accusatores & defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant: quasi virtus & vitium non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Cæterum memini editionem septuaginta translatorum, olim de Græco emendatam, tribuisse me nostris: nec inimicum debere existimari eorum quos in conuentu fratrum semper edissero. Et quod nunc **D I E R E H A I A M I M**, id est, verba dierum, interpretatus sum: idcirco feci vt inextricabiles moras, & syluam nominum, quæ scriptorum confusa sunt vitio, sensuumque barbariem apertius & per versuum colligere, mihi metipsi & meis iuxta Is-

meniam

meniam canens, si aures surdæ sunt cate-
rorum.

Ad Domnionem & Roga-
tianum in librum Para-
lipomenon Præfatio
B. Hieronymi.

Quomodo Græcorum historias ma-
gis intelligunt qui Athenas viderint:
& tertium Virgilio Librum, qui
à Troade per Leucaten, & Acroceraunia
ad Siciliam, inde ad ostia Tiberis nauiga-
uerint: ita sanctam scripturam lucidius in-
tuebitur qui Iudæam oculis contempla-
tus sit, & antiquarum urbium memorias,
locorumque, vel eadem vocabula, vel mu-
tata cognouerit. Vnde & nobis curæ fuit
cum eruditissimis Hebræorum hunc la-
borem subire: vt circumiremus provinciã
quam vniuersæ Christi Ecclesiæ sonant.
fateor enim mi Domnion & Rogatiane
charissimi, nunquam me in diuinis volu-
minibus, propriis viribus credidisse: nec ha-
buisse opinionem meam, sed ea etiam de
quibus scire me arbitrabar, interrogare
me solitum, quanto magis de his super
quibus anceps eram? Denique cum à me
nuper literis flagitassetis, vt vobis Librum
Paral. Latino sermone transferrem, de
Tyberiadæ quendam legis doctorem, qui
apud Hebræos admirationi habebatur,
assum-

assumpsi: & contuli cum eo à vertice (vt
 aiunt) vtique ad extremum vnguem: & sic
 confirmatus, ausus sum facere quod iube
 batis. Liberè enim vobis loquor: ita in
 Græcis & Latinis. codicibus hic nomen
 liber vitiosus est vt non tam Hebræa quàm
 Barbara quædam, & Sarmatica nomina
 coniecta arbitrandum sit. Nec hoc septua
 ginta interpretibus, qui spiritu sancto ple
 ni, ea quæ vera fuerunt transtulerunt: sed
 scriptorum culpæ adscribendum, dum de
 emendatis in emendata scriptitant: & sæ
 pe tria nomina, subtractis è medio sylla
 bis in vnum vocabulum cogunt: vel ere
 gione vnum nomen, propter latitudinem
 suam, in duo vel tria vocabula diuidunt.
 Sed & ipsæ appellationes, non homines,
 vt plerique existimant: sed vrbes, & regio
 nes, & saltus, & prouincias sonant: & obli
 què sub interpretatione & figura eorum,
 quædam narrantur historiæ: de quibus in
 regnorum libro dicitur. Nonne ecce hæc
 scripta sunt in Libro verborum dierum
 regum Iuda? quæ vtique in nostris codi
 cibus non habentur. Hoc primùm scien
 dum, quòd apud Hebræos: Paralipome
 non liber vnus fit: et apud illos vocatus
 DIBRE HALAMIM, id est, verba
 dierum: qui propter magnitudinem apud
 nos diuisus est, quod nonnulli etiam in
 Bruto Ciceronis dialogo faciunt, vt eum
 in tres partes secent, cum vnus à suo auto
 re sit æditus. Deinde illud etiam attenden
 dum, quòd frequenter nomina, non vo
 cabu
cabu.

fabula hominum, sed rerum (vt dixi) signi-
ficantias sonant. Ad extremum quòd om-
nis eruditio scripturarum in hoc contine-
tur: et historiae quæ vel prætermiffæ sunt
in suis locis, vel perstrictæ leuiter, hic per
quædam verborum compendia explicen-
tur. Orationum itaque uestrarum adiu-
tus auxilio, nisi librum beneuolis placitu-
rum, tamen inuidis displiciturum esse nõ
ambigo. Optima enim quæq; (vt ait Pli.)
malunt contemnere plerique, quàm disce-
re. Si quis in hac interpretatione voluerit
aliquid reprehendere, interroget Hebræos,
suam conicientiam recolat, videat ordi-
nem textumque sermonis: et tunc nostro
labori, si potuerit, detrahat. Vbicunque er-
go asteriscos, id est, stellas, radiare in hoc
volumine videritis: ibi sciatis de Hebræo
additum quod in Latinis codicibus non
habetur. Vbi verò obélus, transuersa sci-
licet virga præposita est, illic signatur quid
septuaginta interpretes addiderint, vel ob
decoris gratiam, vel ob Spiritus sancti au-
thoritatem, licet in Hebræis voluminibus
non legatur.

LIBER PARALIPO.

M ENON PRIMVS:HE-
BRAICE DIRRE
HALAMIM.

CAP. I.

D A M, Seth, Enos, A
 ¶ Cainan, Malaleel, Ia-
 red, ¶ Henoch, Mathu-
 sale, Lamech, ¶ Noë, ¶
 Sem, Cham, et Ia-
 pheth . ¶ ¶ Filii Ia-
 pheth: Gomer, et Ma-
 gog, et Madai et Ia-

uā, Thubal, Mosoch, Thiras . ¶ Porro filii
 Gomer: Ascenez et Riphath et Thogor-
 ma. ¶ Filii autē Iauan: Elisa et Tharsis, Ce-
 thim et Dodanim. ¶ Filii Cham: Chus et
 Mesraim et Phut et Chanāan . ¶ Filii au-
 tem Chus: Saba et Heuila, Sabatha et Re-
 gma et Sabathaca. Porro filii Regma: Sa-
 ba et Dadan. ¶ ¶ Chus autem genuit Nem-
 rod: iste coepit potens esse in terra. ¶ Mes-
 raīm verò genuit Ludim et Anamim et
 Laabim et Nephtuim, ¶ Phetrussim quo-
 que et Casluim: de quibus egressi sunt Phi-
 listhiim et Caphtorim . ¶ Chanāan verò
 genuit Sidonem primogenitū suum: He-
 thæum quoque ¶ et Iebusæum et Amor-
 thæum et Gergesæum, ¶ Heuæumque
 et Aracæum, et Sinæum, ¶ Aradium quo-
 que et Samaræum et Hamathæū . ¶ ¶ Filii
 Sem: Aelam et Assur et Arphaxad et Lud
 & Aram.

Gen. 2. b. 15.

q. d. 23. & 5.

b. 10.

Gen. 10. a. 2.

Gen. 10. b. 2.

Gen. 10. d. 22.

21. 9. 10.

& Aram. Hus & Hul & Gether, & Mo-
 18 soch. ¶ Arphaxad autem genuit Sale, qui
 19 & ipse genuit Heber. ¶ Porro Heber nati
 sunt duo filii, nomen vni Phaleg, quia in
 20 diebus eius diuisa est terra: & nomen fra-
 tris eius Iectan, ¶ Iectan autem genuit El-
 modad & Saleph & Asarmoth & Iare.
 21 ¶ Adoram quoque & Vzal & Decla. ¶ He-
 22 bal etiã & Abimãel & Saba, nec non, ¶ &
 23 Ophir & Heuila & Iobab. omnes isti filii
 24 Iectan. ¶ Sem, Arphaxad, Sale, ¶ Heber,
 25 Phaleg, Ragau, ¶ Serug, Nachor, Thare,
 26 ¶ Abram, iste est Abrahã. ¶ ¶ Filii autẽ A- *Gen. 11. d. 26.*
 27 braham, Isaac et Ismahel. ¶ Et hæ genera- *Gen. 25. b. 12.*
 28 tiones eorũ. ¶ Primogenitus Ismahelis, Na-
 29 baioth et Cedar et Abbeel et Mafsan,
 30 ¶ et Masma et Duma, Massa, Hadad, et
 31 Thema, ¶ Iachur, Naphis, Cedma, hi sunt
 32 filii Ismahelis. ¶ Filii autẽ Ceturæ concu-
 C binæ Abraham, quos genuit Zaran, Iec-
 san, Madan, Madian, Iesboc et Sue. Porro
 filii Iectan: Saba, et Dadan. - Filii autem *Gen. 25. b. 12.*
 Dadan: Affurim & Laruffim et Laomin.
 33 ¶ Filii autem Madian: Ephra et Ephra et
 Henoeh et Abida et Eldaa. omnes hi filii
 34 Ceturæ, ¶ Genuit autem Abraham Isaac *Gen. 25. c. 3.*
 35 cuius fuerunt filii Esãu et Israëel. ¶ Filii *Gen. 25. c. 18.*
 Esãu: Eliphaz, Rahuel, Iehus, Ihelom et *Gen. 36. b. 14.*
 36 Core, ¶ Filii Eliphaz, Theman, Omar, Se-
 phi, Gatham, Cenez, Thamna, Amalec.
 37 ¶ Filii Rahuel: Nahath, Zara, Samna,
 38 Meza. ¶ Filii Seir: Lotan, Sobal, Sebeon,
 39 Aua, Dison, Eser, Disan. ¶ Filii Lotan Ho-
 ri, Homam. Soror autem Lotan fuit Thã

na. Filius Sobal: Alian, et Manahath, et
 Ebal, Sephi et Onam. Filii Sebeon: Aia et
 Ana. Filii Ana: Dison. Filius Dison: Ham-
 ram, et Eseban et Iethran et Charan.
 Filius Eser: Balaan et Zauan et Iacan. Fi-
 lius Dison: Hus et Aran. Isti sunt reges
 qui imperauerunt in terra-Edom antequam
 esset rex super filios Israël. Bale filius Beor
 et nomen ciuitatis eius, Denaba. Mortuus
 est autem Bale, et regnauit pro eo
 Iobab filius Zare de Bosra. Cumque et
 Iobab fuisset mortuus, regnauit pro eo
 Husam de Terra Themanorum. Obiit
 quoque et Husam, et regnauit pro eo Adad
 filius Badad, qui percussit Madian in ter-
 ra Moab: et nomen ciuitatis eius Auth.
 Cumque et Adad fuisset mortuus, re-
 gnauit pro eo Semla de Masreca: Sed
 et Semla mortuus est, et regnauit pro eo
 Saul de Rohoboth, quæ iuxta amnem Itra
 est. Mortuo quoque Saul, regnauit pro
 eo Balanan filius Achobor. Sed et hic
 mortuus est, et regnauit pro eo Adad: cu-
 ius vrbis nomen fuit Phau, et appellata
 est vxor eius Meetabel filia Matred filie
 Mezaab. Adad autem mortuo duces pro
 regibus in Edom esse cœperunt dux Thā-
 na, dux Alua, dux Ietheth, dux Oolibā-
 ma, dux Ela, dux Phinum, dux Cenez,
 dux Themam, dux Mabfar, dux Nagdiel,
 dux Hiram. hi duces Edom.

CAP. III.

Ge. 29. 2. 32.
 et 30. 4. 5.
 et 35. 5. d.

Filii autem Israël: Ruben, Simeon, Le-
 ui, Iuda, Issachar, et Zabulon, Dan, et

Ioseph, Ben-iamin, Nephthali, Gad & A-
 3 ser. ¶ Filii Iuda: Her, Onan, & Sela. hi tres *Ge. 38. a. 8.*
 nati sunt ei de filia Sue Chananitidis. Fuit
 4 autem Her primogenitus Iuda, malus co-
 ram Domino, & occidit eum. ¶ Thamar
 5 autem nurus eius peperit ei Phares & Za-
 ra. omnes ergo filii Iuda, quinque. ¶ Filii
 6 autem Phares: Hesron & Hamul. ¶ Filii
 quoque Zaræ: Zamri & Ethan & Emam,
 7 Chalchal quoque, & Darda, simul quin-
 que. ¶ Filii Charimi: Achar, ¶ qui turbavit *Inf. 4. a. 1.*
 8 Israël, & peccavit in furto anathematis. *M. 11. 1. a.*
 ¶ Filii Ethan Azarias. ¶ Filii autem Hes- *Isue 7. a.*
 9 ron qui nati sunt ei: Ierameel & Ram &
 10 Calubi. ¶ Porro Ram genuit Aminadab, *Ruth 4. d. 19*
 Aminadab autem genuit Nahasson prin-
 11 cipem filiorum Iuda. ¶ Nahasson quoque
 genuit Salma, de quo ortus est Booz.
 12 ¶ Booz verò genuit Obed, qui & ipse ge-
 13 nuit Isai. ¶ Isai autem genuit primoge- *1. Re. 16. b. 10*
 nitum Eliab, secundum "Aminadab", ter- *17. b. 12.*
 14 tium Simmaa, ¶ quartum Nathanael, *Abinadab 3*
 15 quintum Raddai, ¶ sextum Asom, septi-
 16 mum David. ¶ Quorum sorores fuerunt
 17 Saruia & Abigail. Filii Saruię: Abisai, Ioab
 & Asael, tres. ¶ Abigail autem genuit A-
 18 mafa, cuius pater fuit Iether Ismahelites.
 ¶ Caleb verò filius Hesron accepit vxo-
 19 rē nomine Azuba, de qua genuit Ierioth:
 fueruntque filii eius Iaser & Sobab & Ar-
 20 don. ¶ Cùmque mortua fuisset Azuba,
 C accepit vxorem Caleb, Ephrath: quæ pe-
 20 perit ei Hur. ¶ Porro Hur genuit Vri: &
 21 Vri genuit Bezeleel. ¶ Post hæc ingressus
 ff 3 est

est Hesrō ad filiam Machir patris Galaad,
 & accepit eam cūm esset annorum sexa- 22
 ginta, quæ peperit ei Segub. ¶ Sed & Se- 22
 gub genuit Iair, & possedit viginti tres ci- 23
 uitates in Terra-Galaad. ¶ Cepitque Ges- 23
 sur & Aram oppida Iair, & Canath & vi- 24
 culos eius sexaginta ciuitatum: omnes isti 24
 filii Machir patris Galaad. ¶ Cūm autem 24
 mortuus esset Hesron, ingressus est Caleb 25
 ad Ephratha. Habuit quoq; Hesron vxo- 25
 rem Abia, quæ peperit ei Ashur patrem 25
 Thecuz. ¶ Nati sunt autem filii Ierameel 25
 primogeniti Hesron, Ram primogenitus D 25
 eius, & Buna & Aran, & Asom & Achia. 26
 ¶ Duxit quoq; vxorem alteram Ierameel 26
 nomine Atara, quæ fuit mater Onam. 26
 ¶ Sed & filii Ram primogeniti Ierameel, 27
 fuerunt Moos, Iamin & Acar. ¶ Onam 28
 autem habuit filios Semei & Iada. Filii 28
 autem Semei: Nadab & Abisur. ¶ No- 29
 men verò vxoris Abisur, Abihail quæ pe- 29
 perit ei Ahobban, & Molid. ¶ Filii autem 30
 Nadab fuerunt Saled, & Apphaim. Mor- 30
 tuus est autem Saled absque liberis. ¶ Fi- 31
 lius verò Apphaim, Iesi: qui Iesi genuit Se 31
 san. Porro Sesan genuit Oholai. ¶ Filii 32
 autem Iuda fratris Semei: Iether & Io- 32
 nathan. Sed & Iether mortuus est absque 33
 liberis. ¶ Porro Ionathan genuit Phaleth 33
 & Ziza. Isti fuerunt filii Ierameel. ¶ Sesan 34
 autem non habuit filios, sed filias: & ser- E
 uum Aegyptium, nomine Ieraa. ¶ De- 35
 ditque ei filiam suam vxorem: quæ pepe- 35
 rit ei Ethei. ¶ Ethei autem genuit Na- 36
 than,

37 than, & Nathan genuit Zabada, & Zabada
 38 quoque genuit Ophlal, & Ophlal ge-
 39 nuit Obed, & Obed genuit Iehu, Iehu
 genuit Azariam, Azarias genuit Helles,
 40 & Helles genuit Elasa, & Elasa genuit Si-
 41 famoi, Sifamoi genuit Sellum, & Sellum
 genuit Icamiam, Icamia autem genuit Eli-
 42 lama. & Filia autem Caleb fratris Iera-
 meel: Mefa primogenitus eius, ipse est pa-
 ter Ziph: & filii Maresa patris Hebron.

43 & Porro filii Hebron, Core & Taphua, &
 44 Recem & Samma, & Samma autem ge-
 nuit Raham patrem Iercaam, & Recem

45 genuit Sammai. & Filius* Sammai, Maon: ^{autem}

46 & Maon pater Beth-sur. & Epha autem
 concubina Caleb peperit Haran & Mosa

47 & Gezez. Porro Haran genuit Gezez. & Fi-
 lii autem Iahaddai, Regom & Ioathan &

48 Gefan & Phalet & Epha & Saaph. & Cō-
 cubina Caleb Maacha, peperit Saber &

49 Tharana. & Genuit autem Saaph pater
 Madmena, Sue patrem Machbena, & pa-
 trem Gabaa. Filia verò Caleb, fuit Achsa.

50 & Hi erant filii Caleb, filii Hur primoge-
 niti Ephratha, Sobal pater Cariath-iarim.

51 & Salina pater Beth-lehem, Hariph pater
 52 Beth-gader. & Fuerunt autem filii So-
 bal patris Cariath-iarim, Qui videbat di-

53 midium Requietionum. & Et de cognatio-
 ne Cariath-iarim, Iethrei, & Aphuthei,

& Semathei, & Masarei. Ex his egressi
 54 sunt Saraitæ & Ethaholitæ. & Filii Sal-
 ma: Beth-lehem, & Netophathi, Coronæ

domus-Ioab, & dimidium-Requietionis

Sarai.

CAP. III. VERBA DIERVM.

Sarai. ¶ Cognationes quoque scribarum ss
habitantium in Iabes, Canentes atque
Resonantes, & in tabernaculis-commo-
rantes. Hi sunt Cinæi, qui venerunt de
Calore patris Dominus Rechab.

CAP. III.

3. Reg. 3. 4. 2.

DAuid verò hos habuit filios, qui ei A
nati sunt in Hebron: primogenitum
Amnon ex Achinom Iezrahelitide: se-
cundum Daniel de Abigail-Carmelitide,
¶ tertium Absalom filium Maacha filie
Tholinai regis Gessur, quantum Adoni-
am filium Aggith, ¶ quintum Saphatiam;
ex Abital, sextum Iethraham de Egla vxo
re sua. ¶ Sex ergo nati sunt ei in Hebron,

3. Reg. 5. 4. 14.

¶ ubi regnavit septem annis & sex mensi-
bus. Triginta autem & tribus annis re-
gnavit in Ierusalem. ¶ Porro in Ierusa-

Beth-sua 2.

lem nati sunt ei filii Simmaa & Sobab, & B
Nathan, & Salomon, quatuor de Beth-
sabee filia Ammiel, ¶ Iebaar quoque &
Elisama ¶ & Eliphalet & Noge & Ne-
pheg & Iaphia, ¶ necnon Elisama & Elia-
da & Eliphélet, novem: ¶ omnes hi, filii
David, absque filiis concubinarum: ha-
bueruntque sororem Thamar. ¶ Filius
autem Salomonis, Roboam: cuius Abia fi-
lius, genuit Asa. De hoc quoque natus Iosa-
phat ¶ pater Ioram, qui Iorā genuit Ocho-
ziā, ex quo ortus est Ioas: ¶ & huius Ama-
sias filius, genuit Azariam. Porro Azariae
filius Ioatham, ¶ procreavit Achaz patrem
Ezechiae, de quo natus est Manasses. ¶ Sed ¶
& Manasses genuit Amnon patrem Iosiaz. C

Fili

15 Filii autem Iosifæ fuerunt, primogeni-
 tus Iohanan, secundus Ioachim, tertius
 16 Sedecias, quartus Sellum. ¶ De Ioachim *Mat. 3. 6. 20*
 17 natus est Iechonias, & Sedecias. ¶ Filii
 18 Iechoniæ fuerunt: Asir, Salathiel, ¶ Mel-
 chiram, Phadaia, Senneser, & Iecemia, Sa-
 19 ma, & Nadabia. ¶ De Phadaia orti sunt
 Zorobabel, & Semei, Zorobabel genuit
 Mosollam, Hannaniam, & Salomith so-
 20 rorem eorum: ¶ Hasabam quoque &
 D Ohol & Barachiam, & Hafadum, Iosab-
 21 héd, quinque: ¶ Filius autem Hanna-
 niæ Phaltias pater Ieseiæ, cuius filius Ra-
 phaia: huius quoque filius, Arnan, de quo
 natus est Obedia, cuius filius fuit Seche-
 22 nias. ¶ Filius Secheniæ, Semeia, cuius fi-
 lii Hattus & Iegaal & Baria & Naaria &
 23 Saphat, & Sesa', sex numero. ¶ Filius *- . f. °*
 Naariæ, Elioenai & Ezechias & Ezricam
 24 tres. ¶ Filius Elioenai, Oduia & Eliasub
 & Pheleia & Accub, & Iohanan & Da-
 laia & Anani, septem.

CAP. IIII.

A Filii Iuda: ¶ Phares, Hesron & Charmi *Sup. 2. 2. 4.*
 2 ¶ & Hur & Sobal. ¶ Raia verò filius So- *Ge. 28. 9. 29.*
 bal genuit Iahath, de quo nati sunt A- *46. 6. 20*
 humai & Laad. hæ cognationes Sarathi.
 3 ¶ Ista quoq; stirps Etham: Iezrahel & Ie-
 sema & Iedebos. Nomen quoque sororis
 4 eorum, Afalephuni. ¶ Phanuel autem
 pater Gedor, & Ezer pater Hofa, isti sunt
 filii Hur primogeniti Ephratha patris
 5 Beth-léhem. ¶ Assur verò patri Thecuæ
 6 erant duæ vxores, Halaa & Naara. ¶ Pepe-

rit autem ei Naara, Oozan & Hopher,
 & Themani & Ahasthari, isti sunt filii
 Naara. ¶ Porro filii Haala: Sereth, &
 Sahar & Ethnan. ¶ Cos autem genuit A-
 nob & Soboba, & cognatione Aharehel
 filii Arum. ¶ Fuit autem Iabes inclytus pra-
 fratribus suis, et mater eius vocauit nome-
 illius Iabes, dicens: Quia peperit eum in do-
 lore. ¶ Inuocauit vero Iabes Deum Israel,
 dicens. Si benedicens benedixeris mihi, &
 dilataueris terminos meos, & fuerit ma-
 nus tua mecum & feceris me a malitia non
 opprimi. Et praestitit Deus quae precatus
 est. ¶ Caleb autem frater Sua, genuit Ma-
 hir, qui fuit pater Esthon. ¶ Porro Estho
 genuit Beth-rapha, & Phesse & Tehinna
 patrem urbis Naas, hi sunt viri Recha. ¶ Fi-
 lii autem Cenez: Othoniel & Saraia. Por-
 ro filii Othoniel, Hathath & Mahonathi.
 ¶ Mahonathi genuit Ophra. Saraia autem
 genuit Ioab patrem Vallis-artificum: ibi
 quippe artifices erant. ¶ Filii vero Caleb
 filii Iephone, Hir & Ela & Nahan. Filii
 quoque Ela, Cenez. ¶ Filii quoque Ialeleel:
 Ziph & Zipha, Thiria & Asrael. ¶ Et filii
 Ezra: Iether & Mered & Epher & Ialon,
 genuitque Maria & Samimai & Iesba patrem
 Esthamo. ¶ Vxor quoque eius Iudaia, pe-
 perit Iared patrem Gedor, & Heber patrem
 Socho, & Icuthiel patrem Zanoë. hi autem
 filii Bethiae filiae Pharaonis, quam accepit
 Mered. ¶ Et filii vxoris Odaiae sororis
 Naham patris Ceila, Garmi, & Esthamo
 qui fuit de Machathi. ¶ Filii quoque Si-

- mon: Ammon & Rinna filius Hanan, & Thilo. Et filii Iesi: Zoheth & Benzoheth.
- 21 ¶ Filii Sela, filii Iudæ: Her pater Letha, & *Ge. 38. 4. 30.*
 Laada pater Maresa & cognationes domus operantium byssum in Domo-iuramenti. ¶ Et: Qui stare fecit solem, virique Mendacii, & Securus & Incendens, qui principes fuerunt in Moab, & qui reuersi sunt in Lahem. hæc autem verba vetera.
- 23 ¶ Hi sunt singuli habitantes in Plantationibus & in Sepibus, apud regem in operibus eius, commorati que sunt ibi. ¶ Filii *Ge. 46. 6. 10.*
 E Simeon: Namuel & Iamita, Iarib, Zara,
 25 Saul, ¶ Sellum filius eius, Mabsam filius
 26 eius, Masina filius eius. ¶ Filii Masina:
 Hamuel filius eius, Zachur filius eius, Se-
 27 mei filius eius. ¶ Filii Semei sedecim, & filiarum sex: fratres autem eius non habuerunt filios multos, & vniuersa cognatio non potuit adæquare summam filiorum Iuda.
- 28 ¶ Habitauerunt autem in Bersabee & Molada & Hasar-suhai, ¶ & in Bala, & in
 30 Asom, & in Tholad, ¶ & in Bathuel, &
 31 in Horma, & in Siceleg, ¶ & in Beth-marchaboth, & in Hasar-susim, & in Bethberai, & in Saarim. hæc ciuitates eorum usque
 32 ad regem David. ¶ Villæ quoque eorum: Etam & Aen, Remmon, & Thoché &
 33 Asan, ciuitates quinque. ¶ Et vniuersi viculi eorum per circuitum ciuitatum istarum usque ad Baal, hæc est habitatio eorum, & sedium distributio. ¶ Mosobab
 34 quoque & Iemelech, & Iosa filius Amasæ.
 35 ¶ & Ioel, & Iehu filius Iosabæ filii Saraïæ
 filiarum

filia Afiel, & Elioenai & Iacoba, & Ifu-
 hia & Afaia & Adiel & Ifimiel, & Banaia,
 & Ziza quoque filius Sephei filii Allon fi-
 lli Idaia filii Semri filii Samaia: & Iſti ſunt
 nominati principes in cognationibus ſuis,
 & in domo affinitatum ſuarum multi-
 plicati ſunt vehemēter, & Et profecti ſunt
 vt ingrederentur in Gador vſque ad ori-
 entem vallis, & vt quærerent pascua gre-
 gibus ſuis. & Inueneruntque pascuas hu-
 beres & valde bonas, & terrā latiffimam
 & quietam & fertilem, in qua antè habi-
 tauerant de ſtirpe Cham. & Hi ergo ve-
 nerunt quos ſuprà deſcripſimus nomina-
 tim, in diebus Ezechiaë regis Iuda: & per-
 cuſſerunt tabernacula eorum, & habita-
 tores qui inuenti fuerunt ibi, & deleue-
 runt eos vſque in præſentem diem: habi-
 taueruntque pro eis, quoniam huberrimas
 pascuas ibidem repererunt. & De filiis quo-
 que Simeon abierunt in mōtem Seir viri
 quingenti, habentes principes Phaltiam
 & Naariam & Raphaiam & Oziel filios
 Ieſi, & percufferunt reliquias quæ eua-
 dere potuerant Amalecitarum, & habita-
 uerunt ibi pro eis vſque ad diem hanc.

CAP. V.

Gen. 35. d. 22
 49. 4. 4.

Filii quoque Ruben primogeniti Iſraël
 (Iſipſe quippe fuit primogenitus eius:
 ſed cū violaffet thorum patris ſui, data
 ſunt primogenita eius filiis Ioseph filii Iſ-
 raël, & non eſt ille reputatus in primoge-
 nitum: & Porro Iudas qui erat fortiſſi-
 mus inter fratres ſuos, de ſtirpe eius prin-

ces

cipes germinati sunt: primogenita autem
 & reputata sunt Ioseph) ¶ filii ergo Ruben
 primogeniti Israël: Enoch & Phallu, Es-
 4 ron & Charini. ¶ Filii Ioel: Samia filius
 eius, Gog filius eius, Semei filius eius,
 5 ¶ Micha filius eius, Reia filius eius, Baal fi-
 6 lius eius, ¶ Beera filius eius, quem capti-
 uum duxit Thelgathphalnásar rex Assy-
 riorum, & fuit princeps in tribu Ruben.
 7 ¶ Fratres autem eius & vniuersa cognatio
 eius quando numerabantur per familias
 suas, habuerunt principes Tehiel, & Zacha-
 8 riam. ¶ Porro Bala filius Azaz, filii Sâma,
 filii Ioel, ipse habitauit in Aroer vsque ad
 9 Nebo & Beelmeon. ¶ Contra orientalem
 B quoque plagam habitauit vsq; ad introi-
 tum erémi & flumē Euphráten. Multum
 quippe iumentorum numerum posside-
 10 bant in Terra-Galaad. ¶ In diebus autem
 Saul præliati sunt contra Agarenos: & in-
 terfecerunt illos, habitaueruntque pro eis
 in tabernaculis eorū, in omni plaga quæ
 11 respicit ad orientem Galaad. ¶ Filii verò
 Gad eregione eorum habitauerunt in
 12 Terra-Basan vsque Selcha? ¶ Ioel in capi-
 te, & Sapham secundus: Ianai autem &
 13 Saphat in Basan. ¶ Fratres verò eorum se-
 cundum domos cognationum suarum,
 Michael & Mosollam & Sebe & Iorai &
 14 Iachan & Zie & Heber, septem. ¶ Hi filii
 Abiháil, filii Huri, filii Iara, filii Galaad, fi-
 lii Michael, filii Iesefi, filii Ieddo, filii Buz:
 15 ¶ Fratres quoque filii Abdiel, filii Guni,
 16 princeps domus in familiis suis. ¶ Et ha-

Gen. 48. b. 9
 Exo. 6. c. 14.
 Nu. 26. 450

bitauerūt in Galaad & in Basan & in vici-
 culis eius, & in cunctis suburbanis Saron,
 vsque ad terminos. ¶ Omnes hi, numera-
 ti sunt in diebus Ioatham regis Iuda, &
 in diebus Ieroboam regis Israēl. ¶ Filii
 Ruben & Gad & dimidiæ tribus Manasse,
 viri bellatores, scuta portantes, & gla-
 dios, & tendentes arcum, eruditi que ad
 prælia, quadragintaquatuor millia, & se-
 ptingenti sexaginta procedentes ad pug-
 nam. ¶ Dimicauerunt contra Agarenos. ¶
 Ituræi verò, & Naphis, & Nodab præ-
 buerunt eis auxilium. Traditi que sunt in
 manus eorum Agareni, & vniuersi qui
 fuerant cum eis, quia Deum inuocauerūt
 cum præliarentur: & exaudiuit eos, eo
 quòd credidissent in eum. ¶ Ceperunt que
 omnia quæ possederant, camelorū quin-
 quaginta millia, & ouium ducenta quin-
 quaginta millia, & asinos duo millia, &
 animas hominum centum millia. ¶ Vul-
 nerati autem multi corruerunt. fuit enim
 bellum Domini. Habitauerunt que
 pro eis vsque ad transmigrationem. ¶ Fi-
 lii quoque dimidiæ tribus Manasse posse-
 derunt terram à finibus Basan vsq; Baal,
 Hermon & Sanir, & montem Hermon.
 ingens quippe numerus erat. ¶ Et hi fue-
 runt principes domus cognationes eo-
 rum, Ephraim, & Iessi, & Eliel, & Ezriel, & Ie-
 remia, & Odoia, & Iediel viri fortissimi
 & potentes, & nominati duces in familiis
 suis: ¶ Reliquerunt autem Deum pa-
 trum suorum, & fornicati sunt post deos

populorum terræ, quos abstulit Deus contra eis. ⁊ & suscitavit Deus Israël spiritum Phul regis Assyriorum, & spiritum Thelgath-phalnasar regis Assur: & transtulit Ruben & Gad & dimidiã tribum Manasse, & adduxit eos in Lahela, & in Habor, & Ara, & fluviium Gozan, vsque ad diem hanc.

CAP.

Filii Leui: Gerson, Caath, & Merari, Ge. 46. b. 110
Filius Caath: Amram, Isaar, Hebron, & 1. 23. b. 6.
Oziel. Filius Amram: Aaron, Moyses & Exo. 6. c. 17.
Maria. Filii Aaron: Nadab & Abiu, Eleazar, & Ithamar. Eleazar genuit Phinees, 1. 21. b. 10.
 & Phinees genuit Abisue, ⁊ Abisue verò
 genuit Bocci, & Bocci genuit Ozi, ⁊ Ozi
 genuit Zariaam, & Zariaas genuit Meraioth, ⁊ Porro Meraioth genuit Amariam, & Amarias genuit Achitob, ⁊ Achitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Achimaas, ⁊ Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Iohanan, ⁊ Iohanan genuit Azariam. ipse est qui sacerdotio functus est in domo, quam ædificavit Salomon in Ierusalem. ⁊ Genuit autem Azarias Amariam, & Amarias genuit Achitob, ⁊ Achitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Sellum, ⁊ Sellum genuit Helciam, & Helcias genuit Azariam, ⁊ Azarias genuit Saraam, & Saraas genuit Iosedec. Porro Iosedec egressus est, quando transtulit Dominus Iudam & Ierusalem per manus Nabuchodonosor, ⁊ Filii ergo Leui:
 ⁊ Gerson, Caath, & Merari. Et hac no-

Exo. 1. c. 17.

mina filiorum Gerson: Lobni, & Semei:
 ¶ filii Caath: Amram & Isaar, & Hebron,
 & Oziel. ¶ Filii Merari: Moholi & Mu- 19
 li. Hæ autem cognationes Leui secundum
 familias eorum. ¶ Gerson, Lobni, filius 20
 eius, Iabath filius eius, Zamina filius eius,
 ¶ Ioab filius eius, Addo filius eius, Zara 21
 filius eius, Iethrai filius eius. ¶ Filii Ca- 22
 ath, Aminadab filius eius, Core filius eius,
 Asir filius eius, ¶ Elcana filius eius, Abia- 23
 sph filius eius, Asir filius eius, ¶ Thahath fi 24
 lius eius, Vriel filius eius, Ozias filius eius,
 Saul filius eius. ¶ Filii Elcana: Amasai, 25
 & Achimoth, ¶ & Elcana: Filii Elcana, 26
 Sophai filius eius, Nabath filius eius, ¶ E- 27
 liab filius eius, Ieroham filius eius, Elcana C
 filius eius. ¶ Filii Samuel: primogenitus 28
 Vasseni, & Abia, ¶ Filii autem Merari, Mo- 29
 holi: Lobni filius eius, Semei filius eius,
 Oza filius eius, ¶ Sammaa filius eius, Hag- 30
 gia filius eius, Asaia filius eius. ¶ Isti sunt 31
 quos constituit Dauid super cantores do-
 mus Domini, ex quo collocata est arca:
 ¶ & ministrabāt coram tabernaculo testi- 32
 monii, canētes donec ædificaret Salomō
 domū Domini in Ierusalem: stabant autē
 iuxta ordinē suū in ministerio. ¶ Hi verō 33
 sunt qui assistebant cum filiis suis, de filiis
 Caath, Heman cantor filius Ioel, filii Sa-
 muel, ¶ filii Elcana, filii Ieroham, filii Elhel, 34
 filii Thohu, ¶ filii Suph, filii Elcana, filii 35
 Mahath, filii Amasai, ¶ filii Elcana, filii 36
 Iohel, filii Azariæ, filii Sophoniæ, ¶ filii 37
 Thahath, filii Asir, filii Abiasaph, filii Co-
 re,

38 re, ¶ filii Isaar, filii Caath, filii Leui, filii Is-
 39 raël. ¶ Et frater eius Afaph, qui stabat à
 dextris eius, Afaph filius Barachiaë, filii Sa-
 40 maa, ¶ filii Michael, filii Basaiæ, filii Mel-
 41 chiaë, ¶ filii Athanai, filii Zàra, filii Adaiæ,
 42 ¶ filii Ethan, filii Zamna, filii Semei, ¶ filii
 43 Ieth, filii Gerson, filii Leui. ¶ Filii autem
 44 Merari fratres eorū, ad sinistram, Ethan fi-
 45 lius Cusi, filii Abdi, filii Matoch, ¶ filii
 46 Hasabiæ, filii Amasiæ, filii Helciaë, ¶ filii
 47 Amasai, filii Boni, filii Somer, ¶ filii Mo-
 D holi, filii Musi, filii Merari, filii Leui.

48 ¶ Fratres quoq; eorū Leuitæ, qui ordinati
 sunt in cūctum ministerium tabernaculū
 49 domus Domini. ¶ Aaron verò & filii e-
 ius adolebāt incensum super altare holo-
 causti, & super altare thymiāmaris, in om-
 ne opus, Sancti sanctorum: et vt precarē-
 tur pro Israël iuxta omnia quæ præcepe-
 50 rat Moyses seruus Dei. ¶ Hi sunt autem
 filii Aaron: Eleazar filius eius, Phinees fi-
 51 lius eius, Abisue filius eius, ¶ Bocci filius
 eius, Ozi filius eius, Zarahia filius eius,
 52 ¶ Meraioth filius eius, Amarias filius eius,
 53 Achitob filius eius. ¶ Sadoc filius eius, A-
 54 chinaas filius eius. ¶ Et hæc habitacula eo-
 rū per vicos atque confinia, filiorū scilicet
 Aarō iuxta cognationes Caathitarū: ipsis
 55 enim sorte contigerant. ¶ Dederunt igitur
 E eis Hebron in terra Iuda, & suburbana e-
 56 ius per circuitum: ¶ || agros autem ciuita-
 57 tis, & villas, Caleb filio Iephone. ¶ Porro
 filii Aaron dederunt ciuitates ad confu-
 giendum, Hebron & Lobna, & suburba-

167.21.6.100

CAP. VI. VERBA DIERVM.

na eius. ¶ Iether quoque & Esthemo cū
 suburbanis suis, sed & Helon & Dabir
 cum suburbanis suis. ¶ Ašan quoque &
 Beth-šemes & suburbana earum. ¶ De tri-
 bu autem Ben-iamin: Gábee & suburba-
 na eius, & Almath cum suburbanis suis,
 Anathoth quoque cum suburbanis suis.
 Omnes ciuitates tredecim, per cognatio-
 nes suas. ¶ Filiis autem Caath residuis de
 cognatione sua dederunt ex dimidia tribu
 Manasse in possessionem vrbes decem.
 ¶ Porro filiis Gerson per cognationes suas
 de tribu Issachar, & de tribu Aser, & de
 tribu Nephthali, & de tribu Manasse in
 Basan, vrbes tredecim. ¶ Filiis autem Me-
 rari per cognationes suas de tribu Ruben
 & de tribu Gad, & de tribu Zabulon, de-
 derunt sorte ciuitates duodecim. ¶ Dede-
 runt quoq; filii Israēl Leuitis ciuitates, &
 suburbana earū: dederuntque per sortem
 ex tribu filiorū Iuda, & ex tribu filiorum
 Simeon, & ex tribu filiorum Ben-iamin,
 vrbes has quas vocauerunt nominibus
 suis, ¶ & his qui erant de cognatione fi-
 liorum Caath, fueruntq; ciuitates in ter-
 minis eorum de tribu Ephraim. ¶ Dede-
 runt ergo eis vrbes ad confugiendum, Si-
 chem cum suburbanis suis in monte E-
 phraim: & Gazer cū suburbanis suis. ¶ Iec-
 maan quoq; cū suburbanis suis, & Beth-
 horon similiter, ¶ nec non & Helon cum
 suburbanis suis, & Geth-remmon in eun-
 dem modum. ¶ Porro ex dimidia tribu
 Manasse, Aner & suburbana eius: Balaam

quatuorde-
sim 10.

Isa. 21. b. 10.

CAP. VII. PARALIP. I. 178

& suburbana eius: his videlicet qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant.
 71 Filiis autem Gersom de cognatione dimidiæ tribus Manassa, Gaulon in Basan & suburbana eius, & Astaroth cum suburbanis suis. [¶] De tribu Issachar, Cedeg & suburbana eius, & Dabereth cum suburbanis suis, [¶] Ramoth quoque & suburbana eius, & Anem cum suburbanis suis.
 74 [¶] De tribu verò Aser Masal cum suburbanis suis, & Abdon similiter, [¶] Afach ^{Hæc 1.} quoque & suburbana eius, & Rohob cum suburbanis suis. [¶] Porro de tribu Nephthali, Cedeg in Galilea & suburbana eius, Hamon cum suburbanis suis, & Caria-
 77 thaim, & suburbana eius. [¶] Filiis autem Merari residuis: de tribu Zabulon, Remmono & suburbana eius, & Thabor cum suburbanis suis. [¶] trans Iordanem quoque ex aduerso Iericho contra orientem Iordanis, de tribu Ruben, Bosor in solitudine cum suburbanis suis, & Iassa cum suburbanis suis, [¶] Cademoth quoque & suburbana eius, & Mephaath cum suburbanis
 79 suis. [¶] Nec non de tribu Gad, Ramoth in Galaad & suburbana eius, & Manaim cum suburbanis suis, [¶] Sed & Hesebon cum suburbanis suis, & Iezer cum suburbanis suis.

CAP. VII.

A Porro filii Issachar: Thola, & Phua, Iasub & Simeron, quatuor. [¶] Filii Thola: Ozi & Raphaia, & Ieriel, & Iemai, & Iebsem, & Samuel, principes per domos cognationum suarum. De stirpe Thola viri

CAP. VII VERBA DIERV M.

fortissimi numerati sunt in diebus Dauid, viginti duo millia sexcenti. ¶ Filii Ozi: Izrahia, de quo nati sunt Michael, & Obadia, & Ioel, & Iesia, quinque: omnes principes. ¶ Cumq; eis per familias, & populos suos, accincti ad prælium, viri fortissimi, triginta sex millia: multas enim habuerunt uxores & filios. ¶ Fratres quoque eorum per omnem cognationem Issachar, robustissimi ad pugnandum, octoginta septem millia numerati sunt. ¶ Filii Benjamin: Bela, & Bechor, & Iadihel, tres. ¶ Filii Bela: Esbon & Ozi & Oziel & Jerimoth & Vrai, quinque principes familiarum, & ad pugnandum robustissimi: numerus autem eorum, viginti duo millia & triginta quatuor. ¶ Porro filii Bechor: Zamira, & Ioas, & Ehezer, & Elioenai, & Amri, & Jerimoth, & Abia, & Anathoth, & Almath. omnes hi filii Bechor. ¶ Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum suarum ad bella fortissimi, viginti millia, & ducenti. ¶ Porro filii Iadihel: Balan. Filii autem Balan: Iehus, & Benjamin, & Aod, & Chanaana, & Zetha, & Tharsis, Ahisahar. ¶ omnes hi filii Iadihel, principes cognationum suarum, viri fortissimi, decem & septem millia, & ducenti ad prælium procedentes. ¶ Sephan quoque & Haphan filii Hir: & Hasim filii Aher. ¶ Filii autem Nephthali: Iasiel, & Guni, & Ieser, & Sellum, filii Bala. ¶ Porro filius Manasse, Esriel: concubinaq; eius Syra peperit Machir patrem Galaad. ¶ Machir autem

Es. 46. c. 21.
5.

¶ filij 1.

acce-

D accepit uxorem filiis suis Haphhim & Sa-
 phā: & habuit sororem nomine Maacha:
 non ē autem secundi Salphaad, nataque
 16 sunt Salphaad filiae. ¶ & peperit Maacha
 vxor Machir filiū, vocauitq; nomen eius
 Phares: porro nomen fratris eius, Sares: &
 17 filii eius, Vlā, & Recē, ¶ Filius autem Vlā,
 Badan. hi sunt filii Galaad, filii Machir, fi-
 18 in Manasse. ¶ Soror autē eius Regina pepe-
 rit Virū decōrū, & Abiezer, & Mohola,
 19 ¶ Erant autem filii Semida: Ahim & Sechē
 20 & Leci, & Anian. ¶ Filii autem Ephraim:
 Suthala, Bared filius eius, Thāhat filius
 eius, Elada filius eius, Thāhath filius eius,
 21 & huius filius Zabad. ¶ & huius filius Su-
 thala, & huius filius Ezer & Elad: occide-
 runt autem eos viri Geth indigenæ, quia
 descenderāt vt inuaderēt possessiones eo-
 22 rum. ¶ Luxit igitur Ephraim pater eorum
 E multis diebus, & venerunt fratres eius vt
 23 consolarentur eū. ¶ Ingressusq; est ad vxo-
 rem suā: quæ concepit, & peperit filiū, &
 vocauit nomē eius Beria, eo quod in ma-
 24 lis domus eius ortus esset: ¶ filia autē eius
 fuit Sara, quæ ædificauit Beth-horō infe-
 25 riore & superiore, & Ozen-sara. ¶ Porro
 filius eius Rapha, & Reseph, et Thale de
 26 quo natus est Thāā, ¶ qui genuit Laadan:
 huius quoque filius Ammiud, qui genuit
 27 Elisama, ¶ de quo ortus est Nun, qui ha-
 28 buit filiū Iosue. ¶ Possessio autē eorum et
 habitatio, Beth-el cū filiabus suis, et cōtra
 F orientē Norā, ac occidentalē plagā Gazer
 et filię eius, Sichē quoque cū filiabus suis,

CAP. VII. VERBA DIERV. M.

vsque ad Asa cum filiabus eius. ¶ Iuxta filios quoq; Manasse Beth-san et filias eius, Thanach et filias eius, Mageddo et filias eius, Dor et filias eius: in his habitauerunt filii Ioseph, filii Israëli. ¶ Filii Aser: Iemna, et Iesua, et Iessui, et Baria, et Sara sorores eorum. ¶ Filii autē Baria: Heber, et Melchiel: ipse est pater Barsaith. ¶ Heber autem genuit Iephlat, et Somer, et Hotham, & Suaa sororem eorum. ¶ Filii Iephlat: Phosech, & Chamaal, & Asoth: hi filii Iephlat. ¶ Porro filii Somer: Ahi, & Roiga, & Haba, & Aram. ¶ Filii autem Helem fratris eius: Supha, & Iemna, & Sdlez, & Amal. ¶ Filii Supha: Sue, Harmpher, & Sual, & Beri, & Iamra, ¶ Boscr, & Hod, & Samna, & Salusa, & Iethran & Bera. ¶ Filii Iether: Iephonne, & Phaspha, & Ara. ¶ Filii autem Olla: Aree, & Haniel, & Resia. ¶ Omnes hi filii Aser, principes cognationum, electi atque fortissimi duces ducum: numerus autem eorum ætatis quæ apta esset ad bellum, viginti sex millia.

CAP. VIII.

Gen. 46. c. 21
Sup. 7. b. 6.

BEn-iamin autem genuit Bale primum genitum suum, Asbel secundum, Ahara tertium, ¶ Nohaa quartum, & Rapha quintum. ¶ Fueruntque filii Bale: Addar, & Gera, & Abiud, ¶ Abisue quoque, & Naama, & Ahoe, ¶ sed & Gera, & Sephuphan, & Hurā. ¶ Hi sunt filii Ahod, principes cognationum habitantium in Gabaa, qui translati sunt in Manahath. ¶ Na-

man autem & Achia, & Gera ipse trāstu-
 8 lit eos, & genuit Oza & Ahibub. ¶ Porro
 Saharaim genuit in regione Moab, post-
 quā dimisit Husim & Bara vxores su-
 9 as. ¶ Genuit autem de Hodes vxore sua
 B Iobab, & Sebia, & Mofa, & Molchon,
 10 ¶ Iehus quoque & Sechia, & Marna. hi
 sunt filii eius principes in familiis suis.
 11 ¶ Mehusim verò genuit Abitob, & El-
 12 phaal. ¶ Porro filii Elphaal: Heber, & Mi-
 saan, & Samad: hic ædificauit Ono, &
 13 Lod, & filias eius. ¶ Baria autem & Sama
 principes cognationum habitantium in
 Aialon: hi fugauerunt habitatores Geth.
 14 ¶ Et Ahio, & Sefac, & Ierimoth, ¶ & Zaba-
 15 dia, & Arod, & Heder, ¶ Michael quoque
 16 & Iespha, & Ioha filii Baria. ¶ Et Zaba-
 17 dia, & Mofollam, & Hezeci, & Heber,
 18 ¶ & Iesamari, & Ieslia, & Iobab filii El-
 19 phaal. ¶ Et Iacim, & Zechri, & Zabdī,
 20 ¶ & Elioēnai, & Selethai, & Eliel, ¶ & A-
 21 daia, & Baria, & Samarath filii Semei.
 C ¶ Et Iesphā, & Heber, & Eliel, ¶ & Abdon,
 22 & Zechri, & Hanam, ¶ & Hanania, &
 23 Aelam, & Anathothia, ¶ & Iephdaia, &
 24 Phanuel filii Sefac. ¶ & Samsari, & So-
 25 horia, & Otholia, ¶ & Iesfia, & Eliā, &
 26 Zechri, filii Ierohan. ¶ hi Patriarchæ, &
 27 cognationum principes, qui habitauerūt
 28 in Ierusalem. ¶ In Gabaon autem habi- *Inf. 9. f. 35.*
 29 tauerunt Abi-gabaon, & nomen vxoris
 30 eius Maacha. ¶ Filiusque eius primogeni-
 tus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Na-
 31 dad, ¶ Gedor quoque & Ahio, & Zacher,

CAP. IX. VERBA DIERV M.

& Macelloth : ? & Macelloth genuit Sa-
 maa: habitaueruntq; ex aduerso fratrum
 suorum Ierusalem cum fratribus suis.
 2. Rc. 24. g. 51. ? || Ner autem genuit Cis, & Cis genuit
 1. Isr. 9. g. 39. Saul. Porro Saul genuit Ionathan, &
 Melchi-sua, & Abinadab, & Esbaal. ? Fi-
 lius autem Ionathan, Merib-baal: & Me-
 rib-baal genuit Micha. ? Filii Micha, Phi-
 ton, & Melech, & Tharaa, & Ahaz, ? &
 Ahaz genuit Ioiada, & Ioiada genuit A-
 lamath, & Azinoth, & Zari: porro Zamri
 genuit Mosa, ? & Mosa genuit Banaa, cu-
 ius filius fuit Rapha; de quo ortus est E-
 lasa, qui genuit Asel. ? Porro Asel sex fi-
 lii fuerunt, his nominibus, Ezricam, Bo-
 chru, Ismael, Saria, Obdia, & Hanā: om-
 nes hi, filii Asel. ? Filii autem Esec fratris
 eius, Vlam primogenitus, & Iehus secun-
 dus, & Eliphālet tertius. ? Fueruntque fi-
 lii Vlam viri robustissimi, & magno ro-
 bore tendentes arcum: & multos habentes
 filios ac nepotes, vsque ad centū quin-
 quaginta-millia'. Omnes hi filii Ben-ia-
 min.

CAP. IX.

VNiuerfus ergo Israël dinumeratus
 est: & summa eorum scripta est in li-
 bro regum Israël, & Iuda: translaticū
 sunt in Babylonem propter delictum su-
 um. ? Qui autem habitauerunt primi in
 possessionibus, & in vrbibus suis: Israël,
 & sacerdotes, & Leuitæ, & Nathinei.
 ? Commorati sunt in Ierusalem de filiis
 Iuda, & de filiis Ben-iamin, de filiis quo-

que

4 que Ephraim, & Manasse. ¶ Othei filius
 Amniud, filii Amri, filii Omrai, filii Bon-
 5 ni, de filiis Phares filii Iuda. ¶ Et de Silo-
 6 ni, Afaia primogenitus, & filii eius. ¶ De fi-
 liis autem Zara: Iehuel, & fratres eorum,
 7 sexcenti nonaginta. ¶ Porro de filiis Ben-
 jamin: Salo filius Mosollam filii Oduia,
 8 filii Afana, ¶ & Iobania filius Iehoram:
 B & Ela filius Ozi, filii Mochori: & Mosol-
 lam filius Saphatæ, filii Rahuel, filii Ie-
 9 banæ: ¶ & fratres eorū per familias suas,
 nongenti quinquaginta sex. Omnes hi,
 principes cognationum per domos pa-
 10 trum suorum. ¶ De sacerdotibus autem:
 11 Iedaia, Ioiarib, & Iachin. ¶ Azarias quo-
 que filius Helciæ, filii Mosollam, filii Sa-
 doc, filii Maraioth, filii Achitob, pontifex
 12 domus Dei. ¶ Porro Adaias filius Ierohā,
 filii Phassur, filii Melchiæ: & Maásai filius
 Adiel, filii Iezra, filii Mosollam, filii Mo-
 13 sollamith, filii Emmer: ¶ fratres quoque
 eorum principes per familias suas, mille
 septingenti sexaginta: fortissimi robore
 ad faciendum opus ministerii in domo
 14 Dei. ¶ De Leuitis autē: Semeia filius Haf-
 C sub filii Ezricam, filii Hasebia de filiis Me-
 15 rari. ¶ Bacbacar quoque carpentarius, &
 Galal, & Mathania filius Micha, filii Ze-
 16 chri, filii Afaph, ¶ & Obdia filius Semeiæ
 filii Galal, filii Idichun: & Barachia filius
 Afa, filii Elcana, qui habitauit in atrijs
 17 Netophati. ¶ Ianitores autem: Sellum, &
 Accub, & Telmon, & Ahimā & frater eo-
 18 rum Sellum princeps: ¶ vsque ad illud

tempus, in porta regis ad orientem, obser-
 uabant per vices suas de filiis Letii .⁹ Sel-
 lum verò filius Core filii Abiasaph, filii
 Core, cum fratribus suis, & domo patris
 sui, hi sunt Coritæ super opera ministe-
 rii, custodes vestibulorum tabernaculi: &
 familiæ eorum per vices castrorum Do-
 mini custodientes introitum .⁹ Phinees
 autem filius Eleazari, erat dux eorum co-
 rã Domino .⁹ Porro Zacharias filius Mo-
 sollamia, ianitor portæ tabernaculi testi-
 monii .⁹ Omnes hi electi in ostiarios per
 portas, ducenti duodecim : & descripti in
 villis propriis: quos constituerunt Dauid,
 & Samuel Videns, in fide sua⁹ tam ipsos
 quàm filios eorum in ostiis domus Do-
 mini, & in tabernaculo vicibus suis .⁹ Per
 quatuor ventos erant ostiarii : id est ad
 orientem, & ad occidentem, & ad aqui-
 lonem, & ad austrũ .⁹ Fratres autem eo-
 rum in viculis morabantur, & veniebant
 in sabbathis suis de tempore vsq; ad tem-
 pus .⁹ His quatuor Leuitis creditus erat
 omnis numerus ianitorum, & erant su-
 per exedras, & thesauros domus Domi-
 ni .⁹ Per gyrum quoque templi Domini
 morabantur in custodiis suis: vt cum tem-
 pus fuisset, ipsi manẽ aperirent fores .⁹ De
 horum grege⁹ erant & super vasa mini-
 sterii: ad numerum enim & inferebantur
 vasa & efferebantur .⁹ De ipsis & qui cre-
 dita habebant: venilia sanctuarii, præ-
 rant similæ, & vino, & oleo, & thuri, &
 aromatibus .⁹ Filii autem sacerdotum vn-

egit 10.

guen.

31 guenta ex aromatibus conficiebant. ¶ Et
 Mathathias Leuites primogenitus Sel-
 lum Coritæ, præfectus erat eorum quæ
 32 in sartagine frigebantur. ¶ Potrò de filiis
 Caath fratribus eorum, super panes erant
 propositionis, vt semper novos per singu-
 33 la sabbatha præpararent. ¶ Hi sunt prin-
 cipes cantorum per familias Leuitarum,
 qui in exedris morabantur, vt die ac no-
 34 cte iugiter suo ministerio deseruirèt. ¶ Ca-
 pita Leuitarum, per familias suas princi-
 35 pes, manserunt in Ierusalē. ¶ In Gabaon *Sup. 8. c. 29.*
 autem commorati sunt pater Gabaon Ie-
 36 hiel, & homē vxoris eius Maacha. ¶ Filius
 primogenitus eius Abdon, & Sur, & Cis,
 37 & Baal, & Ner, & Nadab, ¶ Gedor quo-
 que, & Ahio, & Zacharias, & Macelloth.
 38 ¶ Porrò Macelloth genuit Samaan: isti
 habitauerunt è regione fratrum suorum
 39 in Ierusalem, cū fratribus suis. ¶ Ner au- *Sup. 8. d. 3.*
 G tem genuit Cis: Cis genuit Saul: & Saul
 genuit Ionathan, & Melchisua, & Abina-
 40 dab, & Esbaal. ¶ Filius autem Ionathan,
 Merib-baal: & Merib-baal genuit Micha.
 41 ¶ Porrò filii Micha, Phichon, & Melech,
 42 & Tharaa, & Ahaz. ¶ Ahaz autem genuit
 Iara: & Iara genuit Alamath, & Azmoth
 43 & Zamri. Zamri autē genuit Mosa. ¶ Mo-
 sa verò genuit Banaa: cuius filius Ra-
 phaia, genuit Elasa: de quo ortus est A-
 44 sel. ¶ Porrò Asel sex filios habuit his no-
 minibus, Ezricam, Bochrū, Ismahel, Sa-
 ria, Obdia, Hanan. hi sunt filii Asel.

2. R. 3. 1. 1.

Philisthiim autem pugnabant contra
 Israël, fugeruntq; viri Israël Palæsthi-
 nos, & ceciderunt vulnerati in monte
 Gelboe. ¶ Cùmq; appropinquassent Phi-
 listhæi persequentes Saul & filios eius,
 percusserunt Jonathan, & Abinadab, &
 Melchisua filios Saul. ¶ Et aggrauatum
 est prælium contra Saul, innueruntque
 eum sagittarii, & vulnerauerunt iaculis.
 ¶ Et dixit Saul ad armigerum suum, Eua-
 gina gladium tuum, & interfice me: ne
 fortè veniant incircuncisi isti, & illudant
 mihi. Noluit autem armiger eius hoc fa-
 cere, timore perterritus: arripuit ergo
 Saul ensen, & irruit in eum. ¶ Quod cū
 vidisset armiger eius, videlicet mortuum
 esse Saul, irruit etiam ipse in gladium su-
 um, & mortuus est. ¶ Interiit ergo Saul,
 & tres filii eius, & omnis domus illius pa-
 riter concidit. ¶ Quod cū vidissent viri
 Israël qui habitabant in campestribus, fu-
 gerunt: & Saul ac filii eius mortuis, dere-
 liquerunt vrbes suas, & huc illucque dis-
 persi sunt: veneruntque Philisthiim, &
 habitauerunt in eis. ¶ Die igitur altero de-
 trahentes Philisthiim spolia caesorū, in-
 uenerunt Saul, & filios eius iacentes in
 monte Gelboe. ¶ Cùmq; spoliassent eum,
 & amputassent caput, armisque nudas-
 sent, miserunt in terram suam, vt circun-
 ferretur, & ostenderetur idolorum tem-
 plis & populis: ¶ arma autem eius conse-
 crauerunt in phano Dei sui, & caput af-

fixe.

11 fixerunt in templo Dagon. ⁹ Hoc cum au-
 D dissent viri Iabes Galaad, omnia scilicet
 12 quæ Philisthæim fecerāt super Saul, ⁹ con-
 surrexerunt singuli virorum fortium, &
 tulerunt cadauera Saul & filiorum eius:
 attuleruntque ea in Iabes, & sepelierunt
 ossa eorum subter quercum quæ erat in
 13 Iabes, & ieiunauerunt septē diebus. ⁹ Mor-
 tuus est ergo Saul propter iniquitates
 suas, eò quòd præuaricatus sicut inãdatum
 Domini quod præceperat, & non custo-
 14 sam consuluerit, ⁹ nec sperauerit in Domi-
 no, propter quod interfecit eum, & tran-
 stulit regnum eius ad Dauid filium Isai.

1. Reg. 15. e. 23

1. Reg. 28. b. 34

CAP. XI.

A Congregatus est igitur omnis Israël
 ad David in Hebron, dicens, Os tu-
 2 um sumus & caro tua. ⁹ Heri quoque nu-
 diustertius cum adhuc regnaret Saul, tu
 eras qui educebas & introducebas Israël:
 tibi enim dixit Dominus Deus tuus, Tu
 pasces populum meum Israël, & tu eris
 3 princeps super eum. ⁹ Venerunt ergo om-
 nes maiores nati Israël ad regem in He-
 bron, & iniit David cum eis foedus co-
 ram Domino. vixeruntque eum regem
 super Israël, iuxta sermonē Domini quē
 4 locutus est in manu Samuel. ⁹ Abiit quo-
 que David, & omnis Israël in Ierusalem.
 hæc est Iebus, ubi erant Iebusæi habitato-
 5 res terræ. ⁹ Dixeruntq; qui habitabant in
 Iebus ad David, Nō ingredieris huc. Por-

1. Reg. 5. a. 10

rō David cepit arcem Sion, quę est Ciui-
 tas-David, & dixitque, Omnis qui percussit 6
 rit Iebusæum in primis, erit princeps &
 dux. Ascendit igitur primus Ioab filius
 Saruæ, & factus est princeps. & Habitauit 7
 autem David in arce, & idcirco appellata
 est Ciuitas-David. & Aedificauitq; urbem 8
 in circuitu à Mello, vsque ad gyrum: Ioab
 autem reliqua vrbis extruxit. & Proficie- 9
 batque David vadens & crescens, & Do-
 minus exercituum erat cū eo. & Hi prin- 10
 cipes virorum fortium David, qui adiu- C
 uerunt eum vt rex fieret super omnē Is-
 raël iuxta verbum Domini quod locu-
 tus est ad Israël. & Et iste numerus robu- 11
 storum David: Iesbaam filius Hachamo-
 ni princeps inter triginta: iste leuauit ha-
 stam suā super trecentos vulneratos vna
 vice. & Et post eum Eleazar filius Patru 12
 eius Ahohites, qui erat inter tres poten-
 tes. & Iste fuit cum David in Phes-domim, 13
 quando Philisthiim congregati sunt ad
 locum illum in prælium: & erat ager re-
 gionis illius plenus hordeo, fugeratque
 populus à facie Philisthinorum. & Hi ste- 14
 terunt in medio agri, & defenderunt eū:
 cūque percussissent Philisthæos, dedit
 Dominus salutem magnam populo suo.
 & Descenderunt autē tres de triginta prin- 15
 cipibus ad petram in qua erat David, ad
 speluncam Odollaim, quando Philisthiim
 fuerant castrametati in Valle-Raphaim.
 & Porrò David erat in præsidio, & statio 16
 Philisthinorum in Beth-léhem. & Deside- 17
 rauit

2. Rg. 23. 4. 8.

* Hic stetit

12.

* descendit 12.

* percussit

12.

2. Rg. 23. 6. 15

D ravit igitur David* & dixit: O si quis da-
 ret mihi aquam de cisterna Beth léhem, ^{4 aquam}
 18 quæ est in porta. ¶ Tres ergo isti per me-
 dia castra Philisthinorum perrexerunt,
 & hauserunt aquam de cisterna Beth-lé-
 hem quæ erat in porta, & attulerunt ad
 David vt biberet: qui noluit, sed magis li-
 19 bauit illam Domino, ¶ dicens, Absit vt in
 conspectu Dei mei hoc faciam, & sangui-
 nem istorū virorum bibam: quia in peri-
 culo animarum suarum attulerunt mihi
 aquam. Et ob hanc causam noluit bibe-
 20 re. hæc fecerunt tres robustissimi. ¶ Abisai
 E quoq; frater Ioab ipse erat princeps triū,
 & ipse leuauit hastam suā contra trecen-
 tos vulneratos, & ipse erat inter tres no-
 21 minatissimus, ¶ & inter tres secundus in-
 clytus, & princeps eorum, veruntamē vs-
 22 que ad tres primos non peruenerat. ¶ Ba-
 naias filius Ioiadæ " viro robustissimi", <sup>Vir robusti-
simus 4o</sup>
 qui multa opera perpetrarat, de Cabsael:
 ipse percussit duos ariel Moab: & ipse des-
 cendit, & interfecit leonē in media cister-
 23 na tempore niuis. ¶ Et ipse percussit virum
 Aegyptium, cuius statura erat quinq; cu-
 bitorū, & habebat laceam vt liciatorium
 texentium: descendit igitur ad eum cum
 virga, & rapuit hastam quam tenebat ma-
 24 nu, & interfecit eū hasta sua. ¶ Hæc fecit
 F Banaias filius Ioiadæ, qui erat inter tres
 25 robustos nominatissimus, ¶ inter triginta
 primus, veruntamen ad tres vsq; nō per-
 uenerat: posuit autem eum David ad au-
 26 riculam suam. ¶ Porro fortissimi viri in

CAP. XII. VERBA DIERV M.

exercitu, Afahel frater Ioab, & Elchanan filius Patruī eius de Beth-léhem, & Sammoth Arorites, Helles Phalonites. & Ira filius Acces Thecuites, Abiézer Anathothites, & Sobbochai Hufathites, Ilai Ahohites, & Maharai Netophathites, Heled filius Baana Nethophathites, & Ethai filius Ribai de Gabaath filiorū Benjamin Banaia Pharatonites, & Hurai de Torrente Gaas, Abiel Arbathites, & Azimoth Bauramites, Eliaba Salabonites. & Filii Assem Gezonites, Jonathan filius Sage Ararites, & Ahia filius Sachar Ararites. Eliphai filius Vr, & Hephher Mecherathites, Ahia Phalonites, & Hefro Carmelites, Naharai filius Azbai, & Ioel frater Nathan, Mibahar filius Agarai. & Selec Ammonites Naharai Berothites armiger Ioab filius Saruiz, & Ira Iethræus, Gareb Iethræus, & Vrias Hethæus, Zabad filius Oholi. & Adina filius Siza Rubenites princeps Rubenitarum, & cum eo triginta. & Hanan filius Maacha, & Iosaphat Mathanites. & Ozia Astarothites, Sāma & Iehiel filii Hotham Arorhites, & Iedihel filius Sāri, & Ioha frater eius Thofaites. & Eliel Mahumites, & Teribai & Iosaia filii Elnāen, & Iethma Moabites, Eliel & Obed, & Iasiel de Masobia.

CAP. XII.

HI quoque venerunt ad Dauid in Si-
 celeg, cū adhuc fugeret Saul filiū
 Cis, qui erant fortissimi & egregii pugna-
 tores, & tendentes arcum, & vtraque ma-

nu fundis saxa iacentes, & dirigentes sagittas : de fratribus Saul ex Beniamin.
 3 ^o Princeps Ahiezer, & Ioas filii Samaa Gabaathites: & Iaziel & Phallet filii Azmoth, & Baracha & Iehu Anathotites.
 4 ^o Samaias quoque Gabaonites fortissimus inter triginta & super triginta. Ieremias & Ieheziel & Iohanam & Iezabad
 5 Gaderothites. ^o & Eluzai & Ierimuth, & Baalia & Samaria & Sapharia Haruphites. ^o Elcana & Iesia & Azareel & Ioezer
 7 & Iesbaam de Carehim: ^o Ioela quoque
 8 & Zabadia filii Ieroham de Gedor. ^o Sed B & de Gaddi transfugerunt ad Dauid, cum lateret in deserto, viri robustissimi, & pugnatore optimi, tenentes clypeum & hastam: facies eorum quasi facies leonis, & veloces quasi capreae in montibus. ^o Ezer princeps, Obdias secundus, Eliab tertius,
 10 ^o Masmana quartus, Ieremias quintus,
 11 ^o Ethi sextus, Eliel septimus, ^o Iohanam octauus, Elzebad nonus, ^o Ieremias decimus, Machbanai undecimus. ^o hi de filiis
 14 Gad principes exercitus: nouissimus, centum militibus praerat, & maximus mille.
 15 ^o Illi sunt qui transferunt Iordanem mese primo, quando inundare consuevit super ripas suas; & omnes fugauerunt qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam & occidentalem. ^o Venerunt autem
 C & de Beniamin & de Iuda ad praesidium
 17 in quo morabatur Dauid. ^o Egressusque est Dauid obviam eis, & ait, Si pacifice venistis ad me ut auxiliemini mihi, cor meum

iungatur vobis: si autem insidiamini mihi pro aduersariis meis, cum ego iniquitatem in manibus non habeam, videat Deus patrum nostrorum, & iudicet. ¶ Spiritus vero induit Amasai principem inter triginta, & ait, Tui sumus o Dauid, & tecum filii Isai, pax, pax tibi, & pax adiutoribus tuis, te enim adiuuat Deus tuus. Suscepit ergo eos Dauid, & constituit principes turmae. ¶ Porro de Manasse transfugerunt ad Dauid, quando veniebat cum Philisthim aduersus Saul, ut pugnaret: & non dimicauit cum eis. ¶ quia in isto consilio remiserunt eum principes Philisthinorum, dicentes, Periculo capitis nostri reuertetur ad dominum suum Saul. ¶ Quando igitur reuersus est in Siceleg, transfugerunt ad eum de Manasse, Ednas, et Iozabad, & Iedihel, et Michael—et Ednas et Iozabad, et Eliu, et Salathi, principes militum in Manasse. ¶ hi praeberunt auxilium Dauid aduersus latrunculos: omnes enim erant viri fortissimi, et facti sunt principes in exercitu. ¶ Sed et per singulos dies veniebant ad Dauid ad auxiliandum ei, usque dum fieret grandis numerus, quasi exercitus Dei. ¶ Iste quoque est numerus principum exercitus, qui venerunt ad Dauid, cum esset in Hebron, ut transferrent regnum Saul ad eum, iuxta verbum Domini. ¶ Filii Iuda portantes clypeum et hastam, sex millia octingenti expediti ad praelium. ¶ De filiis Simeon virorum fortissimorum ad pugnandum, septem mil-

1. Reg. 29. b. 4.

2. 6.

Philistim 6.

26 lia centum. ⁹ De filiis Leui, quattuor mil-
 27 lia sexcenti. ⁹ Ioiada quoque princeps de
 stirpe Aaron, et cum eo tria millia septin-
 28 genti. ⁹ Sadoc etiam puer egregiæ indolis,
 et domus patris eius, principes viginti-
 29 duo. ⁹ De filiis autem Benjamin fratri-
 bus Saul, tria millia: magna enim pars eo-
 rum adhuc sequebatur domum Saul.
 30 Porro de filiis Ephraim viginti millia o-
 ctingenti, fortissimi robore, viri nomina-
 31 ti in cognationibus suis. ⁹ Et ex dimidia
 tribu Manasse, decem et octo millia, sin-
 guli per nomina sua venerunt vt consti-
 32 tuerent regem David. De filiis quoque
 Issachar viri eruditi qui nouerant singu-
 la tempora, ad præcipiendum quid face-
 re deberet Israël, principes ducenti: om-
 nis autem reliqua tribus, eorum consi-
 33 lium sequebatur. ⁹ Porro de Zabulon qui
 egrediebantur ad prælium, et stabant in
 acie instructi armis bellicis, quinquagin-
 ta millia venerunt in auxilium, non in
 34 corde duplici. ⁹ Et de Nephthali, princi-
 pes mille, et cum eis instructi clypeo et
 35 hasta, triginta et septem millia. De Dan
 etiam præparati ad prælium, viginti octo
 36 millia sexcenti. ⁹ Et de Aser egredientes
 ad pugnam, et in acie prouocantes, qua-
 37 draginta millia. ⁹ Trans Iordanem autem
 de filiis Ruben, et de Gad et dimidia par-
 te tribus Manasse instructi armis bellicis,
 38 centum viginti millia. ⁹ Omnes isti viri
 bellatores expediti ad pugnandum, corde
 perfecto venerunt in Hebron, vt consti-

CAP. XIII. VERBA DIERVM.

tuerent regem David super vniuersum
 Israël: sed & omnes reliqui ex Israël, vno
 corde erant, vt rex fieret David. ¶ Fue- 39
 runtque ibi apud David tribus diebus co-
 medentes & bibentes. præparauerant e-
 nim eis fratres sui. ¶ Sed & qui iuxta eos 40
 erant, vsque ad Issachar & Zabulon &
 Nephthali, afferebant panes in asinis, &
 camelis, & mulis, & bobus ad vescendum:
 farinam, palathas, vuam passam, vinum,
 oleum, boues, arietes ad omnem copiam,
 gaudium quippe erat in Israël.

CAP. XIII.

INiit autem consilium David cum tri- A
 bunis & ceterionibus & vniuersis prin-
 cipibus, ¶ & ait ad omnem coetum Israël, ¶
 Si placet vobis, et à Domino Deo nostro
 egreditur sermo quem loquor: mittamus
 ad fratres nostros reliquos in vniuersas
 regiones Israël, & ad sacerdotes & Leui-
 tas qui habitant in suburbanis vrbium,
 vt congregentur ad nos, ¶ & reducamus
 arcam Dei nostri ad nos: nō enim requi-
 siuimus eam in diebus Saul. ¶ Et respon- 4
 dit vniuersa multitudo vt ita fieret: pla-
 cuerat enim sermo omni populo. ¶ Con- 1
 gregauit ergo David cūctum Israël à Si- B
 hor Aegypti, vsque dum ingrediaris E-
 math, ¶ vt adduceret arcam Dei de Ca-
 riath-iarim, ¶ Et ascendit David & omnis 6
 vir' Israël ad collem Cariath-iarim, qui
 est in Iuda, vt afferret inde arcam Domi-
 ni Dei sedentis super cherubim, vbi inuo-
 catum est nomen eius. ¶ Imposueruntque 7

2. Re. 6. a. 2.

nois viri 1.

-.2.

arcam Dei super plaustrum nouum , de
 C domo Abinadab : Oza autem & frater
 8 eius minabant plaustrum. ¶ Porro Dauid
 & vniuersus Israël ludebant coram Deo
 omni virtute in canticis & in citharis , &
 psalteriis & tympanis, & cymbalis, & tu-
 9 bis. ¶ Cùm autē peruenissent ad Aream-
 chidon, tetendit Oza manum suam, vt su-
 stentaret arcā: bos quippe lasciuiens pau-
 10 lulum inclinauerat eam. ¶ Iratus est itaq;
 Dominus cōtra Ozam, & percussit eum,
 11 eò quòd tetigisset arcam: & mortuus est
 ibi coram Domino. ¶ Contristatusque est
 D Dauid , eò quòd diuisisset Dominus O-
 zam, vocauitque locū illum, Diuisio Oze,
 12 vsque in præsentem diem. ¶ Et timuit
 Deum tunc temporis, dicens, Quomodo
 possum ad me introducere arcam Dei?
 13 ¶ Et ob hanc causam nō adduxit eam ad
 se, hoc est, in Ciuitatem-Dauid, sed auer-
 14 tit in domum Obed-edom Gethæi. ¶ Man-
 sit ergo arca Dei in domum Obed-edom
 tribus mensibus: & benedixit Dominus
 domui eius, & omnibus quæ habebat.

CAP. XIII.

A Misit quoque Hiram rex Tyri nun-
 1 tios ad Dauid , & ligna cedrina , &
 artifices parietum lignorumque: vt ædifi-
 2 carent ei domum. ¶ Cognouitque Dauid,
 eò quòd confirmasset eum Dominus in
 regem super Israël, & subleuatum est re-
 gnum suum super populum eius Israël.
 3 ¶ Accepit quoque Dauid alias vxores in
 4 Ierusalem: genuitque filios & filias. ¶ Et

CAP. XIII. VERBA DIERVM.

1. Re. Eli. 7.

2. Re. 5. c. 17.

hæc nomina eorum qui nati sunt ei in B
 Ierusalem: Samua & Sobad, Nathan &
 Salomon, 9 Iebahar, & Elisua, * & Eliphá- 5
 let, 9 Noga quoque, & Napheg, & Iaphia, 6
 9 Elisama, & Baal-iada, & Eliphálet. 9 Au- 7
 dientes autem Philisthiim eò quòd vn- 8
 ctus esset Dauid in regem super vniuer-
 sum Israël, ascenderunt omnes vt quære-
 rent eum: quòd cum audisset Dauid, e-
 gressus est obuiã eis. 9 Porro Philisthiim 9
 venientes, diffusi sunt in Valle-Rapháim.
 9 Consuluitque Dauid Dominum, dicēs, 10
 Si ascendam ad Philisthæos & si trades
 eos in manu mea? Et dixit ei Dominus, C
 Ascende, & tradam eos in manu tua. 11
 Cumque illi ascendissent in Baal-phara-
 sim, percussit eos ibi Dauid, & dixit, diui-
 sit Deus inimicos meos per manum me-
 am, sicut diuiduntur aquæ: & idcirco vo-
 catum est nomen illius loci Baal-phara-
 sim. 9 Dereliqueruntq; ibi deos suos quos 12
 Dauid iussit exuri. 9 Alia etiam vice Phi- 11
 listhiim irruerunt, & diffusi sunt in val-
 le. 9 Consuluitque rursus Dauid Deum: 14
 & dixit ei Deus, Non ascendas post eos,
 recede ab eis, & venies contra illos ex ad- D
 verso pyrorum. 9 Cumque audieris soni- 11
 rum gradientis in cacumine pyrorum, tunc
 egredieris ad bellum. Egressus est enim
 Deus ante te, vt percutiat castra Philis-
 thiim. 9 Fecit ergo Dauid sicut præcepe- 16
 rat ei Deus, & percussit castra Philisthi-
 norum, de Gabaon vsque Gázera. 9 Di- 17
 uulgatumque est nomen Dauid in vni-
 uersis

uersis regionibus, & Dominus dedit pau-
uorem eius super omnes gentes.

CAP. XV.

A Fecit quoque sibi domos in Ciuitate-
David: & ædificauit locum arcæ Dei, *Nr. 4.4.30*
2 tetenditque ei tabernaculum. ¶ Tunc dixit
David, illicitum est vt à quocunque por-
tetur arca Dei, nisi à Leuitis: quos elegit
Dominus ad portandum eam & ad mini-
3 strandū sibi, vsque in æternum. ¶ Congre-
gauitque vniuersum Israël in Ierusalē, vt
afferretur arca Dei in locum suum quem
4 præparauerat ei. ¶ Necnō & filios Aaron
5 & Leuitas. ¶ de filiis Caath, Vriël princeps
6 fuit: & fratres eius "centū" viginti. ¶ De fi- *"ducentis 330"*
liis Merari, Asaia princeps: & fratres eius
7 ducenti "viginti". ¶ De filiis Gersom, Ioel *"viginde 130"*
princeps: & fratres eius cētum "triginta". *"viginde 130"*
8 ¶ De filiis Elisaphan, Semeias princeps: &
9 fratres eius ducenti. ¶ De filiis Hebron,
Eliel princeps: & fratres eius octoginta.
10 ¶ De filiis Oziel, Aminadab princeps: &
11 fratres eius centum duodecim. ¶ Vocauit-
que David Sadoc & Abiathar sacerdotes,
& Leuitas, Vriël, Asaiam, Ioel, Semeiam,
12 Eliel, & Aminadab: ¶ & dixit ad eos, Vos
B qui estis princeps familiarū Leuiticarum,
sanctificamini cum fratribus vestris, & af-
ferre arcam Domini Dei Israël ad locum
13 qui ei præparatus est: ¶ ne vt à principio, *Sup. 13. d. 200*
quia non eratis præsentēs, percussit nos
Dominus: sic & nunc fiat, illicitum quid
14 nobis agentibus. ¶ Sanctificati sunt ergo
sacerdotes & Leuitæ vt portarent arcam

Domini Dei Israël. ¶ Et tulerunt filii Le-
^{Nu. 4. 6. 15.} ui arcam Dei, sicut præceperat ¶ Moyses iu-
 xta verbum Domini, humeris suis, in ve-
 stibus. ¶ Dixitque David principibus Leui-
 tarum, vt constituerent de fratribus suis
 cantores in organis musicorum, nablis vi-
 delicet & lyris & cymbalis, vt resonaret
 in excelsis sonitus lætitiæ. ¶ Cōstituerunt-
 que Leuitas: Heman filium Ioel, & de fra-
 tribus eius Asaph filium Barachia. de filiis
 verò Merari, fratribus eorū: Ethan filium
 Casaiæ. ¶ Et cum eis fratres eorū, in secun-
 do ordine, Zachariam & Ben & Iaziel, & C
 Semiramoth, & Iahiel, & Ani, Eliab, &
 Banaiam & Maasiam & Mathathiam &
 Eliphalu & Maceniam & Obed-edom
 & Iehiel, ianitores. ¶ Porro cantores, He-
 man, Asaph & Ethan: in cymbalis æneis
 concrepātes. ¶ Zacharias autem & Oziel,
 & Semiramoth & Iahiel & Ani & Eliab
 & Maasias & Banaias in nablis arcana
 cantabant. ¶ Porro Mathathias & Elipha-
 lu & Macenias & Obed-edom & Iehiel
 & Ozaziu: in citharis pro octaua canebāt
 epinicion. ¶ Chonenias autē princeps Le-
 uitarū, prophetiæ præerat, ad præcinen-
 dam melodiā. erat quippe valde sapiens.
 ¶ Et Barachias & Elcana: ianitores arcæ.
 ¶ Porro Sebenias & Iosaphat & Natha-
 nael & Anasai & Zacharias & Banaias &
 Eliézer sacerdotes clangebant tubis co-
 ram arca Dei: & Obed-edom & Iehias
 erant ianitores arcæ. ¶ ¶ Igitur David &
 omnes maiores natu Israël, & tribuni, D
 ierunt

Achim. 1. 16.
 2.

Re. 6. 6. 12.

2.

ierunt ad deportandā arcam foederis Domini de domo Obed-edom cum lætitia.

26 ¶ Cūmq̄ue adiuuisset Deus Leuitas qui portabant arcam-foederis Domini, im-
molabantur septem taūri & septē arietes. - . 5 .

27 ¶ Porro Dauid erat indutus stola byssina, & vniuersi Leuitæ qui portabant arcam, cantoresq̄ue, & Chonenias princeps prophetiæ inter cātōres: Dauid autem etiam

28 indutus erat Ephod lineo. ¶ Vniuersusq̄ue Israël deducebant arcam foederis Domini in iubilo, & sonitu buccinæ & tubis & cymbalis & nablis & cytharis concrepan

29 tes. Cūmq̄ue peruenisset arca foederis Domini vsque ad Ciuitatem-Dauid, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit Dauid regem saltantem atque ludentem, & despexit eum in corde suo.

CAP. XVI.

A Attulerunt igitur arcam Dei, & con-

stituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei Dauid, & obtulerūt 2. Re. 6. d. 12.

3 holocausta & pacifica corā Deo. ¶ Cūmq̄ue compleisset Dauid offerens holocausta & pacifica, benedixit populo in nomine Domini.

4 ¶ Et diuisit vniuersis per singulos, à viro vsque ad mulierem tortam panis, & partem assæ carnis bubalæ, & fri-

5 xam oleo similam. ¶ Constituitq̄; coram arca Domini de Leuitis, qui ministrarēt: & recordarentur operum eius, & glorificarent, atque laudarent Dominū Deum

6 Israël: ¶ Asaph principem, & secundū eius Zachariam. Porro Iahiel & Semiramoth

CAP. XVI. VERBA DIERVM.

& Iehiel & Mathathiam & Eliab & Banaïam & Obed-edom, & Iehiel super organa psalterii & lyras: Afaph autem, ut cymbalis personaret. ¶ Banaïam verò & Taziel sacerdotes, canere tuba iugiter coram arca foederis Domini. ¶ In illo die fecit Dauid principem ad confitendū Domino, Afaph & fratres eius.

Psal. 104. a. 1

Isa. 12. a. 4.

¶ Confitemini Domino, & inuocate nomen eius: notas facite in populis adinventiones eius.

¶ Cantate ei, & psallite ei, & narrate omnia mirabilia eius.

¶ Laudate nomen sanctum eius: lætetur cor quærentium Dominum.

¶ Quærite Dominum & virtutem eius: quærite faciem eius semper.

¶ Recordamini mirabilium eius quæ fecit: signorū illius, & iudiciorū oris eius.

¶ Semen Israël serui eius: filii Iacob electi eius.

¶ Ipse Dominus Deus noster: in vniuersa terra iudicia eius.

¶ Recordamini in sempiternū pacti eius: sermonis quem præcepit in mille generationes.

¶ Quem pepigit cum Abraham: & iuramenti illius cum Isaac.

¶ Et constituit illud Iacob in præceptum, & Israël in pactum sempiternum,

¶ Dicens, Tibi dabo terram-Chanaan, funiculum hæreditatis vestræ.

¶ Cum essent pauci numero, parui & coloni eius.

Et

- 20 [¶] Et transferunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum.
- 21 [¶] Non dimisit quenquam columniari eos: sed increpauit pro eis reges.
- 22 [¶] Nolite tangere christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. *Psal. 95-23*
- 23 [¶] Cantate Domino omnis terra, annuntiate ex die in diem salutare eius.
- 24 [¶] Narrate in gentibus gloriam eius: in cunctis populis mirabilia eius.
- 25 [¶] Quia magnus Dominus, & laudabilis nimis: & horribilis super omnes deos.
- 26 [¶] Omnes enim dii populorum, idola: Dominus autem cælos fecit.
- 27 [¶] Confessio & magnificentia coram eo: fortitudo & gaudium in loco eius.
- 28 [¶] Afferte Domino familiæ populorum: afferte Domino gloriam & imperium.
- 29 [¶] Date domino gloriam, nomini eius, leuate sacrificium, & venite in conspectu eius: & adorare Dominum in decore sancto. *-9m*
- 30 [¶] Commoueatur à facie eius omnis terra: ipse enim fundauit orbem immobilem.
- 31 [¶] Lætentur cæli, & exultet terra, & dicant in nationibus, Dominus regnauit.
- 32 [¶] Tonet mare, & plenitudo eius: exultent agri, & omnia quæ in eis sunt.
- 33 [¶] Tunc laudabunt ligna saltus coram Domino: quia venit iudicare terram.
- 34 [¶] Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia eius.
- 35 [¶] Et dicite, Salua nos Deus Saluator noster: & congrega nos, & erue de gentibus, ut confiteamur nomini sancto

tuo, & exultemus in carminibus tuis.

¶ Benedictus Dominus Deus Israël ab æterno vsque in æternum: & dicat omnis populus, Amen, & hymnum Deo.

¶ Dereliquit itaque ibi coram arca foederis domini Asaph & fratres eius: vt ministraret in conspectu arcæ iugiter per singulos dies, & vices suas. ¶ Porro Obed-edō, & fratres eius sexaginta octo: & Obed-edom filium Idithun, & Hosa constituit ianitores. ¶ Sadoc autem sacerdotem, & fratres eius sacerdotes, corā tabernaculo Domini in excelsis quod erat in Gabaon: ¶ vt offerrent holocausta Domino super altare holocaustomatis iugiter, mane & vesperti, iuxta omnia quæ scripta sunt in lege Domini, quam præcepit Israël. ¶ Et post eum Heman & Idithun, & reliquos electos, vnumquemq; vocabulo suo, ad confitendū Domino. Quoniam in æternum misericordia eius. ¶ Heman quoq; & Idithun canentes tuba, & quatientes cymbala & omnia musicorum organa ad canendum Domino, filios autem Idithun fecit esse portarios. ¶ Reuersusque est omnis populus in domū suam: & Dauid, vt benediceret etiam domui suæ.

CAP. XVII.

2. Reg. 7. 4. 10.

CVM autem habitaret Dauid in domo sua, dixit ad Nathan prophetam: Ecce ego habito in domo cedrina: arca autem foederis Domini sub pellibus est. ¶ Et ait Nathan ad Dauid: Omnia quæ in corde tuo sunt fac: Deus enim tecū est. ¶ Igi-

tur nocte illa factus est sermo Domini ad
 4 Nathan, dicens: ¶ Vade & loquere David
 seruo meo: Hæc dicit Dominus: Non ædi-
 ficabis tu mihi domum ad habitandum.
 5 ¶ Neque enim mansi in domo ex eo tem-
 pore quo eduxi Israël* vsque ad diē hanc: *¶ de terra*
 sed fui semper mutans loca tabernaculi, *Aegypti.*
 6 & in tentorio ¶ manens cum omni Israël.
 Nunquid locutus sum saltem vni iudicū
 Israël, quibus præceperam vt pascerent
 populum meum, & dixi: Quare non ædi-
 7 ficastis mihi domum cedrinam? ¶ Nunc
 itaque sic loquēris ad seruum meum Da-
 uid: Hæc dicit Dominus exercituum: Ego
 tuli te cum in pascuis sequereris gregem:
 8 vt esses dux populi mei Israël. ¶ Et fui te-
 B cum quocunque perrexisti: & interfeci o-
 mnes inimicos tuos coram te, fecique ti-
 bi nomen quasi vnus magnorum qui ce-
 9 lebrantur in terra. ¶ Et dedi locum popu-
 lo meo Israël: plantabitur & habitabit in
 eo, & ultra non commouebitur: nec filii
 iniquitatis atterent eos, sicut à principio,
 10 ¶ ex diebus quibus dedi iudices populo
 meo Israël, & humiliavi vniuersos inimi-
 cos tuos. Annuntio ergo ibi, quòd ædi-
 11 ficaturus sit tibi Dominus domū. ¶ Cū-
 que impleueris dies tuos vt vadas ad pa-
 tres tuos, suscitabo semen tuum post te,
 quod erit de filiis tuis: & stabiliam re-
 12 gnum eius. ¶ Ipse edificabit mihi domum,
 & firmabo solium eius vsque in æter-
 13 num, ¶ EGO ERO EI IN PA-
 TREM, & ipse erit mihi in filium: &

misericordiam meam non auferam ab
 eo , sicut abstuli ab eo qui ante te fuit.
 ¶ Et statuam eum in domo mea, & in re- 14
 gno meo vsque in sempiternum: & thro-
 nus eius erit firmissimus in perpetuum.
 ¶ Iuxta omnia verba hæc , & iuxta vni- 15
 uersam visionem istam , sic locutus est
 Nathan ad Dauid. ¶ Cùmque venisset rex 16
 Dauid, & sedisset coram Domino , dixit, C
 Quis ego sum Domine Deus, & que do-
 mus mea , vt præstares mihi talia ? ¶ Sed 17
 & hoc parum visum est in conspectu
 tuo , ideoque locutus es super domum
 serui tui etiam in futurum : & fecisti me
 spectabilem super omnes homines Do-
 mine Deus . ¶ Quid vltra addere potest 18
 Dauid, cùm ita glorificaueris seruum tu-
 um, & cognoueris eum ? ¶ Domine pro- 19
 pter famulum tuum iuxta cor tuum fe-
 cisti omnem magnificentiam hanc, & no-
 ta esse voluisti vniuersa magnalia. ¶ Do- 20
 mine non est similis tui : & non est alius
 Deus absque te , ex omnibus quos audi-
 uimus auribus nostris . ¶ Quis enim est 21
 alius, vt populus tuus Israël , gens vna in D
 terra, ad quam perrexit Deus, vt liberaret
 & faceret populum sibi , & magnitudine
 sua atque terroribus eiiceret nationes à
 facie eius , quem de Aegypto liberarat?
 ¶ Et posuisti populum tuum Israël tibi in 22
 populum vsque in æternum , & tu Do-
 mine factus es Deus eius . ¶ Nunc igitur 23
 Domine sermo quem locutus es famulo
 tuo , & super domum eius , confirmetur
 in

¶ 21111 4.

in perpetuum, & fac sicut locutus es.
 24 ^o Permaneatque & magnificetur nomen
 tuum usque in sempiternum: & dicatur,
 Dominus exercituum Deus Israël, & do-
 mus David serui eius permanens coram
 25 eo. ^o Tu enim Domine Deus meus reue-
 lasti auriculam serui tui, ut ædificares ei
 domum: & idcirco inuenit seruus tuus
 26 fiduciam, ut oret coram te. ^o Nunc ergo
 Domine tu es Deus: & locutus es ad ser-
 27 uum tuum tanta beneficia. ^o Et cœpisti
 benedicere domui serui tui, ut sit semper
 coram te: te enim Domine benedicente,
 benedicta erit in perpetuum.

CAP. XVIII.

A **F**Actum est autem post hæc, ut percu-
 teret David Philisthiim, & humiliat. *2. Reg. 8. v. 1. 2.*
 teret eos, & tolleret Geth, & filias eius de
 2 manu Philisthiim, ^o percuteretque Moab,
 & fierent Moabitæ serui David offeren-
 3 tes ei munera. ^o Eo tempore percussit Da-
 uid etiam Adar-ézer regem Soba regio-
 nis Emath, quando perrexit ut dilataret
 imperium suum usque ad flumen Euphrá-
 4 ten. ^o Cepit ergo David mille quadrigas
 eius, & septem millia equitum, ac vigin-
 ti millia virorum peditum: subneruauit-
 que omnes equos curruum, exceptis cen-
 5 tum quadrigis quas reseruauit sibi. ^o Su-
 B peruenit autem & Syrus Damascenus,
 ut auxilium præberet Adar-ézer regi So-
 ba: sed & huius percussit David vigin-
 6 duo millia virorum. ^o Et posuit milites in
 Damasco, ut Syria quoque seruiret sibi,
 & of.

& offerret munera. Adiuuitque eum Do-
 minus in cunctis ad quæ perrexerat. ¶ Tu-
 lit quoque David Pharetras aureas, quas
 habuerant serui Adar-ézer : & attulit eas
 in Ierusalem . ¶ Necnon de Tebath & 8
 Chun vrbibus Adar ézer æris plurimum,
 de quo fecit Salomon mare æneum , &
 columnas, & vasa ænea. ¶ Quod cum au- 9
 disse Thou rex Hemath percussisse vide-
 licet David omnem exercitum Adar-ézer 10
 regis Soba, ¶ misit Adoram filium suum 11
 ad regem David , vt postularer ab eo pa-
 cem , & congratularetur ei quod percuf-
 sisset , & expugnasset Adar-ézer : aduer-
 sarius quippe erat Thou Adar-ézer. ¶ Sed 11
 & omnia vasa aurea & argentea & ænea
 consecrauit David rex Domino , cum
 argento & auro quod tulerat ex vniuer-
 sis gentibus , tam de Idumæa & Moab,
 & filiis Ammon. quàm de Philisthæm &
 Amalec . ¶ Abisai verò filius Saruix per- 12
 cussit Edom in Valle-salinarum , decem D
 & octo millia : ¶ & constituit in Edom 13
 præsidium , vt seruiret Idumæa David:
 saluauitque Dominus David in cunctis
 ad quæ perrexerat . ¶ Regnavit ergo Da- 14
 uid super vniuersum Israël , & faciebat
 iudicium atque iustitiam cuncto popu-
 lo suo . ¶ Porro Ioab filius Saruix erat 15
 super exercitum , & Iosaphat filius Ahi-
 lud à commentariis. ¶ Sadoc autem filius 16
 Achitob, & Abimelech, filius Abiathar,
 sacerdotes : & Susa, scriba. ¶ Banaias quo- 17
 que filius Ioiadæ super legiones cerethi
 & phe.

" Abime-
 lech 7.

& phelethi : Porrò filii Dauid primi ad manum regis.

CAP. XIX.

A **A**ccidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, & regnaret filius eius pro eo. ^{2. Re. 10. 4. 5.} ¹ Dixitq; Dauid: faciam misericordiam cum Hanon filio Naas: praestitit enim mihi pater eius gratiam. Misitq; Dauid nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum peruenissent in terram filiorum Ammon ut consolarentur Hanon, ³ dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon, Tu forsitan putas, quòd Dauid honoris causa in patrem tuum miserit qui consolarentur te: nec animaduertis, quòd ut explorent, & inuestigent, & scrutentur terram tuam venerint ad ⁴ te serui eius. ⁵ Igitur Hanon pueros Dauid decaluauit & rasit & praecidit tunicas eorum à natibus usque ad pedes, & dimisit eos. ⁶ Qui cum abiissent, & hoc mandassent Dauid, misit in occursum eorum (grandem enim contumeliam sustinuerant) & praecipit ut manerent in Iericho, donec cresceret barba eorum, & tunc reuerteretur. ⁷ Videntes autem filii Ammon, quòd iniuriam fecissent Dauid, tam Hanon quam reliquus populus, miserunt mille talenta argenti, ut conducerent sibi de Mesopotamia, & de Syria Maacha, & de Soba currus & equites. ⁸ Conduxeruntq; triginta duo millia curruum, & regem Maacha cum populo eius. Qui cum venissent castrametati sunt è regione Medaba. Filii

CAP. XIX. VERBA DIERV M.

quoque Ammon congregati de vrbibus suis, venerūt ad bellum. ¶ Quod cūm au-
 disse David, misit Ioab & omnem exer-
 citum virorum fortium: ¶ egressi que filii
 Ammon, direxerunt aciem iuxta portā ci-
 uitatis: reges autem qui ad auxilium eius
 venerāt, separatim in agro steterunt. ¶ Igi-
 tur Ioab intelligens bellum ex aduerso, &
 post tergum cōtra se fieri, elegit viros for-
 tissimos de vniuerso Israēl, & perrexit cō-
 tra Syrum. ¶ Reliquam autem partem po-
 puli dedit sub manu Abisai fratris sui: &
 perrexerunt contra filios Ammon. ¶ Di-
 xitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris
 mihi: Si autem superauerint te filii Am-
 mon, ero tibi in præsidium. ¶ Conforta-
 re, & agamus viriliter pro populo nostro,
 & pro vrbibus Dei nostri: Dominus au-
 tem quod in conspectu suo bonum est,
 faciet. ¶ Perrexit ergo Ioab, & populus
 qui cum eo erat, contra Syrum ad præ-
 lium: & fugauit eos. ¶ Porro filii Ammon
 videntes quòd fugisset Syrus, ipsi quoque
 fugerunt Abisai fratrem eius, & ingressi
 sunt ciuitatem: reuersusq; est etiam Ioab
 in Ierusalem. ¶ Videns autem Syrus quòd
 cecidisset coram Israēl, misit nuntios, &
 adduxit Syrum qui erat trans fluiuium:
 Sophach autē princeps militiæ Adar-ezer,
 erat dux eorum. ¶ Quod cūm annuntia-
 tum esset David, congregauit vniuersum
 Israēl, & transiit Iordanē irruitq; in eos
 & direxit ex aduerso aciem, illis cōtra pu-
 gnantibus. Fugit autem Syrus Israēl: &

inter-

interfecit Dauid de Syris septē millia currum, & quadraginta millia peditum, & Sophach exercitus principem. ¶ Videntes autem serui Adar-ezer se ab Israēl esse superatos, transfugerunt ad Dauid, & seruiuerunt ei: noluitq; ultra Syria auxilium præbere filiis Ammon.

CAP. XX.

A Factum est autem post anni circulum, 2. *Re. 10. b. 70*
 eo tempore quo solent reges ad bella *Ch. 11. d. 10*
 procedere, cōgregauit Ioab exercitum & robur militiæ, & vastauit terrā filiorum Ammon, perrexitque & obsedit Rabba: porro Dauid manebat in Ierusalem, quādo Ioab percussit Rabba, & destruxit eā.
 2 Tulit autem Dauid coronam Melchom de capite eius, & inuenit in ea auri pondo talentum, & preciosissimas gemmas, fecitq; sibi inde diadema: manubias quoq;
 3 vrbis plurimas tulit. ¶ Populū autem qui
 B erat in ea, eduxit: & fecit super eos tribulas, & trahas, & ferrata carpenta transire, ita vt dissecarentur & contererentur: sic fecit Dauid cunctis vrbibus filiorum Ammon: & reuersus est cum omni populo
 4 suo in Ierusalem. ¶ Post hæc initum est *2. Re. 21. d. 18*
 bellum in Gazer aduersum Philisthæos: in quo percussit Sobochai Husathites, Saphai de genere Raphaim, & humiliauit
 5 eos. ¶ Aliud quoque bellū gestū est aduersus
 C Philisthæos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethlehemitēs' fratrem Goliath Gethæi, cuius hastæ lignum erat
 6 quasi liciatorium texentiū. ¶ Sed & aliud

bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus, senos habens digitos, id est, simul viginti quatuor: qui & ipse de Rapha fuerat stirpe generatus. Hic blasphemavit Israël: & percussit eum Jonathan filius Samaa fratris Dauid. Hi sunt filii Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu Dauid & seruatorum eius.

CAP. XXI.

2. Re. 24. 4. 1.
Euf. 27. 6. 24

Consurrexit autem satā contra Israël: & incitauit Dauid vt numeraret Israël. Dixitque Dauid ad Ioab, & ad principes populi: Ite, & numerate Israël à Bersabee vsque Dan: & afferte mihi numerū vt sciam. Responditque Ioab: Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt: nonne Domine mi rex, omnes serui tui sunt? quare hoc quærit dominus meus quod in peccatum reputetur Israël? Sed sermo regis magis præualuit: egressusque est Ioab, & circuiuit vniuersum Israël: & reuersus est Ierusalem. Deditque Dauid numerum eorum quos circuierat: & inuentus est omnis numerus Israël, mille milia, & centū millia virorū educeantium gladium: de Iuda autē quadringenta septuaginta milia bellatorū. Nam Levi & Beniamin nō numerauit: eo quod Ioab inuitus exequeretur regis imperium. Displicuit autem Deo quod iussum erat: & percussit Israël. Dixitque Dauid ad Deū: Peccaui nimis vt hoc facerē: obsecro aufer iniquitatem serui tui, quia insipienter egi. Et locutus est Dominus ad Gad Videtur

terti

10 tem Dauidis, dicens: ⁹ Vade & loquere
 B ad Dauid, & dic-ei'. Hæc dicit Dominus
 Trium tibi optionem do: vnū quod volue
 11 ris elige, & faciā tibi. ⁹ Cūmq; venisset Gad
 ad Dauid, dixit ei, Hæc dicit Dominus.
 12 Elige quod volueris: ⁹ aut tribus annis
 pestilentiam: * aut tribus mensibus te fū- ^{* famis 4o}
 gere hostes tuos, & gladium eorum non
 posse euadere: aut tribus diebus gladium
 Domini, & mortē versari in terra, & an-
 gelum Domini interficere in vniuersis fi-
 nibus Israël: nunc igitur vide quid respō-
 13 deam ei qui misit me. ⁹ Et dixit Dauid ad
 Gad, Ex omni parte me angustie premūt,
 sed melius mihi est vt incidam in manus
 Domini, quia multæ sunt miserationes
 14 eius: quā in manus hominū. ⁹ Misit er-
 go Dominus pestilentiā in Israël: & ceci-
 derunt de Israël septuaginta millia viro-
 15 rum. ⁹ Misit quoque angelum in Ierusalē,
 vt percuteret eā: cūmq; percuteretur, vi-
 dit Dominus, & misertus est super magni-
 tudine mali: & imperauit angelo qui per-
 cutiebat, Sufficit, iā cesset manus tua. Por-
 rō angelus Domini stabat iuxta areā Or-
 16 nam Iebusæi. ⁹ Leuansq; Dauid oculos
 C suos, vidit anglū Domini stantē inter cæ-
 lū & terrā, & euaginatū gladiū in manu
 eius, & verūm contra Ierusalē: & cecide-
 runt tam ipse, quā maiores natu vestiti
 17 ciliciis, proni in terram. ⁹ Dixitq; Dauid
 ad Deum. Nonne ego sum qui iussī vt nu-
 meraretur populus? Ego qui peccaui, ego
 qui malum feci: iste grex quid cōmeruit?

domine Deus meus vertatur obsecro manus tua in me, & in domū patris mei: populus autem tuus non percutiatur. ¶ Angelus autem Domini præcepit Gad vt diceret Dauidi, vt ascenderet, extrueretque altare Domino Deo in area Ornan Iebusæi. ¶ Ascendit ergo Dauid iuxta sermonē Gad, quem locutus ei fuerat ex nomine Domini, ¶ Porro Ornan cum suspexisset & vidisset angelum, quatuorque filii eius cum eo, absconderunt se: nam eo tempore terebat in area triticum. ¶ Igitur cum veniret Dauid ad Ornan, conspexit eum Ornan, & processit ei obuiam de area, & adorauit eum pronus in terram. ¶ Dixitque ei Dauid, Da mihi locum areæ tuæ, D vt ædificem in ea altare Domino: ita vt quantum valet argenti accipias, & cesset plaga à populo. ¶ Dixit autem Ornan ad Dauid, Tolle, & faciat Dominus meus rex quodcunque ei placet: sed & boues do in holocaustum, tribulas in ligna, & triticum in sacrificium, Omnia libens præbebo. ¶ Dixitque ei rex Dauid, Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet: neq; enim tibi auferre debeo, & sic offerre Domino holocausta gratuita. ¶ Dedit ergo Dauid Ornan pro loco, siclos auri iustissimi ponderis sexcentos. ¶ Et ædificauit ibi altare Domino: obtulitq; holocausta, & pacifica: & inuocauit Dominū, & exaudiuit eum in igne de cælo super altare holocausti. ¶ Præcepitque Dominus angelo: & conuertit gladium suum in vaginam.

2. Par. 3. 1. 1.

28 ginā. ¶ Protinus ergo Dauid, videns quod dominus exaudivisset eū in area Ornā Iebu
 29 ſai, immolavit ibi victimas. ¶ Taberna- Exa. 36. 4. 25
 culū autem Domini, quod fecerat^h Moy-
 ſes in deserto, & altare holocaustorum, ea
 30 tempestate erat in excelso Gabaon. ¶ Et
 non prævaluit Dauid ire ad altare, vt ibi
 obsecraret Deum: nimio enim fuerat
 timore perterritus, videns gladium ange-
 li Domini.

CAP. XXIII.

A D Ixitq; Dauid, Hæc est domus Dei, &
 2 hoc altare in holocaustū Israël. ¶ Et
 præcipit vt congregarentur omnes profe-
 lyti de terra Israël, & constituit ex eis la-
 tomos ad cædendos lapides & poliendos,
 3 vt ædificaretur domus Dei. ¶ Ferrū quoq;
 plurimum ad clauos ianuarū, & ad com-
 miſſuras atq; iūcturas præparavit Dauid;
 4 & æris pōdus innumerabile. ¶ Ligna quo-
 que cedrina non poterant æstimari, quæ
 Sidonii & Tyrū deportauerāt ad Dauid.
 5 ¶ Et dixit Dauid, Salomō filius meus puer
 paruulus est & delicatus: domus autem
 quam ædificare volo Domino, talis esse
 debet vt in cūctis regionibus nominetur:
 præparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc
 causam, ante mortem suam omnes præ-
 6 paravit impensas. ¶ Vocauitq; Salomonē
 filium suum: & præcepit ei vt ædificaret
 7 domum Domino Deo Israël. ¶ Dixitq;ue
 Dauid ad Salomonem, Fili mi, voluntatis
 meæ fuit vt ædificarem domum nomini
 8 Domini Dei mei. ¶ Sed factus est sermo Inf. 2R. 6. 9.

Domini ad me, dicens: Multum sanguinem effudisti, & plurima bella bellasti: non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me. ¶ Filius qui nascetur tibi, erit vir quietissimus: faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum: & ob hanc causam Pacificus vocabitur: & pacem & otium dabo in Israël cunctis diebus eius. ¶ Ipse ædificabit domum nomini meo: & IPSE ERIT MIHI IN FILIVM, & ego ero illi in patrem: firmaboque solium regni eius super Israël in æternum. ¶ Nunc ergo fili mi, sit Dominus tecum & prosperare & ædifica domum Domino Deo tuo, sicut locutus est de te. ¶ Det quoque tibi Dominus prudentiam & sensum, ut regere possis Israël, & custodire legem Domini Dei tui. ¶ Tunc enim proficere poteris, si custodieris mandata, & iudicia quæ præcepit Dominus Moyse ut doceret Israël: confortare & viriliter agere timeas, neq; paueas. ¶ Ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum: æris verò & ferri non est pondus: vincitur enim numerus magnitudine: ligna & lapides præparavi ad vniuersa impendia. ¶ Habes quoque plurimos artifices latomos, & cæmentarios, artificesque lignorum, & omnium artium ad faciendum opus prudentissimos. ¶ In auro & argento & ære & ferro, cuius non est numerus. Surge igitur, & fac, & erit

2. Re. 7. b. 13.

Heb. 1. a. 5.

3. Reg. 5. b. 5.

17 & erit Dominus tecum. ¶ Præcepit quoque David cunctis principibus Israël, ut
 18 adiuuarent Salomonem filium suum. ¶ Cer-
 nitis inquires, quòd Dominus Deus ve-
 ster vobiscum sit, & dederit vobis requiẽ
 per circuitum, & tradiderit omnes-mi-
 micos-vestros in manus vestras, & subie-
 cta sit terra coram Domino & coram po-
 19 pulo eius. ¶ Præbete igitur corda vestra
 & auras vestras ut quæratís Dominum
 Deum vestrum: & consurgite & ædifica-
 te sanctuarium Domino Deo: ut introdu-
 catur arca fœderis Domini, & vasa Do-
 mino consecrata, in domum quæ ædifi-
 catur nomini Domini.

CAP. XXIII.

1 Igitur David senex & plenus dierum,
 Regem cõstituit Salomonem filiũ suum
 2 super Israël. ¶ Et congregauit omnes prin-
 cipes Israël, & sacerdotes atque Leuitas.
 3 ¶ Numeratique sunt Leuitæ à "viginti" an-
 nis, & supra: & inuenta sunt triginta octo
 4 millia virorum. ¶ Ex his electi sunt & di-
 stributi in ministeriũ domus Domini vi-
 ginti quatuor millia: præpositorũ autem
 5 iudicum, sex millia. ¶ Porro quatuor mil-
 lia ianitores: & totidem psaltes canentes
 Domino in organis quæ fecerat ad canẽ-
 6 dum. ¶ Et distribuit eos David per vices
 filiorum Leui, Gerson, videlicet, & Caath
 7 & Merari. ¶ Filii Gerson: Leedam, & Se-
 8 mei. ¶ Filii Leedam: princeps Iahiel & Ze-
 9 than, & Ioel, tres. ¶ Filii Samei: Salomith
 B & Hosiel & Aaram, tres: isti principes fa-

-4.

-10.

"viginti" ¶

Exod. 6. c. 17.

Supr. 6. 4. 10

CAP. XXIII. VERBA DIERV. M.

miliarum Leedam . ¶ Porro filii Semei: 10
 Leheth, & Ziza, & Iaus, & Baria: isti filii
 Semei quatuor. ¶ Erat autē Leheth prior, 11
 Ziza secundus: porro Iaus & Baria nō ha-
 buerunt plurimos filios, & idcirco in vna
 familia vnaq; domo cōputati sunt. ¶ Filii 12
 Caath: Amram & Isaar, Hebron & Oziel
 quatuor. ¶ Filii Amram Aaron & Moy- 13
 ses. ¶ Separatusq; est Aaron vt ministraret
 in Sancto sanctorum, ipsi & filii eius in
 sempiternum, & adoleret incēsum Domi-
 no secundum ritum suum, ac benediceret
 nomini eius in perpetuū. ¶ Moyfi quoque 14
 hominis Dei filii annumerati sunt in tri-
 bu Leui. ¶ Filii Moyfi: Gersom & Eliezer. 15
 ¶ Filii Gersom: Subuel primus. ¶ Fuerunt 16
 autē filii Eliézer: Rohobia primus: & non 17
 erant Eliézer filii alii. porro filii Rohobia C
 multiplicati sunt nimis. ¶ Filii Isaar: Sa- 18
 lomith primus. ¶ Filii Hebron: Teriaū pri- 19
 mus, Amarias secundus, Iahaziel tertius,
 Tecnaā quartus. ¶ Filii Oziel: Micha pri- 20
 mus, Iesia secundus. ¶ Filii Merari: Mo- 21
 holi & Musi. Filii Moholi: Eleazar & Cis.
 ¶ Mortuus est autem Eleazar & non ha- 22
 buit filios, sed filias: acceperuntq; eas filii
 Cis fratres earum. ¶ Filii Musi: Moholi & 23
 Eder & Ierimoth, tres. ¶ Hi filii Leui in 24
 cognationibus & familiis suis, principes
 per vices, & numerum capitum singulo-
 rum qui faciebāt opera ministerii domus
 Domini à viginti annis, & suprā. ¶ Dixit e- 25
 nim Dauid, requiē dedit dominus Deus Is-
 raël populo suo, & habitationē Ierusalem

Exod. 2. 4. 2.

49. 6. c. 20.

Heb. 3. b. 5.

Exo. 2. d. 22.

18. 4. 30

26 vsq; in æternū . ¶ Nec erit officii Leuitarū
 vt ultrā portent tabernaculum, & omnia
 27 vasa eius ad ministrandū . ¶ Iuxta præce-
 pta quoq; Dauid nouissima supputabitur
 numerus filiorum Leui à viginti annis &
 28 suprā . ¶ Et erūt sub manu filiorū Aarō in
 D cultū domus Domini, in vestibulis & in
 exedris, & in loco purificationis, & in san-
 ctuario, & in vniuersis operibus ministe-
 29 rii templi Domini : ¶ Sacerdotes autem,
 super panes propositionis, & ad simlæ sa-
 crificium, & ad lagana & azyrna & sar-
 taginem, & ad "torrendum", & super
 30 omne pondus atque mensuram . ¶ Leui-
 tæ verò vt stent manè ad confitendum,
 & canendum Domino : similiterque ad
 31 vesperam, ¶ tam in oblatione holocausto-
 rum Domini, quàm in sabbathis & Calē-
 dis & solennitatibus reliquis iuxta nume-
 rum & ceremonias vniuscuiusque rei, iu-
 32 giter coram Domino . ¶ Et custodiant ob-
 seruationes tabernaculi fœderis, & ritum
 sanctuarii, & obseruationem filiorum
 Aaron fratrum suorum, vt ministrent in
 domo Domini.

CAP. XXIII.

A P Orrò filiis Aaron hæ partitiones erāt.
 Filii Aaron: Nadab & Abiu & Eleazar
 2 & Ithamar. ¶ mortui sunt autem Nadab
 & Abiu ante patrem suum absque liberis:
 sacerdotioque functus est Eleazar & Itha-
 3 mar. ¶ Et diuisit eos Dauid, "id est" Sadoc
 de filiis Eleazari, & Ahi-melech de filiis
 Ithamar secundum vices suas & ministe-

"feruentem
 simlæm 14.

Leu. 10. d. 10.
 Num. 3. d. 40
 & 26. g. 60.

& 1.

rium

rium. ¶ Inuentique sunt multò plures fi-
 lli Eleazar in principibus viris, quàm filii
 Ithamar. Diuisit autem eis, hoc est filijs
 Eleazar principes per familias sedecim: &
 filius Ithamar per familias & domos suas
 octo. ¶ Porro diuisit vtraique inter se fa-
 milias sortibus. erant enim principes san-
 ctuarii, & principes Dei tam de filijs Elea-
 zar, quàm de filijs Ithamar. ¶ Descripsitq; 6
 eos Semeias filius Nachanael scriba Leui-
 tes, coram rege & principibus, & Sadoc
 sacerdote, & Achi-melech filio Abiathar,
 principibus quoque familiarum sacerdo-
 talium & Leuiticarum: vnam domum,
 quæ cæteris præerat, Eleazar: & alterã do-
 mum, quæ sub se habebat cæteros, Itha-
 mar. ¶ Exiuit autem fors prima Ioiarib, 7
 secunda Iedei, ¶ tertia Harim, quarta Seo- 8
 tim, ¶ quinta Melchia, sexta Maiman, ¶ se- 9
 ptima Accos, octaua Abia, ¶ nona Iesua, 10
 decima Sechenia, ¶ vndecima Eliasib, 11
 duodecima Iacim, ¶ tertiadecima Hop- 12
 pha, decimaquarta Isbaab, ¶ decimaquin- 13
 ta Belga, decimasexta Emmer, ¶ decimasex- 14
 ptima Hezir, decima octaua Aphses, ¶ de- 15
 cimanonã Pheteia, vicesima Hezechiel, 16
 ¶ vicesimaprima Iachin, vicesimasecunda 17
 Gamul, ¶ vicesimatertia Dalaiãu, vicesi- 18
 maquarta Maaziãu. ¶ Hæ vices eorum se- 19
 cundum ministeria sua, vt ingrediantur C-
 domũ Domini & iuxta ritũ suum sub ma-
 nu Aaron patris eorum: sicut præceperat
 Dominus Deus Israel. ¶ Porro filiorum 20
 Leui, qui reliqui fuerant, de filijs Amram
 erat

erat Subael : & de filiis Subael, Iehedeia.
 21 ¶ De filiis quoque Rohobiae princeps Ie-
 22 sias. ¶ Isaari verò filius Salemoth, filiusque
 23 Salemoth Iahath : ¶ filiusque eius Ieriáu
 D - primus, Amarias secundus, Iahaziel ter- - . 20
 24 tius, Iecmáan quartus. ¶ Filius Oziel, Mi-
 25 cha: filius Micha, Samir . ¶ Frater Micha,
 26 Iesia, filiusque Iesiae, Zacharias. ¶ Filii Me-
 rari: Moholi & Musi filius Oziáu: Benno.
 27 ¶ Filius quoque Merari : Oziáu & Soam &
 28 Zachur & Hebri . ¶ Porro Moholi filius
 29 Eleazar, qui non habebat liberos. ¶ Filius
 30 verò Cis, Ierameel . ¶ Filii Musi: Moholi,
 Eder & Ierimoth. Isti filii Leui secundum
 31 domos familiarum suarum . ¶ Miserunt-
 que & ipsi sortes contra fratres suos filios
 Aaron coram David rege, & Sadoc, & A-
 hi-mélech, & principibus familiarum Sa-
 cerdotalium & Leuiticarum, tam maio-
 res, quàm minores : omnes fors æqualiter
 diuidebat.

CAP. XXV.

A. ¶ Gitor David & Magistratus exercitus
 I segregauerunt in ministerium filios A-
 faph & Heman & Idithun: qui prophetarēt
 in citharis, & psalteriis, & cymbalis secun-
 dum numerū suum dedicato sibi officio
 2 seruietes . ¶ De filiis Afaph : Zacchur &
 Ioseph & Nathania & Asarela, filii Afaph
 sub manu Afaph "prophetantes" iuxta re-
 3 gem. ¶ Porro Idithun : filii Idithun, Go-
 dolias, Sori, Ieseias, & Hasabias, & Matha-
 thias, sex, sub manu patris sui Idithun qui
 in cithara prophetabat super confitētes &

laudantes Dominum . ¶ Heman quoque: 4
 filii Heman, Bocciaú, Mathaniaú, Oziel, B
 Subuel, & Ierimoth, Hananias, Hanani,
 Eliatha, Geddelthi, & Romemthi ézer,
 & Iesba cassa, Mellothi, Othir, Mahasioth
 ¶ omnes isti filii Heman " Videntes' regis 5
 in sermonibus Dei, vt exaltaret cornu: de-
 ditq; Deus Heman filios quatuordecim,
 & filias tres . ¶ Vniuersi sub manu patris 6
 sui ad cantandum in templo Domini di-
 stríbuti erant, in cymbalis, & psalteriis, &
 citharis, in ministeria domus Domini iu-
 xta regem : Asaph videlicet & Idithun &
 Heman . ¶ Fuit autem numerus eorũ cum 7
 fratribus suis, qui erudiebant canticum
 Domini, cuncti doctores ducenti octo-
 ginta octo . ¶ Miseruntque sortes per vices 8
 suas, ex æquo tam maior quàm minor,
 doctus pariter & indoctus . ¶ Egressaque 9
 est sors prima Ioseph, qui erat de Asaph C
 Secunda Godolia, ipsi & filiis eius, & fra-
 tribus eius duodecim . ¶ Tertia Zachur, 10
 filiis & fratribus eius duodecim . ¶ Quar- 11
 ta Isari, filiis & fratribus eius duodecim.
 ¶ Quinta Nathanix, filiis & fratribus 12
 eius duodecim . ¶ Sexta Bocciaú, filiis & 13
 fratribus eius duodecim . ¶ Septima Israe- 14
 ia, filiis & fratribus eius duodecim . ¶ O- 15
 ctava Iesai, filiis & fratribus eius duode-
 cim . ¶ Nona Mathanix, filiis & fratri- 16
 bus eius duodecim . ¶ Decima Semeix, 17
 filiis & fratribus eius duodecim . ¶ Vnde- 18
 cima Azareel, filiis & fratribus eius duo- D
 decim . ¶ Duodecima Hasabix filiis & fra- 19
 tribus

- 20 tribus eius duodecim. ¶ Tertiadecima Su-
 bael, filius & fratribus eius duodecim.
 21 ¶ Quartadecima Mathathiaë, filius & fra-
 22 tribus eius duodecim. ¶ Quintadecima Ie-
 rimoth, filius & fratribus eius duodecim.
 23 ¶ Sextadecima Hananiaë, filius & fratribus
 24 eius duodecim. ¶ Septimadecima Iesbacaf
 25 sã, filius & fratribus eius duodecim. ¶ Octa-
 vadecima Hanani, filius & fratribus eius
 26 duodecim. ¶ Nonadecima Mellothi, filius
 27 & fratribus eius duodecim. ¶ Vicesima E-
 liatha, filius & fratribus eius duodecim.
 28 ¶ Vicesimaprima Othir, filius & fratribus
 29 eius duodecim. ¶ Vicesimasecunda Ged-
 delthi, filius & fratribus eius duodecim.
 30 ¶ Vicesimatertia Mahazioth, filius & fratri-
 31 bus eius duodecim. ¶ Vicesimaquarta Ro-
 mem-thiézer, filius & fratribus eius duo-
 decim.

CAP. XXVI.

- A **D**ivisiones autem ianitorum: de Cori-
 tis Meselemia, filius Core, de filiis A-
 2 saph, ¶ Filii Meselemiaë: Zacharias primo-
 genitus, Iahiel secundus, Zabadias tertius,
 3 Iathanael quartus, ¶ Aelam quintus, Ioaha
 4 nam sextus, Elioenai septimus, ¶ Filii au-
 tem Obed-edom: Semeias primogenitus,
 Iozabad secundus, Ioaha tertius, Sachar
 5 quartus, Nathanael quintus. ¶ Ammiel
 sextus, Issachar septimus, Phollathi octa-
 6 uus: quia benedixit illi Dominus: ¶ Se-
 meiaë autem filio eius nati sunt filii, præ-
 7 fecti familiarum suarum: erant enim viri
 fortissimi. ¶ filii ergo Semeiaë: Othni, &

CAP. XXVI. VERBA DIERVM.

Raphael, & Obed, Elzabad, & fratres eius viri fortissimi: Elieiu quoq,, & Samachias. ¶ Omnes hi de filiis Obed-edom: ipsi & filii, & fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexagintaduo de Obed-edom. ¶ Porro Meselemiæ filii, & fratres eorum robustissimi, decem & octo. ¶ De Hosa autem, id est de filiis Merari: Semri princeps (non enim habuerat primogenitum & idcirco posuerat eum pater eius in principem:) ¶ Helcias secundus, Tabelias tertius, Zacharias quartus: omnes hi filii, & fratres Hosa, tredecim. ¶ Hi diuisi sunt in ianitores, vt semper principes custodiarũ, sicut & fratres eorum ministrarent in domo Domini. ¶ Missæ sunt ergo sortes ex æquo, & paruis & magnis per familias suas in vnamquamque portarum. ¶ Cecidit ergo fors orientalis, Selemiæ. Porro Zachariæ filio eius, viro prudentissimo, & erudito, sortitò obtigit plaga septentrionalis. ¶ Obed-edom verò & filiis eius, ad austrum: in qua parte domus erat seniorum concilium. ¶ Sephim & Hosa ad occidentem, iuxta portam quæ ducit ad viam ascensionis: custodia contra custodiam. ¶ Ad orientem verò, Leuitæ sex: & ad aquilonem quatuor per diem atque ad meridiem similiter in die, quatuor: & vbi erat concilium, bini & bini. ¶ In cellulis quoque ianitorum ad occidentem quatuor in via: biniq; per cellulas. ¶ Hæ sunt diuisiones ianitorum filiorum Core, & Merari. ¶ Porro Achias erat super the-
sau-

sauros domus Dei, & vasa sanctorum.

21 ¶ Filii quoque Ledan, filii Gersonni: de
Ledan principes familiarum, Ledan &

22 Gersonni, Iehieli. ¶ Filii Iehieli: Zathan
& Ioel "fratres" eius super thesauros do-

23 mus Domini, ¶ Amramitis & Isaaritis, &

24 Hebronitis & Ozihelitis. ¶ Subael autem
filius Herfom, filii Moyfi, præpositus the-

25 sauris. ¶ "Frater" quoque eius Eliezer, cu-

26 ius filius Rahabia, & huius filius Isaias,
& huius filius Ioram, huius quoque fi-

27 lius Zechri, & huius filius Selemith.

28 ¶ Ipse Selemith, & fratres eius super the-

29 sauros sanctorum, quæ sanctificauit Da-

30 uid rex, & principes familiarum, & tribu-

31 ni, & centuriones, & duces exercitus, ¶ de-

bellis, & manubiis præliorum, quæ con-

32 fecrauerat ad instaurationem & suppelle-

33 tilium templi Domini. ¶ Hac autem vni-

34 uersa sanctificauit Samuel Vidēs, & Saul

35 D filius Cis, & Abner filius Ner, & Ioab fi-

36 lius Saruix: "omnesque" sanctificauerant

37 ea per manum Selemith, & fratrum eius.

38 ¶ Isaaritis verò præerat Chonenias, & fi-

39 liis eius ad opera forinsecus super Israël

40 ad docendum & iudicandum eos. ¶ Por-

41 rò de Hebronitis Hasabias, & fratres eius

42 viri fortissimi, mille septingenti præerant

43 Israël trans Iordanem contra occiden-

44 tem, in cunctis operibus Domini, & in

45 ministerium regis. ¶ Hebronitarum au-

46 tem princeps fuit Ieria secundum fami-

47 lias & cognationes eorum. Quadrages-

48 mo anno regni David recensiti sunt: &

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

inuenti sunt viri fortissimi in Iazer Ga-
laad. ¶ fratresque eius robustioris ætatis, 31
duo millia septingenti principes familia-
rum. Preposuit autem eos David rex Ru-
benitis & Gadditis, & dimidiæ tribui Ma-
nasse, in omne ministerium Dei & regis.

CAP. XXVII.

Filii autem Israël secundum numerum A
suum, principes familiarum, tribuni
& centuriones & præfecti, qui ministra-
bant regi iuxta turmas suas, ingredientes
& egredientes per singulos menses in an-
no: vigintiquatuor millibus singuli præ-
erant. ¶ Primæ turmæ in primo mense 2
Iesboam præerat filius Zabdiel: & sub eo
viginti quatuor millia. ¶ De filiis Phares, 3
princeps cunctorum principum in exerci-
tu mense primo. ¶ Secūdi mensis habebat 4
turmam Dudia Ahohites, & post se alter
nomine Macelloth, qui regebat partē ex-
ercitus viginti quatuor millium. ¶ Dux 5
quoq; turmæ tertiæ in mense tertio, erat
Banaias filius Ioiadæ ^{sacerdos}: & in diui-
sione sua vigintiquatuor millia. ¶ Ipse est 6
Banaias fortissimus inter triginta, & super
triginta. præerat autē turmæ ipsius Ani-
zadab filius eius. ¶ Quartus, mense quar- 7
to, Azahel frater Ioab, & Zabadias filius
eius post eū: & in turma eius vigintiqua- B
tuor millia. ¶ Quintus, mense quinto, 8
princeps Samaoth Iezerites: & in turma
eius vigintiquatuor millia. ¶ Sextus, men- 9
se sexto, Hira filius Acces Thecuites: & in
turma eius vigintiquatuor millia. ¶ Septi- 10

miliis,

mus, mense septimo, Helles Phallonites de
 filiis Ephraim: & in turma eius viginti-
 quatuor millia. ⁹ Octauus, mense octauo,
 Sobochai Husathites de stirpe Zarahi: &
 in turma eius vigintiquatuor millia. ⁹ No-
 nius, mense nono, Abiezer Anathotites de
 filiis Iemini: & in turma eius vigintiqua-
 tuor millia. ⁹ Decimus, mense decimo Ma-
 rai, & ipse Netophathites de stirpe Zarahi,
 & in turma eius vigintiquatuor mil-
 lia. ⁹ Vndecimus, mense vndecimo, Ba-
 naias Pharathonites de filiis Ephraim: &
 in turma eius vigintiquatuor millia.
⁹ Duodecimus, mense duodecimo, Hol-
 dai Netophathites, de stirpe Gothoniel:
 & in turma eius vigintiquatuor millia.
⁹ Porrò tribubus præerant in Israël, Ru-
 benitis, dux Eliezer filius Zechi: Simeoni-
 tis, dux Saphathias filius Maacha: ⁹ Leui-
 tis, Hafabias filius Camuel: Aaronitis, Sa-
 doc. ⁹ Iuda, Eliu frater David: Issachar
 Amri filius Michael: ⁹ Zabulonitis Ief-
 maias filius Abdiæ: Nephthalitibus, Ieri-
 moth filius Ozriel: filius Ephraim, Osce
 filius Ozaziu: dimidiæ tribui Manasse, Io-
 el filius Phadaia: ⁹ & dimidiæ tribui Ma-
 nasse in Galaad, Iaddo filius Zacharie: Bē-
 iamin autem, Iasiel filius Abner. ⁹ Dan
 verò, Ezrihel filius Ieroham. hi principes
 filiorum Israël. ⁹ Noluit autem David nu-
 merare eos à viginti annis inferius: quia
 dixerat Dominus vt multiplicaret Israël
 quasi stellas cæli. ⁹ Ioab filius Saruia: cœ-
 perat numerare, nec compleuit: quia su-

CAP. XXVIII. VERBA DIERVM.

per hoc ira irruerat in Israël: & idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti, nõ est relatus in fastos regis Dauid. ¶ Super thesauros autem regis fuit Azmoth filius Dadiel. his autem thesauris qui erant in vrbibus, & in vicis, & in turribus præsidebat Ionathan filius Ozia. ¶ Operi autem rustico, & agricolis qui exercebant terram, præerat Ezri filius Chelub: ¶ vinearumque cultoribus, Semeias Romathites: celis autem vinariis, Zabdias Aphonites. ¶ Nãm super oliueta & ficeta, quæ erant in campestribus, Balanan Gederites: super apothecas autem olei, Ioas. ¶ Porro armentis quæ pascebantur in Saron, præpositus fuit Setrai Saronites: & super boues in vallibus, Saphiath filius Adli: ¶ super camelos vero, Vbil Ifinahelites: & super asinos, Iadiaz Meronathites: ¶ super oues quoque Taziz Agareus. omnes hi, principes substantiæ regis Dauid. ¶ Ionathan autem patruus Dauid, consiliarius, vir prudens & literatus: ipse & Iahiel filius Hachamoni, erant cum filiis regis. ¶ Achitophel etiã consiliarius regis, & Chusai Arachites amicus regis. ¶ Post Achitophel fuit Ioiada filius Banaia, & Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Ioab.

CAP. XXVIII.

Conuocauit igitur Dauid omnes principes Israël, duces tribuum, & præpositos turmarum, qui ministrabant regi: tribunos quoque & ceteriones, & qui præerant substantiæ & possessionibus regis: filiosque

filiosque suos cum eunuchis, & potentes,
 & robustissimos quosque in exercitu Ie-
 2 rusalem. ¶ Cumque surrexisset rex, & ste-
 tisset, ait: Audite me fratres mei, & popu-
 lus meus, cogitavi ut ædificarem domum
 in qua requiesceret arca fœderis Domini,
 & scabellum pedum Dei nostri & ad ædi-
 3 ficandum omnia præparavi. ¶ Deus au-
 tem dixit mihi. ¶ Non ædificabis domum *2. Re. 7. b. 177*
 nomini meo: eo quod sis vir bellator, &
 4 sanguinem fuderis. ¶ Sed elegit Dominus
 Deus Israël me de vniuersa domo patris
 mei, ut essem rex super Israël in sempiternum.
 ¶ Num: de Iuda enim elegit principes porro
 de domo Iuda, domum patris mei: & de
 filiis patris mei, placuit ei ut me eligeret
 5 regem super cunctum Israël. ¶ Sed & de *S. 1. p. 9. b. 70*
 filiis meis (filios enim mihi multos dedit
 dominus) elegit Salomonem filium meum,
 ut sederet in throno regni Domini super
 6 Israël, ¶ dixitque mihi: Salomôn filius tuus
 ædificabit domum meam, & atria mea: *Valtaria 120*
 ipsam enim elegi mihi in filium, & ego
 7 ero ei in patrem. ¶ Et firmabo regnum
 eius usque in æternum, si perseverauerit
 facere præcepta mea, & iudicia, sicut &
 8 hodie. ¶ Nunc ergo coram vniuerso cœ-
 tu Israël audiēte Deo nostro, custodite &
 perquirite cuncta mandata Domini Dei
 nostri: ut possideatis terram bonam & re-
 linquatis eam filiis vestris post vos usque
 9 in sempiternum. ¶ Tu autem Salomon
 fili mi, scito Deum patris tui, & serui ei
 corde perfecto, & animo volūtario: ¶ Om- *Psal. 7. c. 100*

nia enim corda scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogitationes intelligit. Si quæsieris eum, inuenies: si autem dereliqueris eum, proiciet te in æternum.

¶ Nunc ergo quia elegit te Dominus vt ædificares domum sanctuarii, confortare & perfice. ¶ Dedit autem Dauid Salomoni filio suo descriptionē porticus, & templi, & cellariorum, & coenaculi, & cubiculorum in adytis, & domus propitiatio- nis, ¶ nec non & omnium quæ cogita- uerat atriorum & exedrarum per circui- tū in thesauros domus Domini, & in the- sauros sanctorum, ¶ diuisionumque sa- cerdotalium & Leuiticarum, in omnia o- pera domus Domini, & in vniuersa vasa ministerii templi Domini. ¶ Aurum in pondere per singula vasa ministerii. Argē- ti quoque pōdus pro vasorum & operum diuersitate. ¶ Sed & in candelabra aurea & ad lucernas eorum, aurum pro men- sura vniuscuiusque candelabri & lucer- narum. Similiter & in candelabra argen- tea, & in lucernas eorum pro diuersitate mensuræ, pondus argenti tradidit. ¶ Au- rum quoque dedit in "mensas" propo- sitionis pro diuersitate "mensarum": simi- liter & argentum in alias mensas argen- teas. ¶ Ad fuscinulas quoque & phialas, & thuribula ex auro purissimo, & leun- culos aureos pro qualitate mensuræ pon- dus distribuit, in leunculum & leuncu- lum. Similiter & in leones argenteos di- uersum argenti pondus separauit. ¶ Al-

*mensa
scilicet 13.
mensura 13.*

tari autem in quo adoletur incensum, aurum purissimum dedit: ut ex ipso fieret similitudo quadrigæ cherubim extendentium alas, & velantiū arcam fœderis Domini. ¶ Omnia (inquit) venerunt scripta manu Domini ad me, ut intelligerē vniuersa opera exemplaris. ¶ Dixit quoque David Salomoni filio suo: Viriliter age, & confortare, & fac: ne timeas, & ne pueas, Dominus enim Deus meus tecum erit, & non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias omne opus ministerii domus Domini. ¶ Ecce diuisiones sacerdotum & Leuitarū, in omne ministerium, domus Domini assistunt tibi, & parati sunt, & no-
*operes ministri-
 sterij 12.*

CAP. XXIX.

A Locutusque est David rex ad omnem Ecclesiam, Salomonem filium meum vnum elegit Deus, adhuc puerū & tenellum: opus enim grande est, neque enim homini præparatur habitatio, sed **Deo.*
 ¶ Ego autem totis viribus meis præparavi impensas domus **Dei* mei. Aurum ad vasa aurea, & argentum in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea: & lapides onychinos, & quasi stibinos, & diuersorum colorum, omnemq; pretiosum lapidem, & marmor parium abundantissimè. ¶ & super hæc quæ obtuli in domum Dei mei, de peculio meo aurum & argentum do in templum Dei mei, exceptis his quæ præparavi in ædem sanctam. ¶ Tria
 millia

millia talenta auri de auro Ophir : & septem millia talentorum argenti probatissimi: ad deaurandos parietes templi. ¹ Et ubique opus est aurum, de auro, & ubique opus est argentum, de argento opera fiant per manus artificum : & si quis sponte offert, impleat manum suam hodie, & offerat quod voluerit Domino.

² V. 3.

³ Polliciti sunt itaque principes familiarum, & proceres tribuum Israël, tribuni quoque; & centuriones, & principes principum possessionum regis. ⁴ Dederunt

⁵ 6.

que in opera domus Domini auri talenta quinque millia, & solidos decem millia: argenti talenta decem millia: & æris talenta decem & octo millia: ferri quoque centum millia talentorum. ⁶ Et apud quemcunque inuenti sunt lapides, dederunt in

⁷ thesaurū 9.

thesauros domus Domini, per manum Iahiel Gersonitis. ⁸ Lætatusque est populus, cum vota ⁹ sponte promitterent: quia corde toto offerebant ea Domino: sed & David rex lætatus est gaudio magno.

¹⁰ sua 4.

¹¹ Et benedixit Domino coram universa multitudine, & ait: Benedictus es Domine Deus Israël patris nostri ab æterno in æternum. ¹² Tua est Domine magnificentia, & potentia, & gloria, atque victoria, & tibi laus: cuncta enim que in cælo sunt & in terra, tua sunt: tuum Domine regnum, & tu es super omnes principes. ¹³ Tuæ divitiæ, & tua est gloria: tu dominaris omnium: in manu tua virtus & potentia, in manu tua magnitudo & imperium omnium:

13 nium: ¶ Nunc igitur Deus noster confi-
 temur tibi, & laudamus nomen tuum in-
 14 clytum. ¶ Quis ego, & quis populus
 D meus, vt possimus hæc tibi vniuersa pro-
 mittere? tua sunt omnia: & quæ de manu
 15 tua accepimus, dedimus tibi. ¶ Peregrini
 enim sumus coram te & aduenæ, sicut o-
 mnes patres nostri. ¶ Dies nostri quasi vin- Supr. 2. b. 3a
 16 bra super terram, & nulla est mora. ¶ Do-
 mine Deus noster, omnis hæc cõpia quã
 parauimus vt ædificaretur domus nomi-
 ni sancto tuo, de manu tua est, & tua sunt
 17 omnia. ¶ Scio Deus meus quòd probes
 corda, & simplicitatem diligas, vnde & e-
 go in simplicitate cordis mei lætus obtulĩ
 vniuersa hæc: & populum tuum qui hic
 repertus est, vidi cum ingenti gaudio tibi
 18 offerre donaria. ¶ Domine Deus Abra-
 E ham, & Isaac, & Israël patrũ nostrorum,
 custodi in æternum hanc volũtatem cor-
 dis eorum, & semper in venerationẽ tuã
 19 mens ista permaneat. ¶ Salomoni quoq;
 filio meo da cor perfectum, vt custodiat
 mandata tuã, testimonia tua, & ceremo-
 nias tuas, & faciat vniuersa: & ædificet æ-
 20 dem, cuius impensas parauĩ. ¶ Præcepit
 autem Dauid vniuersæ ecclesiæ: Benedi-
 cite Domino Deo "nostro": Et benedixit *v. 10. 11
 omnis ecclesia Domino Deo patrum suo-
 rum, & inclinauerunt se, & adorauerunt
 21 Deum, & deinde regem. ¶ Immolauẽ-
 runtque victimas Domino: & obtulerunt
 holocausta die sequenti, tauros mille, arie-
 tes mille, agnos mille cum libaminibus
 suis,

2 Reg. 1. c.

suis, & vniuerso ritu abundantissimè in
 omnem Israël. ¶ Et comederunt, & bi-
 berunt coram Domino in die illo cum
 grandi lætitia. ¶ Et vnixerunt secundo Sa-
 lomnem filium Dauid. Vnixerunt autem
 eum Domino in principem, & Sadoc in
 pontificem. ¶ Seditque Salomon super
 solium Domini in regem pro Dauid pa-
 tre suo, & cunctis placuit: & paruic illi o-
 mnis Israël. ¶ Sed & vniuersi principes
 & potentes, & cuncti filii regis Dauid de-
 derunt manum, & subiecti fuerunt Salo-
 moni regi. ¶ Magnificauit ergo Domi-
 nus Salomonem super omnem Israël: &
 dedit illi gloriam regni, qualem nullus ha-
 buit ante eum rex Israël. ¶ Igitur Dauid
 filius Isai regnauit super vniuersum Israël. ¶
 ¶ Et dies quibus regnauit super Israël, fue-
 runt quadraginta anni: in Hebron regna-
 uit septem annis, & in Ierusalē annis tri-
 ginta tribus. ¶ Et mortuus est in senectu-
 te bona, & plenus dierū, & diuitiis, & glo-
 ria. Et regnauit Salomon filius eius pro
 eo. ¶ Gesta autem Dauid regis priora &
 nouissima scripta sunt in libro Samuelis
 Videntis, & in libro Nathan Prophetæ,
 atque in volumine Gad Videntis: ¶ vni-
 uersique regni eius & fortitudinis, & tem-
 porum quæ transierunt sub eo, siue in Is-
 raël siue in cunctis regnis terrarum.

SECUNDVS LIBER

PARALIPOMENON:

HEBRAÏCE DIBRE

HALAMIM.

CAP. I.

Onfortatus est ergo Salomon filius Dauid in regno suo, & dominus* erat cū eo, & magnificauit eum in excelsum. ¶ Præcepitque Salomon vniuerso Israëli, tribunis

3. Re. 3. 4. 1.

*Dns eius

& centurionibus, & ducibus & iudicibus omnis Israëli, & principibus familiarū: ¶ & abiit cū vniuersa multitudine in excelsum Gabaō, vbi erat tabernaculū foederis Domini, quod fecit Moyse famulus Dei, in solitudine. ¶ Arcā autē Dei adduxerat Dauid de Cariath iarim in locū quem præparauerat ei, & vbi fixerat illi tabernaculū, hoc est in Ierusalē. ¶ Altare quoque æneū, quod fabricatus fuerat Beseleel filius Uri filii Hur, ibi erat corā tabernaculo domini quod & requisit Salomon & omnis ecclesia. ¶ Ascenditque Salomon ad altare æneum, coram tabernaculo foederis Domini, & obtulit in eo mille hostias. ¶ Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus, dicens, Postula quod vis, vt dem tibi. ¶ Dixitque Salomon Deo, Tu fecisti cum Dauid patre meo misericordiam magnam: & constituisti me regem pro eo. ¶ Nunc

Exo. 38. 1. 4.

m m 2

ergo

ergo Domine Deus impleatur sermo tuus, quem pollicitus es David patri meo: tu enim me fecisti regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est, quàm puluis terræ. ¶ Da mihi sapien- 10
 tiam & intelligentiam, vt ingrediar & e- C
 grediar coram populo tuo: quis enim po-
 test hunc populum tuum dignè, qui tam
 grandis est, iudicare? ¶ Dixit autem Deus 11
 ad Salomonem, Quia hoc magis placuit
 cordi tuo, & nō postulasti diuitias, & sub-
 stantiam, & gloriam, neque animas eo-
 rum qui te oderant, sed nec dies vitæ plu-
 rimos: petisti autem sapientiam & scien-
 tiam, vt iudicare possis populum meum,
 super quem constitui te regem, ¶ Sapien- 12
 tia & scientia data sunt tibi: diuitias au-
 tem & substantiam & gloriam, dabo ti-
 bi, ita vt nullus in regibus nec ante te, nec
 post te fuerit similis tui. ¶ Venit ergo Sa- 13
 lamon ab excelso Gabaon in Ierusalem D
 coram tabernaculo fœderis, & regnauit
 super Israël. ¶ Congregauitque sibi currus 14
 & equites, & facti sunt ei mille quadrin-
 gēti currus, & duodecim millia equitum: 15
 & fecit eos esse in yrbibus quadrigarum,
 & cum rege in Ierusalem. ¶ Præbuitque 16
 rex argentum & aurum in Ierusalē quasi
 lapides, & cedros quasi sycomoros, quæ
 nascuntur in campestribus multitudine
 magna. ¶ Adducebantur autem ei equi 16
 de Aegypto, & de Coa à negotiatoribus
 regis, qui ibant, & emebant pretio, ¶ qua- 17
 drigam equorum sexcentis argenteis, &
 equum

3. Re. 10. 4. 28

equum centum quinquaginta : similiter de vniuersis regnis Cethæorum, & à regibus Syriæ emptio celebrabatur.

CAP. II.

A Dcreuit autem Salomon ædificare domum nomini Domini, & palatium sibi. ¹ Et numerauit septuaginta millia virorū portantium humeris, & octoginta millia qui cederent lapides in montibus, præpositosque eorum tria millia sexcētos. ² Misit quoque ad Hiram regem Tyri, dicens, || Sicut egisti cum Dauid patre meo, & misisti ei ligna cedrina, vt ædificaret sibi domum, in qua & habitauit: ³ sic fac mecum vt ædificem domum nomini Domini Dei mei, vt consecrem eam ad adolendum incensum coram illo, & fumigāda aromata, & ad propositionem panum sempiternam, & ad holocaustomata manè & vespere, sabbathis quoque & neomeniis, & solennitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, quæ mandata sunt Israëli. ⁴ Domus enim quam ædificare cupio, magna est: magnus est enim ⁵ Deus noster super omnes deos. ⁶ Quis ergo poterit præualere, vt ædificet ei dignā domum? si cælum, & cæli cælorum capere eum nequeunt: quantus ego sum, vt possim ædificare ei domum? sed ad hoc tantum, vt adoleatur incensum coram illo. ⁷ Mitte ergo mihi virum eruditum, qui nouerit operari in auro & argento, ære & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & qui sciat sculperè cælaturas cum his ar-

3. Reg. 5. a. 2.

tificibus quos mecum habeo in Iudea & Ierusalem, quos præparauit Dauid pater meus. ¶ Sed & ligna cedrina mitte mihi, & arceuthina, & pinea de Libano: scio enim quòd serui tui nouerint cædere ligna de Libano, & erunt serui mei cum seruis tuis, ¶ vt parentur mihi ligna pluri- ma. Domus enim quam cupio ædificare, magna est nimis & inclyta. ¶ Præterea operariis qui cæsuri sunt ligna, seruis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & hordei coros totidem, *olei quoque facta viginti millia. ¶ Dixit autem Hiram rex Tyri per literas, quas miserat Salomoni, Quia dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fecit super eum. ¶ Et addidit, dicēs, Benedictus Dominus Deus Israël, qui fecit cælum & terram, qui dedit Dauid regi filium sapientem & eruditum & sensatum atque prudentem, vt ædificaret domum Domino, & palatium sibi. ¶ Misi ergo tibi virum prudentem & scientissimum Hiram patrem meum, ¶ filium mulieris de filiabus Dan: cuius pater fuit Tyrius, qui nouerit operari in auro & argento, ære & ferro, & marmore, & lignis, in purpura quoque & hyacintho & bysso & coccino: & qui sciat cælare omnem sculpturam, & adinuenire prudenter quodecunque in opere necessarium est cum artificibus tuis, & cum artificibus domini mei Dauid patris tui. ¶ Triticum ergo, & hordeum, & oleum, & vinum, quæ pollicitus es domine mi, mitte seruis tuis.

* Et vini viginti millia metretas 1.

Nos

16 [¶]Nos autem cædemus ligna de Libano, quot necessaria habueris, & applicabimus ea raribus per mare in Ioppe: tuis autem
 17 erit transferre ea in Ierusalem. [¶]Numerauit igitur Salomon omnes viros profelytos qui erant in terra Israël, post dinumerationem quam dinumerauit Dauid pater eius: & inuenti sunt centum quinquaginta tria millia & sexcenti. [¶]Fecitque ex eis septuaginta millia, qui humeris onera portarent, & octoginta millia qui lapides de montibus cæderent: tria autem millia, & sexcentos præpositos operum populi.

CAP. III.

A ^ET cœpit Salomon ædificare domum Domini in Ierusalem, in Monte-moria, qui demonstratus fuerat Dauid patri eius, in loco, quem parauerat Dauid in area [¶]Ornan Iebusæi. [¶]Cœpit autem ædificare mense secundo, anno quarto regni sui. [¶]Et hæc sunt fundamenta quæ iecit Salomon, vt ædificaret domum Dei, longitudinis cubitos in mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti. [¶]Porticum verò ante frontem, quæ tendebatur in longum iuxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti: porrò altitudo centum viginti cubitorum erat: & deaurauit eam intrinsecus auro mundissimo.
 3 [¶]Domum quoque maiorem texit tabulis lignis abiegnis & laminas auri obrizi affixit per totum: sculpsitque in ea palmas, & quasi catenulas se inuicem complectentes. [¶]Strauit quoque patimentum templi

2. Reg. 24.

d. 25.

1. Pa. 21. d. 26

3. Reg. 6. d. 42

pretiosissimo marmore, decore multo.
 Porro aurum erat probatissimum, de
 cuius laminis textit domum, & trabes e-
 ius, & postes, & parietes, & ostia: & cæla-
 uit cherubim in parietibus. Fecit quoque
 domum Sanctifanctorum: longitudinem
 iuxta latitudinem domus, cubitorum vi-
 ginti: & latitudinem similiter viginti cu-
 bitorum: & laminis aureis textit eam, quasi
 talentis sexcentis. Sed & clauos fecit au-
 reos, ita vt singuli clauis siclos quinquage-
 nos appenderent: cænacula quoque textit
 auro. Fecit etiam in domo Sanctifancto-
 rum cherubim duos, opere statuario: &
 textit eos auro. Alæ cherubim viginti cu-
 bitis extendebantur, ita vt vna ala habe-
 ret cubitos quinque, & tangeret parietem
 domus: & altera quinque cubitos habens,
 alam tangeret alterius cherub. Similiter
 cherub alterius ala, quinque habebat cu-
 bitos, & tangebatur parietem: & ala eius al-
 tera quinque cubitorum, alam cherub al-
 terius contingebatur. Igitur alæ vtriusque
 cherubim expansæ erant, & extendeban-
 tur per cubitos viginti: ipsi autem stabant
 erectis pedibus, & facies eorum erant versæ
 ad exteriorem domum. Fecit quoque ve-
 lum ex hyacintho, purpura, cocco, & bys-
 so: & intexuit ei cherubim. Ante fores
 etiam templi duas columnas, quæ triginta
 & quinque cubitos habebant altitudi-
 nis: porro capita earum, quinque cubito-
 rum. Necnon & quasi catenulas in ora-
 culo, & superposuit eas capitibus colum-
 narum.

27. f. 51.

52. d. 20.

narum: malogranata etiam centum, quæ
 17 catenulis interposuit. ¶ Ipsas quoque co-
 lumnas posuit in vestibulo templi, vnam
 à dextris, & alteram à sinistris: eam quæ à
 dextris erat, vocauit Iachin, & quæ ad læ-
 uam, Booz.

CAP. IIII.

A Fecit quoque altare æneum viginti cu-
 bitorum longitudinis, & viginti cubi-
 torum latitudinis, & decem cubitorum al-
 2 titudinis. ¶ Mare etiam fusile decem cubi-
 tis à labio vsque ad labiū, rotundum per
 circuitum: quinque cubitos habebat alti-
 tudinis, & funiculus triginta cubitorū am-
 3 biebat gyrum eius. ¶ Similitudo quoque
 boum erat subter illud: & decem cubitis
 quædam extrinsecus cælature, quasi duo-
 bus versibus aluum maris circuibant. Bo-
 4 ues autem erāt fusiles: ¶ & ipsum mare su-
 per duodecim boues impositū erat, quo-
 rum tres respiciebant ad aquilonē, & alii
 tres ad occidentē, porrò tres alii meridiē,
 & tres qui reliqui erant, orientē, habentes
 mare superpositū: posteriora autē boum
 5 erant intrinsecus sub mari. ¶ Porrò vasti-
 tas eius habebat mensurā palmi, & labiū
 illius erat quasi labium calicis, vel repandi
 6 lili: capiebatque tria millia metretas. ¶ Fe-
 cit quoque conchas decē: & posuit quin-
 que à dextris, & quinque à sinistris, vt la-
 uarent in eis omnia quæ in holocaustum
 oblaturi erāt: porrò in mari sacerdotes la-
 7 uabantur. ¶ Fecit autem & candelabra au-
 rea decem, secundū speciem qua iusserat

3. Re. 7. c. 23.

"iussa evāg."

fieri: & posuit ea in templo, quinque à dextris, & quinque à sinistris. ¶ Necnon & mensas decem: & posuit eas in templo, quinque à dextris, & quinque à sinistris. Phialas quoque aureas centum. ¶ Fecit etiam atrium sacerdotum, & basilicam gradem: & ostia in basilica, quæ textit erant. ¶ Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. ¶ Fecit autem Hiram lebetes, & creagras, & phialas: & compleuit omne opus regis in domo Dei. ¶ Hoc est, columnas duas: & epistylia & capita, & quasi quædam retiacula, quæ capita tegerent super epistylia. ¶ Malo granata quoque quadringenta, & retiacula duo, ita ut bini ordines malo granatorum singulis retiaculis iungerentur, quæ protegerent epistylia, & capita columnarum. ¶ Bases etiam fecit et conchas, quas superposuit basibus: ¶ mare unum, boues quoque duodecim, sub mari. ¶ Et lebetes, & creagras, & phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius in domo Domini ex ære mundissimo. ¶ In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Socoth, & Saredatha. ¶ Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus æris. ¶ Fecit quoque Salomon omnia vasa domus Dei, & altare aureum: & mensas, & super eas panes propositionis. ¶ Candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante oraculum iuxta ritum, ex auro purissimo: & florentia quædam, & lucernas, & forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt. ¶ Thymia-

teria

quadr-
genta 13.

teria quoque, & thuribula, & phialas, & mortariola ex auro purissimo. Et ostia celauit templi interioris, id est, in Sancto-
sanctorum: & ostia templi forinsecus au-
rea. Sicque completum est omne opus
quod fecit Salomon in domo Domini.

CAP. V.

A Intulit igitur Salomon omnia quæ vo-
luerat Dauid pater suus, argentū & au-
rum, & vniuersa vasa posuit in thesauris
domus Dei. Post quæ cōgregauit maio-
res natū Israël, & cunctos principes tribu-
um, & capita familiarum de filiis Israël, in
Ierusalem: vt adducerent arcam fœderis
Domini de ciuitate Dauid, quæ est Sion.
Venerunt itaq; ad regem omnes viri Is-
raël in die solenni mensis septimi. Cū-
que venissent cuncti seniorum Israël, por-
tauerunt Leuitæ arcā, & intulerūt eam,
& omnem paraturam tabernaculi. Porro
vasa sanctuarii quę erant in tabernaculo,
portauerunt sacerdotes cū Leuitis. Rex
autem Salomon & vniuersus coetus Is-
raël, & omnes qui fuerunt congregati an-
te arcā, immolabant arietes & boues abs-
que vilo numero: tanta enim erat multi-
tudo victimarum. Et intulerunt sacerdo-
tes arcam fœderis Domini in locū suum,
id est, ad oraculū templi, in Sancta sancto-
rum subter alas cherubim: ita vt cheru-
bim expanderēt alas suas super locum in
quo posita erat arca, & ipsam arcam te-
gerent cū vectibus suis. Vectium autem
quibus portabatur arca, quia paululum

longiores erant, capita parebāt ante oraculum: si verò quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre nō poterat. Fuit itaque arca ibi vsque in præsentem diem. ¶ Nihilq; erat aliud in arca, nisi duæ tabule læ quas posuerat Moyses in Horeb, quando legem dedit Dominus filiis Israël egredientibus ex Aegypto. ¶ Egressis autē sacerdotibus de sanctuario (omnes enim sacerdotes qui ibi potuerāt inueniri, sanctificati sunt, nec adhuc in illo tēpore vices, & ministeriorum ordo inter eos diuisus erat) ¶ tã Leuitæ quàm cantores, id est, & qui sub Asaph erant, & qui sub Hemã, & qui sub Iduthun, filii & fratres eorū vestiti byssinis, cymbalis & psalteriis, & cytharis concrepabāt, stantes ad orientalem plagam altaris, & cū eis sacerdotes cētum viginti canentes tubis. ¶ Igitur cunctis pariter & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diuersi generis musicorū concinentibus, & vocē in sublime tollentibus, longè sonitus audiebatur: ita vt cū Dominum laudare cœpissent, & dicere, Gōfitemini Domino quoniã bonus, quoniã in æternū misericordia eius: impleretur domus Dei nube, ¶ ne possent sacerdotes stare & ministrare propter caliginē. Cōpleuerat enim gloria Domini domum Dei.

CAP. VI.

3. reg. 2. b. 2. **T**unc Salomon ait, Dominus pollicitus est vt habitaret in caligine: ¶ ego autem ædificaui domum nomini eius, vt habitaret ibi in perpetuum. ¶ Et conuer-

tit-rēx' faciem suam, & benedixit vniuer-
 sę multitudini Israēl (nā omnis turba sta-
 4 bat intenta,) & ait, ¶ Benedictus Dominus
 Deus Israēl, qui quod locutus est Dauid
 5 patri meo, opere compleuit, dicens, A die
 qua eduxi populum meū de terra-Aegy-
 pti, non elegi ciuitatem de cunctis tribu-
 bus Israēl, vt ædificaretur in ea domus no-
 mini meo: neque elegi quenquam alium
 virum, vt esset dux in populo meo Israēl:
 6 sed elegi Ierusalem, vt sit nomen meum
 in ea, & elegi Dauid, vt constituerē eum
 7 super populum meum Israēl. ¶ Cūque
 fuisset voluntatis Dauid patris mei, vt æ-
 dificaret domum nomini Domini Dei
 8 Israēl, ¶ dixit Dominus ad eum, Quia hęc
 B fuit voluntas tua, vt ædificares domum
 nomini meo, bene quidem fecisti huius-
 9 cernodi habere voluntatem: ¶ sed non tu
 ædificabis domū, veruntamen filius tuus
 qui egredietur de lumbis tuis, ipse ædifi-
 10 cabit domum nomini meo. ¶ Compleuit
 ergo Dominus sermonem suum quem
 locutus fuerat: & ego surrexi pro Dauid
 patre meo, & sedi super thronum Israēl,
 sicut locutus est Dominus: & ædificaui
 11 domum nomini Domini Dei Israēl. ¶ Et
 posui in ea arcam, in qua est pactum Do-
 12 mini quod pepigit cum filiis Israēl. ¶ Ste-
 tit ergo coram altari Domini ex aduerso
 vniuersę multitudinis Israēl, & extendit
 13 manus suas. ¶ Siquidem fecerat Salomon
 basim æneam, & posuerat eam in medio
 basilicę, habentem quinque cubitos lon-

gitudinis, & quinque cubitos latitudinis, & tres cubitos altitudinis: stetitque super eam: & deinceps flexis genibus contra vniuersam multitudinē Israël, & pal-

2. Mc. 2. b. 10

mis in cælum leuatis, ait, Domine Deus Israël, non est similis tui Deus in cælo & in terra: qui custodis pactum & misericordiam cum seruis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo. Qui præstitisti seruo tuo David patri meo quæcunque locutus fueras ei: & quæ ore promiseras, opere complesti, sicut & præsens tempus probabat. Nunc ergo Domine Deus Israël, imple seruo tuo patri meo David quæcunque locutus es, dicēs, Non deficiet ex te vir coram me, qui sedeat super thronum Israël: ita tamen si custodierint filii tui vias meas, & ambulauerint in lege mea, sicut & tu ambulasti coram me. Et nunc Domine Deus Israël, firmetur sermo tuus quem locutus es seruo tuo David. Ergone credibile est vt habitet Deus cum hominibus super terram? Si cælum, & cæli cælorum non te capiunt, quanto magis domus ista quam ædificauisti? Sed ad hoc tantum facta est, vt respicias orationem serui tui, & obsecrationē eius Domine Deus meus: & audias preces quas fudit famulus tuus coram te: vt aperias oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus, super locum in quo pollicitus es vt inuocaretur nomen tuum: & exaudires orationem quam seruus tuus orat in eo, & exaudias

2. Mc. 2. b. 10

preces

2. Mc. 2. b. 10

preces famuli tui, & populi tui Israël.
 Quicumque orauerit in loco isto, exaudi
 de habitaculo tuo, id est, de cælis, & pro-
 22 pitiare. ¶ Si peccauerit quispiam in proxi-
 mum suum, & iurare contra eum para-
 tus venerit, seque maledicto constrinxe-
 23 rit coram altari in domo ista: ¶ tu audies
 de cælo, & facies iudicium seruorū tuo-
 rum, ita vt reddas iniquo viam suam in
 caput proprium, & vlciscaris iustum, re-
 24 tribuens ei secundum iusticiam suam. ¶ Si
 superatus fuerit populus tuus Israël ab
 inimicis (peccabunt enim tibi) & cōuersi
 egerint pœnitentiam, & obsecrauerint no-
 men tuum, & fuerint deprecati in loco
 25 isto: ¶ tu exaudies de cælo, & propitiare
 peccato populi tui Israël, & reduc eos in
 terram quam dedisti eis, & patribus eo-
 26 rum. ¶ Si clauso cælo pluuia non fluxerit
 E propter peccata populi, & deprecati te
 fuerint in loco isto, & confessi nomini
 tuo, & conuersi à peccatis suis, cum eos
 27 afflixeris, ¶ exaudi de cælo Domine, & di-
 mitte peccata seruis tuis & populi tui Is-
 raël, & doce eos viam bonam per quam
 ingrediantur, & da pluuiam terræ quam
 28 dedisti populo tuo ad possidendum. ¶ Fa *Infr. 20. 6. 9.*
 mes si orta fuerit in terra, & pestilentia,
 ærugo & aurugo, & locusta, & bruchus,
 & hostes vastatis regionibus portas obse-
 derint ciuitatis, omnisque plaga & infir-
 29 mitas presserit: ¶ si quis de populo tuo
 Israël fuerit deprecatus, cognoscens pla-
 gam & infirmitatem suam, & expande-

rit manus suas in domo hac : ⁊ tu exau-
 dies de cælo , de sublimi scilicet habita-
 culo tuo, & propitiare, & redde vnici-
 que secundum vias suas quas nosti eum
 habere in corde suo: (tu enim solus nosti
 corda filiorum hominum.) ⁊ Vt timeant
 te, & ambulent in viis tuis cunctis diebus
 quibus viuunt super faciem terræ quam
 dedisti patribus nostris. ⁊ Externum quo-
 que qui non est de populo tuo Israël, si
 venerit de terra longinqua, propter no-
 men tuum magnum, & propter manum
 tuam robustam, & brachium tuum ex-
 tentum, & adorauerit in loco isto: ⁊ tu
 exaudies de cælo firmissimo habitaculo
 tuo, & facies cuncta pro quibus inuoca-
 uerit te ille peregrinus: vt sciant omnes
 populi terræ nomen tuum, & timeant te
 sicut populus tuus Israël, & cognoscant
 quia nomen tuum inuocatum est super
 domum hanc quam ædificauit. ⁊ Si egres-
 sus fuerit populus tuus ad bellum contra
 aduersarios suos per viam in qua miseris
 eos, adorabunt te contra viam in qua ci-
 uitas hæc est quæ elegisti, & domus quam
 ædificauit nomini tuo: ⁊ tu exaudies de cæ-
 lo preces eorum, & obsecrationem, & vl-
 ciscaris. ⁊ Si autem peccauerint tibi (ne-
 que enim est homo qui non peccet) & G
 iratus fueris eis, & tradideris hostibus, &
 captiuos duxerint eos in terram longin-
 quam, vel certè quæ iuxta est, ⁊ & con-
 uersi in corde suo in terra ad quam cap-
 tui ducti fuerant, egerint pœnitentiam,

3. Re. 2. e. 46

Ecc. 7. c. 21.

2. Ioan. 1. d. 8

& de-

& deprecati te fuerint in terra captiuitatis
 suæ, dicentes, Peccauiimus, iniquè feci-
 38 mus, iniuste egimus: ? & reuersi fuerint
 ad te in toto corde suo, & in tota anima
 sua, in terra captiuitatis suæ ad quam du-
 cti sunt, adorabunt te contra viam terræ
 suæ quam dedisti patribus eorum, & vr-
 bis quam elegisti, & domus quam ædifi-
 39 caui nomini tuo: ? tu exaudies de cælo,
 hoc est, de firmo habitaculo tuo preces
 eorum, & facias iudicium, & dimittas po-
 40 pulo tuo quamuis peccatori. ? tu es enim
 Deus meus, aperiantur, quæso, oculi tui,
 & aures tuæ intentæ sint ad orationem
 41 quæ fit in loco isto. ? || Nunc igitur con- *Psal. 131. b. 2*
 surge Domine Deus in requiem tuam, tu
 & arca fortitudinis tuæ: Sacerdotes tui
 Domine Deus induantur salutem, & san-
 42 cti tui lætentur in bonis. ? Domine Deus
 ne auerferis faciem christi tui: memento
 misericordiarum David serui tui.

CAP. VIII.

A C Vinque compleisset Salomon fundes
 preces, ignis descendit de cælo, & de- *2. Reg. 2. b. 10*
 uorauit holocausta & victimas: & maie-
 2 stas Domini impleuit domum. ? Nec po-
 terat sacerdotes ingredi templum Domi-
 ni, eò quòd impleisset maiestas Domini
 3 templum Domini. ? Sed & omnes filii Is-
 raël videbant descendentem ignem, &
 gloriam Domini super domum: & cor-
 ruentes proni in terram super pauimen-
 tum stratum lapide, adorauerunt: & lau-
 dauerunt Dominum, Quoniam bonus,

CAP. VII. VERBA DIERVM.

quoniam in seculum misericordia eius.

¶ Rex autem & omnis populus immola- 4
 3. Reg. 8. 65. bant victimas coram Domino. ¶ Macla- 5
 uit igitur rex Salomon hostias, bouum vi-
 ginti duo millia, arietum centum viginti
 millia: & dedicauit domum Dei rex &
 vniuersus populus. ¶ Sacerdotes autē sta- 6
 bant in officiis suis: & Leuitæ in organis
 carminum Domini, quæ fecit Dauid rex
 ad laudandum Dominum, Quoniam
 in æternum misericordia eius, hymnos B
 Dauid canentes per manus suas: porro sa-
 cerdotes canebant tubis ante eos, cunctus-
 que Israël stabat. ¶ Sanctificauit quoque 7
 Salomon medium atrii ante templū Do-
 mini: obtulerat enim ibi holocausta &
 adipēs pacificorum: quia altare æneum
 quod fecerat, non poterat sustinere holo-
 causta & sacrificia & adipēs. ¶ Fecit ergo 8
 Salomon solennitatem in tempore illo
 septem diebus, & omnis Israël cum eo, ec-
 clesia magna valde, ab introitu Emath vs-
 que ad Torrentem-Aegypti. ¶ Fecitq; die 9
 octauo collectam, eò quòd dedicasset al-
 tare septem diebus, & solennitatem cele-
 brasset diebus septem. ¶ Igitur in die vice- 10
 simo tertio mensis septimi dimisit popu-
 los ad tabernacula sua, lætantes atq; gau-
 dentes super bono quod fecerat Domi-
 nus Dauidi, & Salomoni, & Israëlī popu-
 lo suo. ¶ Compleuitq; Salomō domum 11
 3. Reg. 9. 4. 1. Domini, & domum regis, & omnia quæ
 disposuerat in corde suo vt faceret in do-
 mo Domini, & in domo sua, & prospera-

12 tus est. ¶ Apparuit autem ei Dominus no-
 C ãte, & ait, Audiui orationem tuam, & ele-
 gi locum istum mihi in domum sacrifi-
 13 cii. ¶ Si clausero cælum & pluuia non flu-
 xerit, & mandauero & præcepero locu-
 stæ vt deuoret terram, & misero pestilen-
 14 tiam in populum meum: ¶ conuersus au-
 tem populus meus, super quos inuoca-
 tum est nomē meum, deprecatus me fue-
 rit, & exquisierit faciem meam, & egerit
 poenitentiam à viis suis pessimis: & ego
 exaudiam de cælo, & propitius ero pecca-
 15 tis eorum, & sanabo terram eorum. ¶ Ocu-
 li quoque mei erunt aperti, & aures meæ
 erectæ ad orationem eius qui in loco isto
 16 orauerit. ¶ Elegi enim, & sanctificaui locū
 istum, vt sit nomen meum ibi in sempi-
 ternum, & permaneant oculi mei & cor
 17 meum ibi cunctis diebus. ¶ Tu quoque fi-
 D ambulaueris coram me, sicut ambulauit
 David pater tuus, & feceris iuxta omnia
 quæ præcepi tibi, & iustitias meas iudi-
 18 ciaque seruaueris: ¶ suscitabo thronum re-
 gni tui, sicut pollicitus sum David patri
 tuo, dicēs, Nō auferetur de stirpe tua vir,
 19 qui non sit princeps in Israël. ¶ Si autem
 auerſi fueritis, & dereliqueritis iustitias
 meas, & præcepta mea quæ proposui vo-
 bis, & abeuntes seruiueritis diis alienis, &
 20 adoraueritis eos: ¶ euellā vos de terra mea
 quam dedi vobis, & domum hanc quam
 sanctificaui nomini meo, projiciam à fa-
 cie mea, & tradam eam in parabolam, &
 21 in exemplum cunctis populis. ¶ Et domus

- 130

¶ edificasti.

nn +

ista

CAP. VII VERBA DIERV.

ista erit in prouerbiū vniuersis transeun-
tibus, & dicent stupētes, Quare fecit Do-
minus sic terræ huic, & domui huic? Re-
spondebuntque, Quia dereliquerunt Do-
minum Deum patrum suorum, qui edu-
xit eos de terra-Aegypti, & apprehende-
runt deos alienos, & adorauerunt eos, &
coluerunt: idcirco venerūt super eos vni-
ueriā hæc mala.

CAP. VIII.

3. Re. 9. b. 10. **E**Xpletis autē viginti annis postquam
ædificauit Salomon domum Domi-
ni & domum suam: ¶ ciuitates quas dede-
rat Hiram Salomoni, ædificauit, & habi-
tare ibi fecit filios Israēl. ¶ Abiit quoque
in Emath Suba, & obtinuit eam. ¶ Et ædi-
ficauit Palmiram in deserto, & alias ciui-
tates munitissimas ædificauit in Emath.
¶ Extruxitque Beth-horon superiorem, &
Beth-horon inferiorem, ciuitates mura-
tas habentes portas & vectes & seras:
¶ Balaath etiam & omnes vrbes firmissi-
mas que fuerunt Salomonis, cunctasque
vrbes quadrigarum, & vrbes equitum. om-
nia " quæcunque voluit Salomon atque
disposuit, ædificauit in Ierusalem & in Li-
bano, & in vniuersa terra potestatis suæ.
¶ Omnem populum qui derelictus fuerat
de Hethæis, & Amorrhæis, & Pherezæis, &
& Heuæis, & Iebusæis, qui non erant de
stirpe Israēl, ¶ de filiis eorū, & de posteris
quos non interfecerant filii Israēl, subiugauit
Salomon in tributarios, vsque in
diem hanc. ¶ Porro de filiis Israēl non po-
sunt

¶ qua 3.

fuit vt seruirent operibus regis : ipsi enim
 erāt viri bellatores, & duces primi & prin-
 10 cipes quadrigarum & equitum eius. ¶ Om-
 nes autem principes exercitus regis Salo-
 monis fuerunt ducenti quinquaginta, qui
 11 erudiebant populum. ¶ Filiam verò Pha-
 raonis transtulit de Ciuitate-David in
 C domum quam ædificauerat ei. Dixit enim
 -rex, Non habitabit vxor mea in domo
 David regis Israël, eò quòd sanctificata
 fit: quia ingressa est in eam arca Domini.
 12 ¶ Tunc obrulit Salomon holocausta Do-
 mino super altare Domini, quod extru-
 13 xerat ante porticum, ¶ vt per singulos dies
 offerretur in eo iuxta præceptum Moyfi,
 in sabbathis & in calendis, & in festis die-
 bus ter per annum, id est, in solennitate
 azymorum, & in solennitate hebdoma-
 rum, & in solennitate tabernaculorum.
 14 ¶ Et constituit iuxta dispositionem David
 patris sui officia sacerdotum in ministe-
 riis suis: & Leuitas in ordine suo, vt lau-
 darent, & ministrarent coram sacerdoti-
 bus iuxta ritum vniuscuiusque diei: & ia-
 nitores in diuisionibus suis per portam &
 portam: sic enim præceperat David ho-
 15 mo Dei. ¶ Nec prætergressi sunt de man-
 D datis regis tam sacerdotes, quàm Leuitæ,
 ex omnibus quæ præceperat, & in custo-
 16 diis thesaurorum. ¶ Omnes impensas præ-
 paratas habuit Salomon, ex eo die quo
 fundauit domum Domini, vsque in diem
 17 quo perfecit eam. ¶ Tunc abiit Salomon
 in Amon-Gaber, & in Ailath ad oram

Maris-rubri, quæ est in terra-Edom. ⁹Mi-
fit autem ei Hiram per manus seruorum
suorum naues, & nautas gnaros maris, &
abierunt cum seruis Salomonis in Ophir:
tuleruntque inde quadringenta quinquaginta
talenta auri, & attulerunt ad re-
gem Salomonem.

CAP. IX.

3. reg. 10. c. 1.
Mat. 12. d. 42
Luc. 11. d. 31.

REgina quoque Saba cum audisset fa-
mam Salomonis, venit vt tentaret
eum in ænigmatibus, in Ierusalem: cum
magnis opibus & camelis, qui portabant
aromata, & auri plurimum, gemmasque
pretiosas. Cumque venisset ad Salomo-
nem, locuta est ei quæcunque erant in
corde suo. ⁹Et exposuit ei Salomon om-
nia quæ proposuerat: nec quicquam fuit
quod non perspicuum ei fecerit. ⁹Quæ
postquam vidit sapientiam scilicet Salo-
monis, & domum quã ædificauerat, ⁹nec-
non & cibaria mensæ eius, & habitacu-
la seruorum, & officia ministrorum eius,
& vestimenta eorum, pincernas quoque
& vestes eorum, & victimas quas immo-
labat in domo Domini: non erat præ stu-
pore ultra in ea spiritus. ⁹Dixitque ad re-
gem, Verus est sermo quem audieram in
terra mea de virtutibus & sapientia tua.
⁹Non credebam narrantibus, donec ipsa
venissem, & vidissent oculi mei: & proba-
sem vix medietatem sapientiæ tuæ mihi
fuisse narratam, vicisti famam virtutibus
tuis. ⁹Beati viri tui, & beati serui tui, hi
qui assistunt coram te omni tempore, &

8 audiunt sapientiam tuam. ¶ Sit Dominus
 Deus tuus benedictus, qui voluit te ordi-
 nare super thronū suum regem Domini
 Dei tui. Quia diligit Deus Israël, & vult
 seruare eum in æternum: idcirco posuit
 te super eum regem, vt facias iudicia atq;
 9 iusticiam. ¶ Dedit autem regi centum vi-
 ginti talēta auri, & aromata multa nimis,
 & gemmas pretiosissimas: non fuerunt a-
 romata talia, vt hæc quæ dedit regina Sa-
 10 ba regi Salomoni. ¶ Sed & serui Hiram 3. re. 19. b. 22.
 C cum seruis Salomonis attulerunt aurum
 de Ophir, & ligna thyina, & gemmas pre-
 11 tiosissimas. ¶ De quibus fecit rex, de lignis
 scilicet thyinis, gradus in domo Domini
 & in domo regia: citharas quoque & psal-
 12 teria cantoribus: nunquā visa sunt in ter-
 ra-Iuda ligna talia. ¶ Rex autē Salomon
 dedit reginæ Saba cuncta quæ voluit, &
 quæ postulauit, & multò plura quàm at-
 13 tulerat ad eum: quæ reuersa, abiit in ter-
 ram suam cum seruis suis. ¶ Erat autem
 D pondus auri quod afferebatur Salomoni
 per singulos annos, sexcenta sexaginta sex
 14 talenta auri: ¶ excepta ea summa quam le-
 gati diuersarum gentium, & negotiatores
 afferre consueuerant, omnesque reges A-
 rabix, & satrapæ terrarum, qui compor-
 tabant aurum & argentum Salomoni.
 15 ¶ Fecit igitur rex Salomon ducentas ha-
 stas aureas de summa sexcentorū aureo-
 rum, qui in singulis hastis expendebātur.
 16 ¶ Trecenta quoque scuta aurea trecento-
 rum aureorum quibus tegebātur singula
 scuta:

scuta: posuitque ea rex in armamentario,
 quod erat confitum nemore. ¶ Fecit quo- 17
 que rex solium eburneum grande: & ve-
 stituit illud auro mundissimo. ¶ Sex quo- 18
 que gradus, quibus ascendebatur ad solium:
 & scabellum aureum, & brachiola duo al-
 trinsecus, & duos leones stantes iuxta bra-
 chiola: ¶ sed & alios duodecim leunculos 19
 stantes super sex gradus ex vtraque parte.
 non fuit tale solium in vniuersis regnis.
 ¶ Omnia quoque vasa conuiuii regis erant 20
 aurea: & vasa domus saltus Libani ex au-
 ro purissimo. Argentum enim in diebus
 illis pro nihilo reputabatur. ¶ Siquidem 21
 naues regis ibant in Tharsis cum seruis Hi-
 ram, semel in annis tribus: & deferebant
 inde aurum & argentum, & ebur, & si-
 mias & pauos. ¶ Magnificatus est igitur 22
 Salomon super omnes reges terræ præ
 diuitiis & gloria. ¶ Omnesque reges terra- 23
 rum desiderabant videre faciem Salomo-
 nis: vt audirent sapientiam quam dederat
 Deus in corde eius. ¶ Et deferebant ei mu- 24
 nera, vasa argentea & aurea, & vestes &
 arina, & aromata, equos & mulos, per sin-
 gulos annos. ¶ Habuit quoque Salomon 25
 quadraginta millia equorum in stabulis:
 & currum, equitumque duodecim mil-
 lia: constituitque eos in vrbibus quadriga-
 rum, & vbi erat rex in Ierusalem. ¶ Exer- 26
 cuit etiam potestatem super cunctos re-
 ges à flumine Euphrate vsque ad terram
 Philistinorum, & vsque ad terminos Ae-
 gypti. ¶ Tantamque copiam præbuit ar-
 genti

genti in Ierusalem quasi lapidum: & cedrorum tantam multitudinem velut sycomorum quæ gignuntur in campis: ²⁸ sribus. ²⁹ Adducebantur autem ei equi de Aegypto, cunctisque regionibus. ³⁰ Reliqua autem opera Salomonis priorum & nouissimorum scripta sunt in verbis Nathan prophetæ, & in libris Ahia Silonitis, in visione quoque Addo Videntis, contra Ieroboam filium Nabat, ³¹ Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israël quadraginta annis. ³² Dormiuitque cum patribus suis: & sepelierunt eum in Ciuitate-David: regnavitque Roboam filius eius pro eo.

CAP. X.

A Profectus est autem Roboam in Sichem: illuc enim cunctus Israël conuenerat, ut constituerent eum regem. 3. reg. 12. d. 1.

² Quod cum audisset Ieroboam filius Nabat, qui erat in Aegypto (fugerat quippe illuc ante Salomonem) statim reuersus est. ³ Vocaueruntque eum, & venit cum uniuerso Israël, & locuti sunt ad Roboam, ⁴ dicentes, ⁵ Pater tuus durissimo iugo nos pressit: tu leuiora impera patre tuo, qui nobis imposuit grauem seruitutem, & paululum de onere subleua ut seruiamus tibi. ⁶ Qui ait, post tres dies reuertimini ad me. Cumque abiisset populus, ⁷ iniit consilium cum senibus qui steterant coram patre eius Salomone, dum adhuc viueret, dicens, **Q**uid datis consilii, ut respondeam populo? ⁸ Qui dixerunt ei, Si placueris

populo huic, & linieris eos verbis clementibus, seruient tibi omni tempore. ¶ At ille reliquit consilium senum, & cum iuuenibus tractare cœpit, qui cum eo nutriti fuerant, & erant in comitatu illius. ¶ Dixitque ad eos, Quid vobis videtur, vel respondere quid debeo populo huic, qui dixit mihi, subleua iugum quod imposuit nobis pater tuus? ¶ At illi responderunt—vt iuuenes & nutriti cum eo in deliciis, atque dixerunt, Sic loquêris populo qui dixit tibi, Pater tuus aggrauauit iugum nostrum, tu subleua: & sic respondebis ei, Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. ¶ Pater meus imposuit vobis graue iugum, & ego maius pondus apponam: pater meus cecidit vos flagellis, ego verò cœdam vos scorpionibus. ¶ Venit ergo Ieroboam, & vnitus eius populus ad Roboam die tertio, sicut præceperat eis. ¶ Responditque rex dura, derelicto consilio seniorum, ¶ locutusque est iuxta iuuenum voluntatem, Pater meus graue vobis imposuit iugum: quod ego grauius faciam: pater meus cecidit vos flagellis: ego verò cœdam vos scorpionibus. ¶ Et non acquieuit populi precibus: erat enim voluntatis Dei, vt compleretur sermo eius, ¶ quē locutus fuerat per manum Ahiaë Sifonitis ad Ieroboam filium Nabat. ¶ Populus autem vniversus rege duriora dicente, sic locutus est ad eum, Non est nobis pars in David, neque hæreditas in filio Isai. Reuertere in tabernaculum

1. Re. II. c. 29

nacula tua Israël, tu autem pasce domum
 tuam Dauid. Et abiit Israël in tabernacu-
 17 la sua. ¶ Super filios autem Israël, qui ha-
 bitabant in ciuitatibus Iuda, regnauit
 18 Roboam. ¶ Misitque rex Roboam Aduram,
 qui præerat tributis, & lapidauerunt eum
 filii Israël, & mortuus est: porro rex Ro-
 19 boam currum festinauit ascendere, & fu-
 git in Ierusalem. ¶ Recessitque Israël à do-
 mo Dauid vsque ad diem hanc.

CAP. XI.

A VEnit autem Roboam in Ierusalem, &
 conuocauit vniuersam domum Iuda 3. Re. 12. d. 22
 & Ben-iamin, centum octoginta millia e-
 lectorum atque bellantium, vt dimicaret
 contra Israël, & cõuerteret ad se regnum
 2 suum. ¶ Factusque est sermo Domini ad
 3 Semeiam hominem Dei, dicēs: ¶ Loquere
 ad Roboam filium Salomonis regem Iu-
 da, & ad vniuersum Israël qui est in Iuda
 4 & Ben-iamin, ¶ Hæc dicit Dominus: Non
 ascendetis, neque pugnabitis contra fra-
 tres vestros: - reuertatur vnusquisque in - . 30
 domum suam, quia mea hoc gestum est
 B voluntate. ¶ Qui cum audissent sermonē
 Domini, reuersi sunt, nec perrexerūt con-
 5 tra Ieroboam. ¶ Habitauit autem Roboam
 in Ierusalem, & ædificauit ciuitates mu-
 6 ratas in Iuda. ¶ Extruxitque Beth-léhem,
 7 & Etam, & Thecue, ¶ Beth-sur quoque, &
 8 Socho, & Odollam, ¶ necnon & Geth, &
 9 Maresa, & Ziph: ¶ sed & Aduram, & La-
 10 chis, & Azeca. ¶ Saraa quoque, & Aialon,
 & Hebron, quæ erant in Iuda & Ben-ia-
 min,

min, ciuitates munitissimas. ¶ Cūmq̄ue
 clausisset eas muris, posuit in eis princi-
 pes, ciborumq̄ue horrea, hoc est, olei &
 vini. ¶ Sed & in singulis vrbibus fecit ar-
 mamentaria scutorum & hastarum: fir-
 mauitq̄ue eas summa diligentia, & impe-
 rauit super Iudam & Ben-iamin. ¶ Sacer-
 dotes autem & Leuitæ qui erant in vni-
 uerso Israël, venerunt ad eum de cunctis
 sedibus suis, ¶ Relinquentes suburbana,
 & possessiones suas, & transeuntes ad Iu-
 dā & Ierusalem: eo quòd abiecisset eos Ie-
 roboam, & posteri eius, ne sacerdotio do-
 mini fungerentur. ¶ Qui constituit sibi
 sacerdotes excelsorum & dæmoniorum
 vitulorumq̄ue quos fecerat. ¶ Sed & de
 cunctis tribubus Israël, quicunq; dederāt
 cor suum vt quærerēt Dominum Deum
 Israël, venerunt in Ierusalem ad immolā-
 dum victimas suas coram Domino Deo
 patrum suorum. ¶ Et roborauerunt re-
 gnum Iuda: & confirmauerunt Roboam
 filium Salomonis per tres annos, ambula-
 uerunt enim in viis Dauid & Salomonis,
 annis tantum tribus. ¶ Duxit autem Ro-
 boam vxorem Mahalath, filiam Jerimoth
 filii Dauid. Abihail quoque filiam Eliab
 filii Isai, ¶ quæ peperit ei filios Ieus, & So-
 moriam & Zoom. Post hanc quoq; acce-
 pit Maacha filiam Absalom, quæ peperit
 ei Abia & Ethai, & Ziza & Salomith.
 ¶ Amauit autem Roboam Maacha filiam
 Absalom super omnes vxores suas, & cō-
 cubinas: nam vxores decem & octo duxe-
 rat,

3. Re. 22. p. 31

rat, cōcubinas autem sexaginta : & genuit viginti octo filios, & sexaginta filias.

- 21 ¹ Constituit verò in capite Abiam filium Maacha ducem super omnes fratres suos:
 22 ipsum enim regē facere cogitabat, ² quia sapientior fuit, & potentior super omnes filios eius, & in cunctis finibus Iuda, & Beh-iamin, & in vniuersis ciuitatibus muratis: præbuitque eis escas plurimas, & multas petiuit vxores.

CAP. XII.

- A CUMQUE roboratum fuisset regnum Roboam & confortatum, dereliquit legem Domini, & omnis Israël cum eo.
 2 ¹ Anno autem quinto regni Roboam, ascendit Sefac rex Aegypti in Ierusalem, 3. Re. 14. f. 25
 3 (quia peccauerant Domino) ² cum mille ducentis curribus, & sexaginta millibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Aegypto, Lybies scilicet, & Trogloditæ, & Aethiopes. ³ Cepitque ciuitates munitissimas in Iuda, & venit vsque in Ierusalem. ⁴ Semeias autem propheta ingressus est ad Roboam, & principes Iuda, qui congregati fuerant in Ierusalem, fugientes Sefac: dixitque ad eos, Hæc dicit Dominus, Vos reliquistis me, et
 6 ego reliqui vos in manu Sefac. ⁵ Conster-
 B nati que principes Israël, & rex, dixerunt, Iustus est Dominus. ⁶ CUMQUE vidisset dominus quod humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam, dicens: Quia humiliati sunt, nō dispergam eos: daboque eis pauxillū auxilii, & non stillabit furor

meus super Ierusalem per manum Sefac.
 ¶ Veruntamen seruient ei: vt sciant distan-
 tiã seruitutis meæ, & seruitutis regni ter-
 rarum. ¶ Recessit itaque Sefac rex Aegypti
 ab Ierusalê, sublatis thesauris domus Do-
 mini, & domus regis, omniaque secum
 tulit: & clypeos aureos quos fecerat Salo-
 mon, ¶ pro quibus fecit rex æneus, & tra-
 didit illos principibus scutariorum qui cu-
 stodiebant vestibulum palatii. ¶ Cùmque
 introiret rex domum Domini, veniebant
 scutarii, & tollebant eos: iterumque refe-
 rebant eos ad armamentarium suum.
 ¶ Veruntamen quia humiliati sunt, auer-
 sa est ab eis ira Domini, nec deleti sunt pe-
 nitus: siquidem in Iuda inuenta sunt ope-
 ra bona. ¶ Confortatus est ergo rex Ro-
 boam in Ierusalem, atque regnavit, qua-
 draginta autem & vnus anni erat cū re-
 gnare cœpisset: & decem & septem annis
 regnavit in Ierusalem, vrbe quam elegit D
 Dominus, vt confirmaret nomen suum
 ibi: de cunctis tribubus Israël: nomen au-
 tem matris eius Naama Ammanitis ¶ Fe-
 cit autem malum, & non præparauit cor
 suum vt quæreret Dominum, ¶ Opera
 verò Roboam prima & nouissima scripta
 sunt in libris Semeiæ Prophetæ, & Addo
 Videntis, & diligenter exposita: pugna-
 ueruntque aduersum se Roboam & Ie-
 roboam cunctis diebus. ¶ Et dormiuit
 Roboam cum patribus suis: sepultusque
 est in Ciuitate-David. Et regnavit Abia
 filius eius pro eo.

- A** Nno octauodecimo regis Ieroboam, 3. re. 15. a. 20.
A regnavit Abia super Iudam. ¶ Tribus
 annis regnavit in Ierusalem: nomenque
 matris eius Michaiia, filia Vriel de Gabaa:
 & erat bellum inter Abiam & Ieroboam.
 ¶ Cumque iniisset Abia certamen, & ha- 3. re. 15. a. 7.
 beret bellicosissimos viros, & electorum
 "quadraginta" millia: Ieroboam instruxit "quadringem
ta 6.
"singēta 4
 econtra aciem "octoginta" millia viro-
 rum, qui & ipsi electi erant, & ad bella
 fortissimi. ¶ Stetit ergo Abia super mon-
 tem Semeron qui erat in Ephraim, & ait,
 Audi Ieroboam, & omnis Israël, ¶ Num
 ignoratis quod Dominus Deus Israël de-
 derit regnum David super Israël in sem-
 piternum, ipsi & filiis eius in pactū salis?
 ¶ (Et surrexit Ieroboam filius Nabat, seruus
 Salomonis filii David: ¶ & rebellavit con-
 tra Dominum suum. ¶ Congregatique
 sunt ad eum viri vanissimi, & filii Belial:
 & prævaluerunt contra Roboam filium
 Salomonis: porro Roboam erat rudis, & 3. re. 11. c. 20.
 corde puido, nec potuit resistere eis.)
 ¶ Nunc ergo vos dicitis quòd resistere pos-
 sitis regno Domini, quod possidet per fi-
 lios David: habetisque grandem populi
 multitudinem, atque vitulos aureos quos
 fecit vobis Ieroboam in deos: ¶ Et eie- 3. re. 12. l. 32.
 cistis sacerdotes Domini, filios Aaron, at-
 que Levitas: & fecistis vobis sacerdotes si-
 cut omnes populi terrarum: quicumque
 venerit, & initiauerit manum suam in
 tauro de bobus, & in arietibus septem, fit

sacerdos eorum qui non sunt dii . 9 No-
 ster autem dominus Deus est, quem non
 relinquimus : sacerdotesque ministrant
 Domino de filiis Aaron : & Levitæ sunt
 in ordine suo . 9 Holocaustra quoque offe-
 runt Domino per singulos dies mane &
 vespere : & thymiama iuxta legis præce-
 pta confectum, & proponuntur panes in
 mensa mundissima, estque apud nos can-
 delabrum aureum, & lucernæ eius, vt ac-
 cendantur semper ad vesperam: nos quip-
 pe custodimus præcepta domini Dei no-
 stri, quem vos reliquistis . 9 Ergo in exer-
 citu nostro dux Deus est, & sacerdotes e-
 ius, qui clangunt tubis, & resonât contra
 vos: filii Israël nolite pugnare contra do-
 minum Deum patrum vestrorum, quia
 non vobis expedit . 9 Hæc illo loquente,
 Ieroboam retro moliebatur insidias. Cū-
 que ex aduerso hostium staret, ignoran-
 tem Iudam suo ambiebat exercitu . 9 Re-
 spiciensque Iudas vidit instare bellum ex
 aduerso & post tergum, & clamauit ad
 dominum: ac sacerdotes tubis canere cœ-
 perunt . 9 Omnesque viri Iuda vociferati
 sunt: & ecce illis clamantibus perterruit
 Deus Ieroboam & omnem Israël qui sta-
 bat ex aduerso Abia & Iuda . 9 Fugerunt
 que filii Israël Iudam, & tradidit eos Deus
 in manu eorum . 9 Percussit ergo eos A-
 bia, & populus eius plaga magna: & cor-
 ruerunt vulnerati ex Israël ^{quingenta} quinquagin-
 ta millia virorum fortium . 9 Humilia-
 ti que sunt filii Israël in tempore illo: &

vehe-

vehementissimè confortati filii Iuda, eò
 quòd sperassent in Domino Deo patrum
 19 suorum. ¶ Persecutus est autem Abia fu-
 gientem Ieroboam: & cepit ciuitates eius,
 Beth-el & filias eius: & Iesana cum filia-
 bus suis: Ephron quoque & filias eius.
 20 ¶ Nec valuit vltra resistere Ieroboam in
 diebus Abia: quem percussit Dominus, &
 21 mortuus est. ¶ Igitur Abia, confortato im-
 perio suo, accepit vxores quatuordecim:
 procreauitq; viginti duos filios, & sedecim
 22 filias. ¶ Reliqua autem sermonum Abia,
 viarumq; & operum eius scripta sunt di-
 ligentissimè in libro Addo Prophetæ.

CAP. XIII.

A D Onniuit autem Abia cum patribus
 suis, & sepelierunt eum in Ciuitate-
 3. Reg. 15. 8. David: regnauitque Afa filius eius pro eo,
 in cuius diebus quietuit terra annis de-
 2 cem. ¶ Fecit autem Afa quod bonum &
 3 placitum erat in conspectu * Dei sui, ¶ & * Domini 35
 subuertit altaria peregrini cultus, & ex-
 celsa, & confregit statuas, lucosque succi-
 4 dit. ¶ Et præcepit Iudæ vt quæreret do-
 minum deum patrum suorum, & faceret
 5 legem, & vniuersa mandata. ¶ Et abstulit
 de cunctis vrbibus Iuda aras & phana, &
 6 regnauit in pace. ¶ Aedificauit quoque vr-
 bes munitas in Iuda, quia quietus erat, &
 7 nulla temporibus eius bella surrexerant,
 pacem Domino largiente. ¶ Dixit autem
 B Iudæ. Aedificemus ciuitates istas, & val-
 lemus muris, & roboremus turribus, &
 portis, & seris: donec à bellis quieta sunt

CAP. XIII. VERBA DIERVM.

omnia, eò quòd quæsierimus Dominum Deum patrum nostrorum, & dederit nobis pacem per gyrum. Aedificauerunt igitur, & nullum in extruendo impedimentum fuit. ¶ Habuit autem Afa in exercitu suo portantium scuta & hastas, de Iuda trecenta millia: de Benjamin verò scutariorum & sagittariorum, ducenta octoginta millia: omnes isti viri fortissimi.

*Septuaginta
9.*

¶ Egressus est autem contra eos Zara Aethiops cū exercitu suo, decies centena millia, & curribus trecentis: & venit vsque Maresa. ¶ Porro Afa perrexit obuiam ei, & instruxit aciem ad bellum in Valle Sephata, quæ est iuxta Maresa.

2. Reg. 14. 6. 6.

¶ Et invocauit Dominum Deum, & ait, Domine, non est apud te vlla distantia, vtrum in paucis auxiliaris, an in pluribus: adiuua nos domine Deus noster: in te enim, & in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noster tu es, non præualeat contra te homo. ¶ Exterruit itaque Dominus Aethiopes coram Afa & Iuda: fugeruntque Aethiopes. ¶ Et persecutus est eos Afa & populus qui cum eo erat, vsque Gerara: & ruerunt Aethiopes vsque ad interuencionem, quia domino cædente contriti sunt, & exercitu illius præliante. Tulerunt ergo spolia multa. ¶ Et percusserunt ciuitates omnes per circuitum Geraræ: grandis quippe cunctos terror inuaserat: & diripuerunt vrbes, & multam prædam asportauerunt. ¶ Sed & caulas ouium de-

struen-

struentes, tulerunt pecorum infinitam multitudinem, & camelorum: reuersique sunt in Ierusalem.

CAP. XV.

A ¹ Azarias autem filius Obed, factus in se ^{3. Re. 15. c. 23}
² spiritu Dei, ¹ egressus est in occursum
 Asa, & dixit ei, Audite me Asa, & omnis
 Iuda & Beniamin, Dominus vobiscum,
 quia fuistis cum eo. Si quaesieritis eum, in-
³ uenietis, si autem dereliqueritis eum, de-
 relinquet vos. ¹ Transibunt autem multi
 dies in Israël absque Deo vero, & absque
⁴ sacerdote doctore, & absque lege. ¹ Cùm-
 que reuersi fuerint in angustia sua, ² ad do- ^{* & clama-}
 minum Deum Israël, & quaesierint eum, ^{ucrius.}
⁵ reperient eum. ¹ In tempore illo non erit
 pax egredienti & ingredienti: sed terrores
 undique in cunctis habitatoribus terra-
⁶ rum. ¹ Pugnabit enim gens contra gentem,
 B & ciuitas contra ciuitatem: quia Domi-
 nus conturbauit eos in omni angustia.
⁷ ¹ Vos ergo confortamini, & non dissol-
 uantur manus vestrae: erit enim merces o-
⁸ peri vestro. ¹ Quod cùm audisset Asa, ver-
 ba scilicet, & prophetiam Azariae filii O-
 bed Prophetæ, confortatus est, & abstu-
 lit idola de omni terra Iuda, & de Benia-
 min, & ex urbibus, quas ceperat, montis
 Ephraim, & dedicauit altare domini quod
⁹ erat ante porticum Domini. ¹ Congrega-
 C uitque uniuersum Iudam & Beniamin,
 & aduenas cū eis de Ephraim, & de Ma-
 nasse, & de Simeon: plures enim ad eum
 confugerant ex Israël, videntes quod do-
 minus

CAP. XVI. VERBA DIERV M.

minus Deus illius esset cum eo. ¶ Cùmque
 venissent in Ierusalem mense tertio, anno
 decimo quinto regni Afa, ¶ immolau- 11
 runt Domino in die illa de manubiis &
 præda quam adduxerant, boues septingen-
 tos, & arietes septem millia. ¶ Et intrauit 12
 ex more ad corroborandum fœdus, vt
 quærerent dominum Deum patrum suo-
 rum in toto corde, & in tota anima sua.
 ¶ Si quis autem, inquit non quæserit do- 13
 minum Deum Israël, moriatur, à minimo
 vsque ad maximum, à viro vsque ad mu-
 lierem. ¶ Iuraueruntque domino voce ma 14
 gna in iubilo, & in clangore tubæ, & in
 sonitu buccinarum ¶ omnes qui erant in 15
 Iuda, cum execratione: in omni enim cor-
 de suo iurauerunt, & in tota voluntate
 quæserunt eum, & inuenerunt: præstitit-
 que eis dominus requiem per circuitum.
 ¶ Sed & Maacham matrem Afa regis ex 16
 augusto deposuit imperio, eò quòd fecis-
 set in luco simulachrum Priapi: quod om-
 ne contriuit, & in frustra comminuens
 combussit in Torrente cedron. ¶ Excelsa 17
 autem derelicta sunt in Israël: Attamen-
 cor Afa erat perfectum cunctis diebus e-
 ius. ¶ Eaque quæ vouerat pater suus, & ip- 18
 se, intulit in domum domini: argentum &
 aurum, vasorumque diversam supellecti-
 lem. ¶ Bellum verò non fuit vsque ad tri- 19
 cesimum annum regni Afa.

¶ *tricesimum
 quintum 1.*

CAP. XVI.

¶ *2. Re. 15. d. 18*

A ¶ Nno autem tricesimo sexto regni e-
 ius ascendit Baasa rex Israël in Iudam
 & mu-

& muro circumdabat Rama, vt nullus tu-
 tè posset egredi & ingredi de regno Afa.
 2 Protulit autem Afa argētum & aurū de
 thesauris domus domini, & de thesauris
 regis, misitq; ad Ben-adad regē Syriæ, qui
 3 habitabat in Damasco, dicēs: ¶ Fœdus in-
 ter me & te est, pater quoque meus & pa-
 ter tuus habuere concordiam: quam ob-
 rem misi tibi argentum & aurum, vt ru-
 4 pto fœdere quod habes cū Baasa rege Is-
 raël, facias eum à me recedere. ¶ Quo cō-
 5 pto Ben adad misit principes exercitū
 suorum ad vrbes Israël: qui percusserunt
 6 Ahion, & Dan, & Abel-main, & vniuer-
 sas vrbes Nephthali muratas. ¶ Quod cū
 7 audisset Baasa, desit ædificare Rama, &
 intermisit opus suum. ¶ Porro Afa rex as-
 8 sumpsit vniuersum Iudam, & tulerunt la-
 pides de Rama, & ligna quæ ædificationi
 præparauerat Baasa: ædificauitque ex eis
 9 Gabaa & Maspha. ¶ In tempore illo venit
 Hanani Propheta ad Asam regem Iuda,
 & dixit ei, Quia habuisti fiduciam in re-
 10 ge Syriæ, & non in domino Deo tuo: id-
 circo euasit Syriæ regis exercitus de manu
 tua. ¶ Nonne Aethiopes & Libyes multo
 11 plures erant quadrigis & equitibus, &
 multitudinē nimia: quos, cū in domino
 12 credidisses, tradidit in manu tua? ¶ Oculi
 enim Domini contemplantur vniuersam
 terram, & præbent fortitudinem his qui
 13 corde perfecto credunt in eum. Stultè igitur
 14 egisti, & propter hoc ex præsentī tēpo-
 15 re aduersum te bella cōsurgent. ¶ Iratusq;
 16

Sep. 14. c. 90

102. 7. f. 380

CAP. XVII. VERBA DIERVM.

Aſa aduerſus Viſentem, iuſſit eum mitti in neruum: valde quippe ſuper hoc fuerat indignatus, & interfecit de populo in tempore illo plurimos. ¶ Opera autem Aſa prima & nouiſſima ſcripta ſunt in libro regum Iuda & Iſraël. ¶ Aegrotauit etiam Aſa anno triceſimonono regni ſui, dolore pedum vehementiſſimo, & nec in infirmitate ſua quæſiuit Dominum, ſed magis in medicorum arte conſiſus eſt.

¶ Dormiuitque cum patribus ſuis: & mortuus eſt anno quadrageſimo-primo regni ſui. ¶ Et ſepelierunt eum in ſepulchro ſuo quod foderat ſibi in Ciuitate David, poſueruntque eum ſuper lectum ſuum plenum aromatibus & vnguentis meretriciis, quæ erant pigmentariorum arte conſecta & combuſſerunt ſuper eum ambitione nimia.

CAP. XVII.

Regnauit autem Ioſaphat filius eius Aſa pro eo, & inualuit contra Iſraël. ¶ Conſtituitque militum numeros in cunctis vrbibus Iuda, quæ erant vallatæ muris. Præſidiaque diſpoſuit in terra Iuda, & in ciuitatibus Ephraim quas ceperat Aſa pater eius. ¶ Et fuit Dominus cum Ioſaphat, quia ambulauit in viis David patris ſui primus, & non ſperauit in Baalim, ſed in Deo patris ſui, & perrexit in præceptis illius, & non iuxta peccata Iſraël. ¶ Confirmauitque Dominus regnum in manu eius: & dedit omnis Iuda munera Ioſaphat: factæque ſunt ei infinitæ diuitiæ & mul-

6 & multa gloria. ¶ Cùmque sumpsisset cor
 B eius audaciam propter vias domini etiam
 7 excelsa & lucos de Iuda abstulit. ¶ Tertio
 autem anno regni sui misit de principibus
 suis Ben-hail, & Obdiam, & Zachariam,
 & Nathanael, & Michæam, vt docerent
 8 in ciuitatibus Iuda: ¶ & cum eis Leuitas,
 Semeiam, & Nathaniam; & Zabadiam,
 Afael quoq; & Semiramoth & Ionathan
 Adoniamque & Tobiam & Thob-ado-
 9 niam Leuitas: & cum eis Elisama & Io-
 ram sacerdotes: ¶ docebantque populum
 in Iuda, habentes librum legis Domini:
 & circuibant cunctas vrbes Iuda, atque e-
 10 tudiebant populum. ¶ Itaque factus est
 C pavor Domini super omnia regna terra-
 rum que erant per gyrum Iuda: nec aude-
 11 bant bellare cōtra Iosaphat. ¶ Sed & Phi-
 listhæi Iosaphat munera deferebant, &
 vestigal argenti: Arabes quoque adduce-
 12 bāt pecora arietum, septem millia septin-
 gentos, & hircos totidem. ¶ Creuit er-
 go Iosaphat, & magnificatus est vsque in
 sublime: atque ædificauit in Iuda domos
 13 ad instar turrium, vrbesque muratas. ¶ Et
 multa opera parauit in vrbibus Iuda: vi-
 ri quoque bellatores, & robusti erant in
 14 Ierusalem, ¶ Quorum iste numerus per
 domos atque familias singulorum: In Iu-
 da princeps exercitus, Ednas dux, & cum ^{principes}
 15 eo robustissimi viri trecenta millia. ¶ Post
 D hunc Iohanan princeps, & cum eo du-
 16 centa octoginta millia. ¶ Post illum quo-
 que Amasias filius Zechri, cōsecratus do-
 mino,

CAP. XVIII. VERBA DIERV M.

mino, & cum eo ducenta millia virorum fortium. ¶ Hunc sequebatur robustus ad 17 prælia Eliada, & cum eo tenentium arcum & clypeum ducenta millia. ¶ Post 18 istum etiam Iozabad: & cum eo centum octoginta millia expeditorum militum. ¶ Hi omnes erant ad manum regis, exce- 19 ptis aliis quos posuerat in vrbibus muratis, in yniuerso Iuda.

CAP. XVIII.

2. 2. 4. 2.

FVit ergo Iosaphat diues & inclytus A multum, & affinitate coniunctus est Achab. ¶ Descenditq; post annos ad eum 2 in Samariam: ad cuius aduentum ma- ctavit Achab arietes, & boues plurimos ipsi & populo qui venerant cum eo: per- suasitq; illi vt ascenderet in Ramoth-Galaad. ¶ Dixitq; Achab rex Israël ad Io- saphat regem Iuda, Veni mecum in Ra- moth-Galaad. Cui ille respondit, Vt ego, & tu: sicut populus tuus, sic & populus meus, tecumq; erimus in bello. ¶ Dixit 4 Iosaphat ad regem Israël, Consule obse- cro in præsentiarum sermonem Domini. ¶ Congregauit igitur rex Israël propheta- 5 rum quadringentos viros, & dixit ad eos, B In Ramoth-Galaad ad bellandum ire de- bemus, an quiescere? At illi, Ascende, in- quiunt, & tradet Deus in manu regis. ¶ Di- 6 xitq; Iosaphat, Nunquid non est hic propheta Domini, vt ab illo etiam requi- ramus? ¶ Et ait rex Israël ad Iosaphat. Est 7 vir vnus à quo possumus quærere Do- mini voluntatem: sed ego odi eum, quia

non prophetat mihi bonum, sed in alium
 omni tempore: est autem Michæas filius
 Iemla. Dixitque Iosaphat, Ne loquaris
 8 rex hoc modo. ¶ Vocauit ergo rex Israël
 vnum de eunuchis, & dixit ei, Voca citò
 9 Michæam filium Iemla. ¶ Porro Rex Is-
 raël & Iosaphat rex Iuda vterque sede-
 bant in solio suo, vestiti cultu regio. sede-
 bant autem in area iuxta portam Sama-
 riarum, omnesque prophetæ vaticinabantur
 10 coram eis. ¶ Sedecias verò filius Chanaa-
 C na fecit sibi cornua ferrea, & ait, Hæc di-
 cit Dominus, His ventilabis Syriam, do-
 11 nec conteras eam. ¶ Omnesque prophe-
 tæ similiter prophetabant, atque dicebant,
 Ascende in Ramoth-Galaad, & prospere-
 raberis, & tradet eos Dominus in manu
 12 regis. ¶ Nuntius autem qui ierat ad vo-
 candum Michæam, ait illi, En, verba om-
 nium prophetarum vno ore bona regi an-
 nuntiant: quæso ergo te vt. & sermo tuus
 ab eis non dissentiat, loquarisque pro-
 13 spera. ¶ Cui respondit Michæas, Viuit
 Dominus, quia quodcumque dixerit mi-
 14 hi Deus meus, hoc loquar. ¶ Venit ergo
 ad regem, Cui rex ait: Michæa, ire debe-
 D mus in Ramoth-Galaad ad bellandum
 an quiescere? Cui ille respondit, Ascēdite,
 cuncta enim prospera eueniēt, & tradētur
 15 hostes in manus vestras. ¶ Dixitque rex,
 Iterum atque iterum te adiuro, vt mihi nō
 loquaris, nisi quod verum est in nomine
 16 Domini. ¶ At ille ait, Vidi vniuersum Is-
 raël dispersum in montibus, sicut oues abs-

CAP. XVIII. VERBA DIERVM.

que pastore: & dixit Dominus, Non ha-
 bent isti dominos: reuertatur vnusquisq;
 in domum suam in pace. ¶ Et ait rex Is- 17
 raël ad Iosaphat, Nonne dixi tibi quòd
 non prophetaret iste mihi quicquam bo-
 ni, sed ea quæ mala sunt? ¶ At ille idcirco 18
 ait, audite verbum Domini, Vidi Domi-
 num sedentem in solio suo, & omnem ex-
 ercitus cæli assistentem ei à dextris & à
 sinistris. ¶ Et dixit Dominus, Quis deci- 19
 piet Achab regē Israël, vt ascendat & cor- E
 ruat in Ramoth-Galaad? Cùmq; diceret
 vnus hoc modo, & alter alio: ¶ processit 20
 spiritus, & stetit coram Domino, & ait,
 Ego decipiā eum. Cui Dominus, In quo,
 inquit, decipies? ¶ At ille respondit, Egre- 21
 diar, & ero spiritus mendax in ore omniū
 prophetarum eius. Dixitq; dominus, De-
 cipies, & præualebis: egredere & fac ita.
 ¶ Nunc igitur ecce Dominus dedit spiri- 22
 tum mendacii in ore omnium propheta-
 rum tuorum: & Dominus locutus est de
 te mala. ¶ Accessit autem Sedecias filius 23
 Chanaana, & percussit Michææ maxillā,
 & ait, Per quam viam transiuit Spiritus
 Domini à me, vt loqueretur tibi? ¶ Dixit- 24
 que Michæas, Tu ipse videbis in die illo
 quando ingressus fueris cubiculū de cu-
 biculo, vt abscondaris. ¶ Præcepit autem 25
 rex Israël, dicens, Tollite Michæam, & du- F
 cite eum ad Amon principem ciuitatis, &
 ad Ioas filium Amelech. ¶ Et dicetis, Hæc 26
 dicit rex, Mittite hunc in carcerem, & da-
 te ei panis modicum & aquæ paxillum;
 donec

27 donec reuertar in pace. ⁊ Dixitque Mi-
 chæas, Si reuersus fueris in pace, nō est lo-
 cutus Dominus in me. Et ait, Audite om-
 28 nes populi. ⁊ Igitur ascenderunt rex Israël
 & Iosaphat rex Iuda in Ramoth-Galaad.
 29 ⁊ Dixitque rex Israël ad Iosaphat, Mutabo
 habitum, & sic ad pugnam vadam: tu au-
 tem induere vestibus tuis. Mutatoque rex
 30 Israël habitu, venit ad bellum. ⁊ Rex au-
 tem Syriæ præceperat ducibus equitatus
 sui dicens: Ne pugnetis contra minimum,
 aut contra maximum, nisi contra solum
 31 regem Israël. ⁊ Itaque cū uisissent prin-
 G cipes equitatus Iosaphat dixerunt, Rex Is-
 raël est iste. Et circumdederunt eum dimi-
 cantes: at ille clamauit ad Dominum, &
 auxiliatus est ei, atque auertit eos ab illo.
 32 ⁊ Cū enim uidissent duces equitatus
 quòd non esset rex Israël, reliquerunt eū.
 33 ⁊ Accidit autem vt vnus è populo sagit-
 tam in incertum iaceret, & percuteret re-
 gem Israël inter ceruicem & scapulas: at
 ille aurigæ suo ait, Conuerte manum
 tuam, & educ me de acie, quia vulnera-
 34 tus sum. ⁊ Et finita est pugna in die illo:
 porrò rex Israël stabat in curru suo con-
 tra Syros vsque ad uesperam, & mortuus
 est occidente sole.

CAP. XIX.

A R euersus est autem Iosaphat rex Iuda
 in domum suam pacificè, in Ierusa-
 2 lem. ⁊ Cui occurrit Iehu filius Hanani Vi-
 dens, & ait ad eum, Impio præbes auxi-
 lium, & his qui oderunt Dominum ami-

citia iungeris: & idcirco iram quidem domini merebaris: sed bona opera inuenta sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuum vt re-

4. quireres dominum Deum patrum tuo-
 3. rum? Habitauit ergo Iosaphat in Ieru-
 salem: rursusq; egressus est ad populum de Ber-sabee vsq; ad montem Ephraim, & renocauit eos ad dominum Deum patrum suorum. Constituitq; iudices terre in cunctis ciuitatibus Iuda munitis, per singula loca, & præcipiens iudicibus, Videte, ait, quid faciatis: non enim hominis exercetis iudicium, sed domini: & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit:

Deu. 10. d. 17. Sit timor domini vobiscum: & cum diligencia cuncta facite, non est enim apud dominum Deum nostrum iniquitas. nec personarum acceptio, nec cupido munerum, In Ierusalem quoq; constituit Iosaphat Leuitas & sacerdotes, & principes familiarum ex Israël, vt iudiciũ & causam Domini iudicarent habitatoribus eius. Præcepitq; eis dicēs: Sic agetis in timore domini fideliter, & corde perfecto. Omne causam quæ venerit ad vos fratrum vestrorum qui habitauit in vrbibus suis, inter cognitionē & cognitionē, vbicunq; questio est de lege, de mādato, de ceremoniis, de iustificationibus: ostendite eis, vt non peccent in dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes nō peccabitis. Amarias autē sacerdos & pontifex vester, in his quæ ad Deum per-

tinent,

inent, præsidebit: porro Zabadias filius Ismahel, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad regis officiũ pertinent: habetisq; magistros Leuitas coram vobis, confortamini, & agite diligenter: & erit Dominus vobiscum in bonis.

"cum bonis

CAP. XX.

4.

A Post hæc congregati sunt filii Moab, & filii Ammon, & cum eis de Ammonitis, ad Iosaphat, vt pugnaret contra eum.
 2 Veneruntque nuntii, & indicauerunt Iosaphat, dicentes: Venit contra te multitudo magna de his locis quæ trans mare sunt, & de Syria, & ecce consistunt in Asafonthamar, quæ est Engaddi. Iosaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Dominũ: & prædicauit ieiunium vniuerso Iuda. Congregatusque est Iudas ad deprecandum dominum: sed & omnes de vrbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. Cũque stetisset Iosaphat in medio cœtu Iudæ, & Ierusalem, in domo Domini ante atrium nouum, ait: Domine Deus patrum nostrorum, tu es Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis gentium: in manu tua est fortitudo & potentia, nec quisquam tibi potest resistere.
 7 Nonne tu Deus noster interfecisti omnes habitatores terræ huius coram populo tuo Israël, & dedisti eam semini Abraham amici tui in sempiternum? Habita-
 8 nerantque in ea, & extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo dicentes: Si ir-
 9 ruerint super nos mala, gladius iudicii, pe-

Sup. 6. c. 28.

pp 9

stilen.

stilentia, & fames, stabimus coram domo
hac in conspectu tuo, in qua inuocatum
est nomen tuum: & clamabimus ad te in
tribulationibus nostris, & exaudies, saluo-
que facies. ¶ Nunc igitur ecce filii Ammon
& Moab, & mons Seir, || per quos non
concessisti* Israël vt transirent quando e-
grediebantur de Aegypto, sed declinaue-
runt ab eis, & non interfecerunt illos: ¶ e-
contrario agunt, & nituntur eiicere nos
de possessione quam tradidisti nobis.

Deu. 2. 4. 1.
¶ filijs 12.

¶ Deus noster, ergo non iudicabis eos? In
nobis quidem non est tanta fortitudo, vt
possimus huic multitudini resistere, que ir-
ruit super nos. Sed cum ignoremus quid
agere debeamus, hoc solùm habemus res-
tui, vt oculos nostros dirigamus ad te.

¶ Omnis verò Iuda stabat coram domino
cum paruulis, & vxoribus, & liberis suis.

¶ Erat autem Iahaziel filius Zachariæ filii
Banaïæ, filii Iehiel, filii Mathaniæ, Leuites
de filiis Asaph, super quæ factus est spiritus
domini in medio turbæ, ¶ & ait: Attendite
omnis Iuda & qui habitatis in Ierusalem,
& tu rex Iosaphat. hæc dicit dominus vo-
bis: Nolite timere, nec paueatis hanc mul-
titudinem: non est enim vestra pugna, sed
Dei. ¶ Cras "descendetis" contra eos: ascen-
suri enim sunt per cliuum nomine Sis, & in-
uenietis illos in summitate torrentis,
qui est contra solitudinem Ieruel. ¶ Non
eritis vos qui dimicabitis, sed tantummo-
do confidenter state, & videbitis auxilium
Domini super vos, ô Iuda, & Ierusalem.

¶ ascendetis
Ej.

nolite timere, nec paueatis: cras egredie-
 mini contra eos, & Dominus erit vobi-
 scum. ¶ Iosaphat ergo, & Iuda, & omnes
 habitatores Ierusalem ceciderunt proni
 in terram coram domino, & adorauerunt
 eum. ¶ Porro Leuitæ de filiis Caath, &
 de filiis Core laudabant dominum Deum
 Israël voce magna, in excelsum. ¶ Cumq;
 manè surrexissent, egressi sunt per desertū
 Thecua: profectisq; eis stans Iosaphat in
 medio eorum, dixit: Audite me—viri Iu-
 da, & omnes habitatores Ierusalem: cre-
 dite in domino Deo vestro, & securi eri-
 ris: credite prophetis eius, & cuncta eue-
 nient prospera. ¶ Deditque consilium po-
 pulo, & statuit cantores domini, vt lauda-
 rent eum in turmis suis, & antecederent
 exercitum, ac voce consona dicerent: Cō-
 fitemini Domino quoniam in æternum
 misericordia eius. ¶ Cūmq; cœpissent
 laudes canere, vertit dominus insidias eo-
 rum in semetipsos, filiorum scilicet Am-
 mon & Moab, & montis Seir, qui egressi
 fuerant vt pugnarent contra Iudā, & per-
 cussi sunt. ¶ nanq; filii Ammon, & Moab
 consurrexerunt aduersum habitatores mō-
 tis Seir, vt interficerent, & delerent eos:
 cūmq; hoc opere perpetrassent, etiam in
 semetipsos versi, mutuis concidere vulne-
 ribus. ¶ Porro Iuda cū venisset ad spe-
 luncam quæ respicit solitudinem, vidit
 procul omnem latè regionem plenam ca-
 daueribus, nec superesse quenquam qui
 necem potuisset euadere. ¶ Venit ergo Io-
 saphat,

Psalm. 135. v. 12.

Seculam a

saphat, & omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorū: inueneruntq; inter cadauera variam supellectilem, vestes quoque, & vasa pretiosissima: & diripuerunt, ita vt omnia portare nō possent. nec per tres dies spolia auferre præ prædæ magnitudine. ¶ Die autem quarto congregati sunt in Valle benedictionis: etenim quoniam ibi benedixerant Domino, vocauerunt locum illū Vallis benedictionis, vsq; in præsentem diem. ¶ Reuersusq; est omnis vir Iuda, & habitatores Ierusalem, & Iosaphat ante eos in Ierusalē cum lætitia magna, eò quòd dedisset eis Dominus gaudiū de inimicis suis. ¶ Ingressi que sunt in Ierusalem cū psalteriis, & citharis, & tubis in domum domini. ¶ Irruit autem pauor Domini super vniuersa regna terrarum, cū audissent quòd pugnasset Dominus contra inimicos Israël. ¶ Quieuit que regnū Iosaphat, & præbuit ei Deus pacem per circuitum. ¶ Regnavit igitur Iosaphat super Iudā, & erat trigintaquinque annorum cū regnare cœpisset: viginti autem & quinque annis regnavit in Ierusalem: & nomen matris eius Azuba filia Selahi. ¶ Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens quæ placita erant coram Domino. ¶ Veruntamen excelsa non abstulit, & adhuc populus non direxerat cor suum ad dominum Deum patrum suorum. ¶ Reliqua autem gestorum Iosaphat priorum & nouissimorum scripta sunt in verbis Iehu filii

Ganani, quæ digessit in libros regum Israël. Post hæc iniit amicitias Iosaphat Rex Iuda cum Ochozia rege Israël, cuius opera fuerunt impiissima. Et particeps fuit ut faceret naues quæ irent in Tharsis: feceruntq; classem in Asion-gaber. Prophetavit autem Eliezer filius Dodau de Maresa ad Iosaphat, dicens: Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contritæque sunt naues, nec potuerunt ire in Tharsis.

CAP. XXI.

ADormiuit autem Iosaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in ciuitate-David: regnauitq; Ioram filius eius pro eo. Qui habuit fratres filios Iosaphat, Azariam, & Iahiel, & Zachariam & Azariam, & Michael, & Saphatiã: omnes hi filii Iosaphat regis Iuda. Deditque eis pater suus multa munera argenti, & auri, & "pensationes" cum ciuitatibus munitissimis in Iuda, regnũ autem tradidit Ioram, eò quòd esset primogenitus. Surrexit autem Ioram super regnũ patris sui: cumq; se confirmasset, occidit omnes fratres suos gladio, & quosdam de principibus Israël. Trigintaduorũ annorum erat Iorã cum regnare cœpisset: & octo annis regnauit in Ierusalem. Ambulauitq; in viis regũ Israël, sicut egerat domus Achab: filia quippe Achab erat vxor eius, & fecit malũ in conspectu Domini. Noluit autem Dominus disperdere domũ David propter pactum quod inierat cũ eo: & quia promissio-

3. Re. 22. 2. 3

"pensationes"
n. 30

4. Re. 8. c. 18.

rat vt daret ei lucernā , & filiis eius omni
 tempore. ¶ In diebus illis rebellauit Edō ,
 ne esset subditus Iudæ , & cōstituit sibi re-
 gem . ¶ Cumq; transisset Iorā cum princi-
 pibus suis , & cuncto equitatu qui erat se-
 cum , surrexit nocte , & percussit Edom qui
 se circumdederat , & omnes duces equita-
 tus eius . ¶ Attamen rebellauit Edom , ne
 esset sub ditione Iuda , vsq; ad hanc diem :
 eo tempore & Lobna recessit , ne esset sub
 manu illius . Dereliquerat enim dominū
 Deum patrum suorum , ¶ insuper & excel-
 sa fabricatus est in vrbibus Iuda , & forni-
 cari fecit habitatores Ierusalem , & præula-
 ricari Iudam . ¶ Allatæ sunt autem ei lite-
 ræ ab Elia propheta , in quibus scriptum
 erat , Hæc dicit dominus Deus David pa-
 tris tui : Quoniam non ambulasti in viis
 Iosaphat patris tui , & in viis Asa regis Iu-
 da , ¶ sed incessisti per iter regum Israël , &
 fornicari fecisti Iudam , & habitatores Ie-
 rusalem , imitatus fornicationem domus
 Achab : insuper & fratres tuos domum pa-
 tris tui , meliores te occidisti : ¶ ecce Do-
 minus percutiet te plaga magna cū popu-
 lo tuo , & filiis , & vxoribus tuis , vniuersaq;
 substātia tua . ¶ tu autē ægrotabis pessimo
 languore vteri tui donec egrediātur vita-
 lia tua paulatim per singulos dies . ¶ Susci-
 tauit ergo Dominus contra Ioram spiri-
 tum Philisthinorum , & Arabum , qui con-
 fines sunt Aethiopibus . ¶ & ascenderunt
 in terram Iuda , & vastauerunt eam , diri-
 pueruntq; cunctam substantiam quæ in-
 uenta

uenta est in domo regis, insuper & filios eius, & uxores: nec remansit ei filius, nisi Ioachaz qui minimus natus erat. Et super hæc omnia percussit eum dominus aui languore insanabili. Cumque diei succederet dies, & temporum spatia volueretur, duorum annorum expletus est circulus: & sic longa consumptus tabe, ita ut egeret etiam viscera sua, languore pariter & vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima, & non fecit ei populus secundum morem combustionis exequias sicut fecerat maioribus eius. Triginta duorum annorum fuit cum regnare coepisset: & octo annis regnavit in Ierusalē. Ambulavitque non recte, & sepelierunt eum in ciuitate-David: veruntamen non in sepulchro regum.

CAP. XXII.

Constituerunt autem habitatores Ierusalem Ochoziam filium eius minimum, regem pro eo: omnes enim maiores nati, qui ante eum fuerant, interfecerant latrones Arabum, qui irruerant in castra: regnavitque Ochozias filius Iorā regis Iudæ. Quadragintaduorum annorum erat Ochozias cum regnare coepisset, & vno anno regnavit in Ierusalem: & nomen matris eius Athalia filia Amri. Sed & ipse ingressus est per vias domus Achab: mater enim eius impulit eum ut impiè ageret. Fecit igitur malum in conspectu Domini, sicut domus Achab: ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui, in interitum eius. Ambulavitque in consiliis eorum.

4. Re. 2. f. 24

rum. Et perrexit cū Ioram filio Achab re-
 ge Israēl, in bellum contra Hazael regē Sy-
 riæ, in Ramoth-Galaad: vulneraueruntq;
 Syri Iorā, ¶ Qui reuersus est vt curaretur
 in Iezrahel: multas enim plagas acceperat
 in supradictō certamine. Igitur Ochozias
 filius Iorā rex Iuda, descendit vt inuiseret
 Iorā filium Achab in Iezrahel ægrotantē.
 ¶ Voluntatis quippe fuit Dei aduersus O-
 choziam, vt veniret ad Ioram: & cūm ve-
 nisset, - & egrederetur cum eo aduersum
 Iehu filiū Namsi, quē vnxit Dominus, vt
 deleret domū Achab. ¶ Cūm ergo euerte-
 ret Iehu domū Achab, inuenit principes
 Iuda, & filios fratrum Ochoziæ, qui mini-
 strabāt ei, & interfecit illos. ¶ Ipsum quo-
 que perquirens Ochoziam, comprehendit
 latitantem in Samaria: adductumq; ad se
 occidit, & sepelierunt eum: eò quòd esset
 filius Iosaphat, qui quæsierat Dominum
 in toto corde suo. nec erat vltra spes ali-
 qua vt de stirpe quis regnaret Ochoziæ.
 ¶ Ipsi quidē Athalia mater eius vidēs quòd
 mortuus esset filius suus, surrexit, & in-
 terfecit omnem stirpem regiam domus
 "Ioram". ¶ Porrò Iosabeth filia regis tulit
 Ioas filium Ochoziæ, & furata est eum de
 medio filiorum regis, cūm interficerētur:
 absconditque eum cum nutrice sua in cu-
 biculo lectulorum: Iosabeth autem quæ
 absconderat eum, erat filia regis Ioram,
 vxor Ioiadæ pontificis, soror Ochoziæ,
 & idcirco Athalia non interfecit eum.
 ¶ Fuit ergo cum eis in domo Dei abscon-

2.

4. Re. II. c. 1.

Iuda 1.

ditus

ditus sex annis, quibus regnavit Athalia
super terram.

CAP. XXIII.

A Nno autem septimo confortatus Io-
iada, assumpsit centuriones, Azariam
videlicet filiū Ieroham, & Ismahel filium
Iohanan, Azariam quoq; filium Obed, &
Maasiam filiū Adaiaæ, & Elisaphat filium
Zechri: & inuit cum eis foedus. ¶ Qui cir-
cumeuntes Iudam, cōgregauerunt Leui-
tas de cunctis vrbibus Iuda, & principes
familiarū Israhel: veneruntq; in Ierusalē.
¶ Inuit ergo omnis multitudo pactum in
domo Dei cum rege: dixitq; ad eos Ioia-
da: Ecce filius regis regnabit, sicut locutus
est dominus super filios David. ¶ Iste est
ergo sermo quē facietis: ¶ Tertia pars ve-
strūm qui veniunt ad Sabbathum, sacer-
dotum, & Leuitarum, & ianitorum erit
in portis: tertia verò pars ad domū regis:
& tertia ad portā quæ appellatur Funda-
mentū. omne verò reliquum vulgus sit in
atriis domus domini. ¶ Nec quispiam alius
ingrediatur domū domini, nisi sacerdotes
& qui ministrāt de Leuitis: ipsi tantū mo-
do ingrediantur, quia sanctificati sunt: &
omne reliquū vulgus obseruet custodias
domini. ¶ Leuitæ autē circudent regem,
habentes singuli arma sua: (& si quis alius
ingressus fuerit templū, interficiatur) sint-
que cum rege & intrante & egrediente.
¶ Fecerūt ergo Leuitæ, & vniuersus Iuda
iuxta omnia quę præceperat Ioiada pon-
tifex: & assumpserūt singuli viros qui sub

CAP. XXIII. VERBA DIERVM.

se erant, & veniebant per ordinē sabbathi cum his qui impleuerant sabbathum, & egressuri 9. "egressi" erant. siquidē Ioiada pontifex nō dimiserat abire turmas, quæ sibi per singulas hebdomadas succedere consueuerant. ¶ Deditq; Ioiada sacerdos centurionibus lanceas, clypeosque & peltas regis David quas cōsecrauerat in domo domini. ¶ Cō- 10 stituitq; omnē populum tenentiū pugiones à parte tēpli dextra, vsq; ad partē tēpli sinistra corā altari, & templo, per circuitū regis. ¶ Et eduxerunt filiū regis, & imposuerunt ei diadema, - & testimoniū, - 11 deruntq; in manu eius tenendā legem: & constituerunt eum regē: vnxit quoq; illū Ioiada pontifex, & filii eius: imprecatiq; sunt ei: atque dixerunt: Viuat rex. ¶ Quod 12 cū audisset Athalia, vocē scilicet currentiū atque laudantium regē, ingressa est ad populum in templum domini. ¶ Cūq; 13 vidisset regem stantem super gradū in introitu, & principes, turmasque circa eum, omnemq; populum terræ gaudentē, atq; clangentem tubis, & diuersi generis organis concinentem, vocemq; laudantium, scidit vestimenta sua, & ait: Insidiæ, insidiæ. ¶ Egressus autem Ioiada pontifex ad 14 centuriones & principes exercitus, dixit eis: Educite illam extra septa templi, & interficiatur foris gladio. Præcepitque sacerdos ne occideretur in domo domini. ¶ Et 15 imposuerūt ceruicibus eius manus: cūq; intrasset portam equorū domus regis, interfecerunt eam ibi. ¶ Pepigit autem 16

Ioiada foedus inter se, vniuersumq; popu-
lum & regem, vt esset populus domini.
17 Itaque ingressus est omnis populus do-
D mum Baal, & destruxerunt eam: & altaria
ac simulachra illius confregerunt: Mathan
quoq; sacerdotem Baal interfecerunt an-
18 te aras. ¶ Constituit autē Ioiada præposi-
tos in domo domini, sub manibus sacerdo-
tū & Leuitarū, quos distribuit Dauid in
domo domini: vt offerrent holocausta
domino, sicut scriptum est in "lege" Moysi,
in gaudio & canticis, iuxta dispositionem
19 Dauid. ¶ Cōstituit quoq; ianitores in por-
tis domus domini, vt non ingrederetur eā
20 immundus in omni re: ¶ Assumpsitque
centuriones & fortissimos viros ac princi-
pes populi, & omne vulgus terræ, & fece-
runt descendere regē de domo domini, &
introire per medium portæ superioris in
domum regis, & collocauerunt eū in so-
21 lio regali. ¶ Lætatusque est omnis popu-
lus terræ, & vrbs quieuit: porrò Athalia
interfecta est gladio.

CAP. XXIIII.

A Septem annorū erat Ioas cū regnare
Scepisset: & quadraginta annis regna-
uit in Ierusalem: nomē matris eius Sebia
2 de Ber-sabee. ¶ Fecitque quod bonum est
coram domino cunctis diebus Ioiadæ sa-
3 cerdotis. ¶ Accepit autem ei Ioiada vxores
4 duas, è quibus genuit filios & filias. ¶ Post
quæ placuit Ioas vt instauraret domum
5 domini. ¶ Congregauitque sacerdotes &
Leuitas, & dixit eis: Egredimini ad ciuita-

libro. 130

4. re. 12. d. 70

Vestri 12.

tes Iuda, & colligite de vniuerso Israël pecuniam ad sartatecta templi Dei "nostri", per singulos annos, festinatoq; hoc facite: porro Leuitæ egere negligentius. ¶ Vo-
 cavitque rex Ioiadam principē, & dixit ei: Quare tibi nō fuit curæ vt cogeres Leuitas inferre de Iuda & de Ierusalem pecuniam quæ constituta est à Moysē seruo domini, vt inferret eam omnis multitudo Israël in tabernaculū testimonii? ¶ Athalia enim impiissima, & filii eius destruxerūt domum Dei, & de vniuersis quæ sanctificata fuerant in templo domini, ornauerunt phanum Baalim. ¶ Præcepit ergo Rex, & fecerunt arcam: posueruntque eam iuxta portam * Domini forinsecus. ¶ Et prædicatum est in Iuda & Ierusalem, vt deferrent singuli pretiū domino, quod
 ¶ cōstituit Moyses seruus Dei super omnē Israël, in deserto. ¶ Lætatiq; sunt cuncti principes, & omnis populus: & ingressi cō-
 tulerunt in arcā-domini, atque miserunt vt impleretur. ¶ Cūque tempus esset vt deferrent arcam corā rege per manus Leuitarū (videbant enim multā pecuniā) ingrediebatur scriba regis, & quē primus sacerdos cōstituerat: effundebantq; pecuniā quæ erat in arca: porro arcam reportabant ad locum suum: sicque faciebāt per singulos dies, & congregata est infinita pecunia. ¶ Quam dederunt rex & Ioiada his qui præerant operibus domus Domini: at illi conducebant ex ea cæsores lapidum, & artifices operum singulorum, vt
 instau.

* domus.

Ex. 30. 6. 12.

2. 1.

instaurarent domū Domini: fabros quo-
 que ferri & æris: vt quod cadere cœperat,
 13 fulciretur. ¶ Egeruntque hi qui operaban-
 D tur industriè, & obducebatur parietum
 cicatrix per manus eorū: ac suscitauerunt
 domum Domini in statum pristinum, &
 14 firmiter eam stare fecerunt. ¶ Cūque
 compleissent omnia opera, detulerunt co-
 ram rege & Ioiada reliquam partem pe-
 cunię: de qua facta sunt vasa templi in mi-
 nisterium ad holocausta, phialæ quoque
 & cetera vasa aurea & argentea: & offere-
 bantur holocausta in domo Domini iu-
 15 giter cunctis diebus Ioiadæ. ¶ Senuit au-
 E tem Ioiada plenus dierū, & mortuus est
 16 cū esset centum triginta annorum: ¶ se-
 pelieruntq; eum in Ciuitate-David cum
 regibus, eo quòd fecisset bonū cū Israël,
 17 & cū domo eius. ¶ Postquàm autem obiit
 Ioiada, ingressi sunt principes Iuda, & a-
 dorauerunt regē: qui delinitus obsequiis
 18 eorum, acquieuit eis. ¶ Et dereliquerunt
 templum Domini Dei patrum suorum,
 serueruntque lucis & sculptilibus: & fa-
 cta est ira contra Iudam & Ierusalē pro-
 19 pter hoc peccatum. ¶ Mittebatque eis pro-
 phetas, vt reuerterentur ad Dominum:
 quos protestantes, illi audire nolebant.
 20 ¶ Spiritus itaque Dei induit Zachariam fi-
 lium Ioiadæ sacerdotem, & stetit in con-
 spectu populi, & dixit eis, Hæc dicit Do-
 F minus Deus, Quare transgredimini præ-
 ceptum Domini, quod vobis non prode-
 rit: & dereliquistis Dominum, vt derelin-

queret vos? ¹ Qui cōgregati aduersus eū, ²¹
 miserunt lapides iuxta regis imperium, in
 atrio domus Domini. ³ Et non est recor- ²²
 datus Ioas rex, misericordie quam fecerat
 Ioiada pater illius secum, sed interfecit fi-
 lium eius. ⁴ Qui cū moreretur, ait, Vi-
 deat Dominus & requirat. ⁵ Cūq; euo- ²³
 lutus esset annus, ascendit contra eū exer-
 citus Syriæ: venitq; in Iudam & Ierusa-
 lem, & interfecit cūctos principes popu-
 li, atq; vniuersam prædam miserunt re-
 gi in Damascum. ⁶ Et certè cū permo- ²⁴
 dieus venisset numerus Syrorum, tradi-
 dit Dominus in manibus eorum infini-
 tam multitudinem: eo quòd dereliquis-
 sent Dominum Deum patrum suorum:
 in Ioas quoque ignominiosa exercuere
 iudicia. ⁷ Et abeuntes dimiserunt eum in ²⁵
 languoribus magnis. surrexerūt autē con-
 tra eum serui sui, in vltionem sanguinis,
 filii Ioiadæ sacerdotis, & occiderunt eum
 in lectulo suo, & mortuus est: sepelierūt-
 que eum in Ciuitate-David, sed non in
 sepulchris regum. ⁸ Infidiati verò sunt ei ²⁶
 Zabad filius Seinaath Ammanitidis, &
 Iozabad filius Semarith Moabitidis. ⁹ Por- ²⁷
 rò filius eius, ac summa pecunie que adu-
 nata fuerat sub eo, & instauratio domus
 Dei scripta sunt diligentius in Libro re-
 gum: regnavit autem Amasias filius eius
 pro eo.

CAP. XXV.

^{4. Re. 14. 2.} **V**iginti quinque annorū erat Amasias A
 cū regnare cœpisset, & vigintino-
 nem

uem annis regnauit in Ierusalem: nomen
 3 matris eius "Ioiadan' de Ierusalem. ? Fe- "Ioiadan 80
 citque bonum in conspectu Domini, ve-
 3 runtamen non in corde perfecto. ? Cum-
 que roboratum sibi videret imperium, iu-
 gulauit seruos qui occiderant regem pa-
 4 trem suum. ? Sed filios eorum non inter-
 fecit, sicut scriptum est in Libro legis Moy-
 si, vbi precepit Dominus, dicens, "Nō oc-
 cidentur patres pro filiis, neque filii pro
 5 patribus suis: sed vnusquisque in suo pec-
 cato morietur. ? Cōgregauit igitur Ama-
 B sias Iudam, et constituit eos per familias,
 tribunosque & centuriones in vniuerso
 Iuda & Ben-iamin: & recensuit à viginti
 annis sursum, inuenitque "triginta' millia "trecenta 10
 iuuenum qui egrederentur ad pugnam,
 6 & tenerent hastam & clypeum. ? Merce-
 de quoque conduxit de Israël centum mil-
 lia robustorum, centum talentis argenti.
 7 ? Venit autem homo Dei ad illum, & ait,
 O rex ne egrediatur tecum exercitus Is-
 8 raël: non est enim Dominus cum Israël,
 & cunctis filiis Ephraim. ? Quod si putas
 in robore exercitus bella consistere: su-
 perari te faciet Deus ab hostibus: Dei
 9 quippe est & adiuuare, & in fugam con-
 uertere. ? Dixitque Amasias ad hominem
 C Dei, Quid ergo fiet de centum talentis quae
 dedi militibus Israël? Et respondit ei ho-
 mo Dei, Habet Dominus vnde tibi dare
 10 possit multo his plura. ? Separauit itaque
 Amasias exercitum qui venerat ad eum
 ex Ephraim, vt reuerteretur in locum suum:
 at illi

Deu. 24. c. 16

4. Re. 4. b. 6.

Eze. 18. c. 20

trecenta 10

at illi contra Iudam vehementer irati,
 reuerſi ſunt in regioneſuam. ¶ Porro
 Amasias cōfidenter eduxit populū ſuum,
 & abiit in Vallem ſalinarum, percuffitq;
 filios Seir, decem milia. ¶ Et alia decem
 millia virorum ceperunt filii Iuda, & ad-
 duxerunt ad præruptum cuiuſdam petre,
 præcipitaueruntq; eos de ſummo in præ-
 ceptis, qui vniuerſi crepuerunt. ¶ At ille ex-
 ercitus quē remiſerat Amasias, ne ſecum
 iret ad prælium, diffuſus eſt in ciuitatibus
 Iuda, à Samaria uſque ad Beth-horon, &
 interfectis tribus millibus, diripuit prædā
 magnam. ¶ Amasias verò poſt cædē Idu-
 mæorum, & allatos deos filiorum Seir,
 ſtatuit illos in deos ſibi, & adorabat eos,
 & illis adolebat incenſum. ¶ Quā ob rem
 iratus Dominus cōtra Amasiam, miſit ad
 illum prophetam, qui diceret ei, Cur ado-
 raſti deos qui nō liberauerunt populum
 ſuum de manu tua? ¶ Cūq; hæc ille lo-
 queretur, reſpōdit ei, Num cōſiliarius re-
 gis es? queſce, ne interficiā te. Diſcedensq;
 Propheta, Scio, inquit, quòd cogitauerit
 Deus occidere te, quia feciſti hoc malum,
 & niſuper non acquieuiſti conſilio meo.
 ¶ Igitur Amasias rex Iuda inito peſſimo
 cōſilio, miſit ad Ioas filiū Ioachaz filii Ie-
 hu, regē Iſraël, dicens, Veni, videamus nos
 mutuò. ¶ At ille remiſit nuntios, dicens,
 Carduus qui eſt in Libano miſit ad Ce-
 drum Libani, dicens, Da filiam tuam filio
 meo vxorem: & ecce, beſtiæ quæ erant in
 ſylua Libani tranſierunt, & conculcaue-
 runt

19 rūt carduum. ¶ Dixisti, Percussi Edom: & Edcirco erigitur cor tuū in superbiam, sede in domo tua, cur malum aduersum te prouocas, vt cadas & tu & Iudas tecum?

20 ¶ Noluit* audire Amasias, eò quòd Domini esset voluntas vt traderetur in manus hostium propter deos Edom, ¶ Ascendit igitur Ioas rex Israël, & mutuos sibi præbuere cōspectus. Amasias autem rex Iuda

22 erat in Beth-sames Iudæ. ¶ Corruitq; Iudas coram Israël, & fugit in tabernacula

23 sua. ¶ Porro Amasiam regem Iuda filium Ioas filii Ioachaz, cepit Ioas rex Israël in Beth-sames, & adduxit in Ierusalem, destruxitque murum eius à porta Ephraim vsque ad portā anguli, quadringentis cubitis. ¶ Omne quoque aurū & argentum,

G & vniuersa vasa quæ repererat in domo Dei, & apud Obed-edō, in thesauris etiā domus regis, nec non & filios obsidum

25 reduxit in Samariam. ¶ Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iuda, postquàm mortuus est Ioas filius Ioachaz rex Israël,

26 quindecim annis. ¶ Reliquia autē sermonum Amasias priorum & nouissimorum scripta sunt in Libro regū Iuda & Israël.

27 ¶ Qui postquā recessit à Domino, tetenderūt ei insidias in Ierusalē. Cūq; fugisset in Lachis, miserūt, & interfecerunt eū ibi.

28 ¶ Reportantesq; super equos, sepelierunt eum cū patribus suis in Ciuitate-Dauid.

CAP. XXVI.

A Omnis autem populus Iuda, filiū eius Oziam annorum sedecim, constituit

4. Re. 24. f. 23

38

regem

CAP. XXVI. VERBA DIERVM.

regem pro Amasia patre suo. ¶ Ipse ædificauit Ailath, & restituit eam ditioni Iudæ, postquam dormiuit rex cum patribus suis. ¶ Sedecim annorum erat Ozias cum regnare cœpisset, & quinquagintaduo- bus annis regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Iechelia de Ierusalem. ¶ Fecit- que quod erat rectum in oculis Domini, iuxta omnia quæ fecerat Amasias pater eius. ¶ Et exquisiuit Dominum in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum, cumque requireret Dominum, direxit eum in omnibus. ¶ Denique egressus est, & pugnavit cōtra Philisthim, & destruxit murum Geth, & murum Iabniæ, murum- que Azoti: ædificauit quoque oppida in Azoto, & in Philisthim. ¶ Et adiuuit eum Deus contra Philisthim, & contra Arabes qui habitabant in Gurbáal, & contra Ammonitas. ¶ Appendebantque Ammonitæ munera Ozias: & diuulgatum est nomen eius vsque ad introitum Aegypti, propter crebras victorias. ¶ Aedificauitque Ozias turres in Ierusalem super portam anguli, & super portam vallis, & reliquas, in eodem muri latere, firmavitque eas. ¶ Extruxit etiam turres in solitudine, & effodit cisternas plurimas, eò quòd haberet multa pecora tam in cæpèstribus quam in eremi vastitate: vineas quoque habuit & vinitores in montibus & in carmelo: erat quippe homo agriculturæ deditus. ¶ Fuit autem exercitus bellatorum eius, qui procedebant ad prælia sub manu Iehiel

scribæ,

scribæ, Maasîæque doctoris, & sub manu
 12 Hananiæ qui erat de ducibus regis. ¶ Om-
 nisque numerus principum per familias,
 virorum fortium duorum milliū sexcen-
 13 torum. ¶ Et sub eis vniuersus exercitus tre-
 centorum & septem millium quingento-
 rum, qui erant apti ad bella, & pro rege
 14 contra aduersarios dimicabant. ¶ Prepara-
 uit quoque eis Ozias, id est, cuncto exer-
 citui, clypeos & hastas & galeas & lori-
 cas, arcusque & fundas, ad iaciendos lapi-
 15 des. ¶ Et fecit in Ierusalem diuersi generis
 machinas, quas in turribus collocauit, &
 in angulis murorum, vt mitterent sagit-
 tas & saxa grandia: egressumque est no-
 men eius procul, eò quòd auxiliaretur ei
 16 Dominus, & corroborasset illum. ¶ Sed
 cum roboratus esset, eleuatū est cor eius
 in interitum suum, & neglexit Dominum
 Deum suum: ingressusque templum Do-
 mini, adolere voluit incensum super alta-
 17 re thymiamatis. ¶ Statimque ingressus
 post eum Azarias sacerdos, & cum eo sa-
 cerdotes Domini octoginta, viri fortissi-
 18 mi, restiterunt regi, atque dixerunt, Non
 est tui officii Ozia, vt adoleas incensum
 Domino: sed sacerdotū, hoc est, filiorum
 Aaron, qui consecrati sunt ad huiuscemo-
 di ministerium: egredere de sanctuario,
 ne contempseris: quia non reputabitur ti-
 19 bi in gloriam hoc à Domino Deo. ¶ Ira-
 tusque Ozias, & tenens in manum thuri-
 bulum vt adoleret incensum, minabatur
 sacerdotibus. Statimque orta est lepra in

septuaginta
 18 11.

Zach. 14. 6. 8.

CAP. XXVII. VERBA DI ERVM.

fronte eius coram sacerdotibus, in domo Domini super altare thymiamatis. ¶ Cū-
 que respexisset eum Azarias pontifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderūt lepram in fronte eius, & festinato expulerūt eum. Sed & ipse perterritus acceleravit egredi, eò quòd sensisset ilico plagam Domini. ¶ Fuit igitur Ozias rex leprosus vsque ad diem mortis sue, & habitauit in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo Domini. Porro Ioatham filius eius rexit domum regis, & iudicabat populum terræ. ¶ Reliqua autem sermorum Ozia priorum & nouissimorū scripsit Isaias filius Amos, propheta. ¶ Dormiuitque Ozias cum patribus suis, & sepelierunt eum in agro regaliū sepulchrorum, eò quòd esset leprosus: regnavitque Ioatham filius eius pro eo.

4. Re. 15. 2. 5.

CAP. XXVII.

Viginti quinque annorū erat Ioatham A
 cū regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Ierusalem: nomen matris eius Ierusa filia Sadoc. ¶ Fecitque quòd re-
 ctū erat corā Domino iuxta omnia quæ fecerat Ozias pater suus, excepto quòd non est ingressus templū Domini: & adhuc populus delinquebat. ¶ Ipse ædificauit portam domus Domini excelsam: & in muro Ophel multa construxit. ¶ Vrbes quoque ædificauit in montibus Iuda: & in saltibus castella & turre. ¶ Ipse pugnavit contra regē filiorum Ammon, & vicit eos: dederuntque ei filii Ammon in tempo

4. Re. 15. 8. 32

CAP. XXVIII. PARAL. II. 237

re illo centum talenta argenti, & decem millia coros tritici, ac totidem coros hordei: hæc ei præbuerunt filii Ammon in anno secundo & tertio. Corroboratusque est Ioatham, eò quòd direxisset vias suas coram Domino Deo suo. Reliqua autem sermonum Ioatham, & omnes pugnae eius, & opera, scripta sunt in libro regum Israël & Iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Ierusalem. Dormiuitque Ioatham cum patribus suis, & sepelierunt eum in Ciuitate-David, & regnavit Achaz filius eius pro eo.

CAP. XXVIII.

A Viginti annorum erat Achaz cum regnare cœpisset: & sedecim annis regnavit in Ierusalem: non fecit rectum in cōspectu Domini sicut David pater eius. Sed ambulavit in viis regum Israël, insuper & statuas fudit Baalim. Ipse est qui adoleuit incensum in Valle-bennennom: & lustravit filios suos in igne iuxta ritum gentium, quas interfecit Dominus in adventu filiorum Israël. Sacrificabat quoque, & thymiama succendebat in excel-sis, & in collibus, & sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum Dominus Deus eius in manus regis Syriæ, qui percussit eum, magnamque prædam cepit de eius imperio, & adduxit in Darmasum: manibus quoque regis Israël traditus est, & percussus plaga grandi. Occiditque Phacee filius Romelæ, de Iuda centum vigin-

4. Re. 16. 4. 2.

CAP. XXVIII. VERBA DIERVM.

ti millia in die vno, omnes viros bellatores: eò quòd reliquissent Dominũ Deum patrum suorum. ¶ Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraim, Maasiam filium regis, & Ezricam ducem domus eius, Elcanam quoque secundum a rege. ¶ Ceperuntque filii Israël de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum, & puellarum, & infinitam prædam: pertuleruntque eam in Samariam. ¶ Ea tempestate erat ibi Propheta Domini, nomine Obed: qui egressus obuiam exercitui venienti in Samariam, dixit eis, Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum contra Iudam, tradidit eos in manibus vestris, & occidistis eos atrociter, ita vt ad cælum pertingeret vestra crudelitas. ¶ Insuper filios Iuda, & Ierusalem vultis vobis subiicere in seruos & ancillas, quod nequaquam factò opus est, peccastis enim super hoc Domino Deo vestro. ¶ Sed audite consilium meum, & redicite captiuos quos adduxistis de fratribus vestris: quia magnus furor Domini imminet vobis. ¶ Steterunt itaque viri de principibus filiorum Ephraim, Azarias filius Iohanã, Barachias filius Mosolamoth, Ezechias filius Sellum, & Amasias filius Hadali, cõtra eos qui veniebant de prælio, ¶ & dixerunt eis, Non introducetis huc captiuos, ne peccemus Domino. ¶ Quare vultis adicere super peccata nostra, & vetera cumulare delicta? grande quippe peccatũ est, & ira furoris Do-

Amasa 2.

14 mini imminet super Israël. ¶ Dimiserunt-
 que viri bellatores prædam, & vniuersa
 quæ ceperant coram principibus & omni
 15 multitudine. ¶ Steteruntque viri quos iu-
 C præ memorauimus: & apprehendentes ca-
 ptiuos, omnesque qui nudi erant, vestie-
 runt de spoliis: cumque vestissent eos, &
 calceassent, & refecissent cibo ac potu,
 vnxissentque propter laborem, & adhi-
 buissent eis curam: quicumque ambulare
 non poterant, & erant imbecillo corpo-
 re, imposuerunt eos iumentis, & adduxe-
 runt Iericho Ciuitatem-palmarum ad fra-
 tres eorum, ipsique reuersi sunt in Sama-
 16 riam. ¶ Tempore illo misit rex Achaz ad
 regem Assyriorum, postulans auxilium.
 17 ¶ Veneruntque Idumæi, & percusserunt
 multos ex Iuda, & ceperunt prædam ma-
 18 gnam. ¶ Philisthiim quoque diffusi sunt
 per vrbes capestres, & ad meridiem Iude:
 ceperuntque Beth-sames, & Aialon, & Ga-
 deroth, Soccho quoque, & Thamnan, &
 Gamzo cum viculis suis: & habitauerunt
 19 in eis. ¶ Humiliauerat enim Dominus Iu-
 dam propter Achaz regem Iuda, eò quòd
 nudasset eum auxilio, & contemptui ha-
 20 buisset Dominum. ¶ Adduxitque contra
 D eum Thelgath-phalnasar regem Assyrio-
 rum, qui & afflixit eum, & nullo resisten-
 21 te vastauit. ¶ Igitur Achaz spoliata domo
 Domini, & domo regum, ac principum,
 dedit regi Assyriorum munera: & tamen
 22 nihil ei profuit. ¶ Insuper & tēpore angu-
 stie sue auxit contemptum in Dominum, ip-
 se per

* 605 30

CAP. XXIX. VERBA DIERVM.

se per se rex Achaz, immolauit diis Damasci victimas percussoribus suis, & dixit, Dii regum Syrię auxiliantur eis, quos ego placabo hostiis, & aderunt mihi, cū contrario ipsi fuerint ruinę ei, & vniuerso
 2. 1. Israēl. Direptis itaque Achaz-omnibus vasis domus Dei, atque confractis, clausit ianuas templi Dei: & fecit sibi altaria, in vniuersis angulis Ierusalem. In omnibus quoque vrbibus Iuda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam prouocauit Dominum Deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius, & omnium operum suorum priorū & nouissimorum scripta sunt in libro regum Iuda & Israēl. Dormiuitq; Achaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in ciuitate Ierusalem: neque enim receperunt eum in sepulchra regum Israēl. Regnauitq; Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XXIX.

4. Re. 18. 4. 1. Igitur Ezechias regnare cœpit, cū viginti
 1. Ipsi 2. nouem annis regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Abia, filia Zacharię. Fecitque quod erat placitum in conspectu Domini, iuxta omnia quę fecerat Dauid pater eius. Ipso anno & mense primo regni sui aperuit valuas domus Domini, & instaurauit eas. Adduxitque sacerdotes atque Leuitas, & congregauit eos in plateam orientalem. Dixitque ad eos, Audite me Leuitę, & sanctificamini, mūdate domū Domini Dei patrum vestro-
 1. patrem 8. rum,

rum, & auferte omnem immunditiam de
 6 sanctuario. Peccauerunt patres nostri, et
 fecerunt malū in conspectu Domini Dei
 nostri, derelinquentes eum: auerterunt
 7 facies suas à tabernaculo Domini, & pre-
 buerunt dorsum. Clauerunt ostia quæ
 B erant in porticu, & extinxerunt lucernas:
 incensumque non adoleuerunt, & holo-
 causta non obtulerūt in sanctuario Deo
 8 Israël. Concitatus est itaque furor Do-
 mini super Iudam & Ierusalem: tradidit-
 que eos in commotionem, & in interi-
 tum, & in sibilum, sicut ipsi cernitis ocu-
 9 lis vestris. En corruerunt patres nostri
 gladiis: filii nostri, & filia nostra, & con-
 iuges captiuae ductæ sunt propter hoc sce-
 10 lus. Nunc ergo placet mihi vt ineamus
 foedus cum Domino Deo Israël, & auer-
 11 tet à nobis furorem iræ suæ, Filii mei no-
 lite negligere: vos elegit Dominus vt ste-
 tis coram eo, & ministretis illi, colatisque
 12 eum, & cremetis ei incensum. Surrexe-
 runt ergo Leuitæ: Mahath filius Amasai,
 & Ioel filius Azariæ, de filiis Caath. Por-
 C rò de filiis Merari: Cis filius Abdi, & Aza-
 rias filius Ialaleel. De filiis autem Ger-
 son: Ioah filius Zemina, & Eden filius
 13 Ioah. At verò de filiis Elisaphan: Samri
 & Iahiel. De filiis quoque Asaph: Zacha-
 14 rias & Mathanias. Necnon de filiis He-
 man, Iahiel, & Semei. Sed & de filiis Idu-
 15 thun, Semeias & Oziel. Congregaue-
 untque fratres suos, & sanctificati sunt, &
 & ingressi sunt iuxta mandatum regis, &

imperitum Domini, vt expiarent domum
 Dei. ¶ Sacerdotes quoque ingressi templū
 Domini vt sanctificarēt illud, extulerunt
 omnem immunditiam, quam intrō repe-
 rerāt in vestibulo domus Domini: quam
 tulerunt Leuitæ, & asportauerunt ad
 Torrentem-Cedron foras. ¶ Cœperunt au-
 tem prima die mensis primī mundare, & D
 in die octauo eiusdem mēsis ingressi sunt
 porticum templi Domini: expiauerunt-
 que templum diebus octo, & in die sexta-
 decima mensis eiusdem, quod cœperant
 impleuerunt. ¶ Ingressi quoque sunt ad
 Ezechiam regem, & dixerunt ei, Sanctifi-
 cauimus omnem domum Domini, & al-
 tare holocausti, vasaque eius, necnon &
 mensam propositionis cum omnibus va-
 sis suis, ¶ cunctamque templi supellectilem
 quam polluerat rex Achaz in regno suo,
 postquam præuaricatus est: & ecce expo-
 sita sunt omnia coram altari Domini.
 ¶ Consurgensque diluculo Ezechias rex,
 adunauit omnes principes ciuitatis, & as-
 cendit in domum Domini: ¶ obrulerunt-
 que simul tauros septē, & arietes septem,
 agnos septem, & hircos septem pro pecca-
 to, pro regno, pro sanctuario, pro Iuda:
 dixitque sacerdotibus filiis Aaron, vt of-
 ferrent super altare Domini. ¶ Mactaue-
 runt igitur tauros, & susceperunt sangui-
 nem sacerdotes, & fuderunt illum super
 altare: mactauerunt etiam arietes, & illo-
 rum sanguinem super altare fuderunt:
 immolaueruntque agnos, & fuderunt su-
 per

23 per altare sanguinem. ? Applicuerunt
 hircos pro peccato coram rege, & vniuer-
 sa multitudo: imposueruntque manus
 24 suas super eos. ? Et immolauerunt illos sa-
 cerdotes, & asperserunt sanguinem eorum
 -coram altari pro piaculo vniuersi Is-
 raëlis: pro omni quippe Israël præcepe-
 rat rex, vt holocaustum fieret & pro pec-
 25 cato. ? Constituit quoque Leuitas in do-
 mo Domini cum cymbalis & psalteriis,
 & citharis secundum dispositionem Da-
 uid-regis, & Gad Videntis*, & Nathan
 prophetæ: siquidem Domini præceptum
 26 fuit per manum prophetarum eius. ? Ste-
 Fteruntque Leuitæ tenentes organa Da-
 27 uid, & sacerdotes tubas. ? Et iussit Eze-
 chias, vt offerrent holocausta super alta-
 re: cumque offerrentur holocausta, cœ-
 perunt laudes canere Domino, & clan-
 gere tubis, atque in diuersis organis quæ
 David rex Israël preparauerat concrepa-
 28 re. ? Omni autem turba adorante, canto-
 res & ii qui tenebant tubas, erant in offi-
 cio suo, donec cōpleretur holocaustum.
 29 ? Cūque finita esset oblatio, incuruatus
 est rex, & omnes qui erant cū eo, & ado-
 30 rauerunt. ? Præcepitque Ezechias, & prin-
 cipēs Leuitis vt laudarent Dominum ser-
 monibus David & Asaph Videntis: qui
 laudauerunt eum magna lætitia, & in-
 31 curuato genu adorauerunt. ? Ezechias au-
 tem etiam hæc addidit, Implestis manus
 vestras Domino, accedite, & offerte vi-
 stimas, & laudes in domo Domini. Ob-
 tuleruntque

- .3.

- .7.

* regis & j

tulit ergo vniuersa multitudo hostias, & G
 laudes, & holocausta mēte deuota. ¶ Por- 31
 rò numerus holocaustorum quæ obtulit
 multitudo, hic fuit, Tauros septuaginta,
 arietes centum, agnos ducentos. ¶ Sancti- 31
 ficaueruntque Domino boues sexcentos,
 & oues tria millia. ¶ Sacerdotes verò pau- 34
 ci erant, nec poterant sufficere vt pelles
 holocaustorum detraherent: vnde & Le-
 uitæ fratres eorum adiuuerunt eos, do-
 nec impleretur opus, & sanctificarentur
 antistites: Leuitæ quippe faciliori ritu san-
 ctificantur, quàm sacerdotes. ¶ Fuerunt er- 31
 go holocausta plurima, adipēs pacifico-
 rum, & libamina holocaustorum: & com-
 pletus est cultus domus Domini. ¶ Lata- 36
 tusque est Ezechias, & omnis populus,
 eò quòd ministerium Domini esset ex-
 pletum. De-repente quippe hoc fieri pla-
 cuerat.

CAP. XXX.

Misit quoque Ezechias ad omnem Is- 3
 raël & Iudam: scripsitque epistolas ad
 Ephraim & Manassē, vt venirent ad do-
 mum Domini in Ierusalem, & facerent
 Phase Domino Deo Israël. ¶ Inito ergo
 consilio regis & principum, & vniuersi
 cœtus Ierusalem, decreuerunt vt facerent
 Phase mense secundo. ¶ Non enim oc- 3
 currerant facere in tempore suo: quia sa-
 cerdotes qui possent sufficere, sanctificati
 non fuerant, & populus nondum congre-
 gatus fuerat in Ierusalem. ¶ placuitque ser- 4
 mo regi & omni multitudinī. ¶ Et decre- 5
 uerunt

¶ p̄uenerāt 3.

uerunt ut mitterent nuntios in uniuersum
 Israël de Ber-sabee usque Dan, ut ve-
 nirent, & facerent Phasē Domino Deo
 Israël, in Ierusalem: multi enim non fece-
 rant sicut lege præscriptum est. ¶ Perrexe-
 runtque cursores cū epistolis ex regis im-
 perio, & principum eius, in uniuersum Is-
 raël & Iudam iuxta id quod rex iusserat,
 prædicantes, Filii Israël reuertimini ad
 Dominum Deum Abraham, & Isaac, &
 Israël: & reuertetur ad reliquias quæ ef-
 fugerunt manus regis Assyriorum. ¶ No-
 lite fieri sicut patres vestri & fratres qui
 recesserunt à Domino Deo patrum suo-
 rum, & tradidit eos in interitum, ut ipsi
 cernitis. ¶ Nolite indurare ceruices ve-
 stras, sicut patres vestri, tradite manus Do-
 mino, & venite ad sanctuariū eius quod
 sanctificauit in æternum: seruite Domi-
 no Deo patrum vestrorum, & auertetur
 à vobis ira furoris eius. ¶ Si enim vos re-
 uersi fueritis ad Dominum, fratres vestri
 & filii habebunt misericordiam corā do-
 minis suis qui illos duxerunt captiuos, &
 reuertentur in terram hanc: pius enim &
 clemens est Dominus Deus vester, & nō
 auertet faciem suam à vobis, si reuersi fue-
 ritis ad eum. ¶ Igitur cursores pergebant
 velociter de ciuitate in ciuitatem per ter-
 ram Ephraim & Manassē, usque ad Zabu-
 lon, illis irridētibus & subsannātibus eos.
 ¶ Attamen quidam viri ex Aser & Manas-
 se & Zabulon acquiescentes consilio, ve-
 nerunt Ierusalem. ¶ In Iuda verò facta est

manus Domini, vt daret eis cor vnum vt
 facerent iuxta præceptum regis & prin-
 cipum, verbum Domini. ¶ Congregatiq̃ue
 sunt in Ierusalem populi multi, vt face-
 rent solennitatem azymorum in mense
 secundo. ¶ Et surgentes destruxerunt alta-
 ria quæ erant in Ierusalem: atque vniuer-
 sa in quibus idôlis adolebatur incensum,
 subuertentes, proiecerunt in Torrentem-
 Cedron. ¶ Immolauerunt autem Phase
 quarta-decima die mensis secundi. Sacer-
 dotes quoque, atque Leuitæ tandem san-
 ctificati obtulerunt holocausta in domo
 Domini. ¶ Steteruntq̃ue in ordine suo iux-
 ta dispositionem & legem Moyfi homi-
 nis Dei: sacerdotes verò suscipiebant ef-
 fundendum sanguinem de manibus Le-
 uitarum, ¶ eò quòd multa turba sanctifi-
 cata non esset: & idcirco immolarent Le-
 uitæ Phase his qui non occurrerant san-
 ctificari Domino. ¶ Magna etiam pars po-
 puli de Ephraim & Manasse & Issachar
 & Zabulon, quæ sanctificata non fuerat,
 comedit Phase, non iuxta quod scriptum
 est: & orauit pro eis Ezechias, dicens, Do-
 minus bonus propitiabitur ¶ cunctis qui
 in toto corde requirunt Dominum Deum
 patrum suorum, & non imputabit eis quòd
 minus sanctificati sunt. ¶ Quem exaudi-
 uit Dominus, & placatus est populo. ¶ Fe-
 ceruntq̃ue filii Israël qui inuenti sunt Ie-
 rusalem, solennitatem azymorum septem
 diebus in lætitia magna, laudantes Do-
 minum per singulos dies. Leuitæ quoque
 & sã.

& sacerdotes per organa quæ suo officio
 22 congruebant. Et locutus est Ezechias ad
 D cor omnium Levitarum qui habebant in-
 telligentiam bonam super Domino: & co-
 14 mederunt septem diebus solennitatis im-
 molantes victimas pacificorum, & laudan-
 tes Dominum Deum patrum suorum. Pla-
 23 cuitque uniuersæ multitudini ut celebra-
 rent etiam alios dies septem: quod & fe-
 24 cerunt cum ingenti gaudio. Ezechias au-
 tem rex Iuda præbuerat multitudini mil-
 le tauros, & septem millia ouium: princi-
 pes verò dederant populo tauros mille,
 & oues decem millia: sanctificata est ergo
 25 sacerdotum plurima multitudo. Et hila-
 ritate perfusa omnis turba Iuda tam sa-
 cerdotum & Levitarum, quàm uniuersæ
 frequentiæ quæ venerat ex Israël: profely-
 torum quoque de terra Israël, & habitan-
 16 tium in Iuda. Factaque est grandis cele-
 britas in Ierusalem, qualis à diebus Salo-
 monis filii David regis Israël in ea vrbe
 27 non fuerat. Surrexerunt autem sacerdo-
 tes atque Levitæ benedicentes populo: &
 exaudita est vox eorum, peruenitq; ora-
 tio in habitaculum sanctum cæli.

CAP. XXXI.

A C Vmque hæc fuissent ritè celebrata,
 Cgressus est omnis Israël, qui inuen-
 tus fuerat in vrribus Iuda, & fregerunt si-
 mulachra, succideruntque lucos, demoli-
 ti sunt excelsa, & altaria destruxerunt: non
 solum de uniuerso Iuda & Benjamin,
 sed & de Ephraim quoq; & Manasse, do-

nec penitus euerterent: reuersique sunt omnes filii Israël in possessiones & ciuitates suas, ¶ Ezechias autem constituit turmas sacerdotales, & Leuiticas per diuisiones suas. vnūquenque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quàm Leuitarū, ad holocausta & pacifica, vt ministrarent & confiterentur canerentque in portis castrorum Domini. ¶ Pars autem regis, erat, vt de propria eius substantia offerretur holocaustum manè semper & vespere, Sabbathis quoque, & Calēdis, & solennitatibus cæteris, sicut scriptum est in lege "Moyfi". ¶ Præcepit etiam populo habitantium Ierusalem, vt darent partes sacerdotibus & Leuitis, vt possent vacare B legi Domini. ¶ Quod cum percrebuisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israël, frumenti, vini, & olei, mellis quoque: & omnium quæ gignit humus, decimas obtulerunt. ¶ Sed & filii Israël & Iuda, qui habitabant in vrbibus Iuda, obtulerunt decimas bouum & ouium, decimasque sanctorum quæ vouerant Domino Deo suo, atque vniuersa portantes, fecerunt aceruos plurimos. ¶ Mense tertio ceperunt aceruorum iacere fundamenta, & mense septimo compleuerunt eos. ¶ Cumque ingressi fuissent Ezechias & principes eius, viderunt aceruos, & benedixerunt Domino ac populo Israël. ¶ Interrogauitque Ezechias sacerdotes & Leuitas cur ita iacerent acerui. ¶ Respondit illi Azarias sacerdos primus

de

de stirpe Sadoc, dicens, Ex quo cœperunt
 offerri primitiæ in domo Domini, come-
 dimus, & saturati sumus, & remanserunt
 plurima: eò quòd benedixerit Dominus
 populo suo: reliquiarum autem copia est
 11 ista, quam cernis. ¶ Præcepit igitur Eze-
 12 chias vt præpararēt horrea in domo Do-
 13 mini. Quod cū fecissent, ¶ intulerunt tam
 primitias quàm decimas, & quæcunque
 vouerant fideliter. Fuit autem præfectus
 14 eorum Chonenias Leuita, & Semei fra-
 15 ter eius secundus, ¶ post quem Iahiel, &
 Azazias, & Nahath, & Asael, & Ierimoth,
 Iozabad quoque & Eliel, & Iesmachias,
 & Mahath, & Banaias, præpositi sub ma-
 nibus Choneniæ & Semei fratris eius, ex
 imperio Ezechiaë regis & Azariaë ponti-
 ficis domus Dei, ad quos omnia perti-
 16 nebant. ¶ Core verò filius Iemna Leui-
 tes, & ianitor orientalis portæ, præposi-
 tus erat iis quæ sponte offerebantur Do-
 17 mino, primitiisque & consecratis in San-
 18 ctis sanctorum. ¶ Et sub cura eius Eden &
 Ben-iamin, Iesue & Semeias, Amarias
 quoque & Sechenias, in ciuitatibus sacer-
 dotum: vt fideliter distribuerent fratribus
 suis partes, minoribus atque maioribus:
 19 ¶ exceptis maribus ab annis tribus & su-
 20 præ, cunctis qui ingrediebantur templum
 Domini, & quicquid per singulos dies cõ-
 21 fluebat in ministerio atque obseruatio-
 22 nibus iuxta diuisiones suas, ¶ sacerdotibus
 per familias, & Leuitis à vicesimo anno
 23 & suprâ per ordines & turmas suas, ¶ vni-
 24

CAP. XXXII. VERBA DIERVM.

uersæque multitudini tã vxoribus quàm liberis eorum vtriusque sexus, fideliter cibi de his quæ sanctificata fuerant præbebantur. ¶ Sed & filiorum Aaron per agros, & suburbana vrbium singularum dispositi erant viri, qui partes distribuerent vniuerso sexui masculino, de sacerdotibus & Levitis. ¶ Fecit ergo Ezechias vniuersa quæ diximus in omni Iuda: operatusque est bonum & rectum, & verum coram Domino Deo suo in vniuersa cultura ministerii domus Domini, iuxta legem & ceremonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo: fecitque, & prosperatus est.

CAP. XXXII.

Post quæ & huiuscemodi veritatem, **A** venit Sennacherib rex Assyriorum, & ingressus Iudam, obsedit ciuitates munitas, volens eas capere. ¶ Quod cum vidisset Ezechias venisse scilicet Sennacherib, & totum belli impetum verti contra Ierusalem: ¶ inito cum principibus consilio virisque fortissimis, vt obturarent capita fontium qui erant extra urbem: & hoc omnium decernente sententia, ¶ congregauit plurimam multitudinem, & obturauerunt cunctos fontes, & riuum qui fluebat in medio terræ, dicentes, Ne veniant reges Assyriorum, & inueniant aquarum abundantiam. ¶ Aedificauit quoque agens industriè omnem murum qui fuerat dissipatus, & extruxit turre desuper, & formosus alterum murum: instaurauitque

2. Re. 18. c. 13
Isai. 36. c. 1.
Ecc. 48. c. 19.

uitque Mello in Civitate-David, & fecit
 vniuersi generis armaturam & clypeos.
 6° Constituitque principes bellatorum in
 exercitu. Et conuocauit vniuersos in pla-
 tea portæ ciuitatis, ac locutus est ad cor-
 7 eorum, dicens, Viriliter agite, & confor-
 tamini, nolite timere, nec paueatis regem
 Assyriorum, & vniuersam multitudinem
 quæ est cum eo: multo enim plures no-
 8 biscum sunt, quàm cum illo. Cum illo
 enim est brachium carneum, nobiscum
 Dominus Deus noster qui auxiliator est
 noster, pugnatque pro nobis. Conforta-
 tusque est populus huiuscemodi verbis
 9 Ezechiaë regis Iuda. Quæ postquàm ge-
 sta sunt, misit Sennacherib rex Assyriorum
 seruos suos in Ierusalè (ipse enim cū vni-
 uerso exercitu obsidebat Lachis) ad Eze-
 chiam regem Iuda, & ad omnem popu-
 10 lum qui erat in vrbe, dicens, Hæc dicit
 C Sennacherib rex Assyriorum, In quo ha-
 bentes fiduciam, sedetis obsessi in Ierusa-
 11 lem? Num Ezechias decepit vos, vt tra-
 dat morti in fame & siti, affirmans, quod
 Dominus Deus vester liberet vos de ma-
 12 nu regis Assyriorum? Nunquid non iste
 est Ezechias qui destruxit excelsa illius,
 & altaria, & præcepit Iudæ & Ierusalem,
 dicens, Coram altari vno adorabitis, & in
 13 ipso comburetis incensum? An ignora-
 tis quæ ego fecerim, & patres mei cun-
 ctis terrarum populis? nunquid præua-
 luerunt dii gentium, omniumque terra-
 rum liberare regionem suam de manu
 mea?

mea? Quis est de vniuersis diis gentium, 10
 quas vastauerunt patres mei, qui potuerit
 eruere populum suum de manu mea, vt
 possit etiam Deus vester eruere vos de
 hac manu? Non vos ergo decipiat Eze- 11
 chias, nec vana persuasione deludat, ne-
 que credatis eis. Si enim nullus potuit
 Deus cunctarum gentium atque regio-
 num' liberare populum suum de manu
 mea, & de manu patrum meorum, con-
 sequenter nec Deus vester poterit eruere
 vos de manu mea. Sed & alia multa lo- 11
 cuti sunt serui eius contra dominum Deum,
 & contra Ezechiam seruum eius. Episto- 11
 las quoque scripsit plenas blasphemiae in
 Dominum Deum Israël, & locutus est ad-
 uersum eum, Sicut dii gentium ceterarum
 non potuerunt liberare populum suum
 de manu mea, sic & Deus Ezechiae eruere
 non poterit populum suum de manu ista.
 Insuper & clamore magno, lingua Iu- 11
 daica, contra populum qui sedebat in mu-
 ris Ierusalem, personabat, vt terreret eos,
 & caperet ciuitatem. Locutusque est
 contra Deum Israël, sicut aduersum deos
 populorum terrae, opera manuum homi-
 num. Orauerunt igitur Ezechias rex, &
 Isaias filius Amos prophetae, aduersum
 hanc blasphemiam, ac vociferati sunt us-
 que in caelum. Et misit Dominus Ange- 11
 lum qui percussit omnem virum robu-
 stum, & bellatorem, & principem exerci-
 tus regis Assyriorum. Reuersusque est
 cum ignominia in terram suam. Cumq;

Reguarum 2.

Ierusalē 15.

2ob. 1. d. 24.

ingressus esset domum Dei sui, filii qui
 egressi fuerant de utero eius, interfecerunt
 22 eum gladio. ¶ Saluauitque Dominus Eze-
 chiam & habitatores Ierusalem, de ma-
 nu Sennacherib regis Assyriorum, & de
 manu omnium, & praestitit ei quietem
 23 per circuitum. ¶ Multi etiam deferebant
 hostias, & sacrificia Domino in Ierusa-
 lem, & munera Ezechiae regi Iuda: qui
 exaltatus est post haec coram cunctis gen-
 24 tibus. ¶ In diebus illis egrotauit Ezechias
 F vsque ad mortem, & orauit Dominum:
 exaudiuitque eum, & dedit ei signum.
 25 ¶ Sed non iuxta beneficia quae acceperat,
 retribuit, quia eleuatum est cor eius: & fa-
 cta est contra eum ira, & contra Iudam
 26 & Ierusalem. ¶ Humiliatusque est postea,
 eo quod exaltatum fuisset cor eius, tam
 ipse, quam habitatores Ierusalem: & idcir-
 co non venit super eos ira Domini in die-
 27 bus Ezechiae. ¶ Fuit autem Ezechias di-
 ues, & inclytus valde, & thesauros sibi
 plurimos congregauit argenti & auri &
 lapidis pretiosi, aromatum, & armorum
 vniuersi generis, & vasorum magni pre-
 28 tii. ¶ Apothecas quoque frumenti, vini, &
 olei, & praesepia omnium iumentorum,
 29 caulasque pecorum, ¶ & vrbes sex aedifi-
 cavit sibi, habebat quippe greges ouium
 & armentorum innumerabiles, eo quod
 dedisset ei Dominus substantiam multam
 30 nimis. ¶ Ipse est Ezechias qui obthurauit
 G superiorem fontem aquarum Gihon, &
 auertit eas subter ad occidentem Urbis.

Ge. 24. f. 53o

4. Re. 20. a. 1o

Isa. 38. a. 1o

CAP. XXXIII. VERBA DIERVM.

David: in omnibus operibus suis fecit prosperè quæ voluit. ¶ Attamen in legatione principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, vt interrogarent de portento quod acciderat super terram, dereliquit eum Deus vt tentaretur, & nota fierent omnia quæ erant in corde eius. ¶ Reliqua autem sermonum Ezechiaë, & misericordiarum eius scripta sunt in visione Isaiaë filii Amos Prophetæ, & in libro regum Iuda & Israël. ¶ Dormiuitque Ezechias cum patribus suis, & sepelierunt eum super sepulchra filiorum David: & celebravit eius exequias vniuersus Iuda, & omnes habitatores Ierusalem: regnavitque Manassès filius eius pro eo.

CAP. XXXIII.

D Vodecim annorum erat Manassès A
4. Re. 21. d. 2. cum regnare cœpisset: & quinquagintaquinque annis regnavit in Ierusalè. Fecit autè malum coram Domino, iuxta abominationes gentium, quas subvertit Dominus coram filiis Israël. ¶ Et conuersus, instauravit excelsam quæ demolitus fuerat Ezechias pater eius: cōstruxitque aras Baalim, & fecit lucos: & adoravit omnem militiam cæli, & coluit eam. ¶ Aedificavit quoque altaria in domo Domini de qua dixerat Dominus, ¶ In Ierusalem erit nomè meum in æternum. ¶ Aedificavit autè ea cuncto exercitui cæli in duobus atrijs domus Domini. ¶ Transireque fecit filios suos per ignem, in Valle ben-ennom: observabat somnia, sectabatur auguria, maleficis artibus

2. Re. 7. b. 10.

bus in seruiabat: habebat secum magos &
 incantatores: multa que mala operatus est
 7 coram Domino, ut irritaret eum. ⁹ Scul-
 B ptile quoque, & conflatile signum posuit
 in domo domini, ¹⁰ de qua locutus est Do ^{2. Re. 7. b. 19.}
 minus ad David, & ad Salomonem filium ^{3. Re. 8. b. 17.}
 eius, dicens, In domo hac, & in Ierusalem
 quam elegi de cunctis tribubus Israel, po-
 8 nam nomen meum in sempiternum. ⁹ Et
 mouere non faciam pedem Israel de ter-
 ra quam tradidi patribus eorum: ita dun-
 taxat si custodierint facere que precepi
 eis, cunctamque legem, & ceremonias at-
 9 que iudicia* per manum Moysi. ⁹ Igitur Ma ^{9. que man-}
 nasses seduxit Iudam & habitatores Ieru- ^{daxi.}
 lem, ut facerent malum super omnes gen-
 tes quas subuerterat Dominus a facie fi-
 10 liorum Israel. ⁹ Locutusque est Dominus
 ad eum, & ad populum illius: & attende-
 11 re noluerunt. ⁹ Idcirco superinduxit eis
 principes exercitus regis Assyriorum: cepe-
 runtque Manassen, & vinctum catenis, ac
 que compedibus duxerunt in Babylonem.
 12 ⁹ Qui postquam coangustatus est, orauit
 C Dominum Deum suum: & egit poeniten-
 tiam valde coram Deo patrum suorum.
 13 ⁹ Deprecatusque est eum, & obsecrauit
 intentem: & exaudiuit orationem eius, re-
 duxitque eum Ierusalem in regnum suum:
 & cognouit Manasses, quod dominus ipse
 14 esset Deus. ⁹ Post haec aedificauit murum
 extra Ciuitatem David, ad occidentem
 Gihon in conualle: ab introitu portae pi-
 scium per circuitum usque ad Ophel, &
 exal-

exaltauit illum vehementer : constituitq;
 principes exercitus in cunctis ciuitatibus
 Iuda munitis . 9 Et abstulit deos alienos,
 & simulachrum de domo Domini : aras
 quoque quas fecerat in monte domus
 Domini, & in Ierusalem & proiecit om-
 nia extra urbem . 9 Porro instaurauit al-
 tare Domini, & immolauit super illud vi-
 ctimas, & pacifica, & laudem : præcepit-
 que Iudæ vt seruiret domino Deo Israël.
 9 Attamen adhuc populus immolabat in
 excelsis Domino Deo suo . 9 Reliqua au-
 tem gestorum Manasse: & obsecratio eius
 ad Deum suum: verba quoque Videntium
 qui loquebantur ad eum in nomine Do-
 mini Dei Israël, continentur in sermoni-
 bus regum Israël. 9 Oratio quoque eius &
 exauditio, & cuncta peccata, atque con-
 temptus, loca etiam in quibus ædificauit
 excelsa, & fecit lucos, & statuas antequam
 ageret poenitentiam, scripta sunt in ser-
 monibus Hozai. 9 Dormiuit ergo Manas-
 ses cum patribus suis, & sepelierunt eum
 in domo sua : regnauit pro eo filius eius
 Amon . 9 Vigintiduorum annorum erat
 Amon cum regnare cœpisset : & duobus
 annis regnauit in Ierusalem . 9 Fecitque
 malum in conspectu Domini, sicut fece-
 rat Manasses pater eius : & cunctis idolis
 quæ Manasses fuerat fabricatus, immola-
 uit, atque seruiuit . 9 Et non est reueritus
 faciem Domini, sicut reueritus est Manas-
 ses pater eius : & multo maiora deliquit.
 9 Cùmque conitirassent aduersus eum ser-

ui sui interfecerunt eum in domo sua.
 35 Porro reliqua populi multitudo, cæsis
 iis qui Amon percusserant, constituit re-
 gem Iosiam filium eius pro eo.

CAP. XXXIII.

A **O**cto annorum erat Iosias cum regna-
 re cœpisset: & triginta & vno anno
 2 regnauit in Ierusalem. Fecitque quod
 erat rectum in conspectu Domini, & am-
 bulauit in viis David patris sui: non decli-
 nauit neque ad dextram, neque ad sini-
 3 stram. Octauo autem anno regni sui,
 cum adhuc esset puer, cœpit quærere Deum
 patris sui David: & duodecimo anno
 postquam cæperat, mundauit Iudam &
 Ierusalem ab excelsis, & lucis, simulachris-
 4 que, & sculptilibus. Destrueruntque co-
 ram eo aras Baalim: & simulachra quæ
 superposita fuerant, demoliti sunt: lucos
 etiam, & sculptilia succidit atque ammi-
 5 nit: & super tumulos eorum qui eis im-
 molare consueuerant, fragmenta disper-
 6 sit. Ossa præterea sacerdotum combus-
 7 sit in altaribus idolorum, mundauitque
 Iudam & Ierusalem. Sed & in vrbibus
 Manasses & Ephraim, & Simeon vsque
 8 Nephthali cuncta subuertit. Cumque
 altaria dissipasset, & lucos, & sculptilia
 contriuisset in frusta, cunctaque delubra
 demolitus esset de vniuersa terra Israël,
 reuersus est in Ierusalem. Igitur anno
 octauodecimo regni sui, mūdāta iam ter-
 ra, & templo Domini, misit Saphan fili-
 um Eseliæ, & Maasiam principem ciuita-

4. Re. 22. 4. 8

tis, & Ioha filium Ioachaz à commenta-
 riis: vt instaurarent domum Domini Dei
 sui. ¶ Qui venerunt ad Helciam sacerdo-
 tem magnum: acceptamque ab eo pecu-
 niam, quæ illata fuerat in domum Do-
 mini, & quam congregauerant Leuite, &
 ianitores de Manasse & Ephraim, & uni-
 uersis reliquis Israel ab omni quoque Iu-
 da, & Ben-iamin, & habitatoribus Ieru-
 salem; ¶ Tradiderunt in manibus eorum
 qui præerant operariis in domo Domini
 vt instauraret templum, & infirma qua-
 que sarcirent. ¶ At illi dederunt eam ar-
 tificibus, & cæmentariis, vt emerent lapi-
 des de lapidinis, & ligna ad commissu-
 ras ædificii, & ad contignationem domo-
 rum quas destruxerant reges Iuda. Qui
 fideliter cuncta faciebant. Erant autem
 præpositi operantium, Iahat & Abdias de
 filio Merari: Zacharias & Mosollam de
 filiis Caath, qui vrgebant opus: omnes Le-
 uitæ scientes organis canere. ¶ Super eos
 vero qui ad diuersos vsus onera portabat
 erant scribæ, & magistri de Leuitis, ianito-
 res. ¶ Cùmque efferrent pecuniam quæ
 illata fuerat in templum Domini, repe-
 rit Helcias sacerdos librum legis Domini,
 per manum Moyli. ¶ Et ait ad Saphan scri-
 bam: Librum legis inueni in domo Do-
 mini. Et tradidit ei. ¶ At ille intulit volu-
 mē ad regem, & nuntiauit ei, dicens: Om-
 nia quæ dedisti in manu seruorum tuo-
 rum, ecce complentur. ¶ Argentum quod
 repperit in domo Domini, confluere-
 runt:

runt: datumque est præfectis artificum,
 & diuersa opera fabricantium. Præter-
 ea tradidit mihi Helcias sacerdos hunc li-
 brum. Quem cum rege præfente recita-
 set, & audissetque ille verba legis, scidit ve-
 stimenta sua: & præcepit Helciæ &
 Ahicam filio Saphan, & Abdon filio Mi-
 cha, Saphan quoque scribe, & Asæ seruo
 regis, dicens: Ite, & orate Dominum
 pro me, & pro reliquiis Israël & Iuda, su-
 per vniuersis sermonibus libri istius qui
 repertus est: magnus enim furor Domini
 stillauit super nos, eo quod non custodie-
 rint patres nostri verba Domini, vt face-
 rent omnia quæ scripta sunt in isto volu-
 mine. Abiit ergo Helcias, & hi qui simul
 à rege missi fuerant, ad Oldam propheti-
 dem, vxorem Sellum filii Thecuath, filii
 Hasra custodis vestium: quæ habitabat in
 Ierusalem in Secunda: & locuti sunt ei
 verba quæ supra narrauimus. At illa res-
 pondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Is-
 rael: Dicite viro qui misit vos ad me: Hæc
 dicit Dominus: Ecce ego inducam mala
 super locum istum, & super habitatores
 eius: cunctaque maledicta quæ scripta
 sunt in libro hoc, quem legerunt coram
 rege Iuda: quia dereliquerunt me, & sa-
 crificauerunt diis alienis, vt me ad iracun-
 diam prouocarent in cunctis operibus ma-
 num suarum: ideo stillabit furor meus
 super locum istum, & non extinguetur.
 Ad regem autem Iuda, qui misit vos pro
 Domino deprecando, sic loquimini, Hæc
 dicit

CAP. XXXIII. VERBA DIERVM.

dicit Dominus Deus Israël: Quoniam au-
 disti verba voluminis, & atque emollitum 37
 est cor tuum: & humiliatus es in conspe-
 ctu Domini super his quæ dicta sunt con-
 tra locum hunc & habitatores Ierusalem,
 reueritusque faciem meam, scidisti vesti-
 menta tua, & fleuisti coram me: ego quo-
 que exaudiui te, dicit Dominus. ¶ Tam e- 28
 nim colligam te ad patres tuos & infereris
 in sepulchrum tuum in pace: nec videbit
 oculi tui omne malum quod ego inductu-
 rus sum super locum istum, & super habi-
 tatores eius. ¶ Retulerunt itaque regi cun-
 cta quæ dixerat. ¶ At ille conuocatis vni- 29
 uersis maioribus natu Iuda & Ierusalem, G
 ¶ Ascendit in domum Domini, vnaque 30
 omnes viri Iuda & habitatores Ierusalem,
 sacerdotes, & Leuitæ & tunctus populus
 à minimo vsque ad maximum. Quibus
 audientibus in domo Domini, legit rex
 omnia verba voluminis. ¶ Et stans in tri- 31
 bunalis suo, percussit fœdus coram Domi-
 no, vt ambularet post eum, & custodiret
 præcepta & testimonia, & iustificationes
 eius, in toto corde suo, & in tota anima
 sua, faceretque quæ scripta sunt in volu-
 mine illo quod legerat. ¶ Adiurauit quo- 32
 que super hoc omnes qui reperti fuerant
 in Ierusalem & Ben-iamin: & fecerunt ha-
 bitatores Ierusalem iuxta Pactum Domi-
 ni Dei patrum suorum. ¶ Abstulit ergo Io 33
 sias cunctas abominaciones de vniuersis
 regionibus filiorum Israël: & fecit omnes
 qui residui erant in Israël, seruire domino

4. Re. 23. 1. 2.

Deo suo. Cunctis diebus eius non recesserunt à Domino Deo patrum suorum.

CAP. XXXV.

A Fecit autem Iosias in Ierusalem Phase Domino, quod immolatum est quartadecima die mensis primi. Et constituit sacerdotes in officiis suis: hortatusque est eos ut ministrarēt in domo Domini. Leuitis quoque, ad quorum eruditionē omnis Israël sanctificabatur Domino, locutus est: Ponite arcā in sanctuario templi, quod ædificauit Salomō filius Dauid rex Israël: nequaquam enim eam ultra portabitis: nūc autem ministrare Domino Deo vestro, & populo eius Israël. Et præparate vos per domos & cognationes vestras in diuisionibus singulorum, sicut præcepit Dauid rex Israël, & descripsit Salomon filius eius. Et ministrare in sanctuario per familias turmasque Leuiticas, & sanctificati immolate Phase: fratres etiam vestros, ut possint iuxta verba quæ locutus est Dominus in manu Moyfi facere, præparate. Dedit præterea Iosias omni populo qui ibi fuerat inuentus in solennitate Phase, agnos & hœdos de gregibus, & reliqui pecoris triginta millia, bouum quoque tria millia hæc de regis vniuersa substantia. Duces quoque eius sponte quod uouerant, obtulerunt, tam populo, quàm sacerdotibus & Leuitis. Porro Helcias & Zacharias & Ialsiel principes domus Domini, dederunt sacerdotibus ad faciendum Phase, pecora commixtim

4. Re. 13. c. 21

3. Esd. 1. c. 10

= 30

"uolebāt 8.

duo millia sexcenta, & boues trecentos.
 ¶ Chonenias autem, & Semeias etiam, &
 Nathanael fratres eius: necnon Hafabias,
 & Iehiel, & Iosabad principes Leuitarū,
 dederunt cæteris Leuitis ad celebrandum
 Phasē quinque millia pecorum, & boues
 quingentos. ¶ Præparatumque est mini- 10
 sterium, & steterunt sacerdotes in officio
 suo: Leuitæ quoque in turris iuxta regis
 imperium. ¶ Et immolatum est Phasē: 11
 asperferuntque sacerdotes manu sua san-
 guinem: & Leuitæ detraxerunt pelles ho-
 locaustorum. ¶ Et separauerunt ea vt da- 12
 rent per domos & familias singulorum,
 & offerrentur Domino, sicut scriptum est
 in libro Moysi. de bobus quoque fecerūt
 similiter. ¶ Et assauerunt phasē super ignē, 13
 iuxta quod in lege scriptum est: pacificas
 verò hostias coxerūt in leberibus, & caca-
 bis & ollis: & festinatò distribuerunt vni-
 uersæ plebi. ¶ Sibi autem, & sacerdotibus 14
 postea parauerūt. nam in oblatione holo-
 caustorū & adipum, vsque ad noctē sacer-
 dotes fuerunt occupati: vnde Leuitæ sibi,
 & sacerdotibus filius Aaron parauerūt no-
 uissimis. ¶ Porro cantores filii Asaph sta- 15
 bant in ordine suo, iuxta præceptū Dauid,
 & Asaph, & Heman, & Idithun "prophe-
 tarū regis". Ianitores verò per portas sin-
 gulas obseruabant, ita vt nec puncto qui-
 dem discederent à ministerio: quā ob rem
 & fratres eorū Leuitę parauerūt eis cibos.
 ¶ Omnis igitur cultura Domini ritè com- 16
 pleta est in die illa, vt facerent Phasē, & of

"propheta I.
 *David.

fer.

ferrent holocausta super altare Domini,
 iuxta præceptum regis Iosias. Feceruntq;
 filii Israël qui reperti fuerant ibi Phase in
 tempore illo, & solennitatē azymorum se-
 ptē diebus. Non fuit Phase simile huic in
 Israël, à diebus Samuelis prophete: sed nec
 quisquam de cunctis regibus Israël fecit
 Phase sicut Iosias, sacerdotibus, & Leuitis
 & omni Iudæ, & Israël qui repertus fue-
 rat, & habitantibus in Ierusalem. Octa-
 uodecimo anno regni Iosias, hoc phase ce-
 lebratū est. Postquam instaurauerat Iosias templū,
 ascendit Nechao rex Aegypti
 ad pugnandū in Charcamis iuxta Euphrā-
 ten: & processit in occursum eius Iosias.
 At ille missis ad eum nuntiis, ait: Quid
 mihi & tibi est rex Iuda? nō aduersum te
 hodie venio, sed contra aliam pugno do-
 mum, ad quā me Deus festinato ire præce-
 pit: desine aduersum Deū facere, qui me-
 cum est, ne interficiat te. Noluit Iosias
 reuerti, sed præparauit contra eū bellum:
 nec acquieuit sermonibus Nechao ex ore
 Dei: verū perrexit vt dimicaret in cam-
 po Mageddo. Ibiq; vulneratus à sagit-
 tariis, dixit pueris suis: Educite me de præ-
 lio, quia oppidō vulneratus sum. Qui
 transtulerunt eum de curru in alterū cur-
 rum, qui sequebatur eum more regio: &
 asportauerunt eū in Ierusalem, mortuus-
 que est: & sepultus in mausoleo patrum
 suorum: & vniuersus Iuda & Ierusalem
 luxerunt eum. Jeremias maximè: cuius
 omnes cantores atque cantatrices, vsque

4. re. 23. f. 29.
 3. Esd. 1. d. 25.

Zac. 12. 6. 14.

CAP. XXXVI VERBA DIERVM.

in præsentem diem lamentationes super Iosiam replicant, & quam lex obtinuit in Israël: Ecce scriptum fertur in lamentationibus. Reliqua autem sermonum Iosiae & misericordiarum eius, quæ lege præcepta sunt Domini, & opera quoque illius prima & nouissima, scripta sunt in libro regum Iuda & Israël.

CAP. XXXVI.

TVLit ergo populus terræ, Ioachaz filium Iosiae: & constituit regem pro patre suo in Ierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cœpisset: & tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Amouit autem eum rex Aegypti cum venisset in Ierusalem, & cōdemnauit terram cētum talentis argenti, & talēto auri. Constituitque pro eo regem, Eliacim fratrem eius, super Iudam & Ierusalem: & vertit nomen eius Ioacim. ipsum verò Ioachaz tulit secum, & abduxit in Aegyptum. Viginti quinque annorū erat Ioacim cum regnare cœpisset, & vndecim annis regnavit in Ierusalem: fecitque malum coram Domino Deo suo. Contra hunc ascēdit Nabuchodonosor rex Chaldæorum: & vinctum catenis duxit in Babylonē. Ad quam & vasa domini trāstulit & posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum Ioacim, & abominatiōnū eius quas operatus est, & quæ inuēta sunt in eo, continentur in libro regum Iuda & Israël. Regnavit autē Ioachin filius eius pro eo. Octo annorū erat Ioachin

4. re. 23. f. 39.
3. Es. 1. c. 34.

2. 40. 1. 13.

2. 40. 1. 13.

nec decrepiti quidē: sed omnes tradidit in
 manibus eius. ¶ Vniuersaque vasa domus
 Domini tam maiora quam minora, & D
 thesauros templi, & regis & principum
 transtulit in Babylonem. ¶ Incenderunt
 hostes domum Dei, destruxeruntque mu-
 rum Ierusalem: vniuersas turres combu-
 serunt, & quicquid pretiosum fuerat de-
 moliti sunt. ¶ Siquis euaserat gladium, du-
 ctus in Babylonem seruitit regi & filius e-
 ius, donec imperaret rex Persarum. ¶ Ut
 compleretur sermo Domini ex ore Iere-
 miæ: & celebraret terra sabbatha sua: cun-
 ctis enim diebus desolationis egit sabbat-
 thum, vsque dum complerentur septua-
 ginta anni. ¶ Anno autem primo Cyri re-
 gis Persarum, ad explendum sermonem
 Domini, quem locutus fuerat per os Iere-
 miæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri
 regis Persarum qui iussit prædicari in vni-
 uerso regno suo, etiam per scripturam di-
 cens: ¶ Hæc dicit Cyrus rex Persarum:
 Omnia regna terræ dedit mihi Dominus
 Deus cæli: & ipse præcepit mihi vt ædifi-
 carem ei domum in Ierusalem, quæ est in
 Iudæa: quis ex vobis est in omni populo
 eius? sit Dominus Deus suus cum eo, &
 ascendat.

Ier 25. c. 12.
 29. c. 11.
 1. Esd. 1. c. 1.
 6. c. 3.
 Dan. 9. c. 2.
 3. Esd. 1. c. 57
 2. c. 1. &
 6. c. 24.

Oratio

Oratio Manassæ regis Iuda,
 cum captus teneretur
 in Babylone.

Domine omnipotēs Deus patrum no-
 strorum, Abrahā, & Isaac, & Iacob,
 & seminis eorum iusti, qui fecisti cælum
 & terram cum omni ornatu eorum, qui
 ligasti mare verbo præcepti tui, qui con-
 cluisti abyssum, & signasti eam terribili
 & laudabili nomine tuo: quem omnia pa-
 uent, & tremunt à vultu virtutis tuæ: quia
 importabilis est magnificentia glorię tuæ,
 & insustentabilis ira comminationis tuæ
 super peccatores: immensa verò & inue-
 stigabilis misericordia promissionis tuæ:
 quoniam tu es Dominus altissimus, beni-
 gnus, longanimis, & multum misericors,
 & pœnitens super malitias hominum. Tu
 Domine, secundū multitudinem bonita-
 tis tuæ promisisti pœnitentiā, & remissio-
 nem iis qui peccauerunt tibi, & multitu-
 dine miserationum tuarū decreuisti pœ-
 nitentiā peccatoribus, in salutem. Tu igi-
 tur Domine Deus iustorum, non posuisti
 pœnitentiā iustis, Abraham, & Isaac, &
 Iacob, iis qui tibi non peccauerūt: sed po-
 suisti pœnitentiā propter me peccatorē
 quoniam peccaui super numerum arenæ
 maris: multiplicatæ sunt iniquitates meæ
 domine, multiplicatę sunt iniquitates meę
 & non sum dignus intueri & aspicere alti-
 tudinem cæli, præ multitudine iniquita-
 tum

PRAEFATIO.

tum mearum: incuruatus sum multo vinculo ferreo, vt non possim attollere caput meum, & non est respiratio mihi: quia excitauit iracundiam tuā, & malum coram te feci: nō feci voluntatem tuam, & mandata tua non custodiui: statui abominaciones & multiplicauit offensiones. Et nūc flecto genu cordis mei, precans à te bonitatem. Peccauit Domine, peccauit, & iniquitates meas agnosco. Quare peto rogās te, remitte mihi Domine, remitte mihi: & ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in aeternum, iratus, reserues mala mihi, neque damnes me in infima terræ loca: quia tu es Deus, Deus inquam poenitentium: & in me ostendēs omnem bonitatem tuam, quia indignum saluabis me secundum magnam misericordiam tuam, & laudabo te semper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cælorum, & tibi est gloria in sæcula sæculorum. A M E N.

B. Hieronymus ad Dom- nionem & Rogatianum, in Esdram & Nehe- miam Præ- fatio.

Vtrum difficilius sit, facere quod posci-
tis, an negare, necdū statui. Nam neq;
vobis aliquid unperantibus abnuere sen-
ten-

rentia est: & magnitudo oneris impositi ita ceruices premit, vt ante sub fasce ruendum sit, quàm leuandum. Accedunt ad hoc inuidorū studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant: & interdum contra se conscientia repugnante, publicè lacerant quæ occultè legunt, intantum vt clamare compellar, & dicere, Domine, libera animā meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis vt Esdræ librum, & Esther, vobis de Hebræo transferam: quasi non habeatis Græca & Latina volumina: aut quicquid illud est quod à nobis vertitur, non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem (vt ait quidam) niti, neque aliud fatigando, nisi odium quærere, extremæ dementiæ est. Itaque obsecro vos mi Domnion, & Rogatiane charissimi, vt priuata lectione cōtenti, librum non efferatis in publicum, nec fastidiosos cibos ingeratis: vitetisque eorum supercilium qui iudicare tantum de aliis, & ipsi facere nihil nouerunt. Siqui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar: adiuuantes vt Hebræa nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distinctè & per interualla transcribant. Nihil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio, librariorum diligentia conseruetur. Nec quenquam moueat quòd vnus à nobis liber editus est: nec apocryphorum tertii & quarti libri somniis delectetur: quia

P R A E F A T I O

& apud Hebræos Esdræ Nehemiæq; sermones in vnum librum coarctantur : & quæ nō habentur apud illos, nec de vigin-
 ti quatuor senioribus sunt procul abiicien-
 da. Si quis autem septuaginta vobis oppo-
 fuerunt interpretes, quorum exemplaria
 varietas ipsa lacerata & inuersa demon-
 strat: nec potest vtique verum asseri quod
 diuersum est: mittite eum ad Euangelia:
 in quibus multa ponuntur de veteri testa-
 mento, quæ apud septuaginta interpretes
 non habentur, velut illud: Quoniam Na-
 zaræus vocabitur: & Ex Aegypto vocaui
 filium meum, & Videbunt in quem com-
 punxerunt, multaque alia, quæ latiori ope-
 ri reseruamus: & quærite ab eo vbi scripta
 sunt: cumque proferre non potuerit. vos
 legite de his exemplaribus quæ nuper à
 nobis edita, maledicorum quotidie linguis
 confodiuntur. Sed vt ad compendium ve-
 niam: certè quod illaturus sum, æquissi-
 mum est. Edidi aliquid quod non habe-
 tur in Græco, aut aliter habetur quàm à
 me versum est. Quid interpretem laniat?
 interrogent Hebræos: & ipsis authoribus
 translationi meæ vel arrogent vel dero-
 gent fidem. Porro aliud est si clausis (quod
 dicitur) oculis mihi volunt maledicere, &
 non imitantur Græcorum studium & be-
 neuolentiam, qui post septuaginta trans-
 latores, iam Christi Euangelio coruscan-
 te, Iudæos & Hebionitas legis veteris in-
 terpretes, Aquilam videlicet, & Symma-
 cham, & Theodotionē, & curiosè legunt,

& per

& per Origenis laborem in hexaplis ecclesiasticis dedicarunt. Quamto magis latini grati esse deberent, quod exultantem cernerent Græciam à se aliquid mutuari? primum enim magnorum sumptuum est & infinite difficultatis, exemplaria posse habere omnia: deinde etiam qui habuerint, & Hebræi sermonis ignari sunt, magis errabunt ignorantes quis è multis verius dixerit.

Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud Græcos accidit, ut interdum scripturæ sensum relinquens, vniuscuiuslibet interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui Hebrææ linguæ saltem paruatam habemus scientiam, & latinus nobis vnicuique sermo non deest, & de aliis magis possumus iudicare, & ea quæ ipsi intelligimus, in nostra lingua promere. Itaque licet hydria sibi let, victorque Sinon incendia iactet: nunquam meum, iuuante Christo, filebit eloquium: etiam præcisa lingua balbutiet: Legant qui volunt: qui nolunt abiiciant. Euentilent apices, literas calumniatur: magis vestra charitate provocabor ad studium, quam illorum detractione & odio deterrebor.

ESDRAE LIBER

PRIMVS.

CAP. I.

Inf. 6. a. 3.
Ier. 25. c. 12.
2. p. 1. 16. d. 22.
3. Esd. 2. a. 1.
6. c. 24.
Dau. 9. a. 2.

N anno primo Cyri A
 regis Persarum, vt cō
 pleretur verbū Do-
 mini ex ore Ieremie,
 suscitauit Dominus
 spiritum Cyri regis
 Persarum: & traduxit

vocem in omni regno suo, etiā per scriptu-
 ram dicens: ¶ Hæc dicit Cyrus rex Persa-
 rum: Omnia regna terre dedit mihi domi-
 nus Deus cæli, & ipse præcepit mihi vt æ-
 dificarem ei domū in Ierusalem, quæ est
 in Iudæa. ¶ Quis est in vobis de vniuerso
 populo eius? Sit Deus illius cum ipso. Af-
 cendat in Ierusalē quæ est in Iudæa, & æ-
 dificet domum domini Dei Israël, ipse est
 Deus qui est in Ierusalem. ¶ Et omnes re-
 liqui in cunctis locis vbicunque habitant
 adiuuent eum viri de loco suo, argento &
 auro, & substantia, & pecoribus, excepto
 quod volūtariē offerunt tēplo Dei, quod
 est in Ierusalē. ¶ Et surrexerunt principes
 patrum de Iuda & Ben-iamin, & sacerdo-
 tes & Leuitæ, & omnis cuius Deus suscita-
 uit spiritū vt ascenderet ad ædificandum
 templū Domini, quod erat in Ierusalem.
 ¶ Vniuersiq, qui erant in circuitu, adiuue-
 runt manus eorū in vasis argenteis & au-
 reis, in substantia & iumētis, in supellecti-
 li, exceptis his quæ sponte obtulerāt. ¶ Rex

quoque

quoq; Cyrus protulit vasa tēpli Domini,
 quæ tulerat Nabuchodonosor de Ierusa-
 3 lē, & posuerat ea in tēplo Dei sui. ¶ Pro-
 D lit autē ea Cyrus rex Persarum per manū
 Mithridatis filii Gazabar, & annumerauit
 9 ea Sassabasar principi Iudæ. ¶ Et hic est nu-
 merus eorū, Phialæ aureæ triginta, phialæ
 10 argenteæ mille, cultri viginti nouem, ¶ scy-
 phi aurei triginta, scyphi argentei secundi,
 11 quadringenti decem: vasa alia mille. ¶ Om-
 nia vasa aurea & argentea, quinque mil-
 lia quadringenta: vniuersa tulit Sassaba-
 sar cum his qui ascendebant de transmi-
 gratione Babylonis in Ierusalem.

CAP. II.

A **H**I sunt autem prouincię filii, qui ascē-
 2 derunt de captiuitate quā transtule-
 rat Nabuchodonosor rex Babylonis in
 Babylonē, & reuerſi sunt in Ierusalem &
 3 Iudā, vnusquisq; in ciuitatem suam. ¶ Qui
 venerunt cū Zorobabel, Iesua, Nehemia,
 Saraia, Rahelaja, Mardochai, Belsan, Mes-
 phar, Beguai, Rehum, Baana. Numerus
 4 virorum populi Israēl. ¶ Filii Pharos, duo
 5 millia centum septuaginta duo. ¶ Filii Se-
 6 phatia, trecenti septuaginta duo. ¶ Filii A-
 rea, septingenti septuagintaquinque. ¶ Filii
 Phahath-moab, filiorum Iosue Ioab duo
 7 millia "oçtingenti" duodecim. ¶ Filii Aelam
 8 mille ducenti quinquaginta quatuor. ¶ Fi-
 9 lii Zethua, nongēti quadragintaquinque.
 10 ¶ Filii Zachai, septingenti sexaginta. ¶ Fi-
 11 lii Bani, sexcenti quadraginta duo. ¶ Filii
 Bebai, sexcenti vigintitres. ¶ Filii Azgad,

2. E. d. 7. 5. 6
 3. E. d. 5. 1. 1.
 7.

"nongēti" 130

mille ducenti vigintiduo. ¶ Filii Adoni- 18
 cam, sexcenti sexaginta sex. ¶ Filii Beguai, 13
 duo millia quinquaginta sex. ¶ Filii Adin, 14
 quadringenti quinquaginta quatuor. ¶ Fi- 15
^{nonaginti 2} lii Ather, qui erāt ex Ezechia, nonaginta' 16
 octo. ¶ Filii Besai, trecenti viginti tres. 17
 ¶ Filii Iora, centum duodecim. ¶ Filii Ha- 18
 sum, ducenti viginti tres. ¶ Filii Gebbar, 19
 nonagintaquinq;. ¶ Filii Beth-léhem, cen- 20
 tum viginti tres. ¶ Viri Netupha, quin- 21
 quaginta sex. ¶ Viri Anathoth, centum vi- 21
 ginti octo. ¶ Filii Azinath, quadragin- 23
 ta duo. ¶ Filii Cariach-iarim, Cephira, & 24
 Beroth, septingenti quadraginta tres. ¶ Fi- 25
 lii Rama & Gabaa, sexcenti viginti vnus. 26
 ¶ Viri Machmas, centum viginti duo. ¶ Vi- 27
 ri Beth-el & Hai, ducenti viginti tres. ¶ Fi- 28
 lii Nebo, quinquaginta duo. ¶ Filii Meg- 29
 bis, centum quinquaginta sex. ¶ Filii Aelā 30
 alterius, mille ducenti quinquaginta qua- 31
 tuor. ¶ Filii Harim, trecenti viginti. ¶ Fi- 32
 lii Lodhadid & Ono, septingenti viginti 33
 quinque. ¶ Filii Iericho, trecēti quadragin- 34
 ta quinq;. ¶ Filii Senaa, tria millia sexcenti 35
 triginta. ¶ Sacerdotes: Filii Iadaia in do- 36
 mo Iesue, nongenti septuagintatres. ¶ Filii 37
 Emmer, mille quinquaginta duo. ¶ Filii 38
 Pheshur, mille ducenti quadragintaseptē.
 ¶ Filii Harim, mille decem & septem. ¶ Le- 39
 uitæ: Filii Iesue & Cedmiel filiorū Odo- 40
 uia septuagintaquatuor. ¶ Cantores: Filii 41
 Asaph centum viginti octo. ¶ Filii Ianito- 42
 rum: filii Sellum, filii Ater, filii Telmō, filii
 Accub, filii Hatita, filii Sobai: vniversi cen C

43 tum trigintanouē. ¶ Nathinæi: filii Siha,
 44 filii Halupha, filii Tabbaoth, ¶ filii Ce-
 45 ros, filii Siaa, filii Phadon, ¶ filii Lebana,
 46 filii Hagaba, filii Accub, ¶ filii Hagab, filii
 47 Semlai, filii Hana, ¶ filii Gaddel, filii Ga-
 48 her, filii Raaia, ¶ filii Rasin, filii Necoda,
 49 filii Gaza, ¶ filii Aza, filii Phasea, filii Be-
 50 see, ¶ filii Asena, filii Munim, filii Nephu-
 51 sim, ¶ filii Bacbuc, filii Hacupha, filii Har-
 52 hur, ¶ filii Besluth, filii Mahida, filii Har-
 53 sa, ¶ filii Bercos, filii Sisara, filii Thema,
 54 ¶ filii Nasia, filii Hatipha, ¶ filii seruorum
 55 Salomonis, filii Sotai, filii Sophereth, filii
 56 Pharuda, ¶ filii Iala, filii Dercon, filii
 57 Geddel, ¶ filii Saphatia, filii Hatil, filii
 Phocerech, qui erāt de Asebaim filii Ami.
 58 ¶ omnes Nathinæi, & filii seruorum Sa-
 59 lomonis, trecenti nonaginta duo. ¶ Et hi
 qui ascenderunt de Thel-mela, Thelharfa
 Cherub, & Adon, & Emer: Et non potue-
 runt indicare domum patrum suorum &
 60 semen suum, vtrum ex Israël essent. ¶ Filii
 Dataia, filii Tobia, filii Necoda, sexcenti
 61 quinquaginta duo. ¶ Et de filiis sacerdo-
 D tum: Filii Hobia, filii Accos, filii Bersellai,
 qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis
 62 vxorem, & vocatus est nomine eorū. ¶ hi
 quæsierunt scripturam genealogiæ suæ, &
 non inuenerunt, & eiekti sunt de sacerdo-
 63 tio. ¶ Et dixit Athersatha eis vt nō conæ-
 derent de Sanctosanctorū, donec surgeret
 64 sacerdos doctus atque perfectus. ¶ Om-
 nis multitudo quasi vnus, quadraginta
 65 duo millia trecenti sexaginta, ¶ exceptis

seruis eorum & ancillis, qui erant septem
 millia, trecenti triginta septem: & in ipsis
 cantores atque cantatrices ducenti. ¶ Equi
 eorum sexcenti triginta sex, muli eorum,
 ducenti quadraginta quinque, ¶ cameli eo-
 rum, quadringenti triginta quinque, asini
 eorum, sex millia septingenti viginti. ¶ Et
 de principibus patrum cum ingrederetur
 templum Domini quod est in Ierusalem,
 sponte obtulerunt in domum Dei ad ex-
 truendam eam in loco suo. ¶ Secundum vi-
 res suas dederunt impensas operis, auri so-
 lidos quadraginta millia & mille, argen-
 ti minas quinque millia, & vestes sacerdotales
 centum. ¶ Habitauerunt ergo sacerdo-
 tes, & Leuitae, & de populo, & cantores,
 & ianitores, & Nathinaei in urbibus suis,
 vniuersusque Israel in ciuitatibus suis.

CAP. III.

3. Es. 5. c. 47. **I**amque venerat mensis septimus, & erat A
 filii Israel in ciuitatibus suis: congrega-
 tus est ergo populus quasi vir vnus in Ie-
 rusalem. ¶ Et surrexit Iosue filius Iosedec,
 & fratres eius sacerdotes, & Zorobabel fi-
 lius Salathiel, & fratres eius: & aedificaue-
 runt altare Dei Israel, vt offerrent in eo
 holocaustomata, sicut scriptum est in lege
 Moyfi viri Dei. ¶ Collocauerunt autem al-
 tare Dei super bases suas, deterrētibus eos
 per circuitum populis terrarum: & obtu-
 lerunt super illud holocaustum Domino
 manē & vespere. ¶ Feceruntque solennita-
 tem tabernaculorum, sicut scriptum est:
 & holocaustum diebus singulis per ordi-

nem

nem secundum præceptum, opus diei in
 5 die suo. ¶ Et post hæc holocaustum iuge,
 B tam in Calendis quàm in vniuersis solen-
 nitatibus Domini quæ erant consecratæ,
 & in omnibus in quibus vltro offereba-
 6 tur munus Domino. ¶ A primo die men-
 sis septimi cœperunt offerre holocaustum
 Domino: porro templum Dei nondum
 7 fundatum erat. ¶ Dederunt autem pecu-
 nias latomis & cæmentariis: cibū quoque
 & potum, & oleum Sidoniis, Tyriisq; , vt
 deferrent ligna cedrina de Libano ad ma-
 re Ioppen, iuxta quod præceperat Cyrus
 8 rex Persarum eis. ¶ Anno autem secundo
 aduentus eorum ad templum Dei in Ieru-
 C salem, in mense secundo, cœperunt Zoroba-
 bel filius Salathiel, & Iosue filius Iosedec,
 & reliqui de fratribus eorum sacerdotes,
 & Leuitæ, & omnes qui venerant de ca-
 ptiuitate in Ierusalem: & constituerunt
 Leuitas à viginti annis, & supra, vt vrge-
 9 rent opus Domini. Stetitque Iosue & fi-
 lii eius & fratres eius, Cedmihel, & filii
 eius, & filii Iuda, quasi vir vnus, vt insta-
 rent super eos qui faciebant opus in tem-
 plo Dei: filii Henadad, & filii eorū, & fra-
 10 tres eorū Leuitæ, ¶ Fundato igitur à cæ-
 mentariis templo Domini, steterunt sa-
 cerdotes in ornatu suo cum tubis: & Le-
 uitæ filii Asaph in cymbalis, vt laudarent
 11 Deum per manus David regis Israël. ¶ Et
 D concinnebant in hymnis, & confessione
 Domino: Quoniã bonus, quoniam in æ-
 ternū misericordia eius super Israël. Om-

nis quoq; populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominū, eò quod fundatum esset templum Domini. ¹² Plurimi etiam de sacerdotibus & Leuitis & principes patrū, & seniores qui viderant templum prius cūm fundatū esset, & hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna, & multi vociferantes in lætitia, eleuabant vocem. ¹³ Nec poterat quisquā agnoscere vocem clamoris lætantium, & vocem fletus populi: cōmixtim enim populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.

CAP. IIII.

3. Es. 5. 2. 66.

Avdierunt autem hostes Iudæ & Ben-
 Aiarnin quia filii captiuitatis ædifica-
 rent templum Domino Deo Israël. ¹ Et
 accedentes ad Zorobabel, & ad principes
 patrum dixerunt eis: Aedificemus vobis-
 cum, quia ita vt vos querimus Deum ve-
 strum: ecce nos immolauimus victimas
 à diebus Asor-haddan regis Assur, qui
 adduxit nos huc. ² Et dixit eis Zorobabel,
 & Iosue, & reliqui principes patrum Is-
 rael, Non est vobis & nobis vt ædifice-
 mus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli
 ædificabimus Domino Deo nostro, si-
 cut præcepit nobis Cyrus Rex Persarum.
³ Factum est igitur vt populus terræ im-
 pediret manus populi Iudæ, & turbaret
 eos in ædificando, ⁴ Conduxerunt autem
 aduersus eos consiliatores, vt destruerent
 consilium eorum omnibus diebus Cyri
 regis Persarum, & vsque ad regnum Da-
 ri

6 rii regis Persarum. ¶ In regno autem As-
 fueri in principio regni eius scripserunt
 accusationem aduersus habitatores Iudæ
 7 & Ierusalē. ¶ Et in diebus Artaxerxis scri-
 Bpsit Beselem Mithridates, & Tabeel, & re- 3. Esd. 2. c. 16
 liqui qui erant in consilio eorum, ad Ar-
 taxerxem Regem Persarum. epistola au-
 tem accusationis scripta erat Syriacè, &
 8 legebatur sermone Syro. ¶ Reum Beel-
 teem & Samsai Scriba scripserunt episto-
 lam vnā de Ierusalem Artaxerxi regi hu-
 9 iuscemodi: ¶ R E V M B E E L - T E E M,
 & Samsai scriba, & reliqui consiliatores
 eorū, Dinæi, & Apharsathachæi, Terpha-
 læi, Apharsæi, Erchuæi, Babylonii, Susa-
 10 nechæi, Dieui, & Aelamitæ: ¶ & cæteri de
 Gentibus quas transtulit Asenaphar ma-
 gnus & gloriosus: & habitare eas fecit in
 ciuitatibus Samariæ, & in reliquis regio-
 11 nibus trans flumen in pace. ¶ (Hoc est e-
 xemplar epistolæ quam miserunt ad eū)
 Artaxerxi regi, serui tui viri qui sunt trans
 12 Fluuium, salutem dicunt. ¶ Notum sit regi
 quia Iudæi qui ascenderunt à te ad nos,
 venerunt in Ierusalem ciuitatem rebel-
 lem & pessimam, quam ædificant extruen-
 tes muros eius, & parietes componentes.
 13 ¶ Nunc igitur notum sit regi, quia si ciuitas
 C illa ædificata fuerit, & muri eius instauro-
 ti, tributum, & vectigal, & annuos redditus
 non dabunt, & vsque ad reges hæc noxa
 14 perueniet. ¶ Nos autem memores salis,
 quod in palatio comedimus, & quia lesio-
 res regis videre nefas ducimus: idcirco mi-

fimus & nuntiauius regi, ¶ vt recenseas 15
 in libris historiarum patrum tuorum, &
 inuenies scriptum in commētariis, & scies
 quoniam vrbs illa, vrbs rebellis est & no-
 cens regibus & prouinciis, & bella concit-
 tantur in ea ex diebus antiquis, quam ob
 rem & ciuitas ipsa destructa est. ¶ Nuntia- 16
 mus nos regi quoniam si ciuitas illa ædifi-
 cata fuerit & muri ipsius instaurati, posses-
 sionem trans fluuium non habebis. ¶ Ver- 17
 bū misit rex ad Reum Beel-teem, & Sam-
 sai scribā, & ad reliquos qui erant in con-
 silio eorum habitatores Samariæ, & cæte-
 ris trans fluuium, salutem dicēs & pacem.
 ¶ ACCVSATIO quā misistis ad nos, 18
 manifestè lecta est coram me, ¶ & à me 19
 præceptum est: & recensuerunt, inuene-
 runtq; : quoniam ciuitas illa à diebus an-
 tiquis aduersum reges rebellat, & seditio-
 nes & prælia concitantur in ea. ¶ Nam & 20
 reges fortissimi fuerunt in Ierusalem: qui
 & dominati sunt omni regioni quæ trans
 fluuium est. Tributum quoq; & vectigal,
 & reditus accipiebant. ¶ Nunc ergo audite 21
 sententiam. Prohibeatis viros illos, vt vrbs
 illa non ædificetur, donec si fortè à me
 iussum fuerit. ¶ Videte ne negligenter hoc 22
 impleatis, & paulatim crescat malum con-
 tra reges. ¶ Itaque exemplum edicti Artaxerxis
 regis lectum est coram Reum-Beel-
 teem, & Samsai scriba, & consiliariis eo-
 rum, & abierunt festini in Ierusalem ad
 Iudæos, & prohibuerunt eos in brachio
 & robore. ¶ Tunc intermissum est opus 24
 domus

domus Domini in Ierusalem, & non fiebat vsque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

CAP. V.

A Prophetauerunt autem Aggæus Propheta, & Zacharias filius Addo prophetantes ad Iudæos qui erant in Iudæa & Ierusalem, in nomine Dei Israël. ^{1. Esd. 5. 1. 30} Tūc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel, & Iosue filius Iosedec: & cœperunt ædificare templum Dei in Ierusalem, & cum eis Prophetæ Dei adiuuantes eos. ² In ipso autem tempore venit ad eos Thathanai qui erat dux trans flumen, & Schar-buzanai, & consiliarii eorum: sicque dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium vt domum hanc ædificaretis, & muros eius instauraretis? ³ Ad quod respondiimus eis, quæ essent nomina hominum authorum ædificationis illius. ⁴ Oculus autem Dei eorum factus est super senes Iudæorum, & non potuerunt inhibere eos. Placuitque vt res ad Darium referretur, & tunc satisfacerent aduersus accusationem illam. ⁵ Exemplar epistolæ quam misit Thathanai dux regionis trans flumen, & Schar-buzanai, & consiliatores eius Arphasachai qui erant trans flumen ad Darium regem. ⁶ Sermo quem miserat ei, sic scriptus erat: ⁷ **DARIO REGI** pax omnis. ⁸ Notum sit regi esse nos ad Iudæam prouinciam, ad domum Dei magni, quæ ædificatur lapide impolito, & ligna ponuntur in parietibus: opusque illud diligenter extrui-

tur, & crescit in manibus eorum. ¶ Inter-
 rogauimus ergo senes illos, & ita diximus
 eis, Quis dedit vobis potestatem, vt do-
 mum hanc ædificaretis, & muros hos in-
 stauraretis? ¶ Sed & nomina eorum qua-
 siuimus ab eis, vt nuntiaremus tibi: scripsi-
 musq; nomina eorum virorum qui sunt
 principes in eis. ¶ Huiuscemodi autem ser-
 monē responderunt nobis, dicentes, Nos
 sumus serui Dei cæli & terræ, & ædifica-
 mus templum quod erat extructum ante
 hos annos multos: quodque rex Israël
 magnus ædificauerat & extruxerat. ¶ Post
 quam autem ad iracundiam prouocau-
 erunt patres nostri Deum cæli, tradidit eos
 in manus Nabuchodonosor regis Baby-
 lonis Chaldæi: domum quoque hanc de-
 struxit, & populum eius transtulit in Ba-
 bylonem. ¶ Anno autem primi Cyri re-
 gis Babylonis Cyrus rex proposuit edictū
 vt domus Dei ædificaretur. ¶ Nam & vasa
 templi Dei aurea & argentea quæ Nabu-
 chodonosor tulerat de templo quod erat
 in Ierusalem, & asportauerat ea in tem-
 plum Babylonis, protulit Cyrus rex de
 templo Babylonis, & data sunt Salsaba-
 sar vocabulo, quem & principem consti-
 tuit, ¶ dixitque ei, Hæc vasa tolle, & vade:
 & pone ea in templo quod est in Ierusa-
 lem, & domus Dei edificetur in loco suo.
 ¶ Tunc itaque Salsabasar ille venit: & po-
 suit fundamēta templi Dei in Ierusalem,
 & ex eo tempore vsque nunc ædificatur,
 & necdum completum est. ¶ Nūc ergo si
 videtur

videtur regi bonum recenseat in bibliotheca regis, quæ est in Babylone, vtrumnam à Cyro rege iussum fuerit vt ædificaretur domus Dei in Ierusalem, & voluntatē regis super hac re mittat ad nos.

CAP. VI.

ATunc Darius rex præcepit: & recēsurunt in bibliotheca librorū, qui erant repositi in Babylone, & inuentum est in Ecbatani, quod est castrum in Medena prouincia, volumen vnum, talisque scriptus erat in eo cōmentarius, **ANNO PRIMO** Cyri regis, Cyrus rex decreuit vt domus Dei ædificaretur, quæ est in Ierusalem, in loco vbi immolent hostias, & vt ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta, & latitudinem cubitorum sexaginta, & ordines de lapidibus impolitis tres, & sic ordines de lignis nouis: sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed & vasa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonosor tulerat de templo Ierusalem, & attulerat ea in Babylonem, reddantur, & referantur in templum in Ierusalem in locum suum, quæ & posita sunt in templo Dei.

Nunc ergo Thathanai dux regionis quæ est trans Flumen, Scharbusanai, & consilarii vestri Apharsachai, qui estis trans Flumen, procul recedite ab illis, & dimitte fieri templū Dei illud à duce Iudæorum, & à senioribus eorum, vt domum Dei illam ædificet in loco suo. Sed & à me præceptum est quid oporteat fieri à

xx 2 pres-

3. Esd. 6. 1. 23

Sup. 1. 1. 1.

2. Par. 36. 1. 20

22.

Iere. 25. 1. 22.

Ez. 29. 1. 10.

3. Esd. 1. 2. 57

Ez. 2. 1. 10.

6. 1. 24.

Dan. 9. 1. 20.

presbyteris Iudæorum illis, ut ædificetur domus Dei, scilicet ut de arca regis, id est, de tribubus quæ dantur de regione trans Flumen, studiose sumptus dentur viris illis, ne impediatur opus. ¶ Quod si necesse fuerit, & vitulos, & agnos, & hœdos in holocaustum Deo cæli, frumentum, sal, vinum, & oleum, secundum ritum sacerdotum qui sunt in Ierusalê, detur eis per singulos dies: ne sit in aliquo querimonia. ¶ Et offerant oblationes Deo cæli, orentq; pro vita regis, & filiorum eius. ¶ A me ergo positum est decretum, Ut omnis homo qui hanc mutauerit iussionem, tollatur lignum de domo ipsius, & erigatur, & configatur in eo, domus autem eius publice- tur. ¶ Deus autem qui habitare fecit no- men suum ibi, dissipet omnia regna, & C populum qui extenderit manum suam ut repugnet & dissipet domum Dei illam quæ est in Ierusalem. Ego Darius statui decre- tum, quod studiose impleri volo. ¶ Igitur Thathanai dux regionis trans Flumen, & Sthar-buzanai, & consilarii eius, secundum quod præceperat Darius rex, sic diligenter executi sunt. ¶ Seniores autem Iudæorum ædificabant, & prosperabantur iuxta prophetiam Aggei prophete, & Zachariæ filii Addo: & ædificauerunt & construxerunt iubente Deo Israëli, & iubente Cyro & Dario, & Artaxerxe regibus Persarum: & compleuerunt domum Dei istam, usq; ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus Darii regis. ¶ Fecerunt

autem

Esd. 7. 4. 1.

autem filii Israël sacerdotes & Leuitæ, &
 67 reliqui filiorum transmigrationis, dedi-
 cationem domus Dei in gaudio. ¶ Et ob-
 tulerunt in dedicatione domus Dei, vitu-
 los centum, arietes ducentos, agnos qua-
 72 dringentos, hircos caprarum pro peccato
 totius Israël duodecim, iuxta numerum
 78 tribuum Israël. ¶ Et statuerunt sacerdotes
 in ordinibus suis, & Leuitas in vicibus su-
 is super opera Dei in Ierusalem, sicut scri-
 84 ptum est in libro Moyfi. ¶ Fecerunt autem
 filii Israël transmigrationis, Pascha, quar- *Num. 3. 4. 6.*
 89 tadecima die mensis primi. ¶ Purificati e- *Ex. 2. 6. 9.*
 nim fuerant Sacerdotes & Leuitæ quasi
 vnus: omnes mundi ad immolandum
 Pascha vniuersis filiis transmigrationis &
 94 fratribus suis sacerdotibus & sibi. ¶ Et co-
 mederunt filii Israël qui reuersi fuerant
 de transmigratione, & omnes qui se sepa-
 rauerant à coinquinatione Gentium ter-
 re ad eos vt quærerent Dominum Deum
 99 Israël. ¶ Et fecerunt Solennitatē azymo-
 rum septem diebus in lætitia, quoniam
 lætificauerat eos Dominus, & conuerte-
 rat cor regis Assur ad eos vt adiuuaret
 manus eorum in opere domus Domini
 Dei Israël.

CAP. VII.

A Post hæc autem verba in regno Artaxerxis regis Persarum, Esdras filius Saraia, filii Azariae, filii Helciae, ¶ filii Sellum, *1. Esdr. 2. 1. 2.*
 2 filii Sadoc, filii Achitob, ¶ filii Amariae, fi-
 3 lii Azariae, filii Maraioth, ¶ filii Zarahiae, fi-
 4 lii Ozi, filii Bocci, ¶ filii Abisue, filii Phi-
 5 nees,

nees, filii Eleazar, filii Aaron sacerdotis ab initio. ¶ Ipse Esdras ascēdit de Babylone, & ipse scriba velox in lege Moysi, quā Dominus Deus dedit Israēl: & dedit ei rex secundū manum Domini Dei eius super eum, omnem petitionem eius. ¶ Et ascenderunt de filiis Israēl, & de filiis sacerdotum, & de filiis Leuitarum, & de cantoribus, & de ianitoribus, & de Nariinaxis in Ierusalem anno septimo Artaxerxis regis. ¶ Et venerunt in Ierusalem mense quinto, ipse est annus septimus regis. ¶ Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Ierusalem iuxta manum Dei sui bonam super se. ¶ Esdras autem parauit cor suum, vt inuestigaret legē Domini, & faceret & doceret in Israēl præceptū & iudicium. ¶ Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit rex Artaxerxes Esdræ sacerdoti, scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini, & ceremoniis eius in Israēl. ¶ ARTAXERXES rex regum Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei cæli doctissimo, salutem. ¶ A me decretum est, vt cuicumque placuerit in regno meo de populo Israēl, & de sacerdotibus eius, & de Leuitis ire in Ierusalem, tecum vadat. ¶ A facie enim regis & septem cōsiliatorum eius missus es, vt visites Iudæam & Ierusalem in lege Dei tui, quæ est in manu tua: ¶ & vt feras argentum & aurum quod rex & cōsiliatores eius sponte obtulerunt Deo Israēl,

16 cuius in Ierusalem tabernaculum est. ¶ Et
 omne argentum & aurum quodcunque
 inueneris in vniuersa prouincia Babylo-
 nis, & populus offerre voluerit, & de sa-
 cerdotibus qui sponte obtulerint domum
 17 Dei sui quæ est in Ierusalem, ¶ liberè acci-
 pe, & studiose eme de hac pecunia vitu-
 los, arietes, agnos, & sacrificia & libamina
 eorum, & offer ea super altare templi Dei
 18 vestri quod est in Ierusalem. ¶ Sed & si-
 C quid tibi & fratribus tuis placuerit de reli-
 quo argento & auro vt faciatis, iuxta vo-
 19 luntatem Dei vestri facite. ¶ Vasa quoque
 quæ dantur tibi in ministerium domus
 Dei tui, trade in conspectu Dei in Ierusa-
 20 lem. ¶ Sed & cætera quibus opus fuerit in
 domum Dei tui quantumcunque necesse
 est vt expendas, dabis de thesauro & de
 21 fisco regis, ¶ & à me. Ego Artaxerxes rex
 statui atque decreui omnibus custodibus
 arcæ publicæ, qui sunt trans Flumen, vt
 quodcunque petierit à vobis Esdras sa-
 cerdos, scriba legis Dei cæli, absque mora
 22 detis, ¶ vsque ad argenti talenta centum,
 & vsque ad frumenti coros centum, & vsq;
 ad vini batos centum, & vsque ad batos
 23 olei cætum, sal verò absque mēsurā. ¶ Om-
 ne quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribua-
 tur diligenter in domo Dei cæli: ne fortè
 irascatur cōtra regnum regis, & filiorum
 24 eius. ¶ Vobis quoque notum facimus de
 D vniuersis sacerdotibus & Leuitis, & can-
 toribus, & ianitoribus, Nathinæis, & mini-
 stris domus Dei huius, vt vectigal & tri-

butum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. ¶ Tu autem Esdra secundum sapientiam Dei tui, quæ est in manu tua, constitue iudices & pre-fides, ut iudicent omni populo qui est trans flumen, his videlicet qui nouerunt legem Dei tui, sed & imperitos docete liberè. ¶ Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, & legem regis diligenter, iudicium erit de eo, siue in mortem, siue in exilium, siue in condemnationem substantiæ eius, vel certè in carcerem. ¶ Benedictus Dominus Deus patrum nostrorū, qui dedit hoc in corde regis ut glorificaret domum Domini quæ est in Ierusalem, ¶ & in me inclinauit misericordiam suam coram rege & consiliatoribus eius, & vniuersis principibus regis potentibus: & ego confortatus manu Domini Dei mei quæ erat in me, congregaui de Israël principes qui ascenderent mecum.

CAP. VIII.

HI sunt ergo principes familiarum & genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno Artaxerxis regis, de Babylone. ¶ De filiis Phinees, Gersom. De filiis Ithamar, Daniel. De filiis Dauid, Hattus. ¶ De filiis Secheniæ, & de filiis Pharos, Zacharias: & cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta. ¶ De filiis Phathath-moab, Elioenai filius Zarehæ: & cum eo ducenti viri. ¶ De filiis Secheniæ, filius Ezechiel: & cum eo trecenti viri. ¶ De filiis Adan, Abed filius Ionathan: & cum

7 eo quinquaginta viri. ¶ De filiis Alam, I-
 saias, filius Athaliae: & cū eo septuaginta
 8 viri. ¶ De filiis Saphatiae, Zebedia filius
 9 Michael: & cum eo octoginta viri. ¶ De
 B filiis Ioab, Obedia filius Iahiel: & cum eo
 10 ducenti decem & octo viri. ¶ De filiis Se-
 lomith, filius Iosphiae: & cum eo centum
 11 sexaginta viri. ¶ De filiis Bebai, Zacharias
 filius Bebai: & cum eo viginti octo viri.
 12 ¶ De filiis Azgad, Iohanan filius Eccean:
 13 & cum eo centū & decem viri. ¶ De filiis
 Adonicam, qui erant nouissimi, & hęc
 nomina eorum, Eliphélet, & Iehiel, & Sa
 14 maias: & cum eis sexaginta viri. ¶ De fi-
 liis Begui, Vthai & Zachur: & cum eis se-
 15 ptuaginta viri. ¶ Congregauī autem eos
 C ad fluuium qui decurrit ad Ahaua, &
 mansimus ibi tribus diebus: quæsiuīque
 in populo & in Sacerdotibus de filiis Le-
 16 ui, & non inueni ibi. ¶ Itaque misi Eliē-
 zer, & Ariel, & Semeiam, & Elnathan, &
 Iarib, & alterum Elnathan, & Nathan,
 & Zachariam, & Mosollam principes: &
 17 Ioiarib, & Elnathan sapientes. ¶ Et misi
 eos ad Eddo, qui est primus in Chasphiae
 loco: & posui in ore eorum verba quæ lo-
 querentur ad Eddo, & fratres eius Na-
 thinæos in loco Chasphiae, vt adducerent
 18 nobis ministros domus Dei nostri. ¶ Et
 adduxerunt nobis per manum Dei no-
 stri bonam super nos, virū doctissimum
 de filiis Moholi filii Leui filii Israēl, & Sa
 D rabiā & filios eius, & fratres eius decem
 19 & octo: ¶ & Hasabiam, & cum eo Isaiam

de filiis Merari, fratresque eius, & filios eius viginti. ¶ Et de Nathinæis quos dederat Dauid, & principes ad ministeria Leuitarum, Nathinæos ducentos viginti: omnes hi suis nominibus vocabantur.

¶ Et prædicaui ibi ieiunium iuxta fluum 20
 20.1. Ahaua, vt affligeremur coram Domino Deo nostro, & peteremus ab eo viam rectam nobis & filiis nostris, vniuersæque substantiæ nostræ. ¶ Erubui enim petere regem auxilium & equites, qui defenderent nos ab inimico in via, quia diximus regi, Manus Dei nostri est super omnes qui quærunt eum in bonitate: & imperium eius & fortitudo eius, & furor super omnes qui derelinquunt eum. ¶ Ieiunauimus autem, & rogauimus Deum nostrum pro hoc: & euenit nobis prospere. ¶ Et separaui de principibus sacerdotum duodecim, Sarabiam & Hasabiam, & cum eis de fratribus eorum decem: ¶ appendique eis argentum & aurum, & vasa consecrata domus Dei nostri, quæ obtulerat rex & consiliatores eius, & principes eius, vniuersusque Israël eorum qui inuenti fuerant: ¶ & appendi in manibus eorum argenti talenta sexcenta quinquaginta, & vasa argentea centum, auri centum talenta: ¶ & cratères aureos viginti, qui habebant solidos millenos, & vasa æris fulgentis optimi duo pulchra, vt aurum. ¶ Et dixi eis, Vos sancti Domini, & vasa sancta, & argentum & aurum quod sponte oblatum est Domino Deo pa-

29 trum nostrorum: ? vigilate & custodite, *vestrorū 9.*
 F donec appendatis coram principibus sa-
 cerdotum, & Leuitarum, & ducibus fa-
 miliarum Israël in Ierusalem in thesau-
 30 rum domus Domini. ? Susceperunt au-
 rem sacerdotes & Leuitæ pondus argenti
 & auri, & vasorum, vt deferrent Ierusa-
 31 lem in domū Dei nostri. ? Promouimus
 ergo à flumine Ahaua duodecimo die
 mensis primi, vt pergeremus Ierusalem: et
 manus Dei nostri tuit super nos, & libe-
 rauit nos de manu inimici & insidiatoris
 32 in via. ? Et venimus Ierusalem: & mansi-
 33 mus ibi tribus diebus. ? Die autem quarta
 G appensum est argentum & aurum, & va-
 sa in domo Dei nostri per manum Mere-
 moth filii Vriæ sacerdotis, & cū eo Elea-
 zar filius Phinees, cumque eis tozabed fi-
 lius Iosue, & Noadaia filius Bennoi Le-
 34 uitæ, ? iuxta numerū & pondus omnium:
 descriptumque est omne pondus in tem-
 35 pore illo. ? Sed & qui venerant de capti-
 uitate filii transmigrations, obtulerunt
 holocaustomata Deo Israël, vitulos duo-
 decim pro omni populo Israël, arietes no-
 naginta sex, agnos septuaginta septem, hir-
 cos pro peccato duodecim. omnia in ho-
 36 locaustum Domino. ? Dederunt autē edi-
 cta regis satrapis qui erat de conspectu
 regis & ducibus trans flumen, & eleua-
 uerunt populum & domum Dei.

CAP. IX.

A Postquam autem hæc completa sunt, *3. Esd. 8. 69*
 P accesserunt ad me principes, dicentes,
 Non

Non est separatus populus Israël, & sacerdotes & Leuitæ, à populis terrarum, & de abominationibus eorum, Chananæi videlicet, & Hethæi, & Pherezæi, & Iebusæi, & Ammonitarum, & Moabitarum, & Aegyptiorum, & Amorrhæorum. ¶ Tu-
 lerunt enim de filiabus eorum sibi & filiis suis, & cōmiscuerunt semen sanctum cum populis terrarū. Manus etiam principum & magistratum fuit in transgressione hac prima. ¶ Cūnque audissem sermonem istum, scidi pallium meum & tunicam, & euelli capillos capitis mei & barbæ, & sedi moerens. ¶ Conuenerūt autem ad me omnes qui timebant verbum Dei Israël, pro transgressione eorum qui de captiuitate venerant: & ego sedebam tristis, vsque ad sacrificium vespertinum. ¶ Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, & scisso pallio & tunica, B
 curuaui genua mea, & expandi manus meas ad Dominum Deum meum, ¶ & dixi, Deus meus, confundor & erubesco leuare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput-
 nostrum, ¶ & delicta nostra creuerunt vsque ad cælum, ¶ à diebus patrū nostrorum. Sed & nos ipsi peccauimus gra-
 uiter vsque ad diem hanc, & in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi, & reges nostri, & sacerdotes nostri in manum regum terrarum, & in gladium, - & in captiuitatem, & in rapinam, & in confusione-
 nem vultus, sicut & die hac. ¶ Et nūc qua-
 si pæ-

si paruum & ad momentum facta est de-
 precatio nostra apud Dominum Deum
 nostrum, vt dimitterentur nobis reliquie,
 C & daretur nobis "pax illius" in loco san- ^{"pax illius"}
 cto eius, & illuminaret oculos nostros
 Deus noster: & daret nobis vitam modi-
 9 cā in seruitute nostra, ¶ quia serui sumus,
 & in seruitute nostra non dereliquit nos
 Deus noster: & inclinauit super nos mi-
 sericordiam coram rege Persarum, vt da-
 ret nobis vitam & sublimaret domū Dei
 nostri, & extrueret solitudines eius, vt da-
 10 ret nobis "spem" in Iuda & Ierusalem. ¶ Et ^{"spem"}
 nūc quid dicemus Deus noster post hæc?
 11 quia dereliquimus mādata tua ¶ quæ præ-
 cepisti in manu seruatorum tuorum pro-
 phetarum, dicens, ¶ Terra ad quā ves in- ^{Deu. 7. 4. 30}
 gredimini vt possideatis eam, terra im-
 munda est iuxta immunditiam populo-
 rum, cæterarumque terrarum, abomina-
 tionibus eorum qui repleuerunt eam ab
 ore vsque ad os in' coinquinatione sua. - .8.
 12 ¶ Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eo-
 D rum, & filias eorum ne accipiatis filiis ve-
 stris: & non quæratís pacem eorum, &
 prosperitatem eorum, vsque in æternum,
 vt confortemini, & comedatis quæ bona
 sunt terræ, & hæredes habeatis filios ve-
 13 stros vsque in seculum. ¶ Et post omnia
 quæ venerunt super nos in operibus no-
 stris pessimis, & in delicto nostro ma-
 gno, quia tu Deus noster liberaisti nos de
 iniquitate nostra, & dedisti nobis salu-
 14 tem sicut est hodie, ¶ vt non conuertere-
 mur,

mur, & irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Nunquid iratus es nobis vsque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Domine Deus Israël iustus es tu: quoniam derelicti sumus, qui saluaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro. nō enim stari potest coram te super hoc.

CAP. X.

3. Esdr. 8. 2. 32
4. 2.

Sic ergo orante Esdra, & implorante A
"Deum", & fiente, & iacente ante tem-
plum Dei, collectus est ad eum de Israël
cœtus grandis nimis virorum & mulie-
rum & puerorum: & fleuit populus fletu
multo. Et respondit Sechenias filius Ie-
hiel de filiis Aelā, & dixit Esdræ, Nos præ-
uaricati sumus in Deum nostrum, & du-
ximus vxores alienigenas de populis ter-
ræ: & nunc si est pœnitentia in Israël su-
per hoc, percutiamus foedus cum Do-
mino, Deo nostro, vt proiciamus vniuer-
sas vxores, & eos qui de his nati sunt iu-
xta voluntatem Domini, & eorum qui
timent præceptum Domini Dei nostri:
secundum legem fiat. Surge, tuum est
discernere: nosque erimus tecum: confor-
tare, & fac. Surrexit ergo Esdras, & adiu-
rauit principes sacerdotū & Leuitarum,
& omnem Israël, vt facerent secundum
verbum hoc: & iurauerunt. Et surrexit
Esdras ante domum Dei, & abiit ad cubi-
culum Iohanān filii Eliafīb, & ingressus
est

3. Esdr. 9. 1. 1.

est illud: panem non comedit, & aquam non bibit: lugebat enim transgressionem 7 eorum qui venerant de captiuitate. 9 Et missa est vox in Iuda & in Ierusalem omnibus filiis transmigrationis, vt congregarentur in Ierusalem. 9 Et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum & seniorum, auferetur vniuersa substantia eius, & ipse abiicietur de cœtu transmigrationis. 9 Conuenerunt igitur omnes viri Iuda & Beniamin in Ierusalē tribus diebus, ipse est mensis nonus, vicesima die mensis: & sedit omnis populus in platea domus Dei, trementes pro peccato & pluuiis. 9 Et surrexit Esdras sacerdos, & dixit ad eos: Vos transgressi estis, & duxistis vxores alienigenas, vt adderetis super delictū Israël. 9 Et nunc date confessionē domino Deo patrū vestrorum, & facite placitum eius: & separamini à populis terræ, & ab vxoribus alienigenis. 9 Et respondit vniuersa multitudo, dixitq; voce magna, iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat. 9 Veruntamen quia poulus multus est, & tempus pluuiæ, & non sustinemus stare foris, & opus non est diei vnius vel duorū (vehementer quippe peccauimus in sermone isto) 9 constituentur principes in vniuersa multitudine: & omnes in ciuitatibus nostris qui duxerunt in vxores alienigenas, veniant in temporibus statutis, & cū his seniores per ciuitatem, & ciuitatem, & iudices eius, donec auertatur ira Dei nostri à nobis super peccato hoc. 9 Igitur Io-

nathan filius Azabel, & Iaazia filius The- C
 cuæ steterunt super hoc, & Mesollam &
 Sebethai Leuitis adiuuerunt eos: ¶ Fece- 16
 runtq; sic filii transmigrationis. Et abie-
 runt Esdras sacerdos, & viri principes fa-
 miliarum in domos patrum suorum, &
 omnes per nomina sua: & sederunt in die
 primo mensis decimi, vt quærerent rem.
 ¶ Et consummati sunt omnes viri qui du- 17
 xerant vxores alienigenas, vsq; ad diē pri-
 mam mensis primi. ¶ Et inuenti sunt de 18
 filiis sacerdotum qui duxerāt vxores alie-
 nigenas. De filiis Iosue filii Iosedec, & fra-
 tres eius, Maasa & Eliézer & Iarib & Go-
 dolia. ¶ Et dederunt manus suas vt eiice- 19
 rent vxores suas, & pro delicto suo anietē
 de ouibus offerrent. ¶ Et de filiis Emmer, 20
 Hanani & Zebedia. ¶ Et de filiis Harim, 21
 Maafia & Elia & Semeia, & Iehiel, & O-
 zias. ¶ Et de filiis Pheshur Elioenai, Maa- 22
 fia, Ismael, Nathanael, Iozabed & Elasa.
 ¶ Et de filiis Leuitarum, Iozabed & Semei 23
 Celaia, ipse est Calita, Phathaia, & Iuda &
 Eliézer. ¶ Et de cantoribus, Eliasib. Et de 24
 ianitoribus, Sellum & Telem & Uri. ¶ Et 25
 ex Israël, de filiis Pharos, Remeia & Iezia D
 & Melchia & Miamin & Ehézer & Mel-
 chia & Banea. ¶ Et de filiis Aelam, Matha- 26
 nia, Zacharias, & Iehiel & Abdi & Ieri-
 moth & Elia. ¶ Et de filiis Zethua, Elioe- 27
 nai, Eliasib, Mathania & Jerimuth & Za-
 bad & Aziza. ¶ Et de filiis Bebai, Ioha- 28
 nan, Hanania, Zabbai, Athalai. ¶ Et de fi- 29
 liis Bani, Mesollam & Melluch & Adai,

Iasub

30 Iasub & Saal & Ramoth. ¶ Et de filiis
Phahath-Moab, Edna, & Chalal, Bana-
nias & Maafias, Mathanias, Beseleel, Ben-
31 nui & Manasse. ¶ Et de filiis Herem, Elie-
zer, Iesue, Melchias, Semeias, Simeon,
32 ¶ Ben-iamin, Maloch, Samarias. ¶ Et de fi-
33 liis Hasom, Mathanai, Mathatha, Zabad,
34 Eliphelet, Iermai, Manasse, Semei, ¶ De fi-
35 liis Bani, Maaddi, Amram & Vel, ¶ Ba-
36 neas & Badaias, Cheliau, ¶ Vania, Mari-
37 muth, & Eliasib, ¶ Mathanias, Mathanai,
38 & Iasi, & Bani & Bennui, Semei ¶ & Sal-
39 mias & Nathan & Adaias, ¶ & Mechne-
40 debai, Sifai, Sarai, ¶ Ezrel & Selemiäu, Se-
41 meria, ¶ Sellum, Amaria, Ioseph. ¶ De filiis
42 Nebo, Iehiel, Mathathias, Zabad, Zabina,
43 Ieddu, & Ioal, & Banaia. ¶ Omnes hi acce-
44 perant vxores alienigenas, & fuerūt ex eis
mulieres quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIAE,

QVI ET ESDRAE
SECUNDVS
DICITVR.

CAP. I.

VERBA Nehemiae
filii Helchiae. Et fa-
ctum est in mense
Casleu, anno vicesi-
mo, & ego eram in
Sufis castro. ¶ Et ve-
nit Hanani vnus de
fratribus meis, ipse,

& viri Iuda: & interrogauī eos de Iu-
dais

¶ ex ¶

¶ y y ¶

dæis qui remanserant, & supererāt de ca-
 ptiuitate, & Ierusalem. ¶ Et dixerunt mi- 3
 hi, Qui remanserunt, & derelicti sunt de
 captiuitate ibi in prouincia: in afflictione
 magna sunt, & in opprobrio: & murus
 Ierusalē dissipatus est, & portæ eius com-
 bustæ sunt igni. ¶ Cūque audissem ver- 4
 ba huiusmodi, sedi, & fleui, & luxi die- B
 bus multis, & ieiunabam, & orabam an-
 te faciem Dei cæli. ¶ Et dixi, ¶ Quæso Do- 5
 mine Deus cæli fortis, magne atque terri-
 bilis, qui custodis pactum & misericor-
 diam cum his qui te diligunt, & custodi-
 unt mandata tua. ¶ fiant aures tuæ auscul- 6
 tantes, & oculi tui aperti, vt audias oratio C
 nem serui tui, quā ego oro corā te hodie,
 nocte & die pro filiis Israël seruis tuis: &
 confiteor pro peccatis filiorū Israël: qui-
 bus peccauerunt tibi: & ego, & domus pa- 7
 tris mei peccauius, ¶ vanitate seducti su-
 imus, & non custodiimus mandatum
 - 3. - tuū, & ceremonias, & iudicia quæ præ-
 cepisti Moyfi famulo tuo. ¶ Memento ver 8
 bi quod mandasti Moyfi seruo tuo, dicēs,
 Cū transgressi fueritis, ego dispergam
 vos in populos. ¶ Et si reuertamini ad me, 9
 & custodiatis præcepta mea, & faciatis C
 ea: etiam si abducti fueritis ad extrema
 cæli, inde congregabo vos, & reducam in
 locum quem elegi vt habitaret nomen
 meum ibi. ¶ Et ipsi serui tui, & populus 10
 tuus, quos redemisti in fortitudine tua
 magna, & in manu tua valida. ¶ Obsecro 11
 Domine, sit auris tua attendens ad ora-
 tionem

tionem serui tui, & ad orationem seruorum tuorum qui volunt timere nomen tuum: & dirige seruum tuum hodie, & da ei misericordiam ante virū hunc. ego enim eram pincerna regis.

CAP. II.

A Factum est autem in mense Nisan, anno vicesimo Artaxerxis regis, & vinū erat ante eum, & leuavi vinum, & dedi regi: & eram quasi languidus ante faciem eius. ² Dixitque mihi rex, Quare vultus tuus tristis est, cum te ægrotum non videam? nō est hoc frustra, sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde ac nimis, ³ & dixi regi, Rex in æternum vive: quare non mœreat vultus meus, quia ciuitas domus sepulchrorū patris mei deserta est, & portæ eius cōbuste sunt igni? ⁴ Et ait mihi rex, Pro quā re postulas? Et oravi Deum cæli: ⁵ & dixi ad regem, Si videtur regi bonum, & si placet seruus tuus ante faciem tuā, vt mittas me in Iudæam ad ciuitatem sepulchri patris mei, & ædificabo eam. ⁶ Dixitque mihi rex, & regina quæ sedebat iuxta eum, Vsque ad quod tempus erit iter tuum, & quādo reuertaris? Et placuit ante vultum regis, & misit me: & cōstitui ei tempus. ⁷ Et dixi regi, Si regi videtur bonum, epistolas det mihi ad duces regionis trans Flumen, vt traducāt me, donec veniam in Iudæam: ⁸ & epistolam ad Asaph custodē saltus regis, vt det mihi ligna, vt tegere possim portas templi, turres domus, & muros ciuitatis, & do-

mum quam ingressus fuero. Et dedit mi-
 hi rex iuxta manum Dei mei bonam me-
 cum. ¶ Et veni ad duces regionis trans Flu-
 men, dedique eis epistolas regis. Miserat
 autem rex mecum principes militum, &
 equites. ¶ Et audierunt Sanaballat Horo-
 nites, & Tobias seruus Ammanites, & con-
 tristati sunt afflictione magna, quòd ve-
 nisset homo qui quæreret prosperitatem
 filiorum Israël. ¶ Et veni Ierusalem, & e-
 ram ibi tribus diebus: ¶ & surrexi nocte e-
 go, & viri pauci mecum, & non indicaui
 cuiquã quid Deus dedisset in corde meo
 vt facerem in Ierusalem: & iumentũ non
 erat mecum, nisi animal cui sedebam. ¶ Et
 egressus sum per portam vallis nocte, &
 ante fontem draconis, & ad portam ster-
 coris: & considerabam murum Ierusa-
 lem dissipatum, & portas eius consump-
 tas igni. ¶ Et transiui ad portam fontis, &
 ad aquæductum regis, & non erat locus
 iumento cui sedebam, vt transfret. ¶ Et
 ascendi per torrentem nocte, & conside-
 rabam murum: & reuersus veni ad por-
 tam vallis, & redii. ¶ Magistratus autem
 nesciebant quò abiissem, aut quid ego fa-
 cerem: sed & Iudæis & sacerdotibus, &
 optimatibus, & magistratibus, & reliquis
 qui faciebant opus vsque ad id loci nihil
 indicaueram. ¶ Et dixi eis, Vos nostis af-
 flictionem in qua sumus, quia Ierusalem
 deserta est, & portæ eius consumptæ sunt
 igni: venite, & ædificemus muros Ierusa-
 lem, & non simus vltra opprobrium. ¶ Et

indicaui eis manum Dei mei quòd esset bona mecum, & verba regis quæ locutus esset mihi, & aio, Surgamus, & ædificemus. Et confortatæ sunt manus eorum
 19 in bono. ¶ Audierunt autem Sanaballat Horonites, & Tobias seruus Ammanites, & Gosem Arabs: & subsannauerunt nos, & despexerunt, dixeruntq; Quæ est hæc res quam facitis? nunquid contra regem
 20 vos rebellatis? ¶ Et reddidi eis sermonem, dixique ad eos, Deus cæli ipse nos iuuat, & nos serui eius sumus: surgamus, & ædificemus: vobis autem non est pars, & iustitia, & memoria in Ierusalem.

CAP. III.

A ET surrexit Eliasib sacerdos magnus, & fratres eius sacerdotes: & ædificauerunt portam gregis: ipsi sanctificauerunt eam, & statuerunt valuas eius, & vsque ad turrin centum cubitorum sanctificauerunt
 2 eam, vsq; ad turrin Hananeel. ¶ Et iuxta eum ædificauerunt viri Iericho: & iuxta
 3 eum ædificauit Zacchur filius Amri. ¶ Portam autem piscium ædificauerunt filii Asnaa: ipsi texerunt eam, & statuerunt valuas eius, & seras, & vectes. Et iuxta eos ædificauit
 4 Marimuth filius Vriæ, filii Accus. ¶ Et iuxta
 5 eum ædificauit Mosollam filius Barachia, filii Mesezebel: & iuxta eos ædificauit Sadoc filius Baana. ¶ Et iuxta eos ædificauerunt Thecueni: optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere
 6 Domini sui. ¶ Et portam veterem ædificauerunt Iofada filius Phasea, & Mosollam filius

" eos 26

Besodia: ipsi texuerunt eam, & statuerunt
 valuas eius, & seras & vectes. ¶ Et iuxta
 eos ædificauerunt Meltias Gabaonites, &
 Iadon Meronathites, viri de Gabaon &
 Maspha: pro duce qui erat in regione trās
 Flumen. ¶ Et iuxta eū ædificauit Eziel fi-
 lius Araia aurifex: & iuxta eum ædifica-
 uit Ananias filius pigmentarii: & dimise-
 runt Ierusalem vsque ad murum plateæ
 latioris. ¶ Et iuxta eum ædificauit Raphaia
 filius Hur, princeps vici Ierusalem. ¶ Et iux-
 ta eū ædificauit Iedaia filius Haromaph
 contra domū suam: & iuxta eum ædifica-
 uit Hattus filius Haseboniæ. ¶ Mediā par-
 tem vici ædificauit Melchias filius Herem,
 & Hasub filius Phahath-moab, & turrim
 furnorum. ¶ Et iuxta eum ædificauit Sel-
 lum filius Alohes princeps mediæ partis
 vici Ierusalē, ipse & filia eius. ¶ Et portam
 vallis ædificauit Hanun, & habitatores
 Zanoë: ipsi ædificauerunt eam, & statue-
 runt valuas eius, & seras & vectes, & mil-
 le cubitos in muro, vsque ad portam ster-
 quilini. ¶ Et portam sterquilini ædifica-
 uit Melchias filius Rechab, princeps vici
 Beth-acharam: ipse ædificauit eam, & sta-
 tuit valuas eius, & seras & vectes. ¶ Et por-
 tam fontis ædificauit Sellum filius Chol-
 hoza, princeps pagi Maspha: ipse ædifica-
 uit eam, & texit, & statuit valuas eius, &
 seras & vectes, & muros piscinæ Silœ in
 hortum regis, & vsque ad gradus qui des-
 cendunt de Ciuitate-David. ¶ Post eum
 ædificauit Nehemias filius Azboc prin-
 ceps

vers 1.

ceps dimidiæ partis vici Beth-sur, vsque
 contra sepulchrũ David, & vsque ad pis-
 cinam quæ grandi opere constructa est,
 17 & vsque ad domum fortium. Post eum
 ædificauerunt Leuitæ, Rehũ filius Benni:
 post eum ædificauit Hasebias princeps di-
 18 midix partis vici Ceilæ in vico suo. Post
 eum ædificauerunt fratres eorum Bauai
 filius Henadad, princeps dimidiæ partis
 19 Ceilæ. Et ædificauit iuxta eum Azer fi-
 lius Iosue, princeps Maspha mēsuram se-
 cundam, contra ascensum firmissimi an-
 20 guli. Post eum in monte ædificauit Ba-
 ruch filius Zachai mēsuram secundam
 ab angulo vsq; ad portam domus Eliasib
 21 sacerdotis magni. Post eum ædificauit
 Merimuth filius Vriæ filii Haccus, mēsu-
 ram secundā à porta domus Eliasib, do-
 22 nec extenderetur domus Eliasib. Et post
 eum ædificauerunt sacerdotes viri de cam-
 23 pestribus Iordanis. Post eum ædificauit
 Benjamin & Hasub contra domũ suam:
 & post eũ ædificauit Azarias filius Maa-
 sia filii Ananiæ contra domum suam.
 24 Post eũ ædificauit Bennui filius Hena-
 dad mēsuram secundam, à domo Aza-
 ria vsque ad flexurā, & vsq; ad angulum.
 25 Phalel filius Ozi contra flexurā & tur- *Post eum
ædificauit.
 rim quæ eminet de domo regis excelsa, id
 est in atrio carceris: post eum Phadaia fi-
 26 lius Pharos. Nathinæi autē habitabant
 in Ophel, vsq; contra portam aquarum,
 ad orientem, & turrim quæ prominebat.
 27 Post eum ædificauerunt Thecueni mē-
 suram

CAP. IIII. ESDRAE II.

suram secundam è regione, à turre magna & eminente vsque ad murum templi.

^{ad portam II.} ¶ Sursum autem ad portam equorū ædificauerunt sacerdotes, vnusquisque cōtra domum suam. ¶ Post eos ædificauit Sadoe filius Emmer contra domum suam. Et post eum ædificauit Semaia filius Secheniæ, custos portæ orientalis. ¶ Post eum ædificauit Hanania filius Selemiæ, & Hanum filius Seleph sextus mensurā secundam: post eum ædificauit Mosollam filius Barachiæ, contra gazophylacium suum. ¶ Post eum ædificauit Melchias filius aurificis vsque ad domū Nathinæorum, & ^{scuta 1.} "scuta" vendentium contra portā iudicalem, & vsque ad cœnaculum anguli. ¶ Et ^{vsque ad 5.} "inter" cœnaculum anguli in porta gregis ^{aurificis 1.} "artifices" & negotiatores. ædificauerunt

CAP. IIII.

FActum est autem, cū audisset Sanaballat quod ædificaremus murum, iratus est valde: & motus nimis subsannauit Iudæos, ¶ & dixit coram fratribus suis, & frequētia Samaritanorum. ¶ Quid Iudæi faciunt imbecilles? num dimittent eos gētes? Num sacrificabunt, & complebunt in vna die? Nunquid ædificare poterunt lapides de aceruis pulueris, qui combusti sunt? ¶ Sed & Tobias Ammanites proximus eius, ait: Aedificent, si ascenderit vitipes, transiliet murum eorum lapideum. ¶ ^{Et dixit]} ¶ Audi Deus noster, quia facti sumus de- ^{Nehemias.]} spectui: cōuerte opprobrium super caput eorum, & da eos in despectionem in terra

5 captiuitatis. ¶ Ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur: quia irriserunt ædificantes.

6 ¶ Itaq; ædificauimus murum, & coniunximus totum vsq; ad partem dimidiam: & prouocatum est cor populi ad operandum.

7 ¶ Factum est autē, cū audisset Sannaballat, & Tobias, & Arabes, & Ammanitæ, & Azotii, quod obducta esset cicatrix muri Ierusalē, & quod cœpissent interrupta cōcludi: irati sunt nimis. ¶ Et congregati sunt omnes pariter vt venirent, & pugnarent contra Ierusalem, & molerentur insidias.

8 ¶ Et orauimus Deum nostrum, & posuimus custodes super murū die ac nocte contra eos. ¶ Dixit autem Iudas, Debilitata est fortitudo portantis, & humus nimia est, & nos non poterimus ædificare murum.

9 ¶ Et dixerunt hostes nostri, Nesciant & ignorēt, donec veniamus in medium eorum, & interficiamus eos, & cessare faciamus opus.

10 ¶ Factū est autem C venientibus Iudæis qui habitabant iuxta eos, & dicentibus nobis per decem vices, ex omnibus locis quibus venerāt ad nos,

11 ¶ statim in loco post murū per circuitum populū in ordinem cum gladiis suis, & lanceis, & arcubus. ¶ Et perspexi atque surrexi: & aio ad optimates & magistratus, & ad reliquā partem vulgi, Nolite timere à facie eorum. Domini magni & terribilis mementote, & pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris, & filiabus vestris, & vxoribus vestris, & domibus vestris.

Etum est autem, cum audissent inimici no-
 stri nuntiatum esse nobis, dissipauit Deus
 cōsiliū eorum. Et reuersi sumus omnes
 ad muros, vnusquisque ad opus suū. ¶ Et 16
 factum est à die illa, media pars iuuenum
 corū faciebat opus, & media parata erat
 ad bellum, & lanceæ, & scuta, & arcus, &
 loricæ, & principes post eos in omni do-
 mo Iuda ¶ ædificantium in muro, & por- 17
 tantium onera, & imponentium: vna ma-
 nu sua faciebat opus, & altera tenebat
 gladium. ¶ ædificantium enim vnusquis- 18
 que gladio erat accinctus renes. Et ædifi-
 cabant, & clangebant buccina iuxta me.
 ¶ Et dixi ad optimates, & ad magistratus,
 & ad reliquam partem vulgi, Opus gran- 19
 de est & latum, & nos separati sumus in
 muro procul alter ab altero: ¶ in loco quo 20
 cunque audieritis clangorem tubæ, illuc
 concurrite ad nos. Deus noster pugnabit
 pro nobis. ¶ Et nos ipsi faciamus opus: & 21
 media pars nostrū teneat lanceas ab as-
 censu auroræ, donec egrediantur astra.
 ¶ In tempore quoque illo dixi populo, 22
 Vnusquisque cum puero suo maneat in
 medio Ierusalem, & sint vobis vices per
 noctem, & diem, ad operandū. ¶ Ego au- 23
 tem & fratres mei & pueri mei, & custo-
 des qui erant post me, non deponebamus
 vestimenta nostra: vnusquisque tantum
 nudabatur ad baptismum.

vobis 5.

CAP. V.

ET factus est clamor populi, & vxorū A
 eius magnus aduersus fratres suos Iu-
 dæos

2 dæos. ¶ Et erant qui dicerent, Filii nostri
 & filiaë nostræ multæ sunt nimis: accipia-
 3 mus pro pretio eorum frumentum, & co-
 medamus, & viuamus. ¶ Et erant qui dice-
 rent, Agros nostros, & vineas, & domos
 4 nostras opponamus: & accipiamus fru-
 tuò sumamus pecunias in tributa regis,
 5 demusq; agros nostros & vineas: ¶ & nūc
 sicut carnes fratrum nostrorū, sic carnes
 nostræ sunt: & sicut filii eorum, ita & fi-
 llii nostri. ecce nos subiugamus filios no-
 6 stros, & filias nostras in seruitutem, & de
 filiabus nostris sunt famule, nec habemus
 unde possint redimi, & agros nostros &
 7 vineas nostras alii possident. ¶ Et iratus
 sum nimis, cū audissem clamorem eo-
 8 rum secundūm verba hæc, ¶ cogitauitque
 9 cor meum mecum, & increpauī optima-
 tes & magistratus, & dixi eis, Usurāsne sin-
 guli à fratribus vestris exigitis? Et congre-
 10 gauī aduersum eos concionem magnam,
 ¶ & dixi eis, Nos, vt scitis, redemimus fra-
 tres nostros Iudæos qui venditi fuerant
 gentibus, secundūm possibilitatē nostram:
 & vos igitur venditis fratres vestros, & re-
 dimemus eos? Et siluerunt, nec inuenerūt
 11 quid responderent. ¶ Dixitq; ad eos, Non
 est bona res quam facitis: quare non in ti-
 more Dei nostri ambulatis, ne exprobre-
 12 tur nobis à gentibus inimicis nostris? ¶ Et
 ego & fratres mei & pueri mei, commo-
 dauimus plurimis pecuniam & frumen-
 tum: non repetamus in commune istud,

æs alienum cōcedamus quod debetur no-
 bis. ¶ Reddite eis hodie agros suos, & vi-
 neas suas, & oliueta sua, & domos suas:
 quin potius & centesimam pecuniæ, fru-
 menti, vini & olei, quam exigere soletis ab
 eis, date pro illis. ¶ Et dixerūt, Reddemus,
 & ab eis nihil quæremus: sicque faciemus
 vt loqueris. Et vocaui sacerdotes, & adiu-
 rari eos vt facerent iuxta quod dixeram.
 ¶ Insuper excussi sinum meum, & dixi, Sic
 excutiat Deus omnem virū qui non com-
 pleuerit verbum istud, de domo sua & de
 laboribus suis: sic excutiat, & vacuus
 fiat. Et dixit vniuersa multitudo, Amen.
 Et laudauerunt Deum. Fecit ergo popu-
 lus sicut erat dictum. ¶ A die autem illi
 qua præceperat rex mihi vt essem dux in
 terra Iuda, ab anno vicesimo vsq; ad an-
 num tricesimū secundum Artaxerxis re-
 gis, per annos duodecim, ego & fratres
 mei annonas quæ ducibus debebantur,
 non comedimus. ¶ Duces autem primi,
 qui fuerant ante me, grauauerunt popu-
 lum, & acceperunt ab eis in pane, & vino,
 & pecunia quotidie siclos quadraginta:
 sed & ministri eorum depresserunt popu-
 lum. Ego autem non feci ita, propter ti-
 morem Dei: ¶ quin potius in opere muri
 ædificauī, & agrum non eimi, & omnes
 pueri mei congregati ad opus erant. ¶ Iu-
 dæi quoque & magistratus centum quin-
 quaginta viri, & qui veniebant ad nos de
 gentibus quæ in circuitu nostro sunt, in
 mensa mea erant. ¶ Parabatur autem mi-
 hi per

hi per dies singulos bos vnus, arietes sex electi, exceptis volatilibus, & inter dies decem vina diuersa, & alia multa tribuebam: insuper & annonas ducatus mei non quæsiui. valde enim attenuatus erat
 19 populus. ¶ Memento mei Deus meus in bonum, secundum omnia quæ feci populo huic.

CAP. VI.

A Factum est autem, cum audisset Sanaballat, & Tobias, & Gossẽm Arabs, & cæteri inimici nostri, quod ædificassem ego murum, & non esset in ipso residua interruptio (vsque ad tempus autem illud
 2 valuas non posueram in portis) ¶ miserunt Sanaballat, & Gossẽm ad me dicentes: Veni, & percutiamus foedus pariter in
 3 vitulis in Campo-ono. Ipsi autem cogitabant
 6 vt facerent mihi malũ. ¶ Misi ergo ad eos nuntios, dicens: Opus grande ego facio, & non possum descendere: ne fortè negligatur cum venero, & descendero ad
 4 vos. ¶ Miserunt autem ad me secundum verbum hoc, per quatuor vices: & respondi eis iuxta sermonem priorem. ¶ Et misit
 B ad me Sanaballat iuxta verbũ prius quinta vice puerum suum, & epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo, IN
 6 GENTIBVS auditum est, & Gossẽm dixit quod tu & Iudæi cogitetis rebellare, & propterea ædifices murum, & leuare te velis super eos regem: propter
 7 quam causam ¶ & prophetas posueris qui prædicent de te in Ierusalem, dicentes: Rex

¶ viculis &

in Iudæa est. Auditurus est rex verba hæc: idcirco nunc veni, vt ineamus consilium pariter. ¶ Et misit ad eos, dicens: Non est factum secundum verba hæc quæ tu loqueris. de corde enim tuo tu componis hæc. ¶ Omnes enim hi terrebant nos cogitantes quòd cessarent manus nostræ ab opere, & quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas: ¶ & ingressus sum domum Semaiaæ filii Dalaiæ filii Metabeel secretò. Qui ait, Tractemus nobiscum in domo Dei in medio templi, & claudamus portas ædis: quia venturi sunt vt interficiant te, & nocte vèturi sunt ad occidendum te. ¶ Et dixi, Num ququam similis mei fugit: & quis vt ego ingredietur templū & viuet? non ingrediar. ¶ Et intellexi quòd Deus nō misisset eum, sed quasi vaticinās locutus esset ad me, & Tobias & Sanaballat conduxissent eum. ¶ acceperat enim pretium, vt territus facerem & peccarem, & haberent malum quod exprobrarent mihi. ¶ Memento mei Domine pro Tobia & Sanaballat iuxta opera eorū talia: sed & Noadiaæ prophete & cæterorum prophetarum qui terrebat me. ¶ Completus est autem murus vicesimo quinto die mensis Elul, quinquaginta duobus diebus. ¶ Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri, vt timerent vniuersæ gentes quæ erant in circuitu nostro, & conciderent intra semetipsos, & scirent quòd à Deo factū esset opus hoc. ¶ Sed & in diebus illis multæ optimatum

18 Iudæorum epistolæ mittebantur ad To-
 biam & à Tobia veniebant ad eos. ¶ Mul-
 ti enim erant in Iudæa habentes iuramē-
 tum eius, quia gener erat Secheniæ filii
 19 Area, & Iohanan filius eius acceperat fi-
 liam Mosollam filii Barachæ. ¶ sed &
 laudabant eum coram me, & verba mea
 nuntiabant ei: & Tobias mittebat episto-
 las vt terreret me.

CAP. VII.

A P O S T Q U A M autem ædificatus est murus *Eccli. 49. c. 15*
 & posui valuas, & recensui ianitores,
 2 & cantores, & leuitas: ¶ præcepi Hanani
 fratri meo, & Hananiæ principi domus
 de Ierusalem (ipse enim quasi vir verax &
 3 timens Deum plus cæteris videbatur) ¶ &
 dixi eis, Non aperiantur portæ Ierusalem
 vsque ad calorem solis. Cùmque adhuc
 assisterent, clausæ portæ sunt, & opilatæ:
 & posui custodes de habitatoribus Ieru-
 salem, singulos per vices suas, & vnum-
 4 quenque contra domum suam. ¶ Ciuitas
 autem erat lata nimis & grandis, & popu-
 lus paruus in medio eius, & nō erant do-
 5 raus ædificatæ. ¶ Deus autē dedit in cor-
 de meo, & congregavi optimates, & ma-
 gistratus & vulgus, vt recenserem eos: &
 inueni librum census eorum qui ascende-
 rant primum, & inuentum est scriptum
 6 in eo. ¶ Isti filii prouinciæ, qui ascenderūt
 B de captiuitate migrantium, quos transtu- *1. Esd. 2. 4. 20*
 lerat Nabuchodonosor rex Babylonis, & *3. Esd. 5. 6. 70*
 reuersi sunt in Ierusalem, & in Iudæam,
 7 vnusquisq; in ciuitatem suam. ¶ Qui ve- *"venerunt 170*

nerant cum Zorobabel, Iosue, Nehemias,
 Azarias, Raamias, Nahamani, Mardo-
 cheus, Belfan, Mespharath, Begoai, Nahū,
 Baana. Numerus virorum populi Israël,
 ¶ Filii Pharos, duo millia centum septua-
 ginta duo. ¶ Filii Saphatia, trecēti septua-
 ginta duo. ¶ Filii Area sexcenti quinquaginta duo.
 ¶ Filii Phahath-moab filiorum
 Iosue & Ioab, duo millia octingenti decē
 & octo. ¶ Filii Aelam, mille octingenti
 quinquaginta quatuor. ¶ Filii Zethua,
 octingēti quadraginta quinque. ¶ Filii Za-
 chai, septingenti sexaginta. ¶ Filii Bannui,
 sexcenti quadraginta octo. ¶ Filii Bebai,
 sexcēti viginti octo. ¶ Filii Azgad, duo mil-
 lia trecenti viginti duo. ¶ Filii Adonicam,
 sexcenti sexaginta septē. ¶ Filii Beguai, duo
 millia sexaginta septē. ¶ Filii Adin, sexcenti
 quinquaginta quinque. ¶ Filii Ater, filii He-
 zeciae, nongenti octo. ¶ Filii Hasem, tre-
 centi viginti octo. ¶ Filii Kesai, trecenti vi-
 ginti quatuor. ¶ Filii Hareph, centū duo-
 decim. ¶ Filii Gabaon, nonagintaquinque.
 ¶ Filii Beth-lehem & Netupha, centum o-
 ctoginta octo. ¶ Viri Anathoth, centum vi-
 ginti octo. ¶ Viri Beth-azimoth, quadra-
 ginta duo. ¶ Viri Cariath-iarim, Cephira,
 & Beroth, septingenti quadraginta tres. ¶
 Viri Rama & Geba, sexcēti viginti vnus.
 ¶ Viri Machmas, centū viginti duo. ¶ Viri
 Beth-el & Hai, centum viginti tres. ¶ Viri
 Nebo alterius, quinquaginta duo. ¶ Viri
 Aelā alterius, mille ducenti quinquaginta
 quatuor. ¶ Filii Harē, trecēti viginti. ¶ Fi-

ducenti x.

nonaginta
 x2.

36 Iu Iericho, trecenti quadraginta quinque.
 37 ¶ Filii Lodhadid & Ono, septingenti vigin-
 38 ti vnus. ¶ Filii Senaa, tria millia nongenti
 39 triginta. ¶ Sacerdotes. Filii Idaia in domo
 40 Ielua, nongenti septuagintatres. ¶ Filii Em-
 41 mer, mille quinquaginta duo. ¶ Filii Phas-
 hur, mille ducenti quadraginta septem.
 42 ¶ Filii Arem, mille decem & septem. ¶ Leui-
 43 tæ: Filii Iosue & Cedmiel filiorū Oduiæ,
 44 septuaginta quatuor. ¶ Cantores: Filii A-
 45 saph, centum quadraginta octo. ¶ Ianito-
 res: Filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, fi-
 E lii Accub, filii Hatita, filii Sobai: centū tri-
 46 ginta octo. ¶ Nathinæi: Filii Soha, filii
 47 Hasupha, filii Tebbaoth, ¶ filii Ceros, filii
 48 Siaa, filii Phadon, ¶ filii Lebana, filii Haga-
 49 ba, filii Selmai, ¶ filii Hanan, filii Geddel,
 50 filii Gaber, ¶ filii Raaiā, filii Rafin, filii Ne-
 51 coda, ¶ filii Gezem, filii Aza, filii Phasea,
 52 ¶ filii Besai, filii Munim, filii Nephussim,
 53 ¶ filii Bachuc, filii Hacupha, filii Harhur,
 54 ¶ filii Besloth, filii Mahida, filii Harfa, ¶ filii
 55 Bercos, filii Sisara, filii Thema. ¶ Filii Naa-
 56 sia, filii Hatiphā, ¶ filii seruorum Salomo-
 57 nis, filii Sotai, filii Sophéreth, filii Phari-
 58 da, ¶ filii Iahala, filii Darcon, filii Ieddel,
 59 ¶ filii Saphatia, filii Hatil, filii Phochereth,
 qui erat ortus ex Sabaiū filio Amon.
 60 ¶ Omnes Nathinæi, & filii seruorum Sa-
 61 lomonis, trecenti nonaginta duo. ¶ Hi
 sunt autem qui ascenderunt de Thelméla
 Thel-harfa, Cherub, Addon, & Emmer: &
 non potuerunt indicare domum patrum
 suorum, & semē suum, vtrum ex Israël es-

sent. ¶ Filii Dalaja, filii Tobia, filii Necoda, 61
 sexcenti quadragintaduo. ¶ Et de sacerdo- 62
 tibus filii Habia, filii Accos, filii Berzellai, ¶
 qui accepit de filiabus Berzellai Galaadi-
 tis uxorem: & vocatus est nomine eorum.
 ¶ hi quæsierunt scripturam suam in censu, 63
 & non inuenerunt: & eiectioni sunt de sacer-
 dotio. ¶ Dixitque Athersatha eis ut non 64
 manducarent de Sanctis sanctorum, do-
 nec staret sacerdos doctus & eruditus.
 ¶ Omnis multitudo quasi vir vnus quadra 65
 ginta duo millia sexcenti sexaginta: ¶ abs- 66
 que seruis & ancillis eorum, qui erant se-
 ptem millia trecenti trigintaseptem: & in-
 ter eos cantores, & cantatrices, ducenti
 quadraginta quinque. ¶ Equi eorum, se- 67
 ptingenti trigintasex: muli eorum, ducenti
 quadraginta quinque: ¶ cameli eorum, 68
 quadringenti triginta quinque: asini, sex
 millia septingenti viginti.

trecenti 4.

HVCVSQVE REFERTVR
 quid in commentario scriptum
 fuerit: ex in Nehemix hi-
 storia textitur.

¶ Nonnulli autem de principibus familia- 70
 rum dederunt in opus. Athersatha dedit
 in thesaurum, auri drachmas, mille, phia-
 las quinquaginta, tunicas sacerdotales
 quingentas triginta. ¶ Et de principibus fa- 71
 miliarum dederunt in thesaurum operis,
 auri drachmas viginti millia, & argenti
 mnas duo millia ducetas. ¶ Et quod dedit 72
 reliquus populus, auri drachmas viginti
 millia,

millia, & argenti mnas duo millia, & tuni-
cas sacerdotales sexaginta septē. ¶ Habita-
uerunt autē sacerdotes & Leuitæ, & iani-
tores & cantores, & reliquū vulgus, & Na-
thinæi, & omnis Israël in ciuitatibus suis.

CAP. VIII.

AET venerat mensis septimus: filii autem
Israël erant in ciuitatibus suis. Congre-
gatusq; est omnis populus quasi vir vnus
ad plateam quæ est ante portam aquarū:
& dixerunt Esdræ scribæ vt afferret librū
legis Moyfi, quam præceperat Dominus
Israëli. ¶ Attulit ergo Esdras sacerdos le-
gem coram multitudine virorum & mu-
lierum, cunctisq; qui poterant intelligere,
in die prima mensis septimi. ¶ Et legit in
eo apertè in platea quæ erat ante portam
aquarum, de mane vsq; ad mediam diem
in conspectu virorum & mulierum, &
sapientium: & aures omnis populi erant
erectæ ad librum. ¶ Stetit autem Esdras
scriba super gradum ligneum, quem fe-
cerat ad loquendū: & steterunt iuxta eum
Mathathias, & Semeia, & Ania, & Vria, &
Helcia, & Maasia, ad dextram eius: & ad
sinistram, Phadaia, Misael, & Melchia, &
Hasum, & Hasbadána, Zacharia, & Mo-
sollam. ¶ Et aperuit Esdras librum coram
omni populo: super vniuersum quippe
populū eminebat. Et cūm aperuisset eū,
sterit omnis populus. ¶ Et benedixit Es-
dras Domino Deo " voce magna: " & re-
spondit omnis populus, Amen, amen: ele-
uans manus suas. & incuruati sunt, & a-

dorauerunt Deum proni in terram. ¶ Porro Iosue, & Bani & Serebia, Iamin, Accub, Septhái, Odia, Maafia, Celita, Azarias, Tozabed, Hanan, Phalaia, Leuitæ, silentium faciebant in populo ad audiendam legem: populus autem stabat in gradu suo. ¶ Et legerunt in libro legis Dei distinctè, & apertè ad intelligendum: & intellexerunt cum legeretur. ¶ Dixit autem Nehemias (ipse est Athersata) & Esdras sacerdos & scriba, & Leuitæ interpretantes vniuerso populo, dies sanctificatus est Domino Deo nostro, nolite lugere, & nolite flere. Flebat enim omnis populus, cum audiret verba legis. ¶ Et dixit eis, Ite comedite pinguia, & bibite mulsum, & mittite partes his qui non præparauerunt sibi, quia sanctus dies Domini est, & nolite contristari: gaudium etenim Domini est fortitudo nostra. ¶ Leuitæ autem silentium faciebant in omni populo, dicentes: Tacete quia dies sanctus est, & nolite dolere. ¶ Abiit itaque omnis populus, ut comederet, & biberet, & mitteret partes & faceret lætitiã magnam: quia intellexerant verba quæ docuerat eos. ¶ Et in die secundo congregati sunt principes familiarum vniuersi populi, sacerdotes & Leuitæ ad Esdrã scribã, ut interpretaretur eis verba legis. ¶ Et inuenerunt scriptum in lege, præcepisse Dominũ in manu Moysi, ut habitent filii Israël in tabernaculis, in die solenni, mense septimo: & ut prædicent, & diuulgent vocem in

uestro I.

*ei qui non
preparauit*

uestro I.

vniuersis vrbibus suis, & in Ierusalem, di-
 centes: Egredimini in montem, & afferte
 frondes oliuæ, & frondes ligni pulcherri-
 mi, frondes myrti, & ramos palmarum,
 & frondes ligni nemorosi, vt fiant taber-
 16 nacula, sicut scriptum est. ¶ Egressus est
 populus, & attulerunt. Feceruntq; sibi ta-
 bernacula vnusquisque in domate suo, &
 in atriis suis, & in atriis domus Dei, & in
 platea portæ aquarum, & in platea portæ
 17 Ephraim. ¶ Fecit ergo vniuersa ecclesia
 eorum qui redierant de captiuitate taber-
 nacula, & habitauerunt in tabernaculis:
 non enim fecerāt à diebus Iosue filii Nun
 taliter filii Israël, vsq; ad diem illū. Et fuit
 18 lætitia magna nimis. ¶ Legit autem in li-
 bro legis Dei per dies singulos, à die primo
 vsque ad diem nouissimum. & fecerunt
 solennitatem septem diebus, & in die o-
 ctauo collectam iuxta ritum.

CAP. IX.

A IN die autē vicesimo quarto mensis hu-
 ius conuenerūt filii Israël in ieiunio, &
 2 in sacco, & humus super eos. ¶ Et separa-
 tum est semen filiorum Israël ab omni fi-
 lio alienigena: & steterūt & confitebātur
 peccata sua, & iniquitates patrum suorū.
 3 ¶ Et consurrexerūt ad standū: & legerunt
 in volumine legis Domini Dei sui, quater
 in die, & quater confitebantur, & adora-
 4 bant Dominū Deum suum. ¶ Surrexerunt
 autem super gradum Leuitarum Iosue,
 & Bani, & Cedmiel, Sabania, Bonni, Sa-
 rebias, Bani, & Chanani: & clamauerunt

voce magna ad Dominum Deum suum.
 ¶ Et dixerunt Leuitæ Iosue, & Cedmiel, 5
 Bonni, Hasebnia, Serebia, Odaia, Sebnia,
 Phathahia: Surgite, Benedicite Domino
 Deo "uestro" ab æterno vsque in æternū:
 & benedicant nomini gloriæ tuæ excelsō
 in omni benedictione & laude. ¶ Tu ipse 6
 Domine solus, tu fecisti cælum, & cælum B
 cælorum, & omnem exercitum eorum:
 terram, & vniuersa quæ in ea sunt: maria,
 & omnia quæ in eis sunt: & tu viuificas
 omnia hæc, & exercitus cæli te adorat.

¶ Tu ipse Domine Deus, qui elegisti Abrā, 7
 & || eduxisti eum de Igne-Chaldæorum:
 & posuisti nomen eius Abraham. ¶ Et in- 8
 uenisti cor eius fidele coram te: & percuf-
 fisti cum eo fœdus, vt dares ei terrā Cha-
 nanæi, Hethæi, & Heuæi, & Amorrhæi,
 & Pheresæi, & Iebusæi, & Gergesei, vt da-
 res semini eius: et implesti verba tua, quo-
 niam iustus es. ¶ Et vidisti afflictionem 9
 patrum nostrorū in Aegypto: clamorem-
 que eorum audisti super Mare-rubrum.
 ¶ Et dedisti signa atque portenta in Pha- 10
 raone, & in vniuersis seruis eius, & in om-
 ni populo terræ illius: cognouisti enim
 quia superbè egerant contra eos: & fecisti
 tibi nomen, sicut & in hac die. ¶ Et mare 11
 diuisisti ante eos, & transierunt per me-
 dium maris in sicco: persecutores autem
 eorum proiecisti in profundum, quasi la-
 pidem in aquas validas. ¶ Et in columna 12
 nubis ductor eorum fuisti per diem: & in C
 columna ignis per noctem: vt appareret
 eis

- 13 eis via per quam ingrediebantur. [¶] Ad *Exo. 20. d. 10*
 montem quoque Sinai descendisti, & lo-
 cutus es cum eis de cælo: & dedisti eis iu-
 dicia recta, & legem veritatis, ceremonias,
 14 & præcepta bona. [¶] Et sabbathum sancti-
 ficatum tuum ostendisti eis, & mandata,
 & ceremonias, & legem præcepisti eis in
 15 manu Moyfi serui tui. [¶] Panem quoque *Exo. 16. c. 13a*
 de cælo dedisti eis in fame eorum, & a-
 quam de petra eduxisti eis sitientibus: &
 dixisti eis vt ingrederentur & possiderent
 terram super quam leuasti manum tuam
 16 vt traderes eis. [¶] Ipsi verò & patres nostri
 superbè egerunt, & indurauerunt cerui-
 ces suas, & non audierunt mandata tua.
 17 [¶] Et noluerunt audire: & non sunt recor-
 dati mirabilium tuorum quæ fecerat eis.
 Et indurauerunt ceruices suas, & dederunt
 caput vt conuerterentur ad seruitutem su-
 am, quasi per contentionē. Tu autē Deus
 propitius, clemens, & misericors, longa-
 nimis, & multæ miserationis non dereli-
 18 quisti eos, [¶] & quidem cū fecissent sibi vi-
 D tulū conflatilem, & dixissent. Iste est Deus
 tuus, qui eduxit te de Aegypto. Fecerunt-
 19 que blasphemias magnas. [¶] Tu autē in mi- *Exo. 13. d. 22o*
 sericordiis tuis multis non dimisisti eos in
 deserto. columna nubis non recessit ab eis
 per diem, vt duceret eos in viam: & colū-
 na ignis per noctem, vt ostenderet eis iter
 20 per quod ingrederentur. [¶] Et spiritum
 tuum bonum dedisti qui doceret eos, &
 manna tuum non prohibuisti ab ore eo-
 21 rum, & aquā dedisti eis in siti. [¶] Quadra-

ginta annis pauisti eos in deserto, nihilq;
 eis defuit: vestimenta eorum nō inuetera-
 uerunt, & pedes eorū non sunt attriti. ⁹ Et
 dedisti eis regna & populos, & partitus es
 eis sortes: & possederūt terram Schon, &
 terrā regis Helebon, & terram Og regis Ba-
 san. ⁹ Et multiplicasti filios eorum sicut
 stellas cæli, & adduxisti eos ad terram de
 qua dixeras patribus eorum vt ingrederē-
 tur & possiderent. ⁹ Et venerunt filii, & nō
 possederunt terram, & humiliasti corā eis
 habitatores terræ Chananæos, & dedisti
 eos in manu eorum, & reges eorū, & po-
 pulos terræ, vt facerent eis sicut placebat
 illis. ⁹ Ceperunt itaq; vrbes munitas & hu-
 mum pinguem & possederunt domos ple-
 nas cūctis bonis: cisternas ab aliis fabrica-
 tas, vineas, & oliueta, & ligna pomifera
 multa: & comederunt, & saturati sunt, &
 impinguati sūnt, & abundauerunt deliciis
 in bonitate tua magna. ⁹ Prouocauerunt
 autem te ad iracundiam, & recesserunt à
 te, & proiecerunt legem tuam post terga
 sua: & prophetas tuos occiderunt, qui cō-
 testabantur eos vt reuerterentur ad te: fe-
 ceruntq;ue blasphemias grandes. ⁹ Et de-
 disti eos in manum hostium suorum, &
 afflixerunt eos. Et in tempore tribulatio-
 nis suæ clamauerunt ad te, & tu de cælo
 audisti, & secundum miserationes tuas
 multas dedisti eis, saluatores, qui saluaret
 eos de manu hostium suorum. ⁹ Cūmq;ue
 requieuisent, reuersi sunt vt facerent ma-
 ium in conspectu tuo: & dereliquisti eos

in manu inimicorum suorum, & posse-
 derunt eos. Conuersique sunt, & clama-
 uerunt ad te: tu autem de cælo exaudisti,
 & liberaisti eos in misericordiis tuis, mul-
 29 tis temporibus. ¶ Et contestatus es eos vt
 reuerterentur ad legem tuam. Ipsi verò
 superbè egerunt, & non audierunt man-
 data tua, & in iudiciis tuis peccauerunt,
 quæ faciet homo, & viuet in eis: & dede-
 runt humerum recedentem, & cervicem
 30 suam indurauerunt, nec audierunt. ¶ Et
 protraxisti super eos annos multos, &
 contestatus es eos in Spiritu tuo per ma-
 num prophetarum tuorum: & non au-
 dierunt, & tradidisti eos in manum po-
 31 pulorum terrarum. ¶ In misericordiis au-
 tem tuis plurimis non fecisti eos in con-
 sumptionē, nec dereliquisti eos: quoniam
 Deus miserationum & clemens es tu.

32 ¶ Nunc itaque Deus noster magne, fortis
 & terribilis, custodiens pactum & miseri-
 cordiam, ne auertas à facie tua omnem la-
 borem qui inuenit nos, reges nostros, &
 principes nostros, & sacerdotes nostros, &
 prophetas nostros, & patres nostros, &
 omnem populum tuum à diebus regis Af-
 33 sur, vsque in diem hanc. ¶ Et tu iustus es

G in omnibus quæ venerūt super nos: quia
 veritatē fecisti, nos autem impiè egimus.

34 ¶ Reges nostri, principes nostri, sacerdo-
 tes nostri, & patres nostri non fecerūt le-
 gem tuam, & non attenderunt mandata
 tua, & testimonia tua quæ testificatus es

35 in eis. ¶ Et ipsi in regnis suis bonis, & in

bonitate tua multa quã dederas eis, & in terra latissima & pingui quam tradideras in conspectu eorum, non seruiuerunt tibi, nec reuersi sunt à studiis suis pessimis.

¶ Ecce nos ipsi hodie serui sumus: & terra 16 quam dedisti patribus nostris vt comederent panem eius & quæ bona sunt eius, & nos ipsi serui sumus in ea. ¶ Et fruges eius 17 multiplicantur regibus, quos posuisti super nos propter peccata nostra, & corporibus nostris dominantur, & iumentis nostris secundum voluntatem suam, & in tribulatione magna sumus. ¶ Super om- 18 nibus ergo his nos ipsi percutimus fœdus, & scribimus, & signant principes nostri, Leuitæ nostri, & sacerdotes nostri.

CAP. X.

Signatores autem fuerunt, Nehemias, A 1
Satherfatha filius Hachelai, & Sedecias
¶ Saraias, Azarias, Ieremias, ¶ Pheshur, A- 2
marias, Melchias, ¶ Hattus, Sebenia, Mel- 3
luch, ¶ Harem, Merimuth, Obdias, ¶ Da- 4
niel, Genthon, Baruch, ¶ Mosollam, Abia, 5
Miamin, ¶ Maazia, Belgai, Semeia: hi sacer- 6
dotes, ¶ Porrò Leuitæ, Iosue filius Azaniæ, 7
Bennui de filiis Henadad, Cedmiel: ¶ & fra- 8
tres eorum, Sebenia, Odaia, Celita, Pha- 9
laia, Hanan, ¶ Micha, Rohob, Hasebia, ¶ Za- 10
chur, Serebia, Sabania, ¶ Odaia, Bani, Ba- 11
ninu. ¶ Capita populi, Pharos, Phahath- 12
moab, Aelam, Zethu, Bani, ¶ Bonni, Az- 13
gad, Bebai, ¶ Adonia, Begoai, Adin, ¶ Ater, 14
Hezecia, Azur, ¶ Odaia, Hasum, Besai, ¶ Ha- 15
reph, Anathoth, Nebái, ¶ Megphias, Mo- 16

17 sollam, Hazir, ⁹ Melizabel, Sadoc, Ieddua,
 18 ⁹ Pheltia, Hanan, Anaia, ⁹ Osee, Hanania,
 19 Hasub, ⁹ Alohes, Phalea, Sobec, ⁹ Rehum,
 20 Maasia, ⁹ Echaia, Hanan, Anan, ⁹ Melluch,
 21 Haran, Baana, ⁹ & reliqui de populo, sa-
 22 cerdotes, Leuitæ, ianitores, & cantores,
 23 Nathinæi, & omnes qui se separauerunt
 24 de populis terrarum ad legem Dei, vxores
 25 eorum, filii eorum, & filia eorum, * om- * 3.
 26 nes qui poterunt sapere ⁹ spondentes pro
 27 fratribus suis, optimatès eorum, & qui ve-
 28 niebant ad pollicendum & iurandum vt
 29 ambularent in lege Dei, quam dederat in
 B manu Moyfi serui Dei, vt facerent & cu-
 stodirent vniuersa mandata Domini Dei
 nostri, & iudicia eius & ceremonias eius,
 30 ⁹ & vt non daremus filias nostras popu-
 lo terræ, & filias eorum non acciperemus
 31 filiis nostris. ⁹ Populi quoque terræ, qui
 important venalia, & omnia ad vsum, per
 diem sabbathi, vt vèdant, non accipiemus
 ab eis in sabbatho & in die sanctificato.
 Et dimitemus annum septimum, & exa-
 32 ctionem vniuersæ manus. ⁹ Et statuemus
 C super nos præcepta, vt demus tertiam par-
 tem sici per annum ad opus domus Dei
 33 nostri, ⁹ ad panes propositionis, & ad sacri-
 ficiu sempiternum, & in holocaustum
 sempiternum in sabbathis, in calendis, in
 solennitatibus, & in sanctificatis, & pro
 peccato: vt exoretur pro Israël, & in om-
 34 nem vsum domus Dei nostri. ⁹ Sortes
 ergo misimus super oblationem lignorū
 inter sacerdotes, & Leuitas, & populum. =.2.

vt inferrentur in domum Dei nostri per domos patrum nostrorum, per tempora, à temporibus anni vsque ad annum: vt arderent super altare Domini Dei nostri, sicut scriptum est in lege Moyfi, ⁹ & vt afferremus primogenita terræ nostræ, & primitiua vniuersi fructus omnis ligni ab anno in annum, in domo Domini. ⁹ & primitiua filiorum nostrorū, & pecorum nostrorum sicut scriptum est in lege, & primitiua bouum nostrorū, & ouium nostrarū, vt offerrentur in domo Dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo Dei nostri. ⁹ Et primitias ciborū nostrorum, & libaminum nostrorum, & poma omnis ligni, vindemiæ quoque, & olei afferemus sacerdotibus ad gazophylacium Dei nostri, & decimam partem terræ nostræ Leuitis. Ipsi Leuitæ decimas accipient ex omnibus ciuitatibus operum nostrorum. ⁹ Erit autem sacerdos filius Aaron cum Leuitis in decimis Leuitarum, & Leuitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri, ad gazophylacium in domo thesauri. ⁹ Ad gazophylacium enim deportabunt filii Israël, & filii Leui primitias frumenti, vini, & olei. & ibi erūt vasa sanctificata, & sacerdotes, & cantores, & ianitores, & ministri, & non dimitemus domum Dei nostri.

CAP. XI.

HAbitauerunt autem principes populi in Ierusalem: reliqua verò plebs misit sortem, vt tollerent vnā partem

de decem qui habitaturi essent in Ierusalem ciuitate sancta, nouem verò partes in
 2 ciuitatibus. ¶ Benedixit autem populus
 3 omnibus viris qui se sponte obtulerant vt
 habitarent in Ierusalem. ¶ Hi sunt itaque
 principes prouinciæ qui habitauerunt in
 Ierusalem, & in ciuitatibus Iuda. Habita-
 uit autem vnusquisq; in possessione sua,
 in vrbibus suis, Israël, sacerdotes, Leuitæ,
 Nathinæi, & filii seruorum Salomonis.
 4 ¶ Et in Ierusalem habitauerunt de filiis
 Iuda, & de filiis Beniamin: de filiis Iuda,
 Athaias filius Aziam, filii Zachariæ, filii
 Amariæ, filii Saphatiæ, filii Malaleel. de
 5 filiis Phares, ¶ Maasia filius Baruch, filius
 Cholhoza, filius Hasia, filius Adaia, filius
 Ioariob, filius Zachariæ, filius Silonitis.
 6 ¶ Omnes hi, filii Phares, qui habitauerunt
 in Ierusalem, quadringenti sexaginta no-
 7 uem viri fortes. ¶ Hi sunt autem filii Ben-
 iamin: Sellum filius Mosollam, filius Ioed,
 filius Phadaia, filius Colaia, filius Masua,
 8 filius Etheel, filius Isaia, ¶ & post eum Geb-
 9 bái Sellái: nongenti viginti octo. ¶ & Ioel
 filius Zechri præpositus eorum, & Iudas
 filius Senua super ciuitatem secundus.
 10 ¶ Et de sacerdotibus, Idaia filius Ioariob,
 11 Iachin. ¶ Saraia filius Helchiæ, filius Mo-
 sollam, filius Sadoc, filius Meraioth, filius
 12 Achitob princeps domus Dei, ¶ & fratres
 eorum facientes opera templi: octingenti
 viginti duo. Et Adaia filius Ieroham, fi-
 lius Phelelia, filius Amsi, filius Zachariæ,
 13 filius Pheshur, filius Melchiæ, ¶ & fra-

tres eius principes patrum: ducenti quadra-
 gintaduo . Et Amassai filius Azreel . filius
 Ahazi, filius Mofallamoth, filius Emmer,
 ¶ & fratres eorum potentes nimis: centum 14
 viginti octo, & præpositus eorum Zabdiel
 filius potentium, ¶ Et de Leuitis Semeia fi- 15
 lius Hasub, filius Azariã, filius Hasabia, filius
 Boni, ¶ & Sabathoi, & Iosabed, super om- 16
 nia opera quæ erant forinsecus in domo
 Dei, à principibus Leuitarum . ¶ Et Ma- 17
 thania filius Micha, filius Zebedæi, filius
 Asaph princeps ad laudandum, & ad con-
 nitendum in oratione, & Bebecia secun-
 dus de fratribus eius, & Abda filius Sa-
 mua, filius Galal, filius Idithun . ¶ omnes 18
 Leuitæ in ciuitate sancta, duceti octogin-
 ta quatuor . ¶ Et Ianitores, Accub, Tel- 19
 mon, & fratres eorum, qui custodiebant
 ostia: centum septuaginta duo . ¶ Et reliqui 20
 ex Israël sacerdotes & Leuitæ vniuersis
 ciuitatibus Iuda, vnusquisque in posses-
 sione sua . ¶ Et Nathinæi qui habitabant 21
 in Ophel, & Siaha, & Gasphã de Nathi-
 næis . ¶ Et episcopus Leuitarum in Ieru- 22
 salem, Azzi filius Bani, filius Hasabiæ, fili-
 us Mathaniæ, filius Michæ . De filiis A-
 saph cantores in ministerio domus Dei.
 ¶ Præceptum quippe regis super eos erat, 23
 & ordo in cantoribus per dies singulos,
 ¶ & Phathahia filius Mesezebel de filiis 24
 Zara filii Iuda in manu regis, iuxta om-
 ne verbum populi, ¶ & in domibus per 25
 omnes regiones eorum. De filiis Iuda ha- D
 bitauerunt in Cariath-arbe & in filiabus
 eius,

eius, & in Dibon & in filiabus eius, & in
 26 Cabseel, & in viculis eius, & in Iesue, &
 27 in Molada, & in Beth-phalet, & in Ha-
 sersual, & in Ber-sabee, & in filiabus eius:
 28 & in Siceleg, & in Mochona, & in filiabuse-
 29 ius, & in Remmon, & in Saraa, & in Ie-
 30 rimuth, & Zanoa, Odollam & in villis ea-
 rum. Lachis in regionibus eius, Azeca, &
 in filiabus eius. Et manserunt in Ber-sa-
 31 bee usque ad vallem-Ennon. & Filii autem
 Benjamin, à Geba, Mechmas, & Hai, &
 32 Beth-el, & filiabus eius. & Anathoth, Nob,
 33 Anania. & Asor, Rama, Getháim, & Hadid,
 34 Seboim & Neballat, & Ono-valle-arti- *Lod 2.*
 35 ficum. & Et de Leuitis portiones Iudæ &
 36 Benjamin.

CAP. XII.

A **H**I sunt autem sacerdotes & Leuitæ
 qui ascenderunt cum Zorobabel fi-
 lio Salathiel, & Iosue: Saraia, Ieremias, Es-
 2 dras, & Amaria, Melluch, Hattus, & Sebe-
 3 nias, Rehum, Merimuth, & Addo, Gen-
 4 thon, Abia, & Miamin, Madia, Belga, & Se-
 5 meia, & Ioiarib, & Idaia, Sellum, Amoc,
 6 Helcias, Idaia. Isti principes sacerdotum
 7 & fratres eorum in diebus Iosue, & Por-
 8 rò Leuitæ, Iesua, Bennui, Cadmiel, Sare-
 bia, Iuda, Mathanias, super hymnos ipsi
 9 & fratres eorum: & Becbecia atque
 Hanni, & fratres eorum vnusquisque in
 10 officio suo. & Iosue autem genuit Ioacim,
 & Ioacim genuit Eliasib, & Eliasib genuit
 11 Ioiada, & Ioiada genuit Ionathan, & Io-
 12 nathan genuit Ieddoa. & In diebus autem

1. Ioacim erant sacerdotes—& principes familiarum: Saraia, Maraia: Ieremia, Hania. ¶ Eisdre, Mosollam: Amaria, Iohan: 13
 ¶ Milicho, Ionathan: Sebenia, Ioseph: ¶ Ha 14
 ram, Edna: Maraioth, Helci: ¶ Adaia, Za- 15
 charia: Genthon, Mosollam: ¶ Abia, Ze- 16
 chri: Miamin & Moadia, Phelti: ¶ Belgæ, 17
 Sammua: Semaia, Ionathan: ¶ Ioiarib, 18
 Mathanai: Iodaiæ, Azzi: ¶ Sellai, Celai: A- 19
 moc, Heber: ¶ Helcia, Hasebia: Idaia, Na- 20
 thanael. ¶ Leuitæ in diebus Eliasib, & Ioia 21
 da, & Iohan, & Ieddoa scripti principes 22
 familiarum, & sacerdotes in regno Darii B 23
 Persæ. ¶ Filii Leui principes familiarum, 24
 scripti in libro verborum dierum, & vsque 25
 ad dies Ionathan filii Eliasib. ¶ Et princi- 26
 pes Leuitarum, Hasebia, Serebia, & Iesue fi- 27
 lius Cedmiel: & fratres eorum per vices 28
 suas, vt laudarent, & confiterentur iuxta 29
 præceptum Dauid viri Dei, & obseruaret 30
 æquè per ordinem. ¶ Mathania, & Becbe- 31
 cia, Obedia, Mosollam, Telmon, Accub 32
 custodes portarum & vestibulorum ante 33
 portas. ¶ Hi in diebus Ioacim filii Iosue, fi- 34
 lii Iosedec, & in diebus Nehemia ducis, 35
 et Esdræ sacerdotis scribæque. ¶ In de- 36
 dicatione autem muri Ierusalem requi- 37
 tierunt Leuitas de omnibus locis suis, vt 38
 adducerent eos in Ierusalem, & facerent 39
 dedicationem & lætitiã in actione gra- 40
 tiarum, & cantico, & in cymbalis, psalte- 41
 riis, & citharis. ¶ Congregati sunt autem 42
 filii cantorum, de campestribus circa Ie- 43
 rusalem, & de villis Nethuphati, ¶ & de 44

domo Galgal, & de regionibus Geba & Azmaueth: quoniam villas ædificauerunt
 30 sibi cantores in circuitu Ierusalem. ¶ Et mundati sunt sacerdotes & Leuitæ, & mundauerunt populum, & portas, & murum. ¶ Ascendere autem feci principes Iuda super murum, & statui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam Ierquulini.
 32 ¶ Et iuit post eos Osaias, & media pars principum Iuda, ¶ & Azarias, Esdras, & Mosollam. Iuda & Beniamin, & Semeia,
 34 & Ieremias. ¶ Et de filiis sacerdotum in tubis Zacharias filius Ionathan, filius Semeiæ, filius Mathaniæ, filius Michaiæ, filius Zechur, filius Asaph, ¶ & fratres eius Semeia, & Azarcel, Malalai, Galalai, Maai Nathanael, & Iuda, & Hanani, in vasis cantici David viri Dei: & Esdras scriba ante eos ¶ in porta Fontis. Et contra eos ascenderunt in gradibus ciuitatis David in ascensu muri super domum David, & vsque ad portam Aquarum ad orientem.
 36 ¶ Et chorus secundus gratias referentium ibat ex aduerso, & ego post eum, & media pars populi super murum & super turrim furnorum, & vsque ad murum latissimum, ¶ & super portam Ephraim, & super portam antiquam, & super portam piscium & turrim Hananeel, & turrim Emath, & vsque ad portam gregis: & steterunt in porta custodiæ, ¶ steteruntque duo chori laudantium in domo Dei, & ego, et dimidia pars magistratum me-

cum, ⁹Et sacerdotes, Eliacim, Maasia, Mia ⁴⁰
 min, Michéa, Elioenai, Zacharia, Hanania D
 in tubis, ⁹& Maasia, et Semeia, et Eleazar, ⁴¹
 et Azzi, et Iohanan, et Melchia, et Aelam,
 et Ezer. Et clarè cecinerunt cantores, et
 Iezraia præpositus: ⁹et immolauerunt in ⁴²
 die illa victimas magnas, et lætati sunt:
 Deus enim lætificauerat eos lætitia ma-
 gna. Sed et vxores eorum et liberi gauisi
 sunt, et audita est lætitia Ierusalem pro-
 cul. ⁹Recensuerunt quoque in die illa vi- ⁴³
 ros super gazophylacia thesauri, ad liba-
 mina, et ad primitias, et ad decimas vt in-
 troferrent per eos principes ciuitatis in
 decore gratiarum actionis, sacerdotes et
 Leuitas: quia lætificatus est Iuda, in sacer-
 dotibus et Leuitis astantibus. ⁹Et custo- ⁴⁴
 dierunt obseruationem Dei sui, et obser-
 uationem expiationis, et cantores et iani-
 tores iuxta præceptum Dauid, et Salomo-
 nis filii eius. ⁹quia in diebus Dauid et A- ⁴⁵
 saph ab exordio erant principes constitu-
 ti cantorum in carmine laudantium et
 confitentium Deo. ⁹Et omnis Israël in ⁴⁶
 diebus Zorobabel, et in diebus Nehemiæ
 dabant partes cantoribus, et ianitoribus
 per dies singulos, et sanctificabant Leui-
 tas, et Leuitæ sanctificabant filios Aaron.

CAP. XIII.

IN die autem illo lectum est in volumi- A
^{Gen. 23. 4. 5.} ne Moyse audiente populo: et inuen-
 tum est scriptum in eo, quòd non debeant
 introire Ammonites et Moabites in Ec-
 clesiam Dei vsque in æternum: ⁹eo quòd ²
 non

non occurrerint filiis Israël cum pane et
 aqua: et conduxerint aduersum eos Ba-
 laam, ad maledicendum eis, et conuertit
 Deus noster maledictionem in benedi-
 ctionem. ¶ Factum est autem cum audis-
 sent legem, separauerunt omnem alieni-
 genam ab Israël. ¶ Et super hoc erat Elia-
 sib sacerdos qui fuerat præpositus in ga-
 zophylacio domus Dei nostri, et proxi-
 mus Tobiaë. ¶ Fecit ergo sibi gazophyla-
 cium grande, et ibi erant ante eum repo-
 nentes munera, et thus, et vasa, et deci-
 mam frumenti, et vini, et olei, partes Le-
 uitarum, et cantorum, et ianitorum, et
 primitias sacerdotales. ¶ In omnibus au-
 tem his non fui in Ierusalem, quia anno
 tricesimo secundo Artaxerxis regis Baby-
 lonis veni ad Regem: et in fine dierum
 rogavi regem. ¶ Et veni in Ierusalem, et
 intellexi malum quod fecerat Eliasib To-
 biaë vt faceret ei thesaurum in vestibulis
 domus Dei. ¶ Et malum mihi visum est
 valde. Et proieci vasa domus Tobiaë fo-
 ras de gazophylacio. ¶ Præcepique, et e-
 mundauerunt gazophylacium: et retuli
 ibi vasa domus Dei, sacrificium et thus.
 ¶ Et cognoui quòd partes Leuitarum nõ
 fuissent datæ: et fugisset vnusquisque in
 regionem suam de Leuitis, et cantoribus,
 & de his qui ministrabant: ¶ et egi cau-
 sam aduersum magistratus, et dixi: Qua-
 re dereliquimus domum Dei? Et congre-
 gavi eos: et feci stare in stationibus suis.
 ¶ Et omnis Iuda apportabat decimam

frumenti, vini et olei in horrea. ¶ Et con-
stituimus super horrea Selemiam sacer-
dotem, et Sadoc scribam, et Phadaiam de
Leuitis, & iuxta eos Hanã filium Zachur,
filium Mathaniae: quoniam fideles com-
probati sunt, & ipsis creditae sunt partes
fratrum suorum, ¶ Memento mei Deus
meus pro hoc, & ne deleas miserationes
meas quas feci in domo Dei mei, & in ce-
remonis eius. ¶ In diebus illis vidi in Iu-
da calcantes torcularia in sabbatho, por-
tantes aceruos, & onerantes super asinos
vinum, & vuas, & ficus, & omne onus: &
inferentes in Ierusalẽ die sabbathi. Et cõ-
testatus sum vt in die qua vendere liceret,
venderent. ¶ Et Tyrii habitauerunt in ea
inferetes pisces, & omnia venalia: & ven-
debant in sabbathis filiis Iuda & Ierusa-
lem: ¶ & obiurgauì optimates Iuda, &
dixi eis: Quae est hæc res mala quam vos
facitis, & prophanatis diem Sabbathi?
¶ Nunquid non hæc fecerunt patres
nostri, & adduxit Deus noster super nos om-
ne malum hoc, & super ciuitatem hanc?
Et vos additis iracundiam super Israël vio-
lando Sabbatum. ¶ Factum est autem,
cùm quieuisset portæ Ierusalem in die
Sabbathi, dixi: & clauserunt ianuas, & præ-
cepi vt non aperirent eas vsque post Sab-
bathum: & de pueris meis constitui super
portas, vt nullus inferret onus in die Sab-
bathi. ¶ Et manserunt negotiatores, &
videntes vniuersa venalia foris Ierusa-
lem semel & bis. ¶ Et contestatus sum

¶ *vestri 20.*

eos

eos, & dixi eis: Quare manetis ex aduerso
 muri? si secūdo hoc feceritis, manum mit-
 tam in vos. Itaque ex tempore illo nō ve-
 22 nerunt in Sabbatho. ¶ Dixi quoque Le-
 uitis vt mundarentur, & venirent ad cu-
 stodiendas portas, & sanctificādam diem
 Sabbathi & pro hoc ergo memento mei
 Deus meus, & parce mihi secundum mul-
 23 titudinem miserationum tuarum. ¶ Sed
 D & in diebus illis vidi Iudæos ducentes
 vxores Azoridas, Ammonitidas, & Moa-
 24 bitidas. ¶ Et filii eorū ex media parte
 loquebantur Azoticè, & nesciebant loqui
 Iudaicè, & loquebantur iuxta linguam
 25 populi, & populi. ¶ Et obiurgavi eos, &
 maledixi. Et cecidi ex eis viros, & decal-
 uauī eos, & adiuravi in Deo vt non darēt
 filias suas filiis eorum, & non acciperent
 de filiabus eorum filiis suis, & sibimeti-
 26 psis dicens: ¶ Nūquid non in huiusce- 3. Re. 3. b. 7.
 modi re peccauit Salomon rex Israēl? &
 certè in gentibus multis non erat rex si-
 milis ei: & dilectus Deo suo erat, & posuit
 eum Deus Regem super omnem Israēl:
 & ipsum ergo duxerunt ad peccatum mu-
 27 lieres alienigenæ. ¶ Nūquid & nos ino-
 bedientes faciemus omne malum gran-
 de hoc, vt præuaricemur in Deo nostro,
 28 & ducamus vxores peregrinas? ¶ De filiis
 autem Ioiada filii Eliaſib sacerdotis ma-
 gni gener erat Sanaballat Heronites quē
 29 fugauī à me. ¶ Recordare Domine Deus
 meus aduersum eos qui polluunt sacerdo-
 tium, iusque sacerdotale & Leuiticum.

¶ Igitur mandauit eos ab omnibus alieni- 30
genis: & constitui ordines sacerdotum &
Leuitarum, vnumquenque in ministerio
suo: ¶ & in oblatione lignorum in tempo- 32
ribus constitutis, & in primitiis: memento
mei Deus meus in bonum.

AMEN.

LIBER ESDRAE

TERTIVS.

CAP. I.

4. Re. 23. e. 21
2. Pa. 35. a. 1.

Fecit Iosias Pascha A
in Ierosolymis Do-
mino, & immolauit
Phase quartadecima
luna primi mensis,
¶ statuens sacerdotes 2
per vices dierum sto-
lis amictos in templo

Domini: ¶ & dixit Leuitis sacris seruis Is- 3
raël, vt sanctificarent se Domino in posi-
tione sanctæ arcæ Domini, in domo quã
ædificauit Salomon filius Dauid rex.

¶ Non erit vobis tollere super humeros 4
eam. Et nunc deseruite Domino vestro, &
curam agite gentis illius Israël, ex parte
secundum pagos & tribus "vestras", ¶ se- 5
cundum scripturam Dauid Regis Israël,
& secundum magnificentiam Salomo-
nis filii eius omnes in templo, & secundum
particulam principatus, paternam vestram
eorum qui stant in conspectu fratrum fi-
liorum Israël, ¶ Immolate Pascha, & sa- 6

¶ nostras 5.

7 crificia parate fratribus vestris, & facite
 secundum præceptum Domini quod da-
 8 tum est Moyfi. ¶ Et donauit Iofias in ple-
 9 bem quæ inuenta est, ouium, agnorum,
 & hœdorum, & caprarum triginta mil-
 10 lia, vitulos tria millia. ¶ hæc de regalibus
 data sunt secūdum promissionem popu-
 11 lo: & sacerdotibus in pascha, oues nume-
 12 ro duo millia, ac vituli centum. ¶ Et Ie-
 chonias, & Semeias, & Nathanael fratres,
 & Hasabias, & Oziel, & Coraba in Phase,
 oues quinque millia, vitulos quingentos.
 13 ¶ Et hæc cum fierent eleganter, steterunt
 sacerdotes & Leuitæ habentes azyma per
 14 tribus. ¶ Et secundum partes principatus
 patrum, in conspectu populi offerebant
 Domino, secūdum ea quæ in libro Moy-
 15 si scripta sunt: ¶ & assauerunt Phase igni
 prout oportebat: & hostias coxerunt in
 16 emolis, & in ollis cum beneuolentia: ¶ &
 attulerunt omnibus qui erant ex plebe:
 & post hæc parauerunt sibi & sacerdoti-
 17 bus. ¶ Sacerdotes enim offerebant adipem,
 vsque dum finita esset hora: & Leuitæ pa-
 18 rauerunt sibi, & fratribus suis, filiis Aaron.
 ¶ Et sacri cātōres filii Asaph erant per or-
 19 dinem secundum præceptum Dauid, &
 Asaph, & Zacharias, & Ieddimus, qui e-
 20 rat à rege. ¶ Et ostiarii per singulas ianuas,
 ita vt non præuaricaretur vnusquisque
 suam: fratres enim illorum parauerunt il-
 21 lis. ¶ Et consummata sunt quæ pertine-
 22 bant ad sacrificium Domini. ¶ In illa die
 23 ogerunt Phase, & offerebant hostias su-

ad m. l. i. s.

per Domini sacrificium, secundum præceptum regis Iosia. ¶ Et egerunt filii Israël, qui inuenti sunt in tempore illo, Phase: & diem festum azymorum per dies septem: ¶ & non est celebratum Phase tale in Israël, à temporibus Samuelis prophete: ¶ & omnes reges Israël non celebrauerunt tale Pascha quale egit Iosias, & sacerdotes, & Leuitæ, & Iudæi, & omnis Israël, qui inuenti sunt in comoratione Ierosolymis. ¶ Octauo decimo anno, regnante Iosia celebratum est Phase. ¶ Et directa sunt opera Iosia in conspectu Domini sui in corde pleno "metuentis": ¶ & quæ circa illum quidem conscripta sunt in pristinis temporibus de eis qui peccauerunt, quique irreligiosi fuerunt in Dominum præ omni gente, & qui non quæsierunt verba Domini super Israël. ¶ Et post omnem actum hunc Iosie, ascendit Pharaos rex Aegypti, veniens in Charcamis ab itinere super Euphraten, & exiit obuiam illi Iosias. ¶ Et misit rex Aegypti ad Iosiam, dicens, Quid mihi & tibi est rex Iudæ? ¶ Non sum missus à Domino ut pugnem contra te: super Euphraten enim bellum meum est, festinans descende. ¶ Et non est reuersus Iosias super currum: sed expugnare eum conabatur, non attendens verbum prophete ex ore Domini: ¶ sed constituit ad eum bellum in campo Mageddo. Et descenderunt principes ad regem Iosiam. ¶ Et dixit rex pueris suis, Amouere me à prælio, infirmatus sum enim valde. Et statim

metuentia 9.

4. Re. 23. f. 29

2. Pa. 35. c. 20

31 amouerunt eum pueri ipsius de acie. [¶] Et
 ascendit super currum secundariū suum:
 & perueniens Ierololymam, vita functus
 est, & sepultus est in paterno sepulchro.
 32 [¶] Et in tota Iudæa lugebāt Iosiam: & qui
 præsidebant, cum vxoribus lamentabant
 eum vsque in hunc diem. Et datū est hoc
 33 fieri semper in omne genus Israël. [¶] Hæc
 E autem præscripta sunt in libro historia-
 rum regum Iudæ: & singula gesta actus
 Iosia, & eius gloria & intellectus eius in
 lege Domini: quæque gesta sunt ab eo, &
 quæ non scripta sunt in libro regū Israël
 34 & Iudæ. [¶] Et assumentes, qui erant ex
 gente Iechoniam filium Iosia, constitue-
 runt regem pro Iosia patre suo, cū es-
 35 set annorum trigintatrium. [¶] Et regnauit
 super Israël mensibus tribus. Et amouit
 eum rex Aegypti, ne regnaret in Ieroso-
 36 lymis: [¶] & mulctauit gentem argenti ta-
 37 lenta centum, & auri talētum vnum. [¶] Et
 constituit rex Aegypti Ioacim fratrem
 38 ipsius, regem Iudæ & Ierusalem: [¶] & alli-
 gavit magistratus Ioacim, & Zaracelem
 fratrem suum, & apprehendens reduxit in
 39 Aegyptum. [¶] Annorum erat Ioacim vi-
 gintiquinque, cū regnare cœpisset in ter-
 ra Iuda & Ierusalem: & fecit malum in
 40 conspectū Domini. [¶] Post hunc autem as-
 cendit Nabuchodonosor rex Babylonis,
 & alligans eum in æreo vinculo, perdu-
 41 xit in Babyloniam: [¶] & sacra vasa Domi-
 ni accepit Nabuchodonosor, & tulit &
 consecrauit in templo suo in Babylonia.

4. Re. 23. f. 30
 2. Pa. 36. 4. 2.

bbb s [¶] Nam

Nam de immunditia illius, & irreligiosi-⁴²
 tate scriptum est in libro temporum re-
 gum. [¶] Et regnavit Ioachin filius eius pro ⁴³
 eo. Cùm autem constitutus esset rex, erat [¶]
 annorum "decem & octo". Regnavit au-⁴⁴
 tem menses tres, & dies decem in Ierusa-
 lem, & fecit malum in conspectu Domi-
 ni: [¶] & post annum mittens Nabuchodo ⁴⁵
 nosor, trās inigrauit eum in Babyloniam
 simul cum sacris vasis Domini. [¶] Et con-⁴⁶
 stituit Sedeciam regem Iuda, & Ierusa-
 lem, cùm esset annorum viginti vnus: re-
 gnauit autē annis vndecim. [¶] Et fecit ma-⁴⁷
 lum in conspectu Domini, & non est ve-
 ritus à verbis^{ll} quæ dicta sunt ab Ieremia
 propheta ex ore Domini: [¶] & adiuratus à ⁴⁸
 rege Nabuchodonosor, periurans disces-
 sit: & indurata ceruice sua, & corde suo,
 transgressus est legitima Domini Dei Is-
 raël. [¶] Et duces populi Domini multa ini-⁴⁹
 què gesserunt, & impiè egerunt super om-
 nes immunditias gentium: & polluerunt
 templum Domini quod sanctum erat in
 Ierosolymis. [¶] Et misit Deus patrū ipso-⁵⁰
 rum per Angelū suum reuocare eos, pro-
 pter quod parceret illis, & tabernaculo
 suo. [¶] Ipsi verò subsannabant in Angelis ⁵¹
 suis: & qua die locutus est Dominus, erāt
 illudentes Prophetis eius. [¶] Qui vsque ad ⁵²
 iracundiam concitatus est super gentem
 suam propter irreligiositatem suā, & præ-
 cepit ascendere reges Chaldæorum. [¶] Hi ⁵³
 occiderunt iuvenes eorum in gladio, in
 circuitu sancti templi eorum, & non pe-
 perce-

229 9.

Hev. 37. 1. 2.

54 percerunt iuueni, & seni, & virgini, & ado-
 lescenti. ¶ Sed omnes traditi sunt in ma-
 nus ipsorum: & omnia sacra vasa Domi-
 ni, & regales apothecas resumentes, tulerunt
 55 in Babyloniam, ¶ & incenderunt
 domum Domini, & demolierunt muros
 Ierusalem: & turrets eius incēderunt igne,
 56 ¶ & consummauerunt omnia honorifica
 eius, & ad nihilum redegerunt, & reliquos
 57 à gladio duxerunt in Babylonem. ¶ Et e-
 rant serui illius vsque dum regnarēt Per-
 sæ in repletione verbi Domini in ore Ie-
 58 remiæ: ¶ quousque benignè ageret terra
 sabbatha sua, omni tempore desertionis
 suæ sabbathizauit in applicatione anno-
 rum "septuaginta septem".

Io. 25. c. 12.
 Et 29. c. 10.
 Dan. 9. b. 2.

CAP. III.

Septuaginta
 9.

A Regnante Cyro rege Persarum in con-
 summatione verbi Domini in ore Ie-
 2 remiæ, ¶ suscitauit Dominus spiritum Cy-
 ri regis Persarum, & prædicauit in toto
 3 regno suo simul per scripturam, ¶ dicens:
 Hæc dicit Cyrus rex Persarum, Me consti-
 tuit regem orbi terrarum dominus Israël,
 4 Dominus excelsus, ¶ & significauit mihi æ-
 dificare domum sibi in Ierusalem, quæ est
 5 in Iudæa. ¶ Si quis est ex genere vestro, do-
 minus ipsius ascendat cum eo in Ierusa-
 6 lem. ¶ Quotquot ergo circa loca habitāt,
 adiuuent eos qui sunt in loco ipso, in au-
 7 ro & argento, ¶ in dationibus cum equis
 & iumentis, cumque aliis quæ secundum
 vota apponuntur in ædem Domini quæ
 8 est in Ierusalem. ¶ Et stantes principes tri-
 buum,

2. pa. 36. d. 22
 2. Esd. 1. a. 10
 Et 6. a. 13.
 Ier. 26. c. 12.
 Et 29. c. 10.
 Dan. 9. b. 2.
 3. Esd. 1. g. 57
 Et 2. a. 1.
 Et 6. c. 24.

buum, pagorum, & Iudææ ex tribu Ben-
 jamin, & sacerdotes, & Levitæ, quos exci-
 tauit Dominus ascendere, & ædificare do-
 mum Domini quæ est in Ierusalem, &
 qui erant in circuitu eorum? adiuuerunt
 in omni auro & argento eius, & iumentis
 & votis compluribus multi quorum sen-
 sus excitatus est. Et Cyrus rex protulit
 vasa sacra Domini, quæ transtulit Nabu-
 chodonosor rex Babylonis ex Ierusalem,
 & consecrauit ea idolo suo. & proferens
 ea Cyrus rex Persarum, tradidit Mithrida-
 to, qui erat super thesauros ipsius. Per
 hunc autem tradita sunt Salmanasaro
 præfidi Iudææ. Horum autem hic nu-
 merus: Libatoria argentea duo millia
 quadringenta, arthiscæ argenteæ triginta:
 phialæ aureæ triginta, item argenteæ
 duo millia quadringentæ, & alia vasa mil-
 le. Omnia autem vasa aurea & argentea,
 quinque millia octingenta sexaginta.
 Et enumerata sunt Salmanasaro simul
 cum his qui ex captiuitate Babylonis ve-
 nerant in Ierosolymam. In Artaxerxis
 autem regis Persarum temporibus scri-
 pserunt ei de his qui habitabant in Iu-
 dæa & Ierusalem, Balsamus, & Mithrida-
 tus, & Sabellius, & Rathimus, Balthemus,
 Samelius scriba, & reliqui habitantes in
 Samaria, & cæteris locis, subiectam epi-
 stolam regi Artaxerxi. DOMINE,
 pueri tui Rathimus ab accidentibus, & Sa-
 bellius scriba, & reliqui curiæ tuæ iudices
 in Cœlesyria & Phœnice. Et nunc no-

"quatuor
 millia qua-
 dringenta
 sexaginta
 numerus.
 2. Esd. 4. 13.

tum sit Domino regi, quoniam Iudæi
 qui ascenderunt à vobis ad nos, venientes
 in Ierusalem civitatem refugam & pesti-
 mam, ædificant furnos eius, & statuunt
 19 muros, & templum suscitant. Quòd si ci-
 uitas ista, & muri consummati fuerint,
 non tantum tributa non sustinebunt pen-
 20 dere, sed etiam regibus resistent. ¶ Et quia
 id agitur circa templum, recte haberi ar-
 bitrati sumus non despiciere hoc ipsum,
 21 ¶ sed novum facere domino regi, ut si vide-
 bitur, rex, quæratur in libris patrum tuo-
 22 rum, ¶ & inuenies in admonitionibus scri-
 pta de his, & scies quoniam civitas ista fuit
 refuga, & reges & civitates concutiens.
 23 ¶ & Iudæi refugæ, & prælia committen-
 tes in ea ab æterno, ob quam causam ci-
 24 uitas ista deserta est. ¶ Nunc ergo novum
 facimus, domine rex, quoniam si civitas
 hæc ædificata fuerit, & huius muri erecti
 fuerint, descensus tibi non erit in Cœlesy-
 25 riam & Phœnicen. ¶ Tunc scripsit Rex
 D Rathimo, qui scribebat accidentia, & Bal-
 themo, & Sabellio scribæ, & cæteris con-
 stitutis, & habitantibus in Syria, & Phœ-
 26 nice, ea quæ subiecta sunt: ¶ L E G I epi-
 stolam quam misistis mihi. Præcepi ergo
 inquiri & inuentum est, quoniam civi-
 27 tas illa est ab ævo regibus resistens, ¶ &
 homines refugæ, & prælia in ea efficien-
 tes, & reges fortissimi erant in Ierusalem
 dominantes, & tributa exigentes à Cœle-
 28 syria & Phœnice. ¶ Nunc ergo præcepi
 prohibere homines illos ædificare ciuita-

tem, & prohibere ne quid vltra hæc fiat:
 ¶ Sed nec procedant in plurimum, ex 29
 quo sunt malitiæ, ita vt regibus molestia
 importetur. ¶ Tunc recitatis his quæ à 30
 rege Artaxerxe scripta fuerant, Rathimus,
 & Sabellius scriba, & qui cum his con-
 stituti erant iungentes festinanter vene-
 runt in Ierusalem cum equitatu, & tur-
 ba, & agmine: ¶ cœperuntque ædificantes 31
 prohibere, & vacabant ab ædificatione
 templi in Ierusalem, vsque secundo anno
 regni Darii regis Persarum.

CAP. III.

Rex Darius fecit coenam magnam omni-
 A nibus vernaculis suis, & omnibus ma-
 gistratibus Mediæ & Persidis, ¶ & omni- 2
 bus purpuratis, & prætoribus, & consuli-
 bus, & præfectis sub illo ab India vsque
 Aethiopiã, centum viginti septem pro-
 uinciis. ¶ Et cū manducassent, & bibissent, 3
 & satiati reuerterentur, tunc Darius rex
 ascendit in cubiculū suum, & dormiuit, &
 expergefactus est. ¶ Tunc illi tres iuvenes 4
 corporis custodes, qui custodiebant cor-
 pus regis, dixerunt alter alteri, ¶ Dicamus 5
 vnusquisque nostrūm sermonē qui præ- B
 cellat: & cuiuscunque apparuerit sermo
 sapiētior alterius, dabit illi rex Darius do-
 na magna, ¶ purpura cooperiri, & in auro 6
 bibere, & super aurū dormire, & currum
 aureo frēno, & cydariū byssinam, & tor-
 quem circa collum: ¶ & secundo loco se- 7
 debit à Dario propter sapientiam suam.
 Et cognatus Darii vocabitur. ¶ Tunc scri- 8
 bentes

bentes singuli suum verbum signauerunt,
 & posuerunt subtus cervical Darii regis,
 9 & dixerunt, Cùm surrexerit rex, dabimus
 illi scripta nostra: & quodcunque iudica-
 nerit rex è tribus, & magistratus Persidis,
 quoniam verbum eius sapientius est, ipse
 10 dabitur victoria sicut scriptum est. ¶ Unus
 11 scripsit, Forte est vinum. ¶ Alius scripsit,
 12 Fortior est rex. ¶ Tertius scripsit, Fortio-
 res sunt mulieres: super omnia autem vincit
 13 veritas. ¶ Et cùm surrexisset rex, acceperunt
 14 scripta sua, & dederunt illi, & legit. ¶ Et
 C mittens vocauit omnes magistratus Per-
 sarum, & Medos, & purpuratos, & preto-
 15 res, & prefectos: ¶ & sederunt in concilio:
 16 & lecta sunt scripta coram ipsis. ¶ Et dixit,
 Vocate adolescentes, & ipsi indicabunt ver-
 17 ba sua. Et vocati sunt, & introierunt. ¶ Et
 dixit illis, Indicate nobis de his quæ scri-
 pta sunt. Et cœpit prior, qui dixerat de
 18 fortitudine vini, ¶ & dixit, Viri, quàm pre-
 ualet vinum omnibus hominibus qui bi-
 19 bunt illud? seducit mentem. ¶ Itemque re-
 gis & orphani facit mentem vanam. Item
 20 serui ac liberi, pauperis ac diuitis, ¶ & om-
 D niam mentem conuertit in securitatem &
 iucunditatem, & non meminit omnem
 21 tristitiam & debitum, ¶ & omnia præcor-
 dia facit honesta, & non meminit regem,
 nec magistratum, & omnia per talenta
 22 loqui facit. ¶ Et non meminerunt, cùm
 biberunt, amicitiam, nec fraternitatem:
 sed non multum post sumunt gladios.
 23 ¶ Et cùm à vino meruerint & surrexerint,

non meminerunt quæ gesserunt. ¶ O viri, 24
num præcellit vinum? quis sic cogitat fa-
cere? Et tacuit hoc dicto.

CAP. IIII.

ET inchoavit sequens dicere, qui dixit A
de fortitudine regis. ¶ O viri, num 2
præcellunt homines, qui terram & mare
obtinent, & omnia quæ in eis sunt: ¶ Rex 3
autem super omnia præcellit, & domina-
tur eorum: & omne quodcumque dixe-
rit illis, faciunt. ¶ Et si miserit illos ad bel- 4
latores, vadunt, & demoliuntur mon-
tes, & muros, & turres. ¶ Iugulantur, & 5
jugulant, & regis verbum nõ prætereunt.
nam si vicerint, afferunt regi omnia que-
cumque prædati fuerint. ¶ Similiter & 6
alii omnes, & quotquot non militant,
nec pugnant, sed colunt terram: rursum
cum fuerint merentes, afferunt tributa
regi: ¶ & ipse vnus solus si dixerit occidite, 7
occidunt: dixerit remittite, remittunt: ¶ di- 8
xerit percutite, percutiunt: dixerit exter-
minate, exterminant: dixerit ædificare,
ædificant: ¶ dixerit excidite, excidunt: dixe- 9
rit plantate, plantant: ¶ & omnis plebs, 10
& virtutes eum obaudiunt, & super hoc
ipse recumbit, & bibit, & dormit. ¶ Hi au- 11
tem custodiunt in circuitu eum, & non B
possunt ire singuli, & facere opera sua, sed
in dicto obaudientes sunt ei. ¶ Viri, quo- 12
modò non præcellit rex qui sic diffama-
tur, Et tacuit. ¶ Tertius qui dixerat de mu- 13
lieribus & veritatè, hic est Zorobabel, cœ-
pit loqui. ¶ Viri, non magnus rex, & mul- 14

ti homines, nec vinum præcellit. Quis est
 15 ergo qui dominatur eorum? Nonne mu-
 lieres gentierunt regem, & omnem popu-
 16 lum, qui dominatur mari & terræ: &
 ex illis nati sunt, & ipsæ educauerunt eos
 qui plantauerunt vineas ex quibus vinum
 17 fit? Et ipsæ faciunt stolas omnium ho-
 minum, & ipsæ faciunt gloriam homini-
 bus, & non possunt homines separari à
 18 mulieribus. Si congregauerint aurum &
 argentum, & omnem rem speciosam, &
 viderint mulierem vnā bono habitu &
 19 bona specie, omnia hæc relinquentes in
 eam intendunt, & aperto ore conspiciunt,
 & eam alliciunt magis quàm aurum &
 argentum, & omnem rem pretiosam.
 20 Homo patrem suum relinquit qui enu-
 trit illum, & suam regionem, & ad mulie-
 21 rem se coniungit. Et cum muliere remit-
 tit animam: & neque patrem meminit,
 22 neque matrem, neque regionem. Et hinc
 oportet vos scire, quoniam mulieres do-
 23 minantur vestri. Nonne doletis? Et acci-
 pit homo gladium suum, & vadit in viam
 facere furta, & homicidia, & mare nau-
 24 gare & flumina, & leonem videt, & in
 tenebris ingreditur: & cū furtum fece-
 rit & fraudes, & rapinas, amabili suæ af-
 25 fert. Et iterum, diligit homo vxorē suam
 26 magis quàm patrem aut matrem. Et
 multi dementes facti sunt propter vxo-
 res suas: & serui facti sunt propter illas,
 27 & multi perierunt & iugulati sunt, & pec-
 28 cauerunt propter mulieres. Et nunc cre-

dite mihi, quia magnus est rex in potesta
 te sua: quoniam omnes regiones veretur
 tangere eum. ¶ Videbam tamen Apemen 19
 filiam Bezacis, mirifici concubinam regis
 sedentem iuxta regem ad dexteram, ¶ & 30
 auferentem diadema de capite eius, & im
 ponentem sibi, & palmis cadebat regem
 de sinistra manu. ¶ Et super hæc aperto 31
 ore intuebatur eam: & si arriserit ei, ridet. D
 nam si indignata ei fuerit, blanditur, do
 nec reconcilietur in gratiam. ¶ O viri, cur 32
 non sunt fortiores mulieres? Magna est
 terra, & excelsum est cælum: " quis ista
 agit? ¶ Et tunc rex, & purpurati intueban 33
 tur in alterutrum. Et inchoauit loqui de
 veritate. ¶ O viri, nonne fortes sunt mulie- 34
 res? Magna est terra, & excelsum est cæ
 lum: & velox cursus solis conuertit in gy
 ro cælum in locū suum in vna die. ¶ Non- 35
 ne magnificus est qui hæc facit, & veritas
 magna, & fortior præ omnibus? ¶ Omnis 36
 terra veritatem inuocat, cælum etiam ip
 sam benedicit, & omnia opera mouen
 tur, & tremunt eam, & non est cum ea
 quicquam iniquus. ¶ Vinum iniquum, 37
 iniquus rex, iniquæ mulieres, iniqui omnes
 filii hominum, & iniqua illorum omnia
 opera, & non est in ipsis veritas, & in sua
 iniquitate peribunt: ¶ & veritas manet, & 38
 inualefcit in æternum, & viuit, & obtinet
 in secula seculorum. ¶ Nec est apud eam 39
 accipere personas, neque differentiam: sed E
 quæ iusta sunt facit omnibus, iniustis ac
 malignis, & omnes benignantur in operi
 bus

¶ hæc ista
 agunt &.

40 bus eius. ¶ Et non est in iudicio eius ini-
 quum, sed fortitudo, & regnum, & pote-
 41 stas & maiestas omnium æuorum. Bene-
 dictus Deus veritatis. ¶ Et desit loquen-
 do. Et omnes populi clamauerunt, & di-
 xerunt, Magna est veritas, & præualet.
 42 ¶ Tunc rex ait illi, Pete, si quid vis ampli-
 us, quàm quæ scripta sunt, & dabo tibi,
 secundum quod inuentus es sapientior
 43 proximis, & proximus mihi sedebis, & co-
 gnatus meus vocaberis. ¶ Tunc ait regi,
 Memor esto voti tui, quod uouisti, ædi-
 ficare Ierusalem, in die qua regnum ac-
 44 cepisti: ¶ & omnia uasa quæ accepta sunt
 ex Ierusalem, remittere, quæ separauit
 Cyrus, quando mactauit Babyloniam, &
 45 uoluit remittere ea ibi. ¶ Et tu uouisti ædi-
 ficare templum, quod incenderunt Idu-
 46 mæi, quãdo exterminata est Iudæa à Chal-
 Dæis. ¶ Et nunc hoc est quod postulo
 Domine, & quod peto, hoc est maiestas
 quod à te postulo, ut facias votum quod
 47 uouisti regi cæli ex ore tuo. ¶ Tunc surgens
 Darius rex, osculatus est illum: & scripsit
 epistolas ad omnes dispensatores, & præ-
 fectos & purpuratos, ut deducerent eum, &
 eos qui cum illo erant, omnes ascēdentes
 48 ædificare Ierusalem. ¶ Et omnibus præfe-
 ctis, qui erant in Syria, & Phœnice, & Li-
 bano scripsit epistolas, ut traherent ligna
 cedrina à Libano in Ierusalē, ut ædifica-
 49 rent cum eis ciuitatem. ¶ Et scripsit omni-
 bus Iudæis qui ascēdebāt à regno in Iu-
 dæam pro libertate, omnem potentem,

& magistratum, & prefectum non super-
 uenire ad ianuas ipsorum, & omnem re-
 gionem quam obtinuerant immunitatem esse
 eis, & Idumei relinquunt castella que ob-
 tinent Iudeorum, & in structuram tem-
 pli dare per singulos annos talenta vigin-
 ti, usque dum peraedificaretur: & super
 sacrarium holocaustorum vitulare quo-
 tidie, sicut habent preceptum: alia talen-
 ta decem offerre per singulos annos, &
 omnibus qui procedunt a Babylonia con-
 dere civitatem: ut esset libertas tam ipsis
 quam filiis eorum, & omnibus sacerdo-
 tibus qui procedunt. & Scripsit autem
 quantitatem, & sacram stolam iussit da-
 ri, in qua deseruirent, & Levitis scripsit
 dare precepta, usque in diem qua consum-
 mabitur domus, & Ierusalem extruetur:
 & omnibus custodientibus civitatem,
 scripsit dari ei sortes & stipendia. & Et di-
 misit omnia vasa quaecumque separauerat
 Cyrus a Babylonia, & omnia quaecumque
 dixit Cyrus, & ipse precepit fieri, & mitti
 Ierusalem. & Et cum processisset ille ado-
 lescens, elevans faciem in Ierusalem, be-
 nedixit regem caeli, & dixit, Abs te est vi-
 ctoria, & abs te est sapientia & claritas,
 Et ego servus tuus sum. & Benedictus es
 qui dedisti mihi sapientiam, & tibi confite-
 bor Domine Deus patrum nostrorum. & Et
 accepit epistolas, & profectus est in Ba-
 byloniam. Et venit, & nuntiauit fratri-
 bus suis omnibus qui fuerunt in Babylonia:
 & benedixerunt Deum patrum suo-

rum, quoniam dedit illis remissionem & refrigerium, ¶ vt ascenderent & ædificarēt Ierusalem, & templum vbi nominatū est nomen eius in ipso, & exultauerunt cum musicis & lætitia diebus septem.

CAP. V.

A Post hæc autem electi sunt, vt ascenderent principes pagorum per domos, & tribus suas, & vxores illorum, & filii & filia eorum, & serui & ancilla ipsorum, & pecora eorum. ¶ Et Darius rex misit vna cum eis equites mille, donec deducerent eos in Ierusalem cum p̄ace, & cum musicis & cum tympanis & tybis: ¶ & omnes fratres erant ludentes, & fecit eos ascendere simul cum eis. ¶ Et hæc sunt nomina virorum, qui ascenderunt per pagos suos in tribus, & in partem principatus ipsorum. ¶ Sacerdotes: Filii Phinees, filii Aron, Iesus filius Iosedec, Ioachim filius Zorobabel filii Salathiel de domo David, ex progenie Phares, de tribu Iuda, ¶ qui locutus est sub Dario rege Persarum sermones mirificos in secundo anno regni ipsius mense Nisan primo. ¶ Sunt autē hi, qui ascenderunt ex Iudæa de captiuitate transmigrationis, quos transfingrauit Nabuchodonosor rex Babylonie in Babylonem, & reuersus est in Ierusalem. ¶ Et requisit partem Iudææ vnusquisque in ciuitatem suam, qui venerunt cum Zorobabel & Iesu, Nehemias, Areores, Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Beelsuro, Mechpsatochor, Oloro. Emonia v-

1. Esdr. 2. 4. 30

1. Esdr. 2. 6. 80

1. Esdr. 7. 6. 60

nus de principibus eorum. ¶ Et numerus
 à gentilibus eorum, ex præpositis eorum
 filii Phares, duo millia centum septuagin-
 taduo : ¶ filii Ares, tria millia centū quin- 10
 quagintaseptem: ¶ filii Phœmo, centum 11
 quadragintaduo : in filiis Iesu & Ioabes, 12
 mille trecentiduo: ¶ filii Demu, duo mil- 13
 lia quadringenti septuaginta: filii Chora-
 ba, ducentiquinque : filii Banica, centum
 sexaginta octo. ¶ filii Bebech, quadringenti 14
 tres : filii Archad, quadringenti vigintise-
 ptem: ¶ filii Cham, trigintaseptem: filii Zo 15
 roar, duo millia sexagintaseptem : filii A-
 din, quadringenti sexaginta vnus : ¶ filii 16
 Aderectis, centū octo: filii Ciafo & Zelas,
 centum septem: filii Azoroc, quadringen-
 ti trigintanouem: ¶ filii Iedarbone, centū 17
 trigintaduo: filii Ananiæ, centum trigin-
 ta : filii Asoni, nonaginta . ¶ filii Marfar, 18
 quadringenti vigintiduo: filii Zabarus, no-
 nagintaquinque: filii Sepolemon, centum
 viginti tres: ¶ filii Nepopas, quinquaginta- 19
 quinque: filii Hechanatus, centum quin-
 quaginta octo: filii Cebethamus, centum
 trigintaduo: ¶ filii Crearpatros, qui Eno- 20
 cadies, & Modiæ, quadringenti viginti-
 tres: qui ex Gramas & Gabea, centum vi-
 ginti vnus : ¶ qui ex Besselon, & Ceagge, 21
 sexagintaquinque : qui ex Bastaro, cen-
 tum vigintiduo . ¶ Qui ex Bechenobes, 22
 quinquagintaquinque : filii Liptis, cetera
 quinquagintaquinque: filii Labonni, tre-
 centi quinquagintaseptem: ¶ Filii Sichein, 23
 trecenti septuaginta: filii Suadō, & Clio-
 mus,

23 mus, trecenti septuagintaccto: ¶ filii Eri-
 cus, duo millia centum quadragintaquin-
 C que: filii Anaas, trecenti septuaginta. Sa-
 24 cerdotes: ¶ Filii Ieddu, filii Euther, filii E-
 liasib, trecenti septuagintaduo: filii Eme-
 25 rus, ducenti quinquagintaduo: ¶ filii Pha-
 surii, trecenti quinquagintaseptem: filii
 26 Caree, ducenti vigintiseptem. ¶ Leuitæ: Fi-
 lli Iesu in Caduhel, & Bamis, & Serebias,
 & Edias, septuagintaquatuor. omnis nu-
 merus à duodecimo anno, triginta millia
 27 quadringenti sexagintaduo. ¶ filii & filiaæ,
 & vxores, omnis computatio, quadragin-
 28 ta millia ducenti quadragintaduo. ¶ Filii
 sacerdotum, qui psallebant in templo: fi-
 29 lli Asaph, centum vigintiocto. ¶ Ostiarii
 verò: filii Esmenni, filii Azer, filii Amon,
 filii Accuba, Topa filii Tobi, omnes cen-
 30 tum trigintanouem. ¶ Sacerdotes seruien-
 tes in templo filii Sel, filii Gaspha, filii To-
 bloch, filii Cariaæ, filii Su, filii Hellu, filii
 Labana, filii Armacha, filii Accub, filii V-
 tha, filii Cetha, filii Aggab, filii Obai, filii
 31 Anani, filii Canna, filii Geddu, ¶ filii An,
 filii Radin, filii Desanon, filii Nachoba, fi-
 lli Cassaba, filii Gaze, filii Ozui, filii Sino-
 ne, filii Attre, filii Hasten, filii Afiana, filii
 Manei, filii Nasissim, filii Accusu, filii Agi-
 sta, filii Azui, filii Fauon, filii Phasalon,
 32 ¶ filii Meedda, filii Phusa, filii Caree, filii
 Barcus, filii Saree, filii Coesi, filii Nasith,
 33 filii Agisti, filii Pedon. ¶ Salomon filii eius
 filii Afophot, filii Phasida, filii Celi, filii
 34 Dedon, filii Gaddahel, filii Sephegi, ¶ filii
 Aggia,

Aggia, filii Sachareth, filii Sabathen, filii
 Caroneth, filii Malsith, filii Amæ, filii Sa- D
 sus, filii Addus, filii Suba, filii Eura, filii Ra
 hotis, filii Phasphat, filii Malmom. ¶ om- 35
 nes sacro seruientes, & pueri Salomonis,
 quadringenti octogintaduo. ¶ Hi sunt fi- 36
 lii qui ascenderunt à Thel-mela, Thel-
 harfa: principes eorum, Carmellā, & Ca-
 reth: & non poterant edicere ciuitates 37
 suas, & progenies suas, quemadmodum
 sint ex Israël. Filii Dalari, filii Tubal, filii
 Nechodaici, ¶ ex sacerdotibus, qui funge- 38
 bantur sacerdotio: & non sunt inuenti fi-
 lii Obia, filii Achilos, filii Addin, qui acce-
 pit vxorem ex filiabus Phargeleu: ¶ & vo- 39
 cati sunt nomine eius, & horum quæsitā
 est generis scriptura in prædatura, & non
 est inuenta, & prohibiti sunt sacerdotio
 fungi. ¶ Et dixit illis Nehemias & Astha- 40
 ras, Ne participantur sancta, donec exur-
 gat pontifex doctus in ostensionē & ve-
 ritatem. ¶ Omnis autē Israël erat exceptis 41
 seruis & ancillis, quadraginta duo millia
 trecenti quadraginta. ¶ Serui horū & an- 42
 cillæ, septē millia trecenti triginta septem.
 Cantores & cantatrices, ducenti sexaginta
 quinque. ¶ Cameli, quadringenti triginta- 43
 quinque. Equi, septem millia triginta sex. E
 Muli, ducenta millia quadraginta quin-
 que. Subiugalia, quinque millia viginti-
 quinque. ¶ Et de præpositis ipsis per pa- 44
 gos, dum venirent in templum Dei, quod
 erat in Ierusalem, innouare & suscitare
 templum in loco suo, secundum suam vir-
 tutem:

45 tatem: ¶ & dari in templum thesaurum
operum sacrū auri mnas duodecim mil-
lia, & mnas argenti quinque millia, & sto-
46 las sacerdotales centum. ¶ Et habitauerūt
sacerdotes & Leuitæ, & qui exierant de
plebe in Ierusalem & in regione, & sacri-
cantores, & ostiarii, & omnis Israël in re-
47 gionibus suis. ¶ Instante autem septimo
mense, cumq; essent filii Israël vnusquis-
que in suis rebus, conuenerunt vnanimis
in atrium, quod erat ante ianuam orien-
48 talem. ¶ Et stantes Iesus filius Iosedec, &
fratres eius sacerdotes, & Zorobabel filius
Salathiel, & huius fratres, parauerunt al-
49 tare, ¶ vt offerrent super illud holocausto
mata, secundum quæ in libro Moyse ho-
50 minis Dei scripta sunt. ¶ Et conuenerunt
ibi ex aliis nationibus terræ, & erexerunt
sacrarium in loco suo omnes gentes ter-
ræ, & offerebant hostias, & holocausto-
51 mata Domino matutina. ¶ Et egerūt sce-
nopegiam, & diem solennem, sicut prece-
ptum est in lege; & sacrificia quotidie, si-
52 cut oportebat: ¶ & post hæc oblationes in-
stitutas, & hostias sabbathorum, & neo-
meniarum, & dierū solennium omnium
53 sanctificationum. ¶ Et quotquot vouebant
Domino à neomenia septimi mensis, cœ-
perunt hostias offerre Deo, & templum
54 Domini nondum erat ædificatū. ¶ Et de-
derunt pecuniam lapidariis & fabris, &
55 potum & pabula cum gaudio. ¶ Et dede-
runt carra Sidonis, & Tyriis, vt transue-
herent illis de Libano trabes cedrinas, &

1. Esdr. 3. c. 8.

ddd

fa-

facerent rates in Ioppe portu, secundum
 decretum quod scriptum erat eis à Cyro
 rege Persarum. ¶ Et in secundo anno ve- 56
 nientes in templum Dei in Ierusalē, men-
 se secundo inchoauit Zorobabel filius Sa-
 lathiel, & Iosue filius Iosedec, & fratres
 ipsorum, & sacerdotes & Leuitæ, & om-
 nes qui venerant de captiuitate in Ierusa-
 lem: ¶ & fundauerunt templum Dei no- 57
 uilunio secundi mensis secundi anni, cum
 venissent in Iudæam & Ierusalē. ¶ Et sta- 58
 tuerunt Leuitas à viginti annis, super ope-
 ra Domini: & stetit Iesus & filius eius, &
 fratres omnes Leuitæ conspirantes, & exe-
 cutores legis, faciētes opera in domo Do-
 mini. ¶ & steterunt sacerdotes habentes sto 59
 las cum tubis: & Leuitæ filii Asaph, ha-
 bentes cymbala ¶ collaudātes Dominum, 60
 & benedicentes secundum David regem
 Israël. ¶ Et cantabant canticum Domino, 61
 quoniam dulcedo eius, & honor in secu-
 la super omnem Israël. ¶ Et omnis popu 62
 lus tuba cecinerunt, & proclamauerunt G
 voce magna, collaudantes Dominum in
 suscitatione domus Domini. ¶ Et venerunt 63
 ex sacerdotibus & Leuitis, & præidenti-
 bus secundum pagos senioribus, qui vide-
 rant pristinam domum: ¶ & ad huius edi- 64
 ficationem cum clamore & planctu ma-
 gno, & multi cum tubis & gaudio ma-
 gno: ¶ in tantum vt populus non audiret 65
 tubas propter planctum populi. Turba
 enim erat tubis canens magnificè, ita vt
 longè audiretur. ¶ Et audierunt inimici 66
 eribus

tribus Iudæ, & Ben-iamin, & venerūt sci-
 67 re quæ esset vox tubarum. ¶ Et cognoue-
 68 runt quoniã qui erant ex captiuitate edi-
 ficant templum Domino Deo Israël. ¶ Eg-
 69 accedentes ad Zorobabel & Iesum, præ-
 positos pagorum, dixerunt eis, Aedificabi-
 mus vnã vobiscum. ¶ Similiter enim au-
 diuimus Dominum vestrum, & ipsi pari-
 ter incedimus à diebus Asbasareth regis
 Assyriorum, qui transmigravit nos huc.
 70 ¶ Et dixit illis Zorobabel, & Iesus, & prin-
 71 cipes pagorum Israël, ¶ Non est nobis &
 vobis ædificare domũ Dei nostri. nos e-
 nim soli ædificabimus Domino Israël se-
 cundũ ea quæ præcepit nobis Cyrus rex
 72 Persarum. ¶ Gentes autẽ terræ incumben-
 tes his qui sunt in Iudæa, & lenãtes opus
 ædificationes & insidias, & populos ad-
 73 ducentes prohibebant eos ædificare, ¶ &
 aggressuras exercentes impedierũt, ne con-
 sumnaretur edificium omni tempore vi-
 tæ Cyri regis, & protraxerũt structuram
 per biennium vsque ad Darii regnum.

CAP. VI.

A **I**N secundo autẽ anno regni Darii pro-
 phetauit Aggæus, & Zacharias filius
 Addin prophete apud Iudæam & Ierusa-
 2 lem in nomine Dei Israël super eos. ¶ Tũc
 stans Zorobabel filius Salathiel, & Iesus
 filius Iosedec, inchoauerunt edificare do-
 3 mum Domini, quæ est in Ierusalẽ: ¶ cùm
 adessent eis prophete Domini, & adiuua-
 rent eos. In ipso tempore venit ad illos Si-
 fennes subregulus Syriæ, & Phœnicis, &

1. Esdr. 3. 4. 10

Satrabuzanes, & sodales eius, ¹ & dixerunt
 eis, Quo præcipiente vobis domum hæc
 ædificatis, & tectum istud, & alia omnia
 perficitis? Et qui sunt structores qui hæc
 ædificant? ² Et habuerunt gratiam visita-
 tione facta super eos, qui erant ex capti-
 uitate à Domino seniores Iudæorum, ³ & 6
 non sunt impediti ædificare, donec signi-
 ficaretur Dario de omnibus istis, & respõ-
 sum acciperetur. ⁴ Exemplum epistolæ, 7
 quam miserunt Dario, S I S E N N E S
 subregulus Syriæ, & Phœnicis, & Satra-
 buzanes, & sodales eius in Syria, & Phœ-
 nice præfides, regi Dario salutem. ⁸ Om-
 nia nota sint domino regi, quòd cum ve-
 nissemus in regionem Iudææ, & introis-
 semus in Ierusalem, inuenimus ædifican-
 tes domum Dei magnã: ⁹ & templum ex
 lapidibus politis, & magnis & pretiosis
 materiis in parietibus, ¹⁰ & opera illa instã-
 ter fieri, & suffragare, & prosperare in ma-
 nibus eorum, & in omni gloria quàm di-
 ligentiùs perfici. ¹¹ Tunc interrogauimus
 seniores, dicentes, Quo permittete vobis
 ædificatis domũ istam, & opera hæc fun-
 datis? ¹² Ideò autem interrogauimus eos,
 vt notum faceremus tibi homines & præ-
 positos, & nominum scripturam præpo-
 sitorum postulauimus illos. ¹³ At illi respõ-
 derunt nobis, dicentes, Nos sumus serui
 Domini, qui fecit cælum & terram, ¹⁴ &
 ædificabatur hæc domus ante annos istos
 multos à rege Uraël magno & fortissi-
 mo, & consummata est. ¹⁵ Et quoniam pa-

tres nostri exacerbantes erant & peccauerunt in Deum Israël, tradidit eos in manus Nabuchodonosor regis Babyloniae, 16 regis Chaldaeorum, & domum istam demolientes incenderunt, & populum capti- 17 uum duxerunt in Babylonem. & In primo anno regnante Cyro rege Babylo- 18 nie, scripsit Cyrus rex domum hanc edificare: & illa sacra vasa aurea & argentea quæ extulerat Nabuchodonosor de do- 19 mo quæ est in Ierusalem, & consecrauerat ea in suo templo, rursus protulit ea
 C Cyrus rex de templo quod erat in Baby- 20 lonia, & tradita sunt Zorobabel, & Sal- 21 manasaro subregulo: & præceptum est eis vt offerrent hæc vasa, & reponerent in templo, quod erat in Ierusalem, & ip- 22 sum templum Dei ædificare in loco suo. 23 & Tunc Salmanasarus subiecit fundamen- ta domus Domini, quæ est in Ierusalem: & exinde vsque nunc ædificatur, & non 24 accepit consummationem. & Nunc ergo si iudicatur à te ô rex, perquiratur in regalibus bibliothecis Cyri regis quæ sunt in Babylonia: & si inuentum fuerit consilio Cyri regis cœptam esse structuram, domus Domini, quæ est in Ierusalem, & iudicatur à Domino rege nostro, scribat 25 de his nobis. ¶ Tunc Darius rex præcepit 1. Esdr. 6. 1. inquiri in bibliothecis, & inuentus est in Ecbathanis oppido, quod est in media regione locus vnus in quo scripta erant ista, 26
 ¶ A N N O primo regnante Cyro rex Cy- 27 rus præcepit domum Domini quæ est in

Ierusalem ædificare, vbi incendebant igni
 affiduo, & cuius altitudo sit cubitorum 25
 decem, & latitudo cubitorum sexaginta,
 quadratum lapidibus politis tribus, &
 meniano ligneo eiusdem regionis, & me-
 niano vno nouo, & impendia dari de
 domo Cyri regis: & sacra vasa domus 26
 Domini tam aurea quàm argentea, quæ
 extulit Nabuchodonosor in domum Do-
 mini, quæ est in Ierusalem vbi erant po-
 sita, vt ponantur illic: & præcepit cu- 27
 ram agere Sisennem subregulum Syriæ,
 & Phœnicis, & Satrabuzanem, & sôda-
 les eius, & qui ordinati erant in Syria &
 Phœnice præsides, vt abstinerent se ab
 eodem loco. & Et ego quoque præcepi in 28
 totum ædificare: & prospexi, vt adiuuent
 eos qui sunt ex captiuitate Iudæorum,
 donec consummetur templum ædis Do-
 mini: & à vexatione tributorum Coele- 29
 syriæ & Phœnicis, diligenter quantita-
 tem dari his hominibus ad sacrificium
 Domini, Zorobabel præfecto, ad tauros
 & arietes, & agnos, & similiter autem & 30
 frumentum, & sal, & vinum, & oleum
 instanter per singulos annos, prout sacer-
 dotes qui sunt in Ierusalem, dictauerunt
 consumi quotidie sine vlla dilatione, & vt 31
 offerantur libationes summo Deo pro re-
 ge & pueris eius, & orent pro ipsorum vi-
 ta: & denuntietur, vt quicumque trans- 32
 gressi fuerint aliquid ex his quæ scripta
 sunt, aut spreuerint, accipiatur lignum
 de suis propriis, & suspendantur, et bona
 ipso-

33 ipsorum regi ascribantur. Propterea et Dominus, cuius nomen inuocatum est ibi, exterminet omnem regem et gentem, qui manum suam extenderit prohibere, aut malè tractare domum Domini illam
 34 quæ est in Ierusalem. Ego Darius rex decreui quàm diligentissimè secundùm hæc fieri.

CAP. VII.

A Tunc Sisennes subregulus Cœlesyriæ & Phœnicis, & Satrabuzanes, & so-
 dales obsecuti his, quæ à Dario rege erant
 2 decreta, insisteabant sacrosanctis operibus diligentissimè, cooperantes cum senioribus Iudæorum principibus Syriæ,
 3 & prosperata sunt sacrosancta opera prophetantibus Aggæo & Zacharia prophetis. Et consummauerunt omnia per
 4 præceptum Domini Dei Israël, & ex consilio Cyri, & Darii, & Artaxerxis regis Persarum. Et consummata est domus nostra usque ad tertiam & vicesimam diem
 5 mensis Adar, sexto anno Darii regis. Et fecerunt filii Israël & sacerdotes & Leuitæ, & cæteri qui erant ex captiuitate, qui
 6 appositi sunt secundùm ea quæ scripta sunt in libro Moyse. Et obtulerunt in
 7 dedicationem templi Domini, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, & hœdos, pro peccatis vniuersi
 8 Israël duodecim, secundùm numerum tribuum Israël. Et steterunt sacerdotes
 9 & Leuitæ amicti stolis per tribus super omnia opera Domini Dei Israël secundùm

6. Esdr. 6. c. 13

ddd 4

dum

dum librum Moysi, & ostiarii per singulas ianuas. Et egerunt filii Israël cum his qui erant ex captiuitate illud Phasē quartadecima luna mensis primi, quando sanctificati sunt sacerdotes & Leuitæ. Omnes filii captiuitatis non sunt simul sanctificati, quia Leuitæ omnes simul sanctificati sunt. Et immolauerunt Phasē uniuersi filii captiuitatis, & fratribus suis sacerdotibus, & sibi metipsis. Et manducauerunt filii Israël, qui erant ex captiuitate omnes qui remanserant ab omnibus execrationibus gentium terræ quærentes Dominum, & celebrauerunt diem festum azymorum septem diebus epulantes in conspectu Domini, quoniam conuertit consilium regis Assyriorum in eos, confortare manus eorum ad opera Domini Dei Israël.

CAP. VIII.

Esdr. 7. ad. 1.

ET post hunc regnante Artaxerxe Persarum rege accessit Esdras filius Azariæ, filii Helciæ, filii Solome, filii Sadoc, filii Achitob, filii Ameri, filii Azabel, filii Bocci, filii Abisue, filii Phinees, filii Elezari, filii Aaron primi sacerdotis: hic Esdras ascendit de Babylonia, cum esset scriba & ingeniosus in lege Moysi, quæ data est à Domino Deo Israël docere & facere. Et dedit ei rex gloriam, quod inuenisset gratiam in omni dignitate & desiderio in conspectu eius. Et ascenderunt simul cum ipso ex filiis Israël, & sacerdotibus, & Leuitis, & sacris cantoribus tem-

dicere 8.

6 pli, & ostiariis, & seruis templi in Ierusa-
 lem. ¶ Anno septimo regnante Artaxerxe
 7 in quinto mense, hic annus septimus est
 regni, exeuntes de Babylonia nonilunio
 8 quinti mensis, ¶ venerunt Ierosolyman
 iuxta præceptum illius secundum prospere-
 9 ritatem itineris à Domino ipsorum da-
 tam eis. ¶ In his enim Esdras magnam di-
 sciplinam obtinebat, ne prætermitteret
 quicquam eorum, quæ essent ex lege Do-
 mini & præceptis, & docendo vniuersum
 Israël omnem iustitiam & iudicium.
 10 ¶ Accedentes autem, qui scribebant scrip-
 11 ta Artaxerxis regis, tradiderunt scriptum
 quod obuenerat ab Artaxerxe rege ad Es-
 dram sacerdotem, & lectorem legis Do-
 mini, cuius exemplum subiectum est.
 12 ¶ R. E. X. Artaxerxes Esdræ sacerdoti & le-
 13 ctori legis Domini salutem. ¶ Humanior
 ego iudicans in beneficiis, præcepi eis qui
 desiderant ex gente Iudæorum sua spon-
 14 te, & ex sacerdotibus, & Leuitis, qui sunt
 in regno meo, comitari tecum in Ierusa-
 15 lem. ¶ Si qui ergo cupiunt ire tecum, con-
 ueniant, & proficiscatur sicut placuit mi-
 16 hi & septem amicis meis consiliariis, ¶ ut
 17 B. visitent ea quæ aguntur secundum Iu-
 daeam & Ierusalem, obseruantes sicut ha-
 18 bes in lege Domini, ¶ & ferant munera
 Domino Deo Israël, quæ voui ego & a-
 mici Ierusalem, & omne aurum & argen-
 tum, quod inuentum fuerit in regione Ba-
 byloniæ Domino in Ierusalem cum illo,
 19 quod est donatum pro ipsa gente in tem-

plum Domini eorum quod est in Ierusalem: vt colligatur hoc aurum & argentum ad tauros, & arietes, & agnos, & hœdos, & quæ his sunt congruentia, ¶ vt offerant hostias Domino super altare Domini ipsorum quod est in Ierusalem. ¶ Et omnia quæcunque volueris cum fratribus tuis facere auro & argento, perfice pro voluntate sua secundum præceptum Domini Dei tui: ¶ & sacrosancta vasa, quæ data sunt tibi ad opera domus Domini Dei tui, quæ est in Ierusalem: ¶ & cætera quæcunque tibi subuenerint ad opera templi Dei tui, dabis de regali gazophylacio: ¶ cum volueris cum fratribus tuis facere auro & argento, perfice secundum voluntatem Domini. ¶ Et ego quidem rex Artaxerxes præcepi custodibus thesaurorum Syriæ & Phœnicis, vt quæcunque scripserit Esdras sacerdos, & lector legis Domini, diligenter detur ei vsque ad argenti talenta centum, similiter & auri: ¶ & vsque ad frumenti modios centum, & vini amphoras centum, & alia quæcunque abundant sine taxatione. ¶ Omnia secundum legem Dei fiant Deo altissimo, ne fortè exurgat ira in regno regis, & filiis & filiorum eius. ¶ Vobis autem dicitur, vt omnibus sacerdotibus, & Leuitis, & sacris cantoribus, & seruis templi, & scribis templi huius nullum tributum, neque vlla alia indictio irrogetur, nec habeat quisquã potestatem obiicere eis quicquam. ¶ Tu autem Esdra secundum sapientiam Dei C

constitue iudices & arbitros in tota Syria
 & Phœnice: & omnes qui legem Dei tui
 27 non nouerunt, doce: ¶ ut quotquot trans-
 gressi fuerint legem, diligenter plectantur
 siue morte, siue cruciati, siue etiam pecu-
 28 nix multatione vel abductione. ¶ Et dixit
 Esdras scriba, Benedictus Deus patrum
 nostrorum, qui dedit hanc voluntatem in
 cor regis, clarificare domum suam quæ
 29 est in Ierusalem, ¶ & me honorificauit in
 conspectu regis, & consiliariorum, & ami-
 30 corum, & purpuratorum eius, ¶ & ego
 constans animo factus sum secundum o-
 pitulationem Domini Dei mei, & congre-
 gaui ex Israël viros, ut simul ascenderent
 31 mecum. ¶ Et hi sunt præpositi secundum *I. Esd. 8. 4. 7.*
 suas patrias, & principatus portionales
 eorum qui mecum ascenderunt de Baby-
 32 lonia in regno Artaxerxis. ¶ Et ex filiis Pha-
 res, Gersomus: ex filiis Siemarith, Ame-
 nus: filiorum David, Acchus filius Sceci-
 33 liæ: ¶ ex filiis Phares, Zacharias, & cum eo
 reuersi sunt viri centum quinquaginta:
 34 ¶ ex filiis ductoris Moabitionis Zaraci, &
 35 cum ipso viri ducenti quinquaginta: ¶ ex
 filiis Zachues, Techonias Zechoeli, & cum
 36 ipso viri ducenti quinquaginta: ¶ ex filiis
 Sala, Maafias Gotholiæ, & cū ipso viri se-
 37 ptuaginta: ¶ ex filiis Saphatiæ, Zarias Mi-
 38 cheli, & cum ipso viri octoginta: ¶ ex filiis
 Iob, Abdias Ieheli, & cum ipso viri ducen-
 39 ti duodecim: ¶ ex filiis Baniæ, Salimothfi-
 lius Iosaphiæ, & cum ipso viri centum se-
 40 xaginta: ¶ ex filiis Beer, Zacharias Bebei, &
 cum

cum ipso viri ducēti octo: ¶ ex filiis Ezead, 48
 Iohannes Eccetan, & cum ipso viri cen-
 tum decem: ¶ ex filiis Adonicam ipsi po- 49
 stremis, & hæc sunt nomina eorum, Eli-
 phalam, filius Gebel, & Semeias, & cum
 ipso viri septuaginta. ¶ Et congregavi eos 43
 ad fluvium qui dicitur Thia, & metati fui-
 mus illic triduo, & recognoui eos. ¶ Et ex 44
 filiis sacerdotum, & Leuitarum non in- D
 ueni illic. ¶ Et misi ad Eleazarum, & Ecce- 45
 lon, & Masinan, & Maloban, & Enaa-
 than, & Samea, & Ioribum, Nathan, En-
 uagam, Zachariam, & Mosolamum ipsos
 ductores & peritos: ¶ & dixi eis vt veni- 46
 rent ad Loddeum, qui erat apud locum
 gazophylacii. ¶ Et mandavi eis vt dicerent 47
 Loddeo, & fratribus eius, & illis qui erant
 in gazophylacio, vt mitterent nobis eos
 qui sacerdotio fungerentur in domo Do-
 mini Dei nostri, ¶ & adduxerunt nobis se- 48
 cundum manum validam Domini Dei
 nostri viros peritos: ex filiis Moholi, filii
 Levi, filii Israël, Sedebiam, & filios & fra-
 tres, qui erant decem & octo. ¶ Asbiam, & 49
 Amin ex filiis filiorum Chananæi, & filii
 eorum viri viginti. ¶ Et ex his qui templo 50
 seruebant, quos dedit Dauid, & ipsi prin-
 cipes ad operationem Leuitis templo ser-
 uientium ducenti viginti. Omnia nomina
 significata sunt in scripturis. ¶ Et voui illic 51
 ieiunium iuuenibus in conspectu Dei, vt
 quærerem ab eo bonum iter nobis, & qui
 nobiscum erant, & filiis, et pecoribus pro-
 pter insidias. ¶ Erubui enim petere à rege 52

pedites et equites in comitatu, tutelæ gra-
 53 tia contra aduersarios nostros. ⁹ Diximus
 enim regi, quoniam virtus Domini erit
 cum eis qui inquirunt eum in omni affe-
 54 ctu. ⁹ Et iterum deprecati sumus Domi-
 num Deum nostrum secundum hæc: quæ
 et propitium habuimus, et cōpotes facti
 55 sumus Deo nostro. ⁹ Et separaui ex plebis
 præpositis, et sacerdotibus templi viros
 duodecim, et Sedebiam, et Afannam, et
 cum eis ex fratribus eorum viros decem,
 56 ⁹ et appendi eis aurum et argentum et va-
 sa sacerdotalia domus Dei nostri, quæ do-
 nauerat rex, et consiliarii eius, et princi-
 57 pes, et omnis Israël. ⁹ Et cum appendis-
 E sem, tradidi argenti talenta centum quin-
 quaginta, et vasa argentea talentorum
 58 centum, et auri talenta centum, ⁹ et vaso-
 rum aureorum septies viginti, et vasa erea
 de bono æramento splendentia, duode-
 59 cim, auri speciem reddentia: ⁹ et dixi eis,
 Et vos sancti estis Domino, et vasa sunt
 sancta, et aurum, et argentum votum est
 60 Domino Deo patrum nostrorum. ⁹ Vi-
 gilare et custodite, donec tradatis ex ple-
 bis præpositis, et sacerdotibus, et Leuitis,
 et principibus ciuitatum Israël in Ierusa-
 lem, in pastophorio domus Dei nostri.
 61 ⁹ Et hi qui susceperunt sacerdotes et Le-
 uitæ aurum et argentum et vasa, intule-
 runt in Ierusalem in templum Domini.
 62 ⁹ Et promouimus à fluuio Thia, die duo-
 decima mensis primi, vsque quo introiti-
 63 mus in Ierusalem. ⁹ Et cum factus fuisset

set tertius dies, quarta autem die pondera-
 tum aurum, & argentum traditum est in
 domo Domini Dei nostri Marimoth fi-
 lio Iori sacerdoti: & cum ipso erat Elea- 64
 zar filius Phinees: & erant cū ipsis Iosadus
 filius Iesu, & Medias, & Banni filius Le-
 uitæ ad numerum, & ad pōdus vniuersa.
 Et scriptum est pondus ipsorum eadem 65
 hora. Qui autem venerunt ex captiui- 66
 tate, obtulerunt sacrificium Domino Deo
 Israël, tauros duodecim pro omni Israël,
 arietes octoginta sex, & agnos septuaginta 67
 duos, hircos pro peccato duodecim, & pro
 salute vaccas duodecim, omnia in sacrifi-
 cium Domini. Et relegerunt præcepta 68
 regis regalibus dispensatoribus, & subre-
 gulis Coelesyriæ, & Phœnicis: & honori-
 ficauerunt gentem, & templum Domini.
 Et consummatis his, accesserunt ad me 69
 præpositi, dicentes: Non segregauerunt
 genus Israël, & principes & sacerdotes, &
 Leuitæ, & alienigenæ gentes & natio- 70
 nes terræ immunditias suas à Chananæis
 & Hethæis, & Pherezæis, & Iebuzæis, &
 Moabitis & Aegyptiis & Idumæis. Con- 71
 iuncti enim sunt filiabus eorum & ipsi, &
 filii eorum: & mistum est semen sanctum
 alienigenis gentibus terræ: & participes e-
 rant præpositi, & magistratus iniquitatis
 eius ab initio ipsius regni. Et mox vt au- 72
 diui ista, conscidi vestimenta & sacram
 tunicam: & lacerans capillos capitis, &
 barbam, sedi dolens & mœstus. Et con- 73
 uenerunt quotquot tunc mouebantur in
 verbo

4. Esd. 9. 1.

verbo domini Dei Israël ad me lugentem
 super iniquitatem istam, & sedebam tri-
 stis vsque ad sacrificium vespertinum.
 74 ⁷⁴ Et confurgens à ieiunio, conscissa ha-
 bens vestimenta & sacram tunicam, in-
 geniculans, & extendens manus ad Do-
 75 minum, ⁷⁵ dicebam: Domine confusus
 sum, & reueritus sum ante faciem tuam,
 76 ⁷⁶ Peccata enim nostra multiplicata sunt
 super capita nostra, & iniquitates nostræ
 77 exaltatæ sunt vsque ad cælum, ⁷⁷ Quo-
 niam à temporibus patrum nostrorum
 sumus in magno peccato vsque ad diem
 78 hunc. ⁷⁸ Et propter peccata nostra, & pa-
 trum nostrorum sumus traditi cum fra-
 tribus nostris, & cū sacerdotibus nostris,
 regibus terræ in gladium & captiuitatem,
 & deprecationem cum confusione vsque
 79 in hodiernum diem. ⁷⁹ Et nunc quantum
 est hoc quod contigit nobis misericordia
 abs te Domine Deus, & relinque nobis
 radicem, & nomen in locum sanctifica-
 80 tionis tuæ. ⁸⁰ detegere luminare nostrum
 in domo Domini Dei nostri, dare nobis
 cibum in omni tempore seruitutis nostræ.
 81 ⁸¹ Et cū seruiremus, non fuimus dereli-
 cti à Domino Deo nostro: sed constituit
 nos in gratia, ponens nobis reges Persa-
 82 rum dare cibum, ⁸² & clarificare templum
 Domini Dei nostri, & ædificare deserta
 Sion, dare nobis stabilitatem in Iudæa &
 83 Ierusalem. ⁸³ Et nunc quid dicimus Do-
 mine habentes hæc? Transgressi enim su-
 mus præcepta tua, quæ dedisti in manus

puerorum tuorum prophetarum. ¶ Dicens: Quoniam terra, in quam introiitis possidere hæreditatem eius, terra polluta est coinquinationibus alienigenarum terræ, & immunditiæ illorum repleuerunt eam totam immunditia sua. ¶ Et nunc filias vestras non coniungetis filiis eorum, & filias eorum non accipietis filiis vestris, ¶ Et non inquiretis pacem habere cum illis omni tempore, vt inualescentes manderis optima terræ, & hæreditatem distribuatis filiis vestris vsque in æuum.

¶ Et quæ contingunt nobis, omnia fiunt propter opera nostra maligna, & magna peccata nostra. ¶ Et dedisti nobis talem radicem, & rursus reuersi sumus transgredi legitima tua, vti cõmiseremur immunditiæ alienigenarum gentium terræ huius. ¶ Nonne irascêris nobis perdere nos, quoadusque non relinquatur radix & nomen nostrum? ¶ Domine Deus Israël verax es. Derelicta est enim radix vsque in hodiernum diem. ¶ Ecce, nunc sumus in cõspectu tuo in iniquitatibus nostris. Non est enim adhuc stare ante te in his. ¶ Et cum adorando confiteretur Esdras flens, humi prostratus ante templi, congregati sunt ante eum ex Ierusalem turba magna valde, viri & mulieres & iuvenes & iuuenulæ. Fletus enim erat magnus in ipsa multitudine. ¶ Et cum clamasset, Iechonias Ieheli ex filiis Israël, dixit Esdræ: Nos in dominum peccauimus, quod collocauimus nobis in matrimo-

nium

94 nium mulieres alienigenas ex gentibus
 terræ. ¶ Et nunc es super omnem Israël,
 In his ergo sit iusiurandum à Domino ex-
 pellere omnes vxores nostras quæ ex alie-
 95 nigenis sunt cum filiis earum. ¶ Sicut ti-
 bi decretum est à maioribus secundum
 96 legem Domini exurgens explica. ¶ Ad te
 enim spectat negotium, & nos tecum su-
 97 mus, viriliter fac. ¶ Et exurgens Esdras ad-
 iurauit principes sacerdotum & Leuitas,
 & omnem Israël facere secundum hæc,
 & iurauerunt.

CAP. IX.

A ET exurgēs Esdras ab ante atrium tem-
 pli, abiit in pastophorium Ionathæ 1. Esd. 10. 1. 6
 2 filii Nasabi, ¶ & hospitatus illic non gu-
 stauit panem, nec aquam bibit super ini-
 3 quitatem multitudinis. ¶ Et facta est præ-
 dicatio in omni Iudæa, & in Ierusalē om-
 nibus qui erant ex captiuitate in Ierusalē
 4 congregati, ¶ vt quicumq; non occurrerit
 biduo vel triduo diei secundum iudicium
 assidentium seniorum, tollerentur facul-
 tates sue, & ipse alienus iudicaretur à mul-
 5 titudine captiuitatis. ¶ Et congregati sunt
 oēs qui erant ex tribu Iuda, & Ben-iamin
 in tribus diebus in Ierusalem, hic mensis
 6 est nonus, dies mensis vicesimus. ¶ Et se-
 dit omnis multitudo in area templi tre-
 7 mentes, propter hyemem præsentem. ¶ Et
 exurgens Esdras dixit illis, Vos iniquè fe-
 cistis collocantes vobis in matrimonium
 vxores alienigenas, vt adderetis ad pecca-
 8 ta Israël. ¶ Et nunc date confessionem, &

magnificentiam Domino Deo patrum B
 nostrorum : ? & perficite voluntatem ip- 9
 sius , & discedite à gentibus terræ & ab v-
 xoribus alienigenis . ? Et clamauit omnis 10
 multitudo , & dixerūt voce magna , Sicut
 dixisti , faciemus . ? Sed quoniam multitu- 11
 do magna est , & tempus hybernū , & nō
 possumus insubditiati stare : & hoc opus
 non est nobis vnus diei , neq; bidui : mul- 12
 tum enim in his peccauimus : ? stent præ-
 positi multitudinis , & omnes qui nobis-
 cum inhabitant , & quotquot habent vxo- 13
 res apud se alienigenas , ? & assistant acce-
 pto tempore ex omni loco presbyteri , &
 iudices , vsquequo soluant iram Domini
 negotii huius . ? Ionathas autē filius Eze- 14
 li , & Ozias Thecā susceperunt secundum
 hæc : & Bosoramus , & Leuis , & Sabba-
 thæus simul cooperati sunt cum illis . ? Et 15
 steterunt secundum hæc omnia vniuersi
 qui erant ex captiuitate . ? Et elegit sibi vi- 16
 ros Esdras sacerdos principes magnos de C
 patribus eorum secundū nomina : & con-
 federunt nouilunio mensis decimi exami-
 nare negotium istud . ? Et determinatum 17
 est de viris qui habebant vxores alienige-
 nas , vsque ad neomeniā primi mensis : ? & 18
 inuenti sunt ex sacerdotibus permisti qui
 habebant alienigenas vxores . ? Ex filiis Ie- 19
 su filii Iosedec , & fratribus eius : Maseas , &
 Eliozerus , & Ioribus , & Ioadeus , ? & inie- 20
 cerunt manus vt expellerent vxores suas :
 & ad litandum in exorationē arietem pro 21
 ignorantia sua . ? & ex filiis Semmeri : Ma-
 seas

22 seas & Effes & Ieelech Azarias .⁹ & ex fi-
 liis Fosere: Limofias, Hisinaenis, & Natha
 23 nee, Iuffio, Reddus, & Talfas .⁹ & ex Leui-
 tis, Iorabdus, & Semeis, & Colnis, & Ca-
 24 litas, & Faeteas, & Coluas, & Elionas,⁹ &
 25 ex facris cantoribus, Eliasib, Zaccarus,⁹ &
 26 ex ostiariis, Salumus, & Tolbanes, ⁹ &
 D ex Israël: ex filiis Foro, Ozi, & Remias &
 Geddias & Molchias & Michelus, Elea-
 27 zarus & Iammebias & Bannas: ⁹ & ex fi-
 liis Iolaman: Chamas & Zacharias & Iez-
 telus, & Ioddius, & Erimoth & Helias.
 28 ⁹ & ex filiis Zathoim: Eliadas & Liasu-
 mus, Zochias & Larimoth & Zabdus &
 29 Tebedias. ⁹ & ex filiis Zebes: Iohannes &
 30 Amanias & Zabdias & Emeus. ⁹ & ex fi-
 liis Banni: Olamus & Maluchus & Ied-
 31 deus & Iasub & Azabus & Terimoth. ⁹ &
 ex filiis Addin: Naathus & Moofias &
 Caleus & Raanas, Maaseas, Mathathias
 32 & Beseleel & Bonnus & Manasses. ⁹ & ex
 filiis Nuaë: Noneas & Afeas & Melchias
 & Sameus & Simon, Benjamin & Mal-
 33 chus & Marras. ⁹ & ex filiis Afom Caria-
 neus, Mathathias & Bānus & Eliphalach
 34 & Manasses & Semei. ⁹ & ex filiis Ban-
 ni: Ieremias & Moadias & Abramus &
 Iohel & Baneas & Pelias & Ionas & Ma-
 rimoth & Eliasib & Mathaneus & Elafis
 & Orizas & Dielus & Semedius, & Zam-
 35 bris & Iosephus. ⁹ & ex filiis Nobei: Ide-
 E lus & Mathathias & Sabadus, & Zeche-
 36 da, Sedmi & Iessei, Baneas. ⁹ omnes isti
 coniunxerunt sibi vxores alienigenas, &

dimiserunt eas cum filiis . 9 Et inhabita- 37
 uerunt sacerdotes & Leuitæ: & qui erant
 ex Israël in Ierusalē, et in tota vna regione
 nouilunio mensis septimi. Et erant filii Is-
 raël in cōmorationibus suis . 9 Et congre- 3
 gata est omnis multitudo simul in aream
 quæ est ab oriente portæ sacræ: 9 & dix- 37
 erunt Esdræ pontifici & lectori, vt afferret
 legem Moyfi, quæ tradita est à Domino
 Deo Israël. 9 Et attulit Esdras pontifex le- 4
 gem omni multitudini eorum à viro vsq;
 ad mulierem, & omnibus sacerdotibus
 audire legem nouilunio mensis septimi.
 9 Et legebat in area, quæ est ante sacram 41
 portam templi, à prima luce vsque ad ve- 3
 speram coram viris & mulieribus. Et de- 42
 derunt omnes sensum ad legem. 9 Et ste- 43
 tit Esdras sacerdos & lector legis super li-
 gneum tribunal quod fabricatū erat. 9 Et 44
 steterunt ad eum Mathathias, & Samus,
 Ananias, Azarias, Vrias, Ezechias, & Balsa-
 mus ad dextram: 9 & ad finistrā Faldeus, 44
 Misael, Malachias, Abusthas, Sabus, Na-
 badias, & Zacharias. 9 Et assumpsit Esdras 45
 librum coram omni multitudine: præside-
 bat enim in gloria in conspectu omnium.
 9 Et cū absoluisset legem, omnes erecti 46
 steterunt: & benedixit Esdras Dominum
 Deum altissimum, Deum Sabaoth omni-
 potentem. 9 Et respondit omnis populus, 47
 Amen. Et eleuatis sursum manibus pro-
 cidentes in terram, adorauerunt Domi-
 num. 9 Iesus & Banaeus et Sarebias & 48
 Iaddimus, & Accubus, & Sabbathæus, &

Calithes, & Azarias, & Toradus, & Ananias, & Philius Leuitæ: qui docebant legem Domini, & in multitudine legebant legem Domini, & præferebant singuli eos, qui intelligebant lectionem. Et dixit Atharathes Esdræ pontifici, & lectori, & Leuitis, qui docebant multitudinem, dicens: Dies hic sanctus est Domino. Et omnes flebant, cum audissent legem. Et dixit Esdras, Digressi ergo manducate pinguisima quæque, & bibite dulcissima quæque, & mittite munera his qui non habent. Sanctus enim est hic dies Domini, & nolite moesti esse. Dominus enim clarificabit vos. Et Leuitæ denuntiabant in publico omnibus, dicentes: Dies hic sanctus est, nolite moesti esse. Et abierunt omnes manducare, & bibere, & epulari, & dare munera his qui non habebant, ut epularentur. Magnificè enim sunt exaltati verbis quibus edocti sunt. Et congregati sunt vniuersi in Ierusalem celebrare lætitiâ, secundum testamentum Domini Dei Israël.

eees LI.

LIBER ESDRAE

QVARTVS.

CAP. I.

LIBER Esdræ prophetae secundus, filii Sarei, filii Azarei, filii Helciae, filii Sadame, filii Sadoch, filii Achitob, ¶ filii Achia, ¶ filii Phinees, filii Heli, filii Ameriae, filii Aſiei, filii Marimoth, filii Arna, filii Ozia, filii Borith, filii Abisei, filii Phinees, filii Eleazar, ¶ filii Aaron ex tribu Leui, qui fuit captiuus in regione Medorum, in regno Artaxerxis regis Persarum. ¶ Et factum est verbum Domini ad me, dicens: ¶ Vade, & nuntia populo meo facinoras ipsorum, & filius eorum iniquitates, quas in me admiserunt, vt nuntiæt filiis filiorum: ¶ quia peccata parentum ipsorum in illis creuerunt. Obliti enim mei sacrificauerunt diis alienis. ¶ Nonne ego eduxi eos de terra Aegypti de domo seruitutis? Ipsi autem irritauerunt me, & consilia mea spreuerunt. ¶ Tu autem excute comam capitis tui, & proiice omnia mala super illos: quoniam non obedierunt legi meae. Populus autem est indisciplinatus. ¶ Vſquequo eos sustinebo, quibus tanta beneficia contuli? ¶ Reges multos propter eos subuertit. Pharaonem cum pueris suis & omnem exercitum eius percussit. ¶ Om-

nes gentes à facie eorum perdidit, & in oriente
 prouinciarum duarum populos Tyri & Sidonis
 dissipauit, & omnes aduersarios eorum interfecit. ¹² Tu uerò lo-
 quere ad eos dicens: Hæc dicit Dominus. ¹³
¹³ Nempe ego vos per mare transieui, & plateas
 uobis initio munitas exhibui: ducem uobis dedi
 Moysen & Aaron sacerdotem: ¹⁴ lucem uobis per
 columnam ignis præstiti, & magna mirabilia
 feci in uobis: vos autem mei obliti estis, dicit
 Dominus. ¹⁵ Hæc dicit Dominus omnipotens: Cotu-
 rix uobis in signo fuit, castra uobis ad tutelam
 dedi & illic murmuraftis: ¹⁶ & non triumphastis
 in nomine meo de perditione inimicorum
 uestrorum, sed adhuc nunc usque murmuraftis.
¹⁷ Vbi sunt beneficia, quæ præstiti uobis? Nonne
 in deserto cum esuriretis, proclamastis ad me,
¹⁸ & dicentes: Ut quid nos in desertum istud
 adduxisti interficere nos: melius nobis fuerat
 seruire Aegyptiis, quàm mori in deserto hoc.
¹⁹ Ego dolui gemitus uestros, & dedi uobis
 manna in escam. Panem angelorum manducaftis.
²⁰ Nonne cum sitiretis, petram excidi, & fluxerunt
 aquæ in saturitate? Propter æstus foliis arborum
 uos texi. ²¹ Diuisi uobis terras pingues: Chananæos,
 & Pherezæos, & Philisthæos à facie uestra
 proieci: quid faciam uobis adhuc? dicit
 Dominus. ²² Hæc dicit Dominus omnipotens:
 In deserto cum essetis in flumine Amorrhæo
 sitientes, & blasphemantes nomen meum,
²³ non ignem uobis

Sap. 16. r. 20.
 Nu. 20. b. 11.
 Esai. 5. a. 4.

Exo. 15. d. 25.

bis

Exo. 32. 6. 8.

bis pro blasphemis dedi, sed mittens lignum in aquam, dulce feci flumen. ²⁴ Quid tibi faciam Iacob? Noluisti obedire Iuda. Transferam me ad alias gētes, & dabo eis nomen meū vt custodiant legitima mea.

Esa. I. d. 15.

²⁵ Quoniam me dereliquistis, & ego vos derelinquā. Petentibus vobis à me misericordiam, non miserēbor. ²⁶ Quando inuocabitis me, ego non exaudiā vos. Macula-

Mal. 23. d. 37.

Esa. 66. d. 4.

stis enim manus vestras sanguine, & pedes vestri impigri sunt ad cōmittenda homicidia. ²⁷ Non quasi me dereliquistis, sed vos ipsos dicit Dominus: ²⁸ Hæc dicit dominus omnipotēs: Nonne ego vos rogavi, vt pater filios, & vt mater filias, & vt nutrix paruos suos, ²⁹ vt essētis mihi in populum, & ego vobis in Deū: & vos mihi in filios, & ego vobis in patrē? ³⁰ Ita vos collegi, vt gallina pullos tuos sub alas suas. Modò D

autē quid faciam vobis? Proiciā vos à facie mea. ³¹ Oblationem cum mihi attuleritis, auertā faciem meā à vobis. Dies enim festos vestros, & neomenias & circuncisiones repudiavi. ³² Ego nisi pueros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfecistis, & laniastis corpora eorum, quorum sanguinē exquiram, dicit Dominus. ³³ Hæc dicit Dominus omnipotēs. Domus vestra deserta est. Proiciā vos sicut vētus stipulam, ³⁴ & filii procreationem non facient: quoniam mandatum meum neglexerūt, & quod malum est coram me fecerunt. ³⁵ Tradam domos vestras populo venienti, qui me non audientes credunt: quibus

signa non ostendi, facient quæ præcepi.
 16 ¶ Prophetas non viderunt, & memorabū-
 17 tur iniquitatum eorum. ¶ Testor populi
 venientis gratiam, cuius paruuli exultant
 cum lætitia, me nō videntes oculis carna-
 18 libus, sed spiritu credentes quæ dixi. ¶ Et
 nunc frater aspice, quæ gloria: & vide po-
 19 pulum venientē ab oriente, ¶ quibus dabo
 ducatum Abrahamā, Isaac, & Iacob, & Osee
 & Amos, & Micheæ, & Ioel, & Abdia, &
 20 Ionæ, ¶ & Nauin, & Habacuc, Sophonia, *Mal. 3. 1. 2.*
 Aggai, Zachariæ, & Malachia, qui & an-
 gelus Domini vocatus est.

CAP. III.

A Hæc dicit Dominus: Ego eduxi popu-
 lum istū de seruitute, quibus mādata
 dedi per pueros meos prophetas quos au-
 dire noluerunt, sed irrita fecerunt mea cō-
 2 filia. ¶ Mater quæ eos generauit, dicit illis:
 Ite filii, ego quia vidua sum & derelicta.
 3 ¶ Educaui vos cum lætitia, & amisi vos cū
 luctu & tristitia, quoniā peccastis coram
 Domino Deo vestro, & quod malum est
 4 coram eo fecistis. ¶ Modò autem quid fa-
 ciam vobis? Ego vidua sum & derelicta:
 ite filii, & petite à Domino misericordiā.
 5 ¶ Ego autem te pater testem inuoco super
 matrem filiorū, qui noluerunt testamen-
 6 tum meum seruare, ¶ vt des eis confessio-
 nem, & matrem eorum in direptionem,
 7 ne generatio eorum fiat. ¶ Dispergantur
 in gentes nomina eorum, deleantur à ter-
 ra: quoniā spreuerunt sacramentū meum.
 8 ¶ Væ tibi Assur, qui abscondis iniquos pe-

Gen. 19. 1. 2.

f f f

nes

nes te . Gens mala , memorare quid fece-
 rim Sodomæ & Gomorrhæ , ⁊ quorum
 terra iacet in piceis glebis & aggeribus ci-
 nerum . sic dabo eos , qui me nō audierūt ,
 dicit Dominus omnipotens . ⁊ Hæc dicit 10
 Dominus ad Esdrā . Nuntia populo meo ,
 quoniā dabo eis regnū Ierusalē , quod da-
 turus erā Israēl . ⁊ Et sumam mihi gloriam 11
 illorum , & dabo eis tabernacula æterna ,
 quæ præparauerā illis . ⁊ Lignum vitæ erit 12
 illis in odore vnguenti , & nō laborabunt .
 neq; fatigabuntur . ⁊ Ite , & accipietis : Ro- 13
 gate vobis dies paucos , vt immorentur .
 Iam paratum est vobis regnum : vigilate .
 ⁊ Testare cælum & terram . Cōtriui enim 14
 malum & creauī bonum , quia viuō ego
 dicit Dominus , ⁊ Mater amplectere filios 15
 tuos , educa illos cum lætitia : Sicut colum-
 ba confirma pedes eorum : quoniā te elegi
 dicit Dominus . ⁊ Et resuscitabo mortuos 16
 de locis suis , & de monumentis educam
 illos , quoniam cognoui nomen meum
 in Israēl . ⁊ Noli timere mater filiorum , 17
 quoniam te elegi dicit Dominus . ⁊ Mit- 18
 tam tibi adiutorium pueros meos Isaiam
 & Ieremiam , ad quorum consilium san-
 ctificaui , & parauī tibi arbores duodecim
 grauatas variis fructibus , ⁊ & totidem fon 19
 tes fluentes lac & mel : & montes immen-
 sos septem , habentes rosam & lilium , in
 quibus gaudio implebo filios tuos . ⁊ Vi- 20
 duam iustifica , pupillo iudica , egenti da-
 orphanum tuere , nudum vesti , ⁊ confra- 21
 ctum & debilem cura , claudum irridere
 noli .

Exo. 15. d. 2.

22 noli, tutare mancum, & cæcum ad visio-
 23 nem claritatis meæ admittite. ¶ Senem & *Tob. 1. d. 12.*
 iuuenem intra muros tuos serua: ¶ mor-
 tuos vbi inueneris signans commenda se-
 pulchro, & dabo tibi primam sessionem
 24 in resurrectione mea. ¶ Pausa & quiesce
 populus meus, quia veniet requies tua.
 25 ¶ Nutrix bona nutri filios tuos, confirma
 26 pedes eorum. ¶ Seruos quos tibi dedi, ne-
 mo ex eis interiet. eos ego enim requiram
 27 de numero tuo. ¶ Noli fatigari. Cum e-
 C nim venerit dies pressuræ & angustiar, alii
 plorabunt & tristes erunt: tu autem hila-
 28 ris & copiosa eris. ¶ Zelabunt gentes, &
 nil aduersus te poterunt, dicit Dominus.
 29 ¶ Manus meæ tegent te, ne filii tui gehen-
 30 nam videant. ¶ Iucundare mater cum fi-
 liis tuis, quia ego te eripiam, dicit Domi-
 31 nus. ¶ Filios tuos dormientes memorare,
 quoniam ego eos educam de lateribus
 terræ, & misericordiam cum illis faciam:
 quoniam misericors sum, dicit Dominus
 32 omnipotens. ¶ Amplectere natos tuos
 vsque dum venio, & præstem illis miseri-
 cordiam: quoniam exuberant fontes mei
 33 & gratia mea non deficiet: ¶ Ego Esdras
 præceptum accepi à Domino in monte
 Oreb, vt irem ad Israël: ad quos cum ve-
 nirem, reprobauerunt me, & respuerunt
 34 mandatum Domini. ¶ Ideoq; vobis dico
 gentes, que auditis & intelligitis. Expecta-
 te pastorem vestrum, requiem æternitatis
 dabit vobis: quoniam in proximo est ille
 35 qui in fine sæculi adueniet. ¶ Parati estote

ad præmia regni, quia lux perpetua luce-
 bit vobis per æternitatem temporis. ¶ Fu- 36
 gite umbram seculi huius: accipite iucun-
 ditatem gloriæ vestræ. Ego testor palam
 saluatorem meum. ¶ Commendatum do- 37
 num, accipite & iucundamini, gratias agē- D
 tes ei qui vos ad cælestia regna vocauit.
 ¶ Surgite, & stete, & videte numerum fi- 38
 gnatorum in conuiuio Domini. ¶ Qui 39
 se de umbra seculi transtulerunt, splendi-
 das tunicas à Domino acceperunt. ¶ Re- 40
 cipe Sion numerum tuum, & conclude
 candidatos tuos qui legem Domini com-
 pleuerunt. ¶ Filiorum tuorū quos opta- 41
 bas plenus est numerus. Roga imperium
 Domini vt sanctificetur populus tuus qui
 vocatus est ab initio. ¶ Ego Esdras vidi in 42
 monte Sion turbam magnam, quam nu-
 merare nō potui, & omnes canticis collau-
 dabant Dominum. ¶ Et in medio eorum 43
 erat iuuenis statura celsus, eminēti-
 or omnibus illis, & singulis eorum capitibus im-
 ponebat coronas, & magis exaltabatur.
 Ego autem miraculo tenebar. ¶ Tunc in- 44
 terrogavi angelum, & dixi: Qui sunt hi
 Domine? ¶ Qui respondens dixit mihi, Hi 45
 sunt qui mortalem tunicam deposuerunt,
 & immortalem sumpserunt, & confessi
 sunt nomen Dei. Modò coronantur, &
 accipiunt palmas. ¶ Et dixi angelo, Ille iu- 46
 uenis quis est, qui eis coronas imponit, &
 palmas in manus tradit? ¶ Et respondens 47
 dixit mihi. Ipse est filius Dei, quem in se-
 culo confessi sunt: ego autem magnifica-

re eos cœpi, qui fortiter pro nomine Do-
 45 mini steterunt. ¶ Tunc dixit mihi angelus,
 Vade annuntia populo meo, qualia &
 quanta mirabilia Domini Dei vidisti.

CAP. III.

A Anno tricesimo nunnæ civitatis eram
 A in Babylone, & conturbatus sum

super cubiculo meo, recumbens, & cogi-
 tationes meæ ascendebant super eor-
 meū:

2 ¶ quoniam vidi desertionem Sion & abū-
 dantiā eorum qui habitabant in Babylone,

3 ¶ & ventilatus est spiritus meus valde,
 & cœpi loqui ad altissimū verba timora-

4 ra, ¶ & dixi, O dominator Domine, tu di-
 xisti ab initio, quando plantasti terram, &

5 hoc solus, & imperasti populo, ¶ & dedisti
 Adam corpus mortuum: sed & ipsum fig-

mentū manuum tuarū erat, & insufflasti
 in eum spiritum vitæ, & factus est vivens

6 coram te, ¶ & induxisti eum in paradiso,
 quem plantauerat dextera tua, antequam

7 terrā aduentaret. ¶ Et huic mandasti dili-
 gere viam tuā, & præterivit eam, & statim

8 instituisti in eo mortem, & in nationibus
 eius, & natæ sunt gentes, & tribus & po-

9 puli, & cognationes quarū non est nume-
 rus. ¶ Et ambulavit vnaquæq; gens in vo-

luntate sua, & mira agebant coram te, &
 spernebant præcepta tua. ¶ Iterum autem

B in tempore induxisti diluviū super inha-
 bitates seculum, & perdidisti eos. ¶ Et fa-

ctum est in vnoquoque eorum, sicut Adæ
 10 mori, sic his diluviū. ¶ Dereliquisti autem

11 vnum ex his Noë cum domo sua, & ex

eo iusti omnes. Et factum est cum coe-
 pissent multiplicari, qui habitabant super
 terram, & multiplicauerunt filios & po-
 pulos & gentes multas: & coeperunt ite-
 ratò impietatē facere plus quàm priores.
 Et factum est, cum iniquitatem facerent
 coram te, elegisti tibi virum ex his cui no-
 men erat Abraham. Et dilexisti eum, &
 demonstrasti ei soli voluntatem tuā: &
 disposuisti ei testamentū æternum, & di-
 xisti ei vt non vnquā derelinqueres semen
 eius. Et dedisti ei Isaac, & Isaac dedisti Ia-
 cob & Esau. Et segregasti tibi Iacob, E-
 sau autem separasti. Et factus est Iacob in
 multitudine magna, Et factum est cum
 educeres semen eius ex Aegypto, adduxi-
 sti super montem Sina. Et inclinasti cæ-
 los, & statuisti terram, & commouisti or-
 bem: & tremere fecisti abyssos, & contur-
 basti seculū, & transiit gloria tua portas
 quatuor ignis & terræmotus, & spiritus C
 & gelu, vt dares semini Iacob legē, & ge-
 nerationi Israël diligentiam. Et non ab-
 stulisti ab eis cor malignum, vt faceret lex
 tua in eis fructum. Cor enim malignum
 baiulans prius Adam transgressus & vi-
 ctus est, sed & omnes qui de eo nati sunt.
 Et facta est permanens infirmitas, & lex
 cum corde populi, cum malignitate radi-
 cis, & discessit quod bonum est, & mansit
 malignum. Et transierunt tempora, &
 finiti sunt anni: & suscitasti tibi seruum
 nomine Dauid, & dixisti ei ædificare ci-
 uitatem nominis tui, & offerre tibi in ea-

Gen. 12. d. 1.

Gen. 21. d. 2.

Rom. 9. v. 7.

Gen. 25. d. 25.

Exod. 19. d. 1.

Deut. 4. v. 10.

35 dem thus & oblationes. ⁹ Et factum est
 hoc annis multis, & dereliquerit qui ha-
 36 bitabant ciuitatem, ⁹ in omnibus facientes
 sicut fecit Adam & omnes generationes
 eius, vtebatur enim et ipsi corde maligno
 37 ⁹ Et tradidisti ciuitatem tuam in manibus
 38 inimicorum tuorum. ⁹ Nunquid meliora *Eccl. 10. d. 25*
 faciunt qui habitant Babylonem? Et pro-
 39 pter hoc dominabitur Sion? ⁹ Factum est
 cum venissem huc, & vidissem impietates
 40 quarum non est numerus: & delinquentes
 multos vidit anima mea hoc tricesimo an-
 41 no, & excessit cor meum: ⁹ quoniam vidi
 quomodo sustines eos peccantes, & pe-
 percisti impiè agentibus, & perdidisti po-
 pulum tuum, & conseruasti inimicos tuos
 42 & non significasti. ⁹ Nihil memini quo-
 modo debeat derelinqui via hæc. Nun-
 quid meliora facit Babylon. quàm Sion?
 43 ⁹ aut alia gens cognouit te præter Israël?
 aut quæ tribus crediderunt testamentis
 44 tuis, sicut Iacob. ⁹ Quartum merces non
 comparauit, neque labor fructificauit.
 Pertransiens enim pertransiui in gentibus
 & vidi abundantes eas, & non memoran-
 45 tes mandatorum tuorum. ⁹ Nunc ergo
 pondera in statéra nostras iniquitates, &
 eorum qui habitant in seculo: & non in-
 46 uenietur nomen tuum, nisi in Israël. ⁹ Auc-
 quâdo non peccauerunt in conspectu tuo,
 qui habitant terrâ? aut quæ gens sic obser-
 47 uauit mandata tua? ⁹ Hos quidè per no-
 mina inuenies seruasse mandata tua, gen-
 tes autem non inuenies.

ET respondit ad me angelus, qui missus
 est ad me, cui nomen Vriel, & dixit
 mihi: Excedens excessit cor tuum in se-
 culo hoc, & comprehendere cogitas viam
 altissimi. Et dixi, Ita Domine meus. Et
 respondit mihi, & dixit: Tres vias missus
 suum ostendere tibi, & tres similitudines
 proponere coram te: de quibus mihi si
 renuntiaueris vnā ex his, & ego tibi de-
 monstrabo viam quam desideras videre,
 & docebo te, vnde sit cor malignum. Et
 dixi: Loquere Domine meus. Et dixit ad
 me: Vade, pondera mihi ignis pondus,
 aut mensura mihi flatum venti, aut reuo-
 ca mihi diem quæ præterit. Et respondi
 & dixi: Quis natorum poterit facere, vt
 me interroges de his? Et dixit ad me, Si
 essem interrogans te, dicens: Quantæ ha-
 bitationes sunt in corde maris, aut quan-
 tæ venæ sunt in principio abyssi, aut quan-
 tæ venæ sunt super firmamentum, aut
 qui sunt exitus paradisi: diceres mihi
 fortassis in abyssum non descendi, neque
 in infernum adhuc, neque in cælum vn-
 quam ascendi. nunc autem non interro-
 gaui te, nisi de igne, & vento, & die, per
 quem transisti, & à quibus separari non po-
 tes: & non respondisti mihi de eis. Et di-
 xit mihi: Tu quæ tua sunt, tectum coadole-
 scentia, non potes cognoscere: & quo-
 modo poterit vas tuum capere altissimi
 viam, & iam exterius corrupto seculo in-
 telligere corruptionem euidentem in fa-

12 cie mea? Et dixi illi, Melius erat nos non esse, quam adhuc viuentes viuere in impietatibus, & pati, & non intelligere de

13 qua re. Et respondit ad me, & dixit, Pro- *Iud. 9. b. 8.*
 ficiscens profectus sum ad syluam ligno- *2. Pa. 25. c. 18*

14 rû campi, & cogitauerunt cogitatione, & dixerunt: Venite & eamus, & faciamus

15 ad mare bellum, vt recedat coram nobis, & faciamus nobis alias syluas. Et simili-

16 ter fluctus maris & ipsi cogitauerunt cogitationem & dixerunt: Venite ascenden-

17 tes, debellemus syluas campi, vt & ibi consummemus nobismetipsis aliam regione.

18 Et factus est cogitatus syluæ in vanum. venit enim ignis, & consumpsit eam. Similiter & cogitatus fluctuum maris. Ste-

19 tit enim arena, & prohibuit eos. Si enim esses iudex horum, quem inciperes iusti-

20 ficare, aut quem condemnare? Et respondi, & dixi: Vtique vanam cogitationem cogitauerunt. terra enim data est syluæ, &

21 mari locus portare fluctus suos. Et respondit ad me, & dixit: Bene tu iudicasti, &

22 quare non iudicasti tibi metipsum? Quemadmodum enim terra syluæ data est, & mare fluctibus suis: sic qui super terram inhabitant, quæ sunt super terram intelligere solummodo possunt: & qui super cæ-

23 los, quæ super altitudine in cælorum. Et respondi, & dixi: Deprecor te Domine,

24 vt mihi detur sensus intelligendi. non enim volui interrogare de superioribus tuis, sed de his quæ pertranseunt per nos

25 quotidie. propter quid Israël datus in op-

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

propriū gentibus, quē dilexisti populum,
 datus est tribus impiis, & lex patrum
 nostrorum in interitū deducta est, & dis-
 positiones scriptæ nusquam sunt: & per-
 transiimus de seculo, vt locustæ, & vita
 nostra itupor & pavor, & nec digni su-
 mus misericordiā consequi. Sed quid fa-
 ciet nomini suo quod inuocatū est super
 nos? Et de his interrogauī. Et respondit
 ad me, & dixit: Si fueris plurimum scru-
 tatus, frequenter miraberis quoniam fe-
 stinans festinat seculum pertransire, &
 non capit portare quæ in futuris tempo-
 ribus iustis re promissa sunt: quoniam ple-
 num iniustitia est seculum hoc & infir-
 mitatibus. De quibus autem interrogas
 dicam: seminatum enim est malū, & nec-
 dum venit destructio ipsius. Si ergo non
 inuersum fuerit quod seminatum est, &
 discesserit locus vbi seminatū est, malum
 nō veniet vbi seminatū est bonū. Quon-
 iam gramē seminis mali, seminatum est
 in corde Adam ab initio: & quantum im-
 pietatis generauit vsque nunc, & generat
 vsque cū veniat arca? Aestima autem
 apud te gramen mali seminis, quantum
 fructum impietatis generauit, quando
 secatæ fuerint spicæ, quarum non est nu-
 merus, quam magnam aream incipiet fa-
 cere? Et respondi, & dixi, Quomodo,
 & quādo hæc? Quare modiei & mali an-
 ni nostri? Et respondit ad me, & dixit
 mihi: Nō festines tu super altissimum. Tu
 enim festinas inaniter esse super ipsum.

Nota.

35 nam excessus tuus multus. ¶ Nonne de
 his interrogauerunt animæ iustorum in
 promptuariis suis dicētes, Usquequo spe-
 ro sic? & quādo veniet fructus aræ mer-
 36 cedis nostræ? ¶ Et respōdit ad ea Ierimeel
 archāgelus, & dixit: Quādo impletus fue-
 rit numerus seminū in vobis, quoniam in
 37 statera ponderauit seculum, ¶ & mensura
 mēsurauit tēpora, & numero numerauit
 tempora, & non commouit, nec excita-
 uit vsquedum impleatur prædicta mēsu-
 38 ra. ¶ Et respondi, & dixi, O Dominator
 D Domine, sed & nos omnes pleni sumus
 39 impietate. ¶ Et ne fortè propter nos non
 impleantur iustorū aræ, propter peccata
 40 inhabitantium super terram. ¶ Et respon-
 dit ad me, & dixit, Vade, & interroga præ-
 gnantem, si quando impleuerit nouem
 menses suos, adhuc poterit matrix eius re-
 41 tinere partum in semetipsa? ¶ Et dixi, Non
 potest Domine, Et dixit ad me, In inferno
 promptuaria animarum matri affimi-
 42 lata sunt. ¶ Quemadmodum enim illa
 festinat quæ parit, effugere necessitate
 partus, sic & hæc festinat reddere ea quæ
 43 commendata sunt. ¶ Ab initio tibi de-
 monstrabitur de his quæ concupiscis vi-
 44 dere. ¶ Et respondi, & dixi, Si inueni gra-
 tiam ante oculos tuos, & si possibile est, &
 45 si idoneus sum, ¶ demonstra mihi, si plus-
 quā præteritum sit habet venire, aut plu-
 ra pertransierunt supra quam futurū est.
 46 ¶ Quid pertransiuit, scio: quid autem fu-
 47 turum sit ignoro, ¶ Et dixit ad me: Sta su-
 per

per dexteram partem, & demonstrabo tibi interpretationem similitudinis. ¶ Et steti, & vidi: & ecce fornax ardens transiit coram me, & factum est, cum transiret flamma, vidi & ecce superauit fumus. ¶ Post hæc transiit coram me nubes plena aque, & immisit pluuiam impetu multam, & cum transisset impetus pluuiæ, superauerunt in ea guttæ. ¶ Et dixit ad me, Cogita tibi, sicut crescit pluuiam amplius quam guttæ, & ignis quàm fumus: sic superabundauit quæ transiit mensura. Superauerunt autem guttæ, & fumus: ¶ & orauit, & dixi: Putas viuo vsque in diebus illis? vel quid erit in diebus illis? Respondit ad me, & dixit: De signis, de quibus me interrogas, ex parte possum tibi dicere: de vita autem tua non sum missus dicere tibi, sed nescio.

CAP. V.

DE signis autem: ecce dies venient, in quibus apprehendentur qui inhabitant terram in censu multo: & abscondetur veritatis via: & sterilis erit à fide regio: ¶ & multiplicabitur iniustitia super hanc quam ipse tu vides, & super quam audisti olim: ¶ & erit impositio vestigio, quam nunc vides regnare regionem, & videbunt eam desertam. Si autem tibi dederit altissimus viuere, videbis post tertiam tubam, ¶ & relucescet subito sol noctu, & luna ter in die, & de ligno sanguis stillabit, & lapis dabit vocem suam, & populi commouebuntur: ¶ & regnabit, quem

non sperant qui inhabitant super terram,
 7 & volatilia commigrationem facient: ¶ &
 mare Sodomiticum pisces reiciet, & da-
 bit vocem noctu, quam non nouerant
 multi, omnes autem audient vocem eius,
 8 ¶ & chaos fiet per loca multa, & ignis fre-
 quēter remittetur, & bestiaē agrestes trans-
 migrabunt, & mulieres menstruatae pa-
 9 rient monstra, ¶ & in dulcibus aquis salis
 inuenientur, & amici omnes semetipsos
 expugnabūt: & abscondetur tunc sensus,
 & intellectus separabitur in promptua-
 10 rium suum: ¶ & quæretur à multis, &
 non inuenietur: & multiplicabitur iniu-
 11 stitia, & incontinentia super terram. ¶ Et
 interrogabit regio proximam suam, & di-
 cet: Nunquid per te pertransiit iustitia iu-
 12 stum faciens? Et hoc negabit: ¶ Et erit in
 illo tēpore, & sperabunt homines, & non
 impetrabunt: laborabunt, & non dirigen-
 13 tur viæ eorū. ¶ Hæc signa dicere tibi per-
 missum est mihi: & si oraueris iterum &
 ploraueris, sicut & nunc, & ieiunaueris se-
 14 ptem diebus, audies iteratō horum maio-
 ra. ¶ Et euigilauī, & corpus meum hor-
 15 buit valde: & anima mea laborauit, vt de-
 ficeret: ¶ & tenuit me qui venit angelus,
 qui loquebatur in me: & confortauit me,
 16 & statuit me super pedes, ¶ Et factum est
 in nocte secūda, & venit ad me Salathiel
 dux populi, & dixit mihi, Vbi eras? & qua-
 17 re vultus tuus tristis? ¶ An nescis, quoniam
 tibi creditus est Israël in regione transmi-
 18 grationis eorum? ¶ Exurge ergo, & gusta
 panem,

panem, et non derelinquas nos, sicut pastor gregem suum in manibus luporum malignorum. ¶ Et dixi ei, Vade à me, et non appropies ad me. Et audiuit, vt dixi: et recessit à me. ¶ Et ego ieiunavi diebus septem vlulans et plorās, sicut mihi mandauit Vriel Angelus. ¶ Et factum est post dies septem, et iterum cogitationes cordis mei molestæ erant mihi valde, ¶ et resumpsit anima mea spiritum intellectus: et iterum cœpi loqui coram Altissimo sermone, ¶ et dixi, Dominator Domine ex omni sylua terræ, et omnibus arboribus eius, elegisti vineam vnicam: ¶ Et ex omni terra orbis, elegisti tibi foueam vnam: et ex omnibus floribus orbis elegisti tibi lilium vnum: ¶ et ex omnibus abyssis maris, replesti tibi riuum vnum: et ex omnibus ædificatis ciuitatibus, sanctificasti tibi metipsum Sion: ¶ et ex omnibus creatis volatilibus, nominasti tibi columbam vnam: et ex omnibus plasmatis pecoribus, prouidisti tibi ouem vnam: ¶ & ex omnibus multiplicatis populis, acquisiisti tibi populum vnum: & ab omnibus probatam legem donasti huic, quem desiderasti populo. ¶ Et nunc Domine, vt quid tradidisti vnum pluribus? Et preparasti super vnam radicem alias, & disperdidisti vnicum tuum in multis: ¶ & conculcauerunt eum, qui contradicebant sponsonibus tuis, qui que tuis testamētis nō credebāt. ¶ Et si odisti populum tuum, tuis manibus debet castigari. ¶ Et factum est, cū locutus essem

31 essem sermones, & missus est Angelus ad
 me, qui antè venerat ad me præterita no-
 32 ãe, & dixit mihi, Audi me, & instrua-
 re: & intende mihi, & adiciam coram te.
 33 Et dixi, Loquere Domine meus. Et dixit
 ad me, Vade tu in excessu mentis factus
 es pro Israël: an plus dilexisti eum, quàm
 34 qui eum fecit? Et dixi ad eum, Non Do-
 mine, sed dolens locutus sum. Torquent
 enim me renes mei per omnem horam,
 35 quærentem apprehendere semitã Altissi-
 mi, & inuestigare partem iudicii eius. Et
 dixit ad me, Nõ potes. Et dixi, Quare Do-
 mine? Ad quid nascebar, aut quare nõ fie-
 bat matrix matris meæ mihi sepulchrum,
 36 vt non viderem laborem Iacob, & defati-
 gationem generis Israël? Et dixit ad me,
 37 Numera mihi qui necdum venerant, &
 collige mihi dispersas guttas, & reuirida
 mihi aridos flores, & aperi mihi clausã
 promptuaria, & produc mihi inclusos in
 eis flatus, demõstra mihi vocis imaginem:
 & tunc ostendam tibi laborem quem ro-
 38 gas videre. Et dixi, Dominator Domine
 quis enim est qui potest hæc scire, nisi qui
 cum hominibus habitationem non ha-
 39 bet? Ego autem insipiens, & quomodò
 potero dicere de his, quibus me interro-
 40 gasti? Et dixit ad me, Quomodò non po-
 tes facere vnum de his quæ dicta sunt: sic
 non poteris inuenire iudicium meum,
 aut in fine charitatẽ, quam populo pro-
 41 misi. Et dixi, Sed ecce Domine tu prope
 Des his qui in finem sunt: & quid facient

qui ante me fuerunt, aut nos, aut hi qui
 post nos? ¶ Et dixit ad me, Coronæ assi- 42
 milabo iudicium meum. Sicut nō nouis-
 simorum tarditas, sic nec priorum veloci-
 tas. ¶ Et respondi, & dixi, nec poteris fa- 43
 cere eos qui facti sunt, & qui sunt, & qui
 futuri sunt, in vnum, vt celerius iudicium
 tuum ostendas? ¶ Et respondit ad me, & 44
 dixit, Nō potest festinare creatura super
 creatorem, nec sustinere seculum eos qui
 in eo creandi sunt, in vnū. ¶ Et dixi, Quo- 45
 modò dixisti seruo tuo, quoniā viuificans
 viuificasti à te creatā creaturam in vnum,
 & sustinebat creatura: poterit & nūc por-
 tare præsentes in vnum. ¶ Et dixit ad me, 46
 Interroga matricem mulieris, & dices ad
 eam: Et si paris, quare per tempus? Roga
 ergo eam, vt det decem in vnum. ¶ Et dixi, 47
 Non vtique poterit: sed secundum tem-
 pus. ¶ Et dixit ad me, Et ego dedi matri- 48
 cem terre his qui seminati sunt super eam
 per tempus. ¶ Quemadmodum enim in- 49
 fans non parit ea, quæ senū sunt: sic ego
 disposui à me creatū seculum. ¶ Et interro- 50
 gaui, & dixi, Cū iam dederis mihi viam,
 loquar coram te: nā mater nostra, de qua
 dixisti mihi, adhuc iuuenis est: iam sene-
 ctuti appropinquat. ¶ Et respondit ad me, 51
 & dixit, Interroga eam quæ parit, & di-
 cet tibi. ¶ Dices enim ei, Quare quos pepe- 52
 risti, nunc non sunt similes his qui ante
 te, sed minores statura? ¶ Et dicet tibi & 53
 ipsa, Alii sunt qui in iuuentute virtutis na-
 ti sunt: & alii qui sub tempore senectutis,

desi-

54 deficiente matrice sunt nati. ¶ Considera
 ergo & tu, quoniam minori statura estis
 55 præ his qui ante vos: ¶ & qui post vos, mi-
 nori quàm vos, quasi iam senescētes crea-
 turæ, & fortitudine in iuuentutis præter-
 euntes. Et dixi, Rogo Domine, si inueni
 gratiam ante oculos tuos, demonstra ser-
 uo tuo, per quem visites creaturā tuam.

CAP. VI.

A ET dixit ad me, Initio terreni orbis, &
 antequam starent exitus sæculi, & an-
 tequā spirarent conuentiones ventorum,
 2 & antequā sonarēt voces tonitruum, &
 antequam splenderent nitores coruscatio-
 num, & antequam confirmarentur fun-
 3 damenta Paradisi, ¶ & antequam videren-
 tur decori flores, & antequam confirma-
 rentur motæ virtutes, & antequam col-
 ligerentur innumerabiles militiæ angelo-
 4 rum, ¶ & antequam extollerentur altitu-
 dines aëris, & antequam nominarentur
 mensuræ firmamentorum, & antequam
 5 æstuant camini in Sion, ¶ & antequam
 inuestigarentur præsentis anni, & ante-
 quam abalienarentur eorum qui nunc
 peccāt ad inuentiones, & consignati essent
 6 qui fidem thesaurizauerunt: ¶ tunc cogi-
 taui, & facta sunt per me solū, & non per
 alium: & finis per me, & non per alium.
 7 ¶ Et respondi, & dixi, Quæ erit separatio
 temporum? aut quando prioris finis, &
 8 sequentis initium? ¶ Et dixit ad me, Ab A-
 braham vsque ad Isaac, quando nati sunt
 ab eo Iacob & Esau, manus Iacob tene-

bat

bat ab initio calcaneum Esau, ¶ finis enim
 huius seculi Esau, & principiū sequētis Ia-
 cob . ¶ Hominis manus inter calcaneum 10
 & manum. Aliud noli querere Esdra. ¶ Et 11
 respondi, & dixi, O dominator Domine,
 si inueni gratiam ante oculos tuos, ¶ oro 12
 vt demōstres seruo tuo finē signorū tuo-
 rū, quorū partē mihi demonstraſti nocte
 præcedenti. ¶ Et respondit, & dixit ad me, 13
 Surge super pedes tuos, & audi vocē ple-
 niſſimam sonitus. ¶ Et erit sicut commo- 14
 tio, nec commouebitur locus, in quo ſtes
 super eum. ¶ Ideo cū loquitur, tu non ex- 15
 paueas, quoniam de fine verbū & funda-
 mentum terræ intelligitur, ¶ quoniam de 16
 ipsis sermo tremiscit & commouetur. scit B
 enim quoniam finē eorum oportet com-
 mutari. ¶ Et factum est, cū audissem, sur 17
 rexi super pedes meos, & audiui : & ecce
 vox loquens, & sonus eius sicut sonus a-
 quarū multarum, ¶ & dixit, Ecce dies ve- 18
 niunt, & erit quando appropinquare inci-
 piam, vt visitē habitātes in terra : ¶ & quā- 19
 do inquirere incipiam ab eis qui iniuste
 nocuerunt iniustitia sua, & quando sup-
 pleta fuerit humilitas Sion. ¶ & cū super- 20
 signabitur seculū quod incipiet pertransi-
 re, hæc signa faciam, Libri aperiētur ante
 faciem firmamēti, & omnes videbunt si-
 mul, ¶ & anniculi infantes loquētur voci- 21
 bus suis, & prægnātes immaturos parient
 infantes trium & quatuor mensium, &
 viuent, & suscitabuntur. ¶ Et subito appa- 22
 rebunt seminata loca nō seminata, & ple-

na promptuaria subito inuenientur va-
 23 cua: & tuba canet cum sono, quam cum
 24 omnes audierint, subito expauescent. & Et
 erit in illo tempore, debellabunt amici ami-
 cos ut inimici, & expauescet terra cum his:
 & venae fontium stabunt, & non decur-
 25 rent in horis tribus: & erit, omnis qui
 derelictus fuerit ex omnibus istis quibus
 praedixi tibi, ipse saluabitur, & videbit sa-
 26 lutare meum, & finem seculi vestri. & Et vi-
 debunt qui recepti sunt homines, qui mor-
 tem non gustauerunt a natiuitate sua, &
 mutabitur cor inhabitantium, & conuerte-
 27 tur in sensum alium. & Delebitur enim ma-
 28 lum, & extinguetur dolus. & Florebit autem
 fides, & vincetur corruptela, & ostendetur
 veritas quae sine fructu fuit diebus tantis:
 29 & Et factum est, cum loqueretur mihi, &
 ecce paulatim intuebar super eum ante
 30 quem stabam, & dixit ad me haec, Veni ti-
 31 bi ostendere tempus venturae noctis. & Si
 ergo iterum rogaueris, & iterum ieiuna-
 ueris septem diebus, iterum tibi renuntia-
 bo horum maiora per diem quam audi-
 32 ui. & Audita est enim vox tua apud Altissi-
 C mum. Vidit enim fortis dilectionem tuam,
 & prouidit pudicitiam, quam a iuuetute
 33 tua habuisti: & propter hoc misit me de-
 monstrare tibi haec omnia, & dicere tibi,
 34 Confide, & noli timere, & noli festina-
 re cum prioribus temporibus cogitare va-
 na, ut non properes a nouissimis tempo-
 35 ribus. & Et factum est post haec, & fleui ite-
 rum: & similiter ieiunavi septem diebus, ut

suppleā tres hebdomadas, quæ dictæ sunt
 mihi. ¶ Et factum est in octaua nocte, &
 cor meum turbabatur iteratò in me, &
 coepi loqui coram Altissimo. ¶ Inflamma
 batur enim spiritus meus valde, & anima
 mea anxiabatur. ¶ & dixi, O Domine, lo-
 quens locutus es ab initio creaturæ in pri-
 mo die dicens, Fiat cælum & terra: & tu-
 um verbum opus perfectum. ¶ Et erat tñc
 spiritus, & tenebræ circumferebantur, &
 silentium, sonus vocis hominis nondum
 erat abs te. ¶ Tunc dixisti de thesauris tuis
 proferri lumen luminosum, quo appare-
 ret opus tuum. ¶ Et die secūdo creasti spi-
 ritum firmamenti, & imperasti ei vt di-
 uideret & diuisionē faceret inter aquas,
 vt pars quedam sursum recederet, pars ve-
 rò deorsum maneret. ¶ Et tertia die impe-
 rasti aquis congregari in septima parte
 terræ: sex verò partes siccasti & conserua-
 sti, vt ex his sint coram te ministrantia se-
 minata à Deo, & culta. ¶ Verbum enim
 tuum processit, & opus statim fiebat.
 ¶ Processit enim subito fructus multitu-
 dinis immensus, & concupiscentiæ gustus
 multiformes, & flores colore immutabi-
 li, & odores odoramenti inuestigabilis. &
 die tertia hæc facta sunt. ¶ Quarta autem
 die imperasti fieri solis splendorem, lunæ
 lumen, stellarum dispositionem: ¶ & im-
 perasti eis, vt deseruierēt futuro plasmato
 homini. ¶ Quinto autem die dixisti septi-
 mæ parti, vbi erat aqua congregata, vt
 procrearet animalia, & volatilia, & pisces:

& ita

48 & ita fiebat. ¶ aqua muta, & sine anima
 quæ Dei nutu iubebantur, animalia facie-
 bat, vt ex hoc mirabilia tua nationes enar-
 49 rent. ¶ Et tunc conseruasti duas animas:
 nomen vni vocasti Henoch, & nomē se-
 50 cundæ vocasti Leuiathan, ¶ & separasti
 ea ab alterutro. Non enim poterat septi-
 ma pars, vbi erat aqua congregata, capere
 51 ea. ¶ Et dedisti Henoch vnam partē, quæ
 siccata est tertio die, vt habitet in ea vbi
 52 sunt montes mille. ¶ Leuiathan autē de-
 didisti septimam partem humidam, & ser-
 uasti eam, vt fiat in deuorationē quibus
 53 vis, & quando vis. ¶ Sexto autem die im-
 perasti terræ, vt crearet coram te iumen-
 54 ta, & bestias, & reptilia: ¶ & super his Adā,
 quem constituisti ducem super omnibus
 factis quæ fecisti, & ex eo educimur nos
 55 omnes, quemq; elegisti populum. ¶ Hæc
 autem omnia dixi corā te Domine, quia
 56 propter nos creasti seculum. ¶ Residuas
 autem gentes ab Adam natas dixisti eas
 nil esse, & quoniā saliuæ assimilatæ sunt,
 & quasi stillicidium de vase similasti abū-
 57 dantiam eorum. ¶ Et nunc Domine, ec-
 ce, istæ gentes quæ in nihilum deputatæ
 sunt, cœperunt dominari nostri, & deuo-
 58 rare: ¶ nos autem populus tuus quem vo-
 casti primogenitum vnigenitum æmula-
 torem tuum, traditi sumus in manibus eo-
 59 rum: ¶ & si propter nos creatum est secu-
 lum, quare non hæreditatem possidemus
 eum seculo? Vsq; quo hæc.

ET factum est, cum finissem loqui ver- A
 ba hæc, missus est ad me Angelus qui
 missus fuerat ad me primis noctibus, & 2
 dixit ad me, surge Esdra, & audi sermones
 quos veni loqui ad te. & Et dixi, Loquere;
 Deus meus. Et dixit ad me, Mare positum
 est in spatioso loco, vt esset altum & im-
 mensum: & erit autem ei introitus in an- 4
 gusto loco positus, vt esset similis flumini-
 bus. & Quis enim volens voluerit ingredi 5
 mare, & videre eum, vel dominari eius: si
 non transierit angustum, in latitudinem
 quomodò venire poterit? & Item aliud, Ci- 6
 uitas est ædificata, & posita in loco cam-
 pestri: est autem plena omnium bonorum.
 & Introitus eius angustus & in præcipiti 7
 positus, vt esset à dextris quidem ignis, à
 sinistris aqua alta: & semita autem est vna 8
 sola inter eos posita, hoc est, inter ignem
 & aquam, vt non capiat semita, nisi solum-
 modò vestigium hominis. & Si autem da- 9
 bitur ciuitas homini in hæreditatem, si
 nunquam antepositum periculum per-
 transierit, quomodò accipiet hæreditatē
 suam? & Et dixi, Sic Domine. Et dixit ad me, 10
 Sic est & Israël pars. & Propter eos enim 11
 feci seculum: & quando transgressus est
 Adam cōstitutiones meas, iudicatum est
 quod factum est. & Et facti sunt introitus 12
 huius seculi angusti, & dolentes, & labo-
 riosi: pauci autem & mali, & periculorum
 pleni, & labore magnopere fulti. & nam 13
 maioris seculi introitus spatiosi & securi,
 & fa-

14 & facientes immortalitatis fructū. ¶ Si er-
 go ingredienti non fuerunt ingreſſi qui
 viuunt, anguſta & vana hæc: non pote-
 15 runt recipere quæ ſunt reſoſita. ¶ Nunc er-
 go quare tu cõturbaris, cum ſis corrupti-
 bilis? & quid mouêris tu, cum ſis morta-
 16 lis? ¶ Et quare non accepisti in corde tuo
 quod eſt futurum, ſed quod in præſenti?
 17 ¶ Reſpondi & dixi, Dominator Domine,
 ecce diſpoſuiſti lege tua, quoniã iuſti hæ-
 18 reditabũt hæc, impii autẽ peribunt. ¶ Iuſti
 autem ferent anguſta, ſperantes ſpatioſa.
 qui enim impie gesserunt, & anguſta paſ-
 19 ſi ſunt, & ſpatioſa nõ videbunt. ¶ Et dixit
 B ad me, Nõ eſt iudex ſuper Deũ, neque in-
 20 telligens ſuper Altiffimum. ¶ Pereũt enim
 multi præſentes, quia negligitur quæ an-
 21 teſoſita eſt Dei lex. ¶ Mandas enim man-
 dauit Deus venientibus, quãdo venerunt,
 quid facientes viuerẽt, & quid obſeruan-
 22 tes non punirentur. ¶ Hi autem non ſunt
 perſuaſi, & contradixerunt ei, & conſti-
 23 tuerunt ſibi cogitamen vanitatis, ¶ & pro-
 poſuerunt ſibi circunueſtiones delictorũ,
 & ſuperdixerunt Altiffimo non eſſe, &
 24 vias eius non cognouerũt, ¶ & legem eius
 ſpreuerũt, & ſpõſiones eius abnegauerũt,
 & in legitimis eius fidem nõ habuerunt,
 25 & opera eius non perfecerunt. ¶ Propter
 hoc Eſdra vacua vacuis, & plena plenis.
 26 ¶ Ecce tempus veniet, & erit quando ve-
 nient ſigna quæ prædixi tibi, & appare-
 bit ſponſa, & appareſcens oſtẽdetur quæ
 27 nunc ſubducitur terra: ¶ & omnis qui libe-
 ratus

ratus

ratis est de prædictis malis, ipse videbit
 mirabilia mea. ¶ Reuelabitur enim filius
 meus I E S U S cū his qui cum eo sunt,
 & iucundabuntur qui relictū sunt in an-
 nis quadringēis. ¶ Et erit post annos hos,
 & morietur filius meus C H R I S T V S,
 & omnes qui spiramentū habent homi-
 nes: ¶ & conuertetur seculū in antiquum
 silentium diebus septem, sicut in priori-
 bus iudiciis, ita vt nemo derelinquatur.
 ¶ Et erit post dies septem, & excitabitur
 quod nondum vigilat seculum, & morie-
 tur corruptum, ¶ & terra reddet quæ in
 ea dormiunt, & puluis qui in eo silentio
 habitant, & promptuaria reddent quæ eis
 commendata sunt animæ. ¶ Et reuelabi-
 tur Altissimus super sedem iudicii, & per-
 transibunt miseria, & longanimitas con-
 gregabitur. ¶ Iudicium autem solum re-
 manebit, veritas stabit & fides conuales-
 cet, ¶ & opus subsequetur, & merces osten-
 detur, & iniustitiæ vigilabunt, & iniustitiæ
 non dominabuntur. ¶ Et dixi, Primus A-
 brahā propter Sodomitas orauit, & Moy-
 ses pro patribus qui in deserto peccaue-
 runt, ¶ & qui post eum pro Israël in die-
 bus Achaz, & Samuelis, ¶ & David pro
 contractione, & Salomon pro eis qui ve-
 nerunt in sanctificationem, ¶ & Elias pro
 his qui pluiam acceperunt, & pro mor-
 tuo vt videret, ¶ & Ezechias pro populo
 in diebus Sennacherib, & multi pro mul-
 tis. ¶ Si ergo modo quando corruptibile
 increuit, & iniustitia multiplicata est, &

Gen. 18. c. 23.
 Exo. 32. c. 11.
 2. Re. 24. c. 17
 2. Pa. o. c. 14
 3. Re. 17. d. 21
 18. d. 25.
 1. Re. 19. c. 15

28 orauerunt iusti pro impiis: quare & nunc
 42 sic non erit? Et respondit ad me, & dixit,
 Præsens seculum non est finis, gloria in
 29 eo frequens manet: propter hoc orauerit
 43 pro inualidis. Dies enim iudicii erit finis
 temporis huius, & initium temporis futu-
 30 ræ immortalitatis, in quo transiit corru-
 44 ptela: soluta est intemperantia, abscissa
 est incredulitas: creuit autem iustitia, or-
 45 ta est veritas. tunc enim nemo poterit
 31 saluare eum qui perit, neque demergere
 46 qui vicit. Et respondi, & dixi, Hic est ser-
 32 mo meus primus & nouissimus, quoniam
 melius erat non dare terram Adam, vel
 33 cum iam dedisset, coërcere eum vt non
 47 peccaret. Quid enim prodest homini-
 34 bus in præsentī viuere in tristitia, & mor-
 48 tuos sperare punitionem? O tu quid fe-
 35 cisti Adam? Si enim tu peccasti, non est
 factus solius tuus casus, sed & noster qui
 49 ex te aduenimus. Quid enim prodest
 36 nobis si promissum est nobis immortale
 50 tempus: nos autē mortalia opera egimus?
 37 Et quoniam prædicta est nobis perennis
 51 spes: nos verò pessimi vani facti sumus.
 38 Et quoniā reposita sunt nobis habitacu-
 52 la sanitatis & securitatis: nos verò malè
 39 conuersati sumus? Et quoniam reposita
 53 est gloria Altissimi protegere eos qui tar-
 40 dè conuersati sunt: nos autem pessimis
 54 viis ambulauimus. Et quoniam osten-
 detur paradisi, cuius fructus incorruptus
 perseuerat, in quo est securitas & mede-
 54 la: nos verò non ingrediemur. in ingra-

Rom. 5. 6. 20

tis enim locis conuersati sumus. ¶ Et quo- 55
 niam super stellas fulgebunt facies eorum D
 qui abstinentiam habuerunt: nostræ au-
 tem facies super tenebras nigræ. ¶ non e- 56
 nim cogitauimus uiuentes quando ini-
 quitatem faciebamus, quòd incipiemus
 post mortem pati. ¶ Et respondit, & dixit, 57
 Hoc est cogitamentum certaminis quod
 certabit qui super terrā natus est homo,
 ¶ vt si victus fuerit, patiatur quod dixisti: 58
 si autem vicerit, recipiet quod dico: ¶ quo- 59
 niam hæc est vita quā Moyses dixit cum
 viueret, ad populum, dicens, Elige tibi vi-
 tam, vt uiuas. ¶ Non crediderunt autem 60
 ei, sed nec post eū prophetis: sed nec mihi
 qui locutus sum ad eos. ¶ quoniam non 61
 esset tristitia in perditionem eorum, si-
 cut futurum est gaudium super eos, qui-
 bus persuasa est salus. ¶ Et respondi, & di- 62
 xi, Scio Domine, quoniam vocatus est
 Altissimus misericors in eo, quòd mise-
 reatur his qui nondum in seculo aduene-
 runt, ¶ & quòd miseretur illis qui conuer- 63
 sionem faciunt in lege eius: ¶ & longani- 64
 mis est, quoniam longanimitatē præstat
 his qui peccauerunt quasi suis operibus:
 ¶ & munificus est, quoniam quidē dona- 65
 re vult pro exigētis: ¶ & multæ misericor- 66
 diæ, quoniam multiplicat magis miseri-
 dias his qui præsentēs sunt, & qui præter-
 ierunt, & qui futuri sunt. ¶ Si enim non 67
 multiplicauerit misericordias suas, nō vi-
 uificabitur seculum cum his qui inhære-
 ditabant in eo. ¶ Et donat: quoniā si non 68
 do.

Deu. 30. d. 19

donauerit de bonitate sua, vt alleuentur
 hi qui iniquitatem fecerunt, de suis iniqui-
 tatibus non poterit decies millesima pars
 69 viuificari hominum. ¶ Et iudex si non ig-
 nouerit his qui curati sunt verbo eius, &
 deleuerit multitudinem contentionum:
 70 ¶ non fortassis derelinquerentur in innu-
 merabili multitudine, nisi pauci valde.

CAP. VIII.

A ET respondit ad me, & dixit, Hoc se-
 culum fecit Altissimus propter mul-
 2 tos, futurum autem propter paucos. ¶ Di-
 cam autem coram te similitudinē Esdra.
 Quomodo autē interrogabis terrā, & di-
 set tibi, quoniā dabit terrā multam ma-
 gis vnde fiat fictile, paruū autē puluerem
 vnde aurum fit: sic & actus præsentis se-
 3 culi. ¶ Multi quidem creati sunt, pauci au-
 4 tem saluabuntur. ¶ Et respondi, & dixi,
 Absorbe ergo anima sensum, & deuora
 5 quod sapit. ¶ cōuenisti enim obaudire, &
 prophetare volens. Nec enim tibi datum
 6 est spatium, nisi solummodo viuere. ¶ O
 Domine si non permittes seruo tuo, vt o-
 remus coram te, & des nobis semen cor-
 di, & sensui culturam, vnde fructus fiat,
 vnde viuere possit omnis corruptus, qui
 7 portabit locum hominis? ¶ Solus enim es,
 & vna plasmatio nos sumus manuum
 8 tuarum, sicut locutus es: ¶ & quomodo
 nunc in matrice plasmatum est corpus, &
 præstas membra: conseruatur in igne &
 aqua tua creatio: & nouem mensibus pa-
 titur tua plasmatio tuam creaturam quæ

in ea creata est : ⁹ ipsū autem quod ser-
 uat, & quod seruetur vtraque seruabun-
 tur : seruataque quandoque iterum red-
 dit matrix quæ in ea creuerunt: ¹⁰ Impera-
 sti enim ex ipsis membris, hoc est mamil-
 lis præbere lac fructui mamillarum, ¹¹ & vt
 nutriatur id quod plasmatum est vsque
 in tempus aliquod, & postea disponas
 eum tuæ misericordiæ. ¹² Enutristi eum
 tua iustitia, & erudisti eum in lege tua, &
 corripuisti eum tuo intellectu : ¹³ & mor-
 tificabis eum, vt tuam creaturam: & viui-
 ficabis eum, vt opus tuum. ¹⁴ Si ergo per-
 dideris eum qui tantis laboribus plasma-
 tus est: tuo iussu facile est ordinari, vt &
 id quod fiebat seruetur. ¹⁵ Et nunc Do-
 mine dicam, de omni homine tu magis
 scis: de populo autē tuo, ob quem doleo.
¹⁶ & de hæreditate tua, propter quam lu-
 geo: & propter Israël, propter quē tristis
 sum: & de Iacob, propter quem doleo: ¹⁷ i-
 deo incipiam orare corā te pro me, & pro
 eis: quoniam video lapsus nostros qui in-
 habitamus terram. ¹⁸ Sed audiui celeri-
 tatem iudicis qui futurus est. ¹⁹ Ideo au-
 di vocem meam, & intellige sermonem
 meum, & loquar coram te. Initium ver-
 borū Esdræ priusquam assumeretur: ²⁰ &
 dixi Domine, qui inhabitas seculum, cuius
 oculi eleuati in superna & aëre: ²¹ & cuius
 thronus inæstimabilis, & gloria incōpre-
 hensibilis: cui astat exercitus angelorum
 cum tremore, ²² quorum seruatio in vento
 & igni cōuertitur: cuius verbum verum,

& di.

33 & dicta perseverantia : ? cuius iussio for-
 tis, & dispositio terribilis : cuius aspectus
 arefacit abyssos, & indignatio tabescere
 34 facit montes, & veritas testificatur : ? ex-
 audi orationem serui tui, & auribus per-
 25 cipe precessionem figmenti tui. ? Dum
 enim viuo, loquar: & dum sapio, respon-
 26 debo. ? Nec respicias populi tui delicta,
 27 sed qui tibi in veritate seruiunt. ? Nec
 intēdas impia gentium studia, sed qui tua
 testimonia cum doloribus custodierunt.
 28 ? Nec cogites qui in conspectu tuo falsē
 conuersati sunt, sed memorare qui ex vo-
 29 luntate tua timorem cognouerunt. ? Ne-
 que volueris perdere, qui pecudum mo-
 res habuerunt: sed respicias eos qui legem
 30 tuam splendidē docuerunt. ? Nec indi-
 gneris eis qui bestiis peiores iudicati sunt:
 sed diligas eos qui semper in tua iustitia
 31 confidunt, & gloria. ? Quoniam nos &
 patres nostri talibus morbis languemus:
 C tu autem propter nos peccatores miseri-
 32 cors vocaberis. ? Si enim desideraueris
 vt nostri miserearis, tunc misericors vo-
 33 caberis, nobis autem non habentibus o-
 pera iustitiæ. ? Iusti enim, quibus sunt
 opera multa reposita ex propriis operibus
 34 recipient mercedem. ? Quid est enim
 homo, vt ei indigneris: aut genus corru-
 35 ptibile, vt ita amarus sis de ipso? ? In verita-
 te enim nemo de genitis est qui nō impiē
 36 quit. ? In hoc enim annuntiabitur iusti-
 tia tua, & bonitas tua Domine, cū mi-

3. Re. 2. c. 4. 60
 2. P. 1. 6. f. 360

fertus fueris eis qui non habent substan-
 tiam bonorum operum. ? Et respondit 37
 ad me, & dixit. Rectè locutus es aliqua: &
 iuxta sermones tuos sic & fiet. ? quoniam 38
 non verè cogitabo super plasmata eorum
 qui peccauerunt ante mortem, ante iudi-
 cium, ante perditionem. ? sed iucundabor 39
 super iustorum figmentum, & memora-
 bor peregrinationis quoque, & saluatio-
 nis, & mercedis receptionis. ? Quomo- 40
 do ergo locutus sum, sic & est. ? Sicut e- 41
 nim agricola ferit super terram semina
 multa, & plantationes multitudinis plan-
 tat, sed non in tempore omnia quæ semi-
 nata sunt, saluantur, sed nec omnia quæ
 plantata sunt radicabunt: sic & qui in se-
 culo seminati sunt, non omnes saluabun-
 tur. ? Et respondi, & dixi, Si inueni gra- 42
 tiam, loquar. ? Quo modo semen agri- 43
 colæ si non ascenderit aut non acceperit
 pluuiam tuam in tempore, aut si corru-
 ptum fuerit multitudine pluuiæ, ? sic pe- 44
 rit: & similiter homo qui manibus tuis
 plasmatus est, & tu ei imago nominatus:
 quoniã similitus es ei, propter quem om-
 nia plasmasti, & similaisti semini agricolæ.
 ? Non irascaris super nos: sed parce po- 45
 pulo tuo, & miserere hæreditati tuæ. Tu
 autè creaturæ tuæ misereris. ? Et respon- 46
 dit ad me, & dixit, Quæ sunt præsentia D
 præsentibus, & quæ futura futuris. ? Mul- 47
 tū enim tibi restat, vt possis diligere meam
 creaturam super me: tibi autè frequenter
 & ipsi proximaui iniustis autè nunquam.

Sed

43 ^o Sed & in hoc mirabilis es coram Altis-
 49 simo, ^o quoniam humiliasti te sicut de-
 cet te, & non iudicasti te, vt inter iustos
 50 plurimum glorificeris. ^o Propter quod mi-
 serix multax, & miserabiles efficientur eis
 qui habitant seculum in nouissimis: quia
 51 in multa superbia ambulauerunt. ^o Tu au-
 tem pro te intellige, & de similibus tuis
 52 inquire gloriam. ^o Vobis enim apertus est
 paradysus, plantata est arbor vitax, præpa-
 ratum est futurũ tempus, præparata est
 abundantia, ædificata est ciuitas, probata
 est requies, perfecta est bonitas, & perfe-
 53 cta sapientia. ^o Radix mali signata est à
 vobis: infirmitas, & tinea à vobis abscon-
 sa est: & in infernum fugit corruptio in
 54 obliuione. ^o Transierunt dolores, & osten-
 sus est in fine thesaurus immortalitatis.
 55 ^o Noli ergo adicere inquirendo de multi-
 56 tudine eorum qui pereunt. ^o Nam & ipsi
 accipientes libertatem, spreuerunt Altissi-
 mum, & legem eius contempserunt, &
 57 vias eius dereliquerunt. ^o Adhuc autem
 58 iustos eius conculcauerunt, ^o & dixerunt
 in corde suo non esse Deum: & quidem
 59 scientes quoniam moriuntur. ^o Sicut enim
 vos suscipient quæ prædicta sunt: sic eos
 fitis & cruciatus, quæ præparata sunt. nõ
 60 enim voluit hominem disperdi. ^o Sed &
 ipsi qui creati sunt, coinquinauerunt no-
 men eius qui fecit eos: & ingrati fuerunt
 61 ei qui præparauit eis vitã. ^o Quapropter
 iudicium meum modò appropinquat.
 62 ^o Quæ non omnibus demonstrauit, nisi ti-

Psal. 13. a. 10
Co 52. a. 10

h h h + bi,

bi, & tibi similibus paucis. Et respondi, & dixi, ¶ Ecce nunc Domine demonstraſti mihi multitudinem ſignorum, quæ incipies facere in nouiſſimis: ſed non demonſtraſti mihi quo tempore.

CAP. IX.

ET reſpondit ad me, & dixit, Metiens A metire tēpus in ſemetipſo: & erit cūm videris, quando tranſierit pars quædam ſignorum quæ prædicta ſunt, ¶ tunc intelleges quoniam ipſum eſt tempus in quo incipiet Altiffimus viſitare ſeculum quod ab eo factum eſt. ¶ Et quādo videbitur in ſeculo motio locorū, & populorum turbatio, ¶ tūc intelleges quoniam de his erat Altiffimus locutus à diebus qui fuerunt ante te ab initio. ¶ Sicut enim omne quod factum eſt in ſeculo initium habet, pariter & conſummationē, & conſummatio eſt manifeſta: ¶ ſic & Altiffimi tēpora initia habent manifeſta in prodigiis & virtutibus, & cōſummationes in actu & in ſignis. ¶ Et erit, omnis qui ſaluus factus fuerit, & qui poterit effugere per opera ſua & per fidem, in qua credidiſtis, ¶ reſquetur de prædictis periculis, & videbit ſalutare meum in terra mea, & in finibus meis. quoniā ſanctificaui me à ſeculo. ¶ Et tunc miſerebūtur qui nūc abuſi ſunt vias meas: & in tormētis commorabuntur hi qui eas proiecerunt in contemptu. ¶ Qui enim non cognouerunt me, viuentes beneficia conſecuti: ¶ & qui faſtidierunt legem meam cūm adhuc erant habentes li-

ber-

12 bertatem, & cū adhuc esset eis apertus
 pœnitentiæ locus non intellexerunt, sed
 spreuerunt: hos oportet post mortem in
 13 cruciamento cognoscere. & Tu ergo noli
 adhuc curiosus esse, quomodò impii cru-
 ciabuntur: sed inquire quomodò iusti sal-
 uabūtur, & quorum seculum, & propter
 14 quos seculum, & quando. & Et respondi,
 15 & dixi, & olim locutus sum, & nunc dico,
 & postea dicā: quoniam plures sunt qui
 16 pereunt, quā qui saluabuntur: & sicut mul-
 tiplicatur fluctus super guttā. Et respon-
 17 dit ad me, & dixit, & Qualis ager, talia &
 semina: & quales flores, tales & tincturæ:
 & qualis operator, talis & creatio: & qua-
 18 lis agricola, talis cultura: quoniā tempus
 erat seculi. & Et nunc cū essem parās eis
 his qui nunc sunt, antequam fieret secu-
 lum, in quo habitaret: & nemo mihi con-
 19 tradixit. & tunc enim quisq;, & nunc crea-
 tor in mundo hoc parato, & messe indefi-
 cienti, & lege inuestigabili corrupti sunt
 20 mores eorum. & Et consideravi seculū, &
 ecce erat periculum propter cogitationes
 21 quæ in eo aduenerunt. & Et vidi, & peper-
 ci ei valde: & seruauī mihi acinum de bo-
 22 tro, & plātationē de tribu multa. & Pereat
 ergo multitudo quę sine causa nata est, et
 seruetur acinus meus, & plantatio mea:
 23 quia cum multo labore perfecī. & Tu au-
 tem si adhuc intromittas septē dies alios,
 24 sed non ieiunabis in eis: & ibis in campum
 florum, vbi domus non est ædificata: &
 manducabis solum modò de floribus cam-

Mat. 10. 6. 60

creatus 20

pi, & carnem nō gustabis, & vinum non
 bibes, sed solūmodo flores: ¶ deprecare Al- 25
 tissimum sine intermissione, & veniam, et
 loquar tecū. ¶ Et profectus sum, sicut di- 26
 xit mihi in campū, qui vocatur Ardath, et c
 sedi ibi in floribus. Et de herbis agri man-
 ducaui, & facta est esca earum mihi in sa-
 turitatem. ¶ Et factū est post dies septem, 27
 & ego discumbebam supra fœnū, & cor-
 meum iterum turbabatur sicut antè. ¶ Et 28
 apertum est os meum, & inchoavi dicere
 coram Altissimo, & dixi, ¶ O Domine, te 29
 nobis ostendens ostensus es patribus no-
 stris in deserto, quod non calcatur: & in-
 fructuoso, quando erant exeuntes de Ae-
 gypto: & dicēs dixisti, ¶ Tu Israēl audi me, 30
 & semen Iacob intēde sermonibus meis.
 ¶ Ecce enim ego semino in vobis legem 31
 meam, & faciet in vobis fructum, & glori-
 ficabimini in eo per seculum. ¶ Nam pa- 32
 tres nostri accipientes legē, non seruaue-
 runt, & legitima mea non custodierunt,
 & factus est fructus legis non parens: nec
 enim poterat, quoniā tuus erat? Nam qui 33
 acceperunt, perierunt, non custodientes
 quod in eis seminatū fuerat. ¶ Et ecce con- 34
 suetudo est, vt cūm acceperit terra semē,
 vel nauem mare, vel vas aliquod escā vel
 potum: cūm fuerit exterminatum id, in
 quo seminatū est, vel in quod missum est:
 ¶ iūmul id quod seminatum, vel missum 35
 est, vel quæ suscepta sunt, exterminantur,
 & suscepta iam non manent apud nos: D
 sed nobis sic non factū est. ¶ Nos quidem, 36
 qui

Exo. 19. b. 9.

E. 24. a. 3.

Deu. 4. b. 12.

Exo. 32. f. 22.

37 qui legem accepimus peccātes periuimus,
 & cor nostrum quod suscepit eam: ^{Esā. 48. v. 2.} nam
 lex non periit, sed permanfit in suo labo-
 38 re. ^{Inf. 10. d. 40.} Et cū loquerer hæc in corde meo,
 respexi oculis meis, & vidi mulierē in de-
 xtera parte. & ecce hæc lugebat, & plora-
 bat cum voce magna, & animo dolebat
 39 valde, & vestimenta eius discissa, & cinis
 super caput eius. ^{Inf. 10. d. 40.} Et dimisi cogitatus, in
 quibus eram cogitans, & conuersus sum
 40 ad eā, & dixi ei, ^{Inf. 10. d. 40.} Vt quid fles? & quid do-
 41 les animo? Et dixit ad me, ^{Inf. 10. d. 40.} Dimitte me
 Domine meus, vt defleā me, & adiciam
 dolorem: quoniam valde amaro sum ani-
 42 mo, & humiliata sum valde. ^{Inf. 10. d. 40.} Et dixi ei,
 43 Quid passa es? dic mihi. Et dixit ad me,
 44 ^{Inf. 10. d. 40.} Sterilis fui ego famula tua, & non pe-
 45 peri, habēs maritum annis triginta. ^{Inf. 10. d. 40.} Ego
 enim per singulas horas, & per singulos
 46 dies, & annos hos triginta deprecor Al-
 47 tissimum nocte ac die. ^{Inf. 10. d. 40.} Et factum est,
 post triginta annos exaudiuit me Deus
 ancillam tuam, & vidit humilitatem me-
 am, & attendit tribulationi meæ, & dedit
 mihi filium: & iucundata sum super eum
 valde ego, & vir meus, & omnes ciues
 mei, & honorificabamus valde Fortem.
 46 ^{Inf. 10. d. 40.} Et nutriui eum cum labore multo. ^{Inf. 10. d. 40.} Et
 47 factum est cū creuisset, & venisset ac-
 cipere vxorem, feci diem epuli.

CAP. X.

A ET factū est, cū introisset filius meus
 Ein thalamo suo, cecidit, & mortuus
 2 est: ^{Inf. 10. d. 40.} & euertimus omnes lumina, & sur-
 rexe-

rexerunt omnes ciues mei ad consolandū
 me, & quieui vsque in alium diem vsque
 nocte. ¶ Et factum est, cū omnes quie-
 uissent vt me consolarentur vt quiescerē:
 & surrexi nocte, & fugi: & veni sicut vi-
 des in hoc campo: ¶ & cogito iam non re-
 uertim in ciuitatē, sed hic consistere: & ne-
 que manducare, neque bibere, sed sine in-
 termissione lugere, & ieiunare vsq; dum
 moriar. ¶ Et dereliqui sermones in quibus
 eram, & respondi cum iracundia ad eam,
 & dixi, ¶ Stulta super omnes mulieres, nō
 vides luctū nostrum, & quæ nobis cōtin-
 guunt? ¶ Quoniam Sion mater nostra om-
 ni tristitia contritatur, & humilitate hu-
 miliata est, & luget validissimē. ¶ Et nunc
 quoniam omnes lugemus, & tristes sumus:
 quoniam omnes cōtristati sumus, tu au-
 tem cōtristaris in vno filio? ¶ Interroga
 enim terram, & dicet tibi: quoniam hæc
 est, quæ debeat lugere casum tantorum
 super eam germinantium. ¶ Et ex ipsa ab
 initio omnes nati, & alii venient: & ecce,
 penē omnes in perditionem ambulant, et
 exterminium fit multitudo eorum. ¶ Et
 quis ergo debet lugere magis, nisi hæc quæ
 tam magnā multitudinē perdidit, quam
 tu, quæ pro vno doles? Si autem dicis mi-
 hi, Quoniam nō est planctus meus fini-
 lis terræ: quoniam fructum ventris mei
 perdidi, quem cum microribus peperī, &
 cum doloribus genui: ¶ terra autē secun-
 dum viam terræ, abiitque in ea multitu-
 do præsens, quo modo euēnit: & ego tibi
 dico,

14 dico, sicut tu cum labore peperisti, sic &
 terra dat fructum suum homini ab initio
 15 ei qui fecit eam. Nunc ergo retine apud
 te metipsam dolorē tuum, & fortiter fer
 16 qui tibi contigerunt casus. Si enim iusti-
 ficaueris terminum Dei, & consiliū suum
 recipies in tempore, & in talibus collau-
 17 daberis. Ingredere ergo in ciuitatem ad
 18 virum tuū. Et dixit ad me, Non faciam,
 neque ingrediar ciuitatē, sed hic moriar.
 19 Et apposui adhuc loqui ad eam, & dixi,
 20 Noli facere hunc sermonem, sed consen-
 ti persuadenti. Quot enim casus Sion?
 Consolare propter dolorem Ierusalem.
 21 Vides enim quoniam sanctificatio nostra
 deserta effecta est, & altare nostrum de-
 molitum est, & templum nostrum de-
 22 structum est, & psalterium nostrū hu-
 miliatū est, & hymnus conticuit, & exul-
 tatio nostra dissoluta est, & lumen cande-
 labri nostri extinctum est, & arca testa-
 menti nostri direpta est, & sancta nostra
 contaminata sunt, & nomen quod inuo-
 catura est super nos, penē prophanatum
 est: & liberi nostri contumeliā passi sunt,
 & sacerdotes nostri succensi sunt, & Le-
 uitæ nostri in captiuitatem abierunt, &
 virgines nostræ coinquinatæ sunt, & mu-
 lieres nostræ vim passæ sunt, & iusti no-
 stri rapti sunt, & paruuli nostri perditī
 sunt, & iuuenes nostri seruiuerunt, & for-
 23 tes nostri inualidi facti sunt: & quod
 omnium maius, signaculum Sion, quo-
 niam resignata est de gloria sua. nam &

tradita est in manibus eorum qui nos oderunt. ¶ Tu ergo excute tuam tristitiam 24
 multam, & depone abs te multitudinem
 dolorum, vt tibi repropitiatur Fortis, &
 requiem faciet tibi Altissimus requietio-
 nem laborum. ¶ Et factū est, cum loque- 25
 bar ad eam, facies eius fulgebat subitò &
 species, coruscus fiebat visus eius, vt essem
 pauens valde ad eam, & cogitarem quid
 esset hoc. ¶ Et ecce, subitò emisit sonitum 26
 vocis magnum timore plenum, vt com-
 moueretur terra à mulieris sono. & vidi:
 ¶ & ecce, amplius mulier non comparebat 27
 mihi, sed ciuitas ædificabatur, & locus C
 demonstrabatur de fundamētis magnis:
 & timui, & clamaui voce magna, & dixi,
 ¶ Vbi est Vriel Angelus, qui à principio ve 28
 nit ad me? quoniam ipse me fecit venire
 in multitudine in excessu mentis huius,
 & factus est finis meus in corruptionem,
 & oratio mea in improprium. ¶ Et cum 29
 essem loquens ego hæc, ecce venit ad me,
 & vidit me. ¶ & ecce erā positus vt inor- 30
 titus, & intellectus meus alienatus erat,
 & tenuit dexteram meam, & confortauit
 me, & statuit me super pedes meos, & di-
 xit mihi, ¶ Quid tibi est? & quare contur- 31
 batus est intellectus tuus, & sensus cordis
 tui? & quare conturbaris? Et dixi, ¶ Quo- 32
 niam dereliquisti me, & ego quidem feci
 secundum sermones tuos, & exiui in cam-
 pum: & ecce vidi, & video quod nō pos-
 sum enarrare. Et dixit ad me, ¶ Sta vt vir, 33
 & "commouebo te". Et dixi, ¶ Loquere 34

Exp. 4. 4. 2.

Commone-
ho 2.

Domis

Domine meus tu in me, noli me derelin-
 35 quere, vt non frustra moriar: ¶ quoniam
 vidi quæ non sciebam, & audio quæ non
 36 scio. ¶ Aut nunquid sensus meus fallitur,
 37 & anima mea somniat? ¶ Nunc ergo de-
 precor te, vt demōstres seruo tuo de ex-
 cessu hoc. Et respondit ad me, & dixit,
 38 ¶ Audi me & doceam te, & dicam tibi de
 quibus times: quoniam Altissimus reue-
 39 lauit tibi mysteria multa. ¶ Vidit rectam
 viam tuam, quoniam sine intermissione
 contristabaris pro populo tuo, & valde
 40 lugebas propter Sion. ¶ Hic ergo intelle-
 ctus visionis quæ tibi apparuit ante pau-
 41 lulum. ¶ Quam vidisti lugentem, inchoa-
 42 sti consolari eam. ¶ Nunc autem iam spe-
 ciem mulieris non vides, sed apparuit tibi
 43 ciuitas ædificari. ¶ & quoniam enarrabat
 tibi de casu filii sui, hæc absolutio est.
 44 ¶ Hæc mulier quam vidisti, hæc est Sion,
 D & quoniam dixit tibi quam & nunc con-
 45 spicies, vt ciuitatem ædificatam. ¶ Et quo-
 niam dixit tibi, quia sterilis fuit triginta
 annis: propter quòd erant anni scilicet tri-
 ginta, quando non erat in ea adhuc obla-
 46 tio oblata. ¶ Et factum est post annos tri-
 ginta, ædificauit Salomon ciuitatem, &
 obtulit oblationes: tunc fuit quando pe-
 47 perit sterilis filium. ¶ Et quòd tibi dixit,
 quoniam nutriuit eum cum labore, hoc
 48 erat, habitatio in Ierusalem. ¶ Et quoniã
 dixit tibi, quod filius meus veniens in suo
 thalamo mortuus esset, & contigisset ei
 casus, hoc erat, quæ facta est ruina Ierusa-
 lem.

lem. ¶ Et ecce, vidisti similitudinem eius: 49
 & quoniam filium lugeret, inchoasti con-
 solari eam: & de his quæ contigerunt, hæc
 erant tibi aperienda. ¶ Et nunc videt Al- 50
 tissimus, quoniam ex animo contristatus
 es, & quoniam ex toto corde pateris pro
 ea, ostendit tibi claritatem gloriæ eius, &
 pulchritudinem decoris eius. ¶ Propter- 51
 ea enim dixi tibi vt maneres in campo vbi
 domus non est ædificata. ¶ Sciebam enim 52
 ego, quoniam Altissimus incipiebat tibi
 ostendere hæc: ¶ propterea dixi tibi vt ve- 53
 nires in agrum vbi nō est fundamentum
 ædificii. ¶ Nec enim poterat opus ædifi- 54
 cii hominis sustineri in loco, vbi incipie-
 batur Altissimi ciuitas ostendi. ¶ Tu ergo 55
 noli timere, neque expauescat cor tuum:
 sed ingredere, & vide splendorem & ma-
 gnitudinem ædificii, quantum capax est
 tibi vilis oculorum videre: ¶ & post hæc 56
 audies quantum capit auditus aurium
 tuarum audire. ¶ Tu enim beatus es præ 57
 multis, & vocatus es apud Altissimum si-
 cut & pauci. ¶ Nocte autem quæ in tra- 58
 stinum futura est, manebis hic: ¶ & osten- 59
 det tibi altissimus eas visiones supremo-
 rum, quæ faciet Altissimus his qui habitāt
 super terram à nouissimis diebus. ¶ Et 60
 dormiui illam noctem & aliam, sicut di-
 xerat mihi.

CAP. XI.

ET vidi somnium, & ecce ascendebar de A-
 mari aquila, cui erant duodecim alæ
 pennarum, & capita tria. ¶ Et vidi, & ec- 8

ce expādebat alas suas in omnem terram,
 & omnes venti cæli insufflabant in eam,
 3 & colligebantur. ¶ Et vidi, & de pennis e-
 ius nascebantur contrariæ pennæ, & ipsæ
 fiebant in pennaculis minutis & modicis.
 4 ¶ Nam capita eius erant quiescentia, & di-
 midium caput erat maius aliorum capi-
 5 tum, sed ipsa quiescebat cum eis. ¶ Et vidi,
 & ecce aquila volauit in pennis suis, &
 regnauit super terram, & super eos qui ha-
 6 bitant in ea. ¶ Et vidi quoniam subiecta
 erant ei omnia sub cælo, & nemo illi con-
 tradicebat, neque vnus de creatura quæ
 7 est super terram. ¶ Et vidi, & ecce surrexit
 aquila super vngues suos, & misit vocem
 8 pennis suis, dicens: ¶ Nolite omnes simul
 vigilare, dormite vnusquisq; in loco suo,
 9 & per tempus vigilate. ¶ Capita autem in
 10 nouissimo seruentur. ¶ Et vidi, & ecce vox
 non exhibat de capitibus eius, sed de me-
 11 dietate corporis eius. ¶ Et numeravi con-
 trarias pennas eius, et ecce ipsæ erant o-
 12 cto. ¶ Et vidi, et ecce à dextera parte sur-
 rexit vna pēna, et regnauit super omnem
 13 terram. ¶ Et factum est cū regnaret, ve-
 nit ei finis, et non apparuit locus eius: et
 sequens exurrexit, et regnabat. Ipsa mul-
 14 tum tenuit tempus. ¶ Et factum est cū
 regnaret, et veniebat finis eius, vt non ap-
 15 pareret sicut prior. ¶ Et ecce, vox emissa
 16 est illi, dicens: ¶ Audi tu quæ tanto tempo-
 re tenuisti terram: hæc annuntio tibi an-
 17 tequam incipias non apparere, ¶ Nemo
 post te tenebit tempus tuum, sed nec di-

-5. midium eius. ¶ Et leuauit-se' tertia, et te- 18
 nuit principatum sicut et priores: et non
 apparuit et ipsa. ¶ Et sic contingebat om- 19
 nibus aliis singulatim principatum gere-
 re, et iterum nusquam comparere. ¶ Et 20
 vidi, et ecce in tempore sequentes pennæ
 erigebantur à dextera parte vt tenerent et
 ipsæ principatum: et ex his erant quæ te-
 nebant, sed tamen statim non compare-
 bant. ¶ Nam et aliquæ ex eis erigebantur, 21
 sed non tenebant principatum. ¶ Et vidi 22
 post hæc, et ecce non comparuerunt duo-
 decim pennæ, et duo pennacula: ¶ et nihil 23
 supererat in corpore aquilæ, nisi duo capi-
 ta quiescentia et sex pennacula. ¶ Et vidi, 24
 et ecce sex pennaculis diuisæ sunt duæ, C
 et manserunt sub capite quod est ad de-
 xteram partem. Nam quatuor manserunt
 in loco suo. ¶ Et vidi, et ecce subalares co- 25
 gitabant se erigere et tenere principatus,
 -3. ¶ Et vidi, et ecce vna erecta est, sed statim 26
 non comparuit. ¶ Et secundæ velocius, 27
 quàm priores non comparuerunt: ¶ Et vi- 28
 di, et ecce duæ quæ superauerunt apud se-
 metipsas cogitabant et ipsæ regnare. ¶ et 29
 in eo cum cogitarent, ecce vnum quies-
 centium capitum quod erat medium, eui-
 gilabat. hoc enim erat duorum capitum
 maius. ¶ Et vidi quoniam completa sunt 30
 duo capita secum: ¶ et ecce conuersum est 31
 caput cum his qui cum eo erant, et come-
 dit duas subalares quæ cogitabant regna-
 re. ¶ Hoc autem caput perconterruit om- 32
 nem terram, et dominabatur in ea his
 qui

qui habitant terram cum labore multo,
 et potentatum tenuit orbis terrarum su-
 33 per omnes alas quę fuerunt. ¶ Et vidi post
 hæc, & ecce medium caput subito non cō-
 34 paruit, & hoc sicut alæ. ¶ Superauerunt au-
 tē duo capita, quę & ipsa similiter regna-
 uerunt super terram, & super eos qui habi-
 35 tāt in ea. ¶ Et vidi, & ecce deuorauit caput
 36 à dextera parte illud quod à leua. ¶ Et au-
 diui vocē dicentem mihi: Conspice contra
 37 te, & considera quod vides. ¶ Et vidi, & ec-
 ce sicut leo concitatus de sylua rugiens, &
 vidi quoniam emittebat vocem hominis
 38 ad aquilam, & dixit, dicens: ¶ Audi tu, &
 loquar ad te, & dicet Altissimus tibi:
 39 ¶ Nonne tu es qui superasti de quatuor
 animalibus, quę feceram regnare in secu-
 40 lum meo, & vt per eos veniret finis tempo-
 rum eorum? ¶ Et quartus veniens deuicit
 omnia animalia quę transierunt, & po-
 tentatu tenuit seculum cum tremore mul-
 to, & omnem orbem cum labore pessimo
 & inhabitauit tot temporibus orbem ter-
 41 rarum cum dolo. ¶ Et iudicasti terram
 42 non cum veritate. ¶ Tribulasti enim man-
 suetos, & læsisti quiescentes, & dilexisti
 mendaces, & destruxisti habitationes eo-
 rum qui fructificabant, & humiliasti mu-
 43 ros eorum qui te non nocuerunt. ¶ Et as-
 cendit contumelia tua vsque ad Altissi-
 44 mum, & superbia tua ad Fortem. ¶ Et re-
 spexit Altissimus superba tempora, & ec-
 ce finita sunt, & scelera eius completa
 45 sunt. ¶ Propterea non appareas tu aquila,
 & alæ

& alæ tuæ horribiles, & pēnacula tua pessima, & capita tua maligna, & vngues tui pessimi, & omne corpus tuum vanum, ¶ ut refrigeretur omnis terra, & reuertatur liberata de tua vi, & speret iudiciū & misericordiam eius qui fecit eam.

CAP. XII.

ET factum est, dum loqueretur leo verba hæc ad aquilam; & vidi, ¶ & ecce quod superauerat caput, & non compa-ruerunt quatuor alæ illæ quæ ad eum transferunt, & erectæ sunt vt regnarent: & erat regnum eorum exile, & tumultu plenum. ¶ Et vidi, & ecce ipsa non apparebant; & omne corpus aquilæ incendebatur, & expauescebat terra valde, & ego à tumultu & excessu mentis, & à magno timore vigilavi, & dixi spiritui meo, ¶ Ecce tu præstitisti mihi hoc in eo, quod scrutaris vias Altissimi. ¶ Ecce adhuc fatigatus sum animo, & spiritu meo inualidus sum valde, & nec modica est in me virtus à multo timore, quam expaui nocte hac. ¶ Nunc ergo orabo Altissimum, vt me confortet vsque in finem, ¶ Et dixi: Dominator Domine, si inueni gratiã ante oculos tuos, & si iustificatus sum apud te præ multis, & si certè ascendit deprecatio mea ante faciem tuam, ¶ conforta me, & ostende seruo tuo mihi interpretationem & distinctionem visus horribilis huius, vt plenissimè consoleris animam meam. ¶ Dignum enim me habuisti ostendere mihi temporum nouissima, Et dixit ad me:

Hæc

10. Hæc est interpretatio visionis huius.
 11. Aquilam quam vidisti ascendentem de
 mari, hoc est regnum quod visum est in
 12. visione Danieli fratri tuo. Sed non est
 illi interpretatum, quoniam ego nunc ti-
 13. bi interpretor. Ecce dies veniunt, & ex-
 urget regnum super terram, & erit timor
 acior omnium regnorum quæ fuerunt
 14. ante eum. Regnabunt autem in ea re-
 15. ges duodecim, vnus post vnus. Nam
 B. secundus incipiet regnare, & ipse tenebit
 16. amplius tempus præ duodecim. Hæc
 est interpretatio duodecim alarum quas
 17. vidisti. Et quam audisti vocem quæ lo-
 cuta est, non de capitibus eius exeuntem,
 18. sed de medio corporis eius. Hæc est in-
 terpretatio, quoniam post tempus regni
 illius nascentur contentiones non modi-
 cæ, & periclitabitur vt cadat: & non cadet
 tunc, sed iterum constituetur in suum ini-
 19. tium. Et quoniam vidisti subalares octo
 20. cohærentes alis eius, Hæc est interpre-
 tatio, exurgent in ipso octo reges quorum
 erant tempora leuia, & anni citati, & duo
 21. quidem ex ipsis perient. Appropinquan-
 te autem tempore medio, quatuor serua-
 buntur in tempore, cum incipiet appro-
 pinquare tempus eius vt finiatur: duæ ve-
 22. rò in finem seruabuntur. Et quoniam
 23. vidisti tria capita quiescentia. Hæc est
 interpretatio, in nouissimis eius suscitabit
 Altissimus tria regna, & reuocabit in ea
 24. multa. & dominabuntur terram, & qui
 habitant in ea, cum labore multo super

omnes qui fuerunt ante hos, propter hoc
ipsi vocati sunt capita aquilæ. ¶ Isti enim
erunt qui recapitulabunt impietates eius
& qui perficient nouissima eius. ¶ Et
quoniam vidisti caput maius non appa-
rens, hæc est interpretatio eius. quoniam
vnus ex eis super lectum suum morietur,
& tamen cum tormentis. ¶ Nam duo qui
perseuerauerint, gladius eos comedet.
¶ Vnius enim gladius comedet qui cum
eo: sed tamen hic gladio in nouissimis ca-
det. ¶ Et quoniam vidisti duas subalares
traicientes super caput quod est in de-
xtera parte, hæc est interpretatio. hi sunt
quos conseruauit Altissimus in finem su-
um, hoc est regnum exile, & turbationis
plenum. ¶ Sicut vidisti & leonem, quem
vidisti de sylua euigilantem & rugien-
tem, & loquentem ad aquilam, & argu-
entem eam, & iniustitias ipsius per om-
nes sermones eius sicut audisti: ¶ Hic est
ventus quem seruauit Altissimus in fine
ad eos, & impietates ipsorum: & arguet
illos, & incutiet coram ipsis discerptiones
eorum. ¶ Statuet enim eos in iudicio vi-
atos: & erit cum arguerit eos, tunc corri-
piet eos. ¶ Nam residuum populum me-
um liberabit cum miseria, qui saluati sunt
super fines meos, & iucundabit eos quo-
adusque veniet finis dies iudicii, de quo
locutus sum tibi ab initio. ¶ Hoc som-
nium quod vidisti, & hæc interpretatio-
nes. ¶ Tu ergo solus dignus fuisti scire
Altissimi secretum hoc. ¶ Scribe ergo o-

37 omnia ista in libro quæ vidisti, & pone ea
 38 in loco abscondito: ¶ Et docebis ea sa-
 39 pientes de populo tuo, quorum corda scis
 40 posse capere & seruare secreta hæc. ¶ Tu
 autem adhuc sustine hic alios dies septem
 vt tibi ostendatur quicquid visum fue-
 41 rit Altissimo ostendere tibi. ¶ Et profe-
 42 ctus est à me, Et factum est, cum audisset
 43 omnis populus quoniam pertransierunt
 septem dies, & ego non fuisset reuersus
 in ciuitatem, & congregauit se omnis à
 44 minimo vsque ad maximum: & venit ad
 45 me, & dixerunt mihi dicentes: ¶ Quid
 peccauimus tibi, & quid iniuste egimus
 in te, quoniam derelinquens nos sedisti
 46 in loco hoc? ¶ Tu enim nobis superes so-
 47 lus ex omnibus populis, sicut botris de
 vinea, & sicut lucerna in loco obscuro, &
 48 sicut portus & nauis saluata à tempesta-
 49 te. ¶ Aut non sufficiunt nobis mala quæ
 contingunt? ¶ Si ergo tu nos dereliqueris,
 quanto nobis erat melius si essemus suc-
 50 censi & nos cum incendio Sion? ¶ Nec e-
 51 nim nos sumus meliores eorum qui ibi
 52 mortui sunt. Et plorauerunt voce ma-
 53 gna. Et respondi ad eos, & dixi: ¶ Confide
 54 Israël, & noli tristari tu domus Iacob.
 55 ¶ Est enim memoria vestri coram Altissi-
 56 mo, & Fortis non est oblitus vestri in ten-
 57 tatione. ¶ Ego enim non dereliqui vos, ne-
 58 que excessi à vobis: sed veni in hunc lo-
 59 cum, vt deprecârer pro desolatione Sion,
 vt quærerem misericordiam pro humili-
 60 tate sanctificationis vestræ. ¶ Et nunc ite-

uiusquisque vestrum in domum suam,
 & ego veniam ad vos post dies istos. ¹Et ⁵⁰
 profectus est populus, sicut dixi ei, in ciui-
 tatem: ²ego autem sedi in campo septem ⁵⁵
 diebus, sicut mihi mandauit: & manduca-
 bam de floribus solummodo agri, de her-
 bis facta est esca mihi in diebus illis.

CAP. XIII.

ET factum est post dies septem, & som- ^A
 niaui somniū nocte. ¹Et ecce de mari ²
 ventus exurgebat, vt conturbaret omnes
 fluctus eius. ³Et vidi, & ecce conualesce-
 bat ille homo cum millibus cæli: & vbi
 vultū suum vertebat vt consideraret, tre-
 mebant omnia quæ sub eo videbantur.
⁴& vbiunque exhibat vox de ore eius, ar-
 descebant omnes qui audiebant voces e-
 ius, sicut quiescit terra quando senserit ig-
 nem. ⁵Et vidi post hæc, & ecce congrega-
 batur multitudo hominum, quorum nō
 erat numerus de quatuor ventis cæli, vt
 debellarent hominem qui ascenderat de
 mari. ⁶Et vidi, & ecce sibi et ipsi sculpsit
 rat montem magnū, & volauit super eū.
⁷Ego autem quæsiui videre regionem, vel
 locum vnde sculptus esset mons, & non
 potui. ⁸Et post hæc vidi, & ecce, omnes
 qui congregati sunt ad eum, vt expugna-
 rent eum, timebant valde, tamen audebāt
 pugnare. ⁹Et ecce, vt vidit impetum mul-
 titudinis venientis, non leuauit manum
 suam, neq; phramæam tenebat, neq; ali-
 quod vas bellicosum nisi solummodo vt
 vidi, ¹⁰ Quoniam emisit de ore suo sicut

flatum ignis, & de labiis eius spiritus flam-
 mæ, & de lingua eius emittebat scintil-
 las & tempestates, & commista sunt om-
 nia simul, hic flatus ignis, & spiritus flam-
 mæ, & multitudo tempestatis: ? & con-
 cidit super multitudinem in impetu, quæ
 præparata erat pugnare, & succendit om-
 nes, vt subito nihil videretur de innume-
 rabili multitudine, nisi solummodo pul-
 uis, & fumi odor: & vidi, & extimui. ? Et
 post hæc vidi ipsum hominem descenden-
 tem de monte, & vocantem ad se multi-
 tudinem aliam pacificam, ? & accedebat
 ad eum vultus hominũ multorum, quo-
 rundam gaudentium, quorundam tri-
 stantium, aliqui verò alligati, aliqui addu-
 centes ex eis qui offerebantur, & ægrotan-
 tes à multitudine pauoris, & expergefa-
 ctus sum, & dixi: ? Tu ab initio demon-
 strasti seruo tuo mirabilia hæc, & dignũ
 me habuisti vt susciperes deprecationem
 meam: ? & nunc demonstra mihi adhuc
 interpretationem somnii huius. ? Sicut
 enim existimo in sensu meo: væ qui dere-
 licti fuerunt in diebus illis: & multo plus
 væ his qui non sunt derelicti. ? Qui e-
 nim non sunt derelicti, tristes erant. ? In-
 telligo nunc quæ sunt reposita in nouissi-
 mis diebus, & occurrent eis, sed & his qui
 derelicti sunt. ? Propter hoc venerunt
 enim in pericula magna, & necessitates
 multas, sicut ostendunt somnia hæc. ? Ar-
 tamen facilius est periclitantem venire in
 hunc, quàm pertransire, sicut nubem à se-

relinquet vnusquisque in regione sua bel-
 lum suum, quod habent ad alterutrum:
 34 [?] & colligetur in vnum multitudo innu-
 merabilis, sicut volentes venire: & expu-
 35 gnare eum. [?] Ipse autem stabit super ca-
 36 cumen montis Sion. [?] Sion autem ve-
 niet, & ostendetur omnibus parata & æ-
 dificata, sicut vidisti montem sculpi sine
 37 manibus. [?] Ipse autem filius meus arguet
 quæ adinuenerunt Gentes, impietates eo-
 rum has quæ tempestatî appropinqua-
 uerunt propter mala cogitamenta eorum,
 & cruciamenta quibus incipient crucia-
 38 ri. [?] quæ assimilatae sunt flammæ, & per-
 det eos sine labore per legem quæ igni af-
 39 simulata est. [?] Et quoniam vidisti eum
 colligentem ad se aliam multitudinem pa-
 40 cificam, [?] Hæ sunt decem tribus, ^{||} quæ
 captivæ factæ sunt de terra sua in diebus
 Osee regis, quem captiuum duxit Salma-
 nasar rex Assyriorum: & transtulit eos
 trans flumen, & translati sunt in terram
 41 aliam. [?] Ipsi autem sibi dederunt consi-
 lium hoc vt dereliquerent multitudi-
 nem gentium, & proficiscerentur in vlte-
 riorem regionem, vbi nunquam inhabi-
 42 tauit genus humanum: [?] vel ibi obser-
 uare legitima sua, quæ non fuerant ser-
 43 uantes in regione sua. [?] Per introitus au-
 D tem angustos fluminis Euphrâten intro-
 44 ierunt. [?] Fecit enim eis tunc Altissimus
 signa, & statuit venas fluminis vsquequo
 45 transirent. [?] Per eam enim regionem e-
 rat via multa itineris, anni vnus & dimi-

4. R. 16. d. 30

Exo. 14. c. 21.
Ios. 3. d. 15.

dii: nam regio illa vocatur Arsareth.

¶ Tunc inhabitauerūt ibi vsque in nouis- 46
simo tempore: & nunc iterum cūm cœ-
perint venire, ¶ Iterum Altissimus statuet 47
venas fluminis, vt possint transire: propter
hæc vidisti multitudinem cum pace. ¶ Sed 48
& qui derelicti sunt de populo tuo, hi sunt
qui inueniuntur intra terminum meum.
¶ Factum erit ergo, quando incipiet perde- 49
re multitudinem earum, quæ collectæ
sunt gentes, proteget eos qui superauerunt
populum: ¶ & tunc ostendet eis multa plu- 50
rima portenta. ¶ Et dixi ego, Dominator 51
Domine, hoc mihi ostende, propter quod
vidi virum ascendentē de corde maris. Et
dixit mihi: ¶ Sicut non potes hæc vel scru- 52
tari, vel scire quæ sunt in profundo maris:
sic non poterit quisque super terram vi-
dere filium meum, vel eos qui cum eo
sunt, nisi in tempore diei. ¶ Hæc est inter- 53
pretatio somnii quod vidisti, & propter
quod illuminatus es hic solus. ¶ Dereliqui- 54
isti enim tuam, & circa meam vacasti le-
gem, & quæstisti: ¶ Vitam enim tuam di- 55
sposuisti in sapientia, & sensum tuum vo-
casti matrem: ¶ & propter hoc ostendi ti- 56
bi merces apud altissimum. erit enim post
alios tres dies, ad te alia loquar, & expo-
nam tibi graua & mirabilia. ¶ Et profe- 57
ctus sum, & transi in campum, multum
glorificans & laudans Altissimum de mi-
rabilibus quæ per tempus faciebat: ¶ & 58
quoniam gubernat ipsum, & quæ sunt in
temporibus illata, & sedi ibi tribus diebus.

A ET factum est tertio die, et ego sedebam
 2 sub quercu. Et ecce, vox exiit contra
 me de rubo, & dixit: Esdra, Esdra. Et dixi:
 Ecce ego Domine. Et surrexi super pedes
 3 meos. Et dixit ad me: ¶ Reuelans reuela- Exo. 34. 20
 tus sum super rubum, & locutus sum Moy-
 si, quando populus meus seruibat in Ae-
 4 gypto, ¶ & misi eum, & eduxi populum
 meum de Aegypto, & adduxi eum super
 montem Sina, & detinebam eum apud me
 5 diebus multis: ¶ & enarraui ei mirabilia
 multa, & ostendi ei temporum secreta &
 6 finem: & præcepi ei, dicens: ¶ Hæc in pa-
 7 lam facies verba, & hæc abscondes. ¶ Et
 8 nunc tibi dico: ¶ Signa quæ demonstraui,
 & somnia quæ vidisti, & interpretationes
 9 quas tu vidisti, in corde tuo repone ea: ¶ tu
 enim recipieris ab omnibus, conuerteris
 residuus cum consilio meo & cum fini-
 libus tuis, usquequo finiantur tempora.
 10 ¶ quoniam seculum perdidit iuuentutem
 suam, & tempora appropinquant senes-
 11 cere. ¶ Duodecim enim partibus diuisum
 est seculum, & transferunt eius decima &
 12 dimidium decimæ partis: ¶ supersunt au-
 tem eius post medium decimæ partis.
 13 ¶ Nunc ergo dispone domum tuam, &
B corripe populum tuum, & consolare hu-
 miles eorum, & renuntia iam corruptele.
 14 ¶ & dimitte abs te mortales cogitationes,
 & proiice abs te pondera humana, &
 exue te iam infirmam naturam, & repo-
 ne in vnam partem molestissima tibi co-

gitamenta, & festina transiigrare à tem-
 poribus his: ? quæ enim vidisti nunc con- 15
 tigisse mala, iterum horum deteriora fa-
 ciant: ? Quantum enim inualidum fiet 16
 seculum à senectute, tantum multiplica-
 buntur super inhabitantes mala. ? Pro- 17
 longauit enim se magis veritas, & appro-
 pinquauit mēdaciū. Iam enim festinat
 venire, quam vidisti visionem. ? Et respon- 18
 di, & dixi coram te Domine. ? Ecce enim 19
 ego abibo, sicut præcepisti mihi, & corri-
 piam præsentem populum. Qui autem
 iterum nati fuerint, quis commonebit?
 ? Positum est ergo seculum in tenebris, & 20
 qui inhabitant in eo sine lumine. ? Quo- 21
 niam lex tua incensa est, propter quod
 nemo scit quæ à te facta sunt, vel quæ in-
 cipient opera. ? Si enim inueni in te gra- 22
 tiam, immitte in me spiritum sanctum, &
 scribam omne quod factum est in seculo
 ab initio, quæ erant in lege tua scripta, vt
 possint homines inuenire semitam: & qui
 voluerint viuere in nouissimis, uiuant.
 ? Et respondit ad me, & dixit: Vadens con- 23
 grega populum, & dices ad eos, vt non C
 quærant te diebus quadraginta. ? Tu au- 24
 tem præpara tibi buxos multos, & accipe
 tecum Saream, Dabriam, Salemiā, E-
 chanum, & Afiel, quinque hos qui parati
 sunt ad scribendum velociter: ? Et venias 25
 huc, & ego accendam in corde tuo lucer-
 nam intellectus, quæ non extinguetur
 quoadusque finiantur quæ incipies scri-
 bere. ? Et tunc perfectis quædam palam 26
 facies,

5 facies, quædam sapientibus absconsè tra-
 des, in crastinum enim hac hora incipies
 6 scribere. ¶ Et profectus sum sicut mihi
 7 præcepit, & congregaui omnem popu-
 8 lum, & dixi. ¶ Audi Israël verba hæc: ¶ Pe- *Gen. 47. 4. 4.*
 9 regrinati sunt patres nostri ab initio in *Deut. 4. 4. 5.*
 10 Aegypto, & liberati sunt inde. ¶ & accepe- *Ex. 5. 4. 6.*
 11 runt legem vitæ, quam nō custodierunt, *Act. 7. 8. 38.*
 12 quam & vos post eos transgressi estis: ¶ &
 data est vobis terra in sortem, & terra
 Sion, & patres vestri, & vos iniquitatem
 fecistis, & non seruaistis vias quas præce-
 13 pit vobis Altissimus: ¶ & iustus iudex cū
 14 sic, abstulit à vobis in tempore quod do-
 nauerat. ¶ Et nunc vos hic estis, & fratres
 15 vestri introrsum vestrum sunt. ¶ Si ergo
 imperaueritis sensui vestro, & erudieritis
 cor vestrum, viui conseruati eritis, & post
 mortem misericordiam consequemini.
 16 ¶ Iudicium enim post mortem veniet,
 quando iterum reuiuiscemus: & tunc iu-
 storum nomina parebunt, & impiorum
 17 facta ostendentur. ¶ Ad me igitur nemo
 18 accedat nunc, neque requirat me vsque
 19 dies quadraginta. ¶ Et accepi quinque vi-
 ros, sicut mandauit mihi, & profecti su-
 20 mus in campum, & mansimus ibi. ¶ Et fa-
 ctus sum in crastinum, & ecce vox voca-
 uit me dicens: Esdra aperi os tuum, & bi-
 be quo te potauiero. ¶ Et aperui os meum,
 & ecce calix plenus porrigebatur mihi.
 Hoc erat plenum sicut aqua: color autem
 eius vt ignis similis. ¶ Et accepi, & bibi, &
 in eo cūm bibissem, cor meum cruciaba-

tur intellectu, & in pectus meum increſcebat ſapientia. Nam ſpiritus meus conſeruabatur memoria. ¶ Et apertum eſt os meum, & non eſt clauſum amplius. ¶ Altiffimus dedit intellectum quinque viris, & ſcripſerunt quæ dicebantur exceſſiones noctis, quas non ſeiebant, ¶ Nocte autem manducabāt panem, ego autem per diem loquebar, & per noctem non tacebam. ¶ Scripti ſunt autem per quadraginta dies libri ducenti quatuor. ¶ Et factum eſt cū compleuiſſent quadraginta dies, locutus eſt Altiffimus dicens: Priora quæ ſcripſiſti, in palam pone, & legant digni & indigni: ¶ Nouiſſimos autem ſeptuaginta conſeruabis, vt tradas eos ſapientibus de populo tuo. ¶ In his enim eſt vena intellectus & ſapientiae fons, & ſcientiae flumen. Et feci ſic.

CAP. XV.

ECce loquere in aures plebis meae ſermones prophetiae, quos immiſero in os tuū, dicit Dominus: ¶ & fac vt in charta ſcribantur, quoniam fideles & veri ſunt. ¶ Ne timeas à cognationibus aduerſum te, nec turbēt te incredulitates dicentium. ¶ Quoniam omnis incredulus in incredulitate ſua morietur. ¶ Ecce ego induco, dicit Dominus, ſuper orbem terrarum mala, gladiū, & famem, & mortem, & interitum, ¶ propter quod ſuperpolluit iniquitas omnem terram, & adimpleta ſunt opera nociua illorum. ¶ Propterea dicit Dominus: ¶ Iam non ſilebo de impietate

pietatibus eorum quæ irreligiosè agunt,
 nec sustinebo in his quæ iniquè exercent:
 ecce sanguis innoxius & iustus clamat
 ad me, & animæ iustorum clamant per-
 9 seueranter. ¶ Vindicans vindicabo illos, Apo. 6. c. 19.
 dicit Dominus, & accipiam omnem san- c. 19. v. 2.
 10 guinem innoxium ex illis ad me. ¶ Ecce
 populus meus quasi grex ad occisionem
 ducitur, iam non patiar illum habitare in
 11 Terra-Aegypti: ¶ sed educam eum in ma-
 nu potenti & brachio excelso, & percu-
 tiam plaga sicut prius, & corrumpam om-
 12 nem terram eius. ¶ Lugebit Aegyptus, &
 fundamenta eius plaga verberata, & ca-
 13 stigatone quas inducet ei Deus. ¶ Luge-
 bunt cultores operantes terram, quoniam
 deficient semina eorum ab vredine &
 14 grandine, & à sydere terribili. ¶ Væ secu-
 15 lo, & qui habitant in eo: ¶ Quia appro-
 pinquauit gladius & contritio eorum, &
 exurget gens contra gentem ad pugnam,
 16 & rhomphæa in manibus eorum. ¶ Erit
 enim inconstabilitio hominibus, & alii
 aliis inualescentes non curabunt regem
 suum, & principes viæ gestorum suorum
 17 in potentia sua. ¶ Concupiscet enim ho-
 18 mo in ciuitatem ire, & non poterit. ¶ Pro-
 pter superbiam enim eorum ciuitates tur-
 babuntur, domus exteretur, homines me-
 19 tuent. ¶ Non miserebitur homo proximū
 suum ad irritū faciendum domos eorum
 in gladium, ad diripiendas substantias eo-
 rum propter famem panis & tribulatio-
 20 nem multam. ¶ Ecce, ego conuoco, dicit

Deus, omnes reges terræ ad me uerendum, qui sunt ab Oriente & ab austro, ab euro, & à Libano, ad cōuertendos in se, & reddere quæ dederunt illis: ¶ Sicut faciunt 21 usque hodie electis meis, sic faciam & reddam in sinu eorum. Hæc dicit Dominus Deus, ¶ Non parcat dextera mea super 22 peccatores, nec cessabit rhomphæa super effundentes sanguinem innoxium super terram. ¶ Exiit ignis ab ira eius, & deuora- 23 uit fundamenta terræ, & peccatores quasi stramen incensum. ¶ Væ eis qui peccant 24 & non obseruant mandata mea, dicit Dominus. ¶ non parcam illis. Discedite fi- 25 li à potestate. Nolite contaminare sanctificationem meam, ¶ quoniam nouit Do- 26 minus omnes qui delinquunt in illum. propterea tradidit eos in mortē, & in occisionem. ¶ Iam enim uenerunt super orbem terrarum mala, & manebitis in illis. non enim liberabit vos Deus, propter quod peccastis in eum. ¶ Ecce visio horribilis, & facies illius ab oriente. ¶ Et exient 29 nationes draconum Arabum in curribus multis, & sicut flatus, eorum numerus fertur super terram, & iam timeant & trepident omnes qui illos audient, ¶ Carno- 30 nii insipientes in ira, & exient ut apri de sylua, & aduenient de uirtute magna, & constabunt in pugnam cum illis, & vastabunt portionem terræ Assyriorum. ¶ Et post hæc superualescent dracones nationis suæ memores, & conuertent se conspirantes in uirtute magna ad perse-

quen-

32 quendos eos. ¶ Iſti turbabuntur & ſile-
 bunt in virtute illorum, & cōuertent pe-
 33 des ſuos in fugam, ¶ & à territorio Affy-
 riorum ſubſeſſor obſidebit eos, & conſu-
 met vnum ex illis, & erit timor & tremor
 in exercitu illorum, & contentio in re-
 34 ges ipſorum. ¶ Ecce nubes ab oriente, &
 C à ſeptentrione vſque ad meridianum, &
 facies earum horrida valde, plena iræ, &
 35 procellæ, & collident ſe inuicem, ¶ & col-
 lident ſydus copioſum ſuper terrā, & ſy-
 dus illorum, & erit ſanguis à gladio vſque
 36 ad ventrem, ¶ & ſimus hominis vſque ad
 ſubſtramen cameli, & erit timor & tre-
 37 mor multus ſuper terram, ¶ & horrebunt
 qui videbūt iram illam, & tremor appreh-
 38 endet illos: & poſt hæc mouebuntur
 39 nimbi copioſi, ¶ à meridiano & ſepten-
 trione, & portio alia ab occidente: ¶ &
 ſuperinualeſcent venti ab oriente, & re-
 cludent eam, & nubem quam ſuſcitauit
 in ira, & ſydus ad faciendam exterritatio-
 nem ad orientalem ventum, & occiden-
 40 tem violabitur: ¶ & exaltabuntur nubes
 magnæ & validæ plenæ iræ, & ſydus, vt
 exterreant omnem terram, & inhabitantes
 eam, & infundent ſuper omnem lo-
 cum altum & eminentem ſydus terribile.
 41 ¶ ignem & grandinem, & rhomphæas vo-
 lantes, & aquas multas, vt etiam impleantur
 omnes campi, & omnes riui plenitu-
 42 dine aquarum multarum. ¶ & demolientur
 ciuitates, & muros, & montes, & col-
 les, & ligna ſylvarum, & foenum pratorum,

rum, & frumenta eorum. ¶ Et transibunt 43
 constantes vsque Babylonem, & exterent
 eam: ¶ conuenient ad ipsam, & circuibunt 44
 eam, & effundent sydus, & omnem iram
 super eam, & subibit puluis & fumus vs-
 que in cælum: & omnes in circuitu luge-
 bunt eam: ¶ & qui sub ea remanserint, ser- 45
 uient his qui exterruerūt. ¶ Et tu Asia con- 46
 cors in spem Babylonis, & gloria perso-
 næ eius: ¶ væ tibi misera propter quod as- 47
 similasti ei, & ornasti filias tuas in forni-
 catione, ad placendum & gloriandum in
 amatoribus tuis, qui tecum cupierunt sem-
 per fornicari. ¶ Odibilem imitata es in o- 48
 mnibus operibus eius, & in adinventioni- D
 bus eius: propterea dicit Deus. ¶ Immittam 49
 tibi mala, viduitatem, paupertatem, & fa-
 mem, & gladium, & pestem, ad deuastan-
 das domos tuas à violatione & morte, &
 & gloria virtutis tuæ, ¶ Sicut flos siccabi- 50
 tur, cum exurget ardor qui emissus est
 super te, ¶ infirmaberis vt paupercula pla- 51
 gata & castigata à mulieribus, vt non pos-
 sint te suscipere potentes & amatores.
 ¶ Nūquid ego sic zelabor te dicit dominus, 52
 ¶ nisi occidisses electos meos in omni tem- 53
 pore, exaltans percussione manuū, &
 dicens super mortem eorum, cum inebria-
 ta esses. ¶ Exorna speciem vultus tui? 54
 ¶ Merces fornicationis tuæ in sinu tuo, 55
 propter hoc redditionem accipies. ¶ Sicut 56
 facies electis meis, dicit Dominus: sic faciet
 tibi Deus, & tradet te in malum. ¶ Et na- 57
 ti tui fame interient: & tu rhomphæa ca-
 des,

des, & ciuitates tuæ conterentur, & omnes tui in campo gladio cadent: ¶ Et qui sunt in montibus fame peribunt, & manducabunt carnes suas, & sanguinem bibent à fame panis & siti aquæ. ¶ Infoelix per maria venies, & rursùm accipies mala. ¶ Et in transitu allident ciuitatem occisam, & exterent' aliquam portionem terræ tuæ, & partem gloriæ tuæ exterminabunt, rursùm reuertentes ad Babylonem subuersam'. ¶ Et demolita eris illis pro stipula, & ipsi erunt tibi ignis: ¶ & deuorabunt te, & ciuitates tuas, terram tuam, & montes tuos, omnes syluas tuas & lignum fructiferum igni comburent. ¶ Filios tuos captiuos ducent, & censum tuum in prædam habebunt, & gloriam faciei tuæ exterminabunt.

*"ociam de
extrent 50*

"conuersam

50

CAP. XVI.

A **V**Ae tibi Babylon & Asia, vae tibi Aegypte & Syria, ¶ Præcingite vos saccis & ciliciis, & plangite filios vestros, & dolete: quoniam appropinquauit contritio vestra. ¶ Immissus est vobis gladius, & quis est qui auertat illum? ¶ Immissus est in vobis ignis, & quis est qui extinguat illum? ¶ Immissa sunt vobis mala, & quis est qui repellat ea? ¶ Nunquid repellat aliquis leonem esuriens in sylua, aut extinguet ignem in stipula, mox quâdo coeperit ardere? ¶ Nunquid repellat aliquis sagittam à sagittario forti missam. ¶ Dominus fortis immittit mala, & quis est qui repellat ea? ¶ Exiit ignis ex iracundia

eius, & quis est qui extinguat eum? ¶ Co- 10
 ruscabit, & quis non timebit? Tonabit, &
 quis non pauebit? ¶ Dominus comminabi- 11
 tur, & quis non funditus conteretur à fa-
 cie ipsius? ¶ Terra tremuit, & fundamenta 12
 eius, mare fluctuat de profundo, & flu-
 ctus eius disturbabuntur, & pisces eius à
 facie Domini, & à gloria virtutis eius,
 ¶ quoniam fortis dextera eius quæ arcum 13
 tendit: sagittæ eius acutæ quæ ab ipso mit-
 tuntur, non deficient, cùm coeperint mitti
 in fines terræ. ¶ Ecce mittuntur mala & 14
 non reuertentur donec veniant super ter-
 ram. ¶ Ignis succenditur, & non extingue- 15
 tur, donec consumat fundamenta terræ.
 ¶ Quemadmodum nō redit sagitta missa 16
 à valido sagittario, sic nō reuertentur ma-
 la quæ missa fuerint in terram. ¶ Væ mihi, 17
 væ mihi, quis me liberabit in illis diebus:
 ¶ Initium dolorum & multi gemitus, ini- 18
 tium famis & multi interitus, initium
 bellorum & formidabunt potestates, ini-
 tium malorum, & trepidabunt omnes.
 ¶ In his quid faciam, cùm venerint mala? 19
 ¶ Ecce fames, & plaga, & tribulatio, & an- 20
 gustia missa sunt flagella in emendatio-
 ne, ¶ & in his omnibus se non conuertent 21
 ab iniquitatibus suis, neque flagellorum
 memores erunt semper. ¶ Ecce, erit anno- 22
 næ vilitas super terram, sic vt putent sibi
 esse directam pacem, & tunc germinabūt
 mala super terram, gladius, fames, & ma-
 gna confusio. ¶ A fame enim plurimi qui 23
 inhabitant terrā interient, & gladius per-
 det

24 det cæteros qui superauerint à fame, & mortui sicut stercorea proicientur, & non erit qui consoletur eos. Derelinquetur enim terra deserta, & ciuitates eius deiicientur. Non derelinquetur qui colat terram, & qui seminet eam. Ligna dabunt fructus, & quis vindemiabit illa? Vua matura fiet, & quis calcabit illam? Erit enim locis magna desertio. Cupiet enim homo hominem videre, vel vocem eius audire. Relinquentur enim de ciuitate decem, & duo de agro qui absconderint se in densis nemoribus, & scissuris petrarum: Quemadmodum derelinquentur in oliueto & singulis arboribus tres aut quatuor oliuæ. aut sicut in vinea vindemiata racemi relinquuntur ab his qui diligenter vineam scrutantur: sic relinquuntur in diebus illis tres aut quatuor ab scrutantibus domos eorum in thomphæa. Et relinquetur terra deserta & agri eius inueterabunt, & viæ eius, & omnes semitæ eius germinabunt spinas, eò quòd non transient homines per eam. Lugebunt virgines non habentes sponso: lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt filia earum non habentes adiutorium: Sponsi earum in bello confundentur, & viri earum in fame exterentur. Audite verò ista, & cognoscite ea serui Domini. Ecce verbum Domini, excipite illud: ne diis credatis de quibus dicit Dominus. Ecce appropinquant mala, & non tardant. Quemadmodum præ-

gnans cùm parit in nono mense filium suum, appropinquante hora partus eius ante horas duas vel tres, dolores circum-
 eunt ventrem eius, & prodeunte infante de ventre non tardabunt vno puncto:
 ¶ sic non morabuntur mala ad prodeun- 40
 dum super terram, & seculi gemet, & dolores circumtenebunt illud. ¶ Audite ver- 41
 bum, plebs mea: parate vos in pugnam, & in malis sic estote, quasi aduenæ terræ.
 ¶ Qui vendit, quasi qui fugiat: & qui e- 42
 mit, quasi qui perditurus. ¶ Qui merca- 43
 tur, quasi qui fructum non capiat: & qui ædificat, quasi non habitaturus. ¶ Qui 44
 seminat, quasi qui non metet: sic & qui vineam putat, quasi non vindemiaturus.
 ¶ Qui nubunt, sic quasi filios non facturi: 45
 & qui non nubunt, sic quasi vidui. ¶ Pro- 46
 ter quod qui laborât, sine causâ laborant:
 ¶ Fructus enim illorum alienigenæ me- 47
 tent, & substantiam illorû rapiant, & domos euertent, & filios eorum captiuabûnt,
 quia in captiuitate & fame generant natos suos. ¶ Et qui negotiantur in rapina, 48
 quantum diu exornât ciuitates & domos suas, & possessiones & personas suas,
 ¶ tantò magis adzelabor eos super pecca- 49
 ra sua dicit Dominus. ¶ Quomodo ze- 50
 latur fornicaria mulierem idoneam & bonam valdè, ¶ Sic zelabitur iustitia ini- 51
 quitatem cùm exornat se, & accusat eam in facie, cùm venerit qui defendat exquirentem omne peccatum super terram.

¶ Propterea nolite similari ei, nec operi- 52

33 bus eius. ¶ quoniam adhuc pusillum, &
 tolletur iniquitas à terra, & iustitia regna-
 34 bit in vos. ¶ Non dicat peccator se non pec-
 casse: quoniam carbones ignis combu-
 ret super caput eius qui dicit: Non pecca-
 ni coram Domino Deo & gloria ipsius.
 35 ¶ Ecce Dominus cognoscet omnia opera
 hominum, & adinventiones illorum, &
 cogitationes illorum, & corda illorum.
 36 ¶ Dixit enim, Fiat terra, & facta est: fiat cæ-
 37 lum, & factum est. ¶ Et in verbo illius stel-
 38 larum. ¶ Qui scrutatur abyssum, & thesau-
 ros illarum: qui mensus est mare, & conce-
 39 ptum eius. ¶ Qui conclusit mare in medio
 aquarum, & suspēdit terram super aquas
 60 verbo suo. ¶ Qui extendit cælum quasi ca-
 61 meram, super aquas fundavit eum. ¶ Qui
 62 posuit in deserto fontes aquarum, & su-
 per verticem montium lacus ad emitten-
 dum flumina ab eminenti petra, ut pota-
 63 ret' terrā. ¶ Qui finxit hominem, & posuit
 cor suum in medio corporis, & misit ei spi-
 63 ritum, vitam & intellectum. ¶ & spiramen
 Dei omnipotentis qui fecit omnia, & scru-
 tinat omnia absconsa in absconsis terræ.
 64 ¶ Hic nouit adinventionem vestram, &
 quæ cogitatis in cordibus vestris, peccan-
 tes & volentes occultare peccata vestra.
 65 ¶ Propter quod Dominus scrutinando
 scrutinauit omnia opera vestra, & tradu-
 66 cet vos omnes, ¶ & vos confusi eritis cum
 processerint peccata vestra coram homi-
 nibus, & iniquitates erunt, quæ accusato-

- 3.

Eccl. 23. c. 25

Luc. 16. d. 15.

Genes. 1. d. 1.

Psa. 146. d. 4.

potaret 3

res stabunt in die illo. ¶ Quid facietis? aut 67
 quomodo abscondetis peccata vestra co-
 rā Deo & angelis eius? ¶ Ecce iudex Deus, 68
 timete eum. Desinite à peccatis vestris, &
 obliuiscamini iniquitates vestras iam age-
 re eas in sempiterno, & Deus educet vos,
 & liberabit de omni tribulatione. ¶ Ec- 69
 ce enim incenditur ardor super vos turbæ
 copiosæ, & rapiunt quosdam ex vobis, &
 cibabunt idôlis occisos: ¶ & qui consense- 70
 rint eis: erunt illis in derisum, & in impro-
 perium, & in conculcationem. ¶ erit enim 71
 locus locus, & in vicinas ciuitates exurre-
 ctio multa super timentes Dominum. ¶ E- 72
 runt quasi insani nemini parcentes: ad di-
 ripiendū & deuaftandum adhuc timentes
 Dominum, ¶ quia deuaftabunt & diripiēt 73
 substārias, & de domibus suis eos deiiciēt.
 ¶ Tunc parebit probatio electorum meo- 74
 rum, vt aurum quod probatur ab igne.
 ¶ Audite dilecti mei dicit Dominus: Ecce 75
 adsunt dies tribulationis, & de his libera-
 bo vos. ¶ Ne timeatis, nec hæsitetis, quo- 76
 niam Deus dux vester est. ¶ Et qui seruat 77
 mandata & præcepta mea, dicit Dominus
 Deus, ne præponderent vos peccata ve-
 ftra, ne supereleuent se iniquitates vestre.
 ¶ Væ qui constringuntur à peccatis suis, & 78
 obteguntur ab iniquitatibus suis, quemad-
 modum ager constringitur à sylua, & spi-
 nis tegitur semita eius per quam non tran-
 sit homo, & excluditur, & mittitur ad de-
 uorationem ignis.

Hieronymi ad Chroma-
tium & Heliodorum
in Tobiam Præ-
fatio.

MIrari non desino exactiōnis vestræ
instantiam. Exigitis enim vt librum
Chaldæo sermone conscriptum, ad Lati-
num stylum traham, Librum vtique To-
biæ: quem Hebræi de cathalogo diuina-
rum scripturarum secantes, his quæ ha-
giographa memorant, manciparunt. Eeci
satis desiderio vestro, non tamen meo stu-
dio. Arguunt enim nos Hebræorum stu-
dia: & imputant nobis, contra suum cano-
nem Latinis auribus ista transferre. Sed
melius esse iudicans Pharisæorum displicere iudicio, & episcoporum iussionibus
deseruire, institi vt potui. Et quia vicina
est Chaldæorum lingua sermoni Hebrai-
co, vtriusque linguæ peritissimum loqua-
cem reperiens, vnius diei laborem arripui:
& quicquid ille mihi Hebraicis verbis ex-
pressit, hoc ego accito notario sermoni-
bus Latinis exposui. Orationibus vestris
mercedem huius operis compensabo cū
gratum vobis didicero me, quod iubere es-
tis dignati, compleisse.

LIBER TOBIAE.

CAP. I.

TOBIAS ex tribu
& ciuitate Nephtha-
li, quæ est in superio-
ribus Galileæ supra
Naasson, post viam
quæ ducit ad occidē-
tem, in sinistro ha-
bens ciuitatem Se-

2. Re. 17. a. 3.
E. 18. b. 9.

phet: ¶ Cùm captus esset in diebus Sal-
manasar regis Assyriorum, in captiuitate
tamen positus, viam veritatis non dese-
ruit, ¶ ita vt omnia quæ habere poterat,
quotidie concaptiuus fratribus, qui erant
ex eius genere, impertiret. ¶ Cùmque esset
iunior omnibus in tribu Nephthali, nihil
tamen puerile gessit in opere. ¶ Denique

3. Re. 12. f. 28

cùm irent omnes ad vitulos aureos, quos
Ieroboam fecerat rex Israël, hic solus fu-
giebat consortia omnium: ¶ & pergebat
in Ierusalem ad templum Domini, & ibi
adorabat Dominum Deum Israël, om-
nia primitiua sua, & decimas suas fideliter
offerens, ¶ ita vt in tertio anno proselytis
& aduenis ministraret omnē decimatio-
nem. ¶ Hæc & his similia secūdum legem
Dei puerulus obseruabat. ¶ Cùm vero fa-
ctus fuisset vir, accepit vxorem Annam
de tribu sua: genuitque ex ea filium, no-
men suum imponens ei, ¶ quem ab infan-
tia timere Deum docuit, & abstinere ab

om.

11 omni peccato. Igitur cum per captiuitatem deuenisset cum vxore sua & filio in ciuitatem Niniuem cum omni tribu sua:
 12 & cum omnes ederent ex cibis gentium,
 C ipse custodiuit animam suam, & nunquam
 13 contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit Domini in toto corde suo; dedit illi Deus gratiam in conspectu
 14 Salmanasar regis: & dedit illi potestatem quocumque uellet ire, habens libertatem
 15 quacumque facere uoluisset. Pergebat ergo ad omnes qui erant in captiuitate,
 16 & monita salutis dabat eis. Cum autem uenisset in Rages ciuitatem Medorum, & ex his quibus honoratus fuerat a rege, ha-
 17 buisset decem talenta argenti: & cum in multa turba generis sui Gabelum egen-
 tem uideret qui erat ex tribu eius, sub chi-
 18 rographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum uero temporis mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius eius pro eo, & filios Israël exosos haberet in conspectu suo.
 19 Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam, & consolabatur eos,
 D diuidebatque unicuique, prout poterat,
 20 de facultatibus suis. Esuriētes alebat, nudisque uelimenta praebebat, & mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibe-
 21 bat. Denique cum reuersus esset rex Sennacherib fugiens a Iudaea plagam, quam circa eum fecerat Deus propter blasphemiam suam, & iratus multos occideret ex filiis Israël, Tobias sepeliebat corpora

enim 13

. 8.

3. Re. 19. g. 32

Ecc. 48. d. 2.

1. Sa. 37. g. 36.

1. Ma. 7. f. 41

2. Ma. 2. c. 19

Infr. 2. b. 8.
4. re. 18. g. 37
2. p. 2. 32. c. 21

eorum. ⁹ At ubi nuntiatum est regi, iussit 22
eum occidi, & tulit omnem substantiam
eius. ⁹ Tobias verò cum filio suo, & cum 23
vxore fugiens, nudus latuit, quia multi di-
ligebant eum. ⁹ Post dies verò quadra- 24
gintaquinque occiderunt regem filii ipsius,
⁹ & reuersus est Tobias in domum suam, 25
omnisque facultas eius restituta est ei.

CAP. II.

Infr. 12. c. 12.

Amos 2. c. 10

1. Mas. d. 14

Expr. 1. d. 23.

Post hæc verò cū esset dies festus Do- A
mini, & factū esset prandium bonum
in domo Tobiae, ⁹ dixit filio suo, Vade, & 2
adduc aliquos de tribu nostra, timentes
Deum, vt epulentur nobiscum. ⁹ Cūq; 3
abiisset, reuersus nuntiauit ei vnum ex fi-
liis Israël iugulatum iacere in platea. Sta-
timq; exiliens de accubitu suo, relinquens
prandiū, ieiunus peruenit ad corpus: ⁹ tol- 4
lensque illud portauit ad domum suam
occultè, vt dum sol occubisset, cautè se-
peliret eum. ⁹ Cūq; occultasset corpus, 5
manducauit panem cū luctu & tremore,
memorans illum sermonem quem dixit 6
Dominus per Amos prophetam, || Dies
festi vestri conuertentur in lamentationē
& luctum. ⁹ Cū verò sol occubisset, 7
abiit, & sepeliuit eum. ⁹ Arguebāt autem 8
eum omnes proximi eius, dicentes, Iam B
huius rei causa interfici iussus es, & vix
effugisti mortis imperiū, & iterum sepelis
mortuos? ⁹ Sed Tobias plus timēs Deum 9
quàm regē, rapiebat corpora occisorum,
& occultabat in domo sua, & mediis no-
ctibus sepeliebat ea. ⁹ Contigit autem vt 10

quadam die fatigatus à sepultura, veniens in domum suam, iactasset se iuxta parietem & obdormisset: & ex nido hirudinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos eius, fieretq; cæcus.

Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus euenire illi, vt posteris daretur exemplum patientiæ eius, sicut & sancti

Iob. Nam cum ab infantia sua semper Deum timuerit, et mandata eius custodierit, non est contristatus contra Deum,

quod plaga cæcitatatis eueniret ei: sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ.

Nam sicut beato Iob insultabant reges: ita isti parentes & cognati eius irridebant

vitam eius dicentes, Vbi est spes tua, pro qua eleemosyna & sepulturas faciebas?

Tobias verò increpabat eos dicens, Nolite ita loqui, quoniam filii sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam

Deus daturus est his qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Anna verò vxor eius

ibat ad opus textrinum quotidie: & de labore manuum suarum victum, quem

cōsequi poterat, deferebat. Vnde factum est, vt hœdum caprarum accipiens detu-

lisset domi. Cuius cum vocem balantis vir eius audisset, dixit, Videte ne fortè fur-

tiuus sit: reddite eum dominis suis, quia nō licet nobis aut edere ex furto aliquid,

aut contingere. Ad hæc vxor eius irata respondit, Manifestè vana facta est spes

tua, & eleemosinæ tuæ modò apparuerunt.

Deut. 22. d. 5.

Iob 2. c. 9.

runt. ¶ Atque his, & aliis huiuscemodi ver-
bis exprobrabat ei.

CAP. III.

Tunc Tobias ingemuit, & cœpit ora-
re cum lachrymis, ¶ dicens, Iustus es
Domine, & omnia iudicia tua iusta sunt:
& omnes viæ tuæ, misericordia, & veri-
tas, & iudicium. ¶ Et nunc Domine me-
mor esto mei, & ne vindictam sumas de
peccatis meis, neque reminiscaris delicta
mea, vel parentum meorum. ¶ Quoniam
non obediimus præceptis tuis, ideo tra-
diti sumus in direptionem, & captiuita-
tem, & mortem, & in fabulam, & in im-
properium omnibus nationibus, in qui-
bus dispersisti nos. ¶ Et nunc Domine ma-
gna iudicia tua, quia non egimus secun-
dum præcepta tua, & non ambulauimus
sinceriter coram te. ¶ Et nunc Domine se-
cundum voluntatem tuam fac mecum,
& præcipe in pace recipi spiritum meum.
Expedit enim mihi mori magis quam vi-
uere. ¶ Eadem itaque die contigit ut Sara
filia Raguelis in Rages ciuitate Medorū,
& ipsa audiret improperium ab vna ex an-
cillis patris sui, ¶ quoniam tradita fuerat
septem viris, & dæmonium nomine Af-
modæus occiderat eos, mox ut ingressi
fuissent ad eam. ¶ Ergo cum pro culpa sua
increparet puellam, respondit ei, dicens,
Amplius ex te non videamus filium, aut
filiam super terram, interfecit virorum
tuorum. ¶ Nunquid & occidere me vis,
sicut iam occidisti septem viros? Ad hanc

Deu. 28. b. 15

*misericor-
diam 5.

vocem

3
 11
 A
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 B
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 10
 11

vocem perrexit in superius cubiculum do-
 mus suæ: & tribus diebus, & tribus nocti-
 bus non manducauit, neque bibit. ¶ sed in
 oratione persistens cum lachrymis depre-
 cabatur Deum, vt ab isto improperio
 liberaret eam. ¶ Factum est autem die ter-
 tia, dum compleret orationem, benedi-
 cens Dominum, ¶ dixit, Benedictum est
 nomen tuum Deus patrum nostrorum:
 qui cum iratus fueris, misericordiam fa-
 cies, & in tempore tribulationis peccata
 dimittis his qui inuocant te. ¶ Ad te Do-
 mine faciem meam conuerto, ad te ocu-
 los meos dirigo. ¶ Peto Domine vt de vin-
 culo improperii huius absoluas me, aut
 certè desuper terram eripias me. ¶ Tu scis
 Domine quia nunquã concupiui virum,
 & mundam seruauì animam meam ab
 omni concupiscentia. ¶ Nunquam cum
 ludentibus miscui me: neque cum his qui
 in leuitate ambulant, participẽ me præ-
 bui. ¶ Virum autem cum timore tuo, nõ
 cum libidine mea consensì suscipere. ¶ Et
 aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan
 mihi non fuerunt digni: quia forsitan vi-
 ro alii conseruasti me. ¶ Non est enim in
 hominis potestate cõsiliu tuum. ¶ Hoc
 D autem pro certo habet omnis qui te co-
 lit, quòd vita eius, si in probatione fuerit,
 coronabitur: si autem in tribulatione fue-
 rit, liberabitur: & si in corruptione fuerit,
 ad misericordiam tuam venire licebit.

Non enim delectaris in perditionibus no-
 stris: quia post tempestatem tranquillum

facis, & post lachrymationem & fletum, exultationem infundis. ¶ Sit nomē tuum Deus Israël benedictum in secula. ¶ In illo tempore exauditæ sunt preces amborum in conspectu gloriæ summi Dei: ¶ & missus est Angelus Domini sanctus Raphael, vt curaret eos: ambos, quorum vno tempore sunt orationes in conspectu Domini recitatæ.

CAP. IIII.

¶ Igitur cū Tobias putaret orationem suam exaudiri vt mori potuisset, vocauit ad se Tobiam filium suum, ¶ dixitque ei; Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo quasi fundamentum construe.

¶ Cū accepit Deus animā meam, corpus meum sepeli: & honorē habebis matris tuæ omnibus diebus vitæ eius. ¶ Memor enim esse debes quæ & quanta pericula passa sit propter te in vtero suo. ¶ Cū autem & ipsa compleuerit tempus vitæ suæ, sepelias eam circa me. ¶ Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum: & caue ne aliquando peccato consentias, & prætermittas peccata Domini Dei nostri. ¶ Ex substantia tua fac elemosynam, & noli auertere faciem tuam ab vilo paupere: ita enim fiet vt nec à te auertatur facies Domini. ¶ Quo modo potueris, ita esto misericors. ¶ Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter imperitari stude. ¶ Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, ¶ quoniam

Eccl. 7.c.29.
Ecc. 20.b.12.

Luc. 14.c.13.
Prou. 3.b.9.
Eccl. 4.a.1.
Eccl. 14.b.13.
Eccl. 35.a.1.

Eccl. 29.c.15.

eleemosyna ab omni peccato, & à morte
 liberat, & non patietur animam ire in te-
 12 nebras. ¶ Fiducia magna erat coram fun-
 C mo Deo, eleemosyna omnibus facien-
 13 tibus eam. ¶ Attende tibi fili mi ab om-
 ni fornicatione: & præter uxorem tuam
 14 nunquam patriatis crimen scire. ¶ Super-
 biam nunquam in tuo sensu, aut in tuo
 verbo dominari permittas: in ipsa enim
 15 initium sumpsit omnis perditio. ¶ Qui-
 cunque tibi aliquid operatus fuerit, sta-
 tum ei mercedem restitue, & merces mer-
 cenarii tui apud te omnino non rema-
 16 neat. ¶ Quod ab alio oderis fieri tibi, vi-
 17 de ne tu aliquando alteri facias. ¶ Panem
 tuum cum esurientibus & egenis come-
 18 de: & de vestimētis tuis nudos tege. ¶ Pa-
 nem tuum, & vinum tuum super sepul-
 turam iusti constitue, & noli ex eo man-
 19 ducare, & bibere cum peccatoribus. ¶ con-
 20 silium semper à sapiente perquire. ¶ Om-
 ni tempore benedic Deum: & pete ab eo
 ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua
 21 in ipso permaneant. ¶ Indico etiam tibi fi-
 li mi, dedisse me decem talenta argenti,
 dū adhuc infantulus esses, Gabelo, in Ra-
 ges ciuitate Medorum, & chirographum
 22 eius apud me habeo: ¶ & ideo perquire
 quomodo ad eum peruenias, & recipias
 ab eo supra memoratum pondus argen-
 ti, & restituas ei chirographum suum.
 23 ¶ Noli timere fili mi, pauperem quidem
 vitā gerimus, sed multa bona habebimus
 si timuerimus Deum, & recesserimus ab

1. Tim. 4. 3.

Gene. 3. 4. 5.

Leu. 19. c. 23.

Deu. 24. c. 14.

Matt. 7. 6. 12.

Luc. 6. c. 31.

Luc. 14. c. 14.

Rom. 8. d. 1.

omni peccato, & fecerimus bene.

CAP. V.

Tunc respondit Tobias patri suo, & dixit, Omnia quæcunque præcepisti mihi faciam pater. ¶ Quomodo autem pecuniam hanc requiram, ignoro, ille me nescit, & ego eum ignoro: quod signum dabo ei? Sed neque viam, per quam pergatur illuc, aliquando cognoui. ¶ Tunc pater suus respondit illi, & dixit, Chirographum quidē illius apud me habeo: quod dum illi ostenderis statim restituet. ¶ Sed perge nunc, & inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum salua mercede sua: dum adhuc viuo, vt recipias eam. ¶ Tunc egressus Tobias, inuenit iuuenem splendidū, stantem, præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum. ¶ Et ignorans quod Angelus Dei esset, salutauit eum, & dixit, Vnde te habemus bone iuuenis? At ille respondit, Ex filiis Israēl. Et Tobias dixit ei, Nosti viam quæ ducit in regionem Medorum? Cui respondit, Noui, & omnia itinera eius frequenter ambulauī, & mansi apud Gabelum fratrem nostrum qui moratur in Rages ciuitate Medorū. quæ posita est in monte Ecbatanis. ¶ Cui Tobias ait, Sustine me obsecro, donec hæc ipsa nuntiem patri meo. ¶ Tunc ingressus Tobias, indicauit vniuersa hæc patri suo. Super quæ admiratus pater, rogauit vt introiret ad eum. ¶ Ingressus itaque salutauit eum, & dixit, Gaudium tibi sit semper. ¶ Et ait Tobias, Quale gaudium

mibi

mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen
 13 cæli non video. ¶ Cui ait iuuenis, Forti a-
 nimo esto, in proximo est vt à Deo cure-
 14 ris. ¶ Dixit itaque ille Tobias, Nunquid
 poteris perducere filium meum ad Gabe-
 C lum in Rages ciuitatem Medorum? &
 cum redieris, restituum tibi mercedē tu-
 15 am. ¶ Et dixit ei Angelus, Ego ducam, &
 16 reducam eum ad te. ¶ Cui Tobias respon- ^{secum 7.}
 dit, Rogo te, indica mihi, de qua domo,
 17 aut de qua tribu es tu? ¶ Cui Raphael an-
 gelus dixit, Genus quæris mercenarii: an
 ipsum mercenarium qui cū filio tuo eat?
 18 ¶ Sed ne fortè sollicitū te reddam, ego sum
 19 Azarias Ananiæ magni filius. ¶ Et Tobias
 respondit, Ex magno genere es tu. Sed pe-
 to ne irasaris quòd voluerim cognosce-
 20 re genus tuum. ¶ Dixit autem illi Ange-
 D lus, Ego sanum ducam, & sanum tibi re-
 21 ducam filium tuum. ¶ Respondens autem
 Tobias, ait, Bene ambuletis, & sit Deus in
 itinere vestro, & Angelus eius comitetur
 22 vobiscum. ¶ Tunc paratis omnibus quæ
 erant in via portāda, fecit Tobias vale pa-
 tri suo & matri suæ, & ambulauerūt am-
 23 bo simul. ¶ Cūque profecti essent, cœpit ^{Infr. 10. 1. 45}
 mater eius flere, & dicere, Baculum senē-
 ctutis nostræ tulisti, & transmisisti à no-
 24 bis. ¶ Nunquam fuisset ipsa pecunia, pro
 25 qua misisti eum. ¶ Sufficiebat enim nobis
 paupertas nostra, vt diuitias computare-
 mus hoc, quod videbamus filiū nostrum.
 26 Dixitque ei Tobias, Noli flere, saluus per-
 ueniet filius noster, & saluus reuertetur

ad nos, & oculi tui videbunt illum. ¶ Cre- 27
do enim quòd Angelus Dei bonus comi-
tetur ei, & bene disponat omnia quæ cir-
ca eum geruntur, ita vt cum gaudio re-
uertatur ad nos. ¶ Ad hanc vocem cessa- 28
uit mater eius flere, & tacuit.

CAP. VI.

Profectus est autem Tobias, & canis A
secutus est eum, & mansit prima man-
sione iuxta fluum Tigris. ¶ Et exiit vt
lauaret pedes suos, & ecce piscis immanis
exiit ad deuorandum eum. ¶ Quem ex- 3
pauescens Tobias, clamauit voce magna,
dicens, Domine, inuadit me. ¶ Et dixit ei 4
Angelus, Apprehende branchiam eius, &
trahe eum ad te. Quod cum fecisset, at-
traxit eum in sicum, & palpitare cœpit
ante pedes eius. ¶ Tunc dixit ei Angelus, 5
exentera hunc piscem: & cor eius, & fel,
& iecur repone tibi. sunt enim hæc ne-
cessaria ad medicamenta vtiliter. ¶ Quod 6
cum fecisset, assauit carnes eius, & secum
tulerunt in via: cætera salierunt quæ suffi-
cerent eis, quousque peruenirēt in Rages
ciuitatem Medorum. ¶ Tunc interrogauit 7
Tobias Angelum, & dixit ei, Obsecro te B
Azaria frater, vt dicas mihi, quod reme-
dium habebunt ista quæ de pisce seruare
iussisti? ¶ Et respondens Angelus dixit ei, 8
Cordis eius particulam si super carbonem
ponas, fumus eius extricat omne genus
dæmoniorum, siue à viro, siue à muliere,
ita vt ultra nō accedat ad eos. ¶ Et fel va- 9
let ad yngendos oculos in quibus fuerit
albu-

10 albugo, & sanabuntur. ¶ Et dixit ei To-
 bias, Vbi vis vt maneamus? Respondensq;
 11 Angelus, ¶ ait, Est hic Raguel nomine, vir
 propinquus de tribu tua, & hic habet fi-
 liam nomine Saran, sed neq; masculum,
 neque foeminam vllam habet aliam præ-
 12 ter eam. ¶ Tibi debetur omnis substantia
 C eius, & oportet eā te accipere coniugem.
 13 ¶ Pete ergo eam à patre eius, & dabit tibi
 14 eam in vxorem. ¶ Tunc respondit Tobias,
 & dixit, Audio quia tradita est septem vi-
 ris: & mortui sunt: sed & hoc audiui, quia
 15 dæmonium occidit illos. ¶ Timeo ergo
 ne fortè & mihi hæc eueniant: & cum
 sim vnicus parentibus meis, deponam se-
 nectutem illorum cum tristitia ad infe-
 16 ros. ¶ Tunc Angelus Raphael dixit ei, Au-
 di me, & ostendam tibi qui sunt quibus
 17 præualere potest dæmonium. ¶ Hi nam-
 que qui coniugium ita suscipiunt, vt De-
 um à se, & à sua mente excludant, & suæ
 libidini ita vacent, sicut equus & mulus,
 D quibus non est intellectus: habet potesta-
 18 tem dæmonium super eos. ¶ Tu autem
 cum acceperis eam, ingressus cubiculum,
 per tres dies continens esto ab ea, & nihil
 aliud, nisi orationibus vacabis cum ea.
 19 ¶ Ipsa autem nocte, incenso iecore piscis,
 20 fugabitur dæmonium. ¶ Secūda verò no-
 cte in copulatione sanctorum patriarcha-
 21 rum admittēris. ¶ Tertia autem nocte be-
 nedictionem consequēris, vt filii ex vo-
 22 bis procreentur incolumes. ¶ Trāfacta au-
 tem tertia nocte, accipies virginem cū ti-

Nu. 27. b. 3.

Co 36. c. 8.

more Domini, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in semine Abrahamæ benedictionem in filiis consequaris.

CAP. VII.

Ingressi sunt autem ad Raguelem, & suscepit eos Raguel cum gaudio. Intuensque Tobiam Raguel, dixit Annæ uxori suæ, Quam similis est iuuenis iste consobri-
no meo. Et cum hæc dixisset, ait, Unde estis iuuenes fratres nostri? At illi dixerunt, Ex tribu Nephthali sumus, ex captiuitate Ninive. Dixitque illis Raguel, Nostis Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt, Nouimus. Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit Angelus ad Raguelem, Tobias de quo interrogas, pater istius est. Et misit se Raguel, & cum lachrymis osculatus est eum, & plorans super collum eius, dixit, benedictio sit tibi fili mi, quia boni & optimi viri filius es. Et Anna uxor eius, & Sara ipsorum filia lachrymata sunt. Postquam autem locuti sunt, præcepit Raguel occidi arietem, & parari conuiuium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium, Tobias dixit, Hic ego hodie non manducabo neque bibam, nisi prius petitionem meam confirmes, & promittas mihi dare Saram filiam tuam. Quo audito verbo Raguel, expauit sciens quid eueniret illis septem uiris qui ingressi sunt ad eam: & timere coepit ne forte huic similiter contingeret. Et cum nutaret, & non daret petenti ullum responsum, dixit ei angelus, Noli timere dare eam illi, quoniam

huic timenti Deum debetur coniunx filia
 tua: propterea alius non potuit habere il-
 lam. ¶ Tūc dixit Raguel, Nō dubito quōd
 Deus preces & lachrymas meas in cōspe-
 ctu suo admiserit. ¶ Et credo quoniā ideo
 fecit vos venire ad me, vt ista coniunge-
 retur cognationi suæ: secundum legē Moy-
 si: & nunc noli dubium gerere quōd tibi
 eam tradam. ¶ Et apprehendens dexteram
 filie suæ, dextræ Tobie tradidit, dicens,
 Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Ia-
 cob vobiscum sit, & ipse coniungat vos,
 impleatque benedictionem suam in vo-
 bis. ¶ Et accepta charta fecerunt conscri-
 ptionem coniugii. ¶ Et post hæc epulati
 sunt benedicentes Deum. ¶ Vocauitque
 Raguel ad se Annam vxorē suam, & præ-
 cepit ei vt præpararet alterū cubiculum.
 ¶ Et introduxit illuc Saram filiam suam,
 & lachrymata est. ¶ Dixitque ei, Forti ani-
 mo esto filia mea: Dominus cæli det tibi
 gaudium pro tædio quod perpessā es.

CAP. VIII.

Postquam verò cœnauerunt, introdu-
 xerunt iuuenem ad eam. ¶ Recordatus
 itaque Tobias sermonem angeli, protulit
 de castidili suo partem iecoris, posuitque
 eam super carbones viuos. ¶ Tūc Raphael
 angelus apprehendit dæmonium, & reli-
 gavit illud in deserto superioris Aegypti.
 ¶ Tunc hortatus est virginem Tobias, di-
 xitque ei, Sara, exurge, & deprecemur
 Deum hodie, & cras, & secundum cras:
 quia his tribus noctibus Deo iungimur:

in m m s ter

tertia autē transacta nocte, in nostro eri-
 mus coniugio. ¶ Filii quippe sanctorū su-
 mus, & non possumus ita coniungi sicut
 gentes quæ ignorant Deum. ¶ Surgentes
 autem pariter, instanter orabant ambo si-
 mul, vt sanitas daretur eis. ¶ Dixitque To-
 bias, Domine Deus patrū nostrorum, be-
 nedicāt te cæli & terræ, mareq; & fontes,
 & flumina, & omnes creaturæ tuæ quæ
 in eis sunt. ¶ Tu fecisti Adā de limo terre,
 deditique ei adiutoriū Heniam. ¶ Et nunc
 Domine tu scis quia nō luxuriæ causa ac-
 cipio sororē meam=coniugem, sed sola
 posteritatis dilectione, in qua benedica-
 tur nomen tuum in secula seculorū. ¶ Di-
 xit itaque Sara, miserere nobis Domine,
 miserere nobis, & consenescamus ambo
 pariter sani. ¶ Et factū est circa pullorum
 cantū, accersiri iussit Raguel seruos suos,
 & abierūt cum eo pariter vt foderent se-
 pulchrum. ¶ Dicebat enim, Ne fortē simi-
 li modo euenerit ei, quo & cæteris illis se-
 ptem viris qui sunt ingressi ad eā. ¶ Cum-
 que parassent fossam, reuersus Raguel ad
 vxorem suam, dixit ei, ¶ Mitte vnā ex an-
 cillis tuis, & videat si mortuus est, vt sepe-
 liam eum antequam illucescat dies. ¶ At
 illa misit vnā ex ancillis suis: Quæ in-
 gressa cubiculum, reperit eos saluos &
 incolumes, secum pariter dormientes. ¶ Et
 reuersa nuntiauit bonum nuntium, &
 benedixerunt Dominum, Raguel videli-
 cet & Anna vxor eius, ¶ & dixerunt, Be-
 nedicimus te Domine Deus Israël, quia
 non

non contigit quemadmodū putabamus.
 17 Fecisti enim nobiscum misericordiam
 tuam, & exclusisti à nobis inimicum per-
 18 sequentem nos. Misertus es autē duobus
 D vnicis. Fac eos Domine plenius benedi-
 cere te: & sacrificiū tibi laudis tuæ, & suæ
 sanitatis offerre, vt cognoscat vniuersitas
 gentium, quia tu es Deus solus in vniuer-
 20 sa terrā. Statimque præcepit seruis suis
 Raguel, vt replerent fossam quam fece-
 21 rant, priusquam elucesceret. Vxori au-
 tem suæ dixit vt instrueret conuiuium, &
 præpararet omnia quæ in cibos erāt iter
 22 agentibus necessaria. Duas quoque pin-
 gues vaccas, & quatuor arietes occidi fe-
 cit, & parari epulas omnibus vicinis suis,
 23 cunctisque amicis. Et adiurauit Raguel
 Tobiam, vt duas hebdomadas moraretur
 24 apud se. De omnibus autem quæ possi-
 debat Raguel, dimidiam partē dedit To-
 biæ, & fecit hanc scripturam, vt pars di-
 midia quæ supererat post obitū eorum,
 Tobie Dominio deueniret.

CAP. IX.

A Tunc vocauit Tobias Angelum ad se,
 quem quidem hominē existimabat:
 dixitque ei, Azaria frater, peto vt auscul-
 2 tes verba mea. Si meipsum tradam tibi
 seruum, non ero condignus prouidentie
 3 tuæ. Tamen obsecro te vt assumes tibi
 animalia siue seruitia, & vadas ad Gabelū
 in Rages ciuitatem Medorum: reddasque
 ei chirographum suum, & recipies ab eo
 pecuniam, & roges eum venire ad nu-

p^{er} meas. ¶ Scis enim ipse quoniam nu-
 merat pater meus dies: & si tardauero v. B
 na die plus, contristatur anima eius. ¶ Et
 certe vides quomodo adiurauit me Ra-
 guel, cuius adiuramentum spernere non
 possum: ¶ Tunc Raphael assumens qua-
 tuor ex seruis Raguelis, & duos camelos,
 in Rages ciuitatem Medorum perrexit: &
 inueniens Gabelum, dedit ei chirogra-
 phum suum, & recepit ab eo omnē pe-
 cuniam. ¶ Indicauitque ei de Tobia filio
 Tobia, omnia quæ gesta sunt: fecitque eū
 secum venire ad nuptias. ¶ Cūque in-
 gressus esset domum Raguelis, inuenit
 Tobiam discumbentem: & exiliens, oscu-
 laui sunt seinuicem: & fleuit Gabelus, be-
 nedixitque Deus, & dixit, ¶ Benedicat te
 Deus Israël, quia filius es optimi viri, &
 iusti, & timentis Deum, & eleemosynas
 faciētis: ¶ & dicatur benedictio super vxo-
 rem tuam, & super parentes vestros: &
 videatis filios vestros, & filios filiorum
 vestrorum vsque in tertiam & quartam
 generationem: & sit semen vestrum be-
 nedictum à Deo Israël, qui regnat in se-
 cula seculorum. ¶ Cūque omnes dixis-
 sent, amen, accesserunt ad conuiuium: sed
 & cum timore Domini nuptiarum con-
 uiuium exercebant.

CAP. X.

CVM verò moras faceret Tobias, cau-
 sa nuptiarū, sollicitus erat pater eius
 Tobias, dicens, Putas quare moratur fi-
 lius meus, aut quare detentus est ibi? ¶ Pu-
 rasne

3 tásne Gabelus mortuus est, & nemo red-
 det illi pecuniam? ⁹ Cœpit autem contri-
 ftari nimis ipse & Anna vxor eius cū eo:
 & cœperūt ambo simul flere: eo quòd die
 4 statuto minimè reuerteretur filius eorū
 ad eos. ⁹ Flebat igitur mater eius irreme-
 diabilibus lachrymis, atque dicebat, **H**eu *sup. 5. d. 230*
 B heu me fili mi, vt quid te misimus peregrini-
 nari, lumen oculorum nostrorum, bacu-
 lum senectutis nostræ, solatium vitæ no-
 5 stræ, spem posteritatis nostræ; ⁹ Omnia si-
 mul in te vno habentes, te nō debuimus
 6 dimittere ire à nobis. ⁹ Cui dicebat To-
 bias, Tace, & noli turbari, sanus est filius
 noster: satis fidelis est vir ille cum quo mi-
 7 simus eum. ⁹ Illa autem nullo modo con-
 solari poterat, sed quotidie exiliens cir-
 cunspiciebat & circuibat vias omnes per
 8 quas spes remeandi videbatur, vt procul
 videret eum, si fieri posset, venientem. ⁹ At
 C verò Raguel dicebat ad generum suum,
 Mane hic, & ego mittam nuntium salu-
 9 tis de te ad Tobiam patrem tuum. ⁹ Cui
 Tobias ait, Ego noui quia pater meus &
 mater mea modò dies computant, & cru-
 10 ciatur spiritus eorum in ipsis. ⁹ Cūmq̃ue
 verbis multis rogaret Raguel Tobiam, &
 ille eum nulla ratione vellet audire, tra-
 didit ei Saram, & dimidiam partem om-
 nis substantiæ suæ in pueris, in puellis, in
 pecudibus, in camelis, & in vaccis & in pe-
 cunia multa: & saluum atque gaudētem
 11 dimisit eum à se, ⁹ dicens, Angelus Domi-
 D ni sanctus sit in itinere vestro, perducatur

que vos incolumes, & inueniatis omnia rectè circa parentes vestros, & videant oculi mei filios vestros priusquàm moriar. ¶ Et apprehendentes parentes filiam suam, osculati sunt eam, & dimiserunt iremonentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & seipsam irreprehensibilem exhibere.

CAP. XI.

Cumque reuerterentur, peruenerunt ad Charan quæ est in medio itinere contra Niniuen, undecimo die. ¶ Dixitque Angelus, Tobia frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. ¶ Si placet itaque tibi, præcedamus, & lento gradu insequantur iter nostrum familiæ, simul cum coniuge tua, & cum animalibus. ¶ Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphael ad Tobiam, Tolle tecum ex felle piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt. ¶ Anna autem sedebat secus viam quotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo. ¶ Et dum ex eodem loco specularetur aduentum eius, vidit à longe, & ilico agnouit venientem filium suum: currensque nuntiauit viro suo, dicens, Ecce venit filius tuus. ¶ Dixitque Raphael ad Tobiam, At vbi introieris domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & osculare eum. ¶ Statimque lini super oculos eius felle isto piscis, quod portas tecum. Scias enim quoniàm mox aperientur oculi eius,

eius, & videbit pater tuus lumē cæli, & in
 9 aspectu tuo gaudebit. ¶ Tunc præcucurrit
 canis, qui simul fuerat in via: & quasi nū-
 tius adueniens, blandimento suæ caudæ
 10 gaudebat. ¶ Et consurgēs cæcus pater eius,
 cœpit offendens pedibus currere: & data
 manu puero, occurrit obuiam filio suo.
 11 ¶ Et suscipiens osculatus est eum cū vxo-
 re sua, & cœperunt ambo flere præ gau-
 12 dio. ¶ Cūque adorassent Deum, & gra-
 tias egissent, consederunt. ¶ Tunc lumen
 13 Tobias de felle piscis, liniuit oculos patris
 14 sui. ¶ Et sustinuit quasi dimidiam ferē ho-
 ram: & cœpit albugo ex oculis eius, qua-
 15 si membrana oui, egredi. ¶ Quam appre-
 hendens Tobias traxit ab oculis eius, ita-
 16 timque visum recepit. ¶ Et glorificabant
 Deum, ipse videlicet & vxor eius, & om-
 17 nes qui sciebant eum. ¶ Dicebatque To-
 bias, Benedico te Domine Deus Israël,
 quia tu castigasti me, & tu saluasti me: &
 18 ecce, ego video Tobiam filium meū. ¶ In-
 gressa est etiam post septē dies Sara vxor
 filii eius, & omnis familia & pecora sana,
 & cameli: & pecunia multa vxoris, sed &
 19 illa pecunia quā receperat à Gabelo: ¶ &
 narrauit parentibus suis omnia beneficia
 Dei quæ fecisset circa eū per hominem
 20 qui eum duxerat. ¶ Veneruntque Achior
 & Nabath consobrini Tobia, gaudentes
 ad Tobiam, & congratulantes ei de om-
 nibus bonis quæ circa illum ostenderat
 21 Deus. ¶ Et per septem dies epulantes, om-
 nes cum gaudio magno gauisi sunt.

Tunc vocauit ad se Tobias filium suum, dixitque ei, Quid possumus dare viro isti sancto, qui venit tecum? ² Respon- dens Tobias, dixit patri suo, Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis eius? ³ Me duxit & reduxit sanum, pecuniam à Gabelo ipse recepit, uxorem ipse me habere fecit, & dæmonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus eius fecit, meipsum à deuoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hæc poterimus dignum dare? ⁴ Sed peto te pater mi, vt roges eum, si fortè dignabitur medietatem de omnibus quæ allata sunt, sibi assumere. ⁵ Et vocantes eum, pater scilicet & filius, tulerunt eum in partem: & rogare coeperunt vt dignaretur dimidiam partem omnium quæ attulerant, acceptam habere. ⁶ Tunc dixit eis occulte, Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viuētibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. ⁷ Etenim sacramentum regis abscondere, bonum est: opera autem Dei reuelare & confiteri, honorificum est. ⁸ Bona est oratio cum ieiunio: & eleemosyna magis quam thesauros auri recondere. ⁹ Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit inuenire misericordiam & vitam æternam. ¹⁰ Qui autem faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ. ¹¹ Manifesto

e. 10.

ergo

C ergo vobis veritatem, & non abscondam
 12 à vobis occultum sermonem. ¶ Quando Sup. 2. d. 50
 orabas cum lachrymis, & sepeliebas mor-
 tuos, & derelinquebas prandium tuum:
 & mortuos abscondebas per diem in do-
 mo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtu-
 13 li orationem tuam Domino. ¶ Et quia
 acceptus eras Deo, necesse fuit vt tenta-
 14 tio probaret te. ¶ Et nunc misit me Do-
 minus vt curarem te, & Saram vxorem fi-
 15 lii tui à dæmonio liberarem. ¶ Ego enim
 sum Raphael Angelus, vnus ex septem,
 16 qui astamus ante Dominum. ¶ Cùmque
 hæc audissent, turbati sunt, & trementes
 ceciderunt super terram in faciem suam.
 17 ¶ Dixitque eis Angelus, Pax vobis, nolite ti-
 18 mere. ¶ Etenim cùm essem vobiscum, per
 voluntatē Dei eram: ipsum benedicite, &
 19 cantate illi. ¶ Videbar quidem vobiscum
 manducare, & bibere, sed ego cibo inuisi-
 bili, & potu, qui ab hominibus videre nō
 20 potest, vtor. ¶ Tēpus est ergo vt reuertar
 ad eum qui me misit: vos autem benedici-
 te Deū, & narrate omnia mirabilia eius.
 21 ¶ Et cùm hæc dixisset, ab aspectu eorum
 ablatu est, & vltra eum videre nō potue-
 22 runt. ¶ Tunc prostrati per horas tres in fa-
 ciem, benedixerunt Deum: & exurgentes
 narrauerunt omnia mirabilia eius.

CAP. XIII.

A Periens autē Tobias senior os suum,
 benedixit Dominum, & dixit: Ma-
 gnus es Domine in æternum, & in omnia
 2 secula regnum tuum, ¶ quoniam flagel-
 las,

*Deu. 32. f. 39**1. Reg. 2. d. 6.**Sap. 16. d. 13.*

las, & saluas: deducis ad inferos, & red-
 cis: & non est qui effugiat manum tuam,
 ¶ Confitemini domino filii Israël, & in cō-
 spectu gentium laudate eum: ¶ quoniam
 ideo dispersit vos inter gentes, quæ igno-
 rant eum, vt vos enarretis mirabilia eius,
 & faciatis scire eos quia nō est alius Deus
 omnipotens præter eum. ¶ Ipse castigauit
 nos propter iniquitates nostras, & ipse
 saluabit nos propter misericordiam suam.
 ¶ Aspiciate ergo quæ fecit nobiscum, & cū
 timore & tremore cōfitemini illi: regemq;
 seculorum exaltate in operibus vestris.
 ¶ Ego autem in terra captiuitatis mee con-
 fitebor illi: quoniam ostendit maiestatem
 suam in gentem peccatricē. ¶ Conuertimini
 itaq; peccatores, & facite iustitiā coram
 Deo, credentes quod faciat vobiscum mi-
 sericordiam suam, ¶ Ego autem, & ani-
 ma mea in eo lætabimur. ¶ Benedicite Do-
 minum omnes electi eius: agite dies læti-
 tiæ, & confitemini illi. ¶ Ierusalem ciuitas
 Dei castigauit te Dominus in operibus
 manuum tuarum. ¶ Confitere Domino
 in bonis tuis, & benedic Deum seculorum
 vt reedificet in te tabernaculum suum, &
 reuocet ad te omnes captiuos, & gaudeas
 in omnia secula seculorum. ¶ Luce splen-
 dida fulgebis, & omnes fines terræ adora-
 bunt te. ¶ Nationes ex longinquo ad te
 venient, & munera deferentes, adorabunt
 in te Dominum, & terram tuam in san-
 ctificationem habebunt. ¶ Nomen enim
 magnum inuocabunt in te. ¶ Maledicti
 erunt

erunt qui contempserint te: & condemnati erunt omnes qui blasphemauerint te: benedictique erunt qui ædificauerint te. ¶ Tu autem lætaberis in filiis tuis, quoniã omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum. ¶ Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent super pace tua. ¶ Anima mea benedic Dominum, quoniã liberauit Ierusalem ciuitatem suam à cunctis tribulationibus eius: Dominus Deus noster. ¶ Beatus ero, si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem Ierusalem. ¶ Por- *Apoc. 21. f. 23*
 tæ Ierusalẽ ex sapphiro & smaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius. ¶ Et lapide candido, & mundo omnes plateæ eius sternentur: & per vicos eius halleluia cãtabitur. ¶ Benedictus Dominus, qui exaltauit eam vt sit regnum eius in secula seculorum super eam, Amen.

CAP. XIII.

A ET consummati sunt sermones Tobie. Et postquam illuminatus est Tobias, vixit annis quadraginta duobus, & vidit filios nepotum suorum. ¶ Completis itaque annis centum duobus, sepultus est honorificè in Niniue. ¶ Quinquaginta nanque & sex annorum lumen oculorum amisit: sexagenarius verò recepit. ¶ Reliquum verò vitæ suæ in gaudio fuit, & cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace. ¶ In hora autem mortis suæ vocauit ad se Tobiam filium suum, & septem iuuenes filios suos nepotes suos, dixitque eis: ¶ Propè erit inte-

ritus Niniue . non enim excidit verbum
 Domini: & fratres nostri qui dispersi sunt
 à terra Israël reuertentur ad eam. ¹ Omnis
² autem deserta terra eius replebitur, & do- **B**
 mus Dei quæ in ea incensa est, iterum reedi-
 ficabitur: ibique reuertentur omnes timen-
 tes Deum, ³ & relinquent gētes idola sua, &
 & venient in Ierusalē, & inhabitabunt in
 ea: ⁴ & gaudebunt in ea omnes reges ter-
 ræ adorantes Regem Israël. ⁵ Audite ergo ¹⁰
 filii mei patrem vestrum: seruite domino in C
 veritate, & inquirete vt faciatis quæ placi-
 ta sunt illi. ⁶ & filiis vestris mandate vt fa- ¹¹
 ciant iustitias & eleemosynas, vt sint me-
 mores Dei, & benedicant eum in omni
 tempore in veritate, & in tota virtute sua.
⁷ Nunc ergo filii audite me, & nolite ma- ¹²
 nere hic: sed quacunq; die sepelieritis ma-
 trem vestram circa me in vno sepulchro, ex
 eo dirigite gressus vestros vt exeatis hinc.
⁸ Video enim quia iniquitas eius finē da- ¹³
 bit ei. ⁹ Factum est autē post obitum ma- ¹⁴
 tris suæ, Tobias abscessit ex Niniue cum
 vxore sua, & filiis, & filiorum filiis, & re-
 uersus est ad soceros suos. ¹⁰ Inuenitque ¹⁵
 eos incolumes in senectute bona, & cu-
 ram eorum gessit, & ipse clausit oculos D
 eorum: & omnem hæreditatem domus
 Raguelis ipse percepit: viditq; quintam ge-
 nerationem, filios filiorum suorum. ¹¹ Et ¹⁶
 completis annis nonaginta nouem in ti-
 more Domini cum gaudio sepelierunt eum.
¹² Omnis autem cognatio eius, & omnis ge- ¹⁷
 neratio eius in bona vita, & in sancta con-
 uersa-

PRAEFATIO B. HIERO. 353
uerfatione permanfit, ita vt accepti effent
tam Deo, quàm hominibus, & cunctis
habitantibus in terra.

Hieronymi præfatio in librum Iudith.

A Pud Hebræos, liber Iudith inter ha-
giographa legitur: cuius authoritas ad
roboranda illa quæ in contentionem ve-
niunt, minus idonea iudicatur. Chaldæo
tamē sermone conſcriptus inter historias
cōputatur. Sed quia hūc librum ſynodus
Nicena in numero ſanctarum ſcriptura-
rum legitur computaſſe, acquieui poſtu-
lationi veſtræ, imò exactiōni: & ſepoſitis
occupationibus, quibus vehementer arctā
bar, huic vnam lucubratiunculam dedi
magis ſenſum è ſenſu, quàm ex verbo ver-
bum transferens. Multorum codicum va-
rietatem vitiōſiſſimam amputaui: ſola ea
quæ intelligentia integra in verbis Chal-
dæis inuenire potui, latinis expreſſi, Acci-
pite Iudith viduam caſtitaſis exemplum,
& triumphali laude perpetuis eam præ-
coniis declarate. Hanc enim non ſolūm
fœminis, ſed & viris imitabilem dedit, quī
caſtitaſis eius remunerator, virtutem ei ta-
lem tribuit, vt inuietum omnibus homi-
nibus vinceret, & inſuperabilem ſupera-
ret.

LIBER IVDITH.

CAP. I.

ARPHAXAD ita-
que rex Medorū sub-
iugauerat multas gē-
tes imperio suo, & i-
pse ædificauit ciuita-
tem potentissimam,
quam appellauit Ec-
batanis. ¶ Ex lapidi-

bus quadratis & sectis, fecit muros eius in
altitudinem cubitorum septuaginta, & in
latitudinem cubitorum triginta: turres ve-
rò eius posuit in altitudinem cubitorum
centum. ¶ Per quadrum verò earum latus;
vtrunq; vicenorum pedum spatio tende-
batur, posuitq; portas eius in altitudinem
currium. ¶ Et gloriabatur quasi potens in
potentia exercitus sui, & in gloria qua-
drigarum suarum. ¶ Anno igitur duode-
cimo regni sui, Nabuchodonosor rex As-
syriorum, qui regnabat in Niniue ciuita-
te magna, pugnauit contra Arphaxad: ¶ &
obtinuit eum in campo magno qui ap-
pellatur Ragau, circa Euphraten, & Ti-
grin, & Iadason in campo Erioch regis
Elicorum. ¶ Tunc exaltatum est regnum
Nabuchodonosor, & cor eius eleuatum
est: & milit ad omnes qui habitabant in
Cilicia, & Damasco, & Libano: ¶ & ad gē-
tes quæ sunt in Carmelo, & Cedar, & in-
habitantes Galilæam in campo magno Es-
drelon: ¶ & ad omnes qui erant in Sama-
ria

Dria & trans flumen Iordanem vsq; ad Ierusalem, & omnem terram Iesse, quousq; perueniatur ad terminos Aethiopiae. Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui omnes vno animo contradixerunt, & remiserunt eos vacuos, & sine honore abiecerunt. Tunc indignatus Nabuchodonosor rex ad omnem terram illam, iuravit per thronum & regnum suum quod defenderet se de omnibus regionibus his.

CAP. III.

ANno tertio decimo Nabuchodonosor regis, vicesima & secunda die mensis primi, factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum, vt defenderet se. Vocauitque omnes maiores natu, omnesque duces, & bellatores suos, & habuit cum eis mysterium consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse vt omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus, vocauit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militiae suae, & dixit ei: Egredere aduersum omne regnum occidentis: & contra eos praecipue qui contempserunt imperium meum. Non parcat oculus tuus ulli regno, omnemque urbem inunitam subiugabis mihi. Tunc Holofernes vocauit duces, & magistratus virtutis Assyriorum, & dinumerauit viros in expeditione sicut praecipit ei rex, centum viginti millia peditum pugnatorum, & equites sagittarios duodecim millia. Omnemque expeditionem

nem.

21f. 16. a. 5.

nem suam fecit præire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his quæ exercitibus sufficeret copiosè: bouum quoque armenta, gregesq; ouium, quorū non erat numerus. ¶ Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit. ¶ Aurum verò & argentum, de domo regis asumpsit multum nimis. ¶ Et profectus est ipse & omnis exercitus, cum quadrigis & equitibus, & sagittariis, qui cooperuerunt faciem terræ, sicut locustæ. ¶ Cùmque pertransisset fines Assyriorū, venit ad magnos montes Ange, qui sunt à sinistro Ciliciæ: ascenditq; omnia castella eorum, & obtinuit omnem munitionē. ¶ Effregit autem ciuitatem opinatissimam Melothi, prædauitq; omnes filios Tharsis & filios Ismahel, qui erant contra faciem deserti, & ad austrum terræ Cellon. ¶ Et transiit Euphraten, & venit in Mesopotamiā: & fregit omnes ciuitates excelsas quæ erant ibi. à torrente Mambre, vsquequo perueniatur ad mare: & occupauit terminos eius, à Cilicia vsq; ad fines Iapheth, qui sunt ad austrum. ¶ Abduxitque omnes filios Median, & prædauit omnē locupletationem eorum, omnesq; resistentes sibi occidit in ore gladii. ¶ Et post hæc descendit in campos Damasci in diebus messis, & succendit omnia fata, omnesque arbores & vineas fecit incidi, & cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

CAP.

A Tunc miserunt legatos suos vniuersarum urbium, ac prouinciarum reges ac principes, Syriæ scilicet & Mesopotamiæ, & Syriæ Sobal, & Libyæ, atque Ciliciæ, qui venientes ad Holofernem, dixerunt: ¹ Desinat indignatio tua circa nos. ² Melius est enim vt viuētes seruiamus Nabuchodonosor regi magno, & subditi simus tibi, quam morientes cū interitu nostro ipsi seruitutis nostræ dāna patiamur. ³ Omnis ciuitas nostra, omnisq; possessio, **B** omnes montes & colles, & campi, & armenta bouum, gregesq; ouium, & caprarū equorumq; & camelorum, & vniuersæ facultates nostræ atq; familiæ in cōspectu ⁴ tuo sunt: ⁵ sint omnia nostra sub lege tua. ⁶ Nos etiā & filii nostri, serui tui sumus. ⁷ Veni nobis pacificus Dominus, & vtere seruitio nostro, sicut placuerit tibi. ⁸ Tunc **C** descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem ciuitatem, & omnem inhabitantem terram. ⁹ De vniuersis autem urbibus assumpsit sibi auxilios viros fortes, & electos ad ¹⁰ bellum. ¹¹ Tantusq; metus prouinciis illis incubuit, vt vniuersarum urbium habitatores principes, & honorati simul cū populis exirent in obuiam venienti, ¹² & excipientes eum cum coronis, & lampadibus ducentes choros in tympanis & tibiis. **D** Nec ista tamen facientes, ferocitatē eius pectoris mitigare potuerunt. ¹³ Nam & ciuitates eorū destruxit, & lucos eorū excidit.

dit. ¶ Præceperat enim illi Nabuchodono-
 for rex, vt omnes deos terre exterminaret,
 videlicet vt ipse solus diceretur Deus ab
 his nationibus quæ potuissent Holofer-
 nis potentia subiugari. ¶ Pertransiens au-
 tem Syriam Sobal, & omnem Apameam
 omnemq; Mesopotamiam, venit ad Idu-
 naeos in terram Gabaa, ¶ accepitque ciui-
 tates eorum, & sedit ibi per triginta dies,
 in quibus diebus adunari præcepit vniuer-
 sum exercitum virtutis suæ.

CAP. IIII.

TVnc audientes hæc filii Israël, qui ha-
 bitabant in terra Iuda, timuerunt val-
 de à facie eius. ¶ Tremor etiam & horror
 inuasit sensus eorum, ne hoc faceret Ieru-
 salē & templo Domini, quod fecerat cete-
 ris ciuitatibus & templis earum. ¶ Et mis-
 erunt in omnem Samariam per circuitū vs-
 que Iericho, & præoccupauerunt omnes
 vertices montium. ¶ Et muris circundede-
 runt vicos suos, & congregauerunt frumen-
 ta in præparationem pugnæ. ¶ Sacerdos
 etiam Eliachim scripsit ad vniuersos qui
 erant contra Esdrelon, quæ est contra fa-
 ciem campi magni, iuxta Dothain, & vni-
 uersos per quos viæ transitus esse poterat,
 ¶ vt obtinerent ascensus montiū per quos
 via esse poterat ad Ierusalem, & illuc cu-
 stodirent vbi angustum iter esse poterat
 inter montes. ¶ Et fecerunt filii Israël secun-
 dum quod constituerat eis sacerdos Do-
 mini Eliachim. ¶ Et clamauit omnis po-
 pulus ad Dominum instantia magna, &

hum:

humiliauerunt animas suas in ieiuniis & orationibus, ipsi & mulieres eorum. Et induerunt se sacerdotes Ciliciis, & infantes prostrauerunt contra faciē templi Domini, & altare Domini operuerunt cilicio. Et clamauerunt ad Dominū Deū Israēl vnanimiter, ne darētur in prædā infantes eorū, & vxores eorum in diuisionē, & ciuitates eorū in exterminiū, & sancta eorū in pollutionē, & fierent in opprobrium gentibus. Tunc Eliachim sacerdos Domini magnus circuiuit omnem Israēl, allocutusque est eos, dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu Domini. Memores estote Moyse serui Domini, qui Amalec confidentem in virtute sua, & in potentia sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis, & in curribus suis, & in equitibus suis, non ferro pugnando, sed precibus sanctis orādo deiecit. sic erant vniuersi hostes Israēl, si perseueraueritis in hoc opere quod cœpistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes dominum permanebant in conspectu Domini, ita vt etiam hi qui offerebant Domino holocausta, præcincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, & erat cinis supra capita eorum. Et ex toto corde suo omnes orabant Deum, vt visitaret populum suum Israēl.

Exo. 17. d. 12.

CAP. V.

ANtiantumque est Holoferni principi militiæ Assyriorum, quod filii Israēl

præpararent se ad resistendum, ac montium itinera conclusissent, & furore nimio exarsit in iracundia magna, vocavitque omnes principes Moab & duces Ammon. & dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste, qui montana obsidet: aut quæ & quales, & quantæ sint ciuitates eorum: quæ etiam sit virtus eorum, aut quæ sit multitudo eorum, vel quis rex militia illorum: & quare præ omnibus qui habitant in oriente, isti contempserunt nos, & non exierunt in obuiam nobis, ut susciperent nos cum pace? Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens, ait: Si digneris audire Domine mihi, dicam veritatem in conspectu tuo de populo isto, qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falsum ex ore meo.

Populus iste ex progenie Chaldæorum est. Hic primùm in Mesopotamia habitauit, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum, qui erant in terra Chaldæorum: Deserentes itaque ceremonias patrum suorum, quæ in multitudine deorum erant, vnum Deum cæli coluerunt, qui & præcepit eis vt exirent inde, & habitarent in Charan. Cùmque operuisset omnem terram fames, descenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, vt dinumerari eorum non posset exercitus. Cùmque grauaret eos rex Aegypti, atque in ædificationibus vrbiũ suarum in luto & latere subiugasset eos, clamauerunt ad Do-

Isa. 11. 6. 7.

Gen. 11. 4. 31.

Gen. 12. 4. 1.

Gen. 46. 4. 2.

11 minum suum, & percussit totam terram
 12 Aegypti plagis variis. ¶ Cumque eiecif-
 sent eos Aegyptii à se, & cessasset plaga ab
 eis, & iterum eos vellent capere, & ad su-
 13 um seruitium reuocare, ¶ fugientibus his
 Deus cæli mare aperuit, ita vt hinc inde
 aquæ quasi murus solidarentur, & isti pe-
 de sicco fundum maris perambulando
 14 transirent. ¶ In quo loco dum innumera-
 bilis exercitus Aegyptiorum eos perseque-
 retur, ita aquis coopertus est, vt nō rema-
 neret vel vnus, qui factum posteris nun-
 tiaret. ¶ Egressi etiam mare rubrum, de-
 15 ferta Sina montis occupauerunt, in qui-
 bus nunquam homo habitare potuit, vel
 filius hominis requieuit. ¶ Illic fontes a-
 mari, obdulcati sunt eis ad bibendum, &
 per annos quadraginta annonam de cæ-
 16 lo consecuti sunt. ¶ Vbicunque ingressi
 sunt sine arcu & sagitta, & absque scuto
 & gladio, Deus eorum pugnavit pro eis
 17 & vicit. ¶ Et non fuit qui insultaret popu-
 C lo isti, nisi quando recessit à cultu Domi-
 18 ni Dei sui. ¶ Quotiescunque autem præ-
 ter ipsum Deum suum, alterum coluerunt
 dati sunt in prædam, & in gladium, & in
 19 opprobrium. ¶ Quotiescunque autem pe-
 nituerunt se recessisse à cultura Dei sui,
 dedit eis Deus cæli virtutem resistendi.
 20 ¶ Denique Chananæum regem, & Iebu-
 sæum, & Pherezæum, & Hethæum, & He-
 uæum, & Amorrhæum, & omnes poten-
 tes in Hesebon prostrauerunt, & terras
 eorum, & ciuitates eorum ipsi possede-

Exo. 14. d. 1.

Inf. 6. c. 13.

Exo. 15. b. 13.
& 16. g. 32.Num. 21. c. 25.
Iosue 12. c. 7.

runt: ¶ & vsque dum non peccarent in 21
 conspectu Dei sui erant cum illis bona.
 Deus enim illorum odit iniquitatem.
 ¶ Nam & ante hos annos cum recessissent 22
 à via, quam dederat illis Deus, vt ambula-
 rent in ea, exterminati sunt præliis à mul-
 tis nationibus, & plurimi eorum captiui
 abducti sunt in terram non suam. ¶ Nu- 23
 per autem reuersi ad Dominum Deum
 suum ex dispersione qua dispersi fuerant, D
 adunati sunt, & ascenderunt montana hæc
 omnia, & iterum possident Ierusalem, v-
 bi sunt Sancta sanctorum. ¶ Nunc ergo mi 24
 Domine, perquire si est aliqua iniquitas
 eorum in conspectu Dei eorum. & ascen-
 damus ad illos, quoniam tradens tradet il-
 los Deus eorum tibi, & subiugati erunt
 sub iugo potentiae tuae. ¶ Si verò non est 25
 offensio populi huius coram Deo suo,
 non poterimus resistere illis, quoniam
 Deus eorum defendet illos. & erimus in
 opprobrium yniuersæ terræ. ¶ Et factum 26
 est cum cessasset loqui Achior verba hæc
 irati sunt omnes magnates Holofernis, &
 cogitabant interficere eum dicentes ad al-
 terutrum. ¶ Quis est iste qui filios Israël 27
 posse dicat resistere regi Nabuchodono-
 for & exercitibus eius, homines inermes,
 & sine virtute, & sine peritia artis pugnae?
 ¶ Vt ergo agnoscat Achior quoniam fallit 28
 nos, ascendamus in montana: & cum capti
 fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem
 gladio transfuerberabitur: ¶ vt sciat omnis 29
 gens quoniam Nabuchodonosor Deus
 terræ

1. Esd. 1. 4. 30

terræ est, & præter ipsum alius non est.

CAP. VI.

Factum est autem cum cessassent loqui,
 Indignatus Holofernes vehementer, di-
 xit ad Achior, Quoniam prophetasti no-
 bis, dicens: quod gens Israël defendatur à
 Deo suo, ut ostendam tibi quoniam non
 est Deus, nisi Nabuchodonosor: cum per-
 cusserimus eos omnes sicut hominem ve-
 rum, tunc & ipse cum illis Assyriorum
 gladio interibis, & omnis Israël tecum per-
 ditione disperiet: & probabis quoniam
 Nabuchodonosor Dominus sit vniuersæ
 terræ, tuncque gladius militiæ meæ tran-
 siet per latera tua, & confixus cades inter
 vulneratos Israël, & non respirabis ultra,
 donec extermineris cum illis. Porro au-
 tem si prophetiam tuam veram existi-
 mas, non concidat vultus tuus: & pallor
 qui faciem tuam obtinet, abscedat à te, si
 verba mea hæc putas impleri non posse.
 Ut autem noueris gratia simul cum illis
 hæc experieris, ecce ex hac hora illorum
 populo sociaberis: ut dum dignas mei gla-
 dii poenas exceperint, ipse simul ultioni
 subiaceas. Tunc Holofernes præcepit ser-
 uis suis, ut comprehenderent Achior, &
 perducerent eum in Bethuliam, & trade-
 rent eum in manus filiorum Israël. Et
 accipientes eum serui Holofernis, profecti
 sunt per campestria: sed cum appropin-
 quassent ad montana, exierunt contra eos
 fundibularii. Illi autem diuertentes à
 latere montis, ligauerunt Achior ad arbo-

rem manibus & pedibus, & sic vinctum
 de restibus dimiserunt eum, & reuersi sunt
 ad Dominum suum. ¶ Porro filii Israël
 descendentes de Bethulia, venerunt ad
 eum. Quem soluentes duxerunt ad Bethu-
 liam, atque in medium populi illum sta-
 tuentes, percunctati sunt quid rerum es-
 set quod illum vinctum Assyrü reliquis-
 sent. ¶ In diebus illis erant illic principes,
 Ozias filius Micha de tribu Simeon, & C
 Charmi, qui & Gothoniel. ¶ In medio
 itaque seniorum & in cōspectu omnium
 Achior dixit omnia quæ locutus ipse fue-
 rat ab Holoferne interrogatus: & qualiter
 populus Holofernis voluisset propter hoc
 verbum interficere eum, ¶ & quemadmo-
 dum ipse Holofernes iratus iusserit eum
 Israëlitis hac de causa tradi: vt dum vice-
 rit filios Israël, tunc & ipsum Achior di-
 uersis iubeat interire suppliciis, propter
 hoc quod dixisset, Deus cæli defensor eo-
 rum est. ¶ Cùmque Achior vniuersa hæc
 exposuisset, omnis populus cecidit in fa-
 ciem, adorantes Dominum, & communi
 lamentatione & fletu vnanimes preces
 suas Domino effuderunt, ¶ dicentes: Do-
 mine Deus cæli & terræ, intuere superbi-
 am eorum, & respice ad nostram humili-
 tatem, & faciem sanctorum tuorum attē-
 de, & ostende quoniam non derelinquis
 præsumentes de te: & præsumentes de se,
 & de sua virtute gloriantes, humilias.
 ¶ Finito itaque fletu, & per totam diem
 oratione populorum completa, consolati D
 sunt

Exp. 5.6.12.

17 sunt Achior, & dicentes: Deus patrum no-
 18 strorum, cuius tu virtutem predicasti, ipse
 tibi hanc dabit vicissitudinem, vt eorum
 19 magis tu interitum videas. & Cum verò
 Dominus Deus noster dederit hanc liber-
 tatem seruis suis, sit & tecum Deus in me-
 20 dio nostri: vt sicut placuerit tibi, ita cum
 21 tuis omnibus conuerſeris nobiscum. & Tunc
 Ozias finito consilio, suscepit eum in do-
 mum suam, & fecit ei coenam magnam.
 & Et vocatis omnibus presbyteris, simul
 expleto ieiunio refecerunt. & Postea verò
 conuocatus est omnis populus, & per to-
 tam noctem intra ecclesiam orauerunt,
 petentes auxilium à Deo Israël.

CAP. VII.

13 **A** H Olofernes autem altera die præcepit
 14 exercitibus suis, vt ascenderent cõtra
 Bethuliam. & Erant autem pedites bella-
 torum centum viginti millia, & equites
 viginti duo millia, præter præparaciones
 15 virorũ illorum quos occupauerat capti-
 uitas, & abducti fuerant de prouinciis &
 3 vrbibus vniuersæ iuuentutis. & Omnes pa-
 rauerunt se pariter ad pugnam contra fi-
 lios Israël, & venerunt per crepidinẽ mon-
 tis vsque ad apicem, qui respicit super Do-
 thain, à loco qui dicitur Belina, vsque ad
 4 Chelmon, qui est contra Esdreton. & Filii
 autem Israël, vt viderunt multitudinem
 illorum, prostrauerunt se super terram,
 mittentes cinerem super capita sua, vna-
 nimes orantes vt Deus Israël misericordiã
 suam ostenderet super populum suum.

¶ Et assumptes animā suā bellica, sederūt 5
 per loca quæ ad angusti itineris tramitem
 dirigunt inter montosa, & erant custodi-
 entes ea tota die & nocte. ¶ Porro Holo- 6
 fernes dum circuit per gyrum, reperit B
 quod fons qui infuebat aquæductum il-
 lorum à parte australi extra ciuitatem di-
 rigeret, & incidi præcepit aquæductum il-
 lorum. ¶ Erant tamen non longè à muris 7
 fontes, ex quibus furtim videbantur hau-
 riri aquam ad refocillandū potius, quàm
 ad potandam. ¶ Sed filii Aminon & Mo- 8
 ab accesserunt ad Holofernem, dicentes:
 Filii Israël non in lancea, nec in sagitta cō-
 fidunt, sed montes defendunt illos, & mu-
 niunt illos colles in præcipitio constituti.
 ¶ Ut ergo sine congressione pugnæ possis 9
 superare eos, pone custodes fontium, ut
 non hauriant aquam ex eis, & sine gladio
 interficies eos, vel certè fatigati tradent ci-
 uitatem suam, quam putant in montibus
 positam superari non posse. ¶ Et placuerūt 10
 verba hæc coram Holoferne, & coram sa-
 tellibus eius, & constituit per gyrum cen-
 tenarios per singulos fontes. ¶ Cūque i- 11
 sta custodia per dies viginti fuisset exple- C
 ta, defecerunt cisternæ. & collectiones a-
 quarum omnibus habitantibus Bethuliā,
 ita ut non esset intra ciuitatem vnde sa-
 tiarentur vel vna die, quoniam ad mensu-
 ram dabatur populis aqua quotidie. ¶ Tūc 12
 ad Oziam congregati omnes viri, foemi-
 næque, iuuenes, & paruuli, omnes si-
 mul vna voce dixerunt, Iudicet Deus in- 13

ter nos & te, quoniam fecisti in nos mala
 nolens loqui pacificè cum Assyriis, & pro-
 pter hoc vendidit nos Deus in manibus
 14 eorum. ¶ Et ideò non est qui adiuuet, cū
 prosternamur ante oculos eorum in siti
 15 & perditione magna. ¶ Et nunc congrega-
 te vniuersos qui in ciuitate sunt, vt sponte
 tradamus nos omnes populo Holofernīs,
 16 ¶ Melius est enim vt captiui benedicamus
 Dominum viuentes, quàm moriamur &
 simus opprobrium omni carni, cū vide-
 rimus vxores nostras & infantes nostros
 17 mori antè oculos nostros. ¶ Contestamur
 D hodie cælum & terram, & Deum patrum
 nostrorum qui vlciscitur nos secundum
 peccata nostra, vt iam tradatis ciuitatem
 in manu militiæ Holofernīs, vt sit finis no-
 ster breuis in ore gladii qui longior effici-
 18 tur in ariditate sitis. ¶ Et cū hæc dixis-
 sent, factus est fletus & vlulatus magnus
 in ecclesia omnibus, & per multas horas
 vna voce clamauerunt ad Deum dicen-
 19 tes: ¶ Peccauimus cum patribus nostris, *Ps. 205. p. 6*
 20 iniuste egimus, iniquitatem fecimus. ¶ Tu
 quia pius es, miserere nostri: aut in tuo
 flagello vindica iniquitates nostras, & no-
 li tradere confitentes te populo qui igno-
 21 rat te, ¶ vt non dicant inter gentes, Vbi est
 22 Deus eorum? ¶ Et cū fatigati his clamo-
 23 ribus, & his fletibus lassati siluissent, ¶ exur-
 gens Ozias, infusus lachrimis, dixit: Aequo
 animo estote fratres, & hos quinque dies
 expectemus à Domino misericordiam.
 24 ¶ Forsitan enim indignationem suam ab-
 scindet

scindet, & dabit gloriam nomini suo. ¶ Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus hæc verba quæ locuti estis.

CAP. VIII.

ET factum est, cum audisset hæc verba A Iudith vidua, quæ erat filia Merari, filii Idox, filii Ioseph, filii Ozia, filii Elai, filii Iamnor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchiæ, filii Enan, filii Nathaniæ, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben: ¶ & vir eius fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceæ. ¶ Instabat enim super alligates manipulos in campo, & venit æstus super caput eius, & mortuus est in Bethulia ciuitate sua, & sepultus est illic cum patribus suis. ¶ Erat autem Iudith relicta eius vidua iam annis tribus, & mensibus sex. ¶ Et in superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur. ¶ & habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbatha, & neomenias, & festa domus Israël. ¶ Erat autem elegantia 7 spectu nimis, cui vir suus reliquerat diuitias multas, & familiam copiosam, ac possessiones armentis bouum, & gregibus ouium plenas. ¶ Et erat hæc in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde: nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. ¶ Hæc itaque cum audisset 9 quoniam Ozias promississet quod transacto quinto die traderet ciuitatē, misit ad

10 presbyteros Chabri, & Charmi. ¶ Et ve-
 11 nerūt ad illam, & dixit illis: Quod est hoc
 12 verbum in quo consensit Ozias, vt tradat
 13 ciuitatē Assyriis, si intra quinque dies non
 14 venerit vobis adiutorium? ¶ Et qui estis
 15 vos, qui tentatis Dominum? Non est iste
 16 serino qui misericordiam prouocet: sed
 17 potius qui iram excitet, & furorem accen-
 18 dat. ¶ Posuistis vos tempus miserationis
 19 Domini, & in arbitrium vestrum diē con-
 20 stituistis ei: ¶ Sed quia patiens Dominus
 est, in hoc ipso pœniteamus, & indulgen-
 tiam eius fusis lacrimis postulemus.

¶ non enim quasi homo sic Deus commi-
 nabitur: neque sicut filius hominis ad ira-
 cundiam inflammabitur. ¶ Et ideo hu-
 miliemus illi animas nostras: & in spiritu
 constituti humiliato, seruietes illi. ¶ Di-
 camus flentes Domino, vt secundum vo-
 luntatem suam sic faciat nobiscum citò
 misericordiam suam: vt sicut conturbatū
 est cor nostrum in superbia eorum; ita e-
 tiam de nostra humilitate gloriemur,

¶ quoniam non sumus secuti peccata pa-
 trum nostrorū qui dereliquerunt Deum
 suum, & adorauerunt deos alienos: ¶ pro
 quo scelere dati sunt in gladium, & in ra-
 pinam, & in cōfusionem inimicis suis, nos
 autem alterum Deum nescimus præter
 ipsum. ¶ Expectemus humiles consola-
 tionem eius, & exquiret sanguinem no-
 strum de afflictionibus inimicorum no-
 strorum: & humiliabit omnes gētes quæ-
 cunque insurgunt contra nos, & faciet il-

las sine honore Dominus Deus noster.
 ¶ Et nunc fratres, quoniam vos estis pres- 21
 byteri in populo Dei, & ex vobis pender
 anima illorum, ad eloquium vestrū cor-
 da eorū erigite, vt memores sint, quia ten-
 tati sunt patres nostri, vt probarentur, si
 verē colerent Deum suum. ¶ Memores 22
 esse debent, ¶ quomodo pater noster Abra-
 ham tētatus est, & per multas tribulatio-
 nes probatus, Dei amicus effectus est. ¶ Sic 23
 Isaac, sic Iacob, sic Moyses: & omnes qui
 placuerunt Deo, per multas tribulationes
 transierunt fideles, ¶ Illi autem qui tenta- 24
 tiones non susceperunt cum timore Do-
 mini, & impatientiam suam & imprope-
 rium murmurationis suæ contra Domi-
 num protulerunt. ¶ Exterminati sunt ab 25
 exterminatore, & à serpentibus perierunt.
 ¶ Et nos ergo non vlciscamur nos pro his 26
 quæ patimur: ¶ Sed reputantes peccatis 27
 nostris hæc ipsa supplicia minora esse fla-
 gella Domini, quibus quasi serui corripi-
 mur ad emendationem, & non ad perdi-
 tionem nostram euenisse credamus. ¶ Et 28
 dixerunt illi Ozias presbyteri, Omnia quæ
 locuta es, vera sunt, & non est in sermo-
 nibus tuis vlla reprehensio. ¶ Nunc ergo 29
 ora pro nobis, quoniam mulier sancta es,
 & timens Deum. ¶ Et dixit illis Iudith, Si- 30
 cut quod potui loqui, Dei esse cognosci-
 tis: ¶ ita quod facere disposui, probate si ex 31
 Deo est: & orate, vt firmum faciat Deus
 consilium meum. ¶ Stabitis vos ad por- 32
 tam nocte ista, & ego exeam cum Abra-
 mea,

Gen. 22. 4. 1.

 Num. 21. 6. 6
 1. Cor. 10. 6. 9

mea, & orate, vt sicut dixistis, in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israël. ¶ Vos autem nolo vt scrutemini actum meum, & vsque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum. ¶ Et dixit ad eam Ozias princeps Iudæ, Vade in pace, & Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et reuerentes abierunt.

CAP. IX.

Quibus ascendit Iudith ingressa est oratorium suum: & induens se cilicio, posuit cinerem super caput suum: & prosternens se Domino, clamabat ad Dominum dicens: ¶ Domine Deus patris mei Simeon, ¶ qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum qui violatores extiterunt in coinquinatione sua, & denu- Gen. 34. d. 25 dauerunt femur virginis in confusionem: ¶ dedisti mulieres illorum in prædam, & filias illorum in captiuitatem: & omnem prædam in diuisionem seruis tuis, qui zelauerunt zelum tuum: subueni quæso te Domine Deus meus mihi viduæ. ¶ Tu enim fecisti priora, & illa post illa cogitasti: ¶ & hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt, & tua iudicia in tua prouidentia posuisti. ¶ Re- Exod. 14. b. 9 spice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Aegyptiorum videte dignatus es, quando post seruos tuos armati currebāt confidentes in quadrigis, & in equitatu suo, & in multitudine bellatorum. ¶ Sed af-

pexisti super castra eorum, & tenebrae fa-
 tigauerunt eos. ¶ Tenuit pedes eorum aby- 3
 sus, & aquae operuerunt eos. ¶ Sic fiant & 9
 isti Domine qui confidunt in multitudine C
 sua, & in curribus suis, & in contis, & in
 scutis, & in sagittis suis, & in lanceis glo-
 riantur, ¶ & nesciunt quia tu ipse es Deus 10
 noster qui conteris bella ab initio, & Do-
 minus nomen est tibi. ¶ Erige brachium 11
 tuum, sicut ab initio: & allide virtutem il-
 lorum in virtute tua: cadat virtus eorum
 in iracundia tua qui promittunt se viola-
 re sancta tua, & polluere tabernaculum
 nominis tui, & deicere gladio suo cornu
 altaris tui. ¶ Fac Domine vt gladio proprio 12
 eius superbia amputetur, ¶ capiatur la- 13
 queo oculorum suorum in me, & percu-
 ries eum ex labiis charitatis meae. ¶ Da mihi 14
 in animo constantiam, vt contempnam il-
 lum: & virtutem, vt euertam illum. ¶ Erunt 15
 enim hoc memoriale nominis tui, cum ma-
 nus foeminae deiecerit eum. ¶ Non enim 16
 in multitudine est virtus tua Domine, ne-
 que in equorum viribus voluntas tua est, D
 nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed
 humiliu & mansuetorum semper tibi pla-
 cuit deprecatio. ¶ Deus caelorum, creator 17
 aquarum, & Dominus totius creaturae, e-
 xaudi me miseram deprecante, & de tua
 misericordia praesumentem. ¶ Memento Do 18
 mine testamenti tui, & da verbum in ore
 meo, & in corde meo consiliu corrobora,
 vt domus tua in sanctificatione tua per-
 maneat: ¶ & omnes gentes agnoscant quia 19

tu es Deus, & non est alius præter te.

CAP. X.

A Factum est autem cum cessasset clama-
 2 re ad Dominum, surrexit de loco in
 3 quo iacuerat prostrata ad Dominum. ¹ Vocauitque Abram suam, & descendens in
 4 domum suam, abstulit à se ciliciũ, & exiit
 5 se vestimentis viduitatis suæ, ² & lauit
 corpus suum, & unxit se myrro optimo,
 & discriminauit crinem capitis sui, & im-
 posuit mitram super caput suũ, & induit
 se vestimentis iucunditatis suæ, induitque
 sandalia pedibus suis, assumpsitque dex-
 traliola, & lilia, & in aureas, & annulos, &
 4 omnibus ornamentis suis ornauit se. ³ Cui
 etiam Dominus contulit splendorẽ: quo-
 niam omnis ista compositio non ex libi-
 dine, sed ex virtute pendebat: & ideo do-
 minus hanc in illam pulchritudinem am-
 pliavit, vt incomparabili decore omnium
 5 oculis appareret. ⁴ Imposuit itaque Abræ
 6 suæ ascopam vini, & vas olei, & polëtam,
 & lapates, & panes, & caseum, & profecta
 7 est. ⁵ Cumque venissent ad portam ciui-
 tatis, inuenerunt expectantem Oziam &
 8 presbyteros ciuitatis. ⁶ Qui cum vidissent
 eam, stupentes mirati sunt nimis pulchri-
 tudinem eius. ⁷ Nihil tamen interrogantes
 eam, dimiserunt transire, dicentes: Deus
 patrum nostrorũ det tibi gratiam, & om-
 ne consilium tui cordis sua virtute corro-
 bore, vt glorietur super te Ierusalem, &
 9 sit nomen tuum in numero sanctorum
 & iustorum. ⁸ Et dixerunt hi qui illic e-

rant omnes vna voce: Fiat, fiat. ¶ Iudith 10
 verò orans Dominum, transiuit per por-
 tas ipsa & Abra eius. ¶ Factum est autem, 11
 cùm descenderet montē, circa ortum diei
 occurrerunt ei exploratores Assyriorum
 & tenuerunt eam, dicentes: Vnde venis?
 aut quò vadis? ¶ Quæ respōdit: Filia sum 12
 Hebræorum, ideo ego fugi à facie eorum C
 quoniam futurum agnoui, quòd dentur
 vobis in deprædationem; pro eo quod
 contemntes vos, noluerunt vltro tra-
 dere seipfos vt inuenirent misericordiam
 in conspectu vestro. ¶ Hac de causa cogi- 13
 tauit mecum, dicens: Vadam ad faciē prin-
 cipis Holofernis, vt indicem illi secreta il-
 lorum, & ostendam illi quo aditu possit
 obtinere eos, ita vt non cadat vir vnus de
 exercitu eius. ¶ Et cùm audissent viri illi 14
 verba eius, considerabant faciem eius, &
 erat in oculis eorum stupor, quoniam pul-
 chritudinem eius mirabantur nimis. ¶ Et 15
 dixerunt ad eā: Conseruasti animā tuam,
 eò quod tale reperisti consilium, vt descē-
 deres ad Dominum nostrum. ¶ Hoc au- 16
 tem scias, quoniam cùm steteris in con- D
 spectu eius, bene tibi faciet, & eris gratissi-
 ma in corde eius. Duxeruntque illam ad
 tabernaculum Holofernis, annuntiantes
 eam. ¶ Cùmque intrasset ante faciem e- 17
 ius, statim captus est in suis oculis Holo-
 fernes. ¶ Dixeruntque ad eum satellites e- 18
 ius, Quis contemnat populum Hebræo-
 rum qui tam decoras mulieres habent, vt
 non pro his meritò pugnare contra eos

Inf. 16. b. 8.

19 debeamus? ¶ Videns itaque Iudith Holo-
 fernem sedentem in conopæo, quod erat
 ex purpura, & auro, & smaragdo, & lapi-
 20 dibus pretiosis intextum: ¶ & cum in facie
 eius intendisset, adorauit eum, prosternēs
 se super terram. Et eleuaerunt eam serui
 Holofernīs, iubente domino suo.

CAP. XII.

A Tunc Holofernes dixit ei: Aequo ani-
 mo esto, & noli pauere in corde tuo,
 quoniam ego nunquam nocui viro qui
 voluit seruire Nabuchodonosor regi.

¶ Populus autem tuus si non contemp-
 3 set me, non alleuassē lanceam meam su-
 4 per eum. ¶ Nunc autem dic mihi, qua ex
 causa recessisti ab illis, & placuit tibi ut
 5 venires ad nos? ¶ Et dixit illi Iudith: Su-
 me verba ancillæ tuæ: quoniam si secutus
 fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem
 6 faciet Dominus tecum. ¶ Viuit enim Na-
 buchodonosor rex terræ, & viuit virtus
 eius quæ est in te ad correptionem om-
 7 nium animarum errantium: quoniã non
 solum homines seruiunt illi per te, sed &
 8 bestiaæ agri obtemperant illi. ¶ Nuntiatur
 enim animi tui industria vniuersis genti-
 bus, & indicatum est omni seculo, quoniã
 tu solus bonus & potens es in omni re-
 9 gno eius, & disciplina tua omnibus pro-
 uinciis prædicatur. ¶ Nec hoc latet quod
 locutus est Achior, nec illud ignoratur
 10 quod ei iusseris euenire. ¶ Constat enim

Sup. 5. d. 50.

Deum nostrum sic peccatis offensum, ut

mandauerit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis. ¶ Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israël, tremor tuus super ipsos est. ¶ Insuper etiam fames inuasit eos, & ab ariditate aquæ iam inter mortuos computantur. ¶ Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, & bibant sanguinem eorum, & Sancta Domini Dei sui quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino, & oleo, hæc cogitauerunt impendere, & volunt consumere quæ nec manibus deberent contingere. ergo quoniam hæc faciunt, certum est quod in perditionem dabuntur. ¶ Quod ego ancilla tua cognoscens, fugi ab illis, & misit me Dominus hæc ipsa nuntiare tibi. ¶ Ego enim ancilla tua Deum colo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum, & dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, & veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Ierusalem, & habebis omnem populum Israël, sicut oues quibus non est pastor, & non latrabit vel vnus canis contra te, ¶ Quoniam hæc mihi dicta sunt per providentiam Dei. ¶ Et quoniam iratus est illis Deus, hæc ipsa missa sum nuntiare tibi. ¶ Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris eius, & mirabantur ad sapientiam eius, & dicebant alter ad alterum. ¶ Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine & in sensu verborum. ¶ Et dixit ad il-

lam Holofernes, Benefecit Deus qui misit
te ante populum, vt des illum tu in mani-
bus nostris: & quoniam bona est promi-
sio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit
& Deus meus, & tu in domo Nabucho-
donosor magna eris, & nomen tuum no-
minabitur in vniuersa terra.

CAP. XII.

ATunc iussit eam introire vbi repositi e-
rant thesauri eius, & iussit illic mane-
re eam, & constituit quid daretur illi de
conuiuio suo. Cui respondit Iudith, &
dixit: Nunc non potero manducare ex his
quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super
me offensio: ex his autem quæ mihi detu-
li, manducabo. Cui Holofernes ait: Si de-
fecerint tibi ista quæ tecum detulisti, quid
faciemus tibi? Et dixit Iudith: Viuit ani-
ma tua domine meus, quoniam non ex-
pendet omnia hæc ancilla tua, donec fa-
ciat Deus in manu mea hæc quæ cogita-
ui. Et induxerunt illam serui eius in taber-
naculum quod præceperat. Et petiit dū
introiret, vt daretur ei copia nocte & ante
lucem egrediendi foras ad orationem, &
deprecandi Dominum. Et præcepit cu-
biculariis suis, vt sicut placeret illi, exiret
& introiret ad orandum Deum suum per
triduum. Et exhibat noctibus in vallem
Bethuliae, & baptizabat se in fonte aque.
Et vt ascendebat, orabat Dominū Deum
Israël vt dirigeret viam eius ad liberatio-
nem populi sui. Et introiens, munda ma-

nebat in tabernaculo, vsque dum acciperet escam suam in vespere. Et factum est in quarto die Holofernes fecit coenam seruis suis, & dixit ad Vagao eunuchum suum Vade, & suade Hebraeam illam vt sponte consentiat habitare mecum. Foedum est enim apud Assyrios, si foemina irrideat virum agendo, vt immunis ab eo transeat. Tunc introiuit Vagao ad Iudith, & dixit: Non vereatur bona puella introire ad domum meum, vt honorificetur ante faciem eius, vt manducet cum eo, & bibat vinum in iucunditate. Cui Iudith respondit: Quae ego sum, vt contradicam Domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum & optimum faciam. Quicquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitae meae. Et surrexit, & ornauit se vestimento suo, & ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis concussum est: erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, & accumbe in iucunditate, quoniam inuenisti gratiam coram me. Et dixit Iudith: Bibam domine, quoniam magnificata est anima mea hodie praeter omnibus diebus meis: Et accepit & manducauit, & bibit coram ipso ea quae parauerat illi ancilla eius. Et iucundus factus est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua.

VT autem serò factum est, festinauerunt
 serui illius ad hospitia sua, & conclu-
 sit Vago ostia cubiculi, & abiit. ¶ Erant
 autem omnes fatigati à vino. ¶ Eratq; Iu-
 dith sola in cubiculo. ¶ Porro Holofer-
 nes iacebat in lecto nimia ebrietate sopi-
 tus. ¶ Dixitque Iudith puellæ suæ vt sta-
 ret foris ante cubiculum, & obseruaret.
 ¶ Stetitq; Iudith ante lectum, orans cum
 lachrymis & labiorum motu in silentio,
 ¶ dicens: Confirma me Domine Deus Is-
 raël, & respice in hac hora ad opera ma-
 nuum mearum, vt sicut promisisti, Ieru-
 salem ciuitatem tuam erigas, & hoc quod
 credens per te posse fieri cogitauì, perfici-
 am. ¶ Et cum hæc dixisset, accessit ad co-
 lumnam, quæ erat ad caput lectuli eius, &
 pugionem eius qui in ea ligatus pēdebat,
 ¶ exoluit. ¶ Cumque euaginasset illum, ap-
 prehendit comam capitis eius, & ait: Con-
 firma me Domine Deus in hac hora. ¶ &
 percussit bis in ceruicem eius, & abscidit
 caput eius, & abstulit conopœum eius à
 columnis, & euoluit corpus eius truncū.
 ¶ Et post pusillum exiuit, & tradidit ca-
 put Holofernì ancillæ suæ; & iussit vt
 mitteret illud in peram suam. ¶ Et exie-
 runt duæ, secundum consuetudinem suã,
 quasi ad orationem, & transferunt castra:
 & gyrantes vallem, venerunt ad portam
 ciuitatis. ¶ Et dixit Iudith à longè custo-
 dibus murorum. Aperite portas, quoniã
 nobiscum est Deus qui fecit virtutem * in
 Israël.

Israël. ¶ Et factum est, cùm audissent viri 14
 vocem eius, vocauerunt presbyteros ciui-
 tatis. ¶ Et occurrerunt ad eam omnes à 15
 minimo vsque ad maximum: quoniam
 sperabant eam iam non esse venturam.

¶ Et ascendentes luminaria congryaue- 16
 runt circa eam vniuersi: illa autem ascen-
 dens in eminentiorem locum iussit fieri
 silentium. Cumque omnes tacuissent, ¶ di- 17
 xit Iudith: Laudate Dominum Deum no-
 strum, qui non deseruit sperantes in se:

¶ & in me ancilla sua adimpleuit miseri- 18
 cordiam suam, quam promisit domui Is-
 raël: & interfecit in manu mea hostē po- 19
 puli sui in hac nocte. ¶ Et proferens de pe- 19
 ra caput Holofernus, ostendit illis, dicens:
 Ecce caput Holofernus principis militiæ
 Assyriorum. Et ecce conopœum illius in
 quo recumbebat in ebrietate sua, vbi per
 manum foeminæ percussit illum Domi-
 nus Deus noster? ¶ Viuit autem ipse Do- 20
 minus, quoniam custodiuit me angelus C
 eius & hinc euntem, & ibi commorantē,
 & inde huc reuertentem: & non permisit
 me Dominus ancillam suam coinquina-
 ri, sed sine pollutione peccati reuocauit
 me vobis gaudentem in victoria sua, in
 euasione mea, & in liberatione vestra.

¶ Confitemini illi omnes, quoniam bo- 21
 nus, quoniam in seculum misericordia e-
 ius. ¶ Vniuersi autem adorantes Domi- 21
 num, dixerunt ad eam: Benedixit te Do-
 minus in virtute sua, quia per te ad nihilū
 redegit inimicos nostros. ¶ Porro Ozias 22

Ps. 105. 4. 1.

106. 4. 1.

princeps populi Israël, dixit ad eam: Bene-
 dicta es tu filia à domino Deo excelsò præ
 24 omnibus mulieribus super terram. ¶ Be-
 nedictus Dominus qui creauit cælum &
 terram, qui te direxit in vulnera capitis
 25 principis inimicorum nostrorum, ¶ Quia
 D hodie nomen tuum ita magnificauit, vt
 nō recedat laus tua de ore hominum qui
 memores fuerint virtutis Domini in æ-
 ternum, pro quibus non pepercisti animæ
 tuæ propter angustias & tribulationem
 generis tui, sed subuenisti ruinæ ante con-
 26 spectum Dei nostri. ¶ Et dixit omnis po-
 27 pulus: Fiat, fiat. ¶ Porrò Achior vocatus
 venit, & dixit ei Iudith, Deus Israël cui tu
 testimoniū dedisti quòd vlciscatur se de
 inimicis suis, ipse caput omnium incredu-
 lorum incidit in hac nocte in manu mea.
 28 ¶ Et vt probes quia ita est, ecce caput Ho-
 lofernus, qui in contemptu superbiæ suæ
 Deum Israël cōtempfit: & tibi interitum
 minabatur, dicens, Cùm captus fuerit po-
 pulus Israël, gladio perforari præcipiam
 29 latera tua. ¶ Videns autem Achior caput
 Holofernus, angustiatus præ pauore cēci-
 dit in faciem suam super terrā, & æstua-
 30 uir anima eius. ¶ Postea verò quā resum-
 pto spiritu recreatus est, procidit ad pedes
 31 eius, & adorauit eā, & dixit, ¶ Benedicta tu
 à Deo tuo in omni tabernaculo Iacob,
 quoniam in omni gente quæ audierit no-
 men tuum, magnificabitur super te Deus
 Israël.

Dixit autē Iudith ad omnē populum, A
 Audite me fratres : suspendite caput
 hoc super muros nostros: ¶ & erit, cū ex-
 ierit sol, accipiat vnusquisq; arma sua, &
 exite cum imperu: non vt descendatis de-
 orsum, sed quasi impetū facientes. ¶ Tunc
 exploratores necesse erit vt fugiāt ad prin-
 cipem suum excitandū ad pugnā. ¶ Cum
 que duces eorū cucurrerint ad taberna-
 culum Holofernīs, & inuenerint eū trun-
 cum in suo sanguine volutatum, decidet
 super eos timor. ¶ Cūq; cognoueritis fu-
 gere eos, ite post eos securi, quoniam Do-
 minus conteret eos sub pedibus vestris.
 ¶ Tunc Achior videns virtutem quam fe-
 cit Deus Israēl, relicto gentilitatis ritu, cre-
 didit Deo, & circūcidit carnem præputii
 sui, & appositus est ad populum Israēl, &
 omnis successio generis eius vsque in ho-
 diernū diem. ¶ Mox autē vt ortus est dies,
 suspenderunt super muros caput Holo-
 fernīs, accepitq; vnusquisq; vir arma sua,
 & egressi sunt cum grādi strepitu & vlu-
 latu. ¶ Quod videntes exploratores, ad ta-
 bernaculū Holofernīs cucurrerunt. ¶ Por-
 rō hi qui in tabernaculo erant venientes,
 & ante egressum cubiculi perstreptentes,
 excitandi gratia, inquietudinem arte mo-
 liebantur, vt non ab excitantibus, sed à so-
 nantibus Holofernēs euigilaret. ¶ Nullus
 enim audebat cubiculum virtutis Assy-
 riorum pulsando aut intrando aperire.
 ¶ Sed cū venissent eius duces ac tribuni, ¶

& vni-

& vniuersi maiores exercitus regis Assy-
 norum, dixerunt cubiculariis, ¶ Intrate, &
 excitate illum, quoniam egressi mures de
 cauernis suis, ausi sunt prouocari nos ad
 praelium. ¶ Tunc ingressus Vagao cubicu-
 lum eius, fletit ante cortinam, & plau-
 sum fecit manibus suis: suspicabatur enim
 illum cū Iudith dormire. ¶ Sed cū nul-
 lum motum iacentis sensu aurium cape-
 ret, accessit proximans ad cortinam, & e-
 leuans eam, vidensque cadauer absque ca-
 pite Holofernus in suo sanguine tabefa-
 ctum iacere super terram, exclamauit vo-
 ce magna cum fletu, & scidit vestimenta
 sua. ¶ Et ingressus tabernaculum Iudith,
 non inuenit eam, & exiit foras ad popu-
 lum, & dixit, Vna mulier Hebræa fecit cō-
 fusionem in domo regis Nabuchodonosor.
 ecce enim Holofernes iacet in terra,
 & caput eius non est in illo. ¶ Quod cū
 audissent principes virtutis Assyriorum,
 sciderunt omnes vestimenta sua, & into-
 lerabilis timor & tremor cecidit super
 eos, & turbati sunt animi eorum valde.
 ¶ Et factus est clamor incomparabilis in
 medio castrorum eorum.

CAP. XV.

C Vmque omnis exercitus decollatum
 Holofernem audisset, fugit mens &
 cōsilium ab eis, & solo tremore & metu
 agitati, fugæ præfidiū sumunt, ¶ ita vt nul-
 lus loqueretur cum proximo suo, sed in-
 clinato capite, relictis omnibus, euadere
 festinabant Hebræos, quos armatos su-

per se venire audierāt, fugientes per vltas
 camporum & semitas collium. ¶ Videntes
 itaque filii Israēl fugientes, secuti sunt il-
 los. Descenderuntque clangentes tubis, &
 vlulantes post ipsos. ¶ Et quoniam Assy-
 rii non adunati, in fugam ibant præcipi-
 tes: filii autē Israēl vno agmine persequen-
 tes, debilitabant omnes quos inuenire po-
 tuissent. ¶ Misit itaque Ozias nuntios per
 omnes ciuitates & regiones Israēl. ¶ Om-
 nis itaque regio, omnisque vrbs electam
 iuuetutem armatā misit post eos, & per-
 sequuti sunt eos in ore gladii, quousque
 peruenirent ad extremitatē finium suo-
 rum. ¶ Reliqui autem qui erant in Bethu-
 lia, ingressi sunt castra Assyriorū, & præ-
 dam quā fugientes Assyrii reliquerāt, ab-
 stulerunt, & onuitati sunt valde. ¶ Hi ve-
 rō qui victores reuersi sunt ad Bethuliā, C
 omnia que erant illorū abstulerūt secum,
 ita vt non esset numerus in pecoribus, &
 iumentis, & vniuersis mobilibus eorum,
 vt à minimo vsque ad maximum omnes
 diuites fierent de prædationibus eorum.
 ¶ Ioachim autē summus pōtifex de Ieru-
 salem, venit in Bethuliā cū vniuersis pres-
 byteris suis, vt videret Iudith. ¶ Quæ cum
 exisset ad illum, benedixerunt eam omnes
 vna voce, dicentes, Tu gloria Ierusalē, tu
 lætitia Israēl, tu honorificentia populi no-
 stri, ¶ quia fecisti viriliter, & confortatum
 est cor tuū, eò quòd castitatē amaueris,
 & post virū tuam, alterum nescieris: ideo
 & manus Domini confortauit te, & ideo

12 eris benedicta in æternū. ¶ Et dixit omnis
 13 populus, Fiat, fiat. ¶ Per dies autē triginta,
 14 vix collecta sunt spolia Assyriorū à popu-
 15 lo Israël. ¶ Porro autē vniuersa quæ Ho-
 16 dofernis peculiaria fuisse probata sunt, de-
 17 derūt Iudith in auro, & argento, & vesti-
 18 bus, & gēnis, & omni supellectili, & tra-
 19 dita sunt omnia illi à populo. ¶ Et oēs po-
 20 puli gaudebāt cum mulieribus, & virgini-
 21 bus, & iuuenibus, in organis, & citharis.

CAP. XVI.

A T Vnc cantauit canticum hoc Domi-
 2 no Iudith, dicens,

2 ¶ Incipite Domino in tympanis, cantate
 3 Domino in cymbalis, modulamini illi
 4 psalmum nouum, exultate, & innocate
 5 nomen eius.

3 ¶ Dominus conterens bella, Dominus no-
 4 men est illi.

4 ¶ Qui posuit castra sua in medio populi
 5 sui, vt eriperet nos de manu omnium
 6 inimicorum nostrorum.

5 ¶ Venit Assur ex montibus ab aquilone in *Sup. 2. b. Mo*
 6 multitudine fortitudinis sue: cuius mul-
 7 titudo obthurauit torrētes, & equi eo-
 8 rum cooperuerunt valles.

6 ¶ Dixit se incensurū fines meos, & iuuenes
 7 meos occisurū gladio, infantes meos da-
 8 re in prædā, & virgines in captiuitatē.

7 ¶ Dominus autē omnipotēs nocuit eum,
 8 & tradidit eum in manus foeminæ, &
 9 "confodit" eum. *"confudit" 14*

8 ¶ Non enim cecidit potens eorum à iuue-
 9 ni.

Sup. 10. d. 17.

nibus, nec filii Titan percusserunt eum, B
nec excelsi gigantes imposuerunt se illi,
sed Iudith filia Merari in specie faciei
suae dissoluit eum.

¶ Exiit enim se vestimento viduitatis, & 9
induit se vestimento lætitiæ in exulta-
tione filiorum Israël.

¶ Unxit faciem suam unguento, & colliga- 10
uit cincinnos suos mitra, accepit stolā
nouam ad decipiendum illum.

¶ Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pul- 11
chritudo eius captiuam fecit animam
eius, amputauit pugione ceruicem eius.

¶ Horruerunt Peris constantiam eius, & 12
Medi audaciam eius.

¶ Tunc ululauerunt castra Assyriorum 13
quando apparuerunt humiles mei, a-
rescentes in siti.

¶ Filii puellarum compunxerunt eos, & 14
sicut pueros fugientes occiderunt eos,
perierunt enim in prælio à facie Do-
mini Dei mei.

¶ Hymnum cætemus Domino, hymnum 15
nouum cantemus Deo nostro. C

¶ Adonai Domine magnus es tu, & præ- 16
clarus in virtute tua, & quem superare
nemo potest.

Gen. 1. c. 24. ¶ Tibi seruiat omnis creatura tua: ¶ quia di- 17
Psal. 32. b. 9. xisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, &
creata sunt, & non est qui resistat voci
tue.

¶ Montes à fundamētis mouebūtur cum 18
aquis, petrae sicut cera liquefcent ante
faciem tuam.

19 [¶] Qui autem timent te, magni erūt apud te per omnia.

20 [¶] Væ genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos.

21 [¶] Dabit enim ignem & vermes in carnes eorum, vt vrantur & sentiant vsque in sempiternum.

22 [¶] Et factū est post hæc, omnis populus post victoriam venit in Ierusalē adorare Dominum: & mox vt purificati sunt, obtulerūt omnes holocausta, & vota, & re-

23 promissiones suas. [¶] Porro Iudith vniuersa vasa bellica Holofernīs quæ dedit illi D populus, & conopœum quod ipsa sustulerat de cubili ipsius obtulit in anathe-

24 ma oblationis. [¶] Erat autem populus iucundus secundū faciem sanctorum, & per tres menses gaudium huius victoriæ celebratum est cum Iudith. [¶] Post dies autem illos vnusquisque redit in domum suam,

& Iudith magna facta est in Bethulia, & præclarior erat vniuersæ terræ Israël. [¶] Erat etiā virtuti castitas adiūcta, ita vt nō cognosceret virum omnibus diebus vitæ suæ, ex quo defunctus est Manasses vir

27 eius. [¶] Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria. [¶] Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, & dimisit Abram suam liberā, & defuncta est

29 ac sepulta cum viro suo in Bethulia. [¶] Luxitque illam omnis populus diebus septē.

30 [¶] In omni autem spatio vitæ eius nō fuit qui perturbaret Israël, & post mortē eius

P R A E F A T I O B. H I E R O.
annis multis. Dies autē victorię huius festi-
uitatis, ab Hebræis in numero sancto-
rum dierum accipitur, & colitur a Iudæis
ex illo tempore vsque in præsentē diem.

**Hieronimi in librum
Esther præfatio.**

L I B R U M Esther variis translatiori-
bus constat esse vitiatum: quem ego
de archiuis Hebræorū releuans, verbum
ē verbo expressius transtuli. Quē librum
editio vulgata, laciniosis hinc inde verbo-
rum funibus trahit, addens ea quę ex tem-
pore dici poterant, & audiri: sicut solitum
est scholaribus disciplinis, sumpto the-
mate, excogitare quibus verbis uti potuit
qui iniuriam passus est, vel qui iniuriam
fecit. Vos autē o Paula & Eustochium,
quoniam tantū bibliothecas Hebræo-
rum studuistis intrare, & interpretū cer-
tamina cōprobastis, tenentes Esther He-
braicū librum, per singula verba nostram
translationē aspiciate: ut possitis agnosce-
re, me nihil etiam augmentasse addendo,
sed fidei testimonio simpliciter, sicut in
Hebræo habetur, historiam Hebraicam
Latinę linguę tradidisse. Nec affectamus
laudes hominum, nec vituperationes ex-
pauescimus. Deo enim placere curantes,
minas hominum penitus non timemus:
quoniam Deus dissipat ossa eorū qui ho-
minibus placere desiderant: & secundum

Apostolus qui eiusmodi sunt, serui Christi esse non possunt. Rursum in libro Esther alphabetum ex minio vsq; ad Teth literam fecimus diuersis in locis, volentes scilicet septuaginta interpretum ordinem per hoc insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem Hebraicum, ordinem profequi, etiam in septuaginta editione malimus.

LIBER ESTHER.

CAP. I.

IN DIEBUS Assueri qui regnavit ab India vsque Aethiopian super centum viginti septem provincias: quando sedit in solio re-

gni sui, Susa civitas regni eius exordium fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit grande conuiuium cunctis principibus, & pueris suis, fortissimis Persarum, & Medorum inclytis & praefectis prouinciarum coram se, vt ostenderet diuitias gloriae regni sui, ac magnitudinem, atque iactantiam potentiae suae, multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus. Cumque impleretur dies conuiuii, inuitauit omnem populum qui inuentus est in Susa a maximo vsque ad minimum: & iussit septem diebus conuiuium praeparari in vestibulo horti, & nemoris, quod regio cultu & ma-

16.

nu confitum erat. ¶ Et pende**6**bāt ex omni parte tētoria "arei' coloris, & carbasini ac B hyacinthini, sustentata fumbus byssinis, atque purpureis qui eburneis circulis inserti erant, & colūnis marmoreis fulciebātur. Lectuli quoque aurei & argentei, super pauimentū smaragdino, & pario stratum lapide, dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat. ¶ Bibebāt autē 7 qui inuitati erant, aureis poculis, & aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, vt magnificentia regia dignum erat, ¶ abundans & præcipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum: sed sicut rex statuerat, præponēs mensis singulos de principibus suis, vt sumeret vnusquisque quod vellet. ¶ Vasthi 9 quoque regina fecit conuiuium foeminarum in palatio, vbi rex Assuerus manere consueuerat. ¶ Itaque die septimo, cū rex 10 esset hilarior, & post nimiam potationem incaluisset mero, præcepit Mauman & Bazatha & Harbona & Bagathia & Abgatha & Zethar & Charchas, septem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant, ¶ vt introducerēt reginam Vasthi coram 11 rege, posito super caput eius diademate, vt ostenderet cunctis populis & principibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valde. ¶ Quæ renuit, & ad regis imperium, quod per eunuchos mandaue**12**rat, venire contempsit. Vnde iratus rex, & nimio furore succensus, ¶ interrogauit 13 sapiētes qui ex more regio semper ei aderant,

rant,

rant, & illorum faciebat cuncta consilio,
 14 scientiã leges, ac iura maiorũ: (erant au-
 tẽ primi & proximi, Charsena & Sethar
 & Admãtha & Tharsis & Mares & Mar-
 sana & Mamuchan, septem duces Persa-
 rum, atque Medorũ qui videbant faciem
 regis, & primi post eum residere soliti e-
 15 rant) ? cui sententiæ Vasthi regina subia-
 ceret, quæ Assueri regis imperiũ, quod per
 eunuchos mandauerat, facere noluisset.
 16 Responditq; Mamuchan, audiente rege,
 atque principibus, Non solũ regem læ-
 sit regina Vasthi, sed & omnes populos,
 & principes qui sunt in cunctis prouinciis
 17 regis Assueri. ? Egredietur enim sermo re-
 D ginæ ad omnes mulieres, vt contemnant
 viros suos, & dicãt, Rex Assuerus iussit vt
 regina Vasthi intraret ad eum, & illa no-
 18 luit. ? Atque hoc exemplo omnes princi-
 pum coniuges Persarũ atque Medorum,
 paruipendent imperia maritorum. vnde
 19 regis iusta est indignatio. ?* Si tibi placet,
 egrediatur edictum à facie tua, & scriba-
 tur iuxta legem Persarum atque Medo-
 rum, quam præteriri illicitum est, vt ne-
 quaquam vltra Vasthi ingrediatur ad re-
 gem, sed regnum illius, altera quæ melior
 20 est illa, accipiat. ? Et hoc in omne (quod
 latissimum est) prouinciarum tuarum di-
 uulgetur imperium, & cunctæ vxores tam
 maiorum quàm minorum deferant ma-
 21 ritis suis honorem. ? Placuit consiliũ eius
 regi, & principibus: fecitq; rex iuxta con-
 22 siliũ Mamuchan, ? & misit epistolas ad

¶ I. C.

vniversas provincias regni sui, vt quæque gens audire & legere poterat, diuersis linguis & literis, esse viros principes ac maiores in domibus suis: & hoc per cunctos populos diuulgari.

CAP. II.

His ita gestis, postquam regis Assueri indignatio deferbuerat, recordatus est Vasthi, & quæ fecisset, vel quæ passa esset: dixeruntque pueri regis, ac ministri eius, Quarantur regi puellæ virgines ac speciosæ, & mittantur qui considerent per vniversas provincias puellas speciosas & virgines: & adducant eas ad ciuitatem Susan, & tradant eas in domum foeminarum sub manu Egei eunuchi, qui est prepositus & custos mulierum regiarum: & accipiant mundum muliebrem, & cætera ad vsus necessaria. Et quæcunque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi: & ita vt suggererant, iussit fieri. Erat vir Iudæus in Susan ciuitate, vocabulo Mardocheus, filius Iair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Iemini, qui translatus fuerat de Ierusalem eo tempore quo Iechoniam regem Iuda, Nabuchodonosor rex Babylonis abstulerat, qui fuit nutritius filiæ fratris sui Edisse, quæ altero nomine vocabatur Esther: & vtrūque parentē amiserat: pulchra nimis, & decora facie. Mortuisque patre eius ac matre, Mardocheus sibi eā adoptauit in filiā. Cūmq; percubisset regis imperium, & iuxta mandatū illius multæ B

1. Reg. 11. 4. 2.

4. Reg. 24. d.

35.

2. Reg. 11. 4. 4.

pulchræ virgines adducerentur Susan, & Egeo traderentur eunuchis: Esther quoque inter cæteras puellas ei tradita est, ut ser- uaretur in numero foeminarum. Quæ pla- cuit ei, & inuenit gratiam in cõspectu il- lius. Et præcepit eunuchis ut acceleraret mundum muliebre, & traderet ei par- tes suas, & septem puellas speciosissimas de domo regis, & tam ipsam, quàm pe- dissequas eius ornaret atque excoleret.

Quæ noluit indicare ei populum & pa- triam suam. Mardocheus enim præce- rat ei: ut de hac re omnino reticeret: qui deambulabat quotidie ante vestibulum domus, in qua electæ virgines seruaban- tur, curâ agens salutis Esther, & scire vo- lens quid ei accideret. Cùm autem venis- set tempus singularum per ordinem puel- larum, ut intrarent ad regem, expletis om- nibus quæ ad cultum muliebre pertine- bant, mensis duodecimus vertebatur: ita duntaxat, ut sex mensibus oleo ungeren- tur myrtino, & aliis sex quibusdã pigmen- tis & aromatibus vterentur. Ingredi- entesq; ad regem, quicquid postulassent ad ornatum pertinens, accipiebant: & ut eis placuerat, cõpositæ, de triclinio foemina- rum ad regis cubiculum transibant. Et quæ intrauerat vespere, egrediebatur ma- ne, atq; inde in secundas ædes deduceban- tur quæ sub manu Susa-gazi eunuchi e- rant, qui concubinis regis præsidebat: nec habebat potestatem ad regem ultra redeun- di, nisi voluisset rex, & eam venire iussis-

*deduceban-
tur 6.*

set ex nomine. ¶ Euoluto autem tempore 15
 per ordinem, instabat dies quo Esther fi-
 lia Abihail fratris Mardochei, quem sibi
 adoptauerat in filiam, deberet intrare ad
 regem. Quæ nõ quæsiuit muliebrem cul-
 tum, sed quæcunque voluit Egeus eunu-
 chus custos virginum, hæc ei ad ornatum
 dedit. Erat enim formosa valde, & incre-
 dibili pulchritudine, omnium oculis gra-
 tiosa & amabilis videbatur. ¶ Ducta est 16
 itaque ad cubiculum regis Assueri mense
 decimo qui vocatur Tebeth, septimo an-
 no regni eius. ¶ Et adamauit eam rex plus 17
 quàm omnes mulieres, habuitque gra-
 tiam & misericordiam coram eo super om-
 nes mulieres, & posuit diadema regni in
 capite eius, fecitque eam regnare in loco
 Vasthi. ¶ Et iussit conuiuium præparari 18
 permagnificum cunctis principibus, & ser-
 uis suis pro coniunctione, & nuptiis Est- D
 her. Et dedit requiem vniuersis prouin-
 ciis, ac dona largitus est iuxta magnificen-
 tiam principalem. ¶ Cùmque & secundo 19
 quærerentur virgines & congregarentur,
 Mardocheus manebat ad ianuam regis.
 ¶ Necdum prodiderat Esther patriam & 20
 populum suum, iuxta mandatum eius.
 Quidquid enim ille præcipiebat, obserua-
 bat Esther: & ita cuncta faciebat vt eo tẽ-
 pore solita erat quo eam paruulã nutrie-
 bat. ¶ Eo igitur tẽpore quo Mardocheus 21
 ad regis ianuam morabatur, irati sunt Ba-
 gatan & Thares duo eunuchi regis qui ia-
 nitores erant, & in primo palatii limine

107. 12. 4. 1.

præ.

præsidebant: volueruntque insurgere in re-
 gem, & occidere eum. ²² Quod Mardocheum
 non latuit: statimque nuntiavit reginae
 Esther: & illa regi ex nomine Mardo-
 chei, qui ad se rem detulerat. ²³ Quæsitum est,
 & inuentum: & appensus est vterque eo-
 rum in patibulo. * Mandatumque est hi-
 storiis, & annalibus traditum coram rege.

*Ei iussit
 rex ut in li-
 bro memoria-
 li scriberet-
 ur, ut pro
 vite sue ali-
 quid repen-
 sare ei.

CAP. III.

A Post hæc rex Assuerus exaltauit Aman
 filium Amadathi qui erat de stirpe A-
 gag: & posuit solium eius super omnes prin-
 cipes quos habebat. ² Cunctique serui re-
 gis qui in foribus palatii versabantur, fle-
 ctabant genua, & adorabant Aman: sic
 enim præceperat eis imperator: solus Mar-
 dochæus non flectebat genu, neque ado-
 rabat eum. ³ Cui dixerunt pueri regis qui
 ad fores palatii præsidebant, Cur præter
 cæteros non obseruas mandatum regis?
⁴ Cumque hoc crebrius dicerent, & ille
 nollet audire, nuntiauerunt Aman, scire
 cupientes vtrum perseveraret in sententia.
⁵ dixerat enim se esse Iudæum. ⁶ Quod
 cum audisset Aman, & experimēto pro-
 basset quod Mardocheus non flecteret
 sibi genu, nec se adoraret, iratus est valde,
⁶ & pro nihilo duxit in vnum Mardoche-
 um mittere manus suas. Audierat enim
 quod esset gentis Iudææ, magisque voluit
 omnem Iudæorum, qui erant in regno
⁷ Assueri, perdere nationem. ⁸ Mese primo
 (cuius vocabulum est Nisan) anno duo-
 decimo regni Assueri, missa est sors in vr-

Inf. 16. b. 106

nam, quæ Hebraicè dicitur phur coram Aman, quo die & quo mēse gens Iudæorum deberet interfici: & exiuit mēsis duodecimus qui vocatur Adar. ¶ Dixitque Aman regi Assuero, Est populus per omnes prouincias regni tui dispersus, & à se mutuò separatus, nouis vtens legibus & cęremoniis, insuper & regis scita contemnens. Et optimè nosti quòd nō expediat regno tuo vt insolescat per licentiam. ¶ si tibi placet, decerne vt pereat, & decē milia talentorū appendā arcariis gazæ tuæ. ¶ Tulit ergo rex annulum quo utebatur, de manu sua, & dedit eū Aman filio Amadathi de progenie Agag, hosti Iudæorum, ¶ dixitque ad eum, Argentum quod tu polliceris, tuū sit, de populo* age quod tibi placet. ¶ Vocatiq̄ue sunt scribæ regis mense primo, Nisan, tertiadecima die eiusdem mensis: & scriptum est, vt iusserat Aman, ad omnes satrapas regis, & iudices prouinciarum, diuersarumque gentium, vt quæque gens legere poterat, & audire pro varietate linguarum, ex nomine regis Assueri: & literæ signatæ ipsius annulo, ¶ missæ sunt per cursores regis ad vniuersas prouincias, vt occiderent atque delerent omnes Iudæos, à puero vsque ad senem, paruulos & mulieres vno die, hoc est tertiodecimo mensis duodecimi qui vocatur Adar, & bona eorum diriperent. ¶ Summa autem epistolarum hæc fuit, vt omnes prouinciæ scirent & pararēt se ad prædictam diem. ¶ Festinabant cursores

*extem 5.

qui

qui missi erant, regis imperium explere. Statimque in Susa pepedit edictum, rege & Aman celebrante conuiuio, & cunctis Iudæis qui in vrbe erant flentibus.

CAP. IIII.

A **Q**uæ cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargens cinerem capiti: & in platea media ciuitatis voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui, & hoc eiulatu vsque ad fores palatii gradiens. Non enim erat licitum, indutum sacco aulam regis intrare. In omnibus quoque prouinciis, oppidis ac locis, ad quæ crudele regis dogma peruenerat, planctus ingens erat apud Iudæos, ieiunium, ululatus, & fletus, sacco & cinere multis prostrato ventibus. Ingressæ autem sunt puellæ Esther & eunuchi, nuntiaueruntque ei. Quod audiens cõsternata est: & vestem misit, vt ablato sacco indueret eam: quam accipere noluit. Accitoque Athach eunuchus, quem rex ministro ei dederat, præcepit ei vt iret ad Mardocheum, & disceret ab eo cur hoc faceret. Egrediusque Athach, iuit ad Mardocheum stantem in platea ciuitatis, ante ostium palatii. qui indicauit ei omnia quæ acciderant, quomodo Aman promississet vt in thesauros regis pro Iudæorum nece inferret argentum. Exemplar quoque edicti quod pendeat in Susa, dedit ei, vt reginæ ostenderet, & moneret eam vt intraret ad regem, & deprecaretur eum

*induerent
eum 5.*

pro populo suo. ⁹ Regressus Athach, nuntiavit Esther omnia quæ Mardocheus dixerat. ¹⁰ Quæ respondit ei, & iussit ut diceret Mardocheo, ¹¹ Omnes serui regis, & cunctæ quæ sub ditione eius sunt, norunt provinciam, quod siue vir, siue mulier non vocatus, interius atrium regis intrauerit, absque vlla cunctatione statim interficiatur: nisi fortè rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementiæ, atque ita possit viuere. Ego igitur quomodo ad regem intrare potero quæ triginta iam diebus non sum vocata ad eum? ¹² Quod cum audisset Mardocheus, ¹³ rursum mandauit Esther, dicens, Ne putes quod animam tuam tantum liberet, quia in domo regis es præ cunctis Iudæis: ¹⁴ si enim nunc silueris, per aliam occasionem liberabuntur Iudæi: & tu, & domus patris tui peribitis. Et quis nouit utrum idcirco ad regnum ueneris, ut in tali tempore parareris? ¹⁵ Rursumque Esther hæc Mardocheo uerba mandauit, ¹⁶ Vade, & congrega omnes Iudæos, quos in Susa repereris, & orate pro me. Non comedatis, & non bibatis tribus diebus, & tribus noctibus: & ego cum ancillis meis similiter ieiunabo, & tunc ingrediar ad regem, contra legem faciens, non vocata, tradensque me morti & periculo. ¹⁷ Iuit itaque Mardocheus, & fecit omnia quæ ei Esther præceperat.

CAP. V.

Die autem tertio induta est Esther regalibus vestimentis, & stetit in atrio domus

domus regiae, quod erat interius, contra basilicam regis: at ille sedebat super solium suum in consistorio palatii, contra ostium domus. ¶ Cumque vidisset Esther reginam stantem, placuit oculis eius, & extendit contra eam virgam auream quam tenebat manu. Quae accedens, osculata est summitatem virgae eius. ¶ Dixitque ad eam rex, Quid vis Esther regina? quae est petitio tua? etiam si dimidiam partem regni petieris, dabitur tibi. ¶ At illa respondit, Si regi placet, obsecro ut venias ad me hodie, & Aman tecum ad conuiuium quod paraui. ¶ Statimque rex, Vocate, inquit, cito Aman, ut Esther obediat voluntati. Venerunt itaque rex & Aman ad conuiuium quod eis regina parauerat. ¶ Dixitque ei rex, postquam vinum biberat abundanter, Quid petis ut detur tibi? & pro qua re postulas? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis. ¶ Cui respondit Esther, Petitio mea, & preces sunt istae: ¶ Si inueni in conspectu regis gratiam, & si regi placet ut det mihi quod postulo, & meam impleat petitionem: veniat Rex & Aman ad conuiuium quod paraui eis, & cras aperiam regi voluntatem meam. ¶ Egressus est itaque illo die Aman laetus & alacer. Cumque vidisset Mardocheum sedentem ante fores palatii, & non solum non assurrexisse sibi, sed nec motum quidem de loco sessionis suae, indignatus est valde: ¶ & dissimulata ita reuersus in domum suam, conuoca-

Mat. 6.4.29.

uit ad se amicos suos, & Zares vxorem suam: & exposuit illis magnitudinem diuitiarum suarum, filiorumque turbam, & quanta eum gloria super omnes principes & seruos suos rex eleuasset. Et post hæc ait, Regina quoque Esther nullum alium vocauit ad conuiuium cum rege, præter me: apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. Et cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quandiu D video Mardocheum Iudæum sedentem ante fores regias. Responderuntque ei Zares vxor eius, & cæteri amici, Iube parari excelsam trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos: & dic manè regi vt appèdatur super eam Mardocheus, & sic ibis cum rege lætus ad conuiuium. Placuit ei consilium, & iussit excelsam præparari crucem.

Placuit.
que 100

CAP. VI.

Noctem illam duxit rex insomnè, iussitque sibi afferri historias & annales priorum temporum. Quæ cum illo præfente legerentur, ventum est ad illum locum vbi scriptum erat quomodo nuntiaffet Mardocheus insidias Bagathan & Thares eunuchorum, regem Assuerum iugulare cupientium. Quod cum audisset rex, ait, Quid pro hac fide honoris ac præmii Mardocheus consecutus est? Dixerunt ei serui illius ac ministri, Nihil omnino mercedis accepit. Statimque rex, Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interius atrium domus regie intrauerat, vt suggereret

reret regi, & iuberet Mardocheum affigi
 paubulo quod ei fuerat præparatum.
 5 Responderunt pueri, Aman itat in atrio.
 6 Dixitque rex, Ingrediatur. ¶ Cumq; esset
 ingressus, ait illi, Quid debet fieri viro,
 quem rex honorare desiderat? Cogitans
 autem in corde suo Aman, & reputans
 quod nullum alium rex, nisi se, vellet ho-
 7 norare, ¶ respondit, Homo quem rex ho-
 8 norare cupit, ¶ debet indui vestibus regis:
 C & imponi super equum qui de sella regis
 est, & accipere regium diadema super ca-
 9 put suum, ¶ & primus de regis principi-
 bus ac tyrannis teneat equum eius: & per
 plateam ciuitatis incedens, clamet & di-
 10 cat, Sic honorabitur, quemcunque vo-
 luerit rex honorare. ¶ Dixitque ei rex, Fe-
 stina, & sumpta stola & equo, fac vt lo-
 cutus es, Mardocheo Iudeo qui sedet an-
 te fores palatii. Caue ne quicquam de his
 11 quæ locutus es prætermittas. ¶ Tulit ita-
 que Aman stolam & equum, indutum-
 que Mardocheum, in platea ciuitatis, &
 impositum equo præcedebat, atque clama-
 bat, Hoc honore condignus est, quæcun-
 12 que rex voluerit honorare. ¶ Reuersusque
 D est Mardocheus ad ianuam palatii: &
 Aman festinauit ire in domum suam, lu-
 13 gens & operto capite: ¶ narrauitque Zares
 vxori suæ, & amicis omnia quæ euenis-
 sent sibi. Cui responderunt sapientes quos
 habebat in consilio, & vxor eius, Si de se-
 mine Iudæorum est Mardocheus, ante
 quem cadere cœpisti, non poteris ei resi-

stere, sed cades in conspectu eius. ¹ Adhuc
 illis loquentibus, venerunt eunuchi regis,
 & citò eum ad conuiuium quod regina
 parauerat, pergere compulerunt.

CAP. VIII.

INtrauit itaque rex & Aman, vt biberēt A
 cum regina. ¹ Dixitque ei rex etiam se-
 cunda die, postquā vino incaluerat, **Q**ue
 est petitio tua Esther, vt detur tibi? &
 quid vis fieri? etiam si dimidiam partem
 regni mei petieris, impetrabis. ² Ad quem
 illa respondit, Si inueni gratiam in oculis
 tuis ô rex, & si tibi placet, dona mihi ani-
 mam meam pro qua rogo, & populum
 meum pro quo obsecro. ³ Traditi enim
 sumus ego & populus meus, vt contera-
 mur, iugulemur, & pereamus. Atque uti-
 nam in seruos & famulas venderemur:
 esset tolerabile malū, & gemens tacerem,
 nunc autem hostis noster est, cuius crude-
 litas redundat in regem. ⁴ Respondensq;
 rex Assuerus ait, **Q**uis est iste, & cuius po-
 tentiæ, vt hæc audeat facere? ⁵ Dixitque
 Esther, Hostis & inimicus noster pesti-
 mus iste est Aman. **Q**uod ille audiens, ili-
 co obstupuit, vultum regis ac reginæ fer-
 re non sustinens. ⁶ Rex autem iratus sur-
 rexit, & de loco conuiuii intrauit in hor-
 tum arboribus consitum. Aman quoque
 surrexit, vt rogaret Esther reginam pro
 anima sua. Intellexit enim à rege sibi pa-
 ratum malum. ⁷ **Q**ui cum reuersus esset
 de horto nemoribus consito, & intrasset
 conuiuii locum, reperit Aman super le-
 Etulum

Etulum corruisse, in quo iacebat Esther,
 & ait, Etiam reginā vult opprimere, me
 presente, in domo inea. Necdum verbum
 de ore regis exierat, & statim operuerunt
 9 faciem eius. ¶ Dixitque Harbona, vnus de
 D eunuchis qui stabant in ministerio regis,
 En lignum quod parauerat Mardocheo,
 qui locutus est pro rege, stat in domo A-
 man, habens altitudinis 50. cubitos. Cui
 10 dixit rex, Appendite eum in eo. ¶ Suspen-
 sus est itaque Aman in patibulo quod pa-
 rauerat Mardocheo: & regis ira quieuit.

CAP. VIII.

A Die illo dedit rex Assuerus Esther re-
 ginæ domum Aman aduersarii Iu-
 dæorum, & Mardocheus ingressus est
 ante faciem regis. Confessa est enim ei
 2 Esther quòd esset patruus suus. ¶ Tulitq;
 rex annulum quem ab Aman recepi iusse-
 rat, & tradidit Mardocheo. Esther autē
 constituit Mardocheū super domū suā.
 3 ¶ Nec his contenta, procidit ad pedes re-
 gis: fleuitque, & locuta ad eum orauit vt
 malitiam Aman Agagite, & machinatio-
 nes eius pessimas, quas excogitauerat con-
 4 tra Iudæos, iuberet irritas fieri. ¶ At ille ex
 more sceptrum aureum prætendit ma-
 nu, quo signum clementiæ monstraba-
 tur. Illaque consurgens stetit ante eum,
 5 ¶ & ait, Si placet regi, & si inueni gratiam
 in oculis eius, & deprecatio mea non ei
 videtur esse contraria, obsecro vt nouis
 epistolis veteres Aman literæ insidiatoris
 & hostis Iudæorum, quibus eos in cunctis
 regis

regis prouinciis perire præceperat, corri-
gantur. ¶ Quomodo enim potero sustine
re necē & interfectionē populi mei? ¶ Re-
sponditq; rex Assuerus Esther reginæ, & B
Mardocheo Iudæo, Domū Aman cōcessi
Esther: & ipsum iussi affigi cruci, quia au-
sus est manū mittere in Iudæos. ¶ Scribite
ergo Iudæis, sicut vobis placet, ex regis no-
mine signantes literas annulo meo. Hæc
enim consuetudo erat, vt epistolis quę ex
regis nomine mittebātur, & illius annu-
lo signatę erāt, nemo auderet cōtradidere.
¶ Accitisq; scribis & librariis regis (erat au-
tem tēpus tertii mēsis, qui appellatur Si-
ban) vicesima & tertia die illius scriptæ
sunt epistolę, vt Mardocheus voluerat, ad
Iudæos & ad principes, procuratoresque
& iudices, qui centū vigintiseptē prouin-
ciis ab India vsq; ad Aethiopiam præside
bant: prouinciæ atq; prouinciæ, populo
& populo iuxta linguas & literas suas, &
Iudæis, prout legere poterant, & audire.
¶ Ipsęque epistolæ quæ ex regis nomine
mittebātur, annulo ipsius obsignatę sunt,
& missæ per veredarios: qui per omnes
prouincias discurrentes, veteres literas no-
uis nuntiis præuenirent. ¶ Quibus impe-
rauit rex, vt conuenirent Iudæos per sin-
gulas ciuitates, & in vnum præciperent
congregari, vt starent pro animabus suis,
& omnes inimicos suos cum conjugibus
ac liberis & vniuersis domibus interfice-
rent atq; delerent. ¶ Et constituta est per
omnes prouincias vna ultionis dies, id est,

tertiadecima mensis duodecimi Adar.
 13 ¶ Summaque epistolæ hæc fuit, ut in om-
 nibus terris ac populis, qui regis Assueri
 subiacebant imperio, notum fieret para-
 14 tos esse Iudæos ad capiendam vindictam
 de hostibus suis. ¶ Egressique sunt vereda-
 rii celeres nuntia perferentes, & edictum
 15 regis pependit in Susan. ¶ Mardocheus
 autem de palatio, & de conspectu regis e-
 grediens fulgebat vestibus regiis, hyacin-
 thinis videlicet & ærinis coronam auream
 portans in capite, & amictus serico pallio
 atque purpureo. Omnisque ciuitas exul-
 16 tauit, atque lætata est. ¶ Iudæis autem no-
 ua lux oriri visa est, gaudium, honor, &
 17 tripudium. ¶ Apud omnes populos, vrbes
 atque prouincias, quocumque regis præce-
 pta veniebant, mira exultatio, epulæ at-
 que conuiuia, & festus dies: intantum ut
 plures alterius gentis & sectæ eorum reli-
 gioni & ceremoniis iungerentur. Grandis
 enim cunctos Iudaici nominis terror in-
 uaserat.

CAP. IX.

A ¶ Gitur duodecimi mensis, quem Adar
 vocari antè iam diximus, tertiadecima
 die, quando cunctis Iudæis interfectio pa-
 rabatur, & hostes eorum inhiabant san-
 guini, versa vice Iudæi superiores esse cœ-
 perunt, & se de aduersariis vindicare.
 2 ¶ Congregatique sunt per singulas ciuita-
 tes, & oppida & loca, ut extenderent ma-
 num contra inimicos, & persecutores su-
 os. Nullusque ausus est resistere, eò quòd

fff

OMNES

omnes populos magnitudinis eorū for-
 mido ^{penetraret} penetraret. ¶ Nam & prouincia-
 4° rā iudices, & duces, & procuratores, om-
 nisq̄ue dignitas quæ singulis locis ac ope-
 ribus præerat, extollebant Iudæos timore
 Mardochei, ¶ quem principem esse pala- 4
 tii, & plurimum posse cognouerant. fama
 quoque nominis eius crescebat quotidie,
 & per cunctorum ora volitabat. ¶ Itaque 5
 percusserunt Iudæi inimicos suos plaga B
 magna, & occiderunt eos, reddentes eis
 quod sibi parauerāt facere: ¶ intantum vt 6
 etiam in Susan quingentos viros interfi-
 cerent, extra decem filios Aman Agagitæ
 hostis Iudæorum: quorum ista sunt no-
 mina. ¶ Pharsandatha, & Delphon, & Es- 7
 phatha, & Phoratha, & Adalia, & Arida- 8
 tha, ¶ & Phermesta, & Arisai, & Aridi, & 9
 Iezatha. ¶ Quos cum occidissent, prædas 10
 de substantiis eorum ^{sanguine 6.} agere noluerunt.
 ¶ Statimq̄ue numerus eorum qui occisi e- 11
 rant in Susan, ad regem relatus est. ¶ Qui 12
 dixit reginæ. In vrbe Susan interfecerunt
 Iudæi quingentos viros, & alios decem fi-
 lios Aman: quantam putas eos exercere
 cædem in vniuersis prouinciis? Quid ultra 13
 postulas, & quid vis vt fieri iubeam? ¶ Cui
 illa respondit: Si regi placet, detur pote- C
 stas Iudæis: vt sicut fecerunt hodie in Su-
 san, sic & cras faciant, & decem filii Aman
 in patibulis suspendantur. ¶ Præcepitque 14
 rex vt ita fieret. Statimq̄ue in Susan pe-
 pendit edictum, & decem filii Aman sus-
 pensū sunt. ¶ Congregatis Iudæis quarta- 15
 decima

decima die mensis Adar, interfecti sunt in
 Susan trecenti viri : nec eorum ab illis di-
 16 repta substantia est . ? Sed & per omnes
 prouincias quæ ditioni regi subiacebant,
 pro animabus suis steterunt Iudæi , inter-
 fectis hostibus ac persecutoribus suis : in-
 tantum vt septuagintaquinque millia oc-
 17 tis eorum quicquam contingeret . ? Dies
 autem tertiusdecimus mensis Adar vnus
 D apud omnes interfectionis fuit , & quar-
 tadecima die cædere desierunt . Quem
 constituerunt esse solennem, vt in eo om-
 ni tempore deinceps vacarent epulis, gau-
 18 dio atque cõuiuiis . ? At hi qui in vrbe Su-
 san cædem exercuerant , tertiodecimo &
 quartodecimo die eiusdem mensis in cæ-
 de versati sunt : quintodecimo autem die
 percutere desierunt . Et idcirco eundem
 diem constituerunt solennem epularum
 19 atque lætitiæ . ? Hi verò Iudæi qui in op-
 pidis non muratis ac villis morabantur,
 quartumdecimũ diem mensis Adar conui-
 uiorum & gaudii decreuerunt, ita vt exul-
 tent in eo , & mittant sibi mutuò partes
 20 epularum & ciborum . ? Scripsit itaque
 Mardocheus omnia hæc . & literis com-
 prehensa misit ad Iudæos qui in omnibus
 regis prouinciis morabantur , tam in vici-
 21 no positis quàm procul , ? vt quartamde-
 cimam & quintamdecimam diem mensis
 Adar pro festis susciperent , & reuertente
 semper anno solenni celebrarent hono-
 22 re : ? quia in ipsis diebus se vlti sunt Iudæi

de inimicis suis, & luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conuersi sunt, essentque dies isti epularum atque lætitiæ, & mitterent sibi inuicem ciborum partes & pauperibus munuscula largirentur.

¶ Susceperuntque Iudæi in solennem ri- 23
tum cuncta quæ eo tempore facere cœpe-
rant, & quæ Mardocheus literis facienda
mandauerat. ¶ Aman enim, filius Ama- 24
dathi stirpis Agag, hostis & aduersarius
Iudæorum, cogitauit contra eos malum,
vt occideret illos, atque deleret: & misit
lphur, quod nostra lingua vertitur in sor-
tem. ¶ Et postea ingressa est Esther ad re- 25
gem, obsecrans vt conatus eius, literis re-
gis irriti fierent: & malum quod contra
Iudæos cogitauerat, reuerteretur in caput
eius. Denique & ipsum & filios eius af-
fixerunt cruci, ¶ atque ex illo tempore dies 26
isti appellati sunt phurim, id est sortium:
eo quod phur, id est fors, in urnam missa
fuerit. Et cuncta quæ gesta sunt, episto-
læ, id est libri huius volumine continen-
tur. ¶ quæque sustinuerunt, & quæ dein- 27
ceps immutata sunt, susceperunt Iudæi
super se & semen suum, & super cunctos
qui religioni eorum voluerunt copulari,
vt nulli liceat duos hos dies absque solen-
nitate transigere: quos scriptura testatur,
& " cætera " expetunt tempora annis tibi
iugiter succedentibus. ¶ Isti sunt dies, quos 28
nulla vnquam delebit obliuio: & per sin-
gulas generationes cunctæ in toto orbe
prouinciæ celebrabunt: nec est vlla ciuitas

Cap. 3. 6.

Parte 7.

in qua dies phurim, id est sortium, non obseruentur à Iudæis, & ab eorum progeniæ, quæ his ceremoniis obligata est.

- 29 ⁹ Scripseruntque Esther regina filia Abihail, & Mardocheus Iudæus etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista
 20 solennis sanciretur in posterum, ⁹ & miserunt ad omnes Iudæos, qui in centum vigintiseptem prouinciis regis Assueri versabantur, vt haberent pacem, & suscipere-
 31 rent veritatem, ⁹ obseruantes dies sortium & suo tempore cum gaudio celebrarent: sicut constituerat Mardocheus & Esther & illi obseruanda susceperunt à se, & à se-
 32 mine suo ieiunia, & clamores ⁹ & Sortium dies & omnia quæ libri huius, qui vocatur Esther, historia continentur.

CAP. X.

- A R E X verò Assuerus omnem terram, & cunctas maris insulas fecit tributarias: ⁹ cuius fortitudo & imperium, & dignitas atq; sublimitas, qua exaltauit Mardocheum, scripta sunt in libris Medorum
 2 atque Persarum: ⁹ & quomodo Mardocheus Iudaici generis secundus à rege Assuero fuerit, & magnus apud Iudæos, & acceptabilis plebi fratrum suorum, quæ-
 3 rens bona populo suo, & loquens ea quæ ad pacem feminis sui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expressi. Hæc autem quæ sequuntur, scripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & literis continentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur, quod iuxta consuetudinem nostram obelo, id est, veru prænotauimus.

¶ Dixitq; Mardocheus, à Deo facta sunt 4
 ista. ¶ Recordatus sum somnii quod vide- 5
 ram, hæc eadem significantis: nec eorum
 quicquam irritum fuit. ¶ Paruus fons qui 6
 creuit in fluuiũ, & in lucem, solemq; con-
 uersus est, & in aquas plurimas redunda-
 uit: Esther est, quam rex accepit vxorẽ, &
 voluit esse reginam. ¶ Duo autẽ dracones: 7
 ego sum, & Aman. ¶ Gentes quę conuene- 8
 rant: hi sunt qui conati sunt delere nomẽ C
 Iudæorum. ¶ Gens autem mea, Israël est 9
 quę clamauit ad Dominum, & saluũ fecit
 Dominus populum suũ: liberauitque nos
 ab omnibus malis, & fecit signa magna
 atque portenta inter gentes: ¶ & duas for- 10
 tes esse præcepit, vnã populi Dei, & alte-
 ram cunctarũ gentium. ¶ Venitq; vtraque 11
 fors in statutum illo iam tempore diem D
 coram Deo vniuersis gentibus: ¶ & recor- 12
 datus est Dominus populi sui, ac misertus
 est hæreditatis suæ. ¶ Et obseruabuntur 13
 dies isti in mense Adar quartadecima, &
 quintadecima die eiusdem mensis, cum
 omni studio & gaudio in vnũ cœtum
 populi congregati, in cunctas deinceps ge-
 nerationes populi Israël.

CAP. XI.

ANno quarto regnantibus Ptolemæo A
 & Cleopatra, attulerunt Dositheus,
 qui se sacerdotem, & Leuitici generis fere-
 bat, & Ptolemæus filius eius hanc episto-
 lam phurim, quam dixerunt interpreta-
 tum esse Lysimachum Ptolemæi filium
 in Ierusalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud vllum fertur interpretum.

2 ¶ Anno secundo, regnante Artaxerxe ma-
 B ximo, prima die mensis Nisan, vidit som-
 nium Mardocheus, filius Iairi, filii Semei,
 3 filii Cis de tribu Beniamin: ¶ homo Iu-
 dæus, qui habitabat in vrbe Susis, vir ma-
 4 gnus, & inter primos aulae regiae. ¶ Erat
 autem de eo numero captiuorum, quos
 5 transfulerat Nabuchodonosor rex Baby-
 lonis de Ierusalem cum Iechonia rege Iu-
 da: ¶ & hoc eius somnium fuit, Apparue-
 runt voces & tumultus, & tonitrua, & ter-
 ramotus, & conturbatio super terram:
 6 ¶ & ecce duo dracones magni, parati que
 7 contra se in praelium. ¶ Ad quorum cla-
 morem cunctae concitatae sunt nationes,
 C vt pugnarent contra Gentem iustorum.
 8 ¶ Fuitque dies illa tenebrarum & discrimi-
 nis, tribulationis & angustiae, & ingens
 9 formido super terram. ¶ Conturbataque
 est gens iustorum timentium mala sua, &
 10 praeparata ad mortem. ¶ Clamaueruntque
 ad Deum: & illis vociferantibus, fons par-
 uus creuit in fluuium maximum, & in a-
 11 quas plurimas redundauit. ¶ Lux & sol or-
 tus est, & humiles exaltati sunt, & deuo-
 12 rauerunt inclytos. ¶ Quod cum vidisset
 Mardocheus, & surrexisset de stratu, co-
 gitabat quid Deus facere vellet: & fixum
 habebat in animo, scire cupiens quid sig-
 nificaret somnium.

Inf. 16. d. 20

Sup. 2. d. 5.

4. re. 24. d. 15

Sup. 2. d. 6.

Sup. 2. d. 21.
C. 6. d. 2.

MOrabatur autem eo tempore in aula A regis cum Bagatha & Thara eunuchis regis, qui ianitores erant palatii. ¶ Cū- 2 que intellexisset cogitationes eorū, & curas diligentius pertuidisset, didicit quòd conarentur in regem Artaxerxē manus mittere, & nuntiauit super eo regi. ¶ Qui de 3 utroq; habita quæstione, confessos iussit duci ad mortem. ¶ Rex autem quod gestū 4 erat scripsit in commentariis: sed & Mardocheus rei memoriam literis tradidit. ¶ Præcepitque ei rex vt in aula palatii mo- 5 raretur, datis ei pro delatione muneribus. ¶ Aman verò filius Amadathi bugæus erat 6 gloriosissimus coram rege, & voluit nocere Mardocheo, & populo eius pro duobus eunuchis regis, qui fuerant interfecti.

Hucusque proœmium.

Quæ sequuntur in eo loco posita erant, vbi scriptū est in volumine, & diripuerunt bona, vel substantias eorum, quæ in sola vulgata editione reperimus.

Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAP. XIII.

REx maximus Artaxerxes ab India vs- A que Aethiopiam, centū viginti septem prouinciarum principibus & ducibus, qui eius imperio subiecti sunt salutem. ¶ Cū 2 plurimis gentibus imperarem, & vniuersum orbem meæ ditioni subiugassem, volui nequaquam abuti potentiæ magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subiectos: vt absque vllō terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mor-

talibus

3 talibus pace fruerentur. ¶ Quærente autem
 me à consiliariis meis quomodo posset
 hoc impleri, vnus qui sapientia & fide cæ-
 teros præcebat, & erat post regem se-
 4 cundus, Aman nomine, ¶ indicauit mihi
 in toto orbe terrarum populum esse di-
 ffersum, qui nouis vteretur legibus, &
 contra omnium Gentium cōsuetudinem
 faciens, Regum iussa contemneret; & vni-
 uersarum concordiam nationum sua dif-
 5 fensione violaret. ¶ Quod cum didicisse-
 6 mus, videntes vnā gentem rebellem ad-
 uersus omne hominū genus peruersis vti
 legibus, nostrisq; iussionibus contraire, &
 turbare subiectarum nobis prouinciarum
 pacem atque concordiam: ¶ iussimus vt
 quoscunque Aman qui omnibus prouin-
 ciis præpositus est, & secundus à rege, &
 quem patris loco colimus, monstrauerit:
 cum cōiugibus ac liberis deleatur ab ini-
 micis suis, nullusq; eorū misereatur quar-
 tadecima die duodecimi mensis Adar, an-
 7 ni præsentis: ¶ vt nefarii homines vno die
 ad inferos descendentes, reddant imperio
 nostro pacem, quam turbauerant.

Hucusque exemplar epistolæ.

Quæ sequuntur, post eum locum scripta repe-
 ri vbi legitur: pergensq; Mardochæus, fecit om-
 nia quæ ei mandauerat Esther. Nec tamen habentur
 in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur
 interpretum.

8 ¶ Mardochæus autem deprecatus est Do-
 9 minū memor omnium operū eius, ¶ & di-
 Cxit: Domine Domine rex omnipotens, in
 ditione enim tua cuncta sunt posita: & nō
 est

est qui possit tuæ resistere voluntati, si decreueris saluare Israël. ¶ Tu fecisti cælum & 10
 terram, & quicquid cæli ambitu contine-
 tur. ¶ Dominus omnium es, nec est qui re- 11
 sistat maiestati tuæ. ¶ Cuncta nosti & scis 12
 quia non pro superbia & contumelia, &
 aliqua gloriæ cupiditate fecerim hoc, vt
 non adorarem Ainan superbissimū. ¶ (Li- 13
 benter enim pro salute Israël etiam vesti- D
 gia pedū eius deosculari paratus essem.)
 ¶ sed timui ne honorē Dei mei transfer- 24
 rem ad hominem, & ne quenquam ado-
 rarem excepto Deo meo. ¶ Et nunc Domi 15
 ne rex Deus Abraham miserere populi tui
 quia volunt nos inimici nostri perdere, &
 hæreditatem tuam delere. ¶ Ne despicias 16
 partem tuam quam redemisti tibi de Aeg-
 ypto, ¶ Exaudi deprecationem meam, & 17
 propitius esto sorti & funiculo tuo, & con-
 uerte luctum nostrum in gaudium, vt vi-
 uentes laudemus nomen tuum Domine,
 & ne claudas ora te canentium. ¶ Omnis 18
 quoque Israël pari mente & obsecratio-
 ne clamauit ad Dominum, eò quod eis
 certa mors impenderet.

CAP. XIII.

Esther quoq; regina cōfugit ad Domi- A
 num pauens periculum quod immi-
 nebat. ¶ Cūmq; deposuisset vestes regias, 2
 fletibus & luctui apta indumenta suscepit
 & pro vnguentis variis, cinere & stercore
 impleuit caput, & corpus suum humilia-
 uit ieiuniis: omniaq; loca in quibus antea
 sætari consueuerat, criniū laceratione cō-
 pleuit.

3 pleuit. [¶] Et deprecabatur Dominū Deum
 Israël, dicens: Domine mi, qui rex noster
 es solus, adiuua me solitariam, & cuius
 4 præter te nullus est auxiliator alius. [¶] Pe-
 5 riculum meum in manibus meis est. [¶] Au-
 diui à patre meo quod tu Domine tulisses
 Israël de cunctis Gentibus, & patres no-
 6 stros ex omnibus retro maioribus suis, vt
 B possideres hæreditatem sempiternam, fe-
 6 cisti que eis sicut locutus es. [¶] Peccauimus
 in conspectu tuo, & idcirco tradidisti nos
 7 in manus inimicorum nostrorum: [¶] co-
 luimus enim deos eorum. Iustus es domi-
 8 ne. [¶] Et nunc non eis sufficit, quòd duris-
 sima nos opprimunt seruitute, sed robur
 manuum suarum, idolorum potentie de-
 9 putantes, [¶] volunt tua mutare promissa,
 & delere hæreditatem tuam, & claudere
 ora laudantium te, atque extinguere glo-
 10 riam templi & altaris tui, [¶] vt aperiant ora
 Gentium, & laudent idolorum fortitu-
 11 dinem, & prædicent carnalem regem in
 sempiternum. [¶] Ne tradas Domine scepterū
 tuum his qui non sunt, ne rideant ad rui-
 C nam nostrā: sed conuerte consiliū eorum
 super eos, & eum qui in nos cœpit sequi,
 12 disperde. [¶] Memento Domine, & ostende
 te nobis in tempore tribulationis nostræ,
 & da mihi fiduciam Domine rex deorum
 13 & vniuersæ potestatis: [¶] tribue sermonem
 compositum in ore meo in cōspectu leo-
 nis, & transfer cor illius in odium hostis
 nostri, vt & ipse pereat, & cæteri qui ei
 14 consentiant. [¶] Nos autem libera in manu

tua, & adiutua me, nullum aliud auxilium
 habentem, nisi te Domine, qui habes om-
 nium scientiam, ⁊ & nosti quia oderim
 gloriam iniquorum, & detester cubile in-
 circuncisorum, & omnis alienigenæ. ⁊ Tu
 scis necessitatem meam quòd abominer
 signum superbiæ & gloriæ meæ, quod est
 super caput meum in diebus ostentatio-
 nis meæ, & detester illud quasi pannum
 menstruatæ, & non portem in diebus si-
 lentii mei, ⁊ & quòd non comederim in
 mensa Aman, nec mihi placuerit conui-
 uium Regis, & non biberim vinum liba-
 minum: ⁊ & nunquam lætata sit ancilla
 tua, ex quo huc translata sum vsq; in præ-
 sentē diem, nisi in te Domine Deus Abra-
 ham. ⁊ Deus fortis super omnes, exaudi vo-
 cem eorum qui nullam aliam spem ha-
 bent, & libera nos de manu iniquorum,
 & erue me à timore meo.

CAP. XV.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

ET mandauit ei (haud dubium quin
 Esther Mardocheus) vt ingrederetur
 ad Regem & rogaret pro populo suo &
 pro patria sua. ⁊ Memorare (inquit) diem
 humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in
 manu mea, quia Aman secundus à Rege
 loquutus est contra nos in mortem: ⁊ &
 tu inuoca Dominum, & loquere regi pro
 nobis, & libera nos de morte.

Nec non & ista quæ subdita sunt.

⁊ Die autem tertio deposuit vestimenta
 ornatus sui, & circumdata est gloria sua.

Cum

5 ¶ Cùmque regio fulgeret habitu, & inuocasset omnium rectorera & saluatorem
 6 Deum, assumpsit duas famulas: ¶ & super
 B vnam quidem in nitebatur, quasi præ deli-
 ciiis & nimia teneritudine corpus suum
 7 ferre non sustinens: ¶ altera autem famu-
 larum sequebatur dominam, defluëtia in
 8 humum indumenta sustentans. ¶ Ipsa au-
 tem roseo colore vultum perfusa, & gra-
 tis ac nitentibus oculis tristem celabat ani-
 9 mum, & nimio timore contractum. ¶ In-
 gressa igitur cuncta per ordinē ostia, stetit
 contra regem, vbi ille residebat super so-
 lium regni sui, indutus vestibus regiis, au-
 roque fulgēs, & pretiosis lapidibus, eratq;
 10 terribilis aspectu. ¶ Cùmque eleuasset fa-
 C ciem, & ardentibus oculis furorem pecto-
 ris indicasset, regina corruit, & in pallorē
 colore mutato, lassum super ancillulam
 11 reclinauit caput. ¶ Conuertitque Deus spi-
 ritum regis in mansuetudinem, & festinus
 ac metuens exiliuit de solio: & sustentans
 eam vlnis suis, donec rediret ad se: his ver-
 12 bis blandiebatur. ¶ Quid habes Esther?
 13 Ego sum frater tuus, noli metuere. ¶ Non
 morieris: non enim pro te, sed pro omni-
 14 bus hæc lex constituta est. ¶ Accede igitur
 15 & tange sceptrum. ¶ Cùmq; illa reticeret,
 D tulit auream virgam, & posuit super collū
 eius, & osculatus est eam, & ait: Cur mihi
 16 nō loqueris? ¶ Quæ respondit: Vidi te do-
 mine quasi angelum Dei, & conturbatum
 est cor meum præ timore gloriæ tuæ. Gen. 3. 6. 10
2. Re. 19. 37
 17 ¶ Valde enim mirabilis es Domine, & fa-
 cies

cies tua plena est gratiarum. ¶ Cùmq; lo- 18
queretur, rursus corruit, & penè examina-
ta est. ¶ Rex autem turbabatur, & omnes 19
ministri eius consolabantur eam.

CAP. XVI.

Exemplar epistolæ regis Artaxerxis quam pro
Judæis ad totas regni sui prouincias misit, quod
& ipsum in Hebraico volumine non habetur.

Sup. 11. b. 2.

REX magnus Artaxerxes, ab India vsq; A
Æthiopiam centū vigintiseptem pro-
uinciarum ducibus ac principibus, qui no-
stræ iussioni obediunt, salutem dicit. ¶ Mul- 2
ti bonitate principum & honore qui in
eos collatus est, abusi sunt in superbiam:
¶ & non solūm subiectos regibus nituntur 3
opprimere, sed datam sibi gloriam nō fe-
rentes, in ipsos qui dederunt, moliuntur
insidias. ¶ Nec contenti sunt gratias non 4
agere beneficiis, & humanitatis in se iura
violare, sed Dei quoque cuncta cernentis
arbitrantur se posse fugere sentētiā. ¶ Et 5
in tantum vesaniæ proruperūt, vt eos qui
credita sibi officia diligenter obseruant,
& ita cuncta agunt vt omnium laude di-
gni sint, mendaciorum cuniculis conen-
tur subuertere, ¶ dum aures principū sim- 6
plices, & ex sua natura alios æstimantes,
callida fraude decipiunt. ¶ Quæ res & ex 7
veteribus probatur historiis, & ex his quæ 8
geruntur quotidie, quomodo malis quo-
rundam suggestionibus regum studia de-
prauentur. ¶ Vnde prouidendum est paci 8
omnium prouinciarum. ¶ Nec putare de- 9
betis, si diuersa iubeamus, ex animi nostri

¶ cuniculis 6.

venire leuitate, sed pro qualitate & necessitate temporum, vt reipublicæ poscit utilitas ferre sententiam. ⁹ Et vt manifestius ^{Sup. 3. 4. 5.} quod dicimus, intelligatis, Aman filius Amadathi, & animo & gente Macedo, alienusque à Persarum sanguine, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus à nobis susceptus est: ⁹ & tantam in se expertus humanitatem, vt pater noster vocaretur, & adoraretur ab omnibus, post regem secundus: ⁹ qui in tantum arrogantia tumorem sublatus est, vt regno priuare nos niteretur & spiritu. ⁹ Nam C Mardocheum, cuius fide & beneficiis viuimus, & consortem regni nostri Esther cum omni gente sua nouis quibusdam atque inauditis machinis expetiuit in mortem: ⁹ hoc cogitans vt illis interfectis, insidiaretur nostræ solitudini, & regnum Persarum transferret in Macedonas. ⁹ Nos autem à pessimo mortalium, Iudæos nec i destinatos, in nulla penitus culpa reperi-
¹⁶ mus, sed econtrario iustis vtentes legibus, ⁹ & filios Altissimi & maximi, semperque uiuentis Dei, cuius beneficio & patribus nostris, & nobis regnum est traditum, & ¹⁷ vsque hodie custoditur. ⁹ Vnde eas literas quas sub nomine nostro ille direxerat, ¹⁸ sciatis esse irritas. ⁹ Pro quo scelere ante portas huius vrbis, id est Susan, & ipse qui machinatus est, & omnis cognatio eius pendet in patibulis: non nobis, sed Deo ¹⁹ reddente ei quod meruit. ⁹ Hoc autem edictum quod nunc mittimus, in cunctis vr-

P R A E F A T I O

libris proponatur: ut liceat Iudæis uti le-
 gibus suis. ¶ Quibus debetis esse adminicu- 20
 lo ut eos qui se ad necem eorum paraue-
 rant, possint interficere tertiadecima die
 mensis duodecimi qui vocatur Adar: ¶ hanc 21
 enim diem, Deus omnipotēs, mœroris &
 luctus eis vertit in gaudium. ¶ Vnde & vos 22
 inter cæteros festos dies, hanc habetote
 diem, & celebrate eam cum omni læticia,
 ut & in posterum cognoscatur, ¶ omnes 23
 qui fideliter Persis obediunt, dignam pro
 fide recipere mercedem: qui autem infi-
 diantur regno eorum, perire pro scelere.
 ¶ Omnis autem prouincia & ciuitas quæ 24
 noluerit solemnitatis huius esse particeps,
 gladio & igne pereat, & sic deleatur, ut
 non solum hominibus, sed etiam bestiis
 inuia sit in sempiternum, pro exemplo
 contemptus, & inobedienciæ.

Hieronymi in librum
Iob præfatio.

Cogor per singulos scripturæ diuinæ libros ad
 C uersariorum respondere maledictis, qui inter-
 pretationem meam, reprehensionem septuaginta
 interpretum criminantur: quasi non & apud Græ-
 cos Aquila, Symmachus & Theodotio, vel verbū
 è verbo, vel sensum è sensu, vel ex utroque com-
 mixtum, & medix temperatum genus translatio-
 nis expresserint: & omnia veteris instrumenti vo-
 lumina Origenes obelis asteriscisque distinxerit,
 quos vel additos, vel de Theodotione sumptos
 translationi antiquæ inseruit, probās desuisse quod
 additum est. Discant igitur obtrectatores mei re-
 cipere in toto quod in partibus susceperunt, aut

interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermississe susceperint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, præcipue in Iob: cui si ea quæ sub asteriscis addita sunt, subtraxeris, pars maxima detruncabitur, & hoc duntaxat apud Græcos. Cæterum apud Latinos, ante eam translationem, quæ sub asteriscis & obelis nuper edidimus, septingenti ferme aut octingenti versus desunt, ut decurtatus & lacertatus, corrosusque liber sceditatem sui publicè legentibus præbeat. Hæc autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem: sed ex ipso Hebraico, Arabicoque sermone & interdum Syro, nunc verba, nunc sensus, nunc simul utrunque resonabit. Obliquis enim etiam apud Hebræos totus liber fertur & lubricus: & quod Græci Rhetores vocant *ἑσχηματισμένος*, dum, qui aliud loquitur, aliud agit: ut si velis anguillam vel murenulam strictis tenere manibus, quanto fortius presseris, tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis, Lyddæum quendam præceptorem, qui apud Hebræos primus haberi putabatur, non parvis redimisse nummis, cuius doctrina an aliquid profecerim, nescio. hoc vnum scio, non potuisse me interpretari, nisi quod antè intellexeram. A principio itaque voluminis, usque ad verba Iob, apud Hebræos prosa oratio est. Porro à verbis Iob, in quibus ait, Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, Conceptus est homo, usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum est, Idcirco ipse me reprehendo, & ago poenitentiam in fauilla & cinere hexametri versus sunt, dactylo, spondeoque currentes: & propter linguæ idioma, crebrò recipientes & alios pedes, non earundem syllabarum, sed eorundem temporum: Interdum quoque rythmus ipse dulcis & tinnulus fertur numeris pedum solutis: quod metrici magis, quàm simplex lector intelligunt. A suprascripto autem versu usque ad finem libri, paruum comma quod remanet, prosa oratione contextitur, Quod si cui videtur incredulum, metra scilicet esse apud Hebræos, & in more no-

P R A E F A T I O

stri Flacci, Græciq; Pindari, & Alcei, & Sapphus, vel Psalterium, vel Lamentationes Ieremiæ, vel omnia fermè scripturarum cantica comprehendendi, legat Philonem, Iosephum, Origenem, Cæsariensem, Eusebium, & eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse, nō v̄s interpretationem antiquam reprehenderem, sed vt ea quæ in illa aut obscura sunt, aut omissa, aut certè scriptorum vitio deprauata, manifestiora nostra interpretatione fierent, qui & Hebræorum sermonem ex parte didicimus, & in latinis penè ab ipsis cunabulis inter Grammaticos & Rhetores & Philosophos detriti sumus. Quod si apud Græcos post septuaginta editionem, iam Christi euangeliū coruscante, Iudæus Aquila & Symmachus ac Theodotio Iudaizantes hæretici sunt recepti, qui multa mysteria Saluatoris subdola interpretatione celarunt, & tamen in ἑξαπλωῖς habentur apud Ecclesias, & explanantur ab ecclesiasticis viris: quantò magis ego Christianus, & de parentibus Christianis natus, & vexillū crucis in mea fronte portans (cuius studium fuit omnia repetere, deprauata corrigere, & sacramenta Ecclesiæ puro & fideli aperire sermone) vel à fastidiosis, vel à malignis lectoribus non debeo reprobari? Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos, vel v̄cialibus (vt vulgo aiunt) literis onera magis exarata, quàm codices: dummodo mihi, meisque permittant pauperes habere scedulas, & non tam pulchros codices quàm emendatos. Vtraque autem editio, & septuaginta iuxta Græcos, & mea iuxta Hebræos in Latinum meo labore translata est. Eligat vnusquisque quod vult: & studiosum me magis quàm maleuolum probet.

ALIA EIUSDEM

Præfatio.

Si aut fiscellam iunco texerem, aut palmarum folia complicarem, vt in sudore vultus mei comederem

derem panem, & ventris opus sollicita mente pertractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam Saluatoris volo operari cibum qui non perit, & antiquam diuinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare, error mihi geminus infigitur: corrector vitiorum, falsarius vocor, & errores non auferre, sed ferre. Tanta est enim vetustatis consuetudo, ut etiam confessa plerisque vitia placeant: dum magis pulchros habere volunt codices, quam emendatos. Quapropter o fratres dilectissimi, vnicum nobilitatis & humilitatis exemplar, pro stabello, calathis spertulisque munusculis monachorum, spiritalia hæc & mansura dona suscipite, ac B. Iob qui adhuc apud Latinos facebat in stercore, & vermibus scatebat errorum, integrum immaculatumque gaudeat. Quomodo enim post probationem atque victoriam, duplicia sunt ei vniuersa reddita (ita ego in lingua nostra, ut audacter loquar, feci cum habere quæ amiserat. Igitur & vos, & vnumquemque lectorem solita præfatione commoneo, & in prouincijs librorum eadem semper annexens, rogo, ut ubicunque semper præcedentes virgulas videritis, sciatis ea quæ subiecta sunt, in Hebraicis voluminibus non haberi. Porro vbi stellæ imago præfulserit, ex Hebræo in sermone nostro addita sunt. Nec non & illa quæ haberi videbantur, & ita corrupta erant ut sensum legentibus tollerent, orantibus vobis magno labore correxi: magis utile quid ex otio meo Ecclesijs Christi venturum ratus, quam ex aliorum negotio.

ARGUMENTVM IN Librum Iob.

In terra quidem habitasse Iob Husitidi, in finibus Idumææ & Arabiæ fertur: & erat ei antea nomen Iobab. Et accepit uxorem Arabissam: & genuit filium quem vocauit Enno. Erat autem ipse filius quidam Zaræ, de Esau filijs filius: de matre verò Bosra, ita ut sit quintus ab Abraham. Et hi sunt reges qui regnauerunt in Edom, in qua & ipse regnavit.

P R A E F A T I O B. N I E R O.

Sed primus in ea regnavit Bela filius Beor: & nomen ciuitatis eiusdē Denába. Post hūc autē Bela, Iobab, qui vocatur Iob. Post Iob autē Hufam, qui erat dux ex Themanorū regione. Et post illum regnavit Adad filius Badad, qui excidit Madian in campo Mōab: & nomen ciuitatis eius Auith. Porro liber Iob patientiam & reliquas virtutes ipsius habitam continet, qui licet ad consolādum venissent, iniuriosi tamen & cōtumeliosi in Iob fuerūt. Nam audientes quod Iob in grauissima afflictione constitutus, malediceret diei natiuitatis suae, se quoque innocentem à Deo tam acerbè affligi assereret, ipsum arguunt impatientiae, arrogantiae, blasphemiae, multorumque aliorum criminum: propter quae contendunt ipsum à Deo meritò afflictum, cum Deus (vt impiè volebant) hic tantū malos flagellet, ideoque vt Iob se ob sua peccata à Deo affligi agnoscat, & ab illis respiciens ad Deum se conuertat, iustitiae quoque diuinæ humiliter se subiiciat, multis rationibus exhortantur. Dei potentiam, sapientiam, iustitiam, & bonitatem, assiduè ad hoc commendantes: item quod Deus in praesenti vita tantum malis mala, & bonis bona dispenset, quamobrem Iob respicienti liberationem à flagellis, & bona quaeque promittunt. At Iob suam cōstanter tuetur iustitiā: " & in praesenti vita vniuersa xquè euenire iusto & impio, sed veram iustorum retributionem post hanc vitam esse expectandam asserit, nempe futuram resurrectionē cum demum ipsius Iob à Deo corceptionem, & restitutam faelicitatem, amicos quoque per ipsius orationem Deo reconciliatos, hic liber explicat.

Escl. 9. 1.

CAP. I.

Ir erat in terra-Hus, *Exe. 14. 6°*
nomine Iob : & erat *20.*

vir ille simplex & re-
ctus, ac timens Deū,
& recedens à malo.

¶ Natiq̄ue sunt ei se-
ptem filii & tres filię.

¶ Et fuit possessio e-

ius septem milla ouium , & tria millia ca-
melorum, quingenta quoque iuga boum,
& quingentę asinę , ac familia multa ni-
mis : eratq̄ue vir ille magnus inter omnes
orientales. ¶ Et ibant filii eius, & faciebant
conuiuium per domos vnusquisque in die
suo . Et mittentes vocabant tres sorores
suas , vt comederent & biberent cum eis.

¶ Cũq̄ue in orbem transissent dies con-
uiuui, mittebat ad eos Iob, & sanctificabat
illos: consurgensq̄ue diliculo offerebat ho-
locausta per singulos . Dicebat enim : Ne
fortè peccauerint filii mei, & benedixerint
Deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cun-

ctis diebus. ¶ Quadam autem die cũ ve-
nissent filii Dei vt assisterent coram Do-
mino, affuit inter eos etiam Satan . ¶ Cũ
dixit Dominus: Vnde venis ? Qui respon-

dens ait: Circuiui terram, & perambulauĩ
eam . ¶ Dixitq̄ue Dominus ad eum: Nun-
quid considerasti seruum meũ Iob , quòd
non sit ei similis in terra, homo simplex, &

rectus,

rectus, ac timens Deum, & recedens à ma-
 lo? ¶ Cui respondens Satan ait: Nunquid
 Iob frustra timet Deum? ¶ Nonne tu val- 10
 lasti eum, ac domum eius, vniuersamque
 substantiam eius per circuitum: operibus
 manuum eius benedixisti, & possessio eius
 creuit in terra? ¶ Sed extende paululum 11
 manum tuam, & tange cuncta quæ possi- C
 det: nisi "in faciem" benedixerit tibi. ¶ Di- 12
 xit ergo Dominus ad Satan: Ecce vniuer-
 sa quæ habet, in manu tua sunt: tantum
 in eum ne extendas manum tuam. Egres-
 susque est Satan à facie Domini. ¶ Cùm 13
 autem quadam die filii & filia eius come-
 derent & biberent vinum in domo fratris
 sui primogeniti, ¶ Nuntius venit ad Iob 14
 qui diceret: Boues arabant & asinæ pasce-
 bantur iuxta eos: ¶ Et irruerunt Sabæi, 15
 tuleruntque omnia, & pueros percusserunt
 gladio: & euasi ego solus, vt nuntiarem
 tibi. ¶ Cùmque adhuc ille loqueretur ve- 16
 nit alter, & dixit. Ignis Dei cecidit è cælo,
 & tactas oues puerosque consumpsit: &
 effugi ego solus, vt nuntiarem tibi. ¶ Sed 17
 & illo adhuc loquente, venit alius & di-
 xit: Chaldæi fecerunt tres turmas, & inua-
 serunt camelos, & tulerunt eos, nec non
 & pueros percusserunt gladio: & ego fugi
 solus vt nuntiarem tibi. ¶ Adhuc loque- 18
 batur ille, & ecce alius intrauit, & dixit: D
 Filiis tuis & filiabus vescentibus & biben-
 tibus vinum in domo fratris sui primoge-
 niti, ¶ repente ventus vehemens irruit à 19
 regione deserti, & concussit quatuor an-
 gulos

in facie tua

Ro.

in manu I.

gulos domus, quæ corruēs oppressit liberos tuos, & mortui sunt: & effugi ego solus, vt nuntiarem tibi. ¶ Tunc surrexit Iob, & scidit "vestimenta sua": & tonso capite ^{tunicam suam 10.} corruens in terram, adorauit, ¶ & dixit: ^{Ecc. 5. c. 14.} ¶ Nudusegressus sum de vtero matris mee, ^{1. Tim. 6. b. 7.} & nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut domino placuit, ^{- 1.} ita factum est: sit nomen Domini benedictum. ¶ In omnibus his non peccauit Iob - labiis suis: neque stultum quid contra Deum loquutus est. ^{- 7.} ^{Inf. 2. c. 100.}

CAP. II.

A **F**Actum est autem cum quadam die venissent filii Dei, & starent coram Domino, venisset quoque Satan inter eos, & staret in conspectu eius, ¶ vt diceret Dominus ad Satan: Vnde venis? Qui respondens, ait: Circuiui terram, & perambulaui eam. ¶ Et dixit Dominus ad Satan: Nunquid considerasti seruum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex & rectus ac timens Deum, & recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam? Tu autem commouisti me aduersus eum, vt affligerem eum frustra. ¶ Cui respondens Satan, ait: Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua: ¶ alioquin mitte manum tuam, & tange os eius & carnem, & tunc videbis quod "in faciem" benedicat tibi. ¶ Dixit ergo Dominus ad Satan, Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serua. ¶ Egressus igitur Satan à facie Domini, percussit Iob ^{in facie sua 30.} ^{ulcere}

vlcere pessimo, à planta pedis vsque ad ver-
 ticem eius, ² qui testa saniem radebat, se-
 dens in sterquilinio. ³ Dixit autem illi vxor
Job. 3. d. 22. sua: Adhuc tu permanes in simplicitate
 tua? benedic Deo & morere. ⁴ Qui ait ad
 illam: ⁵ Quasi vna de stultis-mulieribus
 locuta es, si bona suscepimus de manu
 Dei, mala quare non suscipiamus? In om-
 nibus his non peccauit Iob labiis suis. ⁶ I-
Sup. 1. d. 22. gitur audientes tres amici Iob omne ma-
 lum quod accidisset ei, venerunt singuli
 de loco suo, Eliphaz Themanites, & Bal-
 dat Suhites, & Sophar Naamathites. Cō-
 dixerant enim, vt pariter venientes visita-
 rent eum, & consolarentur. ⁷ Cūmq; ele-
 uassent prōcul oculos suos, non cognoue-
 runt eum, & exclamantes plorauerūt, scis-
 sisque vestibibus sparserunt puluerem super
 caput suum in cælum. ⁸ Et sederunt cum
 eo in terra septem diebus & septem nocti-
 bus, & nemo loquebatur ei verbum: vide-
 bant enim dolorem esse vehementem.

CAP. III.

Post hæc aperuit Iob os suum, & ma-
 ledixit diei suo, ¹ & locutus est:

Eccl. 20. d. 14. ² Pereat dies in qua natus sum, & nox
 in qua dictum est: Conceptus est homo.

³ Dies ille vertatur in tenebras: non re-
 quirat eum Deus desuper, ⁴ & non
non fit in re ⁵ *cordatione 13* *illustrat 20.* ⁶ *illustret 20.* ⁷ *illustret 20.* ⁸ *illustret 20.*
 stretur lumine. ⁹ Obscurent eum tenebræ
 & vmbra mortis: occupet eum caligo, &
 inuoluatur amaritudine.

¹⁰ Noctem illam tenebrosus turbo possi-
 deat: non computetur in diebus anni, nec

nume-

numeretur in mensibus.

7 ? Sit nox illa solitaria, nec laude digna:

8 ? maledicant ei qui maledicunt diei, qui
B parati sunt suscitare Leviathan.

9 ? Obtenebrentur stellæ caligine eius: expectent lucem, & non videat, nec ortum surgentis auroræ.

10 ? Quia non conclusit ostia ventris qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis
11 meis. ? Quare nō in vulua mortuus sum, egressus ex utero non statim perii?

12 ? Quare exceptus genibus? cur lactatus
13 huberibus? ? Nunc enim dormiens filerē, & somno meo requiescerem.

14 ? Cum regibus & consulibus terræ, qui
C ædificant sibi solitudines:

15 ? Aut cum principibus qui possidēt aurum & replent domos suas argento:

16 ? Aut sicut abortivum absconditum nō subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem.

17 ? Ibi impii cessauerunt à tumultu: & ibi requieverunt fessi robore.

18 ? Et-quondam' vincti pariter sine molestia, non audierunt vocem exactoris.

19 ? Paruus & magnus ibi sunt, & seruus liber à Domino suo. ? Quare misero data est lux, & vita his qui in amaritudine
20 animæ sunt? ? Qui expectant mortem, & non venit: quasi effodientes thesaurum.

22 ? Gaudentque vehementer cum inuenerint sepulchrum. ? Viro cuius abscondita est via, & circumdedit eum Deus tenebris?

24 ? Antequam comedam suspiro: & tan-

quam inundantes aquæ sic rugitus meus.

¶ Quia timor quem timebam, euénit 25
mihi: & quod verebar accidit.

¶ Nonne dissimulaui? nonne silui? non- 26
ne quieui? & venit super me indignatio.

CAP. IIII.

Respondens autem Eliphaz Themani- A
tes, dixit:

¶ Si cœpimus loqui tibi, forsitã molestè 2
accipies, sed conceptum sermonem tenere
quis poterit?

¶ Ecce docuisti multos, & manus lassas 3
roborasti.

¶ Vacillantes confirmauerunt sermones 4
tui, & genua trementia confortasti,

¶ Nunc autem venit super te plaga, & 5
defecisti: tetigit te, & conturbatus es. B

¶ Vbi est timor tuus, fortitudo tua, *pa- 6
tientia tua, & perfectio viarum tuarum?

¶ Recordare obsecro te: quis vnquã in- 7
nocens periit: aut quãdo recti deleti sunt?

¶ Quin potius vides eos qui operantur 8
iniquitatem, & seminant dolores, & me-
tunt eos. ¶ Flante Deo perisse, & spiritu irę 9
eius esse consumptos.

¶ Rugitus leonis & vox lænæ, & den- 10
tes catulorum leonum contriti sunt.

¶ Tigris periit eò quòd nō haberet præ- 11
dam: & catuli leonis dissipati sunt.

¶ Porrò ad me dictum est verbum ab- 12
sconditum. & quasi furtiuè suscepit auris C
mea venas susurrii eius.

¶ In horrore visionis nocturnæ, quan- 13
do solet sopor occupare homines.

14 *¶* Pavor tenuit me, & tremor, & omnia ossa mea perterrita sunt.

15 *¶* Et cum spiritus me præsente transfret, inhorruerunt pili carnis meæ.

16 *¶* Stetit quidam, cuius non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quasi auræ lenis audiui.

17 *¶* Nūquid homo, Dei cōparatione iustificabitur, aut factore suo purior erit vir? *Inf. 25. e. 4o*
Inf. 15. b. 15o

18 *¶* Ecce qui seruiunt ei, nō sunt stabiles, & in Angelis suis reperit prauitatem. *2. Pet. 2. d. 4o*

19 *¶* Quantò magis hi qui habitāt domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tineas?

20 *¶* De mane vsque ad vesperā succidentur: & quia nullus intelligit, in æternum peribunt.

21 *¶* Qui autem reliqui fuerint, auferētur ex eis: morientur, & non in sapientia.

CAP. V.

A *V*Oca ergo si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum conuertere.

2 *¶* Virum stultum interficit iracundia, & paruulum occidit inuidia. *Verè 4o*

3 *¶* Ego vidi stultum firma radice, & maledixi pulchritudini eius statim.

4 *¶* Longè fient filii eius à salute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat.

5 *¶* Cuius messem famelicus comedet, & ipsum rapiet armatus, & bibent sitientes diuitias eius.

6 *¶* Nihil in terra sine causa fit, & de humo non orietur dolor.

¶ Homo nascitur ad laborē, & avis ad 7
volatum. B

¶ Quam ob rem ego deprecor Domi- 8
num, & ad Deū ponā eloquium meum.

¶ Qui facit magna & inscrutabilia & 9
mirabilia absque numero.

¶ Qui dat pluuiam super faciem terræ, 10
& irrigat aquis vniuersa.

¶ Qui ponit humiles in sublime, & mœ 11
rentes erigit sospitate.

¶ Qui dissipat cogitationes maligno- 12
rum, ne possint implere manus eorum C
quod cœperant.

1. Cor. 3. 4. 19. ¶ Qui apprehēdit sapientes in astutia 13
eorum, & consilium prauorum dissipat.

¶ Per diem incurrent tenebras, & quasi 14
in nocte, sic palpabunt in meridie.

2. 5. ¶ Porro saluū faciet-egenum? à gladio 15
oris eorū, & de manu violēti pauperem.

¶ Et erit egeno spes, iniquitas autē con- 16
trahet os suum.

1. Cor. 1. 6. 12. ¶ Beatus homo qui corripitur à Deo: 17
increpationē ergo Domini ne reprobēs.

¶ Quia ipse vulnerat, & medetur: per- 18
cutit, & manus eius sanabunt.

¶ In sex tribulationibus liberabit te, & 19
in septima non tanget te malum.

¶ In fame, eruet te de morte: & in bel- 20
lo, de manu gladii. D

¶ A flagello lingue abscondēris: & non 21
timebis calamitatē quā cūm venerit.

¶ In vastitate & fame ridebis: & bestias 22
terræ non formidabis.

¶ Sed cum lapideis regionum pactum 23

tuum

24 tuum: & bestiaæ terræ pacificæ erunt tibi.
 ¶ Et scias quòd pacem habeat tabernaculum tuum, & visitans speciem tuam, non peccabis.

25 ¶ Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, & progenies tua quasi herba terræ.

26 ¶ Ingrediêris in abundãtia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo.

27 ¶ Ecce, hoc vt inuestigauimus, ita est: quod auditum, mente pertracta.

CAP. VI.

A **R** Espondens autem Iob, dixit,
 2 ¶ Utinam appenderentur peccata mea, quibus irã merui: & calamitas quam patior, in statéra.

3 ¶ Quasi arena maris hæc grauior apparet: vnde & verba mea dolore sunt plena. *apparet.*

4 ¶ Quia sagittæ Domini in me sunt: quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militant contra me.

5 ¶ Nunquid rugiet onager cùm habuerit herbã? aut mugiet bos, cùm ante præsepe plenum steterit?

6 ¶ Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum? aut potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem?

B ¶ Animæ enim esurienti etiam amara dulcia esse videntur. *.10. Pro.27.6.7.*

7 ¶ Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia, cibi mei sunt.

8 ¶ Quis det vt veniat petitio mea: &

V V V 3 quod

quod expecto, tribuat mihi Deus?

¶ Et qui coepit, ipse me conterat: soluat
manum suam, & succidat me?

¶ Et hæc mihi sit cōsolatio, vt affligens
me dolore, non parcat: nec contradicam
sermonibus Sancti.

¶ Quæ est enim fortitudo mea, vt su-
stineā? aut quis finis meus, vt patiēter agā.

¶ Nec fortitudo lapidū fortitudo mea,
nec caro mea ænea est.

¶ Ecce, non est auxilium mihi in me, &
necessarii quoque mei recesserunt à me.

¶ Qui tollit ab amico suo misericordiā,
timorem Domini derelinquit.

¶ Fratres mei præterierūt me, sicut tor-
rens qui raptim transit in conuallibus.

¶ Qui timēt pruinā, irruet sup̄ eos nix.

¶ Tēpore quo fuerint dissipati, peribūt,
& vt incaluerint, soluentur de loco suo.

¶ Inuolutæ sunt semitæ gressuum eo-
rum: ambulabūt in vacuum, & peribunt.

¶ Considerate semitas Thema, itinera
Saba, & expectate paulisper.

¶ *Perauerūt* Confusi sunt, quia speraui: venerunt
quoque vsque ad me, & pudore cooperti
sunt. ¶ Nunc venistis: & modò videntes
plagam meam timetis.

¶ Nunquid dixi, Afferte mihi, & de sub-
stantia vestra donate mihi?

¶ Vel, Liberate me de manu hostis, &
de manu robustorum eruite me?

¶ Docete me, & ego tacebo: & siquid
fortè ignorauī, instruite me. ¶ Quare de-
traxistis sermonibus veritatis, cū è vobis
nullus

nullus sit qui possit arguere-me?

26 [?]Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis.

27 [?]Super pupillum irruitis, & subuertere nitimini amicum vestrum.

28 [?]Veruntamen quod coepistis explete: præbete aurem, & videte an mentiar.

29 [?]Respondete obsecro absq; contentione: & loquētes id quod iustum est, iudicate.

30 [?]Et non inuenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

CAP. VII.

A **M**ilitia est vita hominis super terram & sicut dies mercenarii, dies eius.

2 [?]Sicut seruus desiderat umbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui.

3 [?]Sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeravi mihi.

4 [?]Si dormiero, dicam, Quando consurgam? & rursus expectabo vesperam, & replebor doloribus usque ad tenebras.

5 [?]Induta est caro mea putredine & foribus pulueris, cutis mea aruit, & contracta est.

6 [?]Dies mei velocius transierunt, quam à texente tela succiditur, & consumpti sunt absque vlla spe. [?]Memento quia ventus est vita mea, & non reuertetur oculus meus ut videat bona.

8 [?]Nec aspiciet me visus hominis: oculi tui in me, & non subsistam.

9 [?]Sicut consumitur nubes, & pertransit: sic qui descenderit ad inferos non ascendet.

10 [?]Nec reuertetur ultra in domum suam,

neque cognoscet eum amplius locus eius.

¶ Quapropter & ego nō parcā ori meo, 11
loquar in tribulatione spiritus mei: confa- C
bulabor cum amaritudine animæ meæ.

¶ Nūquid mare ego sum, aut cetus quia 12
circundedisti me carcere?

¶ Si dixerō, Consolabitur me lectulus 13
meus, & releuabor loquens mecū in stra-
tu meo.

¶ Terrebis me per somnia, & per visio- 14
nes horrore concuties.

¶ Quam ob rem elegit suspendium ani- 15
ma mea, & mortem ossa mea.

¶ Desperavi, nequaquam vltra iam vi- 16
uā: parce mihi, nihil enim sunt dies mei. D

¶ Quid est homo, quia magnificas eū? 17
aut quid apponis erga eum cor tuum?

¶ Visitas eū diluculo, & subito probas 18
illum: ¶ vsquequo non parcis mihi, nec 19
dimittis me vt glutiam saliuam meam?

¶ Peccaui, quid faciam tibi o custos ho- 20
minum? quare posuisti me contrarium ti-
bi, & factus sum mihi metipsi grauis?

¶ Cur non tollis peccatū meum, & qua- 21
re nō aufers iniquitatē meam? ecce, nunc
in puluere dormiam: & si manē me quæ-
sieris, non subsistam.

CAP. VIII.

Respondēs autē Baldad Suhites, dixit, A
¶ vsquequo loquēris talia, & spiri- 2
tus multiplex sermonis oris tui?

¶ Nunquid Deus supplātat iudiciū? aut 3
omnipotens subuertit quod iustum est?

¶ Etiam si filii tui peccauerunt ei, & di- 4
misit

misit eos in manu iniquitatis suæ:

5 ¶ Tu tamē si diluculo confurrexeris ad Deū, & omnipotētem fueris deprecatus:

6 ¶ Si mundus & rectus incesseris, statim B euigilabit ad te, & peccatum reddet habitaculum iustitiæ tuæ,

7 ¶ In tantum ut si priora tua fuerint parua, & nouissima tua multiplicētur nimis.

8 ¶ Interroga enim generationē pristinā, & diligenter inuestiga patrū memoriā:

9 ¶ (Hesterni quippe lūmus, & ignoramus quoniā sicut umbra dies nostri sunt

10 super terrā.) ¶ Et ipsi docebunt te: loquentur tibi, & de corde suo proferēt eloquia.

11 ¶ Nunquid virere potest scirpus absque C humore? aut crescere caretū sine aqua?

12 ¶ Cū adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arefcit:

13 ¶ Sic viæ omnium qui obliuiscuntur Deum, & spes hypocritæ peribit:

14 ¶ Non ei placebit vecordia sua, & sicut tela araneorum fiducia eius.

15 ¶ Innitetur super domum suam, & non stabit: fulciet eam, & non consurget:

16 ¶ Humectus viderur antequā veniat sol, & in ortu suo germē eius egredietur.

17 ¶ Super aceruum petrarum radices eius D densabuntur, & inter lapides commorabitur.

18 ¶ Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, & dicet, Non noui te.

19 ¶ Hæc est enim lætitia viæ eius, ut rursus de terra alii germinentur.

20 ¶ Deus nō proiciet simplicem, nec por-

Ps. 143. 60
Inf. 14. 1. 20

riget manum malignis.

¶ Donec impleatur risu os tuum, & labia tua iubilo. 21

¶ Qui oderunt te, induentur confusione: 22
& tabernaculū impiorum non subsistit.

CAP. IX.

ET respondens Iob, ait, A
¶ Verè scio quòd ita scit, & quòd 2
non iustificetur homo compositus Deo.

¶ Si voluerit contendere cum eo, non 3
poterit ei respondere vnum pro mille.

¶ Sapiēs corde est, & fortis robore: quis 4
restitit ei, & pacem habuit?

¶ Qui transtulit montes, & nescierunt 5
hi quos subuertit in furore suo.

¶ Qui commouet terram de loco suo, 6
& columnæ eius concutiuntur.

¶ Qui præcipit soli, & non oritur: & 7
stellas claudit quasi sub signaculo.

¶ Qui extendit cælos solus, & graditur 8
super fluctus maris.

¶ Qui facit Arcturum, & Oriona, & 9
Hyadas, & interiora austru. ¶ Qui facit 10
magna, & incomprehensibilia, & mirabi- B
lia quorum non est numerus.

¶ Si venerit ad me, non videbo eum: si 11
abierit non intelligam.*

¶ Si repente interroget, quis respõdebit 12
ei? vel quis dicere potest, Cur ita facis?

¶ Deus cuius iræ nemo resistere potest, 13
& sub quo curuatur qui portant orbem.

¶ Quantus ergo sum ego, vt respondeam 14
ei, & loquar verbis meis cum eo?

¶ Qui etiam si habuero quippiam iustū, 15

non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.

16 ¶ Et cum inuocantē exaudierit me, non credo quòd audierit vocem meam.

17 ¶ In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa.

18 ¶ Non concedit requiescere spiritū meum, & implet me amaritudinibus.

19 ¶ Si fortitudo quæritur, robustissimus est: si æquitas iudicii, nemo audet pro me testimonium dicere.

20 ¶ Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, prauum me comprobabit.

21 ¶ Etiā si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tēdebit me vitę meę.

22 ¶ Vnum est quod locutus sum, & innocentem & impium ipse consumit.

23 ¶ Si flagellat, occidat semel, & nō de poenis innocentium rideat.

24 ¶ Terra data est in manus impiis, vultum iudicum eius operit, quòd si non ille est, quis ergo est?

25 ¶ Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, & non viderunt bonum.

26 ¶ Pertransierunt quasi naues poma portantes, sicut aquila volans ad escam.

27 ¶ Cum dixero, Nequaquam ita loquar: D cōmuto faciem meā, & dolore torqueor.

28 ¶ Verebar omnia opera mea, sciēs quod non parceres delinquenti.

29 ¶ Si autem & sic impius sum, quare frustra leborauī?

30 ¶ Si lotus fuero quasi aquis niuis, & ful-

serine

serint velat mundissimæ manus meæ.

¶ Tamen sordibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea. 31

¶ Neque enim viro qui similis mei est respondebo: nec qui mecum in iudicio ex æquo possit audiri. 32

¶ Non est qui vtrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus. 33

¶ Auferat à me virgam suam, & pavor eius non me terreat: 34

¶ Loquar, & non timebo eum: neque enim possum metuens respondere. 35

CAP. X.

TAedet animã meam vitæ meæ, dimittam aduersum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ. A

¶ Dicam Deo, Noli me condemnare: indica mihi, cur me ita iudices. ¶ Nunquid bonum tibi videtur, si calumniaris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adiuues? 2

¶ Nunquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo, & tu videbis? 4

¶ Nunquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora, 5

¶ Vt quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scruteris? B 6

¶ Et scias quia nihil impiũ fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. 7

¶ Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me totum in circuitu: & sic repente præcipitas me? ¶ Memento quæso quòd sicut lutum feceris me, & in puluerẽ reduces me. ¶ Nonne sicut lac mulsisti me, 10

& si

& sicut caseum me coagulasti?

11 ^Q Pelle & carnibus vestisti me. ^Q ossibus
& nervis compegisti me.

12 ^Q Vitā & misericordiam tribuisti mihi,
C & visitatio tua custodiuit spiritū meum.

13 ^Q Licet hæc celes in corde tuo, tamen
scio quia vniuersorum memineris.

14 ^Q Si peccaui, & ad horam pepercisti mi-
hi: cur ab iniquitate mea mundū me esse
15 non pateris? ^Q Et si impius fuero, vae mihi
est: & si iustus, non leuabo caput, satura-
tus afflictione & miseria.

16 ^Q Et propter superbiam quasi ^{leona} leonā capies
me, reuersusque mirabiliter me crucias.

17 ^Q Instauras testes tuos cōtra me, & mul-
D tiplicas iram tuam aduersum me, & pœ-
næ militant in me.

18 ^Q Quare de vulua eduxisti me? qui uti-
nā cōsumptus esse, ne oculus me videret.

19 ^Q Fuissem quasi non essem, de vtero trā-
satus ad tumulum.

20 ^Q Nunquid non paucitas dierum meo-
rum finietur breui? dimitte ergo me, vt
plangam paululum dolorem meum.

21 ^Q Antequā vadā, & non reuertar, ad ter-
rā tenebrosam, & opertā mortis caligine.

22 ^Q Terram miseriæ & tenebrarū, vbi um-
bra mortis, & nullus ordo, sed sempiter-
nus horror ^{inhabitans} inhabitans.

CAP. XI.

A ^R Espondēs autē Sophar Naamathites,
2 ^R dixit, ^Q Nūquid qui multa loquitur, nō
& audiet? aut vir verbosus iustificabitur?

3 ^Q Tibi soli tacebunt homines? & cūm cō-

teros irriferis, à nullo confutaberis? ⁴ Dixisti enim, Purus est sermo meus, & mundus sum in conspectu tuo.

⁵ Atque utinam Deus loqueretur tecum, & aperiret labia sua tibi.

⁶ Ut ostenderet tibi secreta sapientiae, & quod multiplex esset lex eius, & intelligeres quod multo minora exigaris ab eo, quam meretur iniquitas tua.

⁷ Forsitan vestigia Dei comprehendes, & usque ad perfectum, Omnipotentem reperiens?

⁸ Excelsior caelo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognosces?

⁹ Longior terra mensura eius, & latior mari. ¹⁰ Si subuerterit omnia, vel in unum coarctauerit, quis contradicet ei? C

¹¹ Ipse enim nouit hominum vanitatem, & videns iniquitatem nonne considerat?

¹² Vir vanus in superbiâ erigitur, & tanquam pullum onagri se liberum natum putat.

¹³ Tu autem firmasti cor tuum, & expandisti ad eum manus tuas. ¹⁴ Si iniquitatem quae est in manu tua abstuleris à te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia,

¹⁵ Tunc leuare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis. D

¹⁶ Miserae quoque obliuisceris, & quasi aquarum quae praeterierunt recordaberis.

¹⁷ Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam: & cum te consumptum putaueris, orieris ut lucifer.

¹⁸ Et habebis fiduciam proposita tibi spe, & defossus securus dormies.

*¶ vel quis dicit
aere ei posse
seu, cur ita
faciat?*

Ezeki. 26. 4. 5.

- 19 [?]Requiesces, & nō erit qui te exterreat:
& deprecabuntur faciem tuam plurimi.
- 20 [?]Oculi autem impiorum deficient, &
effugium peribit ab eis, & spes illorū abo-
minatio animæ.

CAP. XII.

- A **R** Espondens autem Iob, dixit,
- 2 **R** [?]Ergo vos estis soli homines, & vo-
biscum morietur sapientia?
- 3 [?]Et mihi est cor sicut & vobis, nec infe- *Infr. 20. 6. 20.*
rior vestri sum: quis enim hæc quæ no-
4 stis ignorat? [?] || Qui deridetur ab amico *Prov. 14. 4. 20.*
suo sicut ego, inuocabit Deum, & exau-
diat eū: deridetur enim iusti simplicitas.
- 5 [?]Lampas contempta apud cogitatio-
nes diuitum parata ad tempus statutum.
- 6 [?]Abundant tabernacula prædonum, &
audacter prouocant Deum, cū ipse de-
derit omnia in manus eorum.
- 7 [?]Nimirum interroga iumēta, & doce-
B bunt te: & volatilia cæli, & indicabunt ti-
8 bi. [?]Loquere terræ, & respondebit tibi:
& narrabunt pisces maris.
- 9 [?]Quis ignorat quòd omnia hæc ma-
nus Domini fecerit,
- 10 [?]In cuius manu anima omnis viuentis,
& spiritus vniuersæ carnis hominis?
- 11 [?]Nonne auris verba diiudicat, & fauces *Infr. 34. 4. 30.*
comedentis, saporem?
- 12 [?]In antiquis est sapientia, & in multo
tempore prudentia.
- 13 [?]Apud ipsum est sapientia & fortitu-
do, ipse habet consiliū & intelligentiam. *Isa. 22. f. 22.*
- 14 [?] || Si destruxerit, nemo est qui edificet: si *Apoc. 3. h. 7.*

incluserit hominē, nullus est qui aperiat. C

¶ Si continuerit aquas, omnia siccabun- 15
tur: & si emisericas, subuertent terram.

¶ Apud ipsum est fortitudo & sapiētia: 16
ipse nouit & decipientē, & eum qui deci-
pitur. ¶ Adducit consiliarios in stultum si- 17
nem, & iudices in stuporem. ¶ Baltheum 18
regū dissoluit, & præcingit fune renes eo-
rum. ¶ Ducit sacerdotes inglorios, & opti- 19
mates supplantat. ¶ Commutans labiū ve- 20
racium, & doctrinā senuum auferens. ¶ Ef- 21
fundit despectionem super principes, & D
eos qui oppressi fuerant releuans. ¶ Qui 22
releuat profunda de tenebris, & producit
in lucem ymbra mortis. ¶ Qui mul- 23
tiplicat gentes & perdit eas, & subuersas
in integrum restituit. ¶ Qui immutat cor 24
principum populi terræ, & decipit eos vt
frustra incedant per inuium, ¶ Palpabunt 25
quasi in tenebris, & non in luce, & errare
eos faciet quasi ebrios.

CAP. XIII.

ECce omnia hæc vidit oculus meus, & A
audiuit auris mea, & intellexi singula.

¶ Secundū scientiam vestram & ego 3
nou: nec inferior vestri sum.

¶ Sed tamen ad omnipotētem loquar, 5
& disputare cum Deo cupio.

¶ Prius vos ostendens fabricatores men- 4
daciū, & cultores peruersorū dogmatum.

¶ Atque vtinam taceretis, vt putarem- 5
ini esse sapientes.

¶ Audite ergo correptiones meas, & iu- 6
diciū labiorum meorum attendite.

Nun.

- 7 ¶ Nunquid Deus indiget vestro mendacio, vt pro illo loquamini dolos?
- 8 ¶ Nunquid faciem eius accipitis, & pro
- 9 Deo iudicare nitimini? ¶ Aut placebit ei quem celare nihil potest? aut decipietur, vt homo, vestris fraudulentis?
- 10 ¶ Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis.
- 11 ¶ Statim vt se comouerit, turbabit vos: & terror eius irruet super vos.
- 12 ¶ Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum ceruices vestrae.
- 13 ¶ Tacete paulisper, vt loquar quodcumque mihi mens suggesserit. ¶ Quare lacerabo carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis?
- 14 ¶ Etiam si occiderit me, in ipso sperabo: C
- 15 veruntamen vias meas in conspectu eius
- 16 arguam, ¶ Et ipse erit saluator meus, non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita. ¶ Audite sermonem meum, & ænigmata percipite auribus vestris. ¶ Si fuero iudicatus, scio quod iustus inueniar.
- 17 ¶ Quis est qui iudicetur mecum? veniat: quare tacens consumor?
- 18 ¶ Duo tantum ne facias mihi, & tunc à facie tua non abscondar:
- 19 ¶ Manum tuam longe fac à me, & formido tua non me terreat.
- 20 ¶ Voca me, & ego respondebo tibi: aut D
- 21 certè loquar, & tu responde mihi.
- 22 ¶ Quantas habeo iniquitates & peccata, scelera mea & delicta* ostende mihi. *¶ me 3.*
- 23 ¶ Cur faciem tuam abscondis, & arbi-
- 24 traris

traris me inimicum tuum?

¶ Contra folium quod vento rapitur, 25
ostēdis potentiam tuam, & stipulam sic-
cam persequeris. ¶ Scribis enim contra 26
me amaritudines, & cōsumere me vis pec-
catis adolescentiæ meæ.

¶ Posuisti in neruo pedē meum, & ob- 27
feruasti omnes semitas meas, & vestigia
pedum meorum considerasti.

¶ Qui quasi putredo cōsumendus sum, 28
& quasi vestimentum quod comeditur à
tinea.

CAP. XIII.

Homo natus de muliere, breui viuens A
tempore, repletur multis miseriis.

Sup. 8. b. 9.

Psa. 143. b. 4.

¶ Qui quasi flos egreditur & conteri- 2
tur, & fugit velut umbra, & nunquam in
eodem statu permanet.

Psa. 50. b. 7.

¶ Et dignum ducis super huiuscemodi 3
aperire oculos tuos, & adducere eum te-
cum in Iudicium? ¶ Quis potest facere 4
mundum de immundo conceptum semi-
ne? nonne tu qui solus es?

¶ Breues dies hominis sunt, numerus 5
mensium eius apud te est: constituisti ter-
minos eius qui præteriri non poterunt.

Virgo 8.

¶ Recede* paululum ab eo vt quiescat, 6
donec optata veniat, sicut mercenarii, dies B
eius. ¶ Lignum habet spem: si præcisum 7
fuerit, rursus virescit, & rami eius pullu-
lant.

¶ Si senuerit in terra radix eius, & in pul 8
uere emortuus fuerit truncus illius,

¶ Ad odorem aque germinabit, & faciet 9

comā quasi cūm primūm plantatum est:

10 ? Homo verò cūm mortuus fuerit, & nudatus atque cōsumptus, vbi quæso est?

11 ? Quomodò si recedant aquæ de mari, & fluuius vacuefactus arefcat.

12 ? Sic homo cūm dormierit non resurget, donec atteratur cælum non euigilabit, nec consurget de somno suo.

13 ? Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno
C protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus, & cōstituas mihi tempus in quo recorderis mei?

14 ? Putāsne mortuus homo rursūm viuet? cunctis diebus, quibus nunc milito, exspecto donec veniat immutatio mea.

15 ? Vocabis me, & ego respondebo tibi: operi manuum tuarū porriges dexteram.

16 ? Tu quidē gressus meos dinumerasti, Prov. 5. d. 23.
17 sed parce peccatis meis. ? Signasti quali "parces 5.

D in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. ? Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo.

19 ? Lapidēs excavant aquæ, & alluione paulatim terra consumitur: & homines
20 ergo similiter perdes. ? Roborasti eum paululum, vt in perpetuum transfiret: im-
21 mutabis faciem eius, & emittes eum. ? Siue nobiles fuerint filii eius, siue ignobiles, non intelliget.

22 ? Attamē caro eius dum viuet, dolebit, & anima illius super semetipso lugebit.

CAP. XV.

A R Espondēs autē Eliphaz Themanites,
2 R dixit, ? Nunquid sapiens respondebit

XXX 4

quasi

quasi in ventum loquens, & implebit ardore stomachum suum?

¶ Arguis verbis eum qui non est æqualis tibi, & loqueris quod tibi non expedit.

¶ Quantum in te est, euacuasti timorem, & tulisti preces coram Deo.

¶ Docuit enim iniquitas tua os tuum, & imitaris linguam blasphemantium.

¶ Condénabit te os tuum, & non ego: & labia tua respondebunt tibi. ¶ Nunquid primus homo tu natus es, & ante oēs colles formatus? ¶ Nunquid consilium Dei audisti, & inferior te erit eius sapientia?

¶ Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus? ¶ Et senes & antiqui sunt in nobis multò vestutiores quàm patres tui.

¶ Nunquid grande est vt consoletur te Deus? sed verba tua praua hoc prohibēt.

¶ Quid te eleuat cor tuum, & quasi magna cogitans, attonitos habes oculos?

¶ Quid timent contra Deum spiritus tuus, vt proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? ¶ Quid est homo, vt immaculatus sit, & vt iustus appareat natus de muliere? ¶ Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, & cæli non sunt mundi in conspectu eius: ¶ Quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem.

¶ Ostendam tibi, audi me: quod vidi, narrabo tibi. ¶ Sapientes confitentur, & non abscondunt patres suos,

¶ Quibus solis data est terra, & non transi-

20 transiuit alienus per eos. ¶ Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis eius.

21 ¶ Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper insidias - .s.

22 suspicatur. ¶ Non credit quod reuerti possit de tenebris ad lucem, circumspiciens vndique gladium. - .s.

23 ¶ Cum se mouerit ad querendum panem, nouit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. ¶ Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum, sicut regem qui præparatur ad prælium.

25 ¶ Tetendit enim aduersus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.

26 ¶ Cucurrit aduersus eum erecto collo, & pingui ceruice armatus est.

27 ¶ Operuit faciem eius crassitudo, & de lateribus eius aruina dependet.

28 ¶ Habitauit in ciuitatibus desolatis, & in domibus desertis, quæ in tumulos sunt

29 redactæ. ¶ Non ditabitur, nec perseuerabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam.

30 ¶ Non recedet de tenebris: ramos eius arefaciet flamma, & auferetur spiritu oris sui.

31 ¶ Non credet frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus

32 sit. ¶ Antequam dies eius impleantur, peribit: & manus eius arefcent. ¶ Lædetur

33 quasi vinea, in primo flore botrus eius, & quasi oliua proiciens florem suum. *arefcent*

34 ¶ Congregatio enim hypocritæ sterilis, & ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt.

Isr. 59. b. 14. ¶ *Psal. 7. d. 15.* Conceptit dolorem & peperit iniqui- 35
tatem, & uterus eius præparat dolos.

CAP. XVI.

Respondens autem Iob, dixit, **A**
¶ Audiui frequenter talia: consola- 2
tores onerosi omnes vos estis.

¶ Nunquid habebunt finem verba ven- 3
tosa? aut aliquid tibi molestum est si loqua-
ris? ¶ Poterã & ego similia vestri loqui: at- 4
que vtinam esset anima vestra pro anima
mea, ¶ Consolater & ego vos sermoni- 5
bus, & mouerem caput meum super vos.

¶ Roborarem vos ore meo: & moue- 6
rem labia mea, quasi parcens vobis. **B**

¶ Sed quid agam? Si locutus fuero, non 7
quiescet dolor meus: & si tacuero, non re-
cedet à me. ¶ Nunc autem oppressit me do- 8
lor meus, & in nihilum redacti sunt omnes
artus mei. ¶ Rugæ meæ testimonium di- 9
cunt contra me, & suscitatur falsiloquus
aduersus faciẽ meam contradicens mihi.

¶ Collegit furorẽ suum in me, & com- 10
minans mihi infremuit contra me denti-
bus suis: hostis meus terribilibus oculis
me intuitus est. ¶ Aperuerunt super me 11
ora sua, & exprobrantes percusserunt ma-
xillam meam, satiati sunt poenis meis.

¶ Conclufit me Deus apud iniquum, & 12
manibus impiorum me tradidit.

¶ Ego ille quondam opulentus repente 13
contritus sum: tenuit certicẽ meam, con- **C**
fregit me, & posuit me sibi quasi in signum.

¶ Circundedit me lanceis suis conuul- 14
nerauit lumbos meos, ¶ non pepercit & ef-

fundit

fudit in terra viscera mea.

15 [?] Conscidit me vulnere super vulnus, ir-
16 ruit in me quasi gigas. [?] Saccum consui
super cutem meam, & operui cinere car-
17 nem meam. [?] Facies mea intumuit à fle-
tu, & palpebræ meæ caligauerunt.

18 [?] Hæc passus sum absque iniquitate ma-
nus meæ, cum haberemundas ad Deum
19 preces. [?] Terra ne operias sanguinem me-
D um, neque inueniat in te locum latendi
20 clamor meus. [?] Ecce enim in cælo testis
meus, & conscius meus in excelsis.

21 [?] Verbosi amici mei, ad Deum stillat o-
22 culus meus. [?] Atque vtinam sic iudicare-
tur vir cum Deo, quomodò iudicatur fi-
lius hominis cum collega suo.

23 [?] Ecce enim breues anni transeunt: &
femitam per quam non reuertar ambulo.

CAP. XVII.

A **S**piritus meus attenuabitur, dies mei
sbreuiabuntur, & solùm mihi superest
sepulchrum.

2 [?] Non peccavi, & in amaritudinibus
"moratur" oculus meus.

3 [?] Libera me, * & pone me iuxta te, &
cuiusuis manus pugnet contra me.

4 [?] Cor eorum longè fecisti à disciplina,
& propterea non exaltabuntur.

5 [?] Prædam pollicetur sociis, & oculi fi-
B liorum eius deficient.

6 [?] Posuit me quasi in prouerbiū vulgi,
& exemplum sum coram eis.

7 [?] Caligauit ab indignatione oculus me-

"morabitur"

4.
* Domine 120

us, & membra mea quasi in nihilum re-
ducta sunt.

Stupebunt iusti super hoc, & innocēs
contra hypocritam suscitabitur.

Mundus 4. Et tenebit iustus viam suam, & mun-
dis manibus addet fortitudinem. C

Igitur omnes vos conuertimini, & ve-
nite, & non inueniam in vobis vllum sa-
pientem.

Dies mei transferūt, cogitationes meae
dissipatae sunt, torquentes cor meum.

Noctem verterunt in diem, & rursum
post tenebras spero lucem.

Si sustinero, infernus domus mea
est, & in tenebris stravi lectulum meum. D

Putredini dixi, Pater meus es: Mater
mea, & soror mea vermibus.

Vbi est ergo nunc praestolatio mea, &
patientiam meam quis considerat?

In profundissimum infernum descen-
dent omnia mea: putasne saltem ibi erit
requies mihi?

CAP. XVIII.

Respondens autem Baldad Suhites, di-
xit, Usque ad quē finem verba iacta-
bitis: intelligite prius, & sic loquamur.

Quare reputati sumus vt iumenta, &
sorduimus coram vobis?

15.

Qui perdis animam tuam in furore
tuo, nūquid propter te derelinquetur ter-
ra, & transferentur rupes de loco suo?

Nonne lux impii extinguetur, nec splē
debet flamma ignis eius?

Lux obtenebrescet in tabernaculo il-
lius.

Blius: & lucerna quæ super eum est, extinguetur.

7 ¶ Arcetabuntur gressus virtutis eius, & præcipitabit eum consilium suum.

8 ¶ Immisit enim in rete pedes suos, & in maculis eius ambulat. ¶ Tenebitur planta illius laqueo, & exardescet contra eum sitis.

10 ¶ Abscondita est in terra pedica eius, & decipula illius super semitam.

11 ¶ Undique terrebunt eum formidines, & inuoluent eum pedes eius. ¶ Attenuetur fame robur eius, & inedia inuadat co-

13 stas illius. ¶ Deuoret pulchritudinem cutis illius, consumat brachia illius primo-

14 genita mors. ¶ Auellatur de tabernaculo suo fiducia eius, & calcet super eum, qua-

15 si rex, interitus. ¶ Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est, aspergatur in

16 tabernaculo eius sulphur. ¶ Deorsum radices eius siccantur, sursum autem atteratur messis eius.

17 ¶ Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen eius in plateis. *Pro. 2. d. 22.*

18 ¶ Expellet enim de luce in tenebras, & de orbe transferet eum. ¶ Non erit semen eius, neque progenies in populo suo, nec ullæ reliquæ in regionibus eius.

19 ¶ In die eius stupebunt nouissimi, & primos inuadet horror.

20 ¶ Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus eius qui ignorat Deum.

21

21

CAP. XIX.

A R Espondens autem Iob, dixit,

2 R Usquequo affligitis animam meam, & atter-

atteritis me sermonibus? En, decies con- 3
funditis me, & nō erubescitis opprimētes
me. ¶ Nēpe etsi ignoravi, mecū erit igno- 4
rantia mea. ¶ At vos contra me erigimini, 5
& arguitis me opprobriis meis. ¶ Saltē nūc 6
intelligite quia Deus non æquo iudicio
affligerit me, & flagellis suis me cinxerit.

Inf. 30. c. 20. ¶ Ecce clamabo vim patiēs, & nemo au- 7
dierit: vociferabor, & non est qui iudicet. B

¶ Semitā meam circumsepsit, & transire 8
non possum, & in calle meo tenebras po-
suit. ¶ Spoliauit me gloria mea, & abstu- 9
lit coronam de capite meo.

arboris 12. ¶ Destruxit me undique, & pereo, & 10
quasi euulsæ arbori abstulit spem meā.

¶ Iratus est contra me furor eius, & sic 11
me habuit quasi hostem suum.

¶ Simul venerunt latrones eius, & fece- 12
runt sibi viam per me, & obsederunt in
gyro tabernaculum meum.

¶ Fratres meos longē fecit à me, & noti 13
mei quasi alieni recesserunt à me.

¶ Dereliquerunt me propinqui mei: & 14
qui me nouerant, oblitī sunt mei.

¶ Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ 15
sicut alienum habuerunt me, & quasi pe- C
regrius fui in oculis eorum.

¶ Seruum meum vocaui, & nō respon- 16
dit, ore proprio deprecabar illum.

¶ Halitum meum exhorruit vxor mea, 17
& orabam filios vteri mei.

¶ Stulti quoque despiciēbāt me: & cūm 18
ab eis recessissem, detrahebant mihi.

¶ Abominati sunt me quondam confi- 19

D mul in puluere dormient; & vermes ope-
 27 riēt eos. [?] Certē noui cogitationes vestras,
 & sententias contra me iniquas.

28 [?] Dicitis enim, Vbi est domus principis?
 & vbi tabernacula impiorum.

29 [?] Interrogate quemlibet de viatoribus,
 & hæc eadem illum intelligere cogno-
 scetis.

30 [?] Quia in diem perditionis seruatur,
 31 malus & ad diē furoris ducetur. [?] Quis ar-
 guet coram eo viam eius, & quæ fecit, quis
 32 reddet illi? [?] Ipse ad sepulchra ducetur, &
 in congerie mortuorum vigilabit.

33 [?] Dulcis fuit glareis Cœcyti, & post se
 omnem hominem trahet, & ante se innu-
 34 merabiles. [?] Quomodo igitur consolami-
 ni me frustra: cum responsio vestra repu-
 gnare ostensa sit veritati?

CAP. XXII.

A **R** Espondens autem Eliphaz Themani-
 2 tes, dixit, [?] Nunquid Deo potest com-
 parari homo, etiam cum perfectæ fuerit
 3 scientiæ? [?] Quid prodest Deo si iustus fue-
 ris? aut quid ei confers si immaculata fue-
 rit via tua?

4 [?] Nunquid timens * arguet te, & veniet ^{4te 8.}
 5 tecum in iudicium. [?] Et non propter mali-
 tiam tuam plurimam, & infinitas iniqui-
 6 tates tuas? [?] Abstulisti enim pignus fra-
 trum tuorum sine causa, & nudos spolia-
 7 sti vestibus. [?] Aquam lasso non dedisti, &
 B esurienti subtraxisti panem.

8 [?] In fortitudine brachii tui possidebas
 terram, & potentissimus obtinebas eam.

9 Viduas dimisisti vacuas, & lacertos pu
pillorum comminasti.

9 Propterea circumdatus es laqueis, & 10
conturbat te formido subita.

Ps. 108. d. 42

9 Et putabas te tenebras non visurum, 11
& impetu aquarum inundantium non op
pressum iri? 9 An cogitas quod Deus ex- 12
celsior caelo sit, & super stellarum verti-
cem sublimetur?

9 Et dicis, Quid enim nouit Deus? & 13
quasi per caliginem iudicat.

9 Nubes latibulum eius, nec nostra con 14
siderat, & circa cardines caeli perambulat.

9 Nunquid semitam seculorum custo- 15
dire cupis, quam calcauerunt viri iniqui.

9 Qui sublati sunt ante tempus suum, 16
& fluius subuertit fundamentum eorum. C

9 Qui dicebant Deo, Recede a nobis: & 17
quasi nihil possit facere Omnipotens, esti
mabant eum.

9 Cum ille impleisset domos eorum bo- 18
nis? quorum sententia procul sit a me.

Ps. 108. d. 42

9 Videbunt iusti & laetabuntur, & inno 19
cens subsannabit eos.

9 Nonne succisa est erectio eorum, & re 20
liquias eorum deuorauit ignis.

9 Acquiesce igitur ei, & habeto pacem, 21
& per haec habebis fructus optimos.

9 Suscipe ex ore illius legem, & pone ser 22
mones eius in corde tuo.

9 Si reuersus fueris ad Omnipotentem, 23
aedificaberis, & longè facies iniquitatem a D
tabernaculo tuo.

9 Dabit pro terra silicem, & pro silice 24
tor.

torrentes aureos.

25 ¶ Eritque Omnipotens contra hostes tuos, & argentum coaceruabitur tibi.

26 ¶ Tunc super omnipotentem deliciis affues: & eleuabis ad Deum faciem tuam.

27 ¶ Rogabis eum, & exaudiet te, & vota tua reddes. ¶ Decernes rem, & veniet tibi, & in vis tuis splendet lumen.

28 ¶ Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinauerit oculos, ipse saluabitur, ¶ Saluabitur innocens, saluabitur autem in munditia manuum suarum. Pro. 29. d. 25.

CAP. XXIII.

A Respondens autem Iob, ait:

2 R Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, & manus plagæ meæ aggrauata est super gemitum meum.

3 ¶ Quis mihi tribuat vt cognoscā & inueniā illum, & veniam usque ad foliū eius?

4 ¶ Ponam coram eo iudicium, & os meum replebo increpationibus.

5 ¶ Vt sciam verba quæ mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi.

6 ¶ Nolo multa fortitudine cōtendat mecum, nec magnitudinis suæ mole me premat. ¶ Proponat æquitatem contra me, & perueniet ad victoriam iudicium meum.

7 ¶ Si ad Orientem iero, nō apparet: si ad Occidentem, non intelligam eum.

8 ¶ Si ad sinistram, quid agam? nō apprehendam eum, si me vertam ad dexteram non videbo illum. ¶ Ipse verò scit viam

9 meam, & probabit me quasi aurum quod per ignem transit. ¶ Vestigia eius secutus

yyy s est

est pes meus, viam eius custodivi, & non
declinaui ex ea.

¶ A mandatis labiorum eius nō recessi, 12
& in sinu meo abscondi verba oris eius.

¶ Ipse enim solus est, & nemo auertere 13
potest cogitationem eius: & anima eius D
quodcumque voluit hoc fecit.

¶ Cūmq; expleuerit in me voluntatem 14
suam, & alia multa similia præstò sunt ei.

¶ Et idcirco à facie eius turbatus sum: & 15
considerans eum, timore sollicitor.

¶ Deus molliuit cor meum, & Omnipotens 16
conturbauit me.

¶ Non enim perii propter imminentes 17
tenebras, nec faciē meam operuit caligo.

CAP. XXIII.

AB Omnipotente non sunt abscondita A
tempora, qui autem nouerunt eum,
ignorant dies illius.

¶ Alii terminos transtulerunt, diripue- 2
runt greges, & pauerunt eos. ¶ Asinum 3
pupillorum abegerunt, & abstulerunt
pro pignore bouem viduæ. ¶ Subuerte- 4
runt pauperum viam, & oppresserunt pa-
riter mansuetos terræ. ¶ Alii quasi onagri 5
in deserto egrediuntur ad opus suum, vi-
gilantes ad prædam, præparant panem li-
beris.

¶ Agrum non suū demetunt: & vineam 6
eius, quem vi oppresserint, vindemiant.

¶ Nudos dimittunt homines, indumen- 7
ta tollentes, quibus non est operimentum B
in frigore: ¶ Quos imbres montium ri- 8

gant:

liarii mei : & quem maximè diligebam,
 20 ^{aduersatus est me}. [¶] Pelli meæ, consum-
 ptis carnibus, adhæsit os meum, & dereli-
 cta sunt tantummodo labia circa dentes
 21 meos. [¶] Misere mini mei, misere mini mei,
 D saltè vos amici mei, quia manus Domini
 22 tetigit me. [¶] Quare persequimini me sicut
 23 Deus, & carnibus meis saturamini? [¶] Quis
 mihi tribuat vt scribantur sermones mei?
 24 quis mihi det vt exarentur in libro [¶] Sty-
 lo ferreo, & plumbi lamina, vel certè scul-
 pantur in silice?

25 [¶] Scio enim quòd Redemptor meus vi-
 uit, & in nouissimo die de terra surretu-
 26 rus sum. [¶] Et rursus circumdabor pelle
 mea, & in carne mea videbo Deum*.

27 [¶] Quem visurus sum ego ipse, & oculi
 mei conspecturi sunt, & non alius. repo-
 sita est hæc spes mea in sinu meo.

28 [¶] Quare ergo nunc dicitis, Persequa-
 mur eum, & radicem verbi inueniamus
 29 contra eum? [¶] Fugite ergo à facie gladii,
 quoniam vltor ^{iniquitatum} gladius est,
 & scitote esse iudicium.

CAP. XX.

A **R** Espondens autem Sophar Naama-
 2 **R** thites, dixit, [¶] Idcirco cogitationes
 meæ variæ succedunt sibi, & mens in di-
 3 uersa rapitur. [¶] Doctrinam qua me ar-
 guis audiam, & spiritus intelligentiæ meæ
 4 respondebit mihi. [¶] Hoc scio à principio,
 ex quo positus est homo super terram.

5 [¶] Quòd laus impiorū breuis sit, & gau-
 dium hypocritæ ad instar puncti.

*aduersatus
est mihi 7.*

*saluassero
meum 8.*

*iniquita-
tis 3.*

Sn p. 22. c. 20.

¶ Si ascēderit vsque ad cælum superbia 6
eius, & caput eius nubes tetigerit:

¶ Quasi sterquilinum in fine perdetur: 7
& qui eum viderant, dicent, Vbi est?

¶ Velut somnium auolans non inuenie 8
tur, transiet sicut visio nocturna. B

¶ Oculus qui eum viderat, non videbit: 9
neque vltra intuebitur eum locus suus.

¶ Filij eius atterētur egestate, & manus 10
illius reddent ei dolorem suum.

¶ Ossa eius implebūtur vitis adolescen 11
tiæ eius, & cum eo in puluere dormient.

¶ Cūm enim dulce fuerit in ore eius ma 12
lum, abscondet illud sub lingua sua.

¶ Parcet illi, & non derelinquet illud, & 13
celabit in gutture suo. ¶ Panis eius in vte-

ro illius vertetur in fel aspidum intrinse- 14
cus. ¶ Diuitias quas deuorauit euomet, & 15

de ventre illius extrahet eas Deus. ¶ Ca- 16
put aspidum suget, & occidet eum lingua C

viperæ. ¶ Non videat riuulos fluminis, 17
torrentis mellis, & butyri. ¶ Luet quæ fe-

cit omnia, nec tamen consumetur: iuxta 18
multitudinem adinventionum suarum,

fic & sustinebit. ¶ Quoniam confringens 19
nudauit pauperes: domum rapuit, & non

ædificauit eam. ¶ Nec est satiatus venter 20
eius: & cūm habuerit quæ concupierat,

possidere non poterit.

¶ Non remansit de cibo eius, & propte- 21
rea nihil permanebit de bonis eius.

¶ Cūm satiatus fuerit, arctabitur, æstua 22
bit, & omnis dolor irruet super eum.

¶ Vtinā impleatur venter eius, vt emit- 23
tat

¶ Videbit 40

24 tat in eum iram furoris sui, & pluat super
illum bellum suum. ¶ Engiet arma ferrea,
D & irruet in arcum æreum.

25 ¶ "Eductus" & egrediens de vagina sua, <sup>"Gladus
eductus"</sup>
& fulgurans in amaritudine sua: vident,
& venient super eum horribiles.

26 ¶ Omnes tenebræ absconditæ sunt in oc-
cultis eius: deuorabit eum ignis qui non
succenditur, affligetur relictus in taberna-
27 culo suo. ¶ Reuelabunt cæli iniquitatem
eius, & terra consurget aduersus eum.

28 ¶ Apertum erit germē domus illius, de-
29 trahetur in die furoris Dei. ¶ Hæc est pars
hominis impii à Deo, & hæreditas ver-
borum eius à Domino.

CAP. XXI.

A R Espondens autem Iob, dixit:

2 R ¶ Audite quæso sermones meos, & a-
3 gite poenitentiam. ¶ Sustinete me, vt & ego
loquar: & post mea, si videbitur, verba, ri-
4 dete. ¶ Nunquid contra hominem di-
5 sputatio mea est, vt meritò non debeam
6 contritari? ¶ Attendite me, & obstupesci-
7 te, & superponite digitum ori vestro. ¶ Et
ego quando recordatus fuero, pertimesco
8 & concutit carnem meam tremor. ¶ Quæ- <sup>Leue. 12. A. 9.
Hab. 1. A. 3.</sup>
9 re ergo impii viuunt, subleuati sunt, con-
fortatiq; diuitiis.

3 ¶ Semen eorum permanet coram eis,
propinquorum turba, & nepotum in con-
9 spectu eorum: ¶ Domus eorum securæ
B sunt & pacatæ, & non est virga Dei su-
per illos.

10 ¶ Bos eorum concepit, & nõ abortiuit,

yyy 3

vacca

vacca peperit, & nō est priuata foetu suo.

¶ Egrediuntur quasi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant iustibus.

¶ Tenent tympanum, & citharam, & gaudent ad fonitum organi.

¶ Ducunt in bonis dies suos, & in pun-
cto ad inferna descendunt.

¶ Qui dixerunt Deo, Recede à nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus.

Mal. 3. d. 14.
"Quid 9.

¶ "Quis est Omnipotens, vt seruiamus ei? & quid nobis prodest si orauerimus illum?

¶ Veruntamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consiliu impiorum longè sit à me.

¶ Quoties lucerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris sui?

¶ Erunt sicut paleæ ante faciem venti, & sicut fauilla quam turbo dispergit.

¶ Deus seruabit filiis illius dolorem patris: & cùm reddiderit, tunc sciet.

¶ Videbunt oculi eius interfectionem suam, & de furore Omnipotentis bibet.

¶ Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se? & si numerus mensium eius dimidietur?

¶ Nunquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excelsos iudicat?

¶ Ille moritur robustus & sanus, diues & fœlix. ¶ Viscera eius plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigantur.

¶ Alius verò moritur in amaritudine animæ suæ absque vllis opibus: ¶ Et tamē si-

mul

gant: & non habentes velamen, ample-
xantur lapides.

9 ¶ Vim fecerunt deprædantes pupillos,
& vulgum pauperem spoliauerunt.

10 ¶ Nudis- & incedentibus absque vesti-
tu, & esurientibus tulerunt spicas.

11 ¶ Inter aceruos eorum meridiati sunt,
qui calcatis torcularibus sitiunt.

12 ¶ De ciuitatibus fecerunt viros gemere,
& anima vulneratorum clamauit, & Deus
inultum abire non patitur.

13 ¶ Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vi-
cas eius: nec reuersi sunt per semitas eius.

14 ¶ Mane primo confurgit homicida, in-
terficit egenum & pauperem: per noctem

15 verò erit quasi fur. ¶ Oculus adulteri ob-
seruat caliginem, dicens: Non me videbit
oculus: & operiet vultum suum.

16 ¶ Perfodit in tenebris domos, sicut in die
condixerant sibi, & ignorauerunt lucem.

17 ¶ Si subito apparuerit aurora, arbitrantur
vmbra mortis: & sic in tenebris quasi in
luce ambulant.

18 ¶ Leuis est super faciem aquæ: maledi-
cta sit pars eius in terra, nec ambulet per

19 viam vinearum. ¶ Ad nimium calorem
D transeat ab aquis niuium, & vsque ad in-
feros peccatum illius.

20 ¶ Obliuiscatur eius misericordia: dulce-
do illius vermes: non sit in recordatione,
sed conteratur quasi lignum infructuo-

21 sum. ¶ Paut enim sterilem, & quæ non pa-
rit, & viduæ bene non fecit.

22 ¶ Detraxit fortes in fortitudine sua: &

22 ¶ Detraxit fortes in fortitudine sua: &
cum

cum steterit non credet vitæ suæ.

Apo. 2. f. 21.

¶ Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & 13
ille abutitur eo in superbiam: oculi autem
eius sunt in viis illius. ¶ Eleuati sunt ad 24
modicum, & non subsistent, & humilia-
buntur sicut omnia, & auferentur, & sicut
summitates spicarum conterentur.

¶ Quod si non est ita, quis me potest ar- 15
guere esse mentitum, & ponere ante De-
um verba mea?

CAP. XXV.

Respondens autem Baldad Suhites dixit: A
¶ Potestas & terror apud eum est qui
facit concordiam in sublimibus suis.

¶ Nunquid est numerus militum eius? 3
& super quem non surget lumen illius?

Yulget 12.

3 ep. 4. c. 17.

¶ Nunquid iustificari potest homo cõ- 4
paratus Deo, aut apparere mundus natus
de muliere? ¶ Ecce luna etiam non splen- 5
det, & stellæ non sunt mundæ in conspe-
ctu eius: ¶ Quanto magis homo putredo 6
& filius hominis vermis?

CAP. XXVI.

Respondens autem Iob, dixit: A
¶ Cuius adiutor es? nunquid imbe- 2
cillis? & sustentas brachium eius qui non
est fortis? ¶ Cui dedisti consilium? forsitan 2
illi qui non habet sapientiam, & pruden-
tiam tuam ostendisti plurimam.

¶ Act 12.

¶ Quem docere voluisti? nonne eum qui 4
fecit spiramentum?

¶ Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui 5
habitant cum eis. B

¶ Nudus est infernus coram illo, & nul- 6

lum est operimentum perditioni.

7 ¶ Qui extendit Aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum.

8 ¶ Qui ligat aquas in nubibus suis: vt nō cerumpant pariter deorsum.

9 ¶ Qui tenet vultum solii sui, & expandit super illud nebulam suam.

10 ¶ Terminum circundedit aquis, vsque dum finiantur lux & tenebræ.

11 ¶ Columnæ cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius. ¶ In fortitudine illius repente maria congregata sunt, & prudentia eius percussit superbum.

13 ¶ Spiritus eius ornauit cælos: & obstetricante manu eius, eductus est coluber tortuosus. ¶ Ecce hæc ex parte dicta sunt viarum eius: & cum vix paruam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri.

CAP. XXVII.

A Adidit quoque Iob, assumens parabolam suam, & dixit:

2 ¶ Viuit Deus, (qui abstulit iudicium meum, & Omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam.

3 ¶ Quia donec superest halitus in me, & spiritus Dei in naribus meis.

4 ¶ Non loquetur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium.

5 ¶ Abiit à me vt iustos vos esse iudicē, donec deficiā, nō recedā ab innocentia mea.

6 ¶ Iustificationem meā quam cœpi tenere, non deseram: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita meā.

⁊ Sit vt impius inimicus meus, & aduer- 7
sarius meus quasi iniquus. B

⁊ Quæ est enim spes hypocrite si auarè 8
rapiat, & non liberet Deus animam eius?

⁊ Nūquid Deus audiet clamorem eius, 9
cūm venerit super eum angustia?

⁊ Aut poterit in omnipotente delectari, 10
& inuocare Deum omni tempore?

⁊ Docebo vos per manū Dei quæ Om- 11
nipotens habeat, nec abscondam. C

⁊ Ecce, vos omnes nostis, * & quid sine 12
causa vana loquimini? ⁊ Hæc est pars ho- 13
minis impii apud Deum, & hæreditas vio-
lencorum, quam ab Omnipotente susci-
pient. ⁊ Si multiplicati fuerint filii eius, in 14
gladio erunt, & nepotes eius non satura-
buntur pane. ⁊ Qui reliqui fuerint ex eo, 15
sepelientur in intencu, & viduæ illius non
plorabunt. ⁊ Si comportauerit quasi ter- 16
ram argentum, & sicut lutum præparaue-
rit vestimenta: ⁊ Præparabit quidem, sed 17
iustus vestietur illis: & argentum inno-
cens diuidet.

⁊ Aedificauit sicut tinea domum suam, 18
& sicut custos fecit vmbraculum. D

⁊ Diues cūm dormierit, nihil secum au- 19
feret: aperiet oculos suos, & nihil inueniet.

⁊ Apprehendet eum quasi aqua inopia, no- 20
cte opprimet eum tempestas.

⁊ Tollet eum ventus vrens, & auferet, 21
& velut turbo rapiet eum de loco suo.

⁊ Et mittet super eum, & non parcat: 22
de manu eius fugiens fugiet.

⁊ Stringet super eum inanis suas, & fi- 23

bilabit super illum, intuens locum eius.

CAP. XXVIII.

A Habet argentum, venarum suarum
 2 principia: & auro locus est in quo
 2 conficitur. Ferrum de terra tollitur: & la-
 pis solutus colore in æs vertitur.

3 Ferrum Tempus posuit tenebris, & vniuerso-
 rum finem ipse considerat, lapidem quo-
 que caliginis, & umbram mortis.

4 Diuidit torrens à populo peregrinante
 eos quos oblitus est pes egentis hominis
 5 & inuios. Terra de qua oriebatur panis
 in loco suo, igni subuersa est.

6 Locus sapphiri lapides eius, & glebæ
 7 illius aurum. Semitam ignorauit auis,
 B nec intuitus est eam oculus vulturis.

8 Non calcauerunt eam filii institorum,
 nec pertransiuit per eam leæna.

9 Ad silicem extendit manum suam, sub-
 uertit à radicibus montes.

10 In petris ritos excidit, & omne pre-
 tiosum vidit oculus eius.

11 Profunda quoque fluuiorum scruta-
 tus est, & abscondita in lucem produxit.

12 Sapiencia verò vbi inuenitur? & quis *Pro. 1. 3. 7.*
 est locus intelligentiæ?

13 Nescit homo pretium eius, nec inue-
 nitur in terra suauiter viventium.

14 Abyssus dicit, Non est in me: & mare
 C loquitur, Non est mecum.

15 Non dabitur aurum obrizum pro ea, *Pro. 8. 5. 10.*
 nec appendetur argentum in cōmutatio- *Sup. 7. 4. 9.*

16 ne eius. Non confertur tinctis Indiæ co-
 loribus, nec lapidi sardonycho pretiosissi-

mo, vel sapphiro.

¶ Non adæquabitur ei aurum vel vitru, 17
nec commutabuntur pro ea vasa auri.

¶ Excelsa & eminentia non memora- 18
buntur comparatione eius: trahitur autē
sapientia de occultis.

¶ Non adæquabitur ei topazius de Ae- 19
thiopia, nec tincturæ mundissimæ compo D
netur. ¶ Vnde ergo sapientia venit? & quis 20
est locus intelligentiæ?

¶ Abscondita est ab oculis omnium vi- 21
uentium, volucres quoque cæli latet.

¶ Perditio & mors dixerunt, Auribus no 22
stris audiimus famam eius.

¶ Deus intelligit viam eius, & ipse nouit 23
locum illius.

¶ Ipse enim fines mundi intuetur: & om 24
nia quæ sub cælo sunt respicit.

¶ Qui fecit ventis pondus, & aquas ap- 25
pendit in mensura. ¶ Quando ponebat 26
pluuuis legē, & viam procellis sonantibus:

¶ Tunc vidit illam, & enarrauit, & præ- 27
parauit & inuestigauit. ¶ Et dixit homini, 28
Ecce timor Domini, ipsa est sapientia, &
recedere à malo intelligentia.

Prd. l. 4. 7.

9. b. 10.

CAP. XXIX.

Adidit quoque Iob, assumens parabo A
lam suam, & dixit:

¶ Quis mihi tribuat, vt sim iuxta men- 2
ses pristinos, secundum dies quibus Deus
custodiebat me. ¶ Quando splendebat lu- 3
cerna eius super caput meum, & ad lumē
eius ambulabam in tenebris?

¶ Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ, 4

quar-

- quando secretò Deus erat in tabernaculo
5 meo: ¶ Quādo erat Omnipotens mecum:
& in circuitu mei pueri mei,
6 ¶ Quādo lauabam pedes meos butyro
& petra fundebat mihi riuos olei?
7 ¶ Quando procedebam ad portā ciuita-
tis, & in platea parabant cathedram mihi?
8 ¶ Videbant me iuuenes, & abscondebā-
B tur: & senes assurgentes stabant.
9 ¶ Principes cessabant loqui, & digitum
superponebant ori suo.
10 ¶ Vocem suam cohibebant duces, & lin-
gua eorum gutturi suo adhærebat.
11 ¶ Auris audiens beatificabat me, & ocu-
lus videns testimonium reddebat mihi.
12 ¶ Eò quòd liberalissimè pauperem voci-
ferantē, & pupillum cui nō esset adiutor.
13 ¶ Benedictio perituri super me venie-
C bat, & cor viduæ consolatus sum.
14 ¶ Iustitia indutus sum: & vestiui me, si-
cut vestimēto & diademate iudicio meo:
15 ¶ Oculus fui cæco, & pes claudō.
16 ¶ Pater eram pauperū: & causam quam
nesciebam, diligentissimè inuestigabam.
17 ¶ Conterebam molas iniqui, & de den-
tibus illius auferēbam prædam.
18 ¶ Dicebamque, In nidulo meo moriar,
& sicut palma multiplicabo dies.
19 ¶ Radix mea aperta est secus aquas, &
ros morabitur in messione mea.
20 ¶ Gloria mea semper innouabitur, & ar-
D cus meus in manu mea instaurabitur.
21 ¶ Qui me audiebāt, expectabant senten-
tiā, & intēti tacebant ad consilium meum.

¶ Verbis meis addere nihil audebant, & 22
super illos stillabat eloquium meum.

¶ Expectabant me sicut pluuiã, & os suũ 23
aperiebant quasi ad imbrem serotinum.

¶ Si quãdo ridebã ad eos, nõ credebant, 24
& lux vultus mei non cadebat in terram.

¶ Si voluissem ire ad eos, sedebam pri- 25
mus: cùmque sederem quasi rex circun-
stante exercitu, eram tamen moerentium
consolator.

CAP. XXX.

Nunc autem derident me iuniores tẽ- A
pore, quorum non dignabar patres
ponere cum canibus gregis mei:

¶ Quorum virtus manuum mihi erat 2
pro nihilo, & vita ipsã putabãtur indigni.

¶ Egeltate & fame steriles, qui rodebant 3
in solitudine, squalentes calamitate & mi-
seria. ¶ Et mandebant herbas, & arborum 4
cortices, & radix iuniperorum erat cibus
eorum. ¶ Qui de conuallibus ista rapien- 5
tes, cùm singula reperissent, ad ea cum cla-
more currebant.

¶ In desertis habitabant torrentium, & 6
in cauernis terræ, vel super glaream. B

¶ Qui inter huiuscemodi lætabantur, & 7
esse sub sentibus delicias computabant.

¶ Filii stultorum & ignobilium, & in ter 8
ra penitus non parentes.

¶ Nunc in eorum canticum versus sum, 9
& factus sum eis in prouerbum.

¶ Abominantur me, & longè fugiunt à 10
me, & faciẽ meã conspuere non verentur.

¶ Pharetram enim suam aperuit, & af- 11
fligit

fixit me, & frænum posuit in os meum.

12 ¶ Ad dexteram oriētis calamitatis meæ
ilicò surrexerūt: pedes meos subuerterūt,
& oppresserunt quasi fluctibus, semitis
13 suis. ¶ Dissipauerunt itinera mea, insidiati
sunt mihi: & præualuerunt, & non fuit
14 qui ferret auxilium. ¶ Quasi rupto muro,
& aperta ianua irruerunt super me, & ad
meas misérias deuoluti sunt.

15 ¶ Redactus sum in nihilū: abstulit quasi
C ventus desiderium meum, & velut nubes
pertransiit salus mea.

16 ¶ Nunc autem in memetipso marcessit
anima mea, & possident me dies afflictio-
17 nis. ¶ Nocte os meum perforatur dolori-
bus: & qui me comedunt, non dormiunt.

18 ¶ In multitudine eorum consumitur ve-
stimentum meum, & quasi capitis tuni-
cæ succinxerunt me.

19 ¶ Comparatus sum luto, & assimilatus
sum fauillæ & cineri.

20 ¶ Clamo ad te, & non exaudis me: sto, *sup. 19. 6. 7.*
& non respicis me.

21 ¶ Mutatus es mihi in crudelem, & in du-
ritia manus tuæ aduersaris mihi.

22 ¶ Eleuasti me, & quasi super ventum
ponens elifisti me validè.

23 ¶ Scio quia morti trades me, vbi consti-
D tuta est domus omni viuenti.

24 ¶ Veruntamen non ad consumptionem
meam emittis manum tuam: & si corruer-
int, ipse saluabis.

25 ¶ Flebam quondam super eo qui affli-
ctus erat, & compatiebatur anima mea

pauperi. ¶ Expectabam bona, & venerunt 26
mihi mala: præstolabar lucem, & erupe-
runt tenebræ.

¶ Interiora mea efferbuerunt absq; vlla 27
reque, præuenerunt me dies afflictionis.

¶ Mœrens incedebam sine furore, con- 28
furgens, in tuba clamabam.

¶ Frater fui draconum, & socius stru- 29
thionum: ¶ Cutis mea denigrata est super 30
me, & ossa mea aruerunt præ caumate.

¶ Versa est in luctum cithara mea, & or- 31
ganum meum in vocem flentium.

CAP. XXXI.

PEpigi fœdus cum oculis meis, vt ne co- 32
gitarem quidem de virgine.

¶ Quam enim partem haberet in me 33
Deus desuper, & hæreditatem Omnipoten-
s de excelsis.

¶ Nunquid non perditio est iniquo, & 34
alienatio operantibus iniustitiam?

¶ Nonne ipse considerat vias meas, & 35
cunctos gressus meos dinumerat.

¶ Si ambulauit in vanitate, & festinauit 36
in dolo pes meus: ¶ Appendat me in statera
iusta, & sciat Deus simplicitatē meam.

¶ Si declinauit gressus meus de via, & si 37
in manibus meis adhæsit macula:

¶ Seram, & alius comedat: & progenies 38
mea eradicetur. ¶ Si deceptum est cor me-
um super muliere, & si ad ostium amici
mei insidiatus sum: ¶ Scortum alterius sit

vxor mea, & super illam incuruentur alii. B 39
¶ Hoc enim nefas est, & iniquitas maxima. 40

Ignis

Pro. 5. d. 21.

Inf. 34. c. 21.

"secutus est
oculos meos &

12 [?]Ignis est vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina.

13 [?]Si contempsi subire iudicium cū seruo meo, & ancilla mea, cūm disceptarēt aduersum me. [?]Quid enim faciam cūm surrexerit ad iudicandum Deus? & cūm quefierit, quid respondebo illi?

15 [?]Nunquid non in vtero fecit me, qui & illū operatus est: & formauit me in vulua vnus? [?]Si negaui, quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci.

17 [?]Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea?

18 [?](Quia ab infantia mea creuit mecum miseratio: & de vtero matris meæ egressa est mecum). [?]Si despexi pereuntem, eò quòd non habuerit indumentum, & absque operimento pauperem?

20 [?]Si non benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus est?

21 [?]Si leuaui super pupillum manum meam, etiam cūm viderem me in porta superiore?

22 [?]Humerus meus à iunctura sua cadat, & brachium meum cum suis ossibus confringatur.

23 [?]Semper enim quasi timentes super me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui. [?]Si putauit aurum robur meum: & obrizo dixi: Fiducia mea?

25 [?]Si lætatus sum super multis diuitiis meis, & quia plurima reperit manus mea?

26 [?]Si vidi solem cūm fulgeret, & lunam

incedentem clarè:

Et lætatū est in abscondito cor meū, 27
& osculatus sum manū meam ore meo.

Quæ est iniquitas maxima, & nega- 28
tio contra Deum altissimum?

Si gauisus sum ad ruinam eius qui me 29
oderat: & exultaui quòd inuenisset eum
malum.

Non enim dedi ad peccandum guttur 30
meum, vt expeterē maledicēs animā eius. D

Si non dixerunt viri tabernaculi mei, 31
Quis det de carnibus eius, vt saturemur?

Foris non mansit peregrinus, ostium 32
meum viatori patuit.

Si abscondi quasi homo peccatum 33
meum, & celauī in sinu meo iniquitatem
meam? Si expaui ad multitudinem nimi- 34
am, & despectio propinquorum terruit
me: & non magis tacui, nec egressus sum
ostium?

Quis mihi tribuat auditorem, vt desi- 35
derium meum audiat Omnipotens: & li-
brum scribat ipse qui iudicat.

Vt in humero meo portem illum, & 36
circundem illum quasi coronam mihi?

Per singulos gradus meos pronūtiabo 37
illum, & quasi principi offeram eum.

Si aduersum me terra mea clamat, & 38
cum ipsa sulci eius descent?

Si fructus eius comedi absq; pecunia, 39
& animam agricolarum eius affluxi:

Pro frumento oriatur mihi tribulus, 40
& pro hordeo spina.

Finis sunt verba Iob.

A **O** Miserunt autem tres viri isti respon-
dere Iob, eò quòd iustus sibi videre-
2 tur. ¹ Et iratus, indignatusque est Eliu fi-
lius Barachel Buzites, de cognatione Rã:
iratus est autem aduersum Iob, eò quòd
3 iustum se esse diceret coram Deo. ² Porro
aduersum amicos eius indignatus est, eò
quòd non inuenissent responsionem ra-
tionabilem, sed tantummodo condemna-
sent Iob.

4 ³ Igitur Eliu expectauit Iob loquẽtem:
eò quòd seniores * essent qui loquebãtur. ^{Je 6.}

5 ⁴ Cùm autem vidisset quòd tres respon-
dere nõ potuissent, iratus est vehemẽter.

6 ⁵ Respondensque Eliu filius Barachel
Buzites, dixit:

Junior sum tempore, vos autem anti-
quiores: idcirco demisso capite veritus sum
vobis indicare meam sententiam.

7 ⁶ Sperabam enim quòd ætas proluxior
loqueretur, & annorum multitudo doce-
8 ret sapientiam. ⁷ Sed vt video, Spiritus est
in hominibus, & inspiratio Omnipotentis
dat intelligentiam.

9 ⁸ Non sunt longæui sapientes, nec senes
C intelligunt iudicium.

10 ⁹ Ideo dicam, audite me, ostendã vobis
etiam ego meam sapientiam.

11 ¹⁰ Expectaui enim sermones vestros, au-
diui prudentiam vestram, donec discepta-
12 remini sermonibus: ¹¹ Et donec putabam
vos aliquid dicere, considerabam: sed vt
video, non est qui possit arguere Iob, &

respon-

respondere ex vobis sermonibus eius.

Ne fortè dicatis, Inuenimus sapientiã, 13
Deus proiecit eum, non homo.

¶ Nihil locutus est mihi, & ego non se- 14
cundum sermones vestros respõdebo illi. D

¶ Extimuerunt, nec responderunt ultrà, 15
abstuleruntque à se eloquia.

¶ Quoniam igitur expectaui, & nõ sunt 16
locuti: steterunt, nec ultrà responderunt.

¶ Respondebo & ego partem meam, & 17
ostendam scientiam meam.

¶ Plenus sum enim sermonibus, & co- 18
arctat me spiritus vteri mei.

¶ En venter meus quasi mustum absque 19
spiraculo, quod lagunculas nouas dis-
rumpit.

¶ Loquar & respirabo paululum: ape- 20
riam labia mea, & respondebo. ¶ Non ac- 21
cipiam personam viri, & Deum homini
non æquabo. ¶ Nescio enim quandiu sub- 22
sistam, & si post modicum tollat me fa-
ctor meus.

CAP. XXXIII.

AVdi igitur Iob eloquia mea, & omnes A
sermones meos auscultata.

loquetur.

¶ Ecce, aperui os meum, "loquatur" lin- 3
gua mea in faucibus meis.

sciõiam 1.

¶ Simplici corde meo sermones mei, & 3
"sententiam" puram labia mea loquentur.

¶ Spiritus Dei fecit me, & spiraculum 4
Omnipotentis viuificauit me.

¶ Si potes responde mihi, & aduersus fa- 5
ciem meam consiste. ¶ Ecce, & me ficut & 6

te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum.

7 Veruntamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non fit tibi
8 grauis. Dixisti ergo in auribus meis, & vocem verborum tuorum audiui.

*"eloquentia
mea non fit
tibi graue &c.*

9 Mundus sum ego, & absque delicto: immaculatus, & non est iniquitas in me.

10 Quia querelas in me repperit: ideo arbitratu est me inimicum sibi.

11 Posuit in neruo pedes meos, custodiuit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. respondebo tibi, quia maior sit Deus homine. Aduersus eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi? Semel loquitur Deus, & secundo idipsum non repetit.

12 Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo:

13 Tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina.

14 Ut auertat hominem ab his que fecit, & liberet eum de superbia.

"facit &c.

15 Eruens animam eius a corruptione: & vitam illius, vt non transeat in gladium.

16 Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia ossa eius marcescere facit.

17 Abominabilis ei fit in vita sua panis, & anime illius cibus ante desiderabilis.

18 Tabescet caro eius, & ossa que tecta fuerant, nudabuntur.

19 Appropinquauit corruptioni anima eius, & vita illius mortiferis.

^{num 8.} ¶ Si fuerit pro eo angelus loquēs "vnus" 23
de millibus, vt annuntiet hominis æquita-
tem.

¶ Miserebitur eius, & dicet: Libera eum, 24
vt non descendat in corruptionem: inue-
ni in quo ei propitier.

¶ Consumpta est caro eius à suppliciis, 25
reuertatur ad dies adolescentiæ suæ.

¶ Deprecabitur Deum, & placabilis ei e- 26
rit: & videbit faciem eius in iubilo, & red- D
det homini iustitiam suam.

¶ Respiciet homines, & dicet, Peccaui, & 27
verè deliqui, & vt eram dignus, non rece-
pi. ¶ Liberauit animam suam ne pergeret 28
in interitum, sed viuens lucem videret.

¶ Ecce hæc omnia operatur Deus tribus 29
vicibus per singulos.

¶ Vt reuocet animas eorum à corru- 30
ptione, & illuminet luce viuentium.

¶ Attende Iob, & audi me: & tace, dum 31
ego loquor.

¶ Si autē habes quod loquaris, responde 32
mihi, loquere: volo enim te apparēre iu-
stum. ¶ Quòd si non habes, audi me: tace, 33
& docebo te sapientiam.

CAP. XXXIII.

PRonuntians itaque Eliu, etiam hæc lo A
cutus est. ¶ Audite sapiētes verba mea, 2
& eruditi auscultate me:

^{Sup. 12. b. 11.} ¶ Auris enim verba probat, & guttur 3
escas gustu diiudicat.

¶ Iudicium eligamus nobis, & inter nos 4
videamus quid sit melius.

- 5 ¶ Quia dixit Iob, Iustus sum, & Deus
subuertit iudicium meum.
- 6 ¶ In iudicando enim me, mendaciū est
violenta sagitta mea absque vilo peccato.
- 7 ¶ Quis est vir vt est Iob, qui bibit sub-
sannationem quasi aquam.
- 8 ¶ Qui graditur cum operātibus iniqui-
tatem, & ambulat cum viris impiis?
- 9 ¶ Dixit enim, Non placebit vir Deo, e-
tiam si cucurrerit eum eo.
- 10 ¶ Ideo viri cordati audite me, absit à Deo
impietas, & ab Omnipotente iniquitas.
- 11 ¶ Opus enim hominis reddet ei, & iuxta
vias singulorum restituet eis.
- 12 ¶ Verè enim Deus nō condemnabit fru-
strā, nec Omnipotēs subuertet iudicium.
- 13 ¶ Quem cōstituit alium super terram?
aut quem posuit super orbem quem fa-
bricatus est? ¶ Si direxerit ad eum cor suū,
spiritum illius & flatum ad se trahet.
- 14 ¶ Deficiet omnis caro simul, & homo in
cinerem reuertetur.
- 15 ¶ Si habes ergo intellectum, audi quod
dicitur, & ausculta vocem eloquii mei.
- 16 ¶ Nunquid qui non amat iudicium, sa-
nari potest? & quomodo tu eū qui iustus
est intantum condemnas. ¶ Qui dicit regi
apostata: qui vocat duces impios.
- 17 ¶ Qui nō accipit personas principum:
nec cognouit tyrannum, cūm disceptaret
contra pauperem: opus enim manuum e-
ius sunt vniuersi.
- 18 ¶ Subitò morientur, & in media nocte
surbabuntur populi, & pertransibunt, &

Deu. 10. d. 17

2. Par. 19. c. 7.

Sap. 6. b. 8.

Eccl. 35. b. 10

Rom. 2. b. 11.

Gal. 2. b. 6.

Eph. 6. b. 9.

Colo. 3. d. 26. auferent violentum absque manu.

Act. 10. e. 34. Oculi enim eius super vias hominum, & omnes gressus eorum considerat. C

1. Pet. 1. e. 17.

Sup. 31. d. 4.

Pro. 15. d. 21.

Non sunt tenebrae, & non est umbra mortis, vt abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim vltra in hominis potestate est, vt veniat ad Deum in iudicium. Conteret multos, innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.

Novit enim opera eorum: & idcirco inducet noctem, & conterentur.

Quasi impios percussit eos in loco viduentium. Qui quasi de industria recesserunt ab eo, & omnes vias eius intelligere noluerunt. Vt peruenire faceret ad eum clamorem egeni, & audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnet? ex quo abscondit vultum, quis est qui contempletur eum & super gentes & super omnes homines? Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.

Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quoque non prohibebo.

Si erravi tu doce me: si iniquitatem locutus sum, vltra non addam.

Nunquid à te Deus expetit eam, quia displicuit tibi? tu enim coepisti loqui, & non ego: quod si quid nosti melius loquere. Viri intelligentes loquantur mihi, & vir sapiens audiat me.

Iob autem stultè locutus est, & verba illius non sonant disciplinam.

Pater mi, probetur Iob vsque ad finem:

ne

ne desinas ab homine iniquitatis.

37 ¶ Qui addit super peccata sua blasphemiam: inter nos interim constringatur, & tunc ad iudicium prouocet sermonibus suis ad Deum.

Quia 6.

multiplices sermones suos ad Deum 10.

CAP. XXXV.

A Igitur Eliu hæc rursus locutus est:

2 I ¶ Nunquid æqua tibi videtur tua cogitatio, vt diceres: Iustior sum Deo?

3 ¶ Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est: vel quid tibi proderit, si ego peccauero? ¶ Itaque ego respondebo sermonibus tuis, & amicis tuis tecum.

4 ¶ Suspice cælum & intuere, & contem-
B plare æthera quod altior te sit.

5 ¶ Si peccaueris, quid ei nocebis: & si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum? ¶ Porro si iustè egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet? ¶ Homini qui similis tui est, nocebit impietas tua: & filium hominis adiuuabit iustitia tua. ¶ Propter multitudinem calumniatorum clamabunt, & eiulabunt propter vim brachii tyrannorum.

6 ¶ Et non dixit: Vbi est Deus qui fecit
C me, qui dedit carmina in nocte?

7 ¶ Qui docet nos super iumenta terræ, & super volucres cæli erudit nos. ¶ Ibi clamabunt, & non exaudiet propter superbiam malorum. ¶ Non ergo frustra audiet Deus, & Omnipotens causas singulorum intuebitur. ¶ Etiam cum dixeris, Non considerat: iudicare coram illo, & expecta eum.

8 ¶ Nunc enim non infert furorem suum,

nec ulciscitur scelus valde. Ergo Iob frustra aperit os suum, & absque scientia verba multiplicat.

CAP. XXXVI.

Addens quoque Eliu, hæc locutus est, **A**
 Sustine me paululum, & indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar. Repetam scientiam meam à principio, & operatorem meum probabo iustum. Verè enim absque mendacis sermones mei, & perfecta scientia probabitur tibi. Deus "potentes" non abiicit, cum & ipse sit potens. Sed non saluat impios, & iudicium pauperibus "tribuit". **B**

potens 6.

tribuit 5.

illud.

Non auferet à iusto oculos suos, & reges in folio collocat in perpetuum, & "illic" eriguntur. Et si fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis. Indicabit eis opera eorum, & scelera eorum, quia violenti fuerunt. Reuelabit quoque aures eorum, ut corripiat, & loquetur, ut reuertantur ab iniquitate. Si audierint & obseruauerint, complebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria.

Si autem non audierint, trāsibunt per gladium, & consumentur in stultitia.

Simulatores & callidi prouocāt iram Dei, neque clamabūt cum vincti fuerint.

Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effœminatos.

Eripiet de angustia sua pauperem, & reuelabit in tribulatione aurem eius.

Igitur saluabit te de ore angusto latifumè, & non habente fundamentum sub-

ter

ter se: requies autem mensæ tuæ erit plena pinguedine. ¹⁷ Causa tua quasi impi iudicata est, causam iudiciumque recipies.

¹⁸ Non te ergo superet ira, ut aliquē opprimas: nec multitudo donorum inclinet te. ¹⁹ Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, & omnes robustos fortitudine. ²⁰ Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis. ²¹ Caue ne declines ad iniquitatem: hanc enim cœpisti sequi post miseriam.

²² Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus.

²³ Quis poterit scrutari vias eius, aut quis potest ei dicere, Operatus es iniquitatem?

²⁴ Memēto quod ignores opus eius de quo cecinerunt viri. ²⁵ Omnes homines vident eum, vnusquisque intuetur procul. ²⁶ Ecce Deus magnus vincēs scientiam nostram, numerus annorum eius inæstimabilis.

²⁷ Qui aufert stillas pluuix, & effundit imbres ad instar gurgitum. ²⁸ Qui de nubibus ^{pluuia} fluunt, quæ prætexunt cuncta de-

²⁹ super. ³⁰ Si voluerit extendere nubes quasi tentoriū suum. ³¹ Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet.

³² Per hæc enim iudicat populos, & dat escas multis mortalibus. ³³ In manibus abscondit lucē, & præcipit ei ut rursus adueniat.

³³ Annuntiat de ea amico suo, quòd possessio eius sit, & ad eam possit ascendere.

CAP. XXXVII.

A Super hoc expauit cor meum, & emouit eum est de loco suo.

¶ Audite auditionē in terrore vocis eius 2
& sonum de ore illius procedentem.

¶ Subter omnes cęlos ipse considerat, & 3
lumen illius super terminos terrę.

¶ Post eum rugiet sonitus, tonabit voce 4
magnitudinis suę, & non inuestigabitur,
cum audita fuerit vox eius.

¶ Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, 5
qui facit magna & inscrutabilia.

¶ Qui pręcipit niui, vt descendat in ter- 6
ram, & hyemis pluuiis, & imbri fortitudi- B
nis suę. ¶ Qui in manu omnium hominũ 7
signat, vt nouerint singuli opera sua.

¶ Ingredietur bestia latibulum, & in an- 8
tro suo morabitur. ¶ Ab interioribus egre- 9
dietur tempestas, & ab arcturo frigus.

¶ Flante Deo concrescit gelu, & rursus 10
latissimē funduntur aquę. ¶ Frumentum 11
desiderat nubes, & nubes spargunt lumen
suum. ¶ Quę lustrant per circuitum quo- 12
cunque eas volũtas gubernantis duxerit,
ad omne quod pręceperit illis super faciē
orbis terrarum. ¶ Siue in vna tribu, sine in 13
terra sua, siue in quocunque loco miseri- C
cordię suę eas iusserit inueniri.

¶ Ausculta hęc Iob: sta, & considera mi 14
rabilia Dei. ¶ Nunquid scis quando pręce- 15
pit Deus pluuiis, vt ostenderent lucem nu-
bium eius? ¶ Nunquid nosti semitas nu- 16
bium magnas, & perfectas scientias?

¶ Nonne vestimenta tua calida sunt cū 17
perflata fuerit terrā Austro?

¶ Tu forsitan cū eo fabricatus es cęlos, 18
qui solidissimi quasi ære fusi sunt. D

- 19 ? Ostende nobis quid dicamus illi: nos quippe inuoluimur tenebris.
- 20 ? Quis narrabit ei quæ loquor? etiam si locutus fuerit homo deuorabitur.
- 21 ? At nunc non vident lucem: subito aër cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. ? Ab Aquilone aurum venit, &
- 22 ad Deum formidolosa laudatio. ? Dignè eum inuenire nō possumus: magnus fortitudine & iudicio, & iustitia, & enarrari non potest.
- 24 ? Ideo timebunt eum viri, & non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

CAP. XXXVIII.

- A R Espondens autē Dominus Iob de turbine, dixit: ? Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis?
- 3 ? Accinge sicut vir lumbos tuos, interrogabo te, & responde mihi:
- 4 ? Vbi eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi, si habes intelligentiā.
- 5 ? Quis posuit mensuras eius si nosti? vel quis tetendit super eam lineam?
- 6 ? Super quo bases illius solidatæ sunt? aut quis demisit lapidem angularem eius?
- 7 ? Cū me laudarent simul astra matutina, & iubilarent omnes filii Dei?
- 8 ? Quis conclusit ostiis mare, quando eorumpebat quasi de vulua procedens.
- 9 ? Cū ponerē nubem vestimentū eius, & caligine illud quasi pannis infantia, ob-
- 10 uoluerem? ? Circūdedi illud terminis meis;
- 11 & posui vestem & ostia. ? Et dixi, Usque

huc venies, & non procedes amplius, &
hic confringes tumentes fluctus tuos. **B**

¶ Nunquid post ortum tuum præcepisti
diligulo, & ostēdisti auroræ locum suum?

¶ Et tenuisti concutiens extrema terræ,
exclusisti 3. & excussisti impios ex ea?

¶ Restituetur vt lutum signaculum, &
stabit sicut vestimentum.

¶ Auferetur ab impiis lux sua, & bra-
chium excellum confringetur.

¶ Nunquid ingressus es profunda maris,
& in nouissimis abyssi deambulasti?

¶ Nunquid apertæ sunt tibi portæ mor-
tis & ostia tenebrosa vidisti?

*latitudi-
nes* 10

¶ Nunquid considerasti "latitudinem"
terræ? indica mihi, si nosti omnia. ¶ In qua
via lux habitet, & tenebrarum quis locus
fit, ¶ Vt ducas vnumquodque ad terminos
suos & intelligas semitas domus eius. ¶ Scie-
bas tunc quod nasciturus esses? & nume-
rum dierum tuorum noueras? **C**

¶ Nunquid ingressus es thesauros niuis,
aut thesauros grandinis aspexisti?

¶ Quæ præparauī in tempus hostis, in
diem pugnæ & belli?

¶ Per quam viam spargitur lux, diuidi-
tur æstus super terram?

¶ Quis dedit vehemētissimo imbri cur-
sum, & viam sonantis tonitruī. ¶ Vt plue-
ret super terram, absque homine in deser-
to, vbi nullus mortalium commoratur.

¶ Vt impleret inuiam & desolatam, &
produceret herbas virentes? ¶ Quis est plu-
uiæ pater? vel quis genuit stillas roris.

- 29 [¶] De cuius utero egressa est glacies? & gelu de cælo quis genuit?
- 30 [¶] In similitudinem lapidis aquæ duratur, & superficies abyssi constringitur.
- 31 [¶] Nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi poteris dissipare?
- 32 [¶] Nunquid producis Luciferum in tempore suo, & vesperum super filios terræ consurgere facis?
- 33 [¶] Nunquid nosti ordinem cæli, & pones rationem eius in terra?
- 34 [¶] Nunquid eleuabis in nebula vocem tuam, & impetus aquarum operiet te?
- 35 [¶] Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuertentia dicent tibi, Adsumus?
- 36 [¶] Quis posuit in visceribus hominis scientiã? vel quis dedit gallo intelligentiã?
- 37 [¶] Quis enarrabit cælorum rationem, & concentum cæli quis dormire faciet?
- 38 [¶] Quando fundebatur puluis in terra, & glebæ compingebantur? [¶] Nunquid capies lænæ prædam, & animam catulorum eius implebis, [¶] Quando cubât in antris, & in specubus insidiantur?
- 39 [¶] Quis præparat coruo escam suam, *Psalm. 146. 6. 9* quando pulli eius clamant ad Deum, vagantes, eò quòd non habeant cibos?

CAP. XXXIX.

A Nunquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes ceruas obseruasti? [¶] Dinumerasti menses conceptus earum, & scisti tempus partus earum?

¶ Incuruātur ad foetum, & pariunt, & rugitus emittunt.

¶ Separātur filii earū, & pergunt ad patrem: egrediūtur, & nō reuertuntur ad eas.

¶ Quis dimisit onagrū liberum, & vincula eius quis soluit?

¶ Cui dedi in solitudine domum, & tabernacula eius in terra falsuginis.

¶ Contemnit multitudinem ciuitatis, clamorem exactoris non audit. B

¶ Circumspicit mōtes pascuæ suæ, & uidentia quæque perquirit.

¶ Nunquid uolet rhinoceros seruire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum?

¶ Nunquid alligabis rhinocerota ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vallium post te? ¶ Nunquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius, & dereliques ei labores tuos?

¶ Nunquid credes illi quoniam semen tuum reddat tibi, & aream tuam congreget?

¶ Penna struthionis similis est penis herodii, & accipitris.

¶ Quando derelinquit oua sua in terra, tu forsitan in puluere calefacies ea?

¶ Obliuiscitur quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat.

¶ Duratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laborauit nullo timore cogente. ¶ Priuauit enim eam Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam. C

¶ Cū tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum & ascensorem eius.

¶ Nunquid præbebis equo fortitudinē, 23

aut

aut circundabis collo eius hinnitum?

23 ?Nunquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narium eius terror.

24 ?Terram vngula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis.

25 ?Contemnit pauorē, nec cedit gladio.

26 ?Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta & clypeus.

27 ?Feruens & fremens sorbet terram, nec reputat tubæ sonare clangorem.

28 ?Vbi audierit buccinam, dicit, Vah. procul adoratur bellum; exhortationem ducum, & vlulatum exercitus.

29 ?Nunquid, per sapientiā tuā plumescit D accipiter, expādens alas suas ad Austrum?

30 ?Nunquid ad præceptū tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidū suum?

31 ?In petris manet, & in præruptis silicibus cōmoratur, atque inaccessis rupibus.

32 ?Inde contemplatur escam, & délonge oculi eius prospiciunt.

33 ?Pulli eius lambent sanguinem: & vbicunque cadauer fuerit, statim adest.

34 ?Et adiecit Dominus, & locutus est ad

35 Iob, ?Nunquid qui contendit cum Deo, tam facilè conquiescit? utique qui arguit Deum, debet respondere ei.

36 ?Respondens autē Iob Domino, dixit,

37 ?Qui leuiter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum.

38 ?Vnum locutus sum, quod vtinam nō dixissem; & alterū, quibus vltra non addam.

Respondens autē Dominus Iob de tur A
bine, dixit, ¶ Accinge sicut vir lumbos 2
tuos: interrogabo te, & indica mihi.

¶ Nunquid irritū facies iudiciū meum, 3
& condemnabis me, vt tu iustificeris?

¶ Et si habes brachium sicut Deus, & si 4
voce simili tonas? ¶ Circūda tibi decōrem, 5
& in sublime erigere, & esto gloriosus,
& speciosis induere vestibus.

¶ Disperge superbos in furore tuo, & re- 6
spiciens omnem arrogantem humilia.

¶ Respice cunctos superbos, & confun- 7
de eos, & contere impios in loco suo. B

¶ Absconde eos in puluere simul, & fa- 8
cies eorum demerge in foueam.

¶ Et ego cōfitebor quōd saluare te pos- 9
sit dextera tua.

¶ Ecce, Behemoth quem feci tecum, foe 10
num quasi bos comedet.

¶ Fortitudo eius in lumbis eius, & vir- 11
tus illius in vmbilico ventris eius.

¶ Stringit caudam suam quasi cedrum, 12
nerui testiculorum eius perplexi sunt.

¶ Ossa eius velut fistulæ æris, cartilago 13
illius quasi laminæ ferreæ.

¶ Ipse est principium viarum Dei qui fe 14
cit eum, applicabit gladium eius. C

¶ Huic montes herbas ferunt: omnes be 15
stiaæ agri ludent ibi.

¶ Sub vmbra dormit in secreto calami, 16
& in locis humentibus.

¶ Protegunt vmbraæ vmbraem eius, cir- 17
cundabunt eum salices torrentis.

Ecce,

- 18 [?] Ecce, absorbebit fluuium, & nō mirabitur : & habet fiduciā quōd influat Iordanis in os eius. [?] In oculis eius quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares eius. [?] An extrahere poteris leuiathan hamo, & fune ligabis linguam eius?
- 21 [?] Nūquid pones circulū in naribus eius, aut armilla perforabis maxillam eius?
- 22 [?] Nunquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?
- 23 [?] Nunquid feriet tecum pactum, & accipies eum seruum sempiternum?
- 24 [?] Nunquid illudes ei quasi aui, aut ligabis eum ancillis tuis? [?] Concident eum amici, diuident illum negotiatores? [?] Nunquid implebis fagenas pelle eius, & gustium piscium capite illius? [?] Pone super eum manum tuam : memento belli, nec vltra addas loqui.
- 28 [?] Ecce, spes eius frustrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabitur.

CAP. XLII.

- A** **N**on quasi crudelis suscitabo eū : quis enim resistere potest vultui meo?
- 2 [?] Quis antè dedit mihi, vt reddam ei? omnia quæ sub cælo sunt, mea sunt. [?] Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compositis. [?] Quis reuelabit faciē indumenti eius? & medium oris eius quis intrabit? [?] Portas vultus eius quis aperiet? per gyrum dentium eius formido.
- 6 [?] Corpus illius quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus.
- 7 [?] Vna vni coniungitur, & ne spiraculum

lum quidem incedit per eas:

¶ Vna alteri adhærebit, & tenentes se
nequaquam separabuntur. ¶ Sternutatio
eius splendor ignis, & oculi eius vt palpe-
bræ diluculi. ¶ De ore eius lampades pro-
cedunt sicut tedæ ignis accensæ.

¶ De naribus eius procedit fumus sicut
ollæ succensæ atque feruentis.

¶ Halitus eius prunas ardere facit, & flā-
ma de ore eius egreditur.

¶ In collo eius morabitur fortitudo, &
faciem eius præcedit egestas.

¶ Membra carniū eius cohærentia sibi
mittet contra eum flumina, & ad locum
aliū non ferentur. ¶ Cor eius indurabi-
tur tanquā lapis, & stringetur quasi mal-
leatoris incus. ¶ Cū sublatus fuerit, time-
bunt Angeli, & territi purgabuntur.

¶ Cū apprehenderit eum gladius, sub-
sistere nō poterit neq; hasta, neque tho-
rax: ¶ Reputabit enim quasi paleas ferrū,
& quasi lignum putridum, æs. ¶ Non fu-
gabit eum vir sagittarius, in stipulam ver-
si sunt ei lapides fundæ. ¶ Quasi stipulam
æstimabit malleum, & deridebit vibran-
tem hastam. ¶ Sub ipso erunt radii solis, &
sternet sibi aurum quasi lutum.

¶ Feruescere faciet quasi ollam, profun-
dum mare: & ponet quasi cū vnguenta
bulliunt. ¶ Post eum lucebit semita, æsti-
mabit abyssum quasi senescentem.

¶ Non est super terram potestas, quæ
comparetur ei, qui factus est vt nullum
timeat.

Om-

25 [?]Omne sublime videt, ipse est rex super
vniuersos filios superbiæ.

CAP. XLII.

A **R**espondēs autem Iob Domino, dixit,
2 [?]Scio quia omnia potes, & nulla te la
tet cogitatio.

3 [?]Quis est iste qui celat consiliū absque
scientia? ideo insipienter locutus sum, &
quæ ultra modum excederent scientiam
4 meam. [?]Audi, & ego loquar: interrogabo
te, & ostende mihi.

5 [?]Auditu auris audiui te, nunc autem
oculus meus videt te.

6 [?]Idcirco ipse me reprehendo, & ago
B pœnitentiam in fauilla & cinere.

7 [?]Postquàm autem locutus est Domi
nus verba hæc ad Iob, dixit ad Eliphaz
Themanitē, Iratus est furor meus in te,
& in duos amicos tuos, quoniam non e
stis locuti coram me rectum, sicut seruus
meus Iob.

8 [?]Sumite ergo vobis septem tauros &
septem arietes, & ite ad seruū meum Iob,
& offerte holocaustum pro vobis: Iob au
tem seruus meus orabit pro vobis: faciem
eius suscipiam, vt non vobis imputetur
stultitia: neque enim locuti estis ad me
recta sicut seruus meus Iob. ^{COPIA MIB}
^{VERUM 30}

9 [?]Abierūt ergo Eliphaz Themanites, &
C Baldad Suhites, & Sophar Naamathites:
& fecerūt sicut locutus fuerat Dominus
ad eos, & suscepit Dominus faciem Iob.

10 [?]Dominus quoque cōuersus est ad pœ
nitentiam Iob, cū oraret ille pro amicis
suis.

b b b b j

suis.

fuiſſis. Et addidit Dominus omnia quecun-
 que fuerant Iob, duplicia. ¶ Venerunt au- 11
 tem ad eum omnes fratres ſui, & vniuer-
 ſæ ſorores ſuæ, & cuncti qui nouerant
 eum priùs: & comederunt cū eo panem
 in domo eius: & mouerunt ſuper eum ca-
 put, & cōſolati ſunt eum ſuper omni ma-
 lo quòd intulerat Dominus ſuper eum.
 Et dederunt ei vnusquiſque ouem vnã,
 & in aurem auream vnã. D

¶ Dominus autem benedixit nouiſſimis 12
 Iob magis quàm principio eius. Et facta
 ſunt ei quatuordecim millia ouium, &
 ſex millia camelorū, & mille iuga boum,
 & mille aſinæ.

¶ Et fuerunt ei ſeptem filii, & tres filiæ. 13

¶ Et vocauit nomen vnus Diem, & no- 14
 men ſecundæ Caſſiam, & nomen tertix
 Cornuſtibii. ¶ Non ſunt autem inuentæ 15
 mulieres ſpecioſæ ſicut filix Iob in vni-
 uerſa terra: deditque eis pater ſuus hære-
 ditatem inter fratres earū. ¶ Vixit autem 16
 Iob poſt hæc, cētum quadraginta annis,
 & vidit filios ſuos, & filios filiorum ſuo-
 rum, vſque ad quartam generationem, &
 inortuus eſt ſenex, & plenus dierum.

F I N I S.

EXCVDEBAT ANTVER.
PIAE AMATVS TA.
VERNERIVS, ANNO
M. D. LXIX.

СЛУЖБА ЗАШТИТЕ И
ОПРЕДЕЉЕЊА КЊИГАМА

У Београду, 1954. године

Број: 1000/1954

Датум: 15. 11. 54

8

Res.

944